Gemeente
Amsterdam

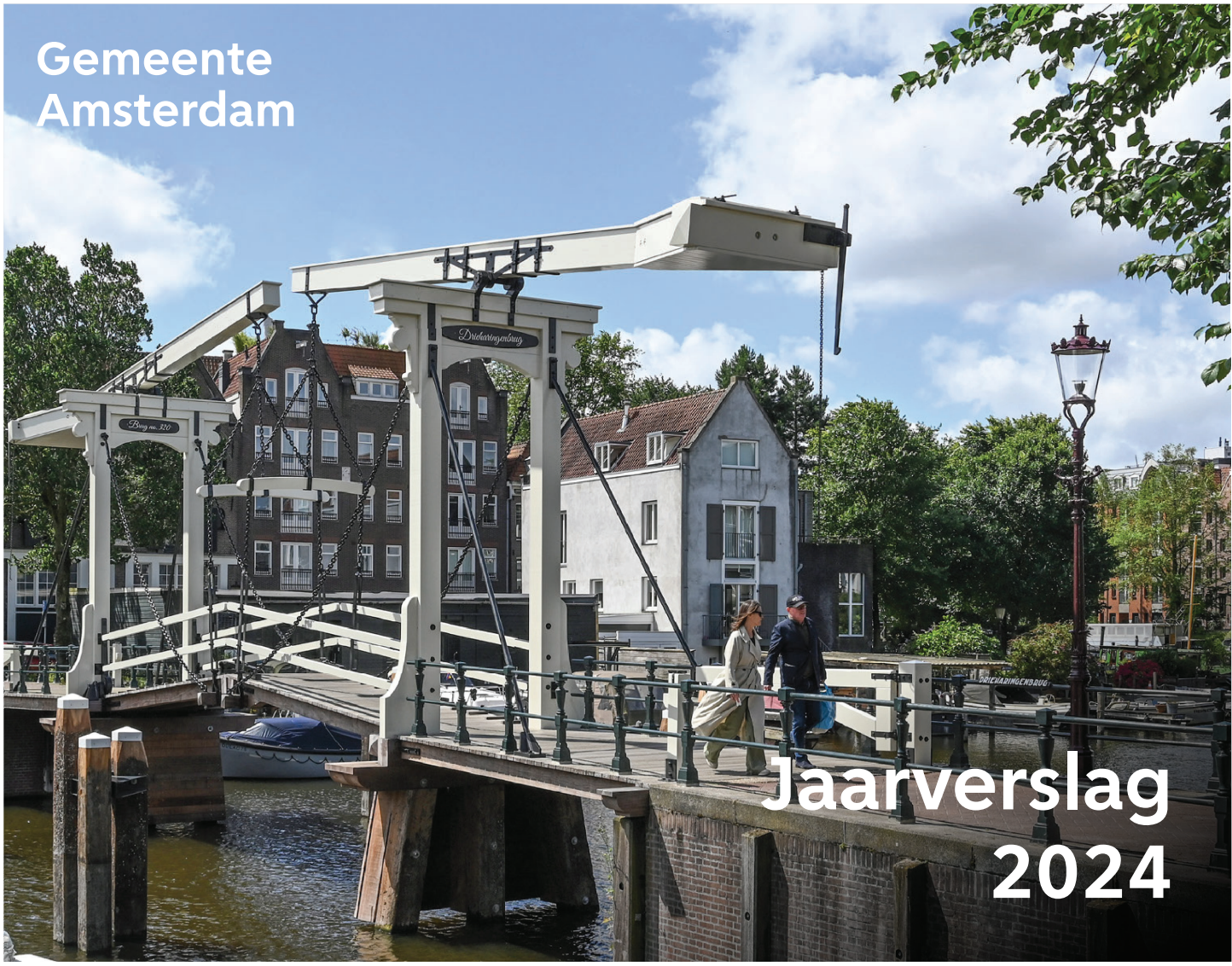

Jaarverslag 2024

Dit is een publicatie van de Gemeente Amsterdam
Postbus 202, 1000 AE Amsterdam
www.amsterdam.nl

Vormgeving: TODAY, Utrecht
Fotografie: Fotobank Gemeente Amsterdam

Datum: 24 april 2025

Inkomsten
Waar komt het vandaan?

€ 4.006,7 miljoen
Inkomsten binnen de gemeente

+

€ 4.097,6 miljoen
Inkomsten uit het Rijk

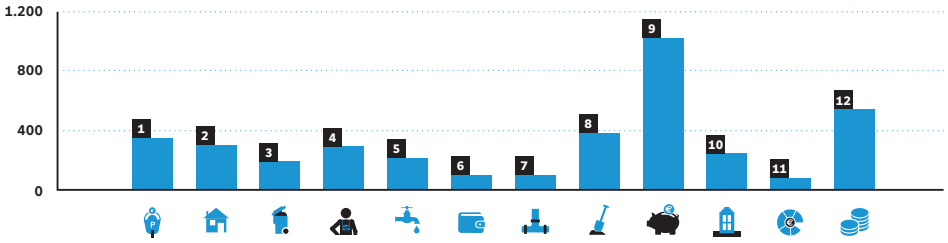

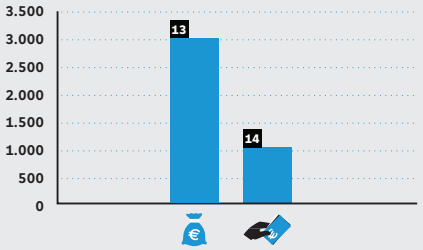

Lokale Heffingen € 1.516,9 miljoen

1	Parkeergelden	€ 339,1 miljoen
2	OZB	€ 297,3 miljoen
3	Afvalstoffenheffing	€ 186,9 miljoen
4	Toeristenbelasting	€ 286,4 miljoen
5	Drinkwater	€ 209,8 miljoen
6	Leges	€ 100,0 miljoen
7	Rioolheffing	€ 97,4 miljoen

Andere inkomstenbronnen € 2.489,8 miljoen

8	Grondopbrengsten en winstnemingen	€ 472,0 miljoen
9	Onttrekkingen aan reserves	€ 999,7 miljoen
10	Erfpacht	€ 419,5 miljoen
11	Dividend	€ 77,7 miljoen
12	Overig	€ 520,9 miljoen

13	Gemeentefonds	€ 3.013,7 miljoen
14	Specifieke uitkeringen	€ 1.083,8 miljoen

Wat is het resultaat?

Inkomsten	€ 8.104,2 miljoen
Uitgaven	€ 8.110,8 miljoen
Resultaat	€ -6,5 miljoen

Inkomsten TOTAAL

€ 8.104,2 miljoen

Uitgaven
Waar gaat het naartoe?

€ 8.110,8 miljoen

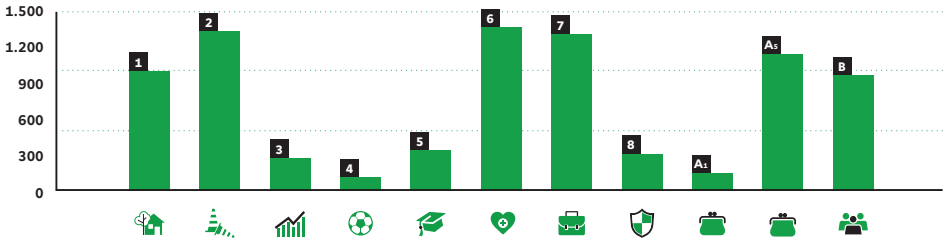

De gemeente Amsterdam heeft de grootste gemeentebegroting van Nederland. Dit overzicht geeft een beeld van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Amsterdam. Zo is inzichtelijk waar onze inkomsten vandaan komen en waar we deze weer aan uitgeven. Hiervoor wordt het geld verdeeld over acht beleidsprogramma's. Deze programma's lichten we verder toe in hoofdstuk 2 van dit jaarverslag, waar we per programmaonderdeel onder andere ingaan op de belangrijkste ontwikkelingen, de behaalde resultaten en de financiële toelichtingen.

1	Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	**€ 981,0 miljoen**
2	Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	**€ 1.310,4 miljoen**
3	Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	**€ 262,7 miljoen**
4	Sport en Bewegen	**€ 101,8 miljoen**
5	Onderwijs	**€ 325,0 miljoen**
6	Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	**€ 1.342,7 miljoen**
7	Sociale Zaken en Armoedebestrijding	**€ 1.287,2 miljoen**
8	Veiligheid	**€ 296,7 miljoen**
A1	A.1-A.4 onder andere Gemeentefonds, Belastingen	**€ 137,5 miljoen**
A5	A.5 Toevoegingen aan Reserves	**€ 1.121,1 miljoen**
B	B. Bestuur en Organisatie	**€ 944,7 miljoen**

Uitgaven TOTAAL

€ 8.110,8 miljoen

Financiële positie

Weerbaar

Onze weerbaarheid is goed. Hierdoor kunnen we tegen een stootje als het een tijdje wat minder gaat.

Deze financiële kengetallen geven samen een beeld van de financiële positie en – ontwikkelingen. Eén los kengetal zegt echter weinig over de totale financiële positie. De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in categorieën. Deze sluiten aan bij de landelijk afgesproken signaal-waarden. Categorie groen is het minst risicovol, categorie rood het meest. We vertalen dit naar hoe weerbaar en wendbaar we zijn. We lichten dit verder toe in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wendbaar

Onze wendbaarheid is ruim voldoende. Dit betekent dat we ons relatief snel kunnen aanpassen aan veranderde omstandigheden.

Algemene reserve

Dit is het vrij besteedbare eigen vermogen en is een buffer voor het kunnen opvangen van (niet-structurele) financiële tegenvallers.

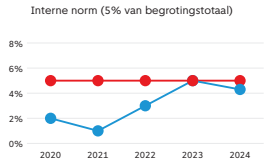

Netto schuldquote standaardschuld

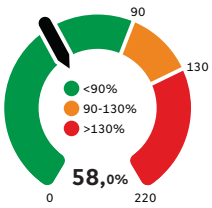

Dit toont de verhouding tussen de schuld en de inkomsten.

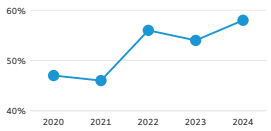

Solvabiliteit

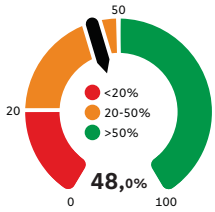

Dit toont hoeveel we van ons bezit financieren met eigen vermogen.

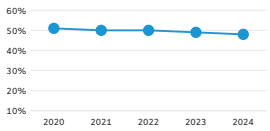

Grondexploitatie

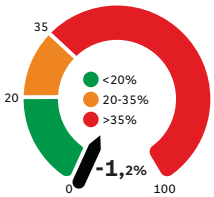

Dit toont hoe groot onze grondpositie (de waarde van de grond) is vergeleken met onze totale baten.

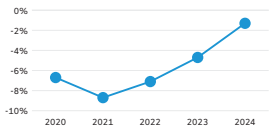

Structurele exploitatieruimte

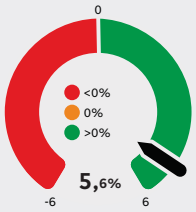

Dit toont hoeveel structurele ruimte we hebben om onze lasten te dragen.

Belastingcapaciteit

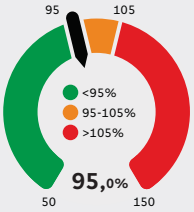

Dit toont hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt vergeleken het landelijke gemiddelde.

Inhoudsopgave

Leeswijzer 7

1 Hoofdlijnen 9

2 Programma's 20

2.1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid 22
2.2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer 64
2.3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed 117
2.4 Sport en Bewegen 147
2.5 Onderwijs 162
2.6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit 175
2.7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding 206
2.8 Veiligheid 233
2.A Algemene Dekkingsmiddelen 249
2.B Bestuur en Organisatie 266

3 Verplichte en overige paragrafen 290

3.1 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 292
3.2 Financiering 299
3.3 Lokale Heffingen 309
3.4 Verbonden Partijen 316
3.5 Onderhoud Kapitaalgoederen 324
3.6 Grondbeleid 345
3.7 Bedrijfsvoering 359
3.8 Openbaarheidsparagraaf 372
3.9 Investeringsparagraaf 374
3.10 Subsidieoverzicht 389
3.11 Gebiedsgericht Werken (Integrale Aanpak) 393

4 Voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer 401

5 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 411

5.1 Waarderingsgrondslagen voor activa en passiva 413
5.2 Grondslagen van resultaatbepaling 417

6 Financiële overzichten en de rechtmatigheidsverantwoording 2024 419

6.1 Overzicht baten en lasten per programma 421
6.2 Overzicht baten en lasten per programmaonderdeel 423
6.3 Overzicht incidentele baten en lasten 432
6.4 Taakveldenrealisatie 435
6.5 Doelenrealisatie 439
6.6 Brugstaat 447
6.7 Rechtmatigheidsverantwoording 2024 456

7 Balans 458

7.1 Balans met toelichting 460
7.2 Verloopstaat reserves 484
7.3 Verloopstaat voorzieningen 499
7.4 Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen 507
7.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 511
7.6 Kasstroomoverzicht 513

8 Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SiSa-bijlage) 516

9 Verantwoordingsinformatie Wet Normering Topinkomens (WNT) 548

10 Afkortingen- en begrippenlijst 550

11 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 559

Leeswijzer

Dit is het jaarverslag van de gemeente Amsterdam. Voor een groot deel kent dit jaarverslag dezelfde opzet als die van vorig jaar. In deze leeswijzer lichten we kort alle onderdelen van het jaarverslag toe.

Het Jaarverslag 2024 bestaat uit de volgende onderdelen:

Hoofdstuk 1
Hoofdlijnen
Dit onderdeel beschrijft de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen over het jaar 2024. Hierin staan de belangrijkste ontwikkelingen voor de gemeente Amsterdam in 2024 en het rekeningresultaat.

Hoofdstuk 2
Programma's
Het hoofdstuk Programma's is opgebouwd uit 8 programma's, het overzicht Algemene dekkingsmiddelen en het overzicht Bestuur en Organisatie. Elk programma bestaat uit één of meerdere programmaonderdelen. Alle programma's beginnen met een samenvatting van de programmaonderdelen, de belangrijkste investeringen en de thema's per programma.

Per programmaonderdeel zijn de behaalde doelen en activiteiten en de financiële realisatie beschreven. Verder worden de verbonden partijen genoemd die zijn ingeschakeld om doelen te behalen en is er aandacht voor de risico's en beheersmaatregelen en de geldende beleidskaders.

Hoofdstuk 3
Verplichte en Overige Paragrafen
Artikel 9 lid 2 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) noemt de paragrafen die gemeenten verplicht moeten opnemen in het jaarverslag. Het gaat hier om de paragrafen Weerstandsvermogen en Risicobeheersing, Financiering, Lokale Heffingen, Verbonden Partijen, Onderhoud Kapitaalgoederen, Grondbeleid, Bedrijfsvoering en Openbaarheid.

Daarnaast kent het jaarverslag een aantal niet-verplichte paragrafen. Dit zijn de Investeringsparagraaf, Subsidieoverzicht en Gebiedsgericht Werken.

Hoofdstuk 4
Voortgang Aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer
Dit hoofdstuk geeft een stand van zaken van de aanbevelingen. De aanbevelingen die bij het Jaarverslag 2023 zijn afgedaan of niet zijn overgenomen, zijn niet meer opgenomen in het overzicht. Toegevoegd zijn de overgenomen aanbevelingen uit het verslag van de Rekeningencommissie en het accountsverslag van ACAM bij het Jaarverslag 2023 en alle aanbevelingen van de Rekenkamer uit 2024.

Hoofdstuk 5
Grondslagen voor Waardering en Resultaatbepaling
In de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn de algemene grondslagen die worden gebruikt voor het opstellen van het jaarverslag opgenomen.

Hoofdstuk 6
Financiële Overzichten
Hier zijn de financiële overzichten op detailniveau opgenomen.
- In bijlage 6.1 is een overzicht van de baten en lasten per programma opgenomen.
- In bijlage 6.2 worden de baten en lasten op het niveau van het programmaonderdeel weergegeven.
- Bijlage 6.3 bevat de incidentele baten en lasten.
- In bijlage 6.4 is de taakveldenrealisatie opgenomen (de verdeling van de baten en lasten over de taakvelden zoals voorgeschreven in het BBV).
- In bijlage 6.5 geven we de doelenrealisatie weer met het saldo baten en lasten per programmadoel.
- In bijlage 6.6 is de brugstaat opgenomen.
- In bijlage 6.7 is de rechtmatigheidsverantwoording 2024 opgenomen.

Hoofdstuk 7
Balans met Toelichting
De belangrijkste ontwikkelingen in de balansposten gedurende 2024 worden in dit hoofdstuk toegelicht. De geconsolideerde balans en de bijbehorende toelichting zijn opgesteld volgens de verslaggevingsrichtlijnen uit het BBV.

Hoofdstuk 8
Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SiSa)
De gemeente moet elk jaar aan de Rijksoverheid melden of en hoe ze specifieke uitkeringen heeft besteed. Deze verantwoording leggen we af in de SiSa-bijlage in het jaarverslag.

Hoofdstuk 9
Verantwoordingsinformatie Wet Normering Topinkomens (WNT)
Dit hoofdstuk geeft inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen weer, volgens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Hoofdstuk 10
Afkortingen- en Begrippenlijst
Deze lijst verklaart de afkortingen en lastige begrippen die in het jaarverslag worden gebruikt.

Hoofdstuk 11
Controleverklaring Accountant
Het Jaarverslag 2024 sluit af met de controleverklaring van de accountant.

1

Hoofdlijnen

1.1 Inleiding

Met het jaarverslag legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad over de resultaten en de financiën in 2024. In dit hoofdstuk beschrijven we de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen. We starten met een terugblik op de inzet en de bereikte resultaten in 2024.

Het jaar 2024 mag een bewogen jaar worden genoemd waarin veel is gebeurd. Voorbeelden hiervan zijn de studentenprotesten met bezettingen, de herdenking van 7 oktober, de Ajax-Maccabi rellen en voortdurende oorlog in Oekraïne.

Amsterdammers zagen alles duurder worden: de boodschappen, de sportschool, kosten voor auto en openbaar vervoer. Dat raakt Amsterdammers die het al niet breed hebben hard en maakt de behoefte aan investeringen in bestaanszekerheid nog belangrijker. In 2024 is gestart met de bouw van ruim 4.500 woningen. Dit blijft achter bij de bestuurlijke doelstelling van 7.500 woningen, maar is afgezet tegen de landelijke cijfers een goede prestatie.

Er was aandacht voor de geschiedenis, met een mooi openingsfeest van het jubileumjaar Amsterdam 750 in oktober 2024. Maar ook met de opening van het Holocaustmuseum, activiteiten in het kader van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden en een volgende stap naar het Nationaal Slavernijmuseum.

1.2 Terugblik op de inzet en bereikte resultaten

Het afgelopen jaar stond de bestaanszekerheid van veel Amsterdammers onder druk en heeft de gemeente zich ingezet om die last te verlichten. Met ingang van het schooljaar 2023-2024 is de inkomensnorm voor de kindregelingen voor de duur van vier schooljaren verhoogd naar 150 procent, zodat ook Amsterdammers net boven de minimagrens hiervoor in aanmerking komen. Bij de Cyberbank hebben we 1.800 Amsterdammers met een stadspas voor een klein bedrag kunnen voorzien van een opgeknapte laptop, waarmee ook zij digitaal zelfredzaam kunnen zijn. Het aantal Amsterdammers in de bijstand bereikte in de zomer van 2024 een historisch laag aantal van iets minder dan 35.000.

De gemeente zette in op het tegengaan van personeelstekorten in de zorg en welzijn met het programma Amsterdam Vitaal en Gezond. Tot 2027 is extra geld vrijgemaakt om huidige leraren te behouden en nieuwe leraren op te leiden. Dat leverde in 2024 eindelijk een daling van het lerarentekort in de stad op.

Het aantal familiescholen met brede ondersteuning voor het hele gezin is uitgebreid van 10 naar 39. Jeugdzorg en jeugdhulp is meer gebiedsgericht ingezet om de bredere blik op gezinsproblematiek vorm te geven. We hebben de versnippering in het jongerenwerk aangepakt door in elk stadsdeel een alliantie te creëren. In Nieuw-West gingen we daardoor van 19 organisaties naar 4 organisaties die opereren onder één alliantie.

Daarnaast hebben we extra investeringen gedaan in de sociale basis, met onder andere extra jongerenwerkers in kwetsbare gebieden en aanbod voor ouderengericht op bewegen, ontmoeten en participatie.
Met de Amsterdamse Voetbal Agenda hebben we ingezet op vitale verenigingen.
Er is geïnvesteerd in ruimten voor cultuureducatie, oefen-, studio's en presentatiezalen in Amsterdam Zuidoost, Noord en Nieuw-West. Middels het Kunstenplan 2025-2028 ontvangen 171 organisaties een bijdrage, waarvan 30 procent voor het eerst in het Kunstenplan terecht kwam.

Vanwege de maatschappelijke onrust die ook in Amsterdam is ontstaan sinds het oplaaiende conflict in het Midden-Oosten is ingezet op verbinding en solidariteit door het organiseren van verschillende dialoogbijeenkomsten. Ook is, naast de inzet tegen discriminatie van andere groepen, gewerkt aan een aanpak moslimdiscriminatie en een meer gecoördineerde aanpak op antisemitisme.

Voor de eigen organisatie zijn stappen gezet om een inclusieve en sociaal veilige werkomgeving te creëren. Maatregelen zijn onder andere streefcijfers vanaf schaal 12 en hoger, bewust inclusief werven en selecteren, prestatieafspraken en trainingen voor leidinggevenden en maatregelen om toegankelijkheid te verbeteren.

Eind 2024 waren er 3826 opvangplekken voor asielzoekers in Amsterdam beschikbaar in COA-locaties. Amsterdam ligt op koers om per medio 2025 aan de opgave van de Spreidingswet te voldoen, namelijk 4479 opvangplekken. Eind 2024 werden er 3.173 Oekraïense ontheemden in de gemeentelijke opvang in Amsterdam opgevangen.

Vasthouden aan een duurzame toekomst

De energietransitie kende veel uitdagingen, maar er zijn toch stappen gezet. Het programma Wind Amsterdam (PWA) is opgesteld en inmiddels vastgesteld in 2025. In het programma is de basis gelegd om meer windturbines binnen Amsterdam te kunnen realiseren om te voldoen aan de RES doelstelling. Inzet daarbij is om zoveel als mogelijk windturbines in het Havengebied te realiseren. Het aantal windturbines steeg van 28 naar 32. Om de energiecongestie aan te pakken zijn 5 locatiebesluiten voor onderstations en 80 middenspanningsruimtes gerealiseerd. De uitrol van warmtenetten stokt, vooral door gebrek aan wetgeving en financiën vanuit het Rijk. Een herijking van de warmtetransitie is in 2025 gepresenteerd. Ondertussen is er gewerkt aan 14 collectieve warmteprojecten, waaronder Sluisbuurt Noord, en aan diverse buurtinitiatieven zoals KetelhuisWG en MiddenMeer Noord.

De CO2-uitstoot daalde van 3.070 kiloton in 2023 naar 2.900 kiloton[1], helaas onvoldoende om de klimaatdoelen van Parijs te halen.

Voor het verbeteren van de luchtkwaliteit is onder andere een uitstootvrije zone ingesteld voor stadslogistiek. Daarnaast is de milieuzone voor dieselpersonen- en bestelauto's aangescherpt en is er een uitstootvrije zone voor brom- en snorfietsen ingevoerd, waardoor oudere dieselvoertuigen niet meer in bepaalde delen van de stad mogen rijden. Het publieke laadnetwerk is uitgebreid naar 8.400 laadpunten.

Afval op straat was en is een grote ergernis van Amsterdammers, ondernemers en bezoekers. Daarom hebben we extra medewerkers ingezet, een zomeraanpak ontwikkeld voor de centrumgebieden en parken en extra middelen uitgetrokken voor de reiniging in Zuidoost, Nieuw-West en Noord. Om de statiegeldproblematiek te verminderen, hebben we succesvolle proeven gedaan met het weghalen van afvalbakken en met het gebruik van doorzichtige afvalzakken en zelfsluitende deuren voor de afvalbakken.

Het college heeft gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid door de maximumsnelheid op meer dan 80 procent van de wegen te verlagen naar 30 kilometer per uur, met fysieke aanpassingen en succesvolle handhavingsacties. Daarnaast is er extra aandacht besteed aan de verkeersveiligheid van e-bikes en fatbikes, met gerichte campagnes vooral gericht op jongeren.

Ondanks dat er sprake was van financiële krapte zijn er ongeveer 100 onderhoudsprojecten uitgevoerd, waaronder renovatie van bruggen en verhardingen. En is er meer ruimte gecreëerd voor voetgangers, fietsers en groen door parkeerplekken te verwijderen en door betaald parkeren uit te breiden in Zuidoost, Nieuw-Sloten, Osdorp en De Aker. Er zijn nieuwe plekken gecreëerd voor spelen, bewegen en ontspannen, zoals het Sumatraplantsoen en de herinrichting van de Weesperzijde. Ondanks personeelstekorten in het openbaar vervoer is het aantal reizigers gestegen. Het college heeft € 7,5 miljoen geïnvesteerd in toegankelijkheid en OV-initiatieven. Kinderen tussen 4 en 11 jaar konden een half jaar gratis gebruikmaken van het openbaar vervoer.

Het college heeft in 2024 opnieuw extra maatregelen genomen om de drukte in de (binnen)stad tegen te gaan, met het besluit over het verminderen van de zee- en riviercruise en verdere aanscherping van het overnachtingsbeleid ('geen bed erbij'). Er is gestart met de bouw van 4.541 permanente zelfstandige woningen en 799 tijdelijke flexwoningen. Door lastige marktomstandigheden hadden ontwikkelaars moeite om tot een sluitende businesscase te komen en werd de bouw in veel gevallen uitgesteld. Ook zorgde onzekerheid van rijksbeleid over middeldure huur ervoor dat beleggers een afwachtende houding aannamen.

Bijzondere aandacht gaat uit naar de huisvesting van kwetsbare groepen, waarvoor in 2024 de doelstelling ruimschoots is gehaald. De invoering van de Wet betaalbare huur en de wet Goed verhuurderschap geeft ons handvatten om de rechten van zittende bewoners van huurwoningen te beschermen. Hiervoor zijn meldpunten gestart en wordt gericht gehandhaafd. Daarnaast is via het isolatieoffensief actief gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad

1.3 Rekeningresultaat en exploitatie

Het jaarverslag geeft een financieel beeld van de gemeentelijke organisatie aan de hand van kengetallen. De balansratio's en ontwikkelingen van baten en lasten laten een financieel gezonde en weerbare organisatie zien. Bij het presenteren van de oorspronkelijke begroting 2024 was daarvan geen sprake. Door een forse korting op het gemeentefonds en tekorten in de financiering van de jeugdzorg was de meerjarige begroting van de stad structureel niet sluitend.

1 De exacte uitstoot over 2024 wordt later bekend. Er wordt rekening gehouden met een laag scenario (2.821 kiloton) en een hoog scenario (2.936 kiloton).

Maatregelen die we afgelopen jaar hebben getroffen door met name bezoekers maar ook bewoners van de stad een grotere bijdrage te vragen, brengen baten en lasten meerjarig weer in evenwicht. Maar prudent financieel beleid blijft noodzakelijk en de financiële kengetallen over 2024, die hieronder nader worden toegelicht, geven een bemoedigend beeld. We blijven in gesprek met het Rijk over de gemeentefonds-uitkeringen, rijksbezuinigingen op Jeugdzorg en de hervormingsagenda jeugd die onvoldoende tot stand komt.

1.3.1 Toelichting op baten, lasten en het rekeningresultaat

Onderstaande figuur toont het verloop van baten, lasten en de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves gedurende het jaar.

Figuur 1: Ontwikkeling in baten en lasten, en toevoegingen en onttrekkingen reserves in 2024.

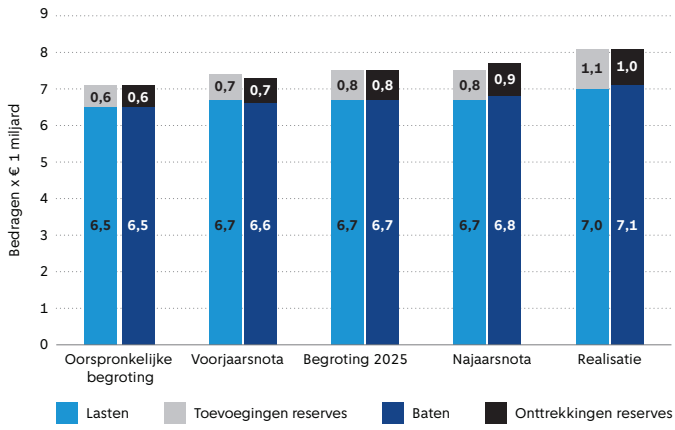

Figuur 1 laat zien dat in 2024 de baten hoger uitkwamen dan de lasten. Aan de reserves hebben we iets meer toegevoegd dan onttrokken. Het rekeningresultaat is daarmee licht positief.

Bij het opstellen van de oorspronkelijke begroting is uitgegaan van een saldo neutraal resultaat. Bijstellingen van de begroting hebben geleid tot aanpassingen in baten, lasten, onttrekkingen en toevoegingen. De gerealiseerde baten zijn € 0,6 miljard hoger dan in de oorspronkelijke begroting. Dit komt door hogere rijksbijdragen voor inkomensregelingen en specifieke uitkeringen, en investeringen in woningbouw en infrastructuur. Daarnaast hebben we meer toeristenbelastingen ontvangen dan begroot. De gerealiseerde lasten zijn € 0,5 miljard hoger dan oorspronkelijk verwacht. Dit komt door hogere kosten bij infrastructurele projecten, een getroffen voorziening van € 59 miljoen voor de verstrekte lening aan het Afval Energiebedrijf (AEB) en hogere lasten voor de bedrijfsvoering.

Onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves zijn respectievelijk € 0,4 miljard en € 0,5 miljard hoger dan oorspronkelijk begroot. Dit is het gevolg van de systematiek op de programmaonderdelen Grond en Erfpacht waarbij de financiële stromen hiervan vrijwel geheel worden verrekend met reserves. Daarnaast wordt het rekeningresultaat 2023 toegevoegd en onttrokken aan de algemene reserve.

Met dit jaarverslag zetten we een grote stap om de navolgbaarheid van de afwijkingen te verbeteren. Vanuit de raad en de rekenkamer klinkt – terechte – kritiek dat het in onze jaarstukken niet altijd goed mogelijk is om te volgen wat de redenen zijn voor het verschil tussen oorspronkelijke begroting en realisatie. In het jaarverslag wordt immers toegelicht wat de redenen zijn voor de verschillen tussen najaarsnota en realisatie. De verklaring voor afwijkingen tussen oorspronkelijke begroting en realisatie is verdeeld over verschillende P&C-producten. Om de raad goed inzicht te geven in deze totale ontwikkeling, zonder het jaarverslag zelf langer te maken, presenteren we bij dit jaarverslag een dashboard (via amsterdam.nl/jaarverslag). In dit dashboard wordt voor ieder programmaonderdeel inzicht gegeven in de oorspronkelijke begroting, de tussentijdse bijstellingen van de begroting – voorjaarsnota, bijstelling lopend jaar in begroting komende jaar en najaarsnota – en de realisatie. En wordt op een navolgbare manier verklaard wat het verschil is tussen oorspronkelijke begroting en realisatie. Ook wordt inzicht gegeven in hoe de programmaonderdelen bijdragen aan het rekeningresultaat en in de reserves bij ieder programmaonderdeel. Hiermee maken we de afwijkingen beter navolgbaar voor de raad. Hiernaast werken we aan het verbeteren van onze ramingen en de veronderstellingen, als opvolging van het onderzoek van de rekenkamer naar de voorspellende waarde van de begroting. Hierover wordt de raad binnenkort geïnformeerd in de vorm van een plan van aanpak.

Het saldo van lasten, baten en reservemutaties mondt uit in een beperkt, negatief rekeningresultaat. Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting is de afwijking van het gerealiseerde resultaat gering. Gedurende het jaar is het resultaat aanzienlijk

gewijzigd. In onderstaande figuur 2 is het verloop van het begrote en gerealiseerde rekeningresultaat weergegeven in 2024.

Figuur 2: Verloop rekeningresultaat 2024.

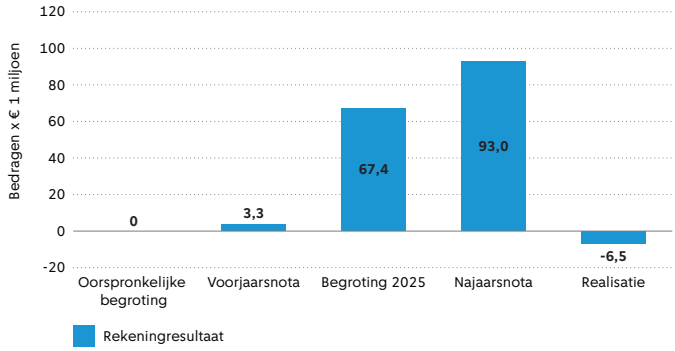

Bij het opstellen van de oorspronkelijke begroting is uitgegaan van een saldoneutraal resultaat. In het kader van de Begroting 2025 heeft voor 2024 een begrotingswijziging plaatsgevonden waarbij geplande uitgaven zijn verschoven in de tijd en het verwachte resultaat is aangepast naar € 67,4 miljoen. In de najaarsnota is het verwachte resultaat naar boven bijgesteld naar € 93,0 miljoen op basis van de positieve effecten van de septembercirculaire, hogere inkomsten toeristenbelasting en diverse overige mutaties met een negatief effect.

Uiteindelijk is het resultaat voor 2024 door een aantal lastig te voorspellen factoren uitgekomen op € 6,5 miljoen negatief. Gelijktijdig met het aanbieden van het jaarverslag biedt het college de raad een voorstel aan om het rekeningresultaat te verwerken in de Algemene Reserve en het resultaat te betrekken in de integrale afweging in het voorjaar. In de voorjaarsnota lichten we de uitkomst daarvan toe, onder andere bij het verloop van de reserves. Twee redenen hebben geleid tot de afwijking van het resultaat ten opzichte van de najaarsnota:

- Hogere lasten door het treffen van een voorziening van € 59 miljoen voor de verstrekte lening aan het Afval Energiebedrijf (AEB). Deze voorziening is getroffen op basis van een inschatting van hoeveel geld AEB waard is. Die inschatting wordt vooral gebaseerd op de verwachte financiële prestaties van AEB. We hebben de voorziening gebaseerd op de meerjarenbegroting van het AEB-management met daarbij extern gevalideerde aannames en daarnaast meerdere externe waarderingen. Daaruit volgt dat de huidige waarde van het bedrijf lager uitkomt dan wat in het vorige jaarverslag stond. Op basis van de momenteel beschikbare informatie is dit een beste schatting. Gezien de mate van subjectiviteit en afhankelijkheden in de aannames zullen wij de ontwikkeling van de waardering van het AEB nauwlettend blijven volgen.
- Lagere baten uit het gemeentefonds doordat de maatstaf ‘aantal huishoudens met een laag inkomen’ in het gemeentefonds is geactualiseerd op basis van werkelijke cijfers. Bij deze actualisatie is gebleken dat het aandeel van Amsterdam binnen deze maatstaf kleiner is dan eerder werd aangenomen. Dit leidt tot een structurele verlaging van de Algemene Uitkering, waardoor we in 2024 € 45,0 miljoen minder ontvangen uit het gemeentefonds dan begroot. Het Rijk heeft aangekondigd dat deze structurele verlaging in komende meicirculaire zal worden verwerkt.

1.3.2 Ontwikkeling saldo baten en lasten

Figuur 3 geeft een weergave van de ontwikkeling van het saldo van baten en lasten zonder reservemutaties over de afgelopen 5 jaar. Dit saldo bestaat uit het verschil tussen onze opbrengsten en onze kosten. Een positief saldo draagt bij aan de houdbaarheid van de gemeentefinanciën. De houdbaarheid heeft zich laatste vier jaar verbeterd gelet op de positieve saldi.

Figuur 3: Saldo van baten en lasten exclusief onttrekking en toevoeging aan reserves.

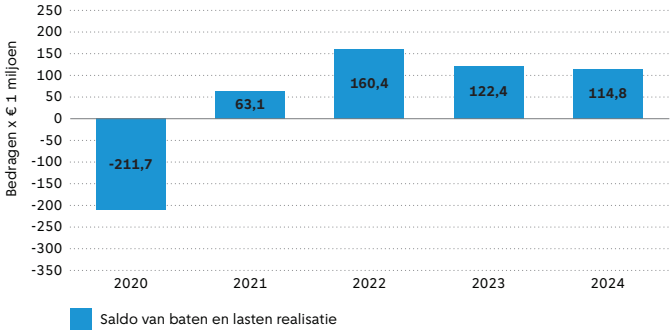

Na het negatieve saldo in 2020 door onder andere de corona-effecten is er voor de jaren daarna sprake van een positief saldo. Het positieve saldo in 2021 van € 63,1 miljoen was onder andere te danken aan een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Het saldo in 2022 was € 160,4 miljoen positief door een fors kleiner nadeel bij programma Grond door een stijging van de marktprijzen van woningen en commercieel vastgoed. Daarnaast werd meer toeristenbelasting gerealiseerd dan verwacht. In 2023 was er een positief saldo van € 122,4 miljoen door met name een onderbesteding op projecten Stadsverbetering. Het saldo van 2024 wordt gevormd door ontwikkelingen binnen diverse programma's. De belangrijkste ontwikkelingen worden hieronder nader toegelicht.

1.3.3 Afwijkingen per programma

Tabel 1. Financiële afwijkingen per programma (bedragen x € miljoen)

Nr	Programma	Begroting 2024 (oorspronkelijk)	Begroting 2024 (najaarsnota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting (najaarsnota)
1	Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	8,4	2,2	94,6	92,3
2	Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	-655,8	-656,2	-665,0	-8,8
3	Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	-223,3	-239,8	-235,8	4,0
4	Sport en Bewegen	-68,4	-68,6	-67,3	1,3
5	Onderwijs	-267,8	-261,3	-263,7	-2,4
6	Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	-1.199,3	-1.225,8	-1.208,9	17,0
7	Sociale Zaken en Armoedebestrijding	-436,6	-425,6	-363,9	61,7
8	Veiligheid	-260,4	-261,6	-258,4	3,2
A	Algemene Dekkingsmiddelen	3.833,4	4.044,5	3.961,7	-82,9
B	Bestuur en Organisatie	-741,2	-858,5	-878,5	-19,9
	Saldo van Baten en Lasten	**-11,0**	**49,3**	**114,8**	**65,5**
	Mutaties reserves	11,0	43,7	-121,4	-165,1
	Resultaat	**0,0**	**93,0**	**-6,5**	**-99,5**

Het Jaarverslag 2024 laat ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2024 een voordeel zien van € 125,8 miljoen voor bestemming reserves en een nadeel van € 6,5 miljoen na bestemming reserves.
De resultaten ten opzichte van de Najaarsnota 2024 van € 65,5 miljoen voor bestemming reserves en van € 99,5 miljoen negatief na bestemming reserves, worden uitgebreid toegelicht in de verschillende programma's.

Naast de eerder genoemde verklaringen zijn de voornaamste afwijkingen in de programma's voor bestemming reserves:
- Voordelig saldo binnen de gebiedsontwikkeling, volgens geldende systematiek grotendeels verrekend met reserve Vereveningsfonds (€ 125,1 miljoen).
- Hogere baten door vrijval van middelen 'Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne 2023' (€ 31,5 miljoen).
- Lagere baten door lager afgekochte erfpachtrechten (€ 21,4 miljoen).

De afwijkingen per programma voor bestemming reserves staan hieronder meer in detail toegelicht.

Bouwen, Wonen en Duurzaamheid
Programma 1 heeft een voordeel van € 92,3 miljoen ten opzichte van de Najaarsnota 2024. Dit resultaat kan voornamelijk worden verklaard door:
- Voordelig saldo binnen de gebiedsontwikkeling van € 125,1 miljoen door meer winstnemingen, hogere gronduitgiften en lagere lasten doordat er minder is geïnvesteerd in de grondexploitaties. Ondanks dit saldo zijn de grondopbrengsten sinds 2013 niet meer zo laag geweest.
- Nadelig saldo binnen het erfpachtstelsel doordat minder erfpachtrechten zijn afgekocht van € 21,4 miljoen. Dit is een saldo van opbrengsten uit afkoopsommen en deactiveringen.
- Lagere inkomsten door een lager aantal vergunningen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) van € 12,3 miljoen.

Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer
Programma 2 heeft een nadeel van € 8,8 miljoen ten opzichte van de Najaarsnota 2024. Het resultaat wordt vooral verklaard door:
- Hogere baten uit parkeren door contractuele verhogingen voor abonnementen, meer betaalde parkeeracties in de parkeergarages en het realiseren van lagere kosten bij de uitvoeringsprocessen (per saldo € 7,2 miljoen).
- Hogere lasten binnen programma's Stadsbehoud en Stadsverbetering onder andere wegens gunstige weeromstandigheden en het benutten van mogelijkheden tot projectversnellingen (per saldo € 17,7 miljoen).

Sociale Zaken en Armoedebestrijding
Programma 7 heeft een voordeel van € 61,7 miljoen ten opzichte van de Najaarsnota 2024. Dit voordeel wordt vooral verklaard door:
- Hogere baten door vrijval van het restant van de middelen 'Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne 2023' die op de balans staan (€ 31,5 miljoen).
- Lagere lasten door minder uitgevoerde inburgeringstrajecten dan voorzien (€ 12,5 miljoen).
- Lagere lasten bij de verstrekkingen van uitkeringen. Het gemiddelde uitkeringsbedrag was lager dan begroot, wat leidde tot lagere uitkeringslasten (€ 13,0 miljoen).

Algemene Dekkingsmiddelen
Programma A heeft een nadeel van € 82,9 miljoen ten opzichte van de Najaarsnota 2024. Dit nadeel wordt vooral verklaard door:
- Hogere lasten door het treffen van een voorziening voor de verstrekte lening aan het Afval Energiebedrijf (AEB) (€ 59 miljoen).
- Lagere baten door een bijstelling van de maatstaf 'aantal huishoudens met een laag inkomen' in het gemeentefonds waardoor een structureel negatieve bijstelling van de inkomsten uit het gemeentefonds voor 2024 ontstaat (€ 45 miljoen).
- Hogere baten toeristenbelasting door een toename van het aantal overnachtingen van toeristen in de stad (€ 18,7 miljoen).

Bestuur en Organisatie
Programma B heeft een nadeel van € 19,9 miljoen ten opzichte van de Najaarsnota 2024. Dit resultaat wordt vooral verklaard door:
- Hogere lasten door extra inzet flexkrachten voor moeilijk in te vullen vacatures en om taakstellingen in de toekomst in te kunnen vullen (€ 10,8 miljoen) hoofdzakelijk bij de financiële en personele functie.
- Hogere lasten door inzet van extra capaciteit om de benodigde voortgang te bereiken op de digitale opgaven van met name Stedelijke Ontwikkeling, Werk Participatie en Inkomen en Beheer Openbare Ruimte (€ 5,2 miljoen).
- Hogere lasten door niet gerealiseerde taakstellingen en extra inzet van capaciteit voor de ontwikkeling van de vakgroepen en afdelingen op het gebied van digitalisering en innovatie, zoals het implementeren van agile-werkwijzer en maken van digitaliseringsstrategieën (€ 3,8 miljoen).

1.3.4 Structurele exploitatieruimte

Deze maatstaf geeft aan hoeveel ruimte er is om de structurele lasten te dragen. Het percentage is 5,55 procent en laat zien in hoeverre de structurele lasten nog kunnen stijgen, of de structurele baten kunnen dalen, voordat de begroting structureel uit balans raakt. Er is geen norm voor dit kengetal, maar een negatief saldo betekent dat structurele lasten (deels) worden gedekt met incidentele middelen. Dit kan aanleiding zijn voor een negatieve beoordeling door de toezichthouder, de provincie Noord-Holland.

Tabel 2. Meerjarig beeld van het structurele begrotingssaldo.

bedragen x € miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Structurele baten	5.575,5	6.327,7	5.979,9	6.346,0	7.100,6
Structurele lasten	5.219,2	6.200,4	5.726,9	6.179,9	6.706,5
Structureel begrotingssaldo	356,3	127,3	253,0	166,1	394,1

In 2024 is het structureel begrotingssaldo uitgekomen op € 394,1 miljoen positief. Dit is een duidelijke verbetering ten opzichte van 2023.

Deze stijging is het gevolg van relatief beperkte incidentele baten en juist hoge incidentele lasten. Omdat incidentele lasten het structureel saldo verbeteren, heeft dit geresulteerd in een sterk positief saldo. Daarmee is de begroting structureel in evenwicht.

Meer informatie over de opbouw van het structurele saldo is opgenomen in hoofdstuk 6.3 Overzicht Incidentele Baten en Lasten.

1.4 Balans

1.4.1 Balans 2024

Tabel 3. Balans (bedragen x € miljoen)

Activa	**2023**	**2024**	**Passiva**	**2023**	**2024**
Grond	8.534,4	8.520,3	Reserves	8.107,1	8.221,9
Materieel bezit	5.905,3	6.305,3	Voorzieningen	541,7	660,3
Financieel bezit	1.099,7	1.095,0	Schuld	6.683,7	7.063,6
Overig bezit	888,9	1.203,1	Overig	1.095,8	1.178,0
Totaal	**16.428,3**	**17.123,7**	**Totaal**	**16.428,3**	**17.123,7**

Het balanstotaal is in 2024 met € 695,5 miljoen toegenomen. De voornaamste reden is dat we blijven investeren in vervanging, voor de groei van de stad en voor een complete stad. Daarentegen is ook de schuld gestegen en nemen onze reserves toe. De belangrijkste ontwikkelingen op de diverse balansposten worden hieronder nader toegelicht.

- **Grond**
  Het bezit aan erfpachtgrond is afgenomen met € 14 miljoen hoewel er bijna € 200 miljoen aan grond in erfpacht is uitgegeven. Veel bestaande contracten zijn naar eeuwigdurend afgekochte erfpacht omgezet. Een eeuwigdurend afgekocht recht heeft geen financiële waarde voor de gemeente en deze rechten worden voor € 1 op de balans gezet.

- **Materieel en financieel bezit**
  In 2024 is voor € 593,3 miljoen geïnvesteerd in vervanging, verbetering en uitbreiding van onze bezittingen, met name gebouwen, tunnels, wegen en riolering. Voor ongeveer € 61,5 miljoen hebben we geïnvesteerd in de bedrijfsvoering, voornamelijk ICT- en IV-oplossingen. Paragraaf Investeringen geeft meer in detail aan op welk gebied investeringen hebben plaatsgevonden. Daarnaast zijn voor € 54 miljoen kapitaal en (met name) leningen verstrekt, waaronder de lening van € 45 miljoen aan AEB.

- **Reserves en voorzieningen**
  De reservepositie is in 2024 met € 114,8 miljoen gestegen, met name door de systematiek op de programmaonderdelen Grond en Erfpacht. De financiële stromen hiervan worden vrijwel geheel verrekend met reserves. In tegenstelling tot vorig jaar is de algemene reserve gedaald met € 23,9 miljoen. Dit is het gevolg van verrekening van het resultaat van 2023 en een onttrekking ten gunste van de financieringsreserve erfpacht, volgend uit het herstelplan ten tijde van de coronacrisis. De voorzieningen zijn eveneens toegenomen met € 118,6 miljoen door ontvangen rijkssubsidies voor toekomstige kosten bij woningbouwprojecten. Ook is naar aanleiding van besluitvorming bij de Najaarsnota 2024 conform BBV-voorschriften de egalisatiereserve afval omgezet naar een nieuwgevormde egalisatievoorziening afval.

- **Schuld**
  De schuld is in 2024 met € 380 miljoen toegenomen als gevolg van de externe financieringsbehoefte voor de investeringen in de stad. Onze omvangrijkste investeringen betreffen (school)gebouwen en de openbare ruimte zoals parkeervoorzieningen, kades, bruggen, tunnels, wegen, verlichting en verkeerssystemen. Ondanks de schuldstijging blijft de externe schuld houdbaar en voldoen we aan de verplichte financiële kengetallen. Zie ook paragraaf 3.2 Financiering.

1.4.2 Meerjarige ontwikkeling

Hieronder is de balansontwikkeling in de afgelopen jaren te zien, onderverdeeld naar de grootste posten in onze bezittingen en naar schuld en reserves.

Figuur 4: Ontwikkeling balanstotaal.

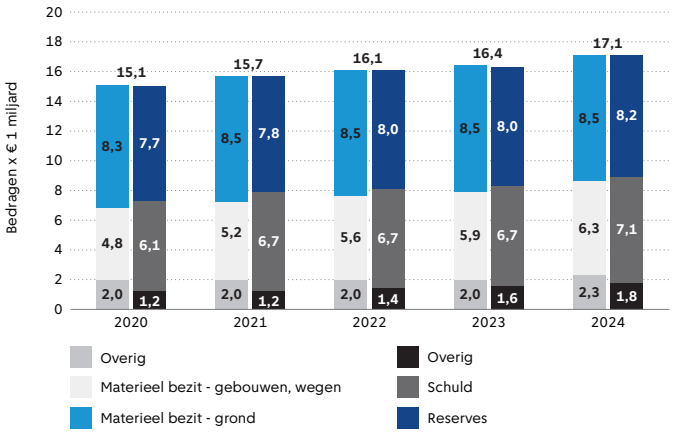

Het balanstotaal nam in de afgelopen jaren toe. Ons bezit en daaraan gekoppeld onze financieringsbehoefte is gegroeid door de investeringen die we als gemeente doen in de stad. Door eeuwigdurende afkoop van canon is de toename van het grondbezit afgevlakt. De toename van ons bezit met € 2 miljard heeft zich voor de helft vertaald in meer schuld. De reserves zijn in die periode gestegen met € 500 miljoen.

1.4.3 Balansratio's: solvabiliteit en schuldquote

Financiële kengetallen geven samen een beeld van de financiële positie en –ontwikkelingen van een organisatie. Eén los kengetal zegt echter weinig over de totale financiële positie. Middels het dashboard van onze financiële positie vertalen we de kengetallen in gezamenlijkheid naar hoe weerbaar en wendbaar we als gemeente zijn. De signaalwaarden sluiten aan bij de landelijk afgesproken signaalwaarden. Aan deze worden de waarden van Amsterdam jaarlijks getoetst door de Provincie Noord-Holland, onze toezichthouder.

Weerbaar
Onze weerbaarheid is goed. We kunnen tegen een stootje als het een tijdje wat minder zou gaan. Dit blijkt uit onze solvabiliteit, netto schuldquote en weerstandsvermogen.

De solvabiliteit vertelt hoeveel we van ons bezit financieren met eigen vermogen. Met een solvabiliteit van 48 procent in 2024 blijven we volgens onze toezichthouder voldoen aan de signaalwaarde 'redelijk'. Vergeleken met 2023 is de solvabiliteit licht gedaald met 1 procentpunt.

De netto schuldquote toont de verhouding tussen de schuld en de inkomsten. Met een netto schuldquote zonder erfpacht (standaardschuld) van 58 procent voldoen we ruim aan de 110 procent waar we ons voor de lange termijn op richten.

Wendbaar
Onze wendbaarheid is voldoende. Dit betekent dat we ons relatief snel kunnen aanpassen aan veranderde omstandigheden. Dit blijkt uit onze structurele exploitatie-ruimte van 5,55 procent en belastingcapaciteit van 95 procent. De structurele exploitatieruimte vertelt hoeveel structurele ruimte we hebben om onze lasten te dragen. De belastingcapaciteit vertelt hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. En daarmee de mate waarin er kan worden bijgestuurd bij tegenvallers.

We lichten dit verder toe in paragraaf 3.1 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing en paragraaf 3.2 Financiering.

1.5 Weerstandsvermogen

Voor de financiële robuustheid van de gemeente Amsterdam zijn de hoogte van de algemene reserve in combinatie met zorgvuldig begrotingsbeleid en verantwoorde schuldontwikkeling de belangrijkste indicatoren. Over het geheel genomen zijn er voldoende buffers om tegenvallers de komende jaren op te vangen.

Figuur 5: Ontwikkeling algemene reserve huidige coalitieperiode.

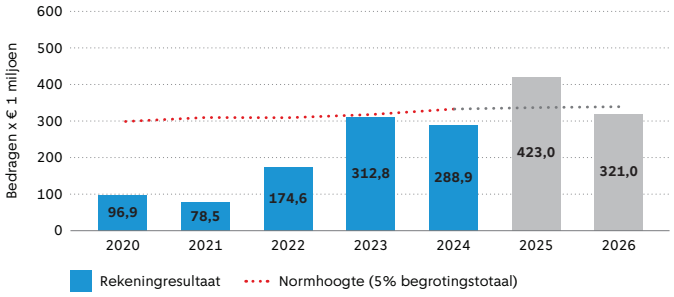

Het beleid dat de raad in 2022 heeft vastgesteld schrijft een normhoogte Algemene Reserve voor. Die norm hoogte is € 342 miljoen, 5 procent van het begrotingstotaal. In 2023 was de norm zo goed als bereikt. Door de toevoeging van het resultaat over 2023 van € 122,1 miljoen en een in de Begroting 2025 aangekondigde onttrekking van € 150 miljoen, is de algemene reserve ultimo 2024 licht gedaald. Deze onttrekking was onderdeel van het herstelplan ten tijde van de coronacrisis. Zoals aangekondigd wordt deze nu teruggedraaid zonder onze financiële weerbaarheid al te zeer aan te tasten omdat we het hoger dan verwachte rekeningresultaat van 2023 aan de Algemene Reserve hebben kunnen toevoegen. Bovendien laat een doorkijk naar de reservestanden in 2025 en 2026 een positief beeld zien ten opzichte van de norm. Daarin zijn opgenomen de begrote toevoegingen en onttrekkingen zoals deze in de Begroting 2025 zijn vastgesteld.

Uitgaande van de huidige Algemene Reserve van € 289 miljoen rekenen we op een kans van 7,5 procent dat deze tekortschiet om risico in de komende twee jaar op te kunnen opvangen. Hoe meer zekerheid wij verlangen des te hoger het bedrag dat we aan moeten houden voor het opvangen van de gevolgen.

1.6 Rechtmatigheid

In 2023 was het de eerste keer dat het college zelf de rechtmatigheid moest beoordelen. Hierdoor was er onduidelijkheid over de werkwijze. De accountant (ACAM) kon niet volledig controleren of de beoordeling klopte waardoor in de controleverklaring een oordeel met beperking is afgegeven. Voor verslagjaar 2024 zijn er maatregelen genomen waardoor het proces om de rechtmatigheidsverantwoording op te stellen aanzienlijk is verbeterd. De verantwoordingsgrens is bepaald op basis van 2 procent van de totale lasten inclusief toevoeging aan de reserves en komt voor 2024 uit op € 162,2 miljoen. De totale rechtmatigheidsafwijking over 2024 overschrijdt de verantwoordingsgrens. De inkooponrechtmatigheid is € 81,2 miljoen. Dit bedrag komt voort uit uitgaven waarbij niet is voldaan aan de Europese aanbestedingsregels. Sommige aankopen zijn niet of te laat Europees zijn aanbesteed, hebben een contractwaarde die is overschreden, of hebben contracten die niet tijdig zijn verlengd. In de paragraaf bedrijfsvoering leggen we uit waardoor de inkooponrechtmatigheid is ontstaan en welke verbeteringen we doorvoeren om deze in de toekomst te verminderen. We verwachten dat deze maatregelen op termijn leiden tot minder inkooponrechtmatigheid. De begrotingsonrechtmatigheid is € 383,6 miljoen. Het gaat daarbij om lasten in de programmaonderdelen die hoger uitvielen dan de raming in de laatst vastgestelde begroting (de najaarsnota). De afwijkingen zijn acceptabel omdat ze passen binnen het vastgestelde beleid. Het grootste verschil komt door een andere presentatie van de gerealiseerde lasten bij grond en erfpacht in overleg met de accountant (samen € 229,5 miljoen). Het gaat hier om een boekhoudkundige technische correctie. Ook de afwaardering van het Afvalenergiebedrijf telt mee omdat deze plaatsvond na de najaarsnota (€ 59 miljoen). In hoofdstuk 2 zijn alle lastenoverschrijdingen per programmaonderdeel toegelicht. Verschillen tussen wat we van plan zijn uit te geven en wat we echt uitgeven zijn normaal. Wel zullen we onderzoeken of er maatregelen mogelijk zijn om een deel van de afwijkingen al voor de najaarsnota in beeld te krijgen.

2

Programma's

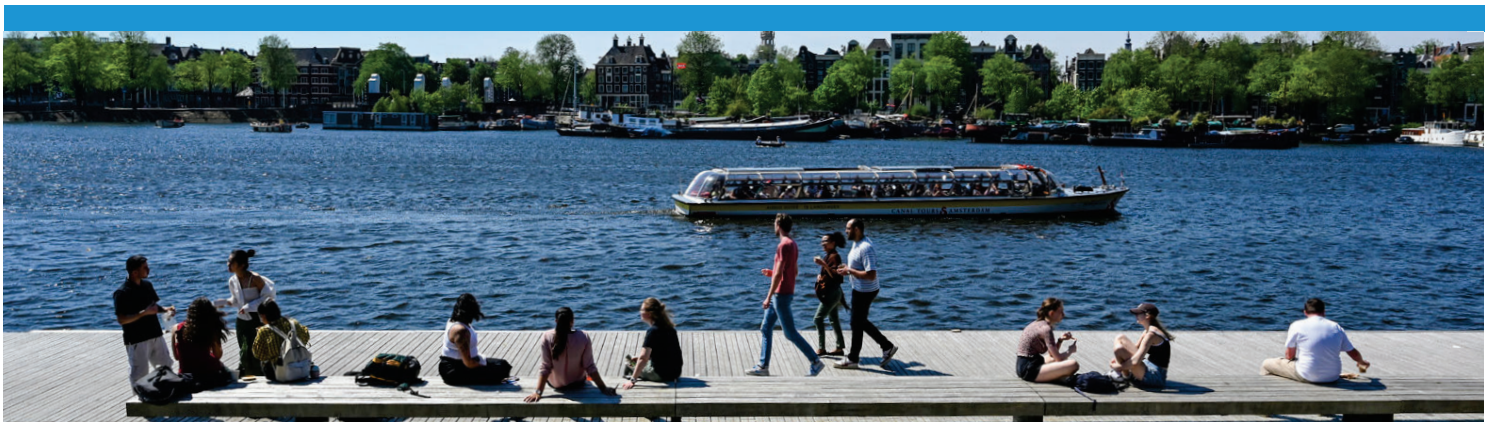

2

Programma's

2.1	Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	22
2.2	Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	64
2.3	Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	117
2.4	Sport en Bewegen	147
2.5	Onderwijs	162
2.6	Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	175
2.7	Sociale Zaken en Armoedebestrijding	206
2.8	Veiligheid	233
2.A	Algemene Dekkingsmiddelen	249
2.B	Bestuur en Organisatie	266

2.1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid

Samenvatting

2.1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling

We zorgen door goede ruimtelijke ordening voor een stad en regio die door ruimtelijke visievorming, planontwikkeling, kaderstelling en door kwaliteitsborging en bouwplantoetsing goed en duurzaam functioneren.

Amsterdam groeit hard, in aantal inwoners en nog sneller in aantal arbeidsplaatsen, en ook de bezoekersaantallen blijven zeer hoog. Deze groei heeft veel positieve aspecten maar levert ook veel druk op de ruimte, leefbaarheid en vastgoedprijzen op. De Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (2021) biedt de overkoepelende visie hoe we de fysieke leefomgeving willen ontwikkelen en om willen gaan met deze groei. Daarom werken we aan voldoende ruimte voor nieuwe woningen en de bijbehorende voorzieningen op korte en lange termijn. Belangrijke gebiedsontwikkelingen die gestart zijn of in voorbereiding zijn bieden ruimte voor nieuwe woningen, bedrijven, scholen, sportvoorzieningen en groen in aantrekkelijke gemengde stadswijken. Waar nodig ontwikkelen of actualiseren we beleidskaders en brengen ze in lijn te met de (ambities en doelen van) de Omgevingsvisie. Door zorgvuldige voorbereiding is de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 soepel verlopen. Hierdoor adviseren we bijvoorbeeld op een meer integrale wijze over ruimtelijke kwaliteit in de fysieke leefomgeving. Dit heeft ook gevolgen voor de werkwijze van de Commissie Omgevingskwaliteit (COK).

We sturen op ruimte voor een langjarig hoge bouwambitie van 7.500 woningen per jaar, waarvan een aanzienlijk deel gelabeld als betaalbaar. Hiervoor is voldoende uitvoeringsklare ‘planvoorraad’ nodig want voordat de woningen daadwerkelijk gebouwd kunnen worden is veel voorbereiding nodig. Voor de komende jaren is voldoende harde planvoorraad opgebouwd maar daarna (vanaf ongeveer 2028) valt deze scherp terug. De Omgevingsvisie (vastgesteld 2021) biedt de ruimte en richting om de huidige planvoorraad voor de periode daarna aan te vullen. In 2024 is de Ontwikkelstrategie 2035 vastgesteld, waarmee we de komende 10 tot 15 jaar zorgen voor ruimte om nieuwe gemengde stadswijken te realiseren.

2.1.2 Grond

Het Amsterdams Akkoord gaat uit van een verantwoorde groei van de stad. We streven naar een jaarlijkse start bouw van 7.500 woningen in de verhouding 40 procent sociaal, 40 procent middelduur en 20 procent markt.

De totale woningbouwproductie van Amsterdam in 2024 was 4.541. Dit blijft weliswaar achter bij de bestuurlijke doelstelling van 7.500 woningen, maar is afgezet tegen de landelijke cijfers een goede prestatie. De gemeente bouwt niet zelf, dat doen marktpartijen. Door lastige marktomstandigheden, waaronder geopolitieke onzekerheid, netcongestie, stijgende rente, hogere bouwkosten en personeelstekorten, hadden ontwikkelaars moeite om tot een sluitende businesscase te komen en werd de bouw in veel gevallen uitgesteld. Ook zorgde onzekerheid van rijksbeleid over middeldure huur ervoor dat beleggers een afwachtende houding aannamen.

In 2024 zijn acht investeringsbesluiten vastgesteld waarmee 5.754 woningen zijn toegevoegd aan de actieve planvoorraad.

2.1.3 Erfpacht

Als aanvulling op de invoering van het eeuwigdurende erfpachtstelsel, is in 2017 de overstapregeling vastgesteld. Erfpachters met een woning kunnen daardoor overstappen van het voortdurende naar het eeuwigdurende erfpachtstelsel. In het coalitieakkoord is een spijtoptantenregeling opgenomen om erfpachters die in eerste instantie geen aanvraag hebben ingediend of gedurende het proces de aanvraag niet hebben gecontinueerd alsnog de gelegenheid te bieden tegen gunstige voorwaarden over te stappen. Dit heeft geleid tot ongeveer 19.000 nieuwe aanvragen, waarvan in 2024 al 87 procent is afgewikkeld.

Het college heeft in 2024 besloten om een vaste, onafhankelijke, externe beleidsadviescommissie in te stellen, zodat voorafgaand aan de vaststelling van nieuw beleid of van wijzigingen van bestaand beleid hierover door onafhankelijke deskundigen wordt geadviseerd. Daarnaast heeft het college besloten om – gedurende een jaar – een geschillencommissie in te richten. Door het instellen van de geschillencommissie wordt tegemoetgekomen aan de gemeentelijke ambitie om de overzichtelijkheid en acceptatie van de uitvoering van het Amsterdamse erfpachtstelsel te vergroten.

2.1.4 Bouwen en Wonen

We werken, onder andere via de zeven doelen van de Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting, aan de beschikbaarheid van betaalbare, goede en veilige woningen, een rechtvaardige verdeling van de woningen en een rechtmatig gebruik van de woningen. Bijzondere aandacht gaat uit naar de huisvesting van kwetsbare groepen, waarvoor in 2024 de doelstelling ruimschoots is gehaald.

De invoering van de Wet betaalbare huur en de wet Goed verhuurderschap geeft ons handvatten om de rechten van zittende bewoners van huurwoningen te beschermen. Hiervoor zijn meldpunten gestart en wordt gericht gehandhaafd. Daarnaast is via het isollatieoffensief actief gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad.

2.1.5 Vastgoed

Onze vastgoedportefeuille (exclusief scholen en parkeergebouwen) bestond uit ongeveer 2.400 eenheden in ongeveer 1.000 gebouwen en ongeveer 2.000 gronden. We verhuurden ons bezit aan een grote verscheidenheid aan huurders.
De gemeentelijke huisvesting voor het ambtelijk apparaat staat in programma-onderdeel B.5 Overhead en niet in dit programmaonderdeel.

Het is in 2024 niet mogelijk gebleken om het verkoopprogramma van commercieel vastgoed (panden zonder beleidsdoel en zonder strategisch doel) af te ronden. Deze verkooptransacties schuiven nog een jaar door naar 2025. De redenen van het uitstel zijn divers, zoals benodigd funderingsherstel voordat de verkoop plaatsvindt of vergunningtrajecten die meer tijd vergen. We verwachten een definitieve afronding van het lopende verkoopprogramma in 2025. Er is op dit moment geen sprake van een uitbreiding van het verkoopareaal.

In 2024 is het uitvoeringsprogramma Duurzaam Gemeentelijk Vastgoed gestart. Er is gewerkt aan ongeveer 70 projecten waar verduurzamingsmaatregelen zijn getroffen om de CO_2-uitstoot te beperken. We hebben in 2024 volgens planning de middelen uitgegeven en daarmee ruim 6,5 ton CO_2-reductie behaald. We registreren de reductie op moment dat een project geheel is afgerond. Voor een groot deel van de in 2024 gestarte projecten geldt dat deze pas in 2025 gereed zijn.

De actualisatie vastgoedstrategie en het algemeenbelangbesluit zijn op 13 november 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. Dit zijn belangrijke strategische opgaven waaraan Gemeentelijk Vastgoed een bijdrage levert: verantwoorde groei, een solidaire stad met betaalbaar maatschappelijk vastgoed, een duurzame toekomst en de ontwikkeling van ambtelijke huisvesting in de stad. De ambities die hieruit voortvloeien maken we samen met andere directies en stadsdelen waar. De actualisatie van de vastgoedstrategie beschrijft ook de nieuwe huurprijssystematiek, met het uitgangspunt om maatschappelijk vastgoed kostprijsdekkend te verhuren. Bij wijze van uitzondering bestaat de mogelijkheid om te verhuren onder de kostprijs. De uitzonderingsmogelijkheden zijn terug te vinden in het algemeenbelangbesluit.

2.1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer

In het tegengaan van de klimaatcrisis werken we aan de overgang naar een duurzame en klimaatneutrale stad waar we grondstoffen (hoogwaardig) hergebruiken.

In 2024 zette Amsterdam belangrijke stappen in de energietransitie, met focus op uitvoering en samenwerking met bewoners en bedrijven. De CO_2-uitstoot daalde naar verwachting tot circa 2.900 kiloton[1], in 2023 was dit 3.070 kiloton, maar dit is onvoldoende om de klimaatdoelen van Parijs te halen. Om dit te versnellen, is gestart met de ontwikkeling van een klimaatbegroting. De Cluster Energie Strategie 2024 werd opgesteld om de industrie in het Noordzeekanaalgebied te verduurzamen, en gesprekken met grote bedrijven over CO_2-reductie zijn gestart.

Met bewoners, bedrijven en instellingen is intensief samengewerkt aan activiteiten die moeten leiden tot een daling van het gebruik van niet-hernieuwbare materialen. Er zijn concrete stappen gezet naar circulaire bedrijfsmodellen, integratie van circulaire principes in vergunningverlening en handhaving, en een gerichte inzet van financiële middelen op circulaire doelen.

De gestelde opwekdoelen voor zonne-energie zijn behaald in 2024. In december 2024 is er 310 megawatt zonne-energie gerealiseerd. Daarnaast is in 2024 het aantal windturbines in Amsterdam gestegen van 28 naar 32 windturbines. Het programma Wind Amsterdam (PWA) is opgesteld en wordt vastgesteld in 2025. In het programma is de basis is gelegd om meer windturbines te kunnen realiseren.

1 De exacte uitstoot over 2024 wordt later bekend. Er wordt rekening gehouden met een laag scenario – 2.821 kiloton en een hoog scenario – 2.936 kiloton.

De stad investeerde in duurzame warmtebronnen zoals geothermie en restwarmte van datacenters. Er werd gewerkt aan 14 collectieve warmteprojecten, waaronder Sluisbuurt Noord. Buurtinitiatieven zoals KetelhuisWG droegen bij aan de warmte-transitie. Voor de elektriciteitsinfrastructuur zijn vijf locatiebesluiten voor onderstations en 80 middenspanningsruimtes gerealiseerd. Hier blijft netcongestie een uitdaging.

2.1.7 Begraafplaatsen en Crematoria

De gemeente Amsterdam kent dertien gemeentelijke begraafplaatsen en twee gemeentelijke crematoria met rouwcentra: begraafplaats/crematorium De Nieuwe Ooster (stadsdeel Oost) en begraafplaats/crematorium De Nieuwe Noorder met zeven dorpsbegraafsbegraafplaatsen (stadsdeel Noord), begraafplaats Driemond (stadsdeel Zuidoost), begraafplaatsen Carspelhof en Landscroon (Weesp) en de – voor begraven – gesloten begraafplaats Huis te Vraag (stadsdeel Zuid).

De gemeentelijke begraafplaatsen/crematoria opereren in een concurrerende markt.

In 2024 zijn de buitenmuren van het monumentale aulagebouw op De Nieuwe Ooster door middel van een speciale behandeling gereinigd, het houtwerk hersteld en geschilderd en scheuren gerepareerd. Op De Nieuwe Noorder is ook in 2024 het hele jaar gewerkt aan het herinrichten van de paden, het opknappen van de grafvakken en groenborders.
De jaarlijkse activiteit Herinnering Verlicht is dit jaar met succes op De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder op een zondagmiddag georganiseerd. De belangstellenden hebben enthousiast geregeerd en de belangstelling was ook vele malen groter dan de in 2023 georganiseerde doordeweekse versie.

Begin 2024 werden we opgeschrikt door een brand in de crematieruimte op De Nieuwe Ooster als gevolg van een technische storing. Door vakbekwaam en adequaat handelen van de betreffende ovenist en de brandweer kon de brand beperkt blijven tot de crematieruimte. De schade was desondanks groot maar heeft gelukkig beperkt effect gehad op de bedrijfsvoering.

Financiële toelichting

Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	865,9	931,6	758,6	1.075,6	317,0
Lasten	811,1	923,2	756,4	981,0	224,7
Saldo Baten en Lasten	**54,9**	**8,3**	**2,2**	**94,6**	**92,3**
Onttrekking	823,3	267,8	288,2	322,3	34,1
Toevoeging	591,7	244,4	423,6	574,8	151,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**231,6**	**23,4**	**-135,4**	**-252,5**	**-117,1**
Totaal 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	**286,5**	**31,7**	**-133,2**	**-157,9**	**-24,8**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	277,9	257,9	266,6	294,9	28,4

Programma 1 kent complexe financiële stromingen, omdat resultaten worden verrekend met reserves en diverse administratieve verrekeningen plaatsvinden. Hierdoor geeft de bovenstaande tabel niet altijd een volledig beeld van de werkelijke effecten op het programma, en bieden de financiële toelichtingen op afwijkingen slechts een beperkte inkijk. De grondopbrengsten (€ 250 miljoen) waren bijvoorbeeld sinds 2013 niet meer zo laag. Desondanks is in 2024 € 30,2 miljoen afgedragen aan de algemene middelen vanuit het Vereveningsfonds (VEF). Daarnaast is bij de begrotingsbesluitvorming voor 2025 besloten om de vrijval van € 150 miljoen uit de reserve financiering erfpacht, die in 2021 plaatsvond, terug te draaien. Hierdoor valt in 2024 € 150 miljoen vrij uit de algemene reserve, die vervolgens is toegevoegd aan de reserve financiering erfpacht.
Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 24,8 miljoen. Dit komt vooral door hogere baten van € 317,0 miljoen en lagere lasten van € 224,7 miljoen, een hogere onttrekking uit reserves van € 34,1 miljoen en een hogere toevoeging aan reserves van € 151,2 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 1.075,6 miljoen zijn € 317,0 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten doordat we de begrote deactivatie van erfpachtrechten in overleg met de accountant met ingang van de rekening 2024 in de lasten presenteren (€ 80,2 miljoen). Deactivatie vindt plaats als een erfpachtrecht eeuwigdurend wordt afgekocht en er op dat moment nog een grondwaarde op de balans staat.
- Hogere baten doordat meer is afgekocht (€ 79,6 miljoen).
- Hogere baten door de verrekening van inkomsten en uitgaven in de projecten van de gebiedsontwikkeling (€ 97,4 miljoen). Als het jaarsaldo van projecten negatief is, wordt deze technisch verrekend in de baten.
- Hogere baten door meer winstnemingen doordat we een aantal grote plannen hebben afgesloten (€ 72,6 miljoen). De positieve saldi van deze plannen die op het onderhanden werk stonden zijn toegevoegd aan de reserve.
- Hogere baten in de grondexploitaties door de uitgifte van grond in de gebiedsontwikkeling (€ 15,3 miljoen). Het moment van uitgifte en de hieraan verbonden baten is op voorhand moeilijk te voorspellen.
- Lagere baten omdat we in de begroting rekening hielden met baten uit rijkssubsidies voor onder andere flexwoningen en de startbouwimpuls (€ 21,6 miljoen). Deze zijn al ontvangen, maar kunnen pas in toekomstige jaren worden aangewend.
- Lagere baten doordat minder erfpachtrechten zijn afgekocht (€ 21,4 miljoen).
- Lagere inkomsten door tegenvallende WABO-vergunningen (€ 12,3 miljoen), met name vanuit de Omgevingsdienst NZKG (€ 9,3 miljoen) en bouwvergunningen bij de stadsdelen (€ 3,0 miljoen). Het aantal aanvragen bleef achter door diverse factoren, zoals onder andere de invoering van de Omgevingswet.

Lasten
De totale lasten van € 981,0 miljoen zijn € 224,7 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten doordat we administratieve verrekeningen in de baten presenteren (€ 181 miljoen). In de begroting staat dit nog aan lastenkant. Vooral omdat we minder hebben geïnvesteerd, is per saldo € 83,6 miljoen minder geactiveerd op het onderhanden werk. Zie ook de toelichting bij de baten.
- De totale lasten van € 234,1 miljoen zijn € 181,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral doordat we in overleg met de accountant met ingang van de rekening 2024 de de-activering van erfpachtrechten aan de lastenkant presenteren. Zie ook de toelichting bij de baten.
- Lagere lasten in de grondexploitaties en woningbouwprojecten doordat minder is geïnvesteerd in de grondexploitaties (€ 37,2 miljoen). Dit komt door vertraagde uitgiften, waardoor ook bepaalde investeringen zijn uitgesteld.
- Lagere lasten op de middelen Klimaatfonds (€ 6,5 miljoen), voornamelijk doordat toegekende subsidies (€ 10 miljoen) pas later dan 2024 worden gerealiseerd en vastgesteld. Vanwege de lange doorlooptijd tussen het toekenningsbesluit en de uiteindelijke verantwoording, verschuift de lastenverantwoording naar een later moment.
- Hogere lasten doordat de toevoeging aan de voorziening groot onderhoud (€ 4,6 miljoen). Deze wordt enerzijds verklaard door de gestegen prijzen (€ 2,8 miljoen) en anderszijds door het toevoegen van de duurzaamheidsmiddelen Kunst en Cultuur aan de voorziening groot onderhoud in programma 3 (€ 1,8 miljoen).
- Lagere lasten voor de proeftuinen aardgasvrije wijken (€ 3,8 miljoen), doordat de toegekende subsidie voor het Wilhelmina Gasthuis-terrein nog niet is vastgesteld. De lasten kunnen pas worden verantwoord zodra de prestatie is geleverd. Hiertegenover staan ook niet-gerealiseerde baten, waardoor dit onderdeel budgettair neutraal is.
- Hogere lasten voor diverse posten op de voorziening dubieuze debiteuren (€ 3,8 miljoen). Voor de Omgevingsdienst NZKG betreft dit € 4,1 miljoen nadelig waarbij het voornamelijk gaat om openstaande vorderingen waarvan de inning is

opgeschort of uitgesteld door juridische procedures. Daarnaast is de voorziening gecorrigeerd voor bestuurlijke boetes (-/- € 0,3) miljoen en vergunningen (+ € 0,6 miljoen).
- Lagere lasten op het Isolatieoffensief (€ 3,4 miljoen). Op het Isolatieoffensief was € 16,2 miljoen begroot en is € 12,8 miljoen besteed. Doordat de Witgoedregeling voor stadspashouders en de Energiebespaarservice meer voorbereidingstijd vergden dan oorspronkelijk gepland in de begroting, zijn de uitgaven lager uitgevallen. De niet bestede middelen worden doorgeschoven naar 2025.
- Lagere lasten op het Corporatiebudget omdat enkele vaststellingstermijnen van subsidies zijn doorgeschoven naar 2025 (€ 2,8 miljoen). Hierdoor heeft dit jaar een lagere onttrekking uit de reserve Corporatiebudget (Stifo/erfpacht) plaatsgevonden.

Onttrekkingen reserves
De onttrekking aan de reserves is € 34,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- De onttrekking van € 165,7 miljoen aan de erfpachtreserves is € 64,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt doordat meer erfpachtrechten die in het voortdurende stelsel waren afgekocht zijn overgegaan naar het eeuwigdurend stelsel. De grond die vanuit het erfpachtrecht eeuwigdurend is afgekocht, heeft geen waarde meer voor de gemeente.
- Een lagere onttrekking aan het Vereveningsfonds (€ 12,5 miljoen), waarvan € 6,8 miljoen omdat we minder geld aan de voorziening Plantekorten hebben toegevoegd voor grondexploitaties in het Zuidasgebied. Daarnaast een lagere onttrekking voor overige kosten die met het Vereveningsfonds worden verrekend (€ 5,7 miljoen). Dit betreft voornamelijk lagere uitgaven voor projecten waarvoor aparte reserveringen zijn opgenomen binnen het Vereveningsfonds.
- De onttrekking aan de reserve Klimaatfonds is € 6,4 miljoen lager dan begroot. Zie hiervoor ook de toelichting op de lasten.
- De onttrekking aan de reserve Corporatiebudget (Stifo/erfpacht) is € 2,8 miljoen lager dan begroot. Zie hiervoor de toelichting bij de lasten.

Toevoegingen reserves
De toevoeging aan de reserves is € 151,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Een hogere toevoeging aan de reserve Vereveningsfonds van € 72,6 miljoen door meer winstnemingen en planafsluitingen (zie ook de toelichting bij de baten).
- Een hogere toevoeging aan de reserve Vereveningsfonds van € 30,9 miljoen door een vrijval van de voorziening Plantekorten. Door hogere grondprijzen hoeft minder te worden voorzien voor plannen met een tekort.
- De toevoeging aan de reserve Financiering Erfpachtgrond is € 20,5 miljoen hoger dan begroot, doordat er meer is overgestapt van het voortdurende naar het eeuwigdurend stelsel.
- De toevoeging aan de reserve Afkoopsommen is € 22,4 miljoen hoger dan begroot en komt doordat er meer grond is uitgegeven waarvan de canon is afgekocht

In de programmaonderdelen volgt een verdere toelichting van de afwijkingen op de baten, lasten, onttrekkingen en toevoegingen.

Investeringen per programma

De gemeente investeert in gronden die worden uitgegeven in erfpacht. Wij verzorgen het bouwrijp maken van de grond en investeren op de binnenplanse infrastructuur van nieuwe gebieden. Dit alles wordt verrekend binnen het stelsel van het verevenings-fonds (VEF). De kosten samenhangend met de grondproductie zijn opgenomen in de grondexploitaties. Zoals kosten van het verwerven, sloopwerken, bouw-en woonrijp maken van de grond. Daartegenover hebben wij inkomsten ontvangen uit de erfpacht-uitgifte van de grond. Het saldo daarvan wordt ingezet om te investeren in die gebieden die dat het hardst nodig hebben. Ook bij de woningbouw geldt het motto: ongelijk investeren voor gelijke kansen.
In de actualisatie van het Meerjarenperspectief Grondexploitaties hebben wij gerapporteerd over de realisatie van deze grondexploitaties en wordt een prognose gegeven van de toekomstige ontwikkelingen. Voor meer informatie over de stand van zaken van de grondexploitaties, verwijzen naar de paragraaf 3.6 Grondbeleid.

Thema's per programma

Digitale stad / informatie:

- We hebben er voor gezorgd dat alle medewerkers (1.000+) die grafische werkzaamheden doet om te komen tot realisatie projecten voor de gemeente Amsterdam op een veilige, beheerde en toekomst vaste werkplek zijn werkzaamheden kan doen.
- We hebben met veel succes in stadsdeel Zuidoost digitale middelen ingezet (Woonmonitor, Amsterdam AR) om de nieuwbouw plannen van de gemeente Amsterdam visueel en bespreekbaar te maken met bewoners.
- We hebben gewerkt aan het opleveren van een integrale monitor duurzaamheid. Daarnaast hebben we een koppeling gemaakt met de bestuursopdracht SLIM (Samen Leren Integreren van Maatschappelijke Opgaven) om via een buurtbarometer voor Amsterdam inzicht te krijgen in wat een speelt in gebieden over de thema's fysiek, sociaal en duurzaamheid.
- Er is in 2024 verder gewerkt aan de opbouw en verbetering van het datafundament door het beschikbaar stellen analysetools en het publiceren nieuwe informatie zoals de Nieuwbouwplannen, 3D-omgevingsinformatie op www.netherlands3d.eu en data over de ondergrond.

Democratisering:

- In 2024 vond het raadgevend referendum Hoofdgroenstructuur plaats. Naar aanleiding van de (negatieve) uitkomst heeft de raad verzocht om een Burgerberaad Groene Stad te organiseren, dat in 2025 zal plaatsvinden. Hiermee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het doel van het coalitieakkoord om drie burgerberaden te organiseren.
- Bij de ruimtelijke ontwikkeling betrekken we de bewoners en belanghebbenden via participatietrajecten bij de ontwikkeling van de nieuwbouwprojecten. In 2024 zorgde de komst van de Omgevingswet dat participatieverantwoordelijkheid bij de initiatiefnemers ligt. Daarnaast is ook de participatieverordening in Amsterdam vastgesteld. In de gebiedsontwikkeling hebben beide nieuwe ontwikkelingen ook een plek gekregen in de participatietrajecten.
- We hebben op verschillende wijzen ingezet op het betrekken van bewoners en ondernemers in de stad bij de duurzame transities, bijvoorbeeld door participatie bij grote warmte- of energietrajecten in de wijken. Daarbij streven we naar 100 procent lokaal eigenaarschap van duurzame energiebronnen.

Duurzaamheid:

- De Omgevingsvisie richt zich op verdichten van bestaand stedelijk gebied, zodat er minimaal beslag wordt gelegd op de groene buitengebieden en maximaal wordt ingezet op benutten van bestaande (en toekomstige) ov-locaties en reeds aanwezige voorzieningen en kwaliteiten. Verdichting was ook in 2024 één van de belangrijkste ruimtelijke principes om duurzaamheid te bevorderen. De strategische keuzes 'groeien binnen grenzen' en 'gezonde en duurzame mobiliteit' richten zich specifiek op het duurzaam omgaan met ruimtegebruik, energie en mobiliteit.
- Het isolatieoffensief is gestart, samen met woningbouwcorporaties en het Rijk. We zetten extra in op het treffen van isolatiemaatregelen, zoals het vervangen van enkel glas, met de focus op woningen met een slecht energielabel in wijken die dat het hardst nodig hebben.
- In 2024 is het Uitvoeringsprogramma Duurzaam Gemeentelijk Vastgoed (UDGV) gestart. In het afgelopen jaar werkten we aan ongeveer 80 projecten (waarvan 70 binnen programma 1) waar verduurzamingsmaatregelen zijn getroffen om de CO_2-uitstoot te beperken.
- Het UDGV kijkt bij de uitvoering van projecten ook naar mogelijkheden om klimaatadaptieve maatregelen toe te passen zoals waterberging en groene daken. Biobased isoleren (met natuurlijke materialen) is waar mogelijk ook toegepast.
- Het gedenkpark De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder beslaan samen in totaal 41 hectare en zijn onderdeel van de Amsterdamse hoofdgroenstructuur. Door hun omvang en karakter zijn de gedenkparken een belangrijke groene plek in de stad en leveren een belangrijke bijdrage aan de terugdringing van het CO_2-gehalte in de stad. Op alle gemeentelijke begraafplaatsen wordt voortdurend (groot-)onderhoud uitgevoerd, worden zieke en dode bomen en struiken vervangen voor nieuwe aanplant.

Kansengelijkheid:

- Via ruimtelijke ordening hebben we invloed uitgeoefend op de toegankelijkheid, inrichting en begaanbaarheid van de stad voor alle mensen, de bereikbaarheid (financieel en ruimtelijk) van woonfuncties en economische en maatschappelijke voorzieningen en een evenwichtige verdeling over de stad. Hiermee zorgen we dat alle inwoners toegang hebben tot groen, sport en andere voorzieningen in of nabij hun woonomgeving en zich thuis en veilig voelen in de stad. Andere manieren van werken vergroten de ruimte voor Amsterdammers om eisen en wensen kenbaar te maken en eigen initiatieven te realiseren. Dit komt bijvoorbeeld terug in de vaststelling van de Ontwikkelstrategie in 2024: Via de stelregel 40-40-20 (40 procent sociale woningbouw) wordt ruimte gemaakt voor bouw van nieuwe sociale woningen, zodat mensen die afhankelijk zijn van dit aanbod meer kans maken op een woning. Nieuwbouw is feitelijk de enige mogelijkheid om substantieel sociale woningen toe te voegen aan de stad. De Ontwikkelstrategie geeft daarnaast aan dat het niet alleen om woningen gaat maar ook om een goede mix van voorzieningen, zodat bewoners ook als ze een kleinere actieradius hebben, voldoende goed bereikbare voorzieningen nabij hebben. Daarnaast heeft het college een besluit genomen over de verlenging en duurzame inpassing van een woonwerkgemeenschap op het Groene Veld in Noord; hiermee wordt invulling geven aan de ambitie om groepen in de samenleving die alternatieve vormen van (gecombineerd) wonen en werken voorstaan ruimte te bieden. Deze groepen maken zonder gemeentelijke hulp weinig kans om een plek te vinden.
- We hebben ons ingespannen om van Amsterdam een stad te maken waar wonen betaalbaar is, passend bij de financiële situatie van elk huishouden.
- Met de programma's Huisvesting Kwetsbare Groepen en Ouderenhuisvesting hebben we gewerkt aan het toegankelijk maken van de woningmarkt voor iedereen met een passende woningkwaliteit bij iedere levensfase. Om zo voor onze bewoners te zorgen door hen een passende woonplek te bieden met de zorg en ondersteuning die ze nodig hebben.
- In 2024 is het dienstverleningsaanbod vanuit het isolatieoffensief, waarin de focus ligt op woningen met een slecht energielabel in wijken die dat het hardst nodig hebben, verder uitgebreid. Daarmee hebben we ingezet op het bestrijden energiearmoede door energielasten van mensen met lage inkomens te verlagen.

Het thema Gebieden wordt apart toegelicht in een paragraaf.

2.1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling

We zorgen voor een stad en regio die door ruimtelijke visievorming, planontwikkeling, kaderstelling en door kwaliteitsborging en bouwplantoetsing goed en duurzaam kunnen functioneren.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 1.1.1

Amsterdam geeft ruimtelijke voorwaarden voor nieuwe woon, werken leefmilieus om demografische en economische groei mogelijk te maken.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Actuele en door de raad vastgestelde Omgevingsvisie	1 (2021)	1	1	1

Doel 1.1.1

De vaststelling van de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 in 2021 heeft invulling gegeven aan deze doelstelling, omdat dit product een integraal toetsings- en sturingskader biedt voor de opvang en geleiding van de groei van de stad op langere termijn. Via tweejaarlijkse monitoring en regelmatige actualisatie van de Omgevingsvisie zorgen we dat dit ruimtelijke beleid actueel, samenhangend en uitvoerbaar blijft.

Activiteit 1.1.1.1

We zorgen voor (wettelijke) kaderstelling en integrale ruimtelijke visievorming op verschillende schaalniveaus.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal verkenningen en onderzoeken (thema's)	17 (2017)	10	9	9
2	Waarvan thema studies duurzame gebiedsontwikkeling	3 (2020)	7	2	4
3	Aantal verkenningen en onderzoeken (gebieden)	2 (2020)	2	5	5
4	Percentage demografische druk (BBV-verplicht)	46,6 (2017)	46,7	46,7	46,3

Activiteit 1.1.1.2

We zorgen voor integrale en kwalitatieve afwegingen bij inzet en prioritering ruimtelijke ontwikkeling.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal vastgestelde principebesluiten	4 (2020)	0	3	2

Activiteit 1.1.1.3

We bewaken de ruimtelijke kwaliteit; de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) is vanuit een onafhankelijke positie verantwoordelijk voor het bewaken, adviseren en stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van Amsterdam.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal toetsen van aanvragen omgevingsvergunning aan redelijke eisen van welstand en monumentenbeleid	8.900 (2020)	9.144	9.000	7.800
2	Aantal adviezen voor het plaatsen van gebouwen of stads- en dorpsgezichten op de gemeentelijke of rijksmonumentenlijst	22 (2020)	20	25	16
3	Aantal integrale adviezen (vanuit de domeinen stedenbouw, architectuur, landschap en cultuurhistorie) aan initiatiefnemers en bestuurders	22 (2020)	16	25	20

Activiteit 1.1.1.4

We leveren een bijdrage aan de samenhang in het beheer en de ontwikkeling van het regionale landschap rond Amsterdam.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Bezoekersaantallen Amstelland	3,1 miljoen (2020)	3,6 miljoen (2022)	3,3 miljoen*	2,7 miljoen (2023)
2	Bezoekersaantallen Twiske Waterland	1,3 miljoen (2020)	1,4 miljoen (2022)	1,4 miljoen*	2,2 miljoen (2023)
3	Bezoekersaantallen Spaarnwoude	5,1 miljoen (2020)	6,3 miljoen (2022)	6,1 miljoen*	8,7 miljoen (2023)

Activiteit 1.1.1.1
De begrote prestaties zijn behaald maar het aantal verkenningen op gebied van duurzame gebiedsontwikkeling is wat hoger uitgevallen dan begroot; dit is een reflectie van het toenemende belang van duurzaamheidsvraagstukken in de ruimtelijke ordening.

Activiteit 1.1.1.2
Naast de twee vastgestelde principebesluiten is in 2024 gewerkt aan het opstarten van gebiedsontwikkeling op het RAI-terrein. Daar is echter niet gekozen voor vaststelling van een Principenota maar van een Uitgangspuntennotitie voor ontwikkeling van het terrein. Het vaststellen van de Ontwikkelstrategie 2035 en de bijbehorende hernieuwing van het uitvoeringsprogramma Ruimte voor de Stad hebben voor enige vertraging gezorgd, omdat op basis van de Ontwikkelstrategie nieuwe principebesluiten zijn opgestart, zodat in 2025 de planvoorraad vanuit nieuwe principebesluiten in voldoende mate zal worden aangevuld.

Activiteit 1.1.1.3
De algemene terugloop in het aantal aanvragen van een omgevingsvergunning is terug te zien in het aantal door de commissie uitgebrachte adviezen. De terugloop heeft vermoedelijk te maken met gestegen bouwkosten en andere externe factoren.
De verwachting is dat het aantal aanvragen in de loop van 2025 weer zal toenemen.
Het werk van de commissie en van de ambtelijke ondersteuning verschuift inmiddels voor een deel naar het vroeg in het proces adviseren van bewoners en professionals over hun bouw- of verduurzamingsinitiatief. Deze vorm van advisering is echter niet in de cijfers terug te vinden.

Activiteit 1.1.1.4
De bezoekerscijfers van 2024 komen beschikbaar in het jaarverslag van de recreatieschappen, dat in de zomer van 2025 verschijnt. Daarom zijn de aantallen van 2023 opgenomen als meest actuele cijfers. De verschillen met voorgaande jaren zijn groot en hebben te maken met gewijzigde meetmethoden.
De cijfers gemarkeerd met * zijn door de nieuwe meetmethode niet direct te vergelijken met de aantallen van 2023. De gecorrigeerde cijfers voor het Jaarverslag 2023 (bezoekersaantallen uit 2022) zouden als volgt zijn: Amstelland 2,7 miljoen (niet 3,6); Twiske Waterland 1,7 miljoen (Niet 1,4) ; en Spaarnwoude 9,2 miljoen (niet 6,3).

Verbonden Partijen

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving werken we rond bouw, milieu en bodem samen met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Amsterdam is samen met drie andere gemeenten eigenaar van de Omgevingsdienst en de samenwerking is gebaseerd op een Gemeenschappelijke Regeling. De OD NZKG werkt in opdracht en mandaat van het college van B en W. Afspraken over de samenwerking leggen we vast in een jaarlijkse uitvoeringsovereenkomst. Hierin staan de te leveren producten en diensten en de prioriteiten in de taakuitvoering. In 2024 zijn deze grotendeels conform afspraak uitgevoerd.

Recreatieschappen

Samenwerking in de recreatieschappen richt zich op verbetering van regionaal groen en de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de recreatiegebieden. Voor een dichtbevolkte en -bebouwde stad als Amsterdam zijn dit belangrijke groenvoorzieningen. Amsterdam neemt met de Provincie en overige gemeenten deel in:

- Recreatieschap Groengebied Amstelland
- Recreatieschap Twiske Waterland
- Recreatieschap Spaarnwoude

Voor de recreatieschappen zetten we in op het continueren en borgen van de huidige situatie. We houden daarbij rekening met een bescheiden autonome groei van de bezoekersaantallen, in lijn met de (bevolkings)groei van de stad en de regio. De gemeente Amsterdam oefent geen directe invloed uit op de bezoekersaantallen vanwege de minderheidspositie in de besturen. De bijdragen van de verschillende partners worden ingezet voor beheer en onderhoud, toegankelijkheid en informatievoorziening van de recreatieschappen. Via goede recreatieve verbindingen en promotie kan Amsterdam het gebruik wel verder stimuleren.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	1,5	0,0	0,0	3,7	3,7
Lasten	19,2	17,9	18,9	22,1	3,1
Saldo Baten en Lasten	**-17,7**	**-17,9**	**-18,9**	**-18,4**	**0,6**
Onttrekking	7,1	2,4	6,8	5,7	-1,1
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**7,1**	**2,4**	**6,8**	**5,7**	**-1,1**
Totaal 1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	**-10,7**	**-15,5**	**-12,1**	**-12,7**	**-0,6**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,6 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 3,7 miljoen, hogere lasten van € 3,1 miljoen en een lagere onttrekking uit reserves van € 1,1 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten zijn € 3,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten voor de duurzaamheidsprojecten Resilio (€ 1,6 miljoen) en Atelier (€ 2,2 miljoen). Dit betreffen EU-subsidies die nog niet waren begroot in het lopende jaar. Zie ook de toelichting op de lasten.

Lasten

De totale lasten van € 22,1 miljoen zijn € 3,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten voor de meerjarige duurzaamheidsprojecten Resilio en Atelier (€ 3,3 miljoen), beiden zijn gefinancierd door EU-subsidies waarvoor Amsterdam penvoerder is. In 2024 droegen deze projecten bij aan de weerbaarheid tegen klimaatverandering door de installatie van slimme blauw-groene daken en de ontwikkeling van Positive Energy Districts (PED's), waarbij wijken meer duurzame energie opwekken dan ze verbruiken. Resilio is na dit jaar beëindigd.

- Lagere lasten van € 2,3 miljoen op de uitvoering van de omgevingswet. Deze lagere lasten betreffen de ontvangen rijksmiddelen voor de transitie Omgevingswet van € 2,3 miljoen, die zijn bedoeld voor de transitiekosten 2025.
- Hogere lasten op de bedrijfsvoering (€ 0,9 miljoen). Het negatieve bedrijfsvoering-resultaat wordt grotendeels veroorzaakt door enerzijds een lagere omzet door een lagere declarabiliteit dan begroot en anderzijds lagere personeelslasten door het niet kunnen vervullen van vacatures door de krapte op de arbeidsmarkt.
- Lagere lasten op de coalitiemiddelen Ruimte voor de stad (€ 0,8 miljoen). Dit bedrag bestaat voornamelijk uit de overheveling van de onderbesteding uit 2023. In 2024 hebben we dit bedrag opnieuw niet uitgegeven.
- Hogere lasten op de Koppel Kansen (€ 0,6 miljoen). Door een administratieve fout uit het verleden is de dekking van dit project in 2024 komen te vervallen.
- Lagere lasten op de omgevingsvisie (€ 0,4 miljoen). De digitalisering is uitgesteld vanwege de lopende gedeeltelijke actualisatie, om dubbel werk te voorkomen. Dit wordt een complexe operatie binnen het nieuwe Digitale Stelsel Omgevingswet, iets wat de gemeente Amsterdam en veel andere gemeenten nog niet eerder hebben gedaan. In 2024 is al voorbereidend werk verricht, en de uitvoering volgt in de tweede helft van 2025. Conform de toezegging van de wethouder aan de raad moet dit uiterlijk eind 2025 gereed zijn.
- Hogere lasten op het Jaarprogramma Ruimtelijke Ontwikkeling (€ 0,4 miljoen) vanwege met name een hogere inzet voor het opstellen van bestemmingsplannen en een aantal bestuurlijke opdrachten die aanvullend moesten worden verstrekt. Zoals de actualisatie van het Plaberum, de uitvoering en de effecten van de Bedrijvenstrategie in transformatiegebieden en de inspraak op het hoogbouwbeleid.
- Hogere lasten voor het digitaliseren van bouwdossiers (€ 0,4 miljoen). Hoewel het project is afgerond zijn enkele medewerkers nog steeds in dienst. Omdat het project is beëindigd, was er geen budget voor deze tijdelijke kosten. Momenteel worden deze medewerkers begeleid naar ander werk.
- Lagere lasten voor de voorbereidingskosten op de ‘Sprong over ’t IJ’ (€ 0,3 miljoen). Dit komt omdat er minder is uitgegeven aan studies, onderzoeken en communicatie, deels veroorzaakt door het verplaatsen van een samenwerkingsdag naar 2025.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Risicobeheersing

Actuele risico’s	Maatregelen
1. De hoge en snelle woningbouwproductie in combinatie met afnemende ruimte geeft een risico voor de integrale kwaliteit van de stad, op aspecten als: voorzieningen voor energie en warmte, leefbaarheid en bereikbaarheid, kansengelijkheid, openbare ruimte, groen, en maatschappelijke en economische voorzieningen. Ook is er het risico dat we de duurzaamheidsambities en de kwalitatief hoogwaardige woonmilieus die we willen niet behalen. De druk op de gemeentelijke financiën kan het risico vergroten dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn voor alle gewenste investeringen in publieke voorzieningen. Door de druk op de bouwprijzen (inflatie, materiaalkosten) en afkoeling van de woningmarkt dreigen er ook bouwplannen uitgesteld te worden en dreigt het terugverdienmoment voor voorinvesteringen (planvoorbereiding) later in de tijd te schuiven of onzeker te worden.	▪ Binnen Ruimte voor de Stad houden we de ontwikkeling van de plancapaciteit in de gaten en brengen we daaruit voortkomende knelpunten rond de randvoorwaarden voor stedelijke kwaliteit in beeld. Met de Ontwikkelstrategie 2035 hebben we een sturingsinstrument om hieraan richting te geven. De Omgevingsvisie Amsterdam 2050 draagt op hoofdlijnen zorg voor een goede verdeling van functies over de stad en geeft sturing op complexe ruimtelijke afwegingen. Zo vervult de Omgevingsvisie een belangrijke rol als beleidskader om ervoor te zorgen dat alle ruimteclaims in de stad op evenwichtige wijze worden afgewogen (‘complete stad’). Via versnelde en opgeschaalde aanpak van grote opgaven zoals dreigende congestie op het elektriciteitsnetwerk (programma Energie voor de Stad) wordt gewerkt aan het beperken of elimineren van risico’s.
2. Onvoldoende ambtelijke capaciteit: de grote maatschappelijke dynamiek, vele bestuurlijke wensen en zeer krappe arbeidsmarkt kunnen zorgen voor onvoldoende ambtelijke sturingsmogelijkheden (juridisch planologisch, ontwerp, procesbegeleiding en management). Dit kan leiden tot een onevenwichtige verdeling van functies en suboptimale ruimtelijke keuzes. De hoge druk op de woningmarkt en de bestuurlijke ambities zorgen voor een forse toename van de vraag naar juridische (planologische) vastlegging in het omgevingsplan en voor stedenbouwkundige en planologische advisering.	▪ Prioritering door in overleg met opdrachtgevers de capaciteit en behoefte af te stemmen. Prioritering door de capaciteitsvraag en werving binnen Ruimte en Duurzaamheid centraal aan te sturen. Brede inzet op werving en bezetting van vaste en tijdelijke medewerkers via stages, traineeplekken, startersbanen en omscholing.
3. Onvoldoende planvoorraad op middellange termijn. Ondanks het grote aantal woningen dat binnen de huidige gebiedsontwikkeling wordt voorbereid, loopt de planvoorraad op de middellange termijn terug. Hierdoor komt op de middellange termijn de bouwambitie onder druk.	▪ Om voldoende planontwikkeling in de komende 10-15 jaar mogelijk te maken met heldere prioriteringen is in 2024 de Ontwikkelstrategie 2035 vastgesteld. Hierin geven we sturing aan vergroten van de planvoorraad en houden we rekening met onzekerheden in de markt en hoe we daar als gemeente op in kunnen spelen.

Beleidskaders

- Nationale wetgeving voor ruimtelijke ordening en bouwen, met name de Omgevingswet, die regelt hoe ruimtelijke plannen van Rijk, provincie en gemeenten tot stand komen. In het kader van de (uitwerkingsgebieden Nationale Omgevingsvisie) NOVEX heeft het Rijk zestien gebieden aangewezen waar grote ruimtelijke transities en nationale opgaven vragen om herbestemming en/of ingrijpende herinrichting, waarvoor Rijk en regio samen ontwikkelperspectieven en uitvoeringsagenda's opstellen. Het Verstedelijkingsconcept Metropoolregio Amsterdam (MRA) is hierbij te beschouwen als ontwikkelperspectief. Voor Amsterdam zijn daarnaast Noorzeekanaalgebied, regio Schiphol, Groene Hart en Lelylijn relevante NOVEX-gebieden/-opgaven.
- De Omgevingsvisie Amsterdam 2050, waarin het toetsingskader voor de ruimtelijke plannen, voor gebiedsgericht en thematisch beleid en de investeringsagenda's staan, en een toekomstbeeld over hoe we de fysieke leefomgeving kunnen invullen en gebruiken. De Omgevingsvisie is vastgesteld in 2021 en wordt elke 3 tot 4 jaar geactualiseerd om relevant en sturend te blijven bij veranderende opgaven en omstandigheden; deze actualisatie vindt plaats in 2025.
- De Ontwikkelstrategie Amsterdam 2035, de stadsbrede inventarisatie en aansturing van stedelijke bouwlocaties om de gemeentelijke opgaven voor woningbouw, werkruimte en voorzieningen te kunnen vervullen.
- MRA-agenda 2025-2028, de actieagenda van de Metropoolregio Amsterdam voor de periode vanaf 2025.

2.1.2 Grond

Het duurzaam realiseren van de gewenste woningbouwproductie in gemengde wijken.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 1.2.1

Het realiseren van voldoende en betaalbare woningen & kantoorruimte.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Start bouw nieuwbouw woningen (totaal)	7.410 (2021)	5.314	7.500	4.541
2	Netto toename kantorenvoorraad per jaar (m^2 bvo)	15.000 m^2 (realisatie 2021)	88.000	65.000	-11.500
3	Nieuw gebouwde woningen per 1.000 bestaande woningen (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	n.v.t.	14,8	n.v.t.	9,6

Doel 1.2.2

Gebieden ontwikkelen ten behoeve van wonen, werken en maatschappelijke voorzieningen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal actieve grondexploitaties	160 (2023)	160	150	148

Doel 1.2.3

In de toekomst worden voldoende gebieden ontwikkeld voor wonen, werken en maatschappelijke voorzieningen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Omvang meerjarige planvoorraad woningen (periode van 4 jaar)	46.000 (2022)	55.292	50.000	52.832

Doel 1.2.1

In 2024 is met de bouw gestart van 4.541 zelfstandige permanente woningen en 799 tijdelijke woningen.
Het overgrote deel van de in 2024 in aanbouw genomen woningen betreft sociale huur. Er is gestart met de bouw van 1.887 sociale huurwoningen, waarvan ruim 1.800 door corporaties. In het middensegment huur zijn 1.006 woningen in aanbouw genomen. Ten opzichte van 2023 (314) is dit een fikse stijging, maar nog steeds niet toereikend om de ambitie te halen. Verder is de bouw gestart van 672 dure huurwoningen, 89 betaalbare koopwoningen (koop tot € 390.000) en 887 koopwoningen (boven € 390.000). Dit is afgezet tegen de landelijke cijfers en gezien de lastige markt-omstandigheden, waaronder geopolitieke onzekerheid, netcongestie, stijgende rente, hogere bouwkosten en personeelstekorten, een mooi resultaat dat is bereikt door samenwerking van alle partners, corporaties, ontwikkelaars, beleggers en gemeente.

Daarnaast is in 2024 in plaats van een toename sprake van een netto afname van de kantorenvoorraad van 11.500 vierkante meter bruto vloeroppervlakte. Kantoorwensen zijn sterk veranderd door de grootschalige omarming van thuiswerken. De uitwerking van thuiswerken blijft vooralsnog onzeker (gaan bedrijven nog meer inkrimpen in ruimtegebruik) en de adaptatie van AI-technieken vormt een extra onzeker element. Dit leidt tot terughoudendheid bij partijen om kantoren te ontwikkelen en geeft een extra prikkel om kantoren te transformeren naar woningbouw.

Zie voor nadere inhoudelijke toelichting op de ontwikkelingen de rapportage ‘Woningbouwplan’ en de rapportage ‘Monitor kantoren Amsterdam’.

Doel 1.2.2
Met al deze projecten dragen we bij aan de ontwikkeling van de stad. In de jaarlijkse Staat van de gebiedsontwikkeling worden inhoudelijke voorbeelden toegelicht, over feitelijke ontwikkelingen en actuele prognoses wordt periodiek separaat gerapporteerd via het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) en de actualisatie daarvan (AMPG).

Doel 1.2.3
De planvoorraad is belangrijk om tot 2028 te blijven voortbouwen. Er zitten nog veel projecten in de voorraad, 52.832 volgens de prognose. Vanwege de eerder genoemde lastige marktomstandigheden daalt het slagingspercentage echter, dus er is zorg of deze voorraad voldoende is om het doel van 7.500 nieuwbouwwoningen jaarlijks te halen. In 2024 zijn acht investeringsbesluiten vastgesteld waarmee 5.754 woningen zijn toegevoegd aan de actieve voorraad.

Activiteit 1.2.1.1

We monitoren de voortgang van projecten en treden in overleg met partners (corporaties, ontwikkelaars, beleggers) die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Eén keer per jaar opstellen van de “rapportage Woningbouwplan”	1 (2022)	1	1	1
2	Twee keer per jaar opstellen van de rapportage “Monitor kantoren Amsterdam”	2 (2022)	2	2	1

Activiteit 1.2.2.1

We voeren het projectmanagement uit van gebiedsontwikkelingsprojecten.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal actieve grondexploitaties	160 (2023)	160	150	148

Activiteit 1.2.2.2

We maken de grond bouwrijp, inclusief verwerven en sloop.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal actieve grondexploitaties	160 (2023)	160	150	148

Activiteit 1.2.2.3

We ontwerpen en richten de openbare ruimte in van nieuw te ontwikkelen gebieden.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal actieve grondexploitaties	160 (2023)	160	150	148

Activiteit 1.2.2.4

We beheren en bewaken de prudentie van het Vereveningsfonds.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Opstellen MPG (Meerjaren Perspectief Grondexploitaties) in voorjaar en AMPG (Actualisatie MPG) in najaar	1 (2022)	1	1	1

Activiteit 1.2.3.1

We houden de planvoorraad op peil.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Jaarlijkse toevoeging aantal woningen in vastgestelde investeringsbesluiten	8.900 (2022)	1.860	7.500	5.754
2	Eén keer per jaar maken van update en rapporteren over ontwikkeling van de planvoorraad	1 (2022)	1	1	1

Zie de toelichting onder de doelen.

Verbonden Partijen

GEM Lutkemeer (CV, GEM Lutkemeer BV, Gemeente Amsterdam, Participatie Lutkemeer BV (GAP) / Schiphol Area Development Company (SADC).
Amsterdam werkt samen met SADC in een deelneming (Lutkemeer CV/BV) aan de ontwikkeling van het Businesspark Amsterdam Osdorp in stadsdeel Nieuw-West.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 1.2 is in financieel administratief opzicht zeer complex. Dit komt doordat de resultaten worden verrekend met balansposten. Deze administratieve verrekeningen moeten, door BBV-voorschriften, ook in de exploitatie verantwoord worden. Het gaat om verrekeningen met het onderhanden werk, vaste activa, voorzieningen en reserves. Om deze reden lichten we eerst de in 2024 gerealiseerde financiële stromen toe.

De financiële stromen in het programmaonderdeel Grond betreffen in hoofdzaak de grondexploitaties in het Vereveningsfonds. Omdat de kosten en opbrengsten verrekend worden met het Vereveningsfonds heeft dit programmaonderdeel een beperkt effect op de algemene middelen. De resultaten hebben wel invloed op de vereveningsruimte die nodig is voor de vaststelling van nieuwe verlieslatende plannen en de afdracht aan de algemene middelen. In 2024 bedroeg deze afdracht € 30,2 miljoen. De stand van de reserves die onderdeel uitmaken van het Vereveningsfonds is eind 2024 € 834 miljoen, waarvan € 40 miljoen vrije vereveningsruimte.

Grondexploitaties zijn meerjarige projecten waarvan de resultaten over de gehele looptijd moeten worden bezien. De in 2024 gerealiseerde bedragen vormen alleen de jaarschijf 2024. Hierdoor geven de financiële toelichtingen op de afwijkingen in 2024 slechts een beperkt beeld. Over de financiële ontwikkelingen in het Vereveningsfonds wordt separaat gerapporteerd via het Meerjaren Programma Grondexploitaties (MPG).

In 2024 is € 472,0 miljoen aan baten gerealiseerd. Deze baten bestaan uit grondopbrengsten en overige opbrengsten (€ 267,2) en administratieve verrekeningen. De grondopbrengsten, die vanaf 2013 niet meer zo laag waren, bestaan grotendeels uit gronduitgiften in erfpacht (€ 224 miljoen).

De administratieve verrekeningen bestaan uit winstnemingen (€ 107,6 miljoen) en het saldo van de projecten dat op het onderhanden werk wordt geactiveerd (€ 97,4 miljoen). Winstnemingen zijn geen inkomsten maar administratieve verrekeningen waarbij een deel van het gerealiseerde projectresultaat wordt verrekend met de reserve. Doordat de lasten in 2024 hoger zijn dan de baten is sprake van een negatieve kasstroom. Dit uit zich onder andere in een toename van het saldo van het onderhanden werk, waarop de kosten en opbrengsten van actieve plannen zijn geactiveerd (€ 204 miljoen). Dit zijn investeringen in projecten waarvan de opbrengsten in de toekomst liggen.

In 2024 hebben wij € 55,6 miljoen aan rijkssubsidies ontvangen die zijn toegevoegd aan een voorziening voor toekomstige kosten bij woningbouwprojecten. Deze zijn niet zichtbaar in de rekeningcijfers omdat deze niet als baten worden beschouwd, maar zijn vanzelfsprekend wel belangrijk voor een goed inzicht. De rijksbijdragen bestaan uit diverse specifieke doeluitkeringen voor woningbouw en bereikbaarheid, waaronder ook een bedrag van € 3,0 miljoen voor het huisvesten van aandachtsgroepen.

In 2024 is € 410,4 miljoen aan lasten gerealiseerd. Deze lasten bestaan uit feitelijke kosten in grondexploitaties en overige projecten (€ 428,0 miljoen) en een verlaging van de voorziening plantekorten (-/- € 17,6 miljoen).

Programmaonderdeel 1.2 Grond

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	401,3	505,0	308,1	472,0	164,0
Lasten	423,6	526,2	362,2	410,4	48,2
Saldo Baten en Lasten	**-22,3**	**-21,2**	**-54,1**	**61,7**	**115,8**
Onttrekking	431,0	139,4	125,3	112,8	-12,6
Toevoeging	349,4	117,8	72,5	176,2	103,7
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**81,6**	**21,6**	**52,9**	**-63,4**	**-116,3**
Totaal 1.2 Grond	**59,4**	**0,5**	**-1,2**	**-1,8**	**-0,5**

In overleg met de accountant is het saldo van de inkomsten en uitgaven in de projecten in de rekening 2024 in de baten gepresenteerd. In de Begroting 2024 (najaarsnota) is het saldo in de lasten gepresenteerd. Hierdoor lichten we grote afwijkingen toe bij de baten en de lasten.

Het programmaonderdeel 1.2 heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,5 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 66,6 miljoen en lagere lasten van € 49,1 miljoen. Per saldo wordt € 116,3 miljoen meer verrekend met reserves. Het negatieve resultaat van € 0,5 miljoen wordt verrekend met het programma stadsverbetering (programma 2), omdat specifieke projectuitgaven eerder dan gepland hebben plaatsgevonden.

Baten
De totale baten van € 472,0 miljoen zijn € 164,0 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten door de verrekening van inkomsten en uitgaven in de projecten met het onderhanden werk (€ 97,4 miljoen). We hebben al een aantal jaar te maken met een negatieve kasstroom. Als het jaarsaldo van de projecten negatief is, wordt de verrekening met de balans in de baten gepresenteerd. Zie ook de toelichting bij de lasten.
- Hogere baten door meer winstnemingen. Een aantal grote plannen, waaronder Strawinsky Mahler en NDSM West hebben we afgesloten zoals bij het AMPG al werd gemeld (€ 72,6 miljoen). De positieve saldi van deze plannen die op het onderhanden werk stonden zijn toegevoegd aan de reserve.
- Lagere baten omdat we in de begroting rekening hielden met baten uit rijkssubsidies voor onder andere flexwoningen en de startbouwimpuls (€ 21,6 miljoen). Deze zijn al ontvangen, maar worden pas als baten gepresenteerd als (deels) is voldaan aan de subsidievoorwaarden (opgeleverde woningen). In 2024 voldoen we nog niet aan deze voorwaarden en blijven deze middelen op de balans staan.
- Hogere baten in de grondexploitaties door de uitgifte van grond in de gebiedsontwikkeling (€ 15,3 miljoen). Het moment van uitgifte en de hieraan verbonden baten is op voorhand moeilijk te voorspellen.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 410,4 miljoen zijn € 48,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten doordat we de verrekening van inkomsten en uitgaven in de projecten in de rekening in de baten presenteren (€ 181 miljoen). In de begroting staat dit nog aan lastenkant. Vooral omdat we minder hebben geïnvesteerd, is per saldo € 83,6 miljoen (€ 181,0 miljoen – € 97,4 miljoen) minder geactiveerd op het onderhanden werk. Zie ook de toelichting bij de baten
- Lagere lasten in de grondexploitaties en woningbouwprojecten doordat minder is geïnvesteerd in de grondexploitaties (€ 95,7 miljoen). Dit komt door vertraagde uitgiften, waardoor ook bepaalde investeringen zijn uitgesteld. Dit speelde onder andere bij de projecten Kauwgomballenfabriek, Buiksloterham, Amstel III en Strandeiland.
- Lagere lasten doordat we per saldo minder hoeven te voorzien voor plannen met een negatief saldo (€ 37,7 miljoen). Dit komt hoofdzakelijk doordat we verwachten dat de grondprijzen stijgen.
- Hogere lasten van € 0,6 miljoen voor meerjarige projecten (Reimerswaalbuurt en Spoorstrook Zuid) die deels gedekt worden uit het programma Stadsverbetering. Werkzaamheden zijn eerder dan voorzien uitgevoerd. In 2025 vallen de budgetten die hiervoor bestemd zijn vrij. Hierdoor heeft dit geen effect op de algemene middelen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan de reserve Vereveningsfonds en Zuidas is € 12,6 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Een lagere onttrekking van € 6,8 miljoen, omdat we minder geld aan de voorziening Plantekorten hebben toegevoegd voor grondexploitaties in het Zuidasgebied. Door hogere grondprijzen hoeft minder te worden voorzien voor plannen met een tekort.
- Een lagere onttrekking voor overige kosten die met het Vereveningsfonds worden verrekend (€ 5,7 miljoen). Dit betreft voornamelijk lagere uitgaven voor projecten waarvoor aparte reserveringen zijn opgenomen binnen het Vereveningsfonds.

Toevoegingen reserves

De toevoeging aan de reserves Vereveningsfonds en Zuidas is € 103,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Een hogere toevoeging aan de reserve Vereveningsfonds van € 72,6 miljoen door meer winstnemingen en planafsluitingen (zie hiervoor de toelichting bij baten).
- Een hogere toevoeging aan de reserve Vereveningsfonds van € 30,9 miljoen door een vrijval van de voorziening Plantekorten. Door hogere grondprijzen hoeft minder te worden voorzien voor plannen met een tekort.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Gebiedsontwikkeling duurt lang en is onzeker. Bij het actualiseren van grondexploitaties moet rekening worden gehouden met lange termijn aannames. Bij het uitvoeren van plannen zal blijken dat de werkelijkheid anders kan zijn dan verwacht. Periodiek wordt een scenario-analyse uitgevoerd en in het MPG opgenomen. De belangrijkste risico's en onzekerheden liggen in verslechterende marktomstandigheden.	▪ Om de relatief grote risico's te beheersen zijn verschillende beheersmaatregelen getroffen. De belangrijkste is dat reserveringen worden getroffen bij majeure (voor)investeringen en het gaan anticiperen op de toekomstige bovenplanse voorzieningen. Daarnaast wordt er een financiële buffer aangehouden in de reserves om project specifieke risico's op te vangen en om in geval van crisis de proceskosten te kunnen dekken die niet meer terugverdiend kunnen worden. Deze financiële buffer wordt het weerstandsvermogen genoemd. Verder worden direct verliesvoorzieningen gevormd voor projecten met een geraamd financieel tekort.

Beleidskaders

- De Omgevingsvisie Amsterdam 2050, waarin het toetsingskader voor de ruimtelijke plannen, voor gebiedsgericht en thematisch beleid en de investeringsagenda's staan, en een toekomstbeeld over hoe we de fysieke leefomgeving kunnen invullen en gebruiken.
- Ontwikkelstrategie Amsterdam 2035, de stadsbrede inventarisatie en aansturing van stedelijke bouwlocaties om de gemeentelijke opgaven voor woningbouw, werkruimte en voorzieningen te kunnen vervullen.
- Spelregels voor woningbouwprogrammering: de spelregels gaan over de toepassing van de gewenste woningbouwprogrammering (40 procent sociale huurwoningen, 40 procent middeldure huur- en koopwoningen en 20 procent dure huur- en koopwoningen) in de projecten.
- In het woningbouwplan 2022-2028 wordt de Amsterdamse aanpak voor de nieuwbouw van woningen beschreven. Dit aan de hand van drie thema's. De eerste is de bouw van jaarlijks gemiddeld 7.500 woningen, de tweede het bouwen van de goede mix, het derde thema is versnellen en versimpelen.
- Vervolg Actieplan Meer Middeldure Huur 2020: in dit actieplan zijn de voorwaarden voor nieuwe middeldure huurwoningen met een instandhoudingstermijn van 25 jaar in 2020 herijkt. Verder is dit plan het beleidskader voor het realiseren van eeuwigdurende middeldure huurwoningen.
- Plaberum: procesbeschrijving die dient als leidraad voor de inrichting van de planvorming van ruimtelijke projecten.
- Kantorenplan 2019-2026: Dit plan moet zorgen voor een uitgebalanceerde en toekomstbestendige kantorenmarkt, waarin op korte en middellange termijn voldoende kwalitatieve woon-werkmilieus beschikbaar zijn voor de netto uitbreidingsvraag van 125.000 m^2 kantoor per jaar.
- Samenwerkingsafspraken met de corporaties en huurderskoepels. Deze gaan onder andere over de groei van de voorraad, de betaalbaarheid, de duurzaamheid en de beschikbaarheid van woningen voor alle doelgroepen. Ook staan er afspraken in over de nieuw te bouwen sociale huurwoningen en middeldure huurwoningen en over de grondprijzen. Selectiebeleid woningcorporaties: corporaties hebben een voorrangspositie bij de bouw van sociale woningen.
- Het selectiebeleid woningcorporaties beschrijft hoe het proces verloopt om voor een kavel te komen tot een selectie van een corporatie.
- Grondprijsbeleid: het beleid op basis waarvan de grondwaardes worden berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het beleid voor nieuwe uitgiftes en het beleid voor de bestaande erfpachtrechten.

2.1.3 Erfpacht

Het uitgeven van nieuwe erfpachtrechten, beheren van door de gemeente Amsterdam uitgegeven erfpachtrechten en het uitvoeren van de overstapregeling naar het eeuwigdurende erfpachtstelsel.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Door het erfpachtstelsel houdt de gemeente grip op het gebruik van grond en komt de waardevermeerdering van grond die ontstaat bij functiewijzigingen of bij het einde van een tijdvak, ten goede aan de gemeenschap. We doen dit door grond uit te geven in erfpacht bij nieuwe vastgoedontwikkelingen en door bestaande erfpachtrechten te beheren.

De vraag in Amsterdam naar nieuw uit te geven grond, onder andere voor woningen en commercieel vastgoed, is groot. Behalve nieuwe gronduitgiften worden ook woningen gerealiseerd via transformaties.

Tot 8 januari 2020 bestond de mogelijkheid om tegen gunstige voorwaarden een overstap naar het eeuwigdurende stelsel aan te vragen. De verwerking van de grote hoeveelheid overstapaanvragen (circa 165.000) is door de verscheidenheid aan erfpachtbepalingen en de verschillende benodigde databronnen een complex proces. De verwerking van de aanvragen vroeg in 2024 nog veel inzet. Daarnaast is een spijtoptantenregeling vastgesteld om erfpachters die in eerste instantie geen aanvraag hebben ingediend of gedurende het proces de aanvraag niet hebben gecontinueerd alsnog de gelegenheid te bieden tegen gunstige voorwaarden over te stappen. Dit heeft geleid tot 19.000 nieuwe aanvragen. In 2024 is 87 procent van deze aanvragen afgewikkeld.

Erfpachtinformatiesysteem
In 2021 is gestart met de ontwikkeling van het Nieuwe Informatie Systeem Erfpacht (programma NISE). Het nieuwe systeem is nodig, omdat het huidige systeem verouderd is, wat aanpassingen en onderhoud relatief duur maakt. Het nieuwe systeem zal zorgen voor meer efficiency en betere dienstverlening aan erfpachters. Dit programma is in 2024 gecontinueerd en zal ook in 2025 nog doorlopen.

Doel 1.3.1

De waarde en het gebruik van grond ten dienste van inwoners en bedrijven laten komen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Canon (* € 1 miljoen)	156 (2022)	154	157	162

Doel 1.3.1
De canon stijgt van 156 miljoen in 2022 naar 161 miljoen in 2024 vooral door uitgifte van nieuwe erfpachtrechten.

Activiteit 1.3.1.1

We beheren de bestaande erfpachtrechten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal rechten (*1.000)	294 (2022)	295	306	299
2	Aantal wijzigingen van erfpachtrechten (zonder overstap)	563 (2022)	909	400	926

Activiteit 1.3.1.2

We verzorgen de uitgifte van nieuwe erfpachtrechten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Grondwaarde van nieuw uitgegeven erfpachtrechten (* € 1 miljoen)	255 (2022)	202	230	242

Activiteit 1.3.1.3

We beheren het erfpachtstelsel.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Geen indicator beschikbaar	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Activiteit 1.3.1.4

We werken aan een continue verbetering van de dienstverlening.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal afgehandelde overstap klantvragen (*1.000)	33 (2022)	32	20	20

Activiteit 1.3.1.5

We verzorgen de overstap van de voortdurende naar eeuwigdurende erfpachtrechten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal overstapaanbiedingen (*1.000)	22 (2022)	11	14	12

Activiteit 1.3.1.1
Door nieuwe uitgiften en splitsing van erfpachtrechten is het aantal erfpachtrechten gestegen, maar minder hard dan voor 2022 toen er vanwege betere marktomstandigheden heel veel erfpachtrechten werden uitgegeven. Om die reden is het aantal uit de begroting 2024 niet gerealiseerd.

De wijziging van het aantal erfpachtrechten is sterk afhankelijk van het aantal aanvragen om af te kopen. De afgelopen jaren is de canon sneller omhoog gegaan, omdat de inflatie hoog was. Daarom kwamen de afgelopen jaren veel aanvragen binnen om de canon af te kopen. De verwachting was dat dit aantal in 2024 aanzienlijk zou dalen, omdat de inflatie omlaag is gegaan.

Activiteit 1.3.1.2
De grondwaarde van nieuw uitgegeven erfpachtrechten is in 2024 iets hoger dan begroot en ook in dezelfde orde van grootte als in 2022 en 2023. De uitgifte van nieuwe erfpachten is aanzienlijk hoger dan is aangegeven in 3.1.2 Grond, omdat niet alle uitgegeven grond onderdeel vormt van grondexploitaties.

Activiteit 1.3.1.3, 1.3.1.4 en 1.3.1.5
Het aantal overstapaktes dat jaarlijks passeert kent sinds de piek in 2021 een dalende tendens doordat de meeste aanvragen inmiddels zijn afgewikkeld. In 2024 vonden vooral aktepasseringen plaats van spijtoptanten en grote beleggers.

Over de ontwikkelingen van erfpacht wordt twee keer per jaar separaat gerapporteerd in een raadsinformatiebrief.

Verbonden Partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

Bij dit programmaonderdeel geven we voor de toelichting op afwijkingen ten opzichte van de Begroting eerst een uitleg over de methodiek. Voor het gebruik van de grond van de gemeente, het erfpachtrecht, ontvangen wij inkomsten in de vorm van een canon. De erfpachter kan kiezen of deze jaarlijks wordt verrekend of in een keer wordt afgekocht. De twee belangrijkste erfpachtstelsels zijn het voortdurende en het eeuwigdurende stelsel. In het voortdurende stelsel wordt bij ieder nieuw tijdvak (van meestal 50 jaar) een nieuwe canon vastgesteld op basis van de actuele marktwaarde.

In het in 2016 ingevoerde eeuwigdurende stelsel wordt de canon eenmalig vastgesteld en alleen aangepast aan inflatie, tenzij het erfpachtrecht wordt gewijzigd (bijvoorbeeld door bestemmingswijziging). Nieuwe uitgiften vinden eeuwigdurend plaats, tenzij nog sprake is van oude afspraken.

De opbrengsten zijn hoger wanneer er nieuwe uitgiften zijn of wanneer er voor bestaande rechten aanpassingen hebben plaatsgevonden. De canon-betalende (niet afgekochte) rechten zorgen voor jaarlijkse inkomsten voor de algemene middelen. Hogere canonopbrengsten dan geraamd in de Voorjaarsnota 2023 voegen we toe aan de reserve verbeteren schuldpositie.

De afgekochte canon, die we ontvangen in de vorm van een afkoopsom, worden ook aan reserves toegevoegd. De ontvangen afkoopsommen uit het voortdurend stelsel worden vooral toegevoegd aan de reserve afkoopsommen en de ontvangen eeuwigdurende afkoopsommen worden, na verrekening van de boekwaarde, toegevoegd aan de reserve financiering erfpachtgrond.

De canonopbrengsten en de afkoopsommen zijn grotendeels afhankelijk van het uitgifteniveau, de keuze van de erfpachter voor afkoop of canon-betalend en de nominale ontwikkeling van de canon. De gronduitgiften zijn sterk afhankelijk van de marktomstandigheden en hierdoor moeilijk te voorspellen. Het erfpachtresultaat (saldo na mutaties reserves) bestaat naast de jaarlijkse canonopbrengsten uit de kosten voor het beheer van het erfpachtstelsel, zoals apparaatslasten, rentelasten en overige lasten.

Programmaonderdeel 1.3 Erfpacht

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	263,4	246,5	256,3	419,5	163,2
Lasten	50,5	55,4	52,8	234,1	181,3
Saldo Baten en Lasten	**212,9**	**191,1**	**203,5**	**185,4**	**-18,1**
Onttrekking	337,7	50,7	101,0	165,3	64,3
Toevoeging	240,6	124,9	346,2	393,2	47,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**97,1**	**-74,2**	**-245,1**	**-227,9**	**17,3**
Totaal 1.3 Erfpacht	**310,0**	**116,9**	**-41,6**	**-42,4**	**-0,8**

In overleg met de accountant is de deactivatie van grondwaarde in de rekening 2024 in de lasten gepresenteerd. In de Begroting 2024 (najaarsnota) is deactivatie van grondwaarde in de baten gepresenteerd. Hierdoor lichten we grote afwijkingen toe bij de baten en de lasten.

Het exploitatiesaldo is, voor mutaties met reserves, € 185,4 miljoen positief. Van dit bedrag is € 107,9 miljoen afgedragen aan de algemene middelen en is € 4,2 miljoen toegevoegd aan de reserve verbeteren schuldpositie. De overige € 73,6 miljoen heeft betrekking op afkoopsommen en kosten van de overstap die met de reserves afkoopsommen en financiering erfpachtgrond worden verrekend.

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,8 miljoen.
Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door een hogere toevoeging aan de reserve verbeteren schuldpositie. Dit wordt verder toegelicht onder toevoegingen reserves.

Baten
De totale baten van € 419,5 miljoen zijn € 163,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten doordat we de begrote de-activatie van grondwaarde (€ 80,2 miljoen) in de lasten presenteren. Zie toelichting bij de lasten.
- Hogere baten doordat meer is afgekocht (€ 79,6 miljoen).
- Hogere (canon)opbrengsten doordat meer grond in erfpacht is uitgegeven ten opzichte van de bijgestelde begroting in de najaarsnota (€ 3,4 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 234,1 miljoen zijn € 181,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt doordat we de de-activering van erfpachtrechten in overleg met de accountant aan de lastenkant presenteren en er meer is gedeactiveerd dan geraamd.
Deactivatie vindt plaats als een erfpachtrecht eeuwigdurend wordt afgekocht en er op dat moment nog een grondwaarde op de balans staat. Per saldo hebben wij € 100,9 miljoen meer gedeactiveerd dan geraamd (€ 181,1 miljoen – € 80,2 miljoen, zie ook de baten), doordat er meer rechten zijn afgekocht in het eeuwigdurende stelsel.

Reserve Erfpacht
De keuze van de erfpachter voor canon of afkoop en het stelsel (voortdurend of eeuwigdurend) heeft een grote impact op de mutaties in de reserves en is vooraf moeilijk in te schatten omdat we niet weten of de erfpacht gaat kiezen voor canon of afkoop en dat door de jaren heen nogal wisselend is. Hieronder wordt daarom beperkt ingegaan op de afwijkingen ten opzichte van de begroting. Wel staat beschreven waar de onttrekkingen en toevoegingen uit bestaan.

Onttrekkingen reserves
De totale onttrekking van € 165,3 miljoen, waarvan € 162,3 miljoen aan de reserve afkoopsommen en € 3,4 miljoen aan de reserve financiering erfpachtgrond, is € 64,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt doordat meer erfpachtrechten die in het voortdurende stelsel waren afgekocht zijn overgegaan naar het eeuwigdurend stelsel. De grond die vanuit het erfpachtrecht eeuwigdurend is afgekocht, heeft geen waarde meer voor de gemeente. En wordt daarom onttrokken aan deze reserve en toegevoegd aan de reserve financiering erfpachtgrond.

Toevoegingen reserves
De totale toevoeging van € 393,3 miljoen, waarvan € 134,2 miljoen aan de reserve Financiering Erfpachtgrond, € 104,9 miljoen aan de reserve afkoopsommen en € 4,2 miljoen aan de reserve verbeteren schuldpositie, is € 47,1 miljoen hoger dan begroot. Daarnaast is in 2024 € 150 miljoen toegevoegd aan de reserve Financiering Erfpachtgrond. Dit bedrag heeft betrekking op een eerdere afdracht van ontvangen meerwaarde uit de overstapregeling aan de algemene reserve.

- De toevoeging aan de reserve Financiering Erfpachtgrond is € 20,5 miljoen hoger dan begroot, doordat er meer is overgestapt van het voortdurende naar het eeuwigdurend stelsel.
- De toevoeging aan de reserve Afkoopsommen is € 22,4 miljoen hoger dan begroot en komt doordat er meer grond is uitgegeven waarvan de canon is afgekocht.
- De toevoeging aan de reserve verbeteren schuldpositie is € 4,2 miljoen hoger dan begroot, omdat we hogere canonopbrengsten hebben ontvangen. In de Voorjaarsnota 2023 is besloten hogere canonopbrengsten vanaf 2023 te gebruiken om de schuld van de gemeente te beperken door meer eigen vermogen op te bouwen. Doordat in de najaarsnota geen rekening is gehouden met deze nieuwe systematiek, waarbij hogere baten leiden tot een hogere toevoeging, heeft dit een negatief effect van € 0,8 miljoen in de jaarrekening. In de najaarsnota was sprake van een positief effect op de algemene middelen (per saldo neutraal).

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door de vele afwijkende situaties en de complexiteit van het huidige erfpachtstelsel bestaat het risico dat niet de juiste aanbieding aan de erfpachter wordt verstrekt, of dat de erfpachter lang moet wachten totdat de aanvraag wordt afgewikkeld.	Beheersmaatregel is dat er een gespecialiseerd team klaarstaat om maatwerkaanbiedingen op te stellen. Om wachttijden te verkorten streven we ernaar om zoveel mogelijk (overstap)aanvragen automatisch af te wikkelen.

Beleidskaders

- Diverse Algemene Bepalingen, de door de raad vastgestelde bepalingen voor het uitgeven van grond in erfpacht.
- Grondprijsbeleid: het beleid op basis waarvan de grondwaardes worden berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het beleid voor nieuwe uitgiftes en het beleid voor de bestaande erfpachtrechten.
- Overstapregeling (inclusief spijtoptantenregeling), de regeling waarmee erfpachters met een woning kunnen overstappen van het voortdurende naar het eeuwigdurende stelsel.

2.1.4 Bouwen en Wonen

We streven naar voldoende beschikbaarheid van betaalbare, duurzame, goede en veilige woningen, een rechtvaardige verdeling van de woningen en een rechtmatig gebruik van de woningen.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 1.4.1

Een rechtvaardige verdeling van de woningen waarbij voorrang wordt gegeven aan diegenen die de woning het hardste nodig hebben.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	% kwetsbare huishoudens dat binnen 3 maanden een woning vindt: statushouders, MOBW en sociaal medisch urgenten	80% (2016)	72%	80%	85%
2	Gemiddeld aantal aanbiedingen per verhuring op WoningNet	3,3 (2024)	n.v.t. *)	n.v.t. *)	3,0
3	% toewijzingen met zoekpunten	80% (2024)	n.v.t. *)	n.v.t. *)	89%
5	% toewijzingen met situatiepunten	4,0% (2024)	n.v.t. *)	n.v.t. *)	4%
6	% toewijzingen met startpunten	5,0% (2024)	n.v.t. *)	n.v.t. *)	8%
7	Gemiddelde WOZ-waarde (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	n.v.t.	€ 517.000	n.v.t.	€ 498.000
8	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	n.v.t.	€ 792	n.v.t.	€ 827
9	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	n.v.t.	€ 902	n.v.t.	€ 944

Doel 1.4.2

Een toekomstbestendige woningvoorraad (duurzaam, basiskwaliteit en veilig).

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Daling in het aantal slechte Energielabels (E, F, G) en stijging aantal goede Energielabels (B, A, A+)	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	Daling E, F, G-labels t.o.v. 2023: -1,6%
2	Woningkwaliteit – verbeterde woningen na gemeentelijke interventie	n.t.b.	142	150	145

Doel 1.4.3

Beschermen van de (gewenste) samenstelling van de woningvoorraad en de leefbaarheid.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal beëindigingen onrechtmatig woninggebruik, in gebruik genomen leegstaande woningen, opgeknapte woningen naar aanleiding van handhavingsmaatregelen	300 (2016)	923	1.500	1.082

Doel 1.4.1
In 2024 is 85 procent van de huishoudens die gehuisvest zijn via het Programma Huisvesting Kwetsbare Groepen binnen 3 maanden na het verkrijgen van de woonurgentie gehuisvest. Dit is meer dan voorzien (nl. 80 procent), door meerdere factoren, onder andere sneller en passender aanbod van de woningcorporaties, zodat de huishoudens van de wachtlijst snel gematcht konden worden aan een woning. Gemiddeld wordt een woning op WoningNet 3 keer aangeboden voordat hij geaccepteerd wordt. Voor de invoering van de nieuwe woonruimteverdeling was dat 9 keer. Bij 89 procent van de woningen die via WoningNet aan een woningzoekende wordt toegewezen, heeft de woningzoekende zoekpunten. Urgenten worden hierbij niet meegeteld. Er zijn wat meer woningen toegewezen aan woningzoekenden met startpunten dan verwacht (8 procent in plaats van 5 procent).
*) de indicatoren 2,3,5 en 6 zijn bij de Voorjaarsnota 2024 toegevoegd en hadden in de Begroting 2024 dus nog geen waarde.

Doel 1.4.2
In 2024 is het dienstverleningsaanbod van het isolatieoffensief verder uitgebreid. De eerste resultaten van de projecten en regelingen zijn zichtbaar. Op woningkwaliteit is grootschalig ingezet op het tegengaan van vocht- en schimmelproblematiek.

Doel 1.4.3
Er zijn in 2024 minder beëindigingen onrechtmatig gebruik gerealiseerd dan begroot, maar meer dan in 2023. In 2023 werd een nieuwe koers ingeslagen: er werd uitgebreider onderzoek gedaan voorafgaand aan sancties en er werd prioriteit gegeven aan grotere overtredingen. Deze koers is in 2024 voortgezet.

Ook de aanpak van leegstand veranderde. Amsterdam heeft sinds december 2022 een nieuwe Leegstandverordening. Vanaf dat moment werd de handhaving een stuk effectiever. In veel zaken spelen moeizame verbouwingen en andere vertragingen echter een rol. Deze zaken nemen grofweg rond de negen maanden in beslag. Veel zaken die in de loop van 2023 zijn opgepakt, hebben pas tot een positief resultaat geleid in 2024. De aanpak corporatiewoningen heeft na de zomer van 2024 concreet vorm gekregen, daarvan worden de resultaten in 2025 verwacht.

Activiteit 1.4.1.1

We bieden huisvesting voor kwetsbare groepen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal woningen toegewezen aan kwetsbare huishoudens	1.800 (2023)	1.976	2.200	2.137
2	Aantal gehuisveste statushouders (personen)	2.000 (2023)	1.575	1.400 -1.600	1.498

Activiteit 1.4.1.2

We wijzen met voorrang woningen toe aan bepaalde beroepsgroepen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal woningen aan beroepsgroepen	200 (2023)	119	200	236

Activiteit 1.4.2.1

We houden toezicht op en handhaven de wettelijk minimumkwaliteit.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal op kwaliteit geïnspecteerde adressen	200 (2023)	211	200	210
2	Aantal verbeterde woningen naar aanleiding van inspectie en/of handhaving	150 (2023)	142	150	145

Activiteit 1.4.2.2

We ondersteunen bewoners en eigenaren bij het verduurzamen van woningen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal ondersteunde adressen	n.v.t. (2023)	4.835	7.500	11.914
2	Aantal adressen waar maatregelen zijn genomen	n.v.t. (2023)	36.979	8.250	18.132

Activiteit 1.4.2.3

We verstrekken omgevingsvergunningen en zien toe dat bedrijven en burgers voldoen aan actuele wet en regelgeving op het gebied van veiligheid, bouwveiligheid en infrastructuur.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal ingediende aanvragen omgevingsvergunning bouw, monumenten, splitsen, omzetten woonruimte, meldingen bouw, aanvragen ruimtelijke ordening.	9.700 (2022)	9.074	9.700	8.356
2	Aantal verleende vergunningen waarop toezicht is gehouden (monumenten, bouw, ruimtelijke ordening, splitsen en omzetten woonruimte) waarop toezicht is gehouden	5.400 (2022)	5.839	5.400	4.866

Activiteit 1.4.3.1

We maken beleid en handhaven de regels woninggebruik.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Meldingen van vermoedelijk oneigenlijk gebruik	1.200 (2023)	3.212	2.300	3.488
2	Huisbezoeken/ buitendienstonderzoeken	6.000 (2016)	5.370	6.000	3.488
3	Handhavingsbesluiten	300 (2016)	186	450	226

Activiteit 1.4.1.1
In totaal zijn 2.137 huishoudens gehuisvest via het Programma Huisvesting Kwetsbare Groepen, dit is bijna het doel van 2.200 woningen. Door meer verhuringen in 2024 is het geen 30 procent, maar 27 procent van het totaal aantal verhuringen van sociale huurwoningen, vooral door de toevoeging van nieuwbouw. Het aantal gehuisveste statushouders is conform de begroting.

Activiteit 1.4.1.2
Er zijn meer woningen toegekend aan beroepsgroepen dan begroot. In de prestatie-afspraken van maart 2024 is afgesproken om het aantal beschikbare woningen voor de beroepsgroepenregeling te verhogen van 100 tot 200 naar 300 woningen per jaar. Omdat deze afspraak pas in maart 2024 is gemaakt en de uitvoering moest worden opgestart is het doel van 300 woningen in 2024 nog niet gehaald.

Activiteit 1.4.2.1
De programmatische aanpak Woningkwaliteit richt zich op het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad. Dit gebeurt door versterkt toezicht, de aanpak van complexe handhavingszaken en de uitvoering van stadsbrede thema-projecten. Hierbij wordt een vriendelijk traject gehanteerd, waarbij eerst in gesprek wordt gegaan met de eigenaar voordat handhaving wordt ingezet. De cijfers omvatten niet het project loden leidingen. Daarnaast zijn in 2024 de voorgevels van 11.275 woningen gecontroleerd volgens de QuickScan-methode.

Activiteit 1.4.2.2
Er zijn veel eigenaren bereikt met het dienstverleningsaanbod gericht op het verduurzaming van woningen. Er zijn ruim meer eigenaren ondersteund en ruim meer maatregelen genomen. Het gaat hierbij om kleine en grote energiebesparende maatregelen.

Activiteit 1.4.2.3
Het aantal ingediende aanvragen vergunning bouw is in 2024 lager dan begroot. Oorzaak is de afname van bouw door de relatief hogere rente, gestegen bouwkosten en veranderende wetgeving. Onder de Omgevingswet bestaat de mogelijkheid tot gefaseerde vergunningaanvragen voor het ruimtelijk deel en het bouwtechnisch deel, waardoor diverse aanvragen voor het bouwtechnische deel verschuiven naar 2025. Verder is voor bepaalde activiteiten onder de Omgevingswet geen omgevingsvergunning meer verplicht, maar geldt een meldingsplicht. In het Jaarverslag VTH 2024 wordt deze ontwikkeling nader toegelicht.

Activiteit 1.4.3.1
Het aantal meldingen van vermoedelijk oneigenlijk gebruik is veel hoger dan begroot, maar ligt in lijn met het aantal meldingen in 2023. Er was in 2024 een toename in het aantal meldingen over verhuurders. Een mogelijke verklaring hiervoor is de Wet goed verhuurderschap. Deze wet is sinds 1 juli 2023 van kracht. De gemeente heeft sinds die datum een meldpunt waar huurders terecht kunnen met klachten over hun verhuurder. 2024 is het eerste volle jaar dat de wet van kracht is. Dit is een verklaring voor de toename in het aantal meldingen. De aanhoudende wooncrisis is de laatste jaren veel in de publiciteit. Dit heeft Amsterdammers wellicht oplettender gemaakt en de bereidheid vergroot om tot melding over te gaan.

Er waren minder huisbezoeken/buitendienstonderzoeken in 2024 dan begroot. Ook dit heeft te maken met het prioriteitsbeleid. Niet elke melding werd belopen.

Het aantal handhavingsbesluiten was in 2024 lager dan begroot. Een belangrijke reden hiervoor is het prioriteitsbeleid. Om de handhavingscapaciteit zo effectief mogelijk in te zetten, worden overtredingen met de hoogste impact op de leefbaarheid en woningvoorraad als eerste aangepakt. Een andere reden voor het lagere aantal handhavingsbesluiten dan begroot is dat na de uitspraak van de Raad van State in augustus 2024 over het onverbindend verklaren van de boetetabellen, de handhaving korte tijd werd stilgelegd.

Verbonden Partijen

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving werken we rond bouw, milieu en bodem samen met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Amsterdam is samen met drie andere gemeenten eigenaar van de Omgevingsdienst en de samenwerking is gebaseerd op een Gemeenschappelijke Regeling. De OD NZKG werkt in opdracht en mandaat van het college van B en W. Afspraken over de samenwerking leggen we vast in een jaarlijkse uitvoeringsovereenkomst. Hierin staan de te leveren producten en diensten en de prioriteiten in de taakuitvoering. In 2024 zijn deze grotendeels conform afspraak uitgevoerd.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 1.4 Bouwen en Wonen

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	94,3	88,7	84,6	66,5	-18,1
Lasten	185,7	180,9	179,1	176,2	-2,9
Saldo Baten en Lasten	**-91,5**	**-92,3**	**-94,4**	**-109,7**	**-15,3**
Onttrekking	30,6	22,2	21,3	15,1	-6,2
Toevoeging	0,0	0,0	0,6	0,6	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**30,6**	**22,2**	**20,7**	**14,5**	**-6,2**
Totaal 1.4 Bouwen en Wonen	**-60,9**	**-70,1**	**-73,7**	**-95,2**	**-21,5**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 21,5 miljoen. Dit komt vooral door lagere baten van € 18,1 miljoen, lagere lasten van € 2,9 miljoen en een lagere onttrekking uit reserves van € 6,2 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 65,3 miljoen zijn € 18,1 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere inkomsten door tegenvallende WABO-vergunningen (€ 12,3 miljoen), met name vanuit de Omgevingsdienst NZKG (€ 9,3 miljoen) en bouwvergunningen bij de stadsdelen (€ 3,0 miljoen). Het aantal aanvragen bleef achter door diverse factoren, zoals de invoering van de Omgevingswet, waardoor veel projecten zijn uitgesteld naar 2025, wat resulteert in uitgestelde legesbaten. Andere factoren, zoals stikstofdepositie, renteontwikkelingen, grondprijzen, het investeringsklimaat in Nederland en netwerkcongestie, liggen grotendeels buiten onze invloed, waardoor het moeilijk is om de inkomsten nauwkeurig te voorspellen. Daarnaast was er een negatief afwikkelingsresultaat op leges uit voorgaande jaren bij de Omgevingsdienst.
- Lagere baten op het Isolatieoffensief (€ 3,4 miljoen). Zie ook de toelichting bij de lasten.
- Lagere baten voor de opvang voor Oekraïense ontheemden (€ 1,4 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door lagere bouwkosten waardoor ook minder Rijksbijdragen ontvangen worden.
- Lagere baten voor Flexprojecten (€ 1,0 miljoen). Zie ook de toelichting bij de lasten.
- Lagere baten vanuit de subsidie Sanering verkeerslawaai (€ 0,6 miljoen). Zie ook de toelichting bij de lasten. De resterende middelen worden toegevoegd aan de balans en worden volgend jaar ingezet.
- Lagere baten op de bestuurlijke boetes (€ 0,5 miljoen). Hiervoor zijn twee redenen. Er zijn in 2024 minder boetes opgelegd dan het jaar ervoor én de opgelegde boetes zijn lager. Bij het opleggen van boetes is meer gekeken naar prioriteit en rechtvaardigheid, dan naar het toepassen van een lik-op-stukbeleid. Daarnaast zijn in 2024 verschillende grote overtredingen opgepakt waarvan de zienswijzeprocedure nog loopt. Deze boetes moeten nog definitief worden opgelegd.
- Hogere baten nieuwbouwproject Fibonacci (€ 0,5 miljoen). Voor inrichting van de omliggende openbare ruimte is van de projectontwikkelaar een bijdrage ontvangen.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 175,9 miljoen zijn € 2,9 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten voor diverse posten op de voorziening dubieuze debiteuren (€ 3,8 miljoen). Voor de directie Belastingen betreft dit € 4,1 miljoen nadelig als benodigde voorziening voor de WABO-vergunningen Omgevingsdienst NZKG. Het gaat enerzijds om openstaande vorderingen waarvan de inning is opgeschort of uitgesteld onder andere door juridische procedures (€ 3,4 miljoen). Daarnaast gaat het om een binnengemeentelijke vordering uit 2014 (€ 0,7 miljoen). Er is niet eerder een voorziening gevormd voor het risico van oninbaarheid. Daarnaast is de voorziening opgehoogd in verband met bestuurlijke boetes (€ 0,3) miljoen. Deze was noodzakelijk vanwege bestuurlijke boetes waar nog procedures over lopen en die daarom nog niet zijn voldaan en voor vorderingen die niet (meer geheel) worden voldaan. Bij de vergunningen kon € 0,6 miljoen vrijvallen doordat een aantal posten betaald zijn.
- Lagere lasten op het Isolatieoffensief (€ 3,0 miljoen). Op het Isolatieoffensief was € 16,2 miljoen begroot en is € 13,2 miljoen besteed. Doordat de Witgoedregeling voor stadspashouders en de Energiebespaarservice meer voorbereidingstijd vergden dan oorspronkelijk gepland in de begroting, zijn de uitgaven lager uitgevallen. De niet bestede middelen worden doorgeschoven naar 2025.
- Lagere lasten op het Corporatiebudget (€ 2,8 miljoen). Deze worden ingezet voor subsidies aan woningcorporaties voor onrendabele vastgoedinvesteringen in de stedelijke vernieuwingsgebieden. Omdat de vaststelling van enkele subsidies is doorgeschoven naar 2025 heeft er dit jaar een lagere onttrekking uit de reserve Corporatiebudget (Stifo/erfpacht) plaatsgevonden.
- Hogere lasten opdrachtgeversbudgetten stadsdelen (€ 1,9 miljoen). De opdrachtgeversbudgetten zijn niet altijd geïndexeerd terwijl door inflatie de loonkosten in de afgelopen tien jaar sterk zijn toegenomen. Daarnaast leggen de opgaven in de gebieden en de eisen voor participatie een groter beslag op de beschikbare middelen en inzet van personeel. Tenslotte is bij een aantal projecten de uitvoering sneller opgang gekomen dan in de programmering was voorzien.
- Lagere lasten voor de opvang voor Oekraïense ontheemden (€ 1,4 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door lagere bouwkosten waardoor ook minder Rijksbijdragen ontvangen worden.
- De hogere lasten voor vergunningen en de Omgevingswet (€ 1,3 miljoen). Dit komt door hogere personele kosten als gevolg van de invoering van de Omgevingswet (OW) en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) per 1 januari 2024, de uitvoering van het handhavingsprogramma 2024 (VTH-up) en externe inhuur vanwege krapte op de arbeidsmarkt (€ 1,7 miljoen). Daarnaast zijn er extra kosten voor informatievoorziening rondom vergunningen (€ 1,0 miljoen), gericht op het in stand houden en verbeteren van de vergunning applicaties. Verder zijn rijksmiddelen ontvangen voor de uitvoeringskosten van de Omgevingswet. De niet-bestede middelen worden doorgeschoven naar 2025 en toegevoegd aan de reserve overheveling gemeentefondsmiddelen.

- Hogere lasten voor het afhandelen van bezwaar en beroep (€ 1,2 miljoen). De benodigde inzet was hoger dan van te voren werd verwacht, waardoor aanvullende inhuur noodzakelijk bleek.
- Lagere lasten voor flexprojecten (€ 1,0 miljoen). Bij de Najaarsnota 2024 zijn de baten en lasten voor een aantal flexprojecten onterecht begroot, omdat ze technisch verrekend worden met de grondexploitaties. Hierdoor vallen zowel de gerealiseerde kosten als opbrengsten lager uit dan in de najaarsnota was voorzien.
- Hogere personele lasten sociaal door boventalligheid van medewerkers en de vervanging van langdurig zieken op de Masterplannen, het ongelijk investeren en de gebiedsgerichte opgave (€ 0,9 miljoen). Vanwege een hoog verzuimpercentage zijn (langdurig) zieke collega's vervangen om de continuïteit van het werk te waarborgen. De overschrijding van het personele budget komt voort uit deze vervangingen, maar ook uit extra inzet op een steeds breder wordende opgave en aanvullend uitvoeringsbudget.
- Lagere lasten voor de Integrale aanpak huisvesting kwetsbare groepen door vertraging in de oplevering van complexen (€ 0,8 miljoen). Eén complex werd opgeleverd, terwijl drie door externe omstandigheden naar 2025 zijn verschoven. De uitgaven zijn sterk afhankelijk van het aantal beschikbare panden en kavels. Tussen september 2023 en september 2024 zijn 43 panden aangeboden, waarvan 19 afvielen en 6 definitief zijn toegewezen aan een doelgroep.
- Lagere lasten op de Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting (AAV) (€ 0,7 miljoen). Voor het bereiken van de AAV-doelen zijn verschillende projecten voor doorstroming, rolstoelwoningen en woonzorgcirkels in uitvoering. De lasten zijn in sommige gevallen lager dan begroot. Zo worden subsidies voor rolstoelwoningen in de meeste gevallen pas uitbetaald nadat de woningen zijn gerealiseerd. Ook zijn voor de projecten voor middenhuur andere dekkingsbronnen beschikbaar gekomen.
- Hogere lasten voor de nieuwe woonruimteverdeling (€ 0,7 miljoen). De nieuwe woonruimteverdeling is sinds medio januari 2023 van kracht. Bij invoering van de nieuwe woonruimteverdeling zijn de kosten niet meerjarig in de begroting opgenomen. Met name de kosten voor het beoordelen van aanvragen van start- en situatiepunten en behandeling van bezwaren en beroepen hebben geleid tot deze overschrijding.
- Lagere lasten op de subsidie sanering verkeerslawaai (€ 0,6 miljoen) omdat de uitvoering van twee projecten vertraging heeft opgelopen, maar de oplevering en de kosten vallen in het boekjaar 2025. De resterende middelen worden toegevoegd aan de balans en worden volgend jaar ingezet.
- Lagere lasten op de Wet betaalbare huur (€ 0,6 miljoen). Dit heeft ermee te maken dat de middelen pas in het laatste kwart van het jaar beschikbaar zijn gesteld en daardoor in beperkte mate zijn aangewend. Deze middelen worden overgeheveld naar 2025.
- Lagere lasten bij wooncoöperatieven (€ 0,6 miljoen). Dit jaar zijn er minder leningen verstrekt aan wooncoöperatieven dan verwacht, waardoor de risicoreservering lager uit is gevallen dan begroot. De oorzaak van het lagere aantal leningen ligt in onvolledige dossiers bij aanlevering en uitstel vanwege lopende processen.
- Hogere lasten nieuwbouwproject Fibonacci (€ 0,5 miljoen) door inrichting van de omliggende openbare ruimte. De hogere lasten worden gedekt door hogere baten.
- Lagere lasten masterplan wonen (€ 0,5 miljoen). De programmaorganisatie van Nationaal Programma Samen Nieuw-West (NP SNW) heeft te maken met vertraging van projecten. De programmaorganisatie Masterplan Zuidoost (MP ZO) heeft dekking gevonden bij andere directies. De niet bestede budgetten worden doorgeschoven naar 2025 en toegevoegd aan de reserve coalitiemiddelen 2022-2026.
- Hogere lasten voor een aantal projecten in de openbare ruimte (€ 0,5 miljoen). De werkzaamheden konden versneld worden opgeleverd. Omdat het stadsverbeteringsprojecten betreffen, wordt dit budget verrekend met de middelen in 2025.
- Lagere lasten voor de huisvesting statushouders (€ 0,4 miljoen). In 2024 zijn 1.399 woningen toegewezen, mede dankzij een aanvullende budgetverhoging van € 1,9 miljoen naar een totaal van € 3,3 miljoen. De uitgaven vielen lager uit doordat relatief veel jongerenwoningen met een lagere huur zijn gekoppeld en er geen kosten zijn gemaakt voor tolken en voorlichting. Daarnaast is de oplevering van 103 woningen in het Riekerpark doorgeschoven naar 2025.
- Lagere lasten voor de opvang economisch daklozen bij de Buitenhof (€ 0,4 miljoen). De oplevering van de opvang verliep zonder dat de risicomarges nodig waren en de projectscope bleef binnen de aanbesteding.
- Lagere lasten op Bewonersondersteuning (€ 0,3 miljoen). Dit heeft voornamelijk te maken met een gedeeltelijke teruggave van subsidies die in eerdere jaren zijn verstrekt, omdat niet alle afgesproken activiteiten zijn uitgevoerd.
- Lagere lasten met betrekking tot de afrekening van onze bijdrage aan de OD NZKG (€ 0,3 miljoen). Dit betreft de afrekening over 2023.
- Lagere lasten op het project van Groot naar Beter (VGNB) (€ 0,2 miljoen). Dit is onder meer te herleiden tot het beperkte woningaanbod, de gebrekkige aansluiting bij de woningvraag van huurders met VGNB-voorrang en de lange doorlooptijd van de subsidieaanvraag. Er zijn inmiddels acties ondernomen om hierin verbetering aan te brengen.
- Lagere lasten op Wonen boven Winkels (€ 0,2 miljoen) omdat er in 2024 geen nieuwe subsidies zijn verstrekt. De niet bestede middelen vloeien naar de reserve Wonen boven winkels en bedrijven.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

- De onttrekking aan de reserve Corporatiebudget (Stifo/erfpacht) is € 2,8 miljoen lager dan begroot. Zie hiervoor de toelichting bij de lasten.
- Onttrekking reserve coalitiemiddelen is € 2,6 miljoen lager dan begroot, vanwege diverse afwijkingen met betrekking tot coalitieakkoord middelen en gelden voor de masterplannen. Zie ook de lasten.
- De onttrekking aan de reserve Wooncoöperatieven is € 0,6 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral omdat er minder leningen zijn verstrekt dan verwacht. De oorzaak van het lagere aantal leningen ligt in onvolledige dossiers bij aanlevering en uitstel vanwege lopende processen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Woningcorporaties hebben onvoldoende mutaties in de woningvoorraad waardoor minder woningen beschikbaar komen voor urgenten/ kwetsbare groepen/ ouderen/ statushouders. Hierdoor kan mogelijk niet 80 procent van de urgenten binnen drie maanden een woning vinden.	▪ Om de druk op het aantal beschikbare woningen voor kwetsbare groepen te verlagen worden de urgentiecriteria aangepast. Het verwachte effect is dat mensen met de hoogste urgentie sneller aan een passende woning kunnen worden geholpen. De druk op het aantal voor kwetsbare groepen beschikbare woningen neemt daardoor af.
2. Is gevolg van het verlagen van de Bed-and-Breakfastquota in de stad bestaat het risico dat potentiële Bed-and-breakfasteigenaren een schadeclaim indienen.	▪ Om het risico te beperken worden de schade-oorzaken geanalyseerd

Beleidskaders

- Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting (AAV): de AAV is een integraal programma met maatregelen die zijn gericht op het realiseren van voldoende betaalbare en goede woningen in een ongedeelde stad.
- Huisvestingsverordening 2024: beschrijft het instrumentarium en de toepassing hiervan, in relatie tot woonruimteverdeling en woningvoorraad. Met de huisvestingsverordening verdeelt het college schaarse huurwoningen en regels waarmee wijzigingen in de voorraad van zowel huur- als koopwoningen worden gereguleerd. Zo wordt de Amsterdamse woningvoorraad beschermd en wordt de leefbaarheid in wijken en buurten gewaarborgd.
- Leegstandsverordening Amsterdam 2022: gezien de schaarste aan woningen in Amsterdam is langdurige woningleegstand zeer onwenselijk. Met leegstandverordening kan de gemeente optreden tegen langdurige leegstand in Amsterdamse woningen.
- Samenwerkingsafspraken met de corporaties en huurderskoepels. Deze gaan onder andere over de groei van de voorraad, de betaalbaarheid, de duurzaamheid en de beschikbaarheid van woningen voor alle doelgroepen. Ook staan er afspraken in over de nieuw te bouwen sociale huurwoningen en middeldure huurwoningen en over de grondprijzen.
- Omgevingswet: de Omgevingswet regelt alles voor de ruimte waarin we wonen en werken. Deze nieuwe wet bundelt en maakt regels eenvoudiger.
- Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb): dit is een nieuw stelsel van kwaliteitsborging, VTH beleid fysieke leefomgeving (vaststelling naar verwachting eind 2023) hierin geven we aan hoe we de VTH taken.

2.1.5 Vastgoed

We zetten ons gemeentelijke vastgoedbezit in om maatschappelijke voorzieningen duurzaam, toegankelijk, betaalbaar en in de hele stad te huisvesten. Onze vastgoedportefeuille verhuren we voor een groot deel aan een zeer verschillende groep huurders. Het grootste deel betreft maatschappelijke huurders.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 1.5.1

Amsterdam heeft een vastgoedportefeuille die voldoet aan de gemeentelijke en landelijke ambities en wetgeving op het gebied van duurzaamheid, veiligheid en bouwkundige kwaliteit.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	NEN 2767, onderhoudsniveau minimaal 3, sober en doelmatig	82,6% (2020)	86%	85%	88,3%

Doel 1.5.2

Amsterdam streeft naar een optimaal gebruik van haar maatschappelijke vastgoed-portefeuille om een zo hoog mogelijk maatschappelijk rendement te behalen en gemiste inkomsten te minimaliseren.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Bezettingsgraad	86% (2022)	89%	95%	89%

Doel 1.5.3

Amsterdam streeft naar een zo groot mogelijke CO_2-reductie van haar maatschappelijke en commerciële vastgoedportefeuille.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	We verduurzamen onze maatschappelijke en commerciële vastgoedportefeuille	23% (2022)	25%	25%	27,4%

Doel 1.5.1
We hebben ons vastgoed onderhouden conform de meerjarenonderhoudsplanning. Volgens deze planning pakten we panden aan om groot onderhoud uit te voeren en te investeren in ons bestaande vastgoed.
Het uitvoeren van groot onderhoud is van groot belang om te zorgen dat ons vastgoed het gewenste onderhoudsniveau behoudt. Tegelijkertijd met de geplande onderhoudswerkzaamheden kijken we naar de mogelijkheden om te verduurzamen. De verduurzamingsopgave en het onderhouden van onze vastgoedportefeuille hebben een sterk verband. Door het combineren van werkzaamheden hebben onze huurders zo min mogelijk overlast.

Doel 1.5.2
De begroting is te optimistisch geweest. We streven naar een optimale bezettingsgraad maar werken tegelijk ook aan verduurzamingsopgave die bijvoorbeeld juist vraagt om leegstaande units om uit te kunnen wijken/ als wissellocatie te gebruiken. Tenslotte staan panden soms ook leeg omdat er te weinig investeringsruimte is om de panden eerst op te knappen zodat een volgende verhuring mogelijk is.

Doel 1.5.3
We hebben ons vastgoed via het Uitvoeringsprogramma Duurzaam Vastgoed verduurzaamd en daarbij een groot aantal panden aangepakt. Het programma heeft als doel om de CO_2-uitstoot in 2030 met minimaal 55 procent te verminderen ten opzichte van 1990. Om dit doel te behalen is in 2024 gewerkt aan circa 70 panden. De verschillende maatregelen bestaan uit isoleren van gevels, daken en vloeren, het toepassen van dubbel glas en aanbrengen van led-verlichting. Daarnaast worden installaties vervangen door bijvoorbeeld een warmtepomp of door aansluiting op een warmtenet. We werkten zoveel mogelijk circulair en waar mogelijk pasten we klimaat-adaptieve maatregelen toe zoals het aanbrengen van waterberging of groene daken. In 2024 is het aantal panden met een A-label gestegen naar 27,4 procent. Ten opzichte van 1990 is de CO_2-uitstoot van de vastgoedportefeuille met 21,5 procent afgenomen.

Verbonden Partijen

Scheepsexploitatiemaatschappij BAVO N.V.
Scheepsexploitatiemaatschappij BAVO N.V. is eigenaar van de verpachte agrarische grond in de Volgermeer.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 1.5 Vastgoed

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	79,1	77,5	78,7	83,3	4,6
Lasten	64,5	56,4	58,4	64,6	6,2
Saldo Baten en Lasten	**14,6**	**21,1**	**20,3**	**18,7**	**-1,6**
Onttrekking	1,0	3,7	3,7	3,7	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	2,7	2,7	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,0**	**3,7**	**1,0**	**1,0**	**0,0**
Totaal 1.5 Vastgoed	**15,6**	**24,9**	**21,4**	**19,8**	**-1,6**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 1,6 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 4,6 miljoen en hogere lasten van € 6,2 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 83,3 miljoen zijn € 4,6 miljoen hoger dan begroot. Dit komt door:
- Hogere baten door hogere doorberekeningen van servicekosten (€ 2,5 miljoen). Tegenover deze hogere baten staan ook hogere lasten. Deze zijn per saldo neutraal.
- Hogere baten uit pachten (€ 1,7 miljoen). Een deel van de opbrengst van de pachten is afhankelijk van de omzet van de gebruiker. Omdat dit een onzekere opbrengst is, worden deze niet volledig begroot.
- Overige afwijkingen lichten we niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,4 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 64,6 miljoen zijn € 6,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door een hogere toevoeging aan de voorziening groot onderhoud (€ 2,8 miljoen) vanwege gestegen prijzen. De toevoeging volgt een vaste methodiek, waarbij marktindexering en externe herijking worden verwerkt. Jaarlijks moet voldoende worden gedoteerd om groot onderhoud de komende 25 jaar te dekken.
- Hogere lasten voor servicekosten (€ 2,5 miljoen). Zie ook de baten.
- Hogere lasten door het toevoegen van duurzaamheidsmiddelen aan de voorziening groot onderhoud (€ 1,8 miljoen). Deze middelen zijn bestemd voor de verduurzaming van vastgoed op het gebied van kunst en cultuur en zal de komende jaren daarop worden ingezet.
- Hogere lasten door een lagere vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren. In de begroting is uitgegaan dat er een bedrag van € 2,0 miljoen aan vorderingen die eerder waren voorzien, kon vrijvallen. Per saldo kon in 2024 de voorziening met € 1,2 miljoen worden verlaagd. Ten opzichte van de begroting is dit een nadeel van € 0,8 miljoen.
- Lagere lasten voor calamiteitenonderhoud (€ 0,9 miljoen).
- Lagere lasten doordat meer salariskosten aan projecten konden worden doorberekend (€ 0,6 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves
In dit programmaonderdeel zijn geen afwijkingen op de reserves.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. De verduurzamingsoperatie loopt vertraging op doordat de bestedingen ruim achterblijven bij de begrote bedragen. Aanbestedingen en/of werkzaamheden moeten worden uitgesteld door krapte op de arbeidsmarkt en schaarste aan materialen. De gemeente kan daardoor haar voorbeeldfunctie op dit dossier niet waarmaken.	▪ Het opstellen van een integrale planning van de verduurzamingsaanpak van de vastgoedportefeuille heeft er in 2024 aan bijgedragen dat de bestedingen volgens planning zijn verlopen.
2. Het beheren van vastgoed zit in een fraudegevoelig klimaat. Integriteit kan in het geding komen. De administratieve organisatie is nog niet volledig en de informatievoorziening (financieel en managementinformatie) is nog niet optimaal.	▪ Er zijn protocollen uitgewerkt, werkprocessen vastgelegd en er is regelmatig gemonitord op de aanbestedingsresultaten.

Beleidskaders

- In het vierde kwartaal 2024 is de actualisatie van de vastgoedstrategie vastgesteld. Hierin is onder meer de nieuwe systematiek van de kostprijsdekkende huur opgenomen.

2.1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer

In het tegengaan van de klimaatcrisis werken we aan de overgang naar een duurzame, klimaatneutrale en aardgasvrije stad waar we grondstoffen (hoogwaardig) hergebruiken.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 1.6.1

Amsterdam voldoet aan de doelstelling van het Klimaatakkoord Parijs door de stad aardgasvrij te maken voor 2040 en de CO_2-uitstoot met 95% te verlagen voor 2050 en is een stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Totale CO_2 emissies (in kton) verbruik van energie op het Amsterdamse grondgebied	4.420*	3.070**	***	2.821 -2.936 ****

* De peilwaarde is aangepast van 5.000 naar 4.420. In 2024 is besloten om de uitstoot van de AEB niet meer mee te nemen om de ontwikkeling in andere sectoren beter inzichtelijk te maken.

** In het jaarverslag 2023 was de uitstoot nog niet bekend en zijn de cijfers van 2022 gepubliceerd. De uitstoot in 2023 is hier nu weergegeven.

*** Er zijn alleen doelstellingen voor 2025, 2030 en 2050.

**** De exacte uitstoot over 2024 wordt later bekend. Er wordt rekening gehouden met een laag en hoog scenario.

Doel 1.6.1

We lopen nog achter om aan de doelstelling van het Klimaatakkoord Parijs te voldoen. In 2024 is hard gewerkt aan de reductie van CO_2-uitstoot met een breed scala aan activiteiten:

- Met corporaties en huurderskoepels hebben we afspraken gemaakt over verduurzaming van corporatiewoningen. Dit is onderdeel van de prestatieafspraken Samen werken aan de volkshuisvesting. Corporaties verbeteren en verduurzamen in de periode tot en met 2027 27.000 tot 33.000 woningen, we werken gezamenlijk aan verduurzaming van vve's, aan de warmtetransitie, en zonnepanelen op corporatiedaken. Gezamenlijk stellen we een agenda Klimaatadaptatie op en in 2024 is een zogenaamde Community of Practice voor het opschalen van biobased isoleren gestart.
- We hebben gewerkt aan 14 collectieve warmteprojecten voor de nieuwbouw, waaronder Sluisbuurt Noord, waarvoor in 2025 een overeenkomst wordt verwacht. In het Hamerkwartier en Strandeiland mislukten aanbestedingen vanwege te grote financiële risico's; alternatieve aardgasvrije oplossingen worden onderzocht. Daarnaast werden bodemenergieplannen verder ontwikkeld voor onder andere Buikslotermeerplein en Nelson Mandelabuurt om efficiënt gebruik van bodemenergie en systeeminterferentie te voorkomen.
- Samen met onze partners en industrie in het Noordzeekanaalgebied (NZKG) hebben we de Cluster Energie Strategie (CES) 2024 opgesteld. In de CES 2024 staat beschreven op welke wijze de industrie in het NZKG samen met netbeheerders, overheden en andere stakeholders kan en wil verduurzamen. De industrie in het NZKG streeft naar een bijna volledige CO_2-neutrale en circulaire economie in 2050.
- We zijn in contact met de top 10 meest energie intensieve bedrijven om afspraken te maken over het terugdringen van de CO_2-uitstoot van de sector. We hebben in beeld gebracht wat de mogelijkheden en obstakels zijn voor de industrie om te verduurzamen en welke bijdrage de gemeente Amsterdam kan leveren. Het traject moet in 2025 leiden tot afspraken met de bedrijven.

Activiteit 1.6.1.1

We dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Totale hoeveelheid nieuw niet-hernieuwbaar materiaalgebruik in Amsterdam	16,0 miljard kg (2020) *	16,6 miljard kg (2022) **	16,5 miljard kg (2023) ***	13.9 miljard kg (2023) ****

* De peilwaarde is naar herberekening bijgesteld van 23,0 miljard kg naar 16,0 miljard kg.

** In het jaarverslag 2023 was 17,4 miljard kg gerapporteerd over 2022, deze is naar herberekening bijgesteld naar 16,6 miljard kg.

*** De begroting waarde is na herberekening bijgesteld van 20 miljard kg naar 16,5 miljard kg.

**** De CBS-cijfers over 2024 zijn bekend in 2026.

Activiteit 1.6.1.1

Om de transitie naar een circulaire economie te versnellen is in 2024 de Uitvoeringsagenda circulair 2023-2026 conform het raadsbesluit uitgevoerd. Als voornaamste resultaten hebben we met het oprichten van de Biobased Academy het gebruik van hernieuwbaar isolatiemateriaal 'opgeschaald'. Daarnaast hebben we een circulair ondernemersdiner georganiseerd waarin we ruim 60 (advies)trajecten zijn gestart. Hiermee kregen de ondernemers inzicht in de duurzaamheidsimpact van hun producten en hebben ze concrete stappen richting circulaire bedrijfsvoering en verdienmodellen gezet. Ook hebben we voor grote bedrijven en industrie circulaire principes beter geïntegreerd in de vergunningverlening, toezicht en handhaving. Sinds 2024 moeten zij bij hun vergunningaanvraag maatregelen voorstellen voor grondstoffenbesparing en afvalpreventie. Daarnaast is het toezicht op afvalscheiding aangescherpt, met 120 thema-inspecties in vier nieuwe sectoren, zoals het tegengaan van voedselverspilling in hotels.

Activiteit 1.6.1.2

We werken aan een klimaatneutrale én aardgasvrije stad (routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Deel van Amsterdammers dat zegt de overstap naar duurzame energie een goede zaak te vinden	75% (2019)	88%	75%	*
2	Totaal opgesteld vermogen (in MW) zonne-energie op het Amsterdamse grondgebied	46 (2018)	251	300	310
3	Totaal extra opgesteld vermogen windenergie op het Amsterdamse grondgebied	66 (2019)	75	84	84
4	Aantal woningequivalenten waarvoor in het betreffende jaar met WAM-aanpak een investeringsbesluit is genomen om aardgasvrij te worden	n.v.t.	1.710	1.500	855
5	Totaal aantal woningequivalenten aardgasvrij	123.700 (2024)	111.900	112.000	**
6	Aantal locatiebesluiten elektriciteitsstations (onderstations)		2	n.v.t.	5
7	Aantal locatiebesluiten elektriciteitshuisjes (MSR's)		Nieuwe indicator	n.v.t.	80

* In 2024 is er geen onderzoek uitgevoerd.

** Deze waarde is nu nog niet bekend omdat de data van Liander nog gevalideerd dient te worden. De waarde wordt opgenomen in de monitor uitvoering energietransitie 2025.

Activiteit 1.6.1.2.1

Op verschillende wijzen zetten we in op het betrekken van bewoners en ondernemers in de stad bij de energietransitie. Zo heeft ons mobiel loket Jouw Huis van Morgen in 2024 alle stadsdelen aangedaan. Bewoners konden informatie krijgen over energie besparen, isoleren en overstappen op duurzame energiebronnen. Daarnaast is er gewerkt aan een nieuw energieloket online duurzaamwonen.amsterdam en duurzaamondernemen.amsterdam. We organiseerden bijeenkomsten in onder andere Nieuw-West en Watergraafsmeer om bewoners te informeren over warmtenetten en hun zorgen te bespreken. Dit vergrootte het begrip en draagvlak, al blijven er vragen over kosten en impact. We blijven hierover in gesprek.

Ook hebben we samen met bewoners verschillende initiatieven in lokaal eigenaarschap stappen gezet richting realisatie waaronder warmte initiatieven KetelhuisWG, MeerEnergie en een coöperatieve zonneweide op Strandeiland. Het college heeft besloten dat de publiek-civiele samenwerking een volwaardige en volwassen positie moet krijgen in de realisatie van de energietransitie. Ook is er een compensatieregeling opgesteld voor bewoners in sociale huurwoningen die zijn overgestapt op warmtenetten onder de voorwaarde dat kosten niet zullen toenemen.

Activiteit 1.6.1.2.2
De opwekdoelen voor zonne-energie zijn behaald en daarmee zijn we op koers om de doelen te behalen voor 2030. In december 2024 is er 310 megawatt zonne-energie gerealiseerd. Dit is onder andere mogelijk gemaakt doordat we samen met het Havenbedrijf ingezet hebben op het benutten van grote daken voor opwek van zonne-energie. Andere dakeigenaren hebben advies gekregen over zonnepanelen, constructieonderzoek en over realisatie van zonnecarports op eigen terrein. Ook eigenaren van grote en middelgrote daken (vanaf 100m^2) konden gebruik maken van maatwerkadviezen voor zonne-energie. Met de woningcorporaties hebben we afspraken gemaakt over de verdere uitrol van panelen, waardoor meer huurders kunnen profiteren van zonne-energie.
Verder is er subsidie beschikbaar gesteld voor het stimuleren van duurzame, circulaire, en lichtgewicht zonnepanelen. Ook is een hergebruikketen voor zonnepanelen opgestart in Amsterdam om te voorkomen dat oude panelen leiden tot een extra afvalstroom. Met hergebruikte zonnepanalen zijn we voornemens om in Amsterdamse een energiebank in te richten.

Activiteit 1.6.1.2.3
In 2024 is het aantal windturbines in Amsterdam gestegen van 28 naar 32 windturbines, met een gezamenlijk vermogen van 84 megawatt piek. Met de vaststelling van het Programma Wind Amsterdam (PWA) wordt begin 2025 de basis gelegd om windturbines te realiseren.

Activiteit 1.6.1.2.4 en 1.6.1.2.5
We werkten in meerdere buurten aan het aardgasvrij maken van bestaand vastgoed, samen met voormalige partners van Warm Amsterdam aan 17 projecten. In de Wildemanbuurt zijn flats gerenoveerd en aangesloten op stadsverwarming, vergelijkbare werkzaamheden lopen in de K-buurt en het Plan van Gool. Buurtinitiatieven zoals KetelhuisWG boekte voortgang en start naar verwachting in 2025 met de uitvoering. Bij grootschalige ondergrondse werkzaamheden reserveerde we ruimte voor toekomstige warmtenetten. Steeds meer VvE's tonen interesse in duurzame warmte, waarbij we ondersteunen met voorlichting en het zoeken naar schaalvoordelen. Toch zijn er minder investeringsbesluiten genomen dan voorzien. Door toegenomen kosten is het totaal aantal woningen waarvoor een investeringsbesluit is genomen om aardgasvrij te worden lager dan de afgelopen jaren.

Activiteit 1.6.1.2.6
De komende jaren breiden we 13 elektriciteitsstations uit en realiseren we 30 nieuwe om de problemen rondom netcongestie op te vangen. Voor 24 stations zoeken we locaties of stemmen we ruimtelijke inpassing af. In 2024 zijn vijf locatiebesluiten genomen, te weten voor de stations Schipluidenlaan, Slotermeer, Buikslotermeer, Wees Zuid en Rhijnspoor. We werken ook aan zeven nieuwe kabeltracés van 150 kilovolt tussen TenneT-stations. Ruimtelijke inpassing en netcongestie blijven uitdagingen, ondanks betere samenwerking met TenneT en Liander. Bewonersparticipatie is essentieel bij projecten voor elektriciteitsstations en kabelverbindingen, vooral in drukke gebieden zoals Sloterdijk en Amsterdam-Noord. Ondanks bewonersavonden blijft er weerstand door zorgen over visuele impact, elektromagnetische velden en bouwhinder, zoals bij Uilenburg. We verbeteren daarom de communicatie en organiseren Deep Dive-sessies om samenwerking en begrip te versterken. Dit leidde tot het vrijwillig intrekken van het hoger beroep bij station Nieuwe Meer. Om zorgen over elektromagnetische velden te adresseren, stelde het college een voorzorgbeleid vast met de GGD. Dit beleid beperkt langdurige blootstelling aan magneetvelden van 0,4 microtesla of hoger, met maatwerk waar nodig.

Activiteit 1.6.1.2.7
Naast de elektriciteitsstations worden 2.612 middenspanningsruimtes (MSR's) geplaatst, waarvan er momenteel aan 900 wordt gewerkt. Ook deze activiteit is gericht op de aanpak van netcongestie. De gemeente focust op locatiekeuze en procesverbetering, terwijl Liander de plaatsing verzorgt. Om MSR's beter in de stad te laten passen, biedt Liander esthetische opties via een 'menukaart'. In het Unesco Werelderfgoed-gebied worden 'Peperbussen' geplaatst, waarvan Liander de meerkosten draagt. In 2024 zijn 80 locatiebesluiten genomen. Dankzij stedelijk overleg in de tweede helft van het jaar is de besluitvorming versneld, met 13 besluiten in Q3 en 37 in Q4. Ondanks deze versnelling blijven capaciteitsproblemen bij Liander en juridische procedures de uitvoering onder druk zetten.

Verbonden Partijen

Afval Energie Bedrijf (AEB)
Het Afval Energie Bedrijf levert duurzame energie in de vorm van warmte en elektriciteit. Naast levering van warmte wordt ook ingezet op de levering van stoom aan de industrie.

Westpoort Warmte (WPW)
WPW levert duurzame warmte in delen van de stad waaronder Amsterdam Noord en West. De gemeente is aandeelhouder van WPW in een joint-venture met Vattenfall. Er wordt nagegaan welke rol WPW kan spelen bij het opzetten van een publiek warmtebedrijf voor de hele gemeente.

Liander
Allianders dochteronderneming Liander heeft voor haar verzorgingsgebied de wettelijke taak te zorgen dat bewoners en ondernemers een betrouwbaar en betaalbaar distributienetwerk van gas en elektriciteit kunnen gebruiken. Liander is partner in de taskforce congestie en Warm Amsterdam.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving werken we rond bouw, milieu en bodem samen met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Amsterdam is samen met drie andere gemeenten eigenaar van de Omgevingsdienst en de samenwerking is gebaseerd op een Gemeenschappelijke Regeling. De OD NZKG werkt in opdracht en mandaat van het college van B en W. Afspraken over de samenwerking leggen we vast in een jaarlijkse uitvoeringsovereenkomst. Hierin staan de te leveren producten en diensten en de prioriteiten in de taakuitvoering. In 2024 zijn deze grotendeels conform afspraak uitgevoerd.

Port of Amsterdam
De Amsterdamse haven is een Europese zeehaven die het voortouw neemt in het versnellen van duurzaamheid. De gemeente is de enige aandeelhouder van de Port of Amsterdam.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	17,2	4,9	21,3	20,7	-0,6
Lasten	57,8	77,1	75,4	63,5	-11,9
Saldo Baten en Lasten	**-40,6**	**-72,2**	**-54,1**	**-42,8**	**11,4**
Onttrekking	15,9	49,3	30,0	19,6	-10,3
Toevoeging	1,7	1,7	1,7	2,1	0,4
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**14,2**	**47,6**	**28,2**	**17,5**	**-10,7**
Totaal 1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	**-26,4**	**-24,6**	**-25,9**	**-25,2**	**0,6**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 0,6 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 0,6 miljoen, lagere lasten van € 11,9 miljoen, een lagere onttrekking uit reserves van € 10,3 miljoen en een hogere toevoeging aan reserves van € 0,4 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 20,7 miljoen zijn € 0,6 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten doordat wij meer subsidie hebben ontvangen op basis van de regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (€ 5,5 miljoen). In oktober 2024 zijn extra middelen toegekend door indexatie en voor het aardgasvrij maken van woningen. In totaal is € 53,6 miljoen ontvangen, wat € 36,5 miljoen meer is dan de oorspronkelijke beschikking. Het grootste deel van dit bedrag is inmiddels besteed.
- Lageren baten aan de proeftuinen aardgasvrije wijken (€ 3,8 miljoen). Deze rijksbijdragen worden doorgeschoven naar toekomstige jaren. Zie ook de toelichting bij de lasten.
- Lagere baten vanuit de bodemsanering (€ 0,5 miljoen). Aanvankelijk is afgesproken dat de Rijksbijdrage voor bodemsanering uit 2022 in 2025 zou aflopen. En zijn de opbrengsten voor bodemsanering in 2024 met een bredere financiële marge begroot. Ondertussen is duidelijk geworden dat de doorlooptijd van deze Rijksbijdrage verlengd is tot 2030. Wij zullen ook de toekomstige ramingen hierop aanpassen.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 63,5 miljoen zijn € 11,9 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten op de middelen Klimaatfonds (€ 6,5 miljoen), voornamelijk doordat toegekende subsidies (€ 10,0 miljoen) pas later dan 2024 worden gerealiseerd en vastgesteld. De lasten kunnen pas worden verantwoord zodra de prestatie is geleverd. Vanwege de lange doorlooptijd tussen het toekenningsbesluit en de uiteindelijke verantwoording, verschuift de lastenverantwoording naar een later moment.
- Lagere lasten voor de proeftuinen aardgasvrije wijken (€ 3,8 miljoen), doordat de toegekende subsidie voor het Wilhelmina Gasthuis-terrein nog niet is vastgesteld. De lasten kunnen pas worden verantwoord zodra de prestatie is geleverd. Hiertegenover staan ook niet-gerealiseerde baten, waardoor dit onderdeel budgettair neutraal is.
- Lagere lasten op de uitvoeringskosten voor klimaat en energiebeleid (€ 0,5 miljoen). Dit betreffen diverse kleine afwijkingen op onze activiteiten van de energietransitie. De middelen blijven beschikbaar voor toekomstige jaren.
- Lagere lasten op de coalitiemiddelen voor zonne-energie (€ 0,7 miljoen). Een subsidieregeling voor duurzame zonnepanelen is inmiddels gestart, maar de subsidies zullen pas in 2025 en daarna worden verantwoord bij de realisatie van de projecten. De hiervoor gereserveerde middelen blijven daarom beschikbaar voor 2025.
- Hogere lasten met betrekking tot de activiteiten voor circulaire economie en energietransitie (€ 0,5 miljoen). Deze hogere lasten worden veroorzaakt door een intensivering van activiteiten gericht op de waardeketen van consumptiegoederen, waaronder bewustwordingscampagnes zoals Green Friday, investeringen in de circulaire textielhub aan de Donauweg en extra inzet op biobased bouwen.
- Hogere lasten op de versnellingsmiddelen duurzaamheid (€ 0,2 miljoen) door het vaststellen van subsidies uit de regeling versnellingsmiddelen en de bijbehorende beheerkosten. Hoewel deze subsidies in 2022 al waren toegekend, hebben de realisatie en vaststelling pas in 2024 plaatsgevonden, waardoor de verantwoording van de lasten naar 2024 is verschoven. Zie ook de toelichting op de lagere lasten van het Duurzaamheidsfonds.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

- De onttrekking aan de reserve Klimaatfonds is € 6,4 miljoen lager dan begroot. Zie hiervoor ook de toelichting op de lasten.
- De onttrekking aan de reserve duurzaamheidsfonds is € 3,1 miljoen lager omdat er extra baten uit het klimaatakkoord zijn ontvangen (begrote onttrekking was € 4,0 miljoen). Er is € 0,3 miljoen onttrokken voor de versnellingsmiddelen duurzaamheid. Zie hiervoor de toelichting bij de lasten.
- De onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen is € 1,2 miljoen lager. Dit betreft € 0,7 miljoen voor de werkzaamheden met betrekking tot zonne-energie en € 0,5 op het klimaat en energiebeleid (zie ook de lasten).
- De onttrekking aan de reserve Bodemsanering is € 0,5 miljoen hoger dan begroot, vanwege hogere saneringskosten voor lood in tuinen.

Toevoegingen reserves
De afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Voor het behalen van de doelstellingen voor CO_2-vermindering en aardgasvrij zijn we afhankelijk van een aantal factoren met bijbehorende risico's, zoals: Verduurzaming landelijke elektriciteitsmix blijft achter. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de elektriciteitsmix in 2030 voor 75 procent duurzaam is. Amsterdam is hiervan afhankelijk voor het behalen van de doelstelling. Het Rijk komt te laat met goed instrumentarium, zoals de WCW en de WGIW, en biedt gemeenten niet voldoende financiële middelen om de doelen voor de energietransitie te halen. De energietransitie zorgt voor een overbelasting van de energie-infrastructuur. Er zijn grote boven- en ondergrondse aanpassingen nodig voor de inpassing van benodigde elektriciteitsinfrastructuur. Hiervoor is ruimte nodig, maar ook aangepaste financiële en wettelijke kaders op Rijksniveau. Netbeheerders moeten de mogelijkheid krijgen te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen om congestie te voorkomen.	▪ Naast het scala aan activiteiten die we uitvoeren voor de energietransitie, proberen we met verschillende maatregelen de risico's voor het behalen van de doelstellingen te beperken, zoals: ▪ Amsterdam draagt binnen zijn mogelijkheden/gemeentegrenzen maximaal bij aan de verduurzaming van de elektriciteitsmix en spreekt het Rijk aan op haar rol. ▪ Via onze lobby vragen we het Rijk om passende regelgeving, financiële bijdrages en een daadkrachtig en passend gemeentelijk instrumentarium. ▪ We anticiperen in nauwe samenwerking met onze partners op de verwachte ontwikkelingen van gebiedsontwikkeling, aardgasvrije wijken, elektrisch vervoer en duurzame opwekking. ▪ We stemmen binnen het programma met netbeheerders en met het Rijk af om investeringen in de toekomst mogelijk te maken en om voorrang te kunnen geven op het aansluiten van functies met maatschappelijke waarde.
2. Er is een groot tekort aan vakmensen voor de energietransitie. Techniek en bouw zijn nu al sectoren die kampen met te weinig personeel en de vraag naar gekwalificeerde mensen zal door de transitie alleen maar toenemen. Onderzoek naar de ontwikkelingen van de circulaire economie laat zien dat ook daar meer mensen nodig zijn.	▪ We bouwen een netwerk van werkgevers, brancheorganisaties en opleiders om (zij-)instroom in de sector te faciliteren en bevorderen, bijvoorbeeld met informatiecampagnes, voorschakeltrajecten, bemiddeling van werkzoekenden en financiële regelingen om een (over)stap naar de sector te vergemakkelijken. Bij investeringen in duurzame maatregelen vragen we onze opdrachtnemers mee te werken aan deze maatregelen.
3. Voor onze bijdrage aan het behalen van de landelijke doelstellingen op de circulaire economie zijn we afhankelijk van maatregelen die op Rijks- of EU-niveau genomen moeten worden. Daarnaast staat de huidige bouwopgave op gespannen voet met duurzaamheidsdoelstellingen wegens grootschalige toepassing van beton en staal in de huidige bouwmethoden. Daarom moet naast scherpere nationale criteria in wetgeving voor circulair bouwen, renovatie en sloop, harder moeten worden ingezet op verduurzaming van de bouw, maar ook op verhoging van bewoningsgraad van woningen te stimuleren met bijvoorbeeld woongroepen etc. Om een eerlijker speelveld te creëren moeten biobased en houten materialen beter gewaardeerd worden in landelijke instrumenten.	▪ De gemeente schrijft circulaire tenders uit en integreert circulair inkopen in het beleid. Er worden in MRA verband ook afspraken gemaakt over o.a. houten woningbouw zodat de markt zicht heeft op de groei van die markt en daarop in kan spelen.
4. De woningbouwopgave staat op gespannen voet met duurzaamheidsopgaven, onder meer door een toenemende vraag naar materialen.	▪ Via de Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting wordt het gebruik van de bestaande woningvoorraad verbeterd en wordt voor een deel in de woonbehoefte voorzien zonder nieuw te bouwen.
5. De gemeente loopt als onderdeel van de Nederlandse staat juridische risico's als het niet het *hare* doet in het halen van de klimaatdoelen. De gemeente dient tussentijdse doelstellingen te halen binnen een tijdspad en hiervoor bewijs aan te leveren, dient doelen te actualiseren, en dient tijdig, passend, en consistent te handelen bij het opstellen en uitvoeren van regelgeving.	▪ De gemeente voert momenteel een onderzoek uit naar de precieze wettelijke verplichtingen en juridische risico's die samenhangen met duurzaamheid en klimaatdoelen, en zal de resultaten gebruiken als leidraad bij het maken van keuzes.

Beleidskaders

Nationaal

- De Klimaatwet stelt vast met hoeveel procent ons land de CO_2-uitstoot moet terugdringen. De wet gaat uit van nul uitstoot van broeikasgassen in 2050 (en 55 procent in 2030) en negatieve emissies na 2050. Conform de Klimaatwet, Europese afspraken en het klimaatakkoord van Parijs moet in 2030 de CO_2-uitstoot in Nederland met ten minste 55 procent zijn gedaald, als opmaat naar een klimaatneutraal Nederland in 2050.
- Wet collectieve warmtevoorziening (WCW) is naar de Tweede Kamer gestuurd. Het doel van de WCW is om de klanten te beschermen én om de overheden meer sturingsmogelijkheden te geven.
- EU Fit for 55 pakket (EU, juli 2021), een pakket beleidsvoorstellen om het Europese Klimaatbeleid in lijn te brengen met de doelstellingen uit de Europese Klimaatwet.
- In februari 2023 is het Nationale Programma Circulaire Economie (NPCE) gepubliceerd.

Lokaal

- De strategie Amsterdam Circulair 2020-2025 bevat een groot aantal maatregelen voor bedrijven, gemeente en burgers.
- De Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 is een ambitiedocument met een langetermijnvisie op de Amsterdamse energietransitie en met acties voor de korte termijn.
- Strategie ‘Naar een stad zonder aardgas’ (december 2016) met daarin de aanpak om de overgang naar een aardgasvrije stad te versnellen, in nauwe afstemming met betrokken partijen in de stad.
- De Transitievisie Warmte (vastgesteld gemeenteraad september 2021) geeft voor alle Amsterdamse buurten aan op welke termijn zij overstappen van aardgas op een alternatieve manier van verwarmen.
- De afspraken van het landelijke Klimaatakkoord zijn uitgewerkt in 30 Regionale Energie Strategieën (RES). In de RES1.0 (gemeenteraad, 2021) is bepaald waar er mogelijkheden zijn voor duurzame elektriciteitsopwekking, zoals windturbines, zonnepanelen en duurzame warmtebronnen. In 2024 vindt een herijking van RES plaats; de zoekgebieden in Amsterdam worden aangepast als de planMER voor Programma Wind Amsterdam daar reden voor geeft.
- Ontwikkelingskader Elektriciteitsvoorziening Amsterdam 2035 (B&W, 2022). Het richtinggevend ruimtelijk kader voor de noodzakelijke uitbreiding van de hoofd elektriciteitsinfrastructuur in Amsterdam voor de periode 2022 tot 2035
- Ontwikkelperspectief Distributienet Amsterdam (B&W, 2023). In het Ontwikkelperspectief Distributienet leggen gemeente Amsterdam en Liander hun gezamenlijk belang in de verzwaring en uitbreiding van het distributienet vast.
- In Uitvoeringsagenda Naar een Duurzame Organisatie 2020-2030 (2020) is de weg uitgestippeld naar een volledig duurzame organisatie in 2030. Gemeentelijke Visie Haven 2020-2040 (Gemeenteraad, december 2020) beschrijft hoe de stad samen met het Havenbedrijf, Noordzeekanaalgebied en bedrijven in het havengebied werkt aan een toekomstbestendige en duurzame Amsterdamse haven.
- CES 1.0, Cluster Energie Strategie Noordzeekanaalgebied 1.0 (2021) is een aanbod voor CO_2-reductie van de industrie in het Noordzeekanaalgebied.
- In mei 2024 zijn we begonnen met het Warmteprogramma. In dit programma komt per buurt te staan welke duurzame warmte-oplossingen het meest geschikt zijn en wanneer de buurt bij voorkeur van het aardgas af gaat.
- In 2024 is een start gemaakt met de herijking Warmtevisie (besluit genomen in 2025).

2.1.7 Begraafplaatsen en Crematoria

Door de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria maken we uitvaarten mogelijk met ruimte voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 1.7.1

Amsterdam geeft tegen kostendekkende tarieven de mogelijkheid tot begraven en cremeren, waarbij ruimte is voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Kostendekkendheid leges lijkbezorgingsrechten	95% (2018)	94,5%	100%	95,3%

Doel 1.7.1.1
De kostendekkendheid van de leges lijkbezorgingsrechten is 4,7 procent lager uitgevallen dan begroot.
De oorzaak hiervan is tweeledig: namelijk minder (technische) crematies, waardoor de opbrengsten onder druk staan en stijgende lasten met name voor het achterstallig onderhoud aan de monumentale gebouwen van De Nieuwe Ooster.

Activiteit 1.7.1.1

We faciliteren begravingen, crematies en herdenkingen, en onderhouden het culturele erfgoed van de begraafplaatsen; de parken en monumenten (het stenen archief van de stad).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal begravingen	756 (2017)	746	700	719
2	Aantal crematies	2.141 (2017)	1.986	2.250	2.035
3	Marktaandeel uitvaarten overledenen in Amsterdam	35% (2024)	Indicator niet benoemd	Indicator niet benoemd	32,2%
4	NL Terreinlabel: duurzaamheids-ambities begraafplaatsen De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder	Score C = voldoende (2024)	Indicator niet benoemd	Indicator niet benoemd	Nulmeting is uitgevoerd

Activiteit 1.7.1.1.1
In het begrote aantal begravingen 2024 is geen rekening gehouden met de samenvoeging met Weesp, waardoor het aantal begravingen in het jaarverslag 2024 hoger is uitgevallen. Op de begraafplaats Carspelhof hebben 52 begravingen plaatsgevonden en op de andere begraafplaatsen in totaal 667.

Indien het aantal begravingen in 2024 en 2023 met elkaar wordt vergeleken dan zien wij dat het aantal begravingen in 2024 is afgenomen met 27.

Activiteit 1.7.1.1.2
Het aantal crematies is ten opzichte van de begroting lager uitgevallen, maar in vergelijking met de realisatie in 2023 weer gestegen. Het lager aantal crematies in 2024 ten opzichte van de begroting is toe te rekenen aan het verminderde aanbod vanuit het anatomisch instituut Amsterdam, het Universitair Medisch Centrum en het Skill Centre. Het Skill Centre is een opleidingscentrum voor chirurgen en heeft een samenwerkingsverband met AMC en VUmc.

Activiteit 1.7.1.1.3
De gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria streven naar een marktaandeel van 35 procent aan uitvaarten van overledenen in Amsterdam. In 2024 is het aandeel uitgekomen op 32,2 procent. We opereren in een concurrerende markt, waarbij de keuze voor een bepaalde begraafplaats of crematie meer locatiegebonden is dan tariefgebonden. Ook de prijs van een uitvaart kan een rol spelen bij de keuze. We zorgen dat de verschillende locaties ook hun aantrekkingskracht behouden door een excellente dienstverlening te bieden aan nabestaanden en uitvaartondernemers.

Activiteit 1.7.1.1.4
NL Greenlabel heeft de organisatie ondersteund bij het opstellen van een duurzaamheidsambitie en het beoordelen van de huidige kwaliteit op het gebied van samenhangende duurzaamheid van het terrein De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder. Een belangrijke stap is het uitvoeren van een nulmeting en het bepalen van de ambitie, beide voorkomend uit de duurzaamheidsdoelen uit het coalitieakkoord. Medio 2024 is de beoordelingsnotitie van NL greenlabel opgeleverd. Deze stap is het resultaat van samenwerking tussen de begraafplaatsen, Ruimte en Duurzaamheid en het programma Green Office van de gemeente. Het doel van deze samenwerking is om tot een 100% duurzame organisatie in 2030 te komen.

Verbonden Partijen
We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting
Programmaonderdeel 1.7 Begraafplaatsen en Crematoria

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	9,2	9,0	9,5	9,7	0,2
Lasten	9,7	9,4	9,6	10,2	0,6
Saldo Baten en Lasten	**-0,5**	**-0,4**	**0,0**	**-0,5**	**-0,4**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 1.7 Begraafplaatsen en Crematoria	**-0,5**	**-0,4**	**0,0**	**-0,5**	**-0,4**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,4 miljoen. Dit komt door hogere lasten van € 0,6 miljoen en hogere baten van € 0,2 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 9,7 miljoen zijn € 0,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten door toename van te verhalen kosten uit nalatenschappen van overledenen, waarvan de uitvaart door de gemeente is uitgevoerd (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 10,2 miljoen zijn € 0,6 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door toenemende exploitatielasten voor het onderhoud aan de monumentale gebouwen en installaties op De Nieuwe Ooster (€ 0,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Bij de begraafplaatsen en crematoria is sprake van een aantal kwetsbare functies, zoals die van de ovenist. De bedrijfsvoering van de crematoria is volledig afhankelijk van enkele ovenisten. Bij uitval kan het crematieproces volledig stil komen te liggen.	▪ Door de functie van aula medewerker op De Nieuwe Ooster te wijzigen in allround medewerker worden de oven werkzaamheden straks verdeeld over het gehele team. Daarnaast vindt uitwisseling van personeel plaats tussen de locatie De Nieuwe Noorder en de Nieuwe Ooster. Hierdoor kan bij ziekte en piekbelasting extra achtervang gecreëerd worden.
2. Voorzieningen plaatsing van een elektrische oven.	2. De voorzieningen worden tijdig gerealiseerd, maar het leveren van stroom kan door de bestaande congestie een risico vormen.
3. Beschikbaarheid crematieovens.	3. Bij uitval van een oven vanwege onderhoud en/of calamiteiten moeten crematies elders ondergebracht worden. Bij het in productie nemen van de elektrische oven de bestaande gasoven in productie blijven houden.

Beleidskaders

- De Nieuwe Ooster; Structuurplan 2005, geactualiseerd in 2016.

2.2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer

Samenvatting

2.2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren

In 2024 heeft het college zich ingezet voor het verbeteren van de leefbaarheid zodat iedereen aangenaam kan verblijven in de stad en zich veilig kan verplaatsen. Hierbij werd het college wel geconfronteerd met de steeds beperktere fysieke ruimte en minder financiële middelen. We hebben parkeerplekken weggehaald om ruimte te maken voor voetgangers, fietsers en groen. We hebben onder andere gestuurd op uitstootvrije mobiliteit, duurzame en efficiënte bevoorrading en het verminderen van de snelheid van autoverkeer en e-bikes.

2.2.2 Openbaar Vervoer

In 2024 waren in het openbaar vervoer (ov) grote personeelstekorten waardoor minder ritten van trams en bussen mogelijk waren. Ondanks dat is het aantal reizigers toegenomen met enkele procenten. Het college heeft € 7,5 miljoen geïnvesteerd in toegankelijkheid, verbetering van haltes en ov-initiatieven zoals gratis reizen voor kinderen en stadspashouders. De nieuwe ov-concessie (2025-2036) is voorbereid, en grote projecten zoals de verlenging van de IJ-tram en uitbreiding van het metro- en busnet zijn voortgezet. De internationale treinverbindingen zijn behouden en we hebben ons ingespannen voor toegankelijk ov en vrijwilligersvervoer.

2.2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte

In 2024 werkte de gemeente samen met bewoners, ondernemers en andere partners aan een schonere en afvalvrije stad. Dit gebeurde via gerichte reinigingsacties, efficiëntere afvalinzameling en het stimuleren van hergebruik. Per stadsdeel zijn afvalplannen uitgevoerd om overlast te verminderen en de inzameling te optimaliseren. Een burgerberaad leverde vijftien adviezen op, die door de gemeenteraad zijn aangenomen en in 2025 worden geïmplementeerd. Daarnaast zijn extra middelen ingezet om zwerfafval terug te dringen, onder andere via statiegeldinzameling. Hierbij lag de focus op probleemgebieden en intensievere reiniging in Zuidoost, Nieuw-West en Noord.

2.2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte

In 2024 heeft Amsterdam zich ingezet voor het duurzaam beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Er zijn ongeveer 100 onderhoudsprojecten uitgevoerd aan verhardingen, 50 bruggen gerenoveerd of vervangen en de Westlandgrachtschutsluis opgeknapt. Daarnaast zijn verlichtingselementen vervangen door LED en tunnels veiliger gemaakt. Ook zijn speelplekken vernieuwd en maatregelen genomen voor klimaatadaptatie, zoals vergroening en waterbeheer. Achterstallig onderhoud blijft een uitdaging, vooral bij civiele constructies en kademuren. Innovatieve herstelmethoden en duurzaamheidsinitiatieven dragen bij aan een toekomstbestendige stad.

2.2.5 Water

In 2024 heeft Amsterdam het waterbeheer verbeterd door achterstallige baggerwerkzaamheden aan te pakken, onderhoud aan ecologische oevers uit te voeren en de kwaliteit van waterassets beter in kaart te brengen. Officiële en veelgebruikte zwemplekken zijn geïnspecteerd en hersteld, maar het zwemstrand bij de Sloterplas blijft gesloten tot 2026 vanwege waterkwaliteitsproblemen. Het Marine terrein is in 2024 voorbereid om na jaren van monitoring in 2025 toegewezen te worden als officiële zwemplek.

2.2.6 Groen en Dierenwelzijn

In 2024 heeft Amsterdam gewerkt aan het verbeteren van biodiversiteit, groenbeheer en dierenwelzijn. Het Plan Biodiversiteit fase I werd voorbereid om de ecologische waarde van de stad te vergroten. Het onderhoud aan parken, bomen en groen werd geïntensiveerd, mede door klimaatverandering en stormschade. Ook werden 365.000 m² plantvakken en gazons gerenoveerd en werd de bestrijding van de Japanse duizendknoop voortgezet. In het Amsterdamse Bos is achterstallig onderhoud aangepakt. Daarnaast is vergroening gestimuleerd via geveltuinen, natuurdaken en groene straten. Op het gebied van voedseltransitie is het aandeel plantaardige voeding in Amsterdam toegenomen (52%-48%), en ARTIS startte een onderzoek naar een aardgasvrij warmtenet. Met de Agenda Dieren 2023-2026 werd ingezet op beter welzijn van zowel gezelschapsdieren als wilde dieren.

2.2.7 Riool en Drinkwater

In 2024 is de governance van Waternet herijkt. Er is besloten dat Amsterdam en waterschap Amstel, Gooi en Vecht hun taken als afzonderlijke organisaties uitvoeren en waar nodig samenwerken. Het programma Amsterdam Weerproof focust breder op klimaatadaptatie met initiatieven zoals vergroening en waterbeheer. Duurzaamheid in de watercyclus wordt bevorderd door hergebruik van grondstoffen en aquathermie.

De rioleringsvervanging is een groeiende uitdaging waarvoor een nieuwe gezamenlijk aanpak is gestart. De riolering kan steeds beter grote hoeveelheden water aan. Voor drinkwater wordt gewerkt aan uitbreiding van productiecapaciteit, PFAS-reductie en netwerkverbeteringen om de drinkswatervoorziening toekomstbestendig te maken. Hiermee anticiperen we goed op de grotere vraag naar drinkwater in de toekomst.

Financiële toelichting

Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	613,0	611,0	637,2	645,3	8,1
Lasten	1.179,3	1.266,8	1.293,5	1.310,4	16,9
Saldo Baten en Lasten	**-566,3**	**-655,8**	**-656,2**	**-665,0**	**-8,8**
Onttrekking	234,3	154,9	213,7	212,6	-1,2
Toevoeging	454,2	137,4	156,3	161,3	5,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-219,9**	**17,6**	**57,4**	**51,3**	**-6,2**
Totaal 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	**-786,2**	**-638,3**	**-598,8**	**-613,8**	**-15,0**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	250,8	197,1	209,0	286,2	77,1

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 15,0 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 8,1 miljoen, hogere lasten van € 16,9 miljoen en een negatief saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves van € 6,2 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 645,3 miljoen zijn € 8,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten door vooral bijdragen aan sneller gerealiseerde projecten zoals Reconstructie van Woustraat en Koninginneweg. Zie ook toelichting op de lasten (€ 6,3 miljoen).
- Hogere baten door vooral een hogere aantal opbrekingen door nuts- en telecombedrijven en een toename van het aantal projecten in de stad. Zie ook toelichting op de lasten (€ 5,6 miljoen).
- Hogere baten uit parkeren omdat een voorziening (Sociaal Plan Cition) voor de overgang naar een nieuwe dienstverlener vervalt. Daarnaast hebben een aantal contractuele verhogingen plaatsgevonden voor de abonnementen garageparken en zijn er meer betaalde parkeeracties in de parkeergarages door sturing op verminderen storingen en snellere oplostijden (€ 4,0 miljoen).
- Hogere baten door definitieve afwikkeling van enkele ov-projecten. De gemeente heeft diverse projecten uitgevoerd voor een vooraf afgesproken bijdrage. Daar waar de projecten voor minder zijn uitgevoerd, zijn de resultaten behouden voor de gemeente. Dit was bijvoorbeeld het geval bij project IJtram (€ 1,8 miljoen) en het Tram Project ‘s Gravesande/Sarphati (€ 0,5 miljoen). Daarnaast heeft dit ook nog bij wat kleinere projecten gespeeld (€ 2,9 miljoen).
- Lagere baten door een lagere bijdrage van derden aan de projecten Cruciale Mijl en Station Lelylaan. Deels komen deze lagere baten door vertraging in de realisatie en deels omdat de baten en lasten als een investering worden verwerkt. Zie ook toelichting op de lasten (€ 14,4 miljoen).
- Lagere baten drinkwater omdat de oninbaarheid voor met name onbekende drinkwaterklanten hoger is geraamd (€ 1,5 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 1.310,4 miljoen zijn € 16,9 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten binnen het programma Stadsverbetering omdat projecten weinig vertraging kenden dankzij gunstige weersomstandigheden en daardoor al in 2024 zijn gerealiseerd (€ 24,8 miljoen).
- Hogere lasten voor het onderhoud van onze verhardingen. Dit komt onder meer door het inlopen van achterstallig Planmatig Klein Onderhoud, projecten die over tijd naar voren zijn gehaald om uit te voeren en meer inzet voor Bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie. De dekking is vanuit de reserve programma Stadsbehoud (€ 10,4 miljoen).

- Hogere lasten voor projecten die sneller zijn gerealiseerd zoals Reconstructie Van Woustraat en Koninginneweg. Zie ook toelichting op de baten (€ 6,3 miljoen).
- Hogere lasten door de toename van het aantal projecten in de stad, waardoor de inkoop van materialen is toegenomen. Daarnaast komen de hogere lasten door een hoger aantal opbrekingen door nuts- en telecombedrijven, onder andere grotere asfalt en sierbestrating opbrekingen. Zie ook toelichting op de baten (€ 5,4 miljoen).
- Hogere lasten door stijging van tarieven van bestaande contracten van aannemers dagelijks onderhoud en door groei van het areaal dagelijks onderhoud groen (€ 2,2 miljoen).
- Hogere lasten vanwege de doorontwikkeling van de ICT nautische keten (€ 1,3 miljoen). De dekking is vanuit de frictiekostenreserve.
- Lagere lasten bij de projecten Cruciale Mijl en Station Lelylaan. De lagere lasten zijn gelijk aan de lagere baten uit bijdrage derden. Zie ook toelichting op de baten (€ 14,4 miljoen).
- Lagere lasten voor drinkwater en riolering door vooral onderbezetting en minder overheadkosten van de Stichting Waternet (onder andere ICT en inzet personeel). Daarnaast zijn de lasten lager voor drinkwater omdat er minder ruw water is afgenomen en het tarief naar beneden is aangepast (€ 8,5 miljoen).
- Lagere lasten voor parkeren (€ 3,2 miljoen). Dit komt vooral door:
  - Doorschuif van terugbetaalde leges voor de blauwe zone en bepaalde schoonwerkzaamheden vanwege overgang naar andere uitvoerder naar 2025;
  - Lagere uitbetalingen aan dienstverlener voor handhaving fiscaal parkeren door vertraging bij start nieuwe leverancier parkeerhandhaving;
  - Lagere lasten voor beroepszaken, het wegslepen van fout geparkeerde auto's en onderhoud en beheer parkeerautomaten;
  - Stopzetting van extra beveiliging op een aantal garagelocaties.
- Lagere lasten op Groengelden binnen het programma Stadsverbetering en op Herplantfonds door vertraging bij projecten. Deze vertraging komt door open-staande vacatures, langdurige en complexe inspraak-, besluitvorming- en aanbestedingstrajecten. Daarnaast komen de lagere lasten omdat de groenprojecten maar op twee momenten in het jaar worden uitgevoerd, in het vroege voorjaar en in het najaar (€ 2,1 miljoen).

In de programmaonderdelen volgt een verdere toelichting van de afwijkingen op de baten, lasten en reserves.

Investeringen per programma

Een groot deel van de investeringen binnen het domein Openbare Ruimte en Mobiliteit heeft betrekking op jaarlijkse vervangingsprogramma's, het verzorgen van de aansluitingen van nieuwe woningen en bedrijven op water en riolering en op voorzieningen voor de afvoer van afval. De volgende twaalf programma's worden jaarlijks uitgevoerd:

- Drinkwater en riolering
- Bruggen en kades
- Afval
- IJveren
- Wegen
- Civiele constructies
- Openbare verlichting
- Verkeersregelinstallaties en verkeerssystemen
- Tunnels
- Groen
- Wagenpark Stadswerken
- Parkeersystemen In de paragraaf Investeringen is een toelichting opgenomen over de realisatie versus de raming.

Thema's per programma

Digitalisering

Monitor Groen als dashboard met onder andere de hoeveelheid, inclusief boom kronen, en nabijheid van groen en ook de waarde van groen in relatie tot Sociaal Welzijn, Gezondheid, Klimaatadaptatie en Natuur. Met de Digitale Gracht beheren we een volledig geanonimiseerd monitoringssysteem op de Amsterdamse binnenwateren

Democratisering

De inrichting van de openbare ruimte en het groen wordt vaak in participatie ontwikkeld met de buurt en ook in co-creatie, bijvoorbeeld Het BrasaPark in Zuidoost. Medebeheer van het openbare groen is al jaren gebruikelijk in Amsterdam en wordt ook weer in 2024 voortgezet. Waar dit mogelijk en wenselijk is breiden we dit uit.
De voorbereidingen voor het Burgerberaad Schone Stad zijn begonnen. In 2023 zijn de voorbereidingen voor het Burgerberaad Schone Stad begonnen. In het eerste half jaar van 2024 hebben 150 Amsterdammers zich in 6 bijeenkomsten gebogen over de vraag: Hoe maken en houden we Amsterdam beter schoon?

Duurzaamheid
Het actieplan 'Onze stad van Morgen' geeft richting aan het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Amsterdam op de korte en de lange termijn. Om dit goed werkbaar te maken, onderscheiden we drie transities waarmee we de klimaatverandering tegengaan: Circulaire economie (1), Groene en gezonde stad (2) (inclusief klimaatadaptatie) en de energietransitie (3). Voor de circulaire economie is momenteel het uitgangspunt hergebruik tenzij en verlenging van de levensduur. Voor een groene en gezonde stad is duurzaamheid een uitvoeringsonderdeel van de raamcontracten. Ook worden klimaatadaptieve ingrepen bij herinrichtingen door toevoegen groen of hemelwaterafvoer doorgevoerd. Voorbeelden van investeringen in de energietransitie zijn de verledding van openbare verlichting, vervanging wagenpark afvalinzameling, straatreiniging en dagelijks onderhoud openbare ruimte, onderzoek naar rio-thermie, overstap naar duurzaam cremeren en vervangen van diesel veerponten op het IJ voor elektrische veren. Het ambitieniveau ten aanzien van de vervanging van het gemeentelijk wagenpark is en blijft hoog. Het realiseren van deze ambitie zal meer tijd vergen.

Kansengelijkheid
Met de Uitvoeringsstandaard Toekomstbestendig werken aan de Openbare Ruimte (USTOR) werken we met een standaard werkwijze waarmee we balans behouden tussen het kosteneffectief in stand houden van de openbare ruimte enerzijds en anderzijds het doorvoeren van noodzakelijke verbeteringen op het gebied van verkeersveiligheid, toegankelijkheid en klimaatadaptatie. We hanteren hiermee een gelijk niveau in de gehele stad, die kwaliteit biedt aan al haar bewoners, bezoekers en ondernemers. Hiermee worden gelijke kansen geboden voor een duurzame toekomst voor ons allemaal. Ook het wegwerken van achterstallig onderhoud geeft invulling aan de kansengelijkheid in de stad. Iedereen verdient waar ook in de stad een gelijkwaardige kwaliteit van de openbare ruimte. Bij de ontwikkelingen op het gebied van verkeer is de verlaging van de maximum snelheid naar 30 kilometer een bijdrage aan de verkeersveiligheid en de ambitie dat iedereen in de stad, van jong tot oud en met of zonder beperking, zich veilig kan verplaatsen.

Gebiedsgericht werken
Medebeheer van het openbare groen is al jaren gebruikelijk in Amsterdam en is ook in 2024 voortgezet. Aanpassingen in de openbare ruimte, onder andere verhardingen, riool, worden in interactie met de buurt gedaan. Stadsdeelbestuurders worden nauw betrokken bij de totstandkoming van het bestedingsvoorstel van het budget Stadsverbetering, zodat de projecten zo goed mogelijk aansluiten bij de prioriteiten binnen de gebieden.

2.2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren

Een verbonden stad voor iedereen, waar we aangenaam kunnen verblijven en verplaatsen. Naar verwachting zal de stad de komende jaren stevig doorgroeien. Terwijl de fysieke ruimte en de financiële middelen beperk zijn. Om voldoende ruimte voor verblijven, ontmoeten en verplaatsen te maken en te behouden zijn andere keuzes nodig. In 2024 zijn verschillende inspanningen gedaan die daaraan bijdragen, hieronder de belangrijkste.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Amsterdam maakt Ruimte
Amsterdam maakt ruimte beschrijft hoe we de openbare ruimte in de groeiende stad toekomstbestendig willen maken. We willen dat doen op een ecologisch veilige en sociaal rechtvaardige manier, met oog voor alle huidige en toekomstige gebruikers van onze openbare ruimte. Keuzes maken is daarbij onvermijdelijk.

We hebben het afgelopen jaar gesprekken gevoerd met bewoners, ondernemers, bezoekers, ervaringsdeskundigen, kunstenaars en experts over hoe en waar we ruimte voor moeten maken. Dit deden we via buurttours met bewoners en ondernemers, thematafels met professionals over onderwerpen zoals logistiek, zorg, bezoekers-economie en woon-werkverkeer, ontwerpsessies met kinderen, technische sessies met politici en stadsbrede bijeenkomsten.

In 2024 is geïnvesteerd in nieuwe plekken waar Amsterdammers kunnen spelen, bewegen en ontspannen. Voorbeelden van projecten die in 2024 zijn gerealiseerd zijn: de nieuwe inrichting van het Sumatraplantsoen met meer ruimte voor sport en spel en verblijven. De rotonde Mosplein waarmee de verkeersveiligheid is verbeterd en groen is toegevoegd en de herinrichting van de Weesperzijde.

Maximumsnelheid van 50 naar 30 kilometer per uur
Het college heeft gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid door de maximumsnelheid op meer dan 80 procent van de wegen te verlagen naar 30 km/uur. Er is ingezet op communicatie, campagnes, handhaving en voertuigtechnieken. Ook hebben we infrastructurele aanpassingen gedaan zoals de speciale 30-markeringen op bepaalde wegen. De pilot van het Parket Centrale Verwerking Openbaar Ministerie met verplaatsbare flitspalen op 30 kilometer wegen in Amsterdam was succesvol.

Verkeersveiligheid e-bikes en fatbikes
In 2024 hebben we extra ingezet op de lancering van de e-bike campagne. Aanvullend op de landelijke campagnemiddelen hebben we de campagne extra zichtbaar gemaakt in Amsterdam, vooral op plaatsen waar de doelgroep jongeren zich bevinden, zoals bij middelbare scholen en op online platforms.

Parkeermaatregelen
In 2024 voerden we verschillende parkeermaatregelen door die bijdragen aan meer ruimte voor voetgangers, fiets en verblijfsruimte. Zo is in 2024 betaald parkeren uitgebreid in Zuidoost, Nieuw-Sloten, Osdorp en De Aker. In totaal zijn hiermee circa 32.500 parkeerplaatsen toegevoegd.
Een belangrijke mijlpaal is de opening van parkeergarage Marnix. Deze garage is beschikbaar voor bezoekers en voor vergunninghouders uit de omliggende buurten. Deze garage speelt een belangrijke rol in de autoluwe ambities van het westelijke centrumgebied.

Eind 2024 heeft de gemeenteraad besloten om de ‘schoner parkeren regeling’ aan te scherpen. Een parkeervergunning wordt alleen nog verleend voor voertuigen met emissieklasse Euro 4 of hoger (benzine -ethanol, -alcohol, -E85 CNG en LPG-voertuigen) en Euro 5 en hoger (diesel). Voor dieselvoertuigen worden de eisen hiermee gelijk aan de toelatingseisen van de milieuzone.
Tenslotte is de Parkeerverordening samengevoegd met de Verordening Parkeer-belastingen en vereenvoudigd. Hierdoor is de parkeerregelgeving beter leesbaar en toegankelijker voor iedereen die geïnteresseerd is in de geldende regelgeving.

Groeiende stad
In 2024 is de actualisatie van het Mobiliteitsplan Nieuw-West afgerond. In dit plan wordt, net als in de mobiliteitsplannen van Zuidoost en Noord, expliciet aandacht besteed aan de sociale opgaven in het gebied. Hiervoor vindt nauwe afstemming plaatst met de stadsdelen en met de teams die uitvoering geven aan de masterplannen.

Voor Zeeburgereiland/IJburg is de actualisatie van het mobiliteitsplan in 2024 voorbereid. In oktober 2024 zijn de voorkeursbesluiten genomen voor de drie grote projecten uit het mobiliteitsplan. Het betreft de Cruciale Mijl, De Verbinding Zeeburgereiland en de tramstalling, deze projecten zijn van groot belang voor de gebiedsontwikkeling. De komende tijd is er echter geen zicht op middelen om deze plannen te realiseren.

Doel 2.1.1

De openbare ruimte van Amsterdam is een plek waar bewoners en bezoekers prettig, veilig en gezond kunnen verblijven en verplaatsen.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	WiA onderzoek; gemiddelde rapportcijfer leefbaarheid buurt	7,5 (2023)	7,5	n.v.t.	n.v.t. wordt om de twee jaar gemeten

Doel 2.1.1
In 2024 hebben we gewerkt aan het maken van meer ruimte voor voetgangers, fietsers en verblijven. Onder andere door het opheffen van autoparkeerplekken en de ruimte te gebruiken voor voetgangers, fietsers en verblijven.

Activiteit 2.1.1.1

We beperken het ruimtebeslag van de auto, zowel rijdend als geparkeerd.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Opgeheven parkeerplaatsen	2020-2025: 5.000-7.000 parkeer-plaatsen	1.647	1.000	1.500
2	Aantal gereden autokilometers in Amsterdam.	4.463.000 km (2018)	4.500.000	4.800.000	4.550.000

Activiteit 2.1.1.1
1: In 2024 zijn ongeveer 1500 parkeervakken herbestemd voor andere doeleinden zoals: een herinrichting met bijvoorbeeld speelplekken, fietsparkeren, groen, maatregelen om kademuren te ontlasten, en afvalcontainers.

2: In 2024 is het aantal gereden km's met 50.000 gegroeid. Dit is in lijn met de meerjarige ontwikkeling van het autoverkeer als gevolg van de groei van de stad en de toename van bezoekers waaronder ook toerisme.

Activiteit 2.1.1.2

We maken meer ruimte voor fietsers, voetgangers en verblijfsruimte.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Tevredenheid over fietsparkeren (wordt 2-jaarlijks gemeten)	6,0 (2022)	7,2	7,0	n.v.t. (2 jaarlijkse gemeten)
2	Tevredenheid over fietsrit (wordt 2-jaarlijks gemeten)	6,7 (2022)	7,3	7,0	n.v.t.

Activiteit 2.1.1.2
In 2024 hebben we op diverse plekken in de stad gewerkt aan het verbeteren van de fietsinfrastructuur. Zo is er een start gemaakt met de uitvoering van de fietsroute tussen Amsterdam en Amstelveen Sportas. Voorbeelden van opgeleverde resultaten in 2024 zijn:

- TT Vasumweg, lengte van twee kilometer fietsstroken.
- Panamalaan, tweezijdig fietspad.
- Pablo Nerudalaan: fietsstroken op busbaan.
- Kruising Stadhouderskade en Nicolaas Berchemstraat, Fiets en voetgangersoversteek en extra fietsparkeerplekken.

In het eerste kwartaal van 2024 is de parkeercapaciteit bij metrostation Noorderpark uitgebreid met circa 90 plekken en zijn we verdergegaan met het ontwerp van een fietsparkeerplatform voor circa 700 plekken.

Activiteit 2.1.1.3

We zorgen voor een veilige doorstroming van voetgangers op drukke verblijfsplekken en momenten en rond evenementen in de openbare ruimte.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	We beperken het aantal Crowd Control situaties (politie inzet) als gevolg van drukte bij geplande activiteiten/evenementen en te voorspellen drukte	2 (2023)	2	0	0

Activiteit 2.1.1.3
De gemeente is bij evenementen verantwoordelijk voor het Crowd Management in de Openbare Ruimte. Hierbij wordt samengewerkt met de politie als er risico's zijn op dat de situatie escaleert tot een openbare-ordeprobleem.

2024 was een druk jaar, naast de vele evenementen was er veel inzet nodig bij de vele demonstraties rond thema's als klimaat en de oorlog in het Midden-Oosten. Veel inzet ging naar drukke gebieden als het Wallengebied, het winkelhart inclusief de stadshartfile en het ArenApoort gebied.

Doel 2.1.2

Bewoners en bezoekers kunnen zich verplaatsen van, naar en binnen Amsterdam.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Dodelijk slachtoffers verkeersongevallen (ambitie 0 in 2050, streefgetal halvering in 2030 t.o.v. 2010)	15 (2022)	14	<15	18

Activiteit 2.1.2.1

We werken aan een verkeersveilige en rustige stad waarin je onbezorgd van A naar B kunt bewegen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Ernstig gewonden verkeersongevallen (ambitie 0 in 2050, streefgetal halvering in 2030 t.o.v. 2010)	1.150 (2022)	1.150 (betreft data over 2022)	1.000	1.256 (betreft data over 2023)
2	Beleving ervaren verkeersveiligheid	7,1 (2023)	7.1	7,0	Niet onderzocht in 2024, dit wordt niet jaarlijks gemeten.

Activiteit 2.1.2.1
Deze toename kan mogelijk verklaard worden door de toenemende drukte in de stad en de opkomst van de e-bike. Ook landelijk zien we een stijging van het aantal verkeersongevallen en in verschillende andere steden. De ontwikkeling van het aantal ernstig gewonden vinden we zorgelijk, daarom gaan we onverminderd door met onze inzet op verkeerveiligheid.

We hebben gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid. Bijvoorbeeld door de herinrichting van de rotonde Mosplein in Amsterdam Noord en de herinrichting van de Weesperzijde. In 2023 is uitgebreid onderzocht hoe de beleving wordt ervaren van de verkeersveiligheid en daarom is dat in 2024 niet gedaan.

Daarnaast zijn er op 28 locaties in de stad kleine infrastructurele aanpassingen gedaan, en 18 blackspots aangepakt. Op 17 kruispunten zijn maatregelen genomen tegen dode hoek ongevallen.

Bij 20 scholen is de schoolomgeving veiliger gemaakt door middel van kleine infrastructurele maatregelen. En bij 6 scholen is in 2024 een pilot gestart met een schoolstraat. Vier van deze schoolstraten zijn definitief gemaakt. De landelijke campagne 't kan hard is gelanceerd waarin we wijzen op de risico's die je loopt als je op een opgevoerde e-bike of fatbike rijdt.

Activiteit 2.1.2.2

We voeren regie op het gebruik van het mobiliteitsnetwerk van de stad.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Geen indicator beschikbaar	-	-	-	-

Activiteit 2.1.2.2
Het mobiliteitsnetwerk is van groot belang voor de bereikbaarheid van de stad. Op diverse storingen aan en incidenten in de diverse tunnels kon adequaat en veilig worden gereageerd door de continue bewaking en bediening van de tunnels.

In 2024 vonden op diverse plekken in en rond de stad werkzaamheden plaats. Dit had veel impact op bewoners en ondernemers. Regionaal is met name veel afstemming geweest over grote projecten in en rond Amsterdam. Deze afstemming doen we om overlast tot een minimum te beperken. Hieronder vallen diverse afsluitingen van onder anderen de A10 zuid en de A10 oost in verband met werkzaamheden van Rijkswaterstaat. Daarnaast waren er werkzaamheden aan het spoor met afsluitingen van de Oostertoegang bij het centraal station tot gevolg. De samenwerking was zowel operationeel over de werkzaamheden van 2024, als voorbereidend op de jaren 2025 en verder.

Omdat we in 2025 veel hinder verwachten als gevolg van werkzaamheden zijn we in 2024 binnen het samenwerkingsverband Amsterdam Bereikbaar gestart met het voorbereiden van beheersmaatregelen zoals extra inzetten op mobiliteitsmaatregelen, gedragsverandering en communicatie.

Oranje Loper
Het programma Oranje Loper vernieuwt de Nieuwezijds Voorburgwal en de bruggen en straten van de Raadhuisstraat tot aan Mercatorplein. De herinrichting van de Nieuwezijds Voorburgwal is in 2024 afgerond. Voor het deel Raadhuisstraat-Mercatorplein heeft de gemeenteraad in april 2024 een nieuw Uitvoerings- en kredietbesluit genomen, met daarin een minder ingrijpende aanpak van de bruggen en de straten. Dit vanwege de combinatie van nieuwe bruggenkennis, nieuw beleid en gestegen kosten. In 2024 zijn de aannemers voor het werk gecontracteerd.

In mei 2024 is gestart met het verleggen van kabels en leidingen op de Admiraal de Ruijterweg, de De Clercqstraat en kruispunt Marnixstraat/Rozengracht. Hier werken we onder meer aan: de verbetering van de verkeersveiligheid, de aanleg van fietsstraten en een vrijliggende trambaan, renovaties van de bruggen en het vernieuwen van het versleten spoor. We zijn ons ervan bewust dat dit grote impact heeft op de omgeving. In september 2024 is op dit traject volgens planning de tram buiten gebruik genomen.

Activiteit 2.1.2.3

We verbeteren de luchtkwaliteit en verminderen de CO2 uitstoot door in te zetten op uitstootvrije mobiliteit.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal toetspunten en straten waar niet wordt voldaan aan EU-grenswaarde stikstofdioxide (NO_2, 40 µg/m3)	33% (2022)	0%	0%	0%
2	Percentage van de toetspunten waar niet wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde voor fijnstof (PM 2,5)	37% (zichtjaar 2021)	9,2% (zichtjaar 2022)	25% (zichtjaar 2023)	0% (zichtjaar 2023)

Activiteit 2.1.2.3
Indicator 1: Rapportage loopt altijd 1 jaar achter. 0 procent overschrijding op toetspunten van de EU-grenswaarde stikfstofdioxide NO2 in Amsterdam in zichtjaar 2023. In 2024 is de EU-grenswaarde aangescherpt per 2030 (40 naar 20 µg/m^3). Indicator 2: Rapportage loopt altijd 1 jaar achter. 100% van toetspunten in zichtjaar 2023 voldoet aan de WHO-advieswaarde voor fijnstof PM2,5 uit 2005 in Amsterdam. Vastgesteld door RIVM in Monitoring MLK 2024. In zichtjaar 2023 was sprake van gunstige meteorologische omstandigheden voor luchtkwaliteit.

Het gaat goed met de luchtkwaliteit in Amsterdam, in 2023 voldeden we voor het eerst aan de WHO advieswaarde voor fijnstof.

In 2024 is uitvoering gegeven aan de Uitvoeringsagenda Uitstootvrije Mobiliteit 2023-2026:

- Vastgestelde verkeersbesluiten en ontheffingenbeleid voor: uitstootvrije zone stadslogistiek, aanscherping milieuzone dieselpersonen- en bestelauto's en uitstootvrije zone brom- en snorfietsen.
- Het concept beleidskader uitstootvrije zone pleziervaart is vrijgegeven voor inspraak door belanghebbenden.
- Het beleidskader houtstook is vrijgegeven voor inspraak door belanghebbenden.
- De aanscherping van de schoner parkeren-regeling, met nota van beantwoording is goedgekeurd door de raad.
- De afspraken uit het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) zijn uitgewerkt in een inkoopaanpak, als onderdeel van de Uitvoeringsagenda Schone Mobiele Werktuigen.
- Het publieke laadnetwerk is uitgebreid naar 8.400 laadpunten (oktober 2024). Hiervan wordt 10 procent netbewust aangestuurd (variabele laadsnelheid op basis van de ruimte op het elektriciteitsnet).

Activiteit 2.1.2.4

We maken parkeren van auto en fiets duurzaam en kosteneffectief mogelijk.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal gemeentelijke garages met led-verlichting	24 (2022)	26	28	37
2	Aantal garages voorzien van laadpalen. In 2026 zijn alle garages in eigendom voorzien van laadpalen	21 (2022)	23	29	26

Activiteit 2.1.2.4

We hebben de gemeentelijke parkeergarages verduurzaamd.

- 31 parkeergarages en 6 fietsenstallingen zijn voorzien van Led-verlichting vanuit realisatie of revitalisatie. Dit zijn meer garages dan we in de begroting voorzien hadden.
- 24 parkeergarages in eigendom of huur en 2 terreinen zijn voorzien van in totaal 450 aansluitpunten voor elektrisch vervoer. Door een vol netwerk hebben we op minder locaties oplaadpunten kunnen creëren dan gepland.

Doel 2.1.3

Amsterdam is op een veilige en duurzame manier bereikbaar voor commercieel vervoer.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Zie indicatoren onder activiteit 2.1.3.1 / 2.1.3.2	-	-	-	-

Activiteit 2.1.3.1

We stimuleren schoon, licht, verkeersveilig en efficiënt (goederen)vervoer door bundeling van goederen (logistieke hubs), intensiever gebruik van water en specifieke aandacht voor gebieden in de stad waar de (logistieke) druk hoog is.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Verminderen aandeel zware voertuigen (maximum massa boven de 30 ton) ten opzichte van alle bestel- en vrachtwagens in de ZZV per jaar binnen de S100.	0,80% (2022); de waarde is bijgesteld	0,74% (de waarde is bijgesteld van 0,65%)	0,71% (de waarde is bijgesteld van 0,71%)	0,80%
2	Stijging van de gemiddelde beladingsgraad van bestel- en vrachtauto's in de hele stad	8% (2022)	n.v.t.	n.v.t.	Geen betrouwbare data beschikbaar

Activiteit 2.1.3.1

Commercieel vervoer zoals Taxi, Touringcar en Logistiek dragen bij aan de bereikbaarheid en toegankelijkheid van bestemmingen en voorzieningen en de bevoorrading van de stad. Tegelijkertijd heeft commercieel vervoer effect op de leefbaarheid, veiligheid en de bruggen en de kademuren in de stad. De opgave is om daar een goede balans in te vinden.

Touringcar

In 2024 is het verkeersbesluit ingegaan waarmee touringcars zwaarder dan 7,5 ton grotendeels geweerd worden binnen de S100. Om touringcars te faciliteren hebben we in 2024 actief gezocht naar geschikte locaties, buiten het stadscentrum en aan de

rand van de stad. In 2024 zijn diverse overstaplocaties gerealiseerd en in gebruik genomen langs de A10.

Het aandeel zware voertuigen (maximum massa boven de 30 ton) ten opzichte van alle bestel- en vrachtwagens in de zone zwaar verkeer is toegenomen. Dit komt omdat het aantal bestelauto's is afgenomen, terwijl het aantal vrachtauto's boven de 30 ton die vooral voor bouwwerkzaamheden gebruikt worden min of meer stabiel is gebleven. De afname van logistiek verkeer is een trend die ook voorkomt op provinciaal, nationaal en Europees niveau. Volgens het CBS worden er nationaal vooral minder bouwmaterialen vervoerd. Als gevolg van vermindering van bouwprojecten door onder andere oplopende rente en hogere materiaalkosten.

Logistiek

In 2024 hebben we gewerkt aan schoner, lichter, verkeersveiliger en efficiëntere stedelijke logistiek. Belangrijkste resultaten zijn:

- De bereikbaarheidskaart hebben we in samenwerking met de sector verder doorontwikkeld.
- In samenwerking met biz'en, dat zijn bedrijven investeringszone: een afgebakend gebied waarbinnen ondernemers en/of de eigenaren samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving, hebben we een pilot gestart om het gebruik van hubs te stimuleren.
- We hebben gewerkt aan de invulling van de logistieke hub op de Appeltjesmarkt.
- We hebben een handreiking venstertijden opgesteld en verspreid over de stadsdelen. Met het doel meer uniformiteit in onderbouwing en type venstertijden.

Activiteit 2.1.3.2

We werken aan een betrouwbaar en milieuvriendelijk taxivervoer.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage uitstootvrije taxi's	12,1% (2020)	21%	23%	25%
2	Aantal gemeten unieke taxivoertuigen rond de S100 tijdens de weekendnachten	-	-	-	Zie toelichting
3	Aandeel ontheffinghouders taxi t.o.v. aantal gemeten unieke taxivoertuigen	-	-	-	Zie toelichting

Activiteit 2.1.3.2

In 2024 hebben we 48 extra taxiplekken gerealiseerd op 7 verschillende locaties in de stad. Deze maatregelen dragen bij aan de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de stad.

Het beleid rondom taxi wordt herijkt in 2025, inclusief nieuwe indicatoren. De indicatoren zoals hierboven beschreven kunnen niet gemeten worden omdat er nog geen ontheffingen zijn.

Verbonden Partijen

Vervoerregio Amsterdam (VRA)

De Vervoerregio Amsterdam is een samenwerkingsverband van 15 gemeenten rond verkeer en openbaar vervoer. De belangrijkste taken zijn het opdrachtgeverschap van het openbaar vervoer en het verstrekken van subsidies voor infrastructuur. Dit laatste gebeurt via de Investeringsagenda Mobiliteit. De Vervoerregio is ook een partner in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De Vervoerregio wordt volledig bekostigd uit een Rijksbijdrage (Brede Doeluitkering). De regioraad stelt de begroting vast. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten kunnen een zienswijze daarover afgeven.

Servicehuis Parkeer en Verblijfsrechten (SHPV)

Voor het handhaven van het betaald parkeren gebruiken we het Nationaal Parkeer-Register (NPR) van de coöperatie Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten (SHPV). Het SHPV beheert namens aangesloten gemeenten het register. Zo kunnen we op dezelfde landelijke digitale manier parkeren registreren en raadplegen voor (digitale) handhaving. Als parkeergarages in eigendom van ons en onderdeel van een gebouwencomplex zijn, dan zijn wij verplicht lid van de Vereniging van Eigenaren (VvE).

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	68,1	56,6	59,5	72,8	13,3
Lasten	226,9	238,4	217,8	246,9	29,1
Saldo Baten en Lasten	**-158,8**	**-181,7**	**-158,3**	**-174,0**	**-15,8**
Onttrekking	91,1	14,0	19,6	13,6	-6,0
Toevoeging	423,7	132,5	139,1	132,1	-7,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-332,6**	**-118,5**	**-119,5**	**-118,5**	**1,0**
Totaal 2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	**-491,4**	**-300,2**	**-277,8**	**-292,5**	**-14,7**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 14,7 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 13,3 miljoen, hogere lasten van € 29,1 miljoen en een hoger saldo van onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves van € 1,0 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 72,8 miljoen zijn € 13,3 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten door bijdragen aan projecten die sneller worden gerealiseerd zoals de reconstructie van Woustraat en Koninginneweg. Zie ook toelichting op de lasten (€ 6,3 miljoen).
- Hogere baten omdat een voorziening voor de overgang naar een nieuwe dienstverlener parkeren vervalt. Ook is het aantal betaalde parkeeracties in de parkeergarages hoger dan verwacht door sturing op verminderen storingen en snellere oplostijden. Daarnaast hebben er een aantal contractuele verhogingen plaats gevonden voor de abonnementen garage parkeren (€ 4,0 miljoen).
- Hogere baten door bijdragen van derden:
  - Gedeclareerde Rijksgelden voor Digitale Regie Openbare Ruimte en deelname van 2 nieuwe partners aan de activiteit Amsterdam Bereikbaar (€ 1,0 miljoen).
  - Bijdragen van de Vervoersregio Amsterdam VRA en Liander voor de asset verhardingen (€ 0,4 miljoen).
  - Ontvangen subsidies voor project Regionaal bereikbaarheidsprogramma, Mokumflex en project Digitale bereikbaarheidskaart (€ 0,3 miljoen).
- Hogere baten door niet begrote subsidies vanuit diverse europese organisaties. De subsidies zijn voor verschillende innovatieve digitale projecten in de openbare ruimte (€ 0,1 miljoen).
- Hogere baten door ontvangen leges voor de milieuzone. Amsterdam heft de leges namens de G4-gemeenten omdat een centraal loket nog ontbreekt (€ 0,4 miljoen).
- Hogere baten door het uitvoeren van luchtmetingen in Groningen en Haarlem om de luchtkwaliteit in de gaten te houden. Hierbij gaat het om het aanschaffen, installeren en onderhouden van luchtmeetapparatuur en analyses. De metingen zijn verricht in opdracht van de provincies omdat er bezorgdheid is bij de lokale bevolking over het verontreinigen van de lucht door uitstoot van industriële bedrijven. Zie ook toelichting op de lasten (€ 0,2 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 246,9 miljoen zijn € 29,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten door het programma Stadsverbetering. In 2024 is zijn veel van de projecten tot uitvoering gekomen en waren de weersomstandigheden erg goed (weinig regen, geen vorst), waardoor projecten weinig vertraging kenden. Het gevolg is dat er meer werk is uitgevoerd in 2024 dan verwacht, waardoor in dit programmaonderdeel meer is uitgegeven dan begroot. Er is rekening gehouden met een overprogrammering van 15% omdat projecten door verschillende redenen kunnen uitlopen. Bij de Begroting 2025 is via een kasschuif budget doorgeschoven van 2024 naar latere jaren (€ 24,0 miljoen), omdat toen de inschatting was dat de bestedingen later in de tijd zouden plaatsvinden. Bij de Najaarsnota 2024 is het budget nogmaals neerwaarts bijgesteld met € 9 miljoen. Hierbij is onvoldoende rekening gehouden met het effect van de overprogrammering. Onder- of overbestedingen ten opzichte van het bestedingsplan worden verrekend met het daaropvolgende jaar of volgende jaren (€ 24,8 miljoen).
- Hogere lasten gedekt uit hogere baten door bijdragen voor projecten die sneller worden gerealiseerd zoals Reconstructie van Woustraat en Koninginneweg. Zie ook toelichting op de baten (€ 6,3 miljoen).

- Hogere lasten door het verbeteren van de luchtkwaliteit in de stad omdat we vanuit gemeente Amsterdam het Centraal Loket hebben opgericht in samenwerking met de G4-gemeenten (€ 1,4 miljoen).
- Hogere lasten omdat er verdere stappen aan de digitale transformatie zijn gezet via Opgave gebruik openbare ruimte (€ 1,2 miljoen).
- Hogere lasten door campagnekosten voor de specifieke uitkeringen V2G Slimme Laadpleinen, Houtstook en Personenauto's en motoren (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten door het uitvoeren van luchtmetingen in Groningen en Haarlem om de luchtkwaliteit in de gaten te houden. Hierbij gaat het om het aanschaffen, installeren en onderhouden van luchtmeetapparatuur en analyses. De metingen zijn verricht in opdracht van de provincies omdat er bezorgdheid is bij de lokale bevolking over het verontreinigen van de lucht door uitstoot van industriële bedrijven. De kosten worden betaald door Groningen en Haarlem, zie ook toelichting op de baten (€ 0,2 miljoen).
- Hogere lasten door extra inzet van personeel, waarbij dekking zoveel mogelijk komt vanuit subsidies. Betreft inzet van medewerkers voor het ontwikkelen van slimme digitale toepassingen, die leiden tot een dynamisch gebruik en het managen van openbare ruimtes op de grond en in de lucht. Hiervoor zijn ook subsidies ontvangen, toegelicht bij de baten (€ 0,2 miljoen).
- Lagere lasten met betrekking tot parkeren (€ 2,6 miljoen). Dit heeft een aantal oorzaken waarvan de voornaamste zijn:
  - Terugbetaling van leges voor de blauwe zone hebben we doorgeschoven naar 2025. De invoer van betaald parkeren in Zuidoost heeft eind 2024 plaats gevonden, waarbij de terugbetaling van de leges blauwe zone in het 1e kwartaal 2025 heeft plaatsgevonden.
  - Lagere uitbetaling aan de dienstverlener voor de handhaving van het fiscaal parkeren op basis van contractuele afspraken.
  - Lagere kosten dan gebudgetteerd voor het wegslepen van fout geparkeerde auto's en beroepszaken.
  - Bepaalde schoonmaakwerkzaamheden door overgang naar andere uitvoerder zijn doorgeschoven naar 2025 en de extra beveiliging op een aantal garagelocaties is stop gezet, vanwege bezuinigingsmaatregelen.
  - Lagere lasten onderhoud en beheer vanwege het doorschuiven van het onderhoud parkeerautomaten naar 2025.
  - Een combinatie van hoger onderhoud van de gebouwen en lagere onroerendzaakbelasting en omzetafhankelijke huur.
- Lagere lasten door iets minder animo voor de subsidieregeling Duurzame Amsterdamse Vervoersmiddelen dan verwacht. Daarnaast betreft het meerjarige subsidies, die ook in 2025 worden voortgezet totdat het subsidieplafond is bereikt (€ 1,4 miljoen).
- Lagere lasten door een tekort aan capaciteit en door langere voorbereidingstijd van projecten. Deze projecten lopen door en worden uitgevoerd in 2025. Het gaat hier onder ander om de herinrichting van Meeuwenlaan, Plejadenplein en Winkelcentrum Gein als ook om het project vergroening Venserpolder en sportstrook (€ 1,0 miljoen).
- Lagere lasten door krapte op de arbeidsmarkt voor juristen, voornamelijk bestuursrecht. Hierdoor zijn meerdere moeilijk in te vullen vacatures gedurende het jaar reden geweest voor de onderbesteding (€ 0,8 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekkingen aan de reserves zijn € 6,0 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen. Dit komt omdat er minder animo in 2024 is geweest voor de subsidies personenauto's en bestelauto's die in het leven zijn geroepen om de uitstootvrije mobiliteit te kunnen stimuleren (€ 1,0 miljoen).
- Lagere onttrekking aan de reserve duurzaam energiefonds. De begrote onttrekking aan deze reserve is ter dekking van de lasten voor uitvoering van het klimaatakkoord. Hiervoor is ook subsidie ontvangen waardoor we de reserve niet hebben hoeven aanspreken. De subsidie die we ontvingen werd bij beschikking van oktober 2024 substantieel verhoogd. De bestedingen waren gelijk aan budget (€ 0,6 miljoen).
- Lagere onttrekking aan de reserve Kwaliteitsimpuls Groen met betrekking tot de Herinrichting Noorderpark. Dit is voornamelijk het gevolg van de onderhandelingen met de aannemer over de werkzaamheden aan de entree Buiksloot (€ 0,4 miljoen).
- Lagere onttrekking reserve Plan Openbare Ruimte (POR) zuidelijke IJ-oever. De afwijking wordt veroorzaakt door de bijdrage van Programma Autoluw voor de Leefbaarheidsmaatregelen en een bijdrage van de Vervoerregio. Hierdoor hoeven we de reserve niet aan te spreken, en blijven de middelen beschikbaar voor de herinrichting van de Prins Hendrikkade Oost (€ 0,5 miljoen).
- Lagere onttrekking aan de reserve Leidseplein door een latere start van de werkzaamheden omdat met name de waterkwaliteitsmaatregelen, niet binnen de huidige planning kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast is er minder onttrokken doordat vooraf ingecalculeerde risico's niet zijn opgetreden en de VRA een hogere

bijdrage heeft geleverd. De onttrekking is geboekt onder programmaonderdeel 2.4 (€ 4,5 miljoen).
- Lagere onttrekking Incidentele bijdrage Schaalsprong door vertraging in de voorbereiding van doortrekken Noordzuidlijn naar Haarlemmermeer en de voorbereiding van het doortrekken van de metroverbinding van het centraal station naar station Sloterdijk. De interne begeleidings- en opdrachtgeverskosten zijn lager uitgevallen dan geraamd. De belangrijkste oorzaken zijn een (tijdelijke) lagere personeelsbezetting en minder benodigde reviews in de opstartfase van de studie ov verbinding Sloterdijk – Amsterdam Centrum (€ 0,2 miljoen).
- Lagere onttrekking aan de reserve Sprong over het IJ. Dit komt door een verschuiving waarbij een andere dekkingsbron is gebruikt (€ 1,5 miljoen).
- Hogere onttrekking Financiering Reserve activa maatschappelijk nut. (2,6 miljoen). In programmaonderdeel 2.1 bedraagt de hogere onttrekking € 2,7 miljoen, in programma-onderdeel 2.4 bedraagt de lagere onttrekking € 1,7 miljoen. Het saldo van € 1,0 miljoen wordt veroorzaakt door:
- Vrijval van gereserveerde kapitaallasten door dekking bijdrage derden aan de investering Kabelweg-Contactweg bijdragen derden verantwoord.(€ 0,7 miljoen)

Er is niet tijdig met afschrijven gestart op een investeringsproject nadat het technisch gereed is gekomen (Betondorp) (€ 0,3 miljoen). Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Toevoegingen reserves

De toevoegingen aan de reserves zijn lager € 7,0 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Lagere toevoeging van aan de financiering reserve omdat investeringsprojecten langzamer gaan dan verwacht (€ 6,1 miljoen).
- Lagere toevoeging aan de reserve duurzaam energiefonds. Deze valt weg tegen een lagere onttrekking voor hetzelfde bedrag (€ 0,6 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,3 miljoen).

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Stapeling van ambities en maatregelen, zero emissiezone, mitigerende maatregelen, aankondiging lussenstructuur in de omgevingsvisie levert onrust op bij logistieke sector (en ook taxi, en touringcar overigens). Duidelijkheid over regels en voorgenomen beleid is van belang voor de transitie naar schoon, licht, verkeersveilig en efficiënte logistiek. Er moeten namelijk flinke investeringen gedaan worden in zero emissie voer- en vaartuigen.	▪ Integraal communiceren over ontwikkeling van regels en beleid, de markt betrekken bij nieuwe beleidsontwikkeling en maatregelen.

Vervallen risico's	Maatregelen
1. Voor de IJ-tunnel is een renovatie nodig, waarvoor geen middelen beschikbaar zijn gesteld en daarmee door uitstel een verhoogde kans bestaat voor onverwachte sluiting met als gevolg verkeersopstoppingen, veiligheid en economische impact.	▪ Bij de begroting 2025 zijn er middelen vrijgemaakt voor de renovatie.

Beleidskaders

- Uitvoeringsplan Verkeersveiligheid, 30 km/u, Voetganger en Fiets 2024
- Koersdocument Amsterdam maakt Ruimte (2023)
- Actieplan Programma Bruggen en Kademuren 2023-2026
- Uitvoeringsstandaard Toekomstbestendig Werken aan de Openbare Ruimte (2023). Hoe we werken in de openbare ruimte bij onderhoud, vervanging, herinrichting en losse verbetermaatregelen.
- Ruimte voor de voetganger (2023)
- Nota Deelmobiliteit (2023)
- Amsterdamse P+R-maatregelen Actualisatie (2023)
- Logistieke Strategie (2022) en Werkplan Stedelijke Logistiek (2023)
- Omgevingsvisie Amsterdam 2050
- Hubsvisie 2021
- Agenda Touringcar 2020-2025 (2020)
- Agenda Taxi 2020-2025

2.2.2 Openbaar Vervoer

Het openbaar vervoer is een essentieel onderdeel van het mobiliteitssysteem in Amsterdam.

In 2024 is het ov-gebruik in Amsterdam met enkele procenten gegroeid ten opzichte van 2023, met name bij de metro. GVB heeft haar ov-aanbod noodgedwongen moeten aanpassen door personeelstekort – een probleem dat op landelijk niveau bij alle vervoerders speelt. Concreet betekende dit een afschaling van tram en bus in de stad. Het is daardoor nog steeds erg druk in het Amsterdamse ov. Bij metro was wel een uitbreiding mogelijk.

Voor 2024 heeft het college € 7,5 miljoen vrijgemaakt om het ov te verbeteren. Hiermee zijn onder andere haltes toegankelijk gemaakt voor mensen met een beperking. Ook zijn voorbereidende werkzaamheden getroffen om de fijnmazigheid te verbeteren. In 2024 konden kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 11 jaar een half jaar gratis gebruikmaken van het openbaar vervoer. Verder ontvingen gezinsleden van economisch zwakkere gezinnen met een stadspas rond de Kerst een kaartje om gratis te reizen met de GVB.
Andere belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Het vaststellen van het programma van eisen voor de nieuwe concessie Amsterdam door de Vervoerregio Amsterdam. Hiermee zijn de eisen aan het ov voor de periode 2025-2036, met optie tot een verlenging van 4 jaar, bekend. De onderhandelingen over de nieuwe concessie tussen GVB en de Vervoerregio is nog niet afgerond. Daarom is de oude concessie verlengd voor een periode van maximaal twee jaar.
- We hebben gewerkt aan diverse projecten en onderzoeken om het openbaar vervoer in de stad te verbeteren. Zo is afgelopen december de Hoogwaardige Openbaar Vervoer-verbinding tussen Strandeiland en station Bijlmer-Arena gestart en is de aanleg van een verlenging van de IJ-tram gestart. Daarnaast werken we aan diverse onderzoeken om het metro- en hoogwaardig busnet in de stad uit te breiden.

Doel 2.2.1

Amsterdam is voor iedereen op een prettige en aantrekkelijke manier bereikbaar via het openbaar vervoer.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Tevredenheid reizigers over GVB bus, tram en metro (0-10)	8,2 (2022)	7,8	8,2	8,0
2	De passagiers zijn tevreden over de veren (0-10)	7,8 (2022)	8,5	7,5	8,3

Doel 2.2.1

1. De tevredenheid over GVB is licht gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor.
2. De tevredenheid over de veren is enigszins gezakt, maar nog ruim voldoende.

Personele knelpunten en groeiende reizigersvraag

Ondanks stevige inspanningen kampt GVB nog steeds met een groot personeelstekort. Om de tekorten het hoofd te bieden trof GVB in 2023 al maatregelen. Hier kwamen in 2024 nog de mogelijkheid van Engelstalige chauffeurs om trambestuurder te mogen worden bij. Het lukt GVB hiermee om in ieder geval de uitstroom van chauffeurs te compenseren, maar van een grote personele groei is nog geen sprake. Tegelijkertijd is het ov-gebruik wel met enkele procenten toegenomen ten opzichte van 2023. Daardoor is het steeds drukker in het Amsterdamse ov, en staat de kwaliteit en de reizigerstevredenheid onder druk.

€ 7,5 miljoen om het ov te verbeteren

Vanwege de grote druk op het ov hebben we € 7,5 miljoen vrijgemaakt om in 2024 en 2025 het ov te verbeteren. Met dit geld zijn in 2024 onder andere circa 50 bushaltes toegankelijk gemaakt. Ook hebben alle stadspashouders voor de kerstactie één gratis GVB-dagkaart ontvangen. Daarnaast zijn er voorbereidende werkzaamheden getroffen om de bus terug te laten keren in wijk de Eendracht in Geuzenveld. Verder wordt er

gewerkt aan de inrichting van het ov op Cruquiuseiland en wordt er gekeken of de bus in de Waalstraat via de Rijnstraat kan gaan rijden. In 2024 is het geld ook gebruikt om het ov in de Sluisbuurt en de Sportheldenbuurt te verbeteren en meer fietsparkeerplekken rondom ov-knopen aan te leggen.

Gratis ov voor kinderen
Van 20 juli 2024 tot en met 5 januari 2025 reisden Amsterdamse kinderen van 4 tot en met 11 jaar kosteloos met het openbaar vervoer van GVB door middel van het reisproduct GVB Kids Vrij. De actie volgde op het succes van de daarvoor liggende jaren. In 2024 konden Amsterdamse kinderen vanaf de zomervakantie tot het einde van de kerstvakantie van 9.00 uur tot 21.00 uur gratis met het openbaar vervoer reizen. Door deze actie maken kinderen in een vroeg stadium kennis met de voordelen van het openbaar vervoer, zodat zij hierop op latere leeftijd goed bekend zijn. Ook is het aantrekkelijker voor volwassenen die met kinderen reizen om voor het openbaar vervoer te kiezen. Deze actie draagt bij aan de doelstelling om het openbaar vervoer toegankelijker te maken voor kinderen uit gezinnen met een kleine beurs. Wegens het succes van deze actie zetten we deze actie voort vanaf de zomer 2025.

Activiteit 2.2.1.1

We beheren en verbeteren de toegankelijkheid van onze ov infrastructuur in samenwerking met GVB en de Vervoerregio Amsterdam.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het aandeel volledig toegankelijke ov-haltes	30% (2022)	41%	30%	35%

Activiteit 2.2.1.1
De daling van het aandeel toegankelijke ov-haltes heeft te maken met verschillende meetmethodes. In 2023 werd alleen gekeken naar bushaltes en in 2024 zowel naar bus- als tramhaltes. Er is een hoger percentage bushaltes toegankelijk (50 procent is toegankelijk) dan tramhaltes (7 procent is toegankelijk). Totaal gaat het om circa 1.000 bushaltes en circa 450 tramhaltes.

Activiteit 2.2.1.2

We zorgen voor voldoende capaciteit op de veerverbindingen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage van afvaarten waarbij passagiers moeten achterblijven op de kade of is te onaangenaam druk op de pont.	≤3% (2022)	≤3%	≤3%	≤3%

Activiteit 2.2.1.2
Het aantal passagiers dat achter moet blijven op de kade bij vertrek van veren is acceptabel laag.

Voorbereidingen nieuwe ov-concessie Amsterdam 2025
In 2024 ontwikkelde de Vervoerregio Amsterdam het ontwerp Programma van Eisen voor de concessie; een meerjarig contract voor GVB. De gemeente heeft hierbij een adviserende rol. Het Plan van Eisen zet in op aantrekkelijk, duurzaam en inclusief openbaar vervoer in een stad die de komende jaren sterk zal groeien. Het Plan van Eisen besteedt ook aandacht aan de sociale en maatschappelijke functie van het openbaar vervoer en de bijdrage daarvan aan een brede welvaart.

Schaalsprong projecten
In onder andere de Omgevingsvisie 2050, koersdocument Amsterdam maakt Ruimte en Multimodaal Toekomstbeeld is aangegeven dat er schaalvergroting nodig is in het openbaar vervoer om deze groei op te kunnen vangen. Dit is nodig om zowel de lokale, regionale, nationale als internationale bereikbaarheid van Amsterdam op peil te houden. De metropoolregio Amsterdam groeit immers tot 2040 met ongeveer 250.000 woningen en laat ook een sterke groei van de werkgelegenheid zien. Ook direct buiten onze regio zal een flinke groei plaatsvinden met gevolgen voor ons openbaar vervoer.

Naast de uitbreiding van het metronet, zetten Rijk en regio in op uitbreiding van het hoogwaardig openbaar vervoer busnet (R-net metrobus). Zo is de nieuwe tramlijn naar Uithoorn in de zomer van 2024 in gebruik genomen. Vanuit de gemeente Amsterdam wordt er samen met de regionale partners gewerkt aan de voorbereidingen van een snelle busverbinding Zaan-IJ en een snelle busverbinding Haarlem-Amsterdam.
Er is in 2023 al een onderzoek gestart naar een hoogwaardige ov-verbinding tussen Amsterdam Zuid, via Schiphol naar Haarlemmermeer met als doel om in de toekomst

meer capaciteit voor het ov in dat deel van de regio te hebben. Deze verbinding loopt ook via de zuidkant van stadsdeel Nieuw-West. Afgelopen jaar is voortgang in dit onderzoek gemaakt. Zo heeft medio 2024 een uitgebreid participatietraject veel nieuwe input voor dit onderzoek naar een ov-verbinding opgeleverd.

Ook is in 2023 al een onderzoek gestart naar een ov-verbinding tussen Sloterdijk en Amsterdam Centrum om zo de toekomstige woonwijk Haven-Stad te ontsluiten en het lokale en regionale ov-netwerk te versterken (MIRT Verkenning ov-verbinding Sloterdijk – Amsterdam Centrum).

Investeringen in openbaar vervoer projecten door de Vervoerregio
De gemeente heeft samen met de Vervoerregio veel geïnvesteerd in gemeenschappelijke projecten in 2024. Met deze investeringen bereiken we een vliegwieleffect in de regio. Zo dragen deze projecten bij aan doorstroming en betrouwbaarheid van het openbaar vervoer, duurzaamheid, verkeersveiligheid, toegankelijkheid en het ontsluiten van nieuwe wijken. Projecten waar we gezamenlijk in 2024 aan gewerkt hebben, zijn: het project De Entree bij Amsterdam Centraal, de ZuidasDok openbaar vervoer-terminal, Knooppunt Lelylaan, verlenging IJ-tram, nieuwe HOV-busverbinding tussen Strandeiland en Bijlmer Arena en de Multimodale Knoop Schiphol.

Internationaal spoor
In 2024 is de gemeente betrokken geweest bij de ontwikkelingen rond Eurostar. Door gezamenlijke inspanning met ProRail, NS en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, blijft Eurostar gelukkig rijden. De nieuwe internationale terminal voor reizen naar Groot-Brittannië is begin 2025 geopend op station Amsterdam Centraal.

Er wordt gewerkt aan een werkplan en gemeenschappelijke visie en er wordt lobby gevoerd in Brussel voor een Europees boekingssysteem voor treinkaartjes, eisen aan het spoor in verschillende landen op elkaar aan te laten sluiten, ontbrekende verbindingen tussen grote steden aan te laten leggen en ruimte in Amsterdam te reserveren voor het opstellen van internationale treinen.

Toegankelijk openbaar vervoer
In 2024 hebben de gemeente en de Vervoerregio Amsterdam verder gewerkt aan het toegankelijk maken van bus- en tramhaltes. Amsterdam heeft in 2023 en 2024 62 haltes versneld toegankelijk gemaakt voor mensen met een visuele beperking. Daarnaast is de gecombineerde tram- en bushalte 'Olympiaplein' in 2024 versneld toegankelijk gemaakt. Verder zijn er bij groot onderhoudsprojecten en herinrichtingen nog een aantal haltes toegankelijk gemaakt. Eind 2024 is een voorlopige lijst opgesteld met 21 haltes die in 2025 en 2026 versneld toegankelijk gemaakt kunnen worden.

Er was in 2024 ook veel te doen rondom liften. De gemeente heeft partijen aangespoord tot actie. Zo maakte de Vervoerregio € 6 miljoen vrij voor het sneller repareren en vervangen van liften, en heeft GVB een actieplan opgesteld om liften sneller te repareren en het liftareaal te standaardiseren. Ook heeft GVB in 2024 de reizigerscommunicatie rondom kapotte liften verbeterd en startte zij een pilot om mensen van een kapotte lift naar een werkende lift te vervoeren.

Vervoer door vrijwilligers
In 2024 is het 'vrijwilligersvervoer' verder ondersteund en gestimuleerd vanuit de gemeente. Dit zijn initiatieven die ouderen en mensen met een beperking tegen een kleine vergoeding van A naar B brengen op de korte afstand. Door subsidie en intensieve ondersteuning zijn in 2024 nieuwe initiatieven gestart in Buitenveldert, Zuidoost en Osdorp. Daarnaast zijn verschillende bestaande initiatieven ondersteund. Zo hebben meerdere initiatieven hun oude voertuigen kunnen vervangen door nieuwe, betrouwbaardere voertuigen met meer bereik.

Veren
Na de in 2023 mislukte aanbesteding voor nieuwe elektrische veren stond 2024 in het teken van de voorbereiding van een nieuwe Europese Aanbesteding. Deze voorbereidingen kosten meer tijd vanwege uitdagingen in de scheepsbouwmarkt en benodigde wijzigingen in scheepsontwerp en laadstrategie. Naar verwachting start de aanbesteding in de tweede helft van 2025. GVB is opgedragen de schepen zo snel als mogelijk in te laten stromen. Verder is gewerkt aan de voorbereiding van laadstations bij IJplein en Buiksloterwegveer. Bij de bouw van nieuwe schepen of vervanging van aanlandingen vergroten we de toegankelijkheid.

In 2024 zijn de scenario's voor een tweede Ponthaven verder uitgewerkt. In 2025 wordt de Nota van Uitgangspunten vastgesteld.

In opdracht van de gemeente is GVB Veren erin geslaagd om het in 2023 spelende tekort aan schippers weg te werken. Het totaal aantal uren, de dienstverlening, dat de ponten werden ingezet op het IJ nam in 2024 met 9 procent toe ten opzichte van 2023.

Verbonden Partijen

GVB Holding NV

Het GVB zorgt in Amsterdam voor het openbaar vervoer. Het GVB heeft verschillende dochterondernemingen, of heeft een belang in ondernemingen. Het gaat hier om:

- GVB Exploitatie BV
- GVB Veren BV
- GVB Activa BV
- GVB Infra BV

GVB Activa BV is eigenaar van de zogenaamde strategische ov-activa. Dit zijn onder andere railvoertuigen, werkplaatsen, remises en eindpuntvoorzieningen. GVB Infra BV is onze opdrachtnemer voor met name dagelijks onderhoud aan railinfra en tramvervangingsprojecten. Wij zijn opdrachtgever voor de veerverbindingen over het IJ en het Noordzeekanaal. GVB Veren BV voert dit uit volgens het Contract voor Exploitatie Beheer en Onderhoud 2019-2024 en de aanbesteding van de verschillende investeringen. Wij zijn 100% eigenaar van GVB Holding NV.

Vervoerregio Amsterdam (VRA)

De Vervoerregio Amsterdam is een samenwerkingsverband van 15 gemeenten rond verkeer en openbaar vervoer. De belangrijkste taken zijn het opdrachtgeverschap van het openbaar vervoer en het verstrekken van subsidies voor infrastructuur. Dit laatste gebeurt via de Investeringsagenda Mobiliteit. De Vervoerregio is ook een partner in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De Vervoerregio wordt volledig bekostigd uit een Rijksbijdrage (Brede Doeluitkering) van ruim € 400 miljoen per jaar.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 2.2 Openbaar Vervoer

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	25,0	33,1	33,4	21,9	-11,5
Lasten	70,8	93,7	86,1	68,8	-17,3
Saldo Baten en Lasten	**-45,7**	**-60,6**	**-52,6**	**-46,9**	**5,8**
Onttrekking	0,1	1,0	0,2	0,6	0,4
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,1**	**1,0**	**0,2**	**0,6**	**0,4**
Totaal 2.2 Openbaar Vervoer	**-45,6**	**-59,6**	**-52,5**	**-46,3**	**6,2**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 6,2 miljoen. Dit komt vooral door lagere baten van € 11,5 miljoen en lagere lasten van € 17,3 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 21,9 miljoen zijn € 11,5 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten voornamelijk door lagere bijdragen van derden aan de projecten Cruciale Mijl en Station Lelylaan. Hier staan lagere lasten tegenover. Gedeeltelijk door vertraging in de realisatie en omdat de lasten en baten als een investering worden verwerkt en dus geen effect hebben op dit programmaonderdeel (€ 14,4 miljoen).
- Hogere baten door definitieve afwikkeling van enkele ov-projecten. De gemeente heeft diverse projecten uitgevoerd voor een vooraf afgesproken bijdrage. Daar waar de projecten voor minder zijn uitgevoerd, zijn de resultaten behouden voor de gemeente. Dit was bijvoorbeeld het geval bij project IJtram (€ 1,8 miljoen) en het Tram Project ‘s Gravesande/Sarphati (€ 0,5 miljoen). Daarnaast heeft dit ook nog bij wat kleinere projecten gespeeld (€ 2,9 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 68,8 miljoen zijn € 17,3 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten voornamelijk bij de projecten projecten Cruciale Mijl en Station Lelylaan. De lagere lasten zijn gelijk aan de lagere baten uit bijdrage derden. Zie verder voor de toelichting bij de afwijking op de baten (€ 14,4 miljoen).
- Lagere lasten voor het eigenaarsdeel rondom metrostations door kapitaallasten die nog niet zijn gestart en niet gebruikt budget voor mogelijk onderhoud aan metrostations (€ 3,6 miljoen).
- Hogere lasten dan begoot voor exploitatie en onderhoud Noordzeekanaal veren door hogere tarieven voor electra (€ 0,2 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan het Vereveningsfonds is € 0,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door hogere kosten voor het Mobiliteitsplan Sloterdijk CS. Deze lasten worden volgens gemaakte afspraken deels gedekt uit het Vereveningsfonds.

Toevoegingen reserves

De toevoeging aan de reserves wijken niet af van de begroting.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Doordat de veren de groeiende passagiersstroom onvoldoende aankunnen bestaat de kans dat potentiele passagiers niet met de pont mee kunnen en moeten wachten op de volgende vaart waardoor dit kan leiden tot stagnatie van reizigers op de kade en daardoor mogelijk onveilige situaties.	▪ Actieve monitoring van de reizigersstromen, diverse maatregelen aan de wal en de aanschaf van extra veren over het IJ alsmede actief spreiden van passagiers, verwijzen naar andere verbindingen of modaliteiten (bus of metro).

Beleidskaders

Amsterdam maakte ruimte; dit koersdocument geeft richting aan het toekomstbeeld van Amsterdam op het gebied van ruimte en vervoer.

- Toekomstvisie Sociaal Vervoer (2023) beschrijft de mogelijkheden voor mensen met een handicap en de verschillende vervoersmogelijkheden, die zij hebben.
- Update Nota Veren (2021), dit document beschrijft de reizigersgroei tot 2030 en de maatregelen die genomen zullen worden voor uitbreiding en verduurzaming van de vloot en het verensysteem als geheel (vloot, verbindingen, aanlandingen en havenfaciliteiten).
- Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf ambities geformuleerd en principes uitgewerkt voor meer regie op ontwikkelen, inrichten, beheren en gebruiken van de openbare ruimte op stadsniveau.
- MobiliteitsAanpak Amsterdam 2030 (2013), het overkoepelende kader voor het Mobiliteitsbeleid van de gemeente Amsterdam in de periode tot 2030.
- Ruimtelijk Kader Hoogfrequent Spoorvervoer Amsterdam.
- Structuurvisie Amsterdam (2011)/Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (2021)
- Beleidskader Inclusieve Mobiliteit (2020) van de Vervoerregio, waarin staat beschreven hoe het ov fysiek, visueel, qua datavoorziening en mentaal toegankelijker kan worden gemaakt en de samenwerking tussen ov en AOV kan worden verbeterd.
- Uitvoeringsagenda Mobiliteit (2015), de agenda die Amsterdam bereikbaar en aantrekkelijk houdt, met maatregelen voor meer ruimte en betere doorstroming voor voetganger, fietser, openbaar vervoerreiziger en de automobilist.
- Beleidskader Verkeersnetten (2017). Hierin staan de ambities uit Mobiliteitsaanpak en Uitvoeringsagenda uitgewerkt met een afwegingskader bij conflicterende belangen.
- Wet lokaal spoor, in werking getreden op 1 december 2015; deze wet maakt de VRA verantwoordelijk voor aanleg, beheer en veiligheid van lokale railinfrastructuur. VRA stelt een vervoerder aan via de OVconcessie en VRA mag een beheerder van de infrastructuur aanwijzen. Vanaf 2022 is GVB de aangewezen beheerder.
- De metronetvisie Amsterdam (2020) en de metrovisie Amsterdam (2021) van de Vervoerregio Amsterdam.
- De in 2015 vastgestelde Lijnennetvisie is het beleidskader voor het ontwikkelen van vervoerplannen. De gemeente voert overleg met vervoerbedrijven over inpassing van nieuwe vervoerplannen.
- Taxiverordening Amsterdam 2012 (laatst gewijzigd in 2018).
- Visie Lokaal Spoor (2015), vastgesteld door het dagelijks bestuur van de VRA en bindend kader voor de beheerder van het lokaal spoor.

2.2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte

Een schone stad is een afvalvrije stad met schone straten, parken en pleinen. Hiervoor reinigen we op de plaatsen en momenten waar het nodig is. Afval dat toch ontstaat, scheiden we voor hergebruik of een zo hoogwaardig mogelijke verwerking, met een efficiënte, schone inzameling. Een schone stad bereiken we samen met bewoners, ondernemers en andere partners. Samen kunnen we afval verminderen, zoveel mogelijk materialen en spullen hergebruiken en de stad schoon maken en houden.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Samenwerken aan een Schone Stad
Ook in 2024 werkten we aan het schoonmaken en -houden van de stad en het voorkomen van (rest)afval. Een opgave waar we als gehele stad (bewoners, ondernemers en bezoekers) voor verantwoordelijk zijn. Een schonere en afvalvrije stad gaat niet alleen over het verbeteren van de inzameling en verwerking van afval en het reinigen van de openbare ruimte door de gemeente. Minstens zo belangrijk, is het gedrag van bewoners, ondernemers en bezoekers hierin. Met als sluitstuk toezicht en handhaving op de afvalregels. Daarnaast moet de hoeveelheid afval omlaag, waarbij producentenverantwoordelijkheid cruciaal is.

Het afgelopen jaar zijn we gestart met het uitvoeren van de afvalplannen die voor elk stadsdeel zijn opgesteld. Deze plannen omvatten de integrale, gezamenlijke aanpak van specifieke gebiedsopgaven samen met de stadsdelen. Denk aan overlast in woon-winkelstraten, of aan het afval dat ontstaat rond studentencomplexen of bij grote renovaties of het vervangen en verbeteren van afvalinzamellocaties. In 2024 zijn alle voorbereidingen uitgevoerd om de inzameling van al het huishoudelijke afval in het stadsgebied Weesp per 1 januari 2025 van de GAD (Grondstoffen en Afvalstoffen Dienst) van de regio Gooi- en Vechtstreek over te kunnen nemen.

Hoe houden we de stad beter schoon? Over die vraag bogen ruim honderd gelote inwoners zich tijdens het burgerberaad schone stad. De deelnemers kwamen zes keer bij elkaar van maart tot en met juli 2024. Het burgerberaad kwam met 15 adviezen voor een schone stad. Deze adviezen zijn op 14 november door de gemeenteraad overgenomen en worden uitgevoerd of eerst verder onderzocht vanaf 2025. De adviezen vanuit het burgerberaad zijn ook opgenomen in het maatregelenoverzicht bij het door de Gemeenteraad eind 2024 vastgestelde beleidskader Schoon en Afvalvrij 2025-2028.

Integrale aanpak Schoon en Afvalvrij
Afval op straat was en is een grote ergernis van Amsterdammers, ondernemers en bezoekers. Ook voor onze medewerkers die er alles aan deden om de stad schoon te maken. Ondanks dat elke dag honderden afvalinzamelaars en reinigers werkten aan een schone stad, en Amsterdammers daar ook aan meehielpen, kan de stad schoner. De invoering van statiegeld op blikjes en flesjes zorgde net als in 2023 voor meer vervuiling. Hoewel Amsterdam positief staat tegenover de invoering van statiegeld op blikjes en flesjes, hadden we onze handen vol aan de negatieve neveneffecten. Door te weinig inzamelmogelijkheden, gooiden Amsterdammers en bezoekers blikjes en flesjes nog vaak weg en leidde het zoeken naar statiegeld in openbare afvalbakken tot heel veel extra zwerfafval. Ook zagen we de hoeveelheid grof afval die Amsterdammers aanboden op straat toenemen.
Om de toegenomen vervuiling aan te pakken werden extra middelen uitgetrokken. Hiermee zijn extra medewerkers ingezet om te reinigen en afval op te halen. Om de statiegeldproblematiek te verminderen, hebben we onder andere rolcontainers voor statiegeldverpakkingen geplaatst. Ook hebben we succesvolle proeven gedaan met het weghalen van afvalbakken en met het gebruik van doorzichtige afvalzakken en zelfsluitende deuren voor de afvalbakken. Daarnaast werden bijvoorbeeld meer recyclepunten opengesteld op zondag en werden er meer containertuintjes aangelegd. De zakkeninzameling rond de Nieuwendijk en de Kerkstraat is in 2024 uitgefaseerd. We hebben extra focus gelegd op de gebieden in de stadsdelen met de grootste problemen op dit terrein (de hotspots). Ook hebben we extra geld uitgetrokken voor reiniging in Zuidoost, Nieuw-West en Noord, en voor de (verlengde) zomeraanpak in met name het centrum en in parken.

Doel 2.3.1

Amsterdam is een schone stad.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Ervaren overlast door vervuiling (cijfers Wonen in Amsterdam) (0-10)	5,4 (2021)	5,7	6,5	geen meting
2	Het schoonhouden van de straten en stoepen wordt door de bewoners beoordeeld op een 6,5	6,3 (2021)	6,2	6,5	geen meting
3	Het schoonhouden van het groen wordt door de bewoners beoordeeld op een 6,5	6,6 (2021)	6,6	6,5	geen meting

Doel 2.3.1

Het Wonen in Amsterdam onderzoek wordt 1 keer per 2 jaar uitgevoerd, laatste onderzoek dateert van de zomer 2023 waarover bij het jaarverslag 2023 is gerapporteerd.

Activiteit 2.3.1.1

We maken de openbare ruimte schoon (daar waar het er toe doet).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	CROW score voor zwerfafval grof is minimaal 80% op B-niveau	87% (2021)	84,1%	80%	81%
2	Percentage CROW scores vullingsgraad prullenbakken op niveau B	84,4% (2023)	84,4%	80%	88%
3	Percentage meldingen schone stad: afval dat tijdig en naar tevredenheid van de melder is afgehandeld.	69% (2023)	69%	70-%	71%
4	Percentage meldingen schone stad: schoon dat tijdig en naar tevredenheid van de melder is afgehandeld.	57% (2023)	55%	70%	58%

Activiteit 2.3.1.1

Indicator 1 en 2: De scores voor grof zwerfafval en de vullingsgraad van prullenbakken laten een wisselend beeld zien. De CROW-score voor grof zwerfafval is met 81 procent iets hoger dan de doelstelling van 80 procent, maar lager dan vorig jaar (84,1 procent) en het peiljaar 2021 (87 procent). De CROW-score voor de vullingsgraad van prullenbakken is daarentegen gestegen naar 88 procent, wat zowel hoger is dan de doelstelling van 80 procent als de score van vorig jaar (84,4 procent).
De daling ten opzichte van het peiljaar 2021 bij grof zwerfafval wordt mede veroorzaakt door de statiegeldproblematiek en een toename van bezoekers. Om de toegenomen vervuiling aan te pakken, zijn extra reinigers, afvalmedewerkers en toezichthouders ingezet.

Indicator 3: Amsterdammers signaleren dagelijks tientallen situaties met betrekking tot huishoudelijk afval in Amsterdam. Elk signaal is een kans om onze dienstverlening te verbeteren. De stijging in tevredenheid naar 71 procent is positief. Door een efficiëntere interne samenwerking en de optimalisatie van digitale processen zetten wij ons dagelijks in om deze stijging voort te zetten en verder te verbeteren. De introductie van de Amsterdam App en de uitbreiding van de Afvalwijzer dragen hieraan bij.

Indicator 4: Voor de reiniging zien we dat de tevredenheid over de afhandeling van de meldingen met 58 procent onder de doelstelling van 70 procent scoort. De score is 3 procentpunt verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Het vaakst waren Amsterdammers niet tevreden over de afhandeling omdat het werk in de beleving van de melder niet af was. Dat was bijvoorbeeld als het zwerfvuil niet meteen werd opgeruimd, maar binnen enkele dagen. Door de toegenomen vervuiling duurde het soms langer om meldingen af te handelen. Met de extra maatregelen verwachten we komend jaar sneller meldingen te kunnen afhandelen.

Activiteit 2.3.1.2

We zorgen dat inwoner en bedrijven hun afval op de juiste wijze kunnen aanbieden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage CROW scores bijplaatsingen naast containers op niveau B (of beter)	85% (2022)	85%	90%	83%

Activiteit 2.3.1.2
De score van bijplaatsingen naast containers is met 83 procent lager dan de doelstelling van 90 procent. Vanuit de aanpak bijplaatsingen in de gehele stad is extra inzet georganiseerd op gemiddeld 1600 containerprobleemlocaties door het uitvoeren van:
- speciale communicatie en gedragsbeïnvloedingsinterventies.
- kartoncampagnes, woon-winkelcampagnes en studentencampagnes.
- Gezamenlijk acties op container- en grof afvaldump- locatieniveau van de stadsdelen, toezicht en handhaving, reiniging en organisaties voor studentenhuisvesting.
- Extra controles door toezichthouders en Pantar waarbij is gecontroleerd, opgeruimd en traceerbare waarnemingen doorgezet naar handhaving.

Naast de aanpak bijplaatsingen is in de binnenstad de zomeraanpak (treintje) georganiseerd, waarbij de reiniging direct achter de afvalinzameling zorgt voor een opgeruimde straat. Deze aanpak draagt ook bij aan het verminderen van bijplaatsingen en afvaldumpingen. Ondanks de extra georganiseerde inspanningen is de beoogde score niet behaald. We blijven ons richten op de locaties met de grootste problemen en proberen met gezamenlijke aanpak van uitvoerende teams van toezicht en handhaving, reiniging en de stadsdelen en ook bewoners het aantal bijplaatsingen te verminderen.

Activiteit 2.3.1.3

We zamelen het afval efficiënt en duurzaam in.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Kg CO_2-uitstoot per ton ingezameld materiaal	19,2 (2019)	2,3	2,5	2,4

Activiteit 2.3.1.3
De grote afvalwagens rijden allemaal op biodiesel wat het grote verschil verklaart met 2019. De transitie naar elektrische wagens is in 2024 opgestart. De wagens van de eerste grote aanbesteding komen in 2026. Het CO_2 cijfer van 2024 is iets lager dan begroot. Dit komt vooral omdat een groter deel van de inzameling is uitbesteed en de uitstoot hiervan nog niet goed wordt geregistreerd. De registratie wordt in 2025 verbeterd.

Activiteit 2.3.1.4

We ondersteunen medebeheer en zetten in op preventie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Tevredenheid (zeer en redelijk tevreden) onder containeradoptanten	76% (2020)	Geen meting	75%	88%

Activiteit 2.3.1.4
Voor het containeradoptieteam, waarbij bewoners een container kunnen adopteren en beheren, stond 2024 in het teken van evalueren, werven van nieuwe adoptanten en faciliteren. Door geheel Amsterdam rijden 16 wagens met wervingsteksten om de Amsterdammers te vragen zich aan te melden als containeradoptant om mee te helpen zijn/ haar straat schoon te houden. Voor het containertuintjes project is actief op locatieniveau geworven, maar helaas niet altijd met resultaat. Het aantal adoptanten is ten opzichte van 2023 gestegen met 10 procent.
Onderzoek en Statistiek heeft in 2024 een tevredenheidsonderzoek onder de adoptanten gehouden. De tevredenheid van de adoptant is ten opzichte van 2019 gestegen met 12 procentpunten. Uit de tevredenheidsonderzoeken van 2024 is gebleken dat de adoptanten tevreden zijn over het contact met de gemeente en het afhandelen van de meldingen.

Doel 2.3.2

Amsterdam voorkomt (rest) afval.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Kilogram huishoudelijk fijn en grof restafval per inwoner per jaar (BBV-verplicht)	247 (2019)	230	230	232
2	Kilogram huishoudelijk afval per inwoner per jaar	358 (2019)	351	347	353

Doel 2.3.2
Over 2024 zien we dat de hoeveelheid afval, en dan voornamelijk het grof afval ten opzichte van het jaar ervoor is gestegen. We zitten nog wel onder het niveau van 2019.

Activiteit 2.3.2.1

We maken het voor bewoners mogelijk om hun afval op de juiste manier gescheiden te kunnen aanbieden.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal Amsterdamse huishoudens dat toegang heeft tot een GFE-T inzamelvoorziening	1% (2019)	8,5%	13%	12%

Activiteit 2.3.2.1
In 2024 hebben we volgens planning in stadsdelen Oost en Zuid zo'n 15.000 rolcontainers bij bewoners uitgezet om groente, fruit en tuinafval (gfe-t) in te kunnen zamelen. Ook bieden we een dienstverlening in buurten om grof tuinafval in te zamelen. Het percentage van 13 procent is niet gehaald omdat in 2024 de verzamelcontainers voor gfe-t inzameling in hoogbouw (huizen zonder tuinen) niet volgens planning zijn uitgerold.

Naast de inzet op de gfe-t afvalstroom, zijn in er in de stad in 2024 zo'n 1200 bestaande containers voor restafval, papier, glas en gfe-t vervangen en zijn er circa 200 containers bijgeplaatst in nieuwe buurten of bij herinrichtingsprojecten. Zo zorgen we er onder andere voor dat we in de stad zo veel mogelijk dezelfde soort containers gebruiken, wat de inzameling vergemakkelijkt.

Activiteit 2.3.2.2

We zorgen dat het afval zo hoogwaardig mogelijk wordt verwerkt.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage gerecycled afval per inwoner per jaar t.o.v. totale hoeveelheid huishoudelijk afval	22% (2019)	25%	26%	25%

Activiteit 2.3.2.2
De scheidingsresultaten van de zes recyclepunten in de stad zijn verbeterd van 67 procent naar 72 procent door de keuze om bouw en sloopafval te laten scheiden. Daarnaast zijn inspanningen gedaan op het extra inzamelen van groente- fruit en tuinafval. Ondanks dat bleven de scheidings- en recyclingspercentages in totaal gelijk door wisselingen op andere afvalstromen zoals glas en papier. Een toename op de percentages is vooral te verwachten bij het verder uitrollen van de gfe-t inzameling en het inzamelen van grof afval via de recyclepunten.

Verbonden Partijen

AEB Holding N.V. Amsterdam
AEB verwerkt het Amsterdamse restafval, onder andere door kunststof verpakkingen en metalen na te scheiden en het restafval te verbranden. Daarmee produceert AEB stadswarmte en elektriciteit voor woningen en bedrijven.

Begin 2025 is duidelijk geworden dat AEB voorlopig niet verkocht gaat worden en de komende jaren het Amsterdamse restafval zal blijven verwerken.

Stichting Pantar
Stichting Pantar voert onder andere opdrachten uit op gebied van schoon en afvalinzameling/ recycling (prikken en het verwijderen van bijplaatsingen, inzamelen van afvalstromen, voorsorteren van afvalstromen).

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	209,0	211,5	215,2	215,0	-0,2
Lasten	222,6	243,8	292,6	291,1	-1,5
Saldo Baten en Lasten	**-13,6**	**-32,3**	**-77,4**	**-76,1**	**1,3**
Onttrekking	0,0	2,9	43,6	46,8	3,3
Toevoeging	12,3	0,0	0,0	3,3	3,3
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-12,3**	**2,9**	**43,6**	**43,6**	**0,0**
Totaal 2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	**-25,9**	**-29,4**	**-33,8**	**-32,5**	**1,3**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 1,3 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 0,2 miljoen en lagere lasten van € 1,5 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt door:

Baten

De totale baten van € 215,0 miljoen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot.
Dit komt door:

- Lagere baten uit de opbrengsten grondstoffen door een combinatie van lagere prijzen en aangeboden hoeveelheden(€ 0,8 miljoen).
- Hogere baten uit afvalstoffenheffing door de afwikkeling van nog op te leggen heffingen oude jaren (€ 0,3 miljoen).
- Hogere baten door een hogere uitkering in het kader van de afvalbakkenvergoeding (€ 0,2 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,1 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 291,1 miljoen zijn € 1,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt door:

- Lagere lasten door onderbezetting op personeel onder andere door openstaande vacatures (€ 1,7 miljoen).
- Lagere lasten door minder inzet bij de gladheidsbestrijding vanwege zachtere winters (€ 0,9 miljoen).
- Lagere lasten voor applicatiecontracten in beheer omdat een aantal inkoopfacturen voor 2024 binnen een ander programmaonderdeel is verantwoord (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten voor de inzet van vast en flexibel personeel op straatreiniging door onder meer hogere vergoeding voor langdurige zieke en afgekeurde medewerkers en minder inzet van flexkrachten (€ 0,3 miljoen).
- Hogere lasten bij het verzorgend onderhoud door extra inzet voor een inhaalslag van onkruid op verhardingen en technisch vegen (€ 0,5 miljoen).
- Hogere lasten door extra stortkosten als gevolg van sorteren van lachgas cilinders, stijging van de hoeveelheid grof afval, hogere kosten van inzameling in Weesp door de groei van het aantal inwoners in Weesp, hogere transportkosten van het veegvuil en het afval uit afval Pyramides (grote afvalbakken in de parken). Verder zijn er 500 extra zelfsluitende prullenbakken aangeschaft (€ 0,8 miljoen).
- Hogere lasten van € 0,7 miljoen door toevoeging van het positieve resultaat (ten opzichte van de najaarsnota) van het gesloten systeem van de afvalstoffenheffing aan de voorziening afvalstoffenheffing.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

Bij de najaarsnota 2024 zijn de egalisatiereserve afval en de financieringsreserve OAT Sluisbuurt opgeheven. De aanwezige saldi van deze reserves zijn onttrokken en vervolgens toegevoegd aan de nieuwe egalisatievoorziening afval. Met deze omzetting wordt voldaan aan de BBV-voorschriften.
De in de tabel getoonde toevoegingen van € 3,3 miljoen betreft het positieve resultaat van het gesloten systeem van de afvalstoffenheffing over 2024. Per abuis is dit saldo eerst toegevoegd aan de reserve en vervolgens weer onttrokken en daarna toegevoegd aan de egalisatievoorziening afval.
Het saldo van de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing bedraagt eind 2024 € 43,9 miljoen. Dit saldo is als volgt opgebouwd:

- Overboeking saldo egalisatiereserve afval per 1-1-2024: € 29 miljoen.
- Overboeking saldo financieringsreserve OAT per 1-1-2024: 11,6 miljoen.
- Positief resultaat gesloten systeem afvalstoffenheffing 2024: € 3,3 miljoen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door wijzigingen in wet- en regelgeving bij onder andere afvalstoffenbelasting en op het gebied van milieuwetgeving, bestaat de kans dat verwerkingskosten toenemen, dat het gebruik van bruggen en kades voor de inzamelinglogistiek wordt beperkt en dat er (nog) hogere milieueisen voor het wagenpark gelden.	▪ Vroeg op de hoogte zijn van veranderingen in wet- en regelgeving door goede monitoring en constant alerte blik naar buiten. ▪ Voor het ontzien van bruggen en kades is een pilot gestart voor anders inzamelen in Centrum-gebied. De aanbestedingen voor vernieuwing van het wagenpark bevatten vanaf 2024 enkel uitstootvrije voertuigen. Daarnaast zal speciaal aandacht zijn voor de randvoorwaarden zoals netcapaciteit en laadpalen.
2. Door problemen in het primaire proces als gevolg van externe factoren zoals een pandemie, bestaat de kans op: toename van afval door meer thuiswerken en meer online aankopen. verminderde beschikbaarheid van personeel door meer ziekteverzuim.	▪ We nemen de lessen mee van de Coronapandemie. Vroeg op de hoogte zijn door goede monitoring en analyse van afvalaanbod, klachten en "schoon" resultaten waardoor snel kan worden bijgestuurd met inzet en inzamelfrequentie. ▪ Flexibele inzet van personeel door verdere ▪ standaardisatie. ▪ Vastleggen van voldoende "reservecapaciteit" bij uitzendbureaus. ▪ Voor uiterste situaties in personeelstekort is er ▪ een stappenplan 'Noodscenario Afvalinzameling'.
3. Door externe factoren zoals een lage inzet op preventie vanuit Rijk en EU, een lage producentenverantwoordelijkheid en lage inspanning van inwoners, wordt de doelstelling om de hoeveelheid (rest) afval te verminderen niet gehaald.	▪ Constante lobby samen met NVRD, VNG en G4 richting het Rijk om belang en inzet op preventie en producentenverantwoordelijkheid te benadrukken. ▪ Gedrag van Amsterdammers aanpassen door: faciliteiten te bieden om afval gescheiden aan te bieden en in te zamelen en door communicatie en gerichte campagnes burgers bewust(er) te maken van het scheidingseffect van afvalstromen en welk effect dat heeft op de kosten (voor verwerken van restafval) en opbrengsten (bijvoorbeeld voor karton).
4. Door het ontstaan van vervuilde of gevaarlijke afvalstromen, bestaat de kans dat de logistieke inzamelorganisatie hier onvoldoende op ingericht is waardoor de verwerkingskosten toenemen, er extra inzet van capaciteit benodigd is, en er overlast ontstaat voor bewoners en ondernemers.	▪ Vroeg op de hoogte zijn door goede monitoring en analyse van afvalaanbod, klachten en "schoon" resultaten waardoor snel kan worden bijgestuurd met nieuwe technieken en/of andere oplossingen.

Beleidskaders

- De Kaderrichtlijn afvalstoffen (KRA) (2008/98/EG) vormt de basis van de EU-wetgeving op het gebied van afvalstoffen, zoals de gewenste manier van afvalbeheer (van preventie tot verbranden), bescherming van gezondheid en milieu en het vormgeven van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.
- Ook de richtlijnen ten aanzien van het verpakkingsafval en het storten en het circulaire beleid geven richting aan het landelijke afvalbeleid.
- De Wet Milieubeheer geeft weer hoe het landelijke en lokale afvalbeleid vorm moet krijgen.
- Het Landelijk Afvalbeheer Plan 3 beschrijft het landelijke afvalbeleid tussen 2017 en 29 december 2025. Het voorkomen van afval staat centraal, waarbij we er aan werken om de totale huishoudelijk afvalproductie (dat is het restafval inclusief stromen als papier, plastic, glas, textiel, et cetera) omlaag te brengen. Het landelijk afvalbeheerplan zal worden opgevolgd door het Circulair Materialenplan 1.
- De gemeente Amsterdam heeft haar afvalbeleid vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma afval en grondstoffen 2020- 2025 (gemeenteraad 17 december 2020), waarin staat hoe we werken aan een schoon en afvalvrij Amsterdam. In december 2024 is het "Kader Schoon en Afvalvrij 2025-2028" vastgesteld als opvolger van het Uitvoeringsprogramma afval en grondstoffen 2020-2025.
- Daarnaast liggen regels vast in de verordening op de afvalstoffen, de verordening op de afvalstoffenheffing en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten.
- In het Beleidskader '1Amsterdam Heel & Schoon' (2017) staan de principes voor onderhoud en reiniging. We willen in heel Amsterdam een goede beheerkwaliteit en we werken gebiedsgericht om dat te bereiken. Met dit beleid als basis maken we keuzes om de stad schoon, heel en veilig te houden binnen de beschikbare budgetten.

2.2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte

De Amsterdamse openbare ruimte wordt duurzaam beheerd en is begaanbaar, heel en veilig voor alle gebruikers

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Het afgelopen jaar hebben we ons ingezet om de kwaliteit van de spullen in de stad te bewaren. Dit hebben we onder andere gedaan door te werken aan verschillende onderhoudsprojecten en het verminderen van achterstallig onderhoud. We hebben ongeveer 100 onderhoudsprojecten aan onze verhardingen uitgevoerd. Waar dit nodig en mogelijk is, namen we een extra stap om de verkeersveiligheid te verbeteren of klimaatadaptieve maatregelen toe te passen.

In Noord, Zuidoost en Nieuw-West hebben we 50 bruggen onderhouden of vervangen. Ook is de Westlandgrachtschutsluis in Nieuw-West gerenoveerd. Door bruggen te verwijderen die weinig werden gebruikt, deden we geen investeringen die niet noodzakelijk zijn, mede uit duurzaamheidsoogpunt en verbeterden we de doorstroming van het water. Bij de vervanging van de Fortbrug in Weesp, willen we de liggers van eerder gesloopte bruggen hergebruiken. Ook hierdoor kunnen we bijdragen aan een circulaire stad. Bij onze kades proberen we het groen te behouden waar mogelijk: dit is bijvoorbeeld gelukt bij het onderhoud aan de glooiingen aan de Singelgracht.

We zijn in het afgelopen jaar begonnen met het vervangen en ver-LEDden van de verlichting van overspanningen tussen gevels, waar verlichting aan is gemonteerd. We vervingen ongeveer 1830 armaturen. We hebben het afgelopen jaar te maken gehad met hogere energielasten dan verwacht.

We zijn begonnen met het bouwen van de verkeerscentrale wat bijdraagt aan onder andere veilige en beschikbare tunnels en hebben ons ingezet de veiligheid van tunnels te optimaliseren door onder andere de vluchtdeuren te verbeteren van de Piet Heintunnel. Wel is de kans op sluiting nog aanwezig bij de Arenatunnel en de IJ-tunnel vanwege achterstallig onderhoud. Om dit onder controle te krijgen, zijn er meer preventieve onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd en worden voorbereidingen getroffen om in 2025 te starten met renovatiewerkzaamheden.

De prullenbakken op Busstation IJ-zijde hebben we aangepast op het aanbod van afval om zo het zwerfvuil op onze busstations te verminderen. We hebben ons ingezet om het water in de stad schoon te maken en schoon te houden. In het afgelopen jaar is hiervoor de Bubble Barrier aangeschaft. Door de luchtbellen die dit toestel maakt, drijft afval naar boven en wordt het opgevangen. Dit draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van het water in Amsterdam. In 2024 is onder andere de muziekkapel in het Oosterpark gerenoveerd en is onderhoud uitgevoerd aan ongeveer 450 speeltoestellen en tien fonteinen. Daarnaast zijn speelplekken aan onder andere het IJplein (Noord) en de Aetsveldselaan (Weesp) en de fitnessroute in het Amsterdamse Bos helemaal vernieuwd.

Doel 2.4.1

De Amsterdamse openbare ruimte wordt duurzaam beheerd en is begaanbaar, heel en veilig voor alle gebruikers.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het onderhoud van de straten en stoepen in uw buurt wordt door de bewoners beoordeeld op 6,5	6,7 (2021)	6,5	6,5	Geen meting

Doel 2.4.1
Het Wonen in Amsterdam onderzoek wordt 1 keer per 2 jaar uitgevoerd. Het laatste onderzoek dateert uit 2023. Over dit onderzoek is in het jaarverslag van 2023 gerapporteerd.

Activiteit 2.4.1.1

We beheren en onderhouden onze verhardingen, straat & speel meubilair en busstations.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage van het areaal verhardingen dat voldoet aan niveau C (Sober)	84% (2022)	84%	90%	84%
2	Percentage van het areaal verhardingen dat voldoet aan niveau C (Sober)	≤10% (2022)	6%	6%	6%
3	Percentage beschikbaarheid speeltoestellen	99% (2022)	99%	99%	99%
4	Percentage meldingen dat tijdig (minimaal 90%) en naartevredenheid (minimaal 70%) van de melder is afgehandeld"	68% (2023)	68%	70%	72%
5	Percentage hergebruik restmateriaal verhardingen	80% (2022)	80%	80%	80%

Activiteit 2.4.1.1

Verhardingen

In 2024 hebben we gewerkt aan verhardingen in de openbare ruimte. Denk aan pleinen, fietspaden, stoepen en wegen. Het onderhoud hiervan is niet alleen belangrijk voor het uiterlijk van de stad, maar vooral voor de bereikbaarheid en veiligheid van de Amsterdammer. We hebben in 2024 ruim 100 onderhoudsprojecten uitgevoerd, met een totaal oppervlak van meer dan 1,3 miljoen vierkante meter.

In onze onderhoudsopgave gaven we prioriteit aan de uitvoering van achterstallig onderhoud in buurten waar het de urgentie het grootst is en aan onderhoud aan belangrijke verkeersnetten die de bereikbaarheid en veiligheid van de weggebruikers moeten garanderen. Waar mogelijk werden werkzaamheden in samenhang met de groenopgave uitgevoerd. Het gaat hier vooral om het verminderen van de gevolgen van boomwortelopdruk en het verbeteren van groeiplaatsen van bomen in verhardingen.

Ook klimaatadapatie, emissiedoelstellingen en hergebruik waren aandachtspunten in het uitvoeren van onderhoud in 2024. In dit kader hebben we zes duurzaamheids-initiatieven vanuit het Nationaal Groeifonds Toekomstbestendige Leefomgeving uitgevoerd en een hub voor hergebruik van stenen geopend. Ook is met AMS Institute onderzoek gedaan naar circulair waardemodel en de mate waarin we op koers liggen met het behalen van onze CO_2-doelstellingen. Tot slot hebben we de Emissietool Verhardingen gelanceerd/geïntroduceerd. Met deze tool kunnen we op vrij eenvoudige manier de footprint en milieu-impact van onze werkzaamheden bepalen.

Busstations

Amsterdam heeft 11 stedelijke busstations die een belangrijk verbindingspunt vormen voor de bereikbaarheid van en naar de stad. In 2024 heeft regulier onderhoud aan deze busstations plaatsgevonden. Daarnaast is gewerkt aan herstel en schademeldingen. Zo zijn er 150 stuks armaturen en bronnen vervangen. Ook zijn de prullenbakken op busstation IJ-zijde veranderd van aantal en vorm. Dit met als doel zwerfvuil tegen te gaan dat ontstaat bij het openmaken van prullenbakken voor statiegeld op flesjes en blikjes. Voor de overkapping van busstation IJ-Zijde is in 2024 onderzoek en voorbereidingen gedaan voor het plan van duurzaam herstel.

Straatmeubilair en speelvoorzieningen

Om bij te dragen aan de gezondheid en leefbaarheid van de Amsterdammer, is het van belang dat meubilair en speeltoestellen voldoende onderhouden worden. In 2024 is er onderhoud uitgevoerd aan ongeveer 450 speeltoestellen. Daarnaast zijn speelplekken aan onder andere het IJplein (Noord) en de Aetsveldselaan (Weesp) en de fitnessroute in het Amsterdamse Bos helemaal vernieuwd. Alle 56 stroomkasten aan de Albert Cuypmarkt zijn vervangen voor nieuwe kasten met slimme meters en bij tien fonteinen is groot onderhoud uitgevoerd.

Door nieuwe wetgeving is er onderhoud nodig aan negen speelbaden. Twee daarvan zijn in het Amsterdamse Bos. Vanwege de nieuwe (verscherpte) wet- en regelgeving per 1 januari 2024, is en wordt er onderzoek gedaan naar een passende en betaalbare oplossing voor deze waterspeelplaatsen.

In het afgelopen jaar is de muziekkapel in het Oosterpark, de vijver op het Museumplein en het Cruyff Court Egoli in Zuidoost gerenoveerd. Ook is de monumentale zandbak in het Vondelpark opgehoogd en gerenoveerd om wateroverlast te voorkomen. Zo bereiden we ons voor op toekomstige uitdagingen.

Activiteit 2.4.1.2

We beheren en onderhouden onze civiele constructies en tunnels.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage van het areaal van civiele constructies dat voldoet aan niveau C (Sober)	89% (2022)	88%	90%	89%
2	Omvang van achterstallig onderhoud inzake civiele constructies	1% (2022)	2%	0%	1%
3	Beschikbaarheidspercentage Amsterdamse wegtunnels voor verkeer	95% (2025)	99%	98%	99%
4	Versnellen van het herstel van bruggen (aantal per jaar)	-	1	2	0

Activiteit 2.4.1.2

Beweegbare bruggen, sluizen, steigers en oevers

Het behouden van veiligheid en beschikbaarheid van civiele constructies is van belang. Zo zijn in Noord, Zuidoost en Nieuw-West 50 bruggen onderhouden of vervangen. We hebben meerdere onderhoudswerkzaamheden in één keer aangepakt door werk uit te voeren in combinatie met onderhoud aan de wegen. In Nieuw-West is ook de Westlandgrachtschutsluis gerenoveerd. De Drieharingenbrug (Westelijke eilanden) is gerenoveerd en er heeft ongepland onderhoud plaatsgevonden aan de brug bij de Oosterdoksdoorgang. De beschoeiingen zijn het minst onderhouden. We hebben dit lagere prioriteit gegeven, omdat de budgetten te krap zijn om alles goed te kunnen onderhouden. Het niet onderhouden van de beschoeiingen brengt de minste risico's met zich mee. Er is sprake van achterstallig onderhoud bij civiele constructies. Met name bij beschoeiingen is achterstalligheid toegenomen. In het dagelijks beheer is daarom meer correctief onderhoud uitgevoerd als gevolg van achterstalligheid. De beschikbare budgetten en de capaciteit in de organisatie blijken de afgelopen jaren onvoldoende om het geplande volledige onderhoud te realiseren en bestaande achterstalligheid weg te werken.

In 2024 moesten de sluizen aan het IJ gesloten worden vanwege een storing van de gemalen bij IJmuiden. Het is gelukt de sluizen op tijd te sluiten maar deze ervaring was wel de reden om meer onderzoek te doen naar de functionaliteit en bedienwijze van de sluizen. In de andere stadsdelen is ook onderhoud uitgevoerd aan verschillende bruggen. Zo is gestart met het verwijderen van twee bruggen in Oost die weinig werden gebruikt. De landhoofden waar de brug op staat, worden daarmee ook verwijderd. Dit verbetert de doorstroming van het water en draagt bij aan klimaatadaptatie. Voor de vervanging van de Fortbrug in Weesp hergebruiken we de liggers van eerder gesloopte bruggen.

Het onderhoud aan de glooiingen, schuine hellingen langs de kaders, in de Singelgracht startte in 2023 en is in 2024 voortgezet. We zien het belang in van de ecologische staat van de stad. Om bij te dragen aan de vergroening van de stad, worden bestaande muurplanten zoveel mogelijk behouden.

Er is minder geld uitgegeven dan verwacht. Dit komt onder andere door vertragingen in contractering, personele wisselingen en bijstelling van kosten. Er is bij verschillende projecten vertraging opgelopen, waardoor er minder is uitgegeven. Het geld is daarmee nog wel nodig, en de kosten en uitgaven zullen daardoor doorschuiven naar volgende jaren.

Bruggen en Kademuren (PBK)

Het programma Bruggen en Kademuren heeft het doel 871 verkeersbruggen en circa 205 kilometer gefundeerde kademuur te onderzoeken, veilig te houden en waar nodig versneld op orde te krijgen. In totaal hebben we in 2024 is aan 1.485 meter kademuur gewerkt, verdeeld over 8 kadevervangingsprojecten en 3 kaderenovatieprojecten. De herstelwerkzaamheden aan 713 meter kademuur (7 projecten) hebben we afgerond. Aan brug 627 (tussen de Antony Moddermanstraat en de Ruys de Beerenbrouckstraat) zijn we met de werkzaamheden gestart, deze worden naar verwachting in 2025 afgerond.

De herstelmethoden worden steeds innovatiever en duurzamer. In 2024 zijn veelbelovende methoden in de praktijk getest waarmee kademuren de komende jaren efficiënter, goedkoper en doelgerichter hersteld kunnen worden. Onderzoek helpt ons ook bij de opgave. Door onderzoek te doen naar de sterkte van de houten funderingen, naar de effecten van belasting en gebruik én naar bezwijkmechanismes, kunnen we steeds beter inschatten of de kademuren en bruggen hersteld moet worden, of nog minimaal 30 jaar mee kunnen. Op basis hiervan zijn in 2024 ruim 3.600 meter kademuur en 27 bruggen ondergebracht in regulier beheer.

Desondanks werden we in 2024 ook geconfronteerd met de slechte staat van onze bruggen en kademuren. Er zijn op ruim 30 kademuren gewichtsbeperkingen opgelegd. Dit heeft consequenties voor de bereikbaarheid, bijvoorbeeld voor ondernemers die

niet meer met (te) zware voertuigen bevoorraad kunnen worden. Ook zijn er twee veiligheidsconstructies geplaatst, is er één in voorbereiding en is eind 2024 besloten met spoed extra veiligheidsmaatregelen te treffen op de Westerdoksdijk. Op de Da Costakade en de Westerdoksdijk moesten hiervoor met spoed woonboten verplaatst worden, de impact hiervan op de bewoners is groot.

Activiteit 2.4.1.3

We beheren en onderhouden onze installaties.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het percentage beschikbare uren van het areaal van de Verkeersinformatie-systemen	99% (2022)	99%	95%	99%

Activiteit 2.4.1.3

Aanpak Wegtunnels Amsterdam

De wegtunnels zijn van groot belang voor de bereikbaarheid van de stad. Een stremming in een tunnel heeft meteen gevolgen voor het wegverkeer in de stad.

Zowel groot onderhoud als dagelijks onderhoud van tunnels is erg belangrijk voor de veiligheid en beschikbaarheid hiervan. In 2024 is gewerkt aan veilige en beschikbare tunnels door te bouwen aan de verkeerscentrale en te starten met het ontwerp van vervangingsonderhoud aan de IJ-tunnel. Zo zijn er stappen gezet in de voorbereiding voor de toekomst. Halverwege het jaar is er meer budget beschikbaar We willen dat mensen, waaronder voetgangers, goed hun weg kunnen vinden in de stad. Hiervoor zijn grote informatiedisplays geplaatst bij het Centraal Station. Voor de digitalisering van het netwerk hebben we 100 routers vervangen bij pollers en slagbomen. Verschillende pollers hebben we vervangen (6) en verwijderd (6) en voorzien van camera's (8).

Voor de monitoring van de verkeersveiligheid hebben we twee nieuwe CCTV-camera's geplaatst.
In Amsterdam hebben we gekozen om het plaatsen en beheren van de intelligente verkeerslichten (i-VRI), een systeem dat verkeersstromen stuurt, te pauzeren. Er zijn nog te veel onduidelijkheden voor een goed en financieel verantwoordelijk beheer van de i-VRI's. Deze zijn landelijk en bij het programma bekend. In 2024 zijn we wel verder gegaan met het plaatsen van verkeersregelinstallaties die i-VRI voorbereid zijn.

Doel 2.4.2

Amsterdam is voorbereid op veranderend klimaat in 2050

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	zie indicatoren onder activiteit 2.4.2.1				

Doel 2.4.2

Het klimaat is veranderd, dat merken we aan de toename van extremen in hitte, droogte en neerslag. Ook krijgen we steeds vaker te maken hoge waterstanden en de bijbehorende gevolgen. Met klimaatadaptieve maatregelen onder andere gericht op vergroenen en waterbeheer bereiden we Amsterdam voor op een toekomst met een hogere zeespiegel en temperatuur, drogere zomers en nattere winters.

Activiteit 2.4.2.1

We zorgen voor een klimaatadaptieve stad

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal afgeronde klimaatadaptieve projecten	30 (2024)	30	10	15
2	Aantal m^2 vergroend op privaat terrein dmv tegelservice	11.000 (2024)	11.000	7.500	11.000
3	Aantal m^3 waterberging gerealiseerd en m^2 vergroend in impulsregeling projecten	1.000; 1.600 (2024)	1.000; 1.600	500; 12.000	635;16.090

Activiteit 2.4.2.1

In 2024 hebben we hard gewerkt om buurten groener en meer klimaatadaptief te maken, zoals het Gijsbrecht van Amstelpark, Frans Hals en Rivierenbuurt. Daarnaast coördineren we de inzet en voortgang op het gebied van klimaatadaptatie. In 2024 is de Agenda Klimaatadaptatie 2023-2026 vastgesteld, met acties langs alle portefeuilles.

We stimuleren en ondersteunen klimaatadaptatie in projecten, integreren klimaat-adaptatie structureel in werkzaamheden en beheer, we doen nader onderzoek en monitoren de voortgang, we vergroten de bewustwording en stimuleren en onder-steunen acties bij derden in de stad, en we zorgen voor kennisdeling en communicatie.

Ook zijn het afgelopen jaar samen met lokale organisaties, een woningcorporatie en veel vrijwilligers drie grote 'Onze Straat' acties uitgevoerd waarmee veel versteende tuinen zijn omgezet in groene tuinen. In combinatie met een gemeentelijke service, waarbij bewoners gratis hun tuintegels kunnen laten ophalen, is bij 840 huishoudens circa 11.000 m² aan stenen vervangen door groen.

Verbonden Partijen

Voor dit programmaonderdeel worden geen verbonden partijen ingezet.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	45,9	36,1	44,8	50,9	6,0
Lasten	275,7	279,8	277,1	292,1	15,0
Saldo Baten en Lasten	**-229,7**	**-243,7**	**-232,3**	**-241,2**	**-8,9**
Onttrekking	92,6	82,0	94,1	95,3	1,2
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**92,6**	**82,0**	**94,1**	**95,3**	**1,2**
Totaal 2.4 Beheer en onderhoud Openbare Ruimte	**-137,1**	**-161,7**	**-138,2**	**-145,9**	**-7,7**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 7,7 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 6,0 miljoen, hogere lasten van € 15,0 miljoen en hogere onttrekkingen aan de reserves van € 1,2 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 50,9 miljoen zijn € 6,0 miljoen hoger dan begroot. Dit komt door:

- Hogere baten door een hoger aantal opbrekingen door nuts- en telecombedrijven, onder andere grotere asfalt en sierbestrating opbrekingen. Daarnaast zijn er nieuwe tarieven vanaf augustus 2023 afgesproken wat ook leidt tot hogere baten. Zie ook toelichting op de lasten (€ 2,9 miljoen).
- Hogere buitengemeentelijke baten door onder meer hogere verkopen aan aannemers gerelateerd aan de toename van het aantal projecten in de stad (€ 2,7 miljoen).
- Hogere baten door meer aanvragen voor tijdelijke parkeerverboden (€ 1,0 miljoen).
- Hogere baten voor reclame in de openbare ruimte door indexatie (€ 0,6 miljoen).
- Hogere baten door verkopen van veegwagens in het kader van vernieuwing wagenpark (€ 0,2 miljoen).
- Hogere baten voor verhardingen door bijdragen van Liander en Waternet (€ 0,2 miljoen). Dit bedrag wordt minder onttrokken aan de reserve Stadsbehoud.
- Lagere baten door een lagere onttrekking vanuit het Nationaal Groeifonds voor verhardingen. Dit bedrag wordt doorgeschoven naar 2025 (€ 0,9 miljoen).
- Lagere baten door verantwoording van de baten vanuit het Rijk voor de Regiodeal ZaanIJ Groen en Meedoen op de balans. Een aantal activiteiten is doorgeschoven naar 2025. Denk bijvoorbeeld aan het project "Verbinden en verzachten Meeuwenlaan" en Pierenbadje Noord-Oost. En er is minder subsidie aangevraagd. Zie ook toelichting op de lasten (€ 0,6 miljoen).
- Lagere baten door een lagere onttrekking vanuit de impulsregeling klimaatadaptatie voor diverse klimaatadaptieve projecten door verschuiving in de projectplanningen. Dit bedrag is doorgeschoven naar 2025 (€ 0,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 292,1 miljoen zijn € 15,0 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt door:

- Hogere lasten voor onderhoud van verhardingen (€ 11,3 miljoen), grotendeels verklaard door het extra inlopen van achterstalligheid (€ 6,3 miljoen), wijziging in programmering 2024 door eerder verslechteren van wegen en in het kader van 750 jaar Amsterdam (€ 4,5 miljoen) en meer inzet voor BLVC-plan (Bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie) in verband met complexiteit projecten (€ 1,0 miljoen). De hogere lasten worden voor € 11,5 miljoen gedekt vanuit de reserve Stadsbehoud. Daarnaast is er minder gedeclareerd bij het Nationaal Groeifonds. Dit bedrag wordt doorgeschoven naar 2025 (€ 0,9 miljoen).
- Hogere afschrijvingslasten doordat investering Piet Heintunnel administratief niet tijdig gereed is gemeld, waardoor kapitaallasten niet zijn begroot (€ 4,6 miljoen) en afboeking van de investering Ligplaatsen Dijksgracht Oost (€ 0,2 miljoen).
- Hogere lasten door de toename van het aantal projecten in de stad, waardoor de inkoop van materialen is toegenomen (€ 3,0 miljoen).

- Hogere lasten door een hoger aantal opbrekingen door nuts- en telecombedrijven, onder andere grotere asfalt en sierbestrating opbrekingen. Zie ook toelichting op de baten (€ 2,4 miljoen).
- Hogere lasten voor tunnels door preventief onderhoud aan de IJ-tunnel om deze veilig te houden en verhelpen van storingen aan de IJtunnel en de Amsterdam Arena Tunnel (€ 1,9 miljoen).
- Hogere lasten als gevolg van een hogere toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren voornamelijk door langlopende openstaande vorderingen bij incasso (€ 1,3 miljoen).
- Hogere lasten door inhuur van specialistische kennis voor de diverse kapitaalgoederen (€ 1,0 miljoen).
- Hogere lasten voor verkeersvoorzieningen door een toename van aanvragen voor parkeerverboden en projecten (€ 0,9 miljoen).
- Hogere lasten op correctief onderhoud bij civiele constructies, zoals bruggen, sluizen, kades en ander kleine civiele werken om achterstallig onderhoud in te lopen (€ 0,9 miljoen).
- Hogere lasten voor groot onderhoud en instandhouding van speeltoestellen (€ 0,7 miljoen). Dit komt onder meer door meer kleine uitvoeringsprojecten en hoger uitvallen van projectkosten (€ 2,2 miljoen). Daarentegen zijn vanwege capaciteitsproblemen meer groot onderhoudsprojecten doorgeschoven naar 2025 (€ 1,5 miljoen). Per saldo is er € 1,0 miljoen meer onttrokken uit de reserve Stadsbehoud en is er € 0,3 miljoen minder onttrokken uit de reserve Achterstallig Onderhoud.
- Hogere lasten voor waterschapsbelasting 2021-2024. Voor de jaren 2022-2024 hebben we de lasten ingeschat, omdat we nog geen facturen hebben ontvangen van Waternet (€ 0,5 miljoen).
- Lagere lasten voor groot onderhoud bruggen door vertraging en scope wijziging voor groot onderhoud van 14 vaste bruggen in Nieuw-West en doorschuif groot onderhoud van Buiksloterdraaibrug en Hortusbrug (€ 5,2 miljoen). Dit bedrag wordt minder onttrokken aan de reserve Stadsbehoud (€ 5,2 miljoen).
- Lagere lasten van het wagenpark vooral door lagere onderhoudslasten en lagere brandstofprijzen (€ 1,3 miljoen).
- Lagere lasten door het niet weg kunnen zetten van Thermowerkzaamheden, onder meer belijning op asfalt verharding. Dit komt door het tekort aan capaciteit bij aannemer en tegenvallende weersomstandigheden (€ 0,9 miljoen).
- Lagere lasten voor doorontwikkeling en processen assetmanagement. De dekking is vanuit de reserve Stadsbehoud (€ 0,8 miljoen).
- Lagere lasten voor klimaatadaptatie (€ 0,8 miljoen). Door verschuivingen in de projectplanningen zijn nog niet alle klimaatadaptieve maatregelen getroffen. Hierdoor is er in 2024 deels minder gedeclareerd ten laste van de impulsregeling klimaatadaptatie (€ 0,5 miljoen) en deels minder verantwoord vanuit de coalitiemiddelen (€ 0,3 miljoen). Deze middelen schuiven door naar 2025.
- Lagere lasten door verantwoording van de lasten in het kader van de Regiodeal ZaanIJ Groen en Meedoen op de balans. Een aantal activiteiten, zoals het project “Verbinden en verzachten Meeuwenlaan” en Pierenbadje Noord-Oost, zijn doorgeschoven naar 2025. Er is ook minder subsidie aangevraagd. Zie ook toelichting op de baten (€ 0,7 miljoen).
- Lagere lasten voor correctief onderhoud aan de IJtunnel en Amsterdam Arena Tunnel door gebrek aan capaciteit (€ 0,6 miljoen).
- Lagere lasten voor onderzoek naar de bruggen doordat een deel van deze werkzaamheden langer duren en verschuiven naar 2025. Verder is de technische staat van de bruggen op een efficiëntere wijze getoetst, waardoor de kosten lager uitvallen (€ 0,3 miljoen).
- Lagere lasten onderhoud kademuur doordat werkzaamheden doorschuiven naar 2025 als gevolg van langere engineering- en ontwerpfase (€ 0,5 miljoen)
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

- De onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen 22-26 is in dit programmaonderdeel € 0,4 miljoen lager dan begroot. Zie toelichting op de lasten.
- De onttrekking aan de reserve Financieringsreserve Activa is € 1,7 miljoen lager dan begroot. Dit komt door een administratieve correctie op de afschrijvingen.
- De onttrekking aan de reserve Leidseplein is € 2,5 miljoen hoger dan begroot. De onttrekking is begroot in programmaonderdeel 2.1.
- De onttrekking aan de reserve Achterstallig Onderhoud, Openbare Ruimte & groen is € 0,7 miljoen lager dan begroot. Zie toelichting op de lasten.
- De onttrekking aan de reserve Programma Stadsbehoud is € 1,5 miljoen hoger dan begroot. Zie toelichting op de lasten. Een totaal van € 4,1 miljoen aan lasten zijn direct ten laste van de exploitatie gekomen, omdat de reserve per 1 januari 2025 wordt opgeheven.

Toevoegingen reserves

Er zijn geen toevoegingen aan de reserves in dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door oplopende achterstalligheid zullen bepaalde onderdelen (assets) uit functie moeten worden genomen.	▪ Maximaal inzetten op levensverlengende maatregel in plaats van vervanging en keuzes maken in samenspraak met (stadsdeel) bestuurders
2. Door de druk op de budgetten en met name het achterblijven van voldoende investeringsruimte bestaat het gevaar dat de openbare ruimte niet voldoet aan het gewenste niveau verzorgd en dat andere ambities op het gebied van bijvoorbeeld klimaat, energie, bereikbaarheid en gelijke kansen onder druk komt te staan. Er is zelfs een risico dat voor sommige assets het niveau onder het minimum niveau sober gaat uitkomen.	▪ Maximaal inzetten op levensverlengende maatregel in plaats van vervanging en keuzes maken in samenspraak met (stadsdeel) bestuurders.

Beleidskaders

- Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2023-2026. Beschrijft hoe we de openbare ruimte beheren en onderhouden en zo bijdragen aan de belangrijkste maatschappelijke opgaven van de stad.
- Uitvoeringsstandaard Toekomstbestendig Werken aan de Openbare Ruimte (2023). Hoe we werken in de openbare ruimte bij onderhoud, vervanging, herinrichting en losse verbetermaatregelen.
- Omgevingsvisie Amsterdam (2021). Langere termijn visie voor de ruimtelijke ontwikkeling van de stad ten behoeve van welvaart, welzijn en geluk van de Amsterdammers, regiobewoners en bezoekers.
- Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf ambities geformuleerd en principes uitgewerkt voor meer regie op ontwikkelen, inrichten, beheren en gebruiken van de openbare ruimte op stadsniveau.
- In het Beleidskader "1Amsterdam Heel & Schoon" (2017). Bevatten de principes voor onderhoud, reiniging en assetmanagement;
- De Standaard voor het Amsterdamse Straatbeeld (Beleidskader Puccinimethode – 2018) bevat standaard inrichtingsprincipes, profielen en materiaalkeuzes voor het ontwerpen en aanleggen van de openbare ruimte, gekoppeld aan de centrale inkoop van materiaal.
- De Routekaart Klimaatneutraal 2050 (2020) is een ambitiedocument voor de Amsterdamse energietransitie. De Routekaart beschrijft de belangrijkste ingrediënten van de visie en strategie om samen de overgang van fossiele naar duurzame energie in beweging te zetten en te houden.
- De strategie Amsterdam Circulair 2020-2025 (2020) bevat maatregelen die het gebruik van nieuwe grondstoffen moet laten afnemen. Afval anders aanbieden, minder voedsel verspillen, producten en materialen hergebruiken en bouwen met duurzame materialen.
- Het Programmaplan Bruggen en Kademuren (2020) is het overkoepelende kader voor het Programma en geeft invulling aan de organisatie en de aanpak.
- Programma Stadsbehoud.
- Programma aanpak wegtunnels Amsterdam.
- Het Beleidskader Verlichting (2017) definieert de rol van verlichting in Amsterdam en stelt de kaders waarbinnen de gemeente haar taken voor de verlichting uitvoert, waaronder de transitie naar 100 procent LED verlichting.
- Het Beleidskader Buitenreclame (2020) bepaalt de randvoorwaarden voor het toestaan van reclame in de openbare ruimte.
- Beleidskader Verkeersnetten (2018). Hierin staan de ambities uit Mobiliteitsaanpak en Uitvoeringsagenda uitgewerkt met daarbij een afwegingskader bij conflicterende belangen.
- Het "Handboek Inrichting Openbare Ruimte Amsterdam" zorgt voor de digitale en integrale ontsluiting van al het beleid dat van toepassing is op de inrichting van de openbare ruimte. Het betreft onder meer de volgende belangrijke beleidsproducten: Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf ambities geformuleerd en principes uitgewerkt om meer regie te voeren op ontwikkeling, inrichting, beheer van de openbare ruimte, afgestemd op het gebruik.
- Verordening op het Stedelijk Mobiliteitsfonds Amsterdam (2020), een fonds vanuit inkomsten van het straatparkeren om de openbare ruimte en het verkeer- en vervoersysteem te verbeteren.

2.2.5 Water

Een evenwichtig, veilig en duurzaam beheer en gebruik van water en wal door het onderhouden van waterassets en het beheersen van drukte en het tegengaan van overlast waardoor het Amsterdamse watersysteem functioneert en veilig is en een vlotte en veilige doorvaart wordt gegarandeerd.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Uitvoering onderhoud aan water
We hebben in 2024 het assetmanagement van water verder ontwikkeld. Er is een belangrijke stap gemaakt bij het in kaart brengen van de kwaliteit van het waterareaal. De achterstanden op het gebied van baggeren zijn inzichtelijk. Zowel organisatorisch als in uitvoering maken we stappen om te voldoen aan de wettelijke verplichting en maken we het watersysteem daarmee duurzamer, klimaat adaptiever én veiliger. Er is in totaal circa 49.000 m^3 gebaggerd, diverse duikers zijn vervangen en er is groot onderhoud gepleegd in parken, aan natuurvriendelijke oevers en op ecologische locaties.

Zwemwater
We hebben alle officiële zwemlocaties en intensief gebruikte wildzwemplekken geïnspecteerd en waar noodzakelijk hersteld. Dit is van belang om verantwoord te kunnen zwemmen in buiten water. Door langdurige overschrijdingen van de gestelde waterkwaliteitseisen is het zwemstrand aan de Sloterplas sinds 2023 helaas geen officiële zwemlocatie meer. In 2024 is een onderzoek uitgevoerd en zijn maatregelen vastgesteld die ervoor moeten zorgen dat het strand op de eerst mogelijke datum weer als officiële zwemlocatie aangewezen kan worden.

Brandkranen
In Amsterdam zijn 16.623 brandkranen. Jaarlijks wordt de helft daarvan geïnspecteerd. De opgelopen achterstand in 2023 is in 2024 ingelopen. In 2024 zijn in totaal 12.210 brandkranen geïnspecteerd. Op enkele complexe plekken na zijn alle herstelmaatregelen uitgevoerd.

Waternetvloot
De laatste jaren loopt de baggeropgave in de binnenstad van Amsterdam terug. Dit komt omdat we in 2006 de rioolwaterzuivering hebben verplaatst, de woonboten hebben aangesloten op het riool en omdat we de grachten daarom minder doorspoelen. Daardoor is er nu een betere waterkwaliteit en is er minder baggeraanwas.

Varen
De Raad van Staten heeft in 2024 het vaarbeleid op het gebied van exploitatievergunningen voor rondvaart herroepen. Het gevolg is dat alle exploitatievergunningen nu weer voor onbepaalde tijd gelden. In reactie daarop heeft de gemeente een vergunningenstop ingesteld tot 25 september 2025. De raad is door middel van een bestuurlijke brief geïnformeerd in december 2024 over de uitspraak en de wijze waarop we verwachten het nieuwe en/of aan te passen beleid passagiersvaart te ontwikkelen.

Vaarbewegingen
Het aantal vaarbewegingen van de passagiersvaart is met 27 procent gestegen ten opzichte van 2023. Ook is deze stijging te zien in de pleziervaart ad 11 procent meer actieve vignetten. Details zijn vermeld in de Grachtenmonitor. Er worden maatregelen genomen om het aantal vaarbewegingen te reguleren door het instellen van venstertijden voor gebruik van op- en afstapvoorzieningen; pilot Oudezijds Voorburgwal liep van 1 mei tot 1 oktober 2024 en had als doel de overlast te verminderen.

In 2024 is de 12+-maatregel pleziervaart geëvalueerd. De maatregel draagt bij aan een reductie van overlast en is goed handhaafbaar. Er komt een gebiedsgerichte (handhavings)aanpak tegen overlast op de hoofddoorvaartroutes. Het al dan niet invoeren van de 12+-maatregel op de hoofdvaarroutes wordt hierin meegenomen.

Stadsgebied Weesp

In 2024 is de introductie van het binnenhavengeld pleziervaart 2025 in stadsgebied Weesp vastgesteld. Hiermee dragen de inwoners van Weesp bij aan de door de gemeente geleverde infrastructuur en diensten.

Doel 2.5.1

Het openbare water is begaanbaar, aantrekkelijk, schoon en veilig voor alle gebruikers.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Schoonheidsgraad van de grachten (0-10)	7,8 (2017)	7.0	7,0	7,0
2	De werkvoorraad voor het baggeren is gelijk aan de hoeveelheid bagger die er jaarlijks bijkomt	n.t.b.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.
3	Aantal aanschrijvingen op de wettelijke zorgtaak voor baggeren en schonen	100 (2025)	354	100	233
4	Aantal ton verwijderd drijf- en grofvuil uit bevaarbaar water	175 (2020)	160	350	160

Doel 2.5.1

Drijfvuil verwijderen gebeurt volgens de afgesproken KPI. (Schoonheidsgraad hoger dan 7) Bureau Onderzoek en Statistiek monitort de resultaten en brengt per kwartaal een rapportage uit per wijk over de behaalde resultaten.

Activiteit 2.5.1.1

We baggeren en verwijderen drijf- en grofvuil uit openbaar water.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	De werkvoorraad voor het baggeren is gelijk aan de hoeveelheid bagger die er jaarlijks bijkomt	volgt in juli 2024 (2025)	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.
2	Aantal ton verwijderd drijf- en grofvuil uit bevaarbaar water	175 (2020)	160	350	160
3	Het aantal aanschrijvingen op de wettelijke zorgtaak voor baggeren en schonen	100 (2025)	354	100	233

Activiteit 2.5.1.1

Het aantal ton voor verwijderd drijf- en grofvuil valt lager uit ten opzichte van de peilwaardewaarde, doordat sinds 2020 de tonnages van verwijderde wrakken en bootjes niet meer worden meegeteld.

Het baggeren in Amsterdam verloopt volgens planning. In 2024 is één integraal baggerplan ontwikkeld waarin alle baggeractiviteiten voor de komende 15 jaar in Amsterdam zijn opgenomen. We hebben nu inzichtelijk of-, en in welke mate, er sprake is van achterstalligheid en zullen dat in de voorjaarsnota 2025 onderbouwen.

Jaarlijks controleren de drie waterschappen in Amsterdam of wij als eigenaar/gemeente het noodzakelijke onderhoud hebben uitgevoerd om onze wateren vrij te houden van obstakels zoals overmatige plantengroei, zodat de doorstroom niet belemmerd wordt. De controles worden uitgevoerd in november. In 2024 hebben wij 233 aanschrijvingen ontvangen waar het onderhoud niet op tijd was uitgevoerd.

Activiteit 2.5.1.2

We bedienen bruggen en sluizen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage passages door beroepsvaarders dat plaatsvindt binnen de gestelde termijn	97% (2014)	95%	95%	95%

Activiteit 2.5.1.2
De situatie rond de uitgeschakelde Centrale Objectbediening is onveranderd. Alle beweegbare bruggen en sluizen worden daardoor nog steeds op locatie bediend. De huidige centrale is verouderd en wordt versneld afgeschreven, dit is meegenomen in het resultaat van 2024. We hebben gewerkt aan een plan voor de toekomstige wijze van bedienen en de dienstverlening voor de Amsterdamse bruggen en sluizen waar mogelijk te optimaliseren.

Activiteit 2.5.1.3

We beheren en onderhouden onze assets (water en civiele constructies).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Vorderingen op de inventarisatie van stuwen en duikers	16% (2022)	16%	60%	95%
2	Jaarlijks wordt de helft van het areaal aan Brandkranen geïnspecteerd en uit inspectie volgende reparaties worden uitgevoerd.	50% (2022)	60%	84%	50%
3	Versnellen van het herstel van kademuren (strekkende meters per jaar)			2 bruggen en 1.200m kademuur	PBK, Opgave moet volg volgen en worden verwerkt

Activiteit 2.5.1.3
Een duiker is een (betonnen) constructie die twee waterlopen aan elkaar verbindt. Op dit moment is 80 procent van de duikers visueel geïnventariseerd en geïnspecteerd. Op basis van deze gegevens zijn er geen bijzonderheden geconstateerd. Het onderhoud en vervanging wordt meegenomen in de reguliere onderhoudsactiviteiten en instandhoudingsplannen

We hebben 4.971 brandkranen geïnspecteerd op aanwezigheid en functioneren. Daarmee is de realisatie conform afspraken. Zowel Brandweer als Waternet hebben de afgesproken verbetering in proces en resultaat gerealiseerd. Een deel van onze brandkranen had aandachtspunten. Dat varieerde van het weghalen van begroeiing tot minder toegankelijke brandkranen op bouwterreinen. We hebben de geconstateerde knelpunten na de inspecties opgelost op enkele complexe locaties na. Er zijn geen indicaties dat dit leidt tot risico's voor de veiligheid in de stad.

Voor een inhoudelijke toelichting over het versnellen van herstel kades wordt verwezen naar de tekst in programmaonderdeel 2.4.

Doel 2.5.2

We verdelen het gebruik van het water en voorzieningen bij het water en beheersen drukte op het water.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Tijdige afgifte van nautische kaders ten behoeve van vlot en veilig gebruik van de vaarwegen (binnen 14 dagen na ontvangst van de complete toestemmingsaanvraag)	> 90% (2022)	> 90%	> 90%	> 90%

Doel 2.5.2
De toenemende drukte in de stad is terug te zien op het water. Dit leidt tot groei van vaarbewegingen en aantal boten en beïnvloedt de leefbaarheid en het stedelijk milieu, de vlotte en veilige doorvaart en de kwaliteit van de grachten als historisch erfgoed. Dit alles maakt de tijdige afgifte van nautische kaders voor een vlot en veilig gebruik van de vaarwegen van belang.

Activiteit 2.5.2.1

We geven de maximaal beschikbare vergunningen voor de passagiersvaart uit.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	We wijzen iedere twee jaar exploitatie-vergunningen passagiersvaart toe		Geen uitvoering aangegeven.	Voor-bereiding uitgifte 2e tranche.	Het college heeft besloten de tranche 2026 uit te stellen naar 2028. De aanvraagperi-ode voor vergunningen voor deze tranche is ook uitgesteld.
2	We wijzen iedere twee jaar beschikbare ligplaatsvergunningen toe voor het Amsterdamse binnenwater (door programma Varen en door de stadsdelen)		Geen uitvoering aangegeven.	Voorberei-ding toewijzen en uitgeven van ligplaats-ver-gunningen	Maximaal aantal te verdelen ligplaatsen is vergund.
3	We verdelen en reguleren het gebruik van de (semi-exclusieve) op- en afstaplocaties op transparante wijze		Geen uitvoering aangegeven.	Vaststelling van de verdeling van op- en afstapplekken	Ontwikkelen van het aangepaste beleid voor op- en afstapplekken

Activiteit 2.5.2.1

De Raad van Staten heeft in 2024 het vaarbeleid op het gebied van exploitatie-vergunningen voor rondvaart herroepen. Het gevolg is dat alle exploitatievergunningen nu weer voor onbepaalde tijd gelden. In reactie daarop heeft de gemeente een vergunningenstop ingesteld tot 25 september 2025. De raad is door middel van een bestuurlijke brief geïnformeerd in december 2024 over de uitspraak en de wijze waarop we verwachten het nieuwe en/of aan te passen beleid passagiersvaart te ontwikkelen.

Indicator 1

De voorbereiding van de tweede uitgifteronde van exploitatievergunningen is in 2024 niet opgepakt omdat deze in april 2024 met 2 jaar is uitgesteld. Naar aanleiding van de uitspraken van de Afdeling van september en oktober 2024 wordt er nieuw beleid ontwikkeld voor de passagiersvaart. Het is op dit moment onduidelijk hoe de uitgifte van vergunningen in de toekomst gaat plaatsvinden.

Indicator 2

Via loting zijn in juni 2024 voor 14 ligplaatsen nieuwe ligplaatsvergunningen voor passagiersvaartuigen verleend. Naast de twee vrijgekomen plekken zijn ook vergunningen verleend voor vier ongebruikte en acht nieuwe (tijdelijke) ligplaatsen. Op 22 april 2024 zijn uit het oogpunt van beleidsharmonisatie 15 huurovereenkomsten van waterpercelen opgezegd. Op deze percelen worden passagiersvaartuigen afgemeerd. In plaats van huur kan vanaf dat moment overal precario liggeld worden geïnd. Deze maatregel is aangekondigd in Nota Varen Deel 2. Door de uitspraak van de Afdeling van 25 september 2024 moet het in 2022 vastgestelde ligplaatsenbeleid voor passagiersvaartuigen ook worden herzien.

Indicator 3

De vaststelling van de verdeling van op- en afstapplekken is nog niet opgepakt omdat er in 2024 een tijdelijke stop was in de uitvoering van het beleid passagiersvaart.

Activiteit 2.5.2.2

We hebben steeds beter zicht op het gebruik van het binnenwater door middel van de Digitale Gracht.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	De Digitale Gracht registreert het aantal passages per rak	Actuele monitoring ≥ 90% van de tijd (2022)	Actuele monitoring ≥ 90% van de tijd	Actuele monitoring ≥ 90% van de tijd	Actuele monitoring ≥ 90% van de tijd
2	Zicht op het aantal pleziervaartuigen op het binnenwater dat beschikt over een geldig vignet	Gekoppeld aan de Grachten-monitor.	Rapportage is opgenomen in de Grachten-monitor 2023	Jaarlijkse rapportage via de Grachten-monitor	Jaarlijkse rapportage via de Grachten-monitor

Activiteit 2.5.2.2

Sinds 2021 monitoren we zowel passagiers- als pleziervaart met de Digitale Gracht. In 2022 is het sensorsysteem aangepast voor betrouwbaardere gegevens en is het

doorvaartvignet voor pleziervaart ingevoerd. Dit maakt het gebruik van, en de druk op, het binnenwater zichtbaar.

Verbonden Partijen

Stichting Waternet

Waternet zorgt in opdracht van ons en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) voor schoon en voldoende water. Daarnaast verzorgt Waternet de brugbediening, het nautisch beheer van de hoofddoorvaartroutes (Amstelroute en Kostverlorenvaartroute) en stelt het de IJsnota op. De voortgang in de governance van Waternet wordt gerapporteerd bij programma 2.7.

Havenbedrijf Amsterdam NV/Port of Amsterdam

Port of Amsterdam ontwikkelt, exploiteert en beheert de Amsterdamse havenregio en stimuleert de duurzame economische ontwikkeling in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Dit alles met een goede balans tussen:

- een gezond financieel rendement.
- een goede kwaliteit van de leefomgeving.
- een brede toegevoegde waarde voor de regio.

Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied

De Divisie Havenmeester van Havenbedrijf Amsterdam NV voert de taken van het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied (CNB) uit.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 2.5 Water

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	3,7	4,5	5,5	6,2	0,7
Lasten	53,4	56,1	58,3	60,0	1,7
Saldo Baten en Lasten	**-49,7**	**-51,6**	**-52,8**	**-53,8**	**-1,0**
Onttrekking	24,4	24,7	24,2	25,2	1,0
Toevoeging	0,0	0,4	1,0	1,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**24,4**	**24,3**	**23,2**	**24,2**	**1,0**
Totaal 2.5 Water	**-25,3**	**-27,4**	**-29,6**	**-29,6**	**0,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een afwijkend resultaat van € 0 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,7 miljoen, hogere lasten van € 1,7 miljoen en hogere onttrekkingen aan de reserves van € 1,0 miljoen.

Het gelijkblijvend resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt door:

Baten

De totale baten van € 6,2 miljoen zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot omdat er meer Binnenhavengeld is geïnd. Dit is het gevolg van het verlagen van de milieukorting op het reguliere binnenhavengeldtarief naar 35 procent voor uitstootvrije en hybride vaartuigen, het uitvoeren van controles en communicatie over vignetplicht. Daarnaast zijn er meer leges geïnd omdat er meer vergunningen zijn verstrekt dan verwacht.

Lasten

De totale lasten van € 60,0 miljoen zijn € 1,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt door:

- Hogere lasten vanwege afboeken bediencentrale die verouderd is en niet meer gebruikt kan worden (€ 1,8 miljoen).
- Hogere lasten door kosten ICT. De lasten in Programmaonderdeel 2.5 zijn € 1,3 miljoen hoger als gevolg van de € 1,7 miljoen kosten voor de doorontwikkeling van de ICT nautische keten. Deze kosten worden vanuit de frictiekostenreserve gedekt als Programma 2 een negatief resultaat heeft (€ 1,3 miljoen).

- Hogere lasten vanwege meer inzet op lokale bediening van bruggen en sluizen omdat de bediencentrale op afstand niet werkt (€ 1,2 miljoen).
- Hogere lasten voor groot onderhoud en instandhouding van totaal € 0,6 miljoen. Dit betreft hogere lasten van € 1,4 miljoen door voorbereiding van groot onderhoud 2025 aan kademuren, steigers en sluizen en duurder uitvallen van projecten, en lagere lasten voor sluizen van € 0,8 miljoen door vertraging van inspecties. De dekking is vanuit de reserve programma Stadsbehoud (€ 0,6 miljoen).
- Hogere lasten voor groot onderhoud en instandhouding van het kapitaalgoed van totaal € 0,5 miljoen. Dit betreft groot onderhoud van de waterbodem rondom Schinkelbruggen en monitoring en inspecties om areaal, opgave en achterstanden sneller en beter in kaart te hebben. De dekking is vanuit de reserve programma Stadsbehoud (€ 0,5 miljoen).
- Hogere lasten voor inhuur en advies om de watertaken administratief in te bedden in de organisatie. Hieronder vallen ook vraagstukken over de deelneming Watertransportmaatschappij Rijnland-Kennemerland NV en het governancetraject van stichting Waternet en inhuur (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten vanwege extra inkomsten voor transport over water. Vanuit de gemeente wordt er ingezet op meer vervoer over water om de verkeersdrukte in de binnenstad te verlagen. Onderdeel daarvan is een opdracht aan Waternet om met de vloot transport over water uit te voeren. Vanwege de lagere inzet op baggeren is er ruimte om de vloot in te zetten voor transport over water (€ 1,6 miljoen).
- Lagere lasten voor het programma Bruggen en Kademuren die – net zoals in programmaonderdeel 2.1 – met name worden veroorzaakt door lagere uitgaven voor innovatietrajecten, mede door een tekort aan capaciteit. De dekking is vanuit de reserve Achterstallig Onderhoud, Openbare Ruimte & Groen (€ 1,4 miljoen).
- Lagere lasten vanwege minder baggerwerkzaamheden. De laatste jaren zien we dat er minder gebaggerd hoeft te worden vanwege de status van de watergangen (€ 1,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,2 miljoen).

Onttrekkingen reserves

- De onttrekking aan de frictiekostenreserve is € 1,7 miljoen hoger dan begroot. Zie toelichting op de lasten.
- De onttrekking aan de reserve Programma Stadsbehoud is € 1,0 miljoen hoger dan begroot. Zie toelichting op de lasten.
- De onttrekking aan de reserve Achterstallig onderhoud, Openbare Ruimte & Groen is € 1,4 miljoen lager dan begroot. Zie toelichting op de lasten.
- De onttrekking aan de Egalisatiereserve Xaas is € 0,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt doordat de vervanging van het vergunningenaanvraagsysteem (Uselab) vertraagd is en in 2025 zal plaatsvinden. Omdat het een XaaS-oplossing betreft, worden de lasten vanuit de XaaS-reserve gedekt.

Toevoegingen reserves

De toevoeging aan de Egalisatiereserve Xaas is € 1,0 miljoen en conform de begroting.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. De Raad van State heeft in 2024 geoordeeld dat het beleid van de gemeente Amsterdam om het aantal exploitatievergunningen voor passagiersvaat te beperken niet geldig is. Hierdoor zijn eerder verleende vergunningen die voor onbepaalde tijd golden opnieuw van kracht. Dit kan gevolgen hebben voor de verdeling van vergunningen, concurrentieverhoudingen en drukte op de grachten	▪ Ontwikkelen van een nieuw, juridisch houdbaar beleid. Verkennen en implementatie van tijdelijke maatregelen om overcapaciteit op de grachten te voorkomen.

Beleidskaders

- De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW 2000) gaat over het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa. Voldoen aan de KRW-richtlijn is een gezamenlijke opgave voor overheden. Wij zijn verantwoordelijk voor het nemen van-, of helpen bij maatregelen vanuit onze eigen taken en verantwoordelijkheden (beheer openbare ruimte, gemeentelijke watertaken, drinkwatertaken en als eigenaar). De doelen en maatregelen van alle partijen worden opgenomen in de Stroomgebiedbeheerplannen. Deze plannen worden iedere 6 jaar geactualiseerd. Begin 2022 is het derde Stroomgebiedbeheerplan vastgesteld voor de periode 2022-2027. Uiterlijk in 2027 moeten we voldoen aan de doelen van de KRW-richtlijn.
- Met de Nota's Varen Deel 1 (2019) en Deel 2 (2020) geeft het bestuur kaders voor een evenwichtig, veilig en duurzaam gebruik water en wal door het beheersen van drukte en het tegengaan van overlast, waarbij de vlotte en veilige doorvaart wordt gegarandeerd.
- Watervisie Amsterdam 2040 (2016). De Watervisie is een structuurvisie uitwerking en geeft een ruimtelijk-economisch toekomstbeeld van het gebruik van het water in 2040 met een Uitvoeringsagenda 2018.
- Het Actieplan Schone Lucht (2019) werkt aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. Het richt zich op het uitstootvrij maken van het verkeer in de stad en het beperken van de uitstoot van andere bronnen. Daarmee behalen we de WHO-advieswaarden voor schone lucht, uiterlijk in 2030. Deze doelstelling gaat verder dan de door de Europese Unie gestelde normen voor luchtkwaliteit.
- Het Deltaprogramma Nederland. In het kader van het Deltaprogramma heeft Amsterdam, in samenwerking met partneroverheden in de regio, de Deltastrategie Regio Amsterdam opgesteld. De gemeente Amsterdam heeft de Intentieverklaring Ruimtelijke Adaptatie ondertekend die is voortgekomen uit de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Aanvullend daarop is er voor Rainproof nog een regionale intentieverklaring opgesteld. De deltabeslissingen uit het nationale Deltaprogramma zijn vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP). De acties voor de gemeente zijn vastgelegd in de Agenda Duurzaam Amsterdam.
- Het Nationaal bestuursakkoord Water. De bezuinigingen van de overheid zijn voor de watersector vastgelegd in het Bestuursakkoord Water (BAW 2011). Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben hierin afspraken gemaakt om Nederland, met minder kosten en bestuurlijke drukte, de komende jaren droog en veilig te houden.
- Strategische Bedrijfsvisie Haven (looptijd twaalf jaar) en het Strategisch Plan (looptijd vier jaar). In de statuten is bepaald dat het Havenbedrijf deze plannen opstelt, waarna deze voor wensen en bedenkingen worden aangeboden aan college van burgemeester en wethouders en gemeenteraad. In 2015 is de Visie 2030 in raad en college behandeld. Het Strategisch Plan 2017-2021 is op 13 juni 2017 vastgesteld.

2.2.6 Groen en Dierenwelzijn

Amsterdam, een groene stad met meer waarde voor mens en dier.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

In 2024 hebben we het Plan Biodiversiteit fase I voorbereid. Hierin worden doelen opgenomen om de biodiversiteit in de ecologische gebieden van Amsterdam te vergroten. In het plan wordt beschreven hoe het gaat met de biodiversiteit in Amsterdam en welke maatregelen genomen kunnen worden om die te behouden en verbeteren.

Het Grote groenonderzoek heeft plaatsgevonden onder Amsterdamse inwoners. Resultaten worden in 2025 gepubliceerd en geven inzicht in gebruik en waardering van het huidige groen.
Meer en beter groen: Voor de uitvoering van projecten in bij bruggen en kades is in 2024 het Handboek Natuurinclusieve Bruggen en Kademuren gepubliceerd.

In 2024 hebben we het dagelijks beheer en onderhoud uitgevoerd aan de groen objecten in de openbare ruimte. Dit omvatte het beheer van de parken, boom- en groenonderhoud, het maaien van gazons en taluds. Door klimaatverandering zagen we de druk op het dagelijks beheer en onderhoud van het groen toenemen. Door de milde winter en warmere temperaturen groeiden planten langer, wat leidde tot vaker maaien, snoeien en andere onderhoudswerkzaamheden. Ook hebben enkele stormen gezorgd voor de nodige opruim- en snoeiwerkzaamheden.

In 2024 heeft het groot onderhoud zich gericht op kap en herplanting in het kader van het vervangingsprogramma boomveiligheid in de openbare ruimte en de reparatie van plantvakken en gazons in wijken en parken.

Op basis van de eerste voedselmonitor 2024 weten we nu wat de cijfers van de doelen zijn: Percentage duurzaam regionaal geproduceerd voedsel in Amsterdam beschikbaar is 15 procent (zonder beeld van mate van duurzaam). Verschuiving in de verhouding plantaardig ten opzichte van dierlijke eiwitten in het menu van de Amsterdammer is 52-48 procent.
In 2024 is ARTIS gestart met een aantal grote initiatieven om te vergroenen en verduurzamen. Zo is een start gemaakt met de analyse of het huidige leidingwerk kan worden hergebruikt voor het realiseren van een aardgasvrij warmtenet op basis van aquathermie.

In 2024 is ingezet op de bestuurlijke vaststelling van Agenda Dieren 2023-2026 en de uitvoering daarvan.

Doel 2.6.1

Er komt meer Groen met meer waarde voor mens en dier, Groen is functioneel, aantrekkelijk, veilig en draagt bij aan sociaal welzijn, gezondheid, stadsnatuur en klimaatadaptatie (inclusief Voedsel).

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage groenvlak met conditiescore 4 en hoger gemeten op basis van NEN 2767 -methodiek (= technische kwaliteit)	Sober, 90% van groenvlakken met score 4 of hoger (2022)	voldoet	Sober, 90% van groenvlakken met score 4 of hoger (2022)	Voldoet (4% heeft zeer slechte conditie)
2	Waarderingscijfer bezoek Amsterdamse Bos	8,4 (2022)	n.v.t.; geen actuele gegevens het onderzoek is 2-jaarlijks.	8	N.v.t: onderzoek is 2-jaarlijks
3	Waarderingscijfers bewoners voor het onderhoud van het groen in de buurt (meting op basis van WiA; frequentie 1x per 2 jaar).	6,9 (2021)	6,7	7.0	N.v.t; onderzoek is 2-jaarlijks

Activiteit 2.6.1.1

We beheren en onderhouden het groen functioneel en veilig.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal bomen dat jaarlijks is vervangen in het kader van veiligheid.	2.000 (2022)	2.000	1.700	800 bomen; 1.500 groeiplaatsen **
2	Aantal m² Japanse duizendknoop dat jaarlijks bestreden wordt.	6.500 (2022)	13.780 *	6.500	13.000
3	Aantal m² beplanting dat jaarlijks wordt vervangen c.q. gerenoveerd in het kader van instandhouding groen.	80.000 (2022)	350.000 *	80.000	365.000 ***

* Zowel voor de hoeveelheid m² Japanse Duizendknoop als ook voor de m² beplanting is er een verschil tussen de peilwaarde en de gerealiseerde hoeveelheid in 2023. De reden hiervan is dat er enerzijds een deel is uitgevoerd uit het programma van 2022 en deels dat de peilwaardes een realistische bijstelling nodig hebben. Bij de Voorjaarsnota 2025 wordt een actualisatie voorgesteld.

** In 2024 is het grondwerk voor 1.500 groeiplaatsen voor bomen uitgevoerd. Plantwerk kon echter pas laat in het seizoen starten waardoor tot en met 31 dec. 2024 circa 800 stuks geplant konden worden. De overige groeiplaatsen worden vanaf 1 januari 2025 verder beplant.

*** In 2024 is 15.000 m² aan plantvakken gerenoveerd en is groot onderhoud uitgevoerd bij 350.000 m² gazon.

Activiteit 2.6.1.1
Er zijn circa 1.500 groeiplaatsen aangelegd en 800 bomen geplant. De aanleg van groeiplaatsen is in de 2e helft van het jaar op snelheid gekomen, door weersomstandigheden is het planten van het planten van bomen achtergebleven in relatie tot de prognose. Er zijn 800 bomen gekapt vanwege veiligheid of als gevolg van storm of ziekte.

In totaal is er 365.000 m² aan plantvakken en gazons met de slechtste kwaliteit gerenoveerd, inclusief locaties die zijn aangedragen door de stadsdelen. De plaagdruk van (boom)ziekten is ook dit jaar weer licht gedaald. De Japanse duizendknoop is met 13.000 m² bestreden en op 1.200 bomen de Eikenprocessierups verdreven.

Activiteit 2.6.1.2

We werken aan een groene, klimaatadaptieve en biodiverse stad. De redenen voorhet verschil in de peilwaarde en de gerealiseerde hoeveelheid in 2023 is dat er een deel is uitgevoerd uit het programma van 2022.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal m² terrein waarvan de inrichting is omgevormd om het daarna ecologisch te beheren, zoals gerealiseerd binnen het vervangingsprogramma.	15.000 (2022)	24.500 ****	15.000	0 *****

**** De redenen van het verschil in de peilwaarde en de gerealiseerde hoeveelheid in 2023 is dat er een deel is uitgevoerd uit het programma van 2022.

***** In Q1 van 2025 zal het Plan Biodiversiteit worden ingediend. Hierin staan kaders opgenomen voor de ontwikkeling van de biodiversiteit. Daarnaast zijn de verrekenprijzen van de aannemers momenteel heel hoog. Om te voorkomen dat er dure investeringen worden gedaan die later mogelijk strijdig kunnen zijn met de nog vast te stellen kaders zijn de ecologische omvormingen tijdelijk stop gezet.

Activiteit 2.6.1.2
De overbesteding binnen groot onderhoud groen komt door een aantal factoren, zoals doorschuiven van groot onderhoud in parken van 2023 naar 2024 en onverwachte kosten bij sanering Japanse Duizendknoop door asbest. Daarnaast is de aanschaf van bomen voor jubileumjaar Amsterdam 750 voorgefinancierd vooruitlopend op overeengekomen donatie voor 750 extra bomen.

In 2024 zijn vanuit duurzaam herstelfonds de laatste 20 vergroeningsinitiatieven afgerond op (school)pleinen, straten, speelplekken en gevels. In totaal zijn de afgelopen jaren 2.800 m² aan verharding omgevormd naar groen en zijn er 42 bomen geplant uit dit fonds. Zo zijn verschillende (school)pleinen, straten, speelplekken, kades en gevels vergroend.

Activiteit 2.6.1.3

We faciliteren medebeheer en bevorderen aantrekkelijk groen voor mens en dier.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage meldingen groen dat tijdig en naar tevredenheid van de melder is afgehandeld	53% (2023)	53%	70%	54%
2	Aantal participanten in het Amsterdamse Bos – deelnemers natuureducatie – vrijwilligers – bijzondere doelgroepen	77.500 uren (2022)	Vrijwilligers: 3.000; Arbeidsparticipanten: 14.000; Deelnemers natuur en educatie: [volgt]	Vrijwilligers: 2.500 uur; Arbeidsparticipanten: 13.500; Deelnemers natuur educatie 4.000	Vrijwilligers; 3.250 uur; Arbeidsparticipanten: 32.000 uur; Deelnemers natuureducatie: 8.000 uur

Activiteit 2.6.1.3

Meer en beter groen

Een weerbare stad heeft voldoende groen nodig dat goed wordt onderhouden en een bijdrage levert aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, sociaal welzijn en gezondheid. In de verdichtende stad is dat een uitdaging. Met de realisatie van nieuwe groene projecten, betere samenwerking, een efficiëntere programmering en inzet van vakmanschap werken we aan die groene stad.

Het uitvoeringsplan groen bevat ruim 220 groenprojecten, deels in voorbereiding en deels in uitvoering. Onderdeel hiervan zijn de groene plekken waarvan de laatste initiatieven vanuit het duurzaam herstelfonds afgelopen jaar zijn aangelegd in de bestaande openbare ruimte. In parken is de uitvoering van verbetering van het groen met meer waarde voor mens en dier voorbereid, onder andere in het park Gaasperplas en het Rembrandtpark.

Werkwijzen in relatie tot een goede programmering voor een snelle uitvoering zijn verbeterd met aandacht voor kwaliteit en proces bij de aanleg van groenprojecten.

We werken meer natuurinclusief en zetten in op ecologisch beheer en onderhoud en een betere waterkwaliteit. Dit gebeurt onder andere in het Amsterdamse Bos waardoor de biodiversiteit en het leefgebied voor flora en fauna toeneemt. Bijzondere aandacht is er ook voor de kerngebieden en verbindingszones van de Ecologische Structuur Amsterdam. Hier monitoren we de ecologische kwaliteit door inspectie van flora en fauna, inrichting en beheer.

We werken verder aan het versterken van de groenstructuur door groengebieden uit de Hoofdgroenstructuur met elkaar te verbinden met groene straten die mensen en dieren kunnen gebruiken. Hiervoor wordt een Groene Stratenkaart ontwikkeld die richting en kansen biedt voor de uitbreiding en verbetering van de groene infrastructuur in de stad.

De procedure voor de aanleg van geveltuinen en beplanten van boomspiegels is verbeterd. Ook zorgen we voor meer groen in de buurt vanuit het amendement Tegel er uit, groen er in. In 2024 zijn hier medebeheerprojecten in de stadsdelen mee gefinancierd.

Sinds 2024 stimuleren we het aanleggen van groene daken met de subsidie Groen in Amsterdam. Ook delen we kennis en inspireren we bewoners en bedrijven om hun dak te vergroenen en duurzaam te gebruiken. Dat deden we in 2024 bijvoorbeeld met het Dakpark op hoogte.

Amsterdamse Bos

Ook het afgelopen jaar lag de focus vooral op het wegwerken van achterstallig onderhoud aan groen, paden, waterbodem en bruggen. In deze collegeperiode is al het achterstallig onderhoud van het Amsterdamse Bos weggewerkt. Daarnaast is er een plan opgesteld voor private financiering van beheer en onderhoud.

Activiteit 2.6.1.4

Integrale aanpak transitie voedselketen naar gezond, eerlijk en duurzaam voedsel voor alle Amsterdammers. Hier is nog niet bekend in hoeverre het voedsel duurzaam geproduceerd is.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage duurzaam regionaal geproduceerd voedsel in Amsterdam beschikbaar	15% (2024)	18% ******	15%	15%
2	Verschuiving in de verhouding plantaardig t.o.v. dierlijke eiwitten in het menu van de Amsterdammer	40% plantaardig : 60% dierlijk (2023)	40% : 60%	45% : 55%	52% : 48%
3	Terugdringen voedselverspilling	n.t.b.	******* (zie toelichting)	30%	pm *******

****** Hier is nog niet bekend in hoeverre het voedsel duurzaam geproduceerd is.

******* Cijfers nog niet bekend. Met de integrale aanpak voedseltransitie wordt ook een monitoring opgezet. In 2025, uiterlijk Q1 moet dit duidelijk worden.

******** Het cijfer in het Jaarverslag 2023 (10.670) is onjuist, 9.966 is het juiste aantal ritten dat jaar.

Activiteit 2.6.1.4
De eerste voedselmonitor brengt doelen scherper in beeld, maar geeft vooral een schat aan informatie over omvang van de netwerken en partijen die met voedseltransitie bezig zijn.
Ondersteuning van voedselinitiatieven door Impuls Sociale Handprint, met brede maatschappelijke waarde als uitkomst.
Versterken van netwerken door organisatie van de dag van de voedseltransitie en dag van de stadslandbouw.

Doel 2.6.2

Gehouden dieren en vrijlevende dieren ontvangen ondersteuning waar gezond en prettig leven in het geding is.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal verleende zorg	13.034 (2021)	14.308	14.000	14.210

Activiteit 2.6.2.1

Dieren in de knel worden naar de opvang vervoerd ten behoeve van adoptie/ hereniging (gezelschapsdieren) of uitzetting in de natuur (vrijlevende dieren). De ADAM regeling wordt voortgezet.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal ritten Dierenambulance Amsterdam	9.948 (2021)	9.966-********	9.000	9.954
2	Aantal opgevangen dieren (honden, katten, konijnen) in opvangketen.	3.500 (2021)	1.316	3.500	1.824
3	Aantal consulten bij dierenarts op basis van de ADAM-regeling.	2.096 (2021)	2.322	2.000	2.432

Activiteit 2.6.2.1
Met Agenda Dieren 2023-2026 wordt het positief welzijn verbeterd van gezelschaps-dieren, wilde dieren, vee en dieren in relatie tot sport, ontspanning en onderzoek. Dat betekent dat de inzet bijdraagt aan het versterken van hun autonomie om fijne prikkels op te zoeken zoals schuilplekken, rust, goed voedsel en spelgelegenheid. Zo is onder andere een subsidieregeling Positief Welzijn voor kinderboerderijen vastgesteld, is het project 'Positief welzijn in paardensport' met landelijke brancheorganisaties voorbereid en is er diverse communicatie geweest over verantwoord huisdiereigenaarschap.

Verbonden Partijen

Stichting Pantar & Werkbrigade
Stichting Pantar voert opdrachten uit in het groen, het Amsterdamse Bos en voor schoonhouden door vuil op te prikken.
Pantar zet ook de werkbrigade bijvoorbeeld in voor het onderhoud van het groen.
Pantar is het grootste sociaal ontwikkelbedrijf in de regio Amsterdam en Diemen.

DOA
Penvoerder namens de gehele opvangketen en zorgt voor de opvang van zwerfdieren (wettelijke taak), afstandsdieren en crisisdieren (algemene zorgplicht).

Dierenambulance
Zorgt voor het vervoer van zwerfdieren (wettelijke taak), vervoer van dieren in nood (algemene zorgplicht) en het opruimen van kadavers (wettelijke taak).

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 2.6 Groen en Dierenwelzijn

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	4,3	3,2	3,7	4,4	0,7
Lasten	99,3	103,4	112,5	112,6	0,1
Saldo Baten en Lasten	**-94,9**	**-100,2**	**-108,8**	**-108,3**	**0,5**
Onttrekking	26,0	30,4	32,1	31,1	-1,0
Toevoeging	1,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**25,0**	**30,4**	**32,1**	**31,0**	**-1,2**
Totaal 2.6 Groen en Dierenwelzijn	**-70,0**	**-69,8**	**-76,7**	**-77,3**	**-0,6**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,6 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,7 miljoen, hogere lasten van € 0,1 miljoen, per saldo minder onttrekkingen van € 1,0 miljoen en meer toevoegingen aan reserves van € 0,1 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 4,4 miljoen zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt door:
- Hogere baten door onvoorziene bijdragen derden voor groenprojecten, zoals het project Frans Halsbuurt (€ 0,5 miljoen).
- Hogere baten van opbrengsten uit houtveiling en houtsnippers (€ 0,2 miljoen).
- Lagere baten uit verhuur van trekkershutten en tenten op camping Vliegenbos. Dit komt door laatste vervangingen van de trekkershutten en tegenvallende weersomstandigheden voor tentverhuur (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 112,6 miljoen zijn € 0,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:
- Lagere lasten op groengelden binnen het programma Stadsverbetering en op Herplantfonds. Enerzijds komt dit door vertraging bij projecten als gevolg van onder andere openstaande vacatures, langdurige en complexe inspraak-, besluitvorming- en aanbestedingstrajecten. Anderzijds doordat groenprojecten maar op twee momenten in het jaar worden uitgevoerd, in het vroege voorjaar en in het najaar (€ 2,4 miljoen).
- Lagere lasten personeel door moeilijk te vervullen vacatures, met name functies als buitendienst medewerker (€ 1,3 miljoen).
- Lagere lasten door capaciteitstekort en langere voorbereiding- en opstarttijden. De uitvoering van de projecten Knowledge Mile Park, Verbetering speelvoorzieningen West, vergroening Weesperplein en Bloemenmarkt en terugdringen toerisme uit het budget stadsverbetering worden doorgeschoven naar 2025 (€ 0,6 miljoen).
- Lagere lasten voor het nieuwe programma Tegel eruit, groen erin, doordat het programma later in 2024 is opgestart (€ 0,5 miljoen).
- Hogere lasten door stijging van tarieven van bestaande contracten van aannemers dagelijks onderhoud en hogere lasten door groei van het areaal dagelijks onderhoud groen (€ 2,2 miljoen).
- Hogere lasten voor groot onderhoud en instandhouding van de asset groen door ontwikkelingen als inhaalslag kappen en herplanten vanuit het vervangingsprogramma boomveiligheid en meer inspecties. De dekking is vanuit de reserve programma Stadsbehoud (€ 1,2 miljoen).
- Hogere lasten vanwege overprogrammering in het programma Stadsverbetering. Om ervoor te zorgen dat het beschikbare budget tot besteding komt in een boekjaar

wordt een percentage van 15 procent gehanteerd voor overprogrammering om rekening te houden met vertraging van projecten (€ 1,2 miljoen).
- Hogere lasten door aanschaf bomen voor jubileumjaar (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten voor houtwerf en extra inzet vanwege ziekteverzuim (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten dagelijks onderhoud groen door een ophoping van werkzaamheden uit voorgaande jaren als gevolg van stormen. De ophoping zorgt ervoor dat werkzaamheden meer tijd en andere inzet vraagt van de aannemers, waardoor de lasten ook stijgen (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves
- De onttrekking aan Reserve Kwaliteitsimpuls Groen is € 1,7 miljoen lager dan begroot. Dit komt door vertraging bij de projecten herinrichting Noorderpark, Sloterpark, R'Park openbare ruimte en Westerpark. De vertraging bij de projecten Westerpark en R'Park openbare ruimte komt door uitloop van aanbestedingstrajecten. Bij de projecten Sloterpark en Herinrichting Noorderpark is dit het gevolg van respectievelijk vertraging door ontbreken van omgevingsvergunning en een te hoge inschrijving van de aannemer waardoor de werkzaamheden zijn verschoven.
- De onttrekking aan Reserve Herplantfonds is € 0,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt doordat de toevoegingen gebaseerd zijn op kapvergunningen. Toevoegingen aan het Herplantfonds zijn onvoorspelbaar. Onttrekkingen uit het Herplantfonds kunnen pas geschieden nadat de toevoegingen hebben plaatsgevonden, herbesteding van deze middelen vergt tijd.
- De onttrekking aan de reserve Programma Stadsbehoud is € 1,2 miljoen hoger dan begroot. Zie toelichting op de lasten.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Toevoegingen reserves
- De toevoegingen aan de reserves lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door verschuivingen in het klimaat (zoals droge zomers, zachte winters) kan het dat er schade aan groen, flora en fauna ontstaat. Daardoor moeten we meer kosten maken voor bijvoorbeeld herstel, herplanting, opruim-werkzaamheden en noodkapwerkzaamheden.	▪ Lange termijn maatregel is een beleidsmatige keuze om de openbare ruimte anders in te richten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het aanleggen van bassins voor de opslag van hemelwater bij hevige regenval. Zodat deze in periode van droogte beschikbaar is voor bewatering. Deze bassins kunnen we alleen aanleggen bij herinrichtingen of groot onderhoud. Ook is het een optie om te kiezen voor beplanting die meer bestendig is voor verschuivingen in het klimaat. Het vaker toepassen van de regel "Groen tenzij" uit de Groenvisie maakt het mogelijk om de openbare ruimte enerzijds klimaatadaptief in te richten en anderzijds draagt dit ook bij aan meer biodiversiteit in de stad.

Beleidskaders

- Omgevingsvisie Amsterdam 2050, toetsingskader voor de ruimtelijke plannen en de investeringsagenda's. Ook het beeld hoe we de fysieke ruimte kunnen invullen. De Hoofdgroenstructuur en de Ecologische Visie zijn hiervan uitwerkingen. De Hoofdgroenstructuur (HGS) geeft de minimaal benodigde hoeveelheid groen aan die Amsterdam wil behouden en beschermen.
- Visie Openbare Ruimte 2025, uitwerking van de Structuurvisie voor de verblijfsfunctie van de openbare ruimte. Zo kunnen we zorgen voor ontwikkeling, inrichting, beheer en daarmee op het gebruik van de openbare ruimte voor de hele stad.
- 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' (Puccinimethode) (2018) met de principes voor een goede fysieke inrichting van de openbare ruimte. We werken in heel Amsterdam volgens deze standaard voor een functionele, duurzame, toegankelijke en mooie openbare ruimte. Het Handboek Groen (2020) als onderdeel, bevat de uitgangspunten voor goed, gezond en duurzaam groen, inclusief de Hoofdbomenstructuur.
- Groenvisie (2020-2050) bevat principes voor de ontwikkeling van nieuw groen, (mede)beheer en herinrichting van bestaande openbare ruimte. De groenvisie reikt van biodiversiteit tot klimaatadaptatie, sociaal welzijn en gezondheid.
- Om een gezonde, aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier te maken, moet de natuur een volwaardige plaats krijgen bij het ontwerpen van nieuwbouw en openbare ruimte door Natuurinclusief bouwen bij bouwtenders en Referentienorm maatschappelijke voorzieningen en groen bij gebiedsontwikkeling toe te passen.
- Het Strategisch Huisvestingsplan Bovenwijks Groen SHP-BG (2020) bevat de koers, ambities en investeringsopgave voor de komende 5 jaar voor bovenwijks groen. De lijst met SHP-BG projecten wordt regelmatig geactualiseerd en dient als input voor verdeling van toegekende investeringsruimte SHP-BG binnen dit programma.
- Bosplan Amsterdamse Bos 2020-2030 (februari 2021, tevens Gemeente Amstelveen) richt zich op bescherming van de natuur, bereikbaarheid voor fiets en openbaar vervoer, benutten voor recreatie en sport en meer bekendheid door communicatie en natuureducatie.
- Stedelijk Programma Voedselstrategie levert een bijdrage aan de verandering van het voedselsysteem.
- In 1 Amsterdam Heel en Schoon (juni 2017) staat beschreven hoe we ervoor zorgen dat Amsterdam heel en schoon blijft.
- Uitvoeringsplan Groen (2024). Dit plan geeft inzicht in groen projecten die in uitvoering of voorbereiding zijn.

Beleidskader Dierenwelzijn

- De Agenda Dieren 2023-2026 is het beleidskader dat onze (wettelijke) taken en regisserende rol beschrijft rond de zorg voor en de bescherming van dieren. In Q3 2025 wordt een voortgangsrapportage aan de raad aangeboden. In 2026 volgt de evaluatie, waarbij voorstellen voor de volgende bestuursperiode worden gedaan.

2.2.7 Riool en Drinkwater

We voorzien alle Amsterdammers van toegang tot schoon drinkwater. We zorgen voor goed werkende en degelijke riolering die bestand is tegen extreem weer door klimaatverandering. Daarnaast zorgen we ervoor dat het grondwater op de juiste hoogte staat.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Voortgang herijking governance stichting Waternet
Voor de zomer zijn we samen met waterschap Amstel, Gooi en Vecht tot de conclusie gekomen dat het niet mogelijk is om tot een organisatiemodel te komen waarin de huidige gezamenlijke manier van werken in één organisatie in stand kan blijven.
We besloten om uit te laten werken hoe we verder kunnen gaan als twee afzonderlijke organisaties, die vanuit eigenstandige sturing en organisatie hun taken in de waterketen gaan uitvoeren, maar wel, waar dat geboden is, intensief blijven samenwerken.

Weerbestendig
In 2024 heeft Amsterdam Rainproof een nieuwe naam gekregen: Amsterdam Weerproof. Deze naam past beter bij de bredere focus van het programma Klimaatadaptatie Amsterdam. Naast hevige regen, kijkt Amsterdam Weerproof ook naar hitte, droogte en overstromingen.
Amsterdam Weerproof brengt bewoners, bedrijven, kennisinstellingen en de gemeente samen. Samen werken we aan een klimaatbestendige stad, door daken, tuinen, straten en parken aan te passen. Dit doen we door:

- Samen met buurtinitiatieven, vrijwilligers en woningcorporaties acties uit te voeren, zoals Onze Straat Acties in Noord, Nieuw-West en Zuidoost.
- Het vergroenen van tuinen te stimuleren via de Tegelservice.
- Coaches op te leiden met het programma WeerGroen.
- Klimaatadaptieve pilots en projecten uitvoeren met meerdere samenwerkingspartners.
- Netwerkbijeenkomsten en workshops te organiseren.

Grondstoffen en energie uit de watercyclus
Duurzaamheid, circulariteit en innovatie zijn belangrijke thema's binnen de watertaken. In 2024 werkten we aan:

- Hergebruik van grondstoffen uit (afval)water en het winnen van warmte uit water (aquathermie) voor het verwarmen van huizen.
- Het ontwikkelen van een interne leerlijn om schoon en circulair werken in alle projecten door te voeren.
- Een visie op verduurzaming van de industriewaterbehoefte voor het havengebied.
- Een routekaart grondstoffen voor plannen om grondstoffen terug te winnen in de komende 5-10 jaar.
- Het leertraject 'centraal-decentraal' over circulaire initiatieven in de stad.

In Buikslotermeer, bereiden we een installatie voor die het mogelijk maakt om met rioolwarmte sociale huurwoningen te verwarmen.

Ontwikkelingen Riolering
Het blijft belangrijk om riolering, drinkwater, stroomnetverzwaring en klimaatbestendigheid goed op elkaar af te stemmen. Daarom hebben we een traject gestart voor een nieuwe aanpak van gezamenlijke planning en sturing.

Ontwikkelingen Drinkwater
De belangrijkste uitdagingen voor drinkwater zijn klimaatverandering, bevolkingsgroei, vervuiling en de energietransitie, omdat deze de drinkwatervraag laten groeien terwijl de kwaliteit ervan verder onder druk komt te staan.

In 2024 hebben we gewerkt aan waterbesparing, passend watergebruik voor zakelijke klanten en het vergroten van de productie- en leveringscapaciteit door:

- De aanvraag van de winvergunning voor productielocatie Leiduin.
- Het voorbereiden van een proefinstallatie voor nieuwe zuiveringstechnieken in Weesperkarspel.

- Het starten van een ontwerptraject voor uitbreiding van de productiecapaciteit door middel van zandfilters in Weesperkarspel.
- Het treffen van voorbereidingen om leidingnetten van PWN en Amsterdam-Noord te verbinden.

In 2024 is doorgegaan met het versneld reactiveren van actieve kool om de concentratie PFAS in het drinkwater te verlagen en is onderzoek gedaan hoe aan een eventuele strengere PFAS-norm voldaan kan worden.

Renovaties aan procesgebouwen in Leiduin zijn afgerond en pompen in Weesperkarspel zijn vervangen. Ook is 25 kilometer aan drinkwaterleidingen aangelegd.

In 2024 hebben we het leveringsplan voor drinkwater voor de jaren 2024 tot en met 2028 opgesteld en door de toezichthouder het Ministerie van Infrastructuur, Leefomgeving en Transport goedgekeurd gekregen.

Voor industriewater is gewerkt aan een visie- en strategiedocument. Het industriewaternet wordt uitgebreid met een drukverhogende booster waarmee we aan de toenemende capaciteit tot en met 2032 kunnen voldoen.

We hebben grote stappen gezet om de verschillende achterstanden bij de drinkwaterfacturatie weg te werken, dat is behalve voor de zogenaamde 'slapers' helemaal gelukt.

Doel 2.7.1

Alle Amsterdammers hebben toegang tot schoon drinkwater.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Score voor de wettelijke kwaliteitsnorm (<1)	0,03 (2017)	0,014	0,03	0,01
2	Ongeplande ondermaatse leveringsminuten (<5 minuten)	1:93 minuut (2017)	2:35 minuut	5:00 minuut	2:33 minuut

Doel 2.7.1

2.7.1.1 Waterkwaliteitsindex (WKI)

De Waterkwaliteitsindex wordt gemeten omdat een goede waterkwaliteit belangrijk is voor de leefbaarheid voor de inwoners, dieren en planten. De Waterkwaliteitsindex wordt opgesteld op basis van scores met betrekking tot chemische en bacteriologische parameters betreffende de gezondheid. De WKI is onder de 0,03 gebleven en daarmee voldoen we ruimschoots aan de norm.

2.7.1.2. Ongeplande Ondermaatse leveringsminuten (OLM)

De ongeplande ondermaatse leveringsminuten betreffen het gesommeerde aantal minuten waarbij als gevolg van een storing geen levering plaats vindt, gedeeld door het aantal afnemers. In 2024 zijn we uitgekomen op een ongeplande ondermaatse leveringsminuten van 2 minuten en 33 seconden.

Activiteit 2.7.1.1

We produceren en leveren drinkwater.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Hoeveelheid m^3 geleverd drinkwater	91,2 m^3 (2017)	93,8 m^3	94,3 m^3	95,1 m^3

We produceren en leveren drinkwater.

In 2024 is er 95,1 miljoen m^3 drinkwater geproduceerd, wat een toename van 1,3 miljoen m^3 is ten opzichte van 2023. In de begroting voor 2024 was een productie van 94,3 miljoen m^3 drinkwater opgenomen. Waternet week met slechts 0,85 procent af van deze schatting.

Activiteit 2.7.1.2

We zorgen voor een optimale dienstverlening voor drinkwaterklanten.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Klanttevredenheid drinkwaterklanten	7,5 (2018)	n.v.t.	7,0%	Niet volledig gemeten

2.7.1.2.1 We zorgen voor een optimale dienstverlening voor drinkwaterklanten.
De klanttevredenheid van onze drinkwaterklanten is al een paar jaar niet gemeten. Dit komt omdat het nieuwe facturatiesysteem hier nog niet op ingericht is. Het onderzoek naar klanttevredenheid meet nu alleen tevredenheid over specifieke processen en persoonlijk contact.

Activiteit 2.7.1.3

We leggen huisaansluitingen drinkwater aan.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantallen huisaansluitingen	1.650 (2018)	1.613	1.650	1.572

Aantal huisaansluitingen Drinkwater
In 2024 zijn er 1.572 nieuwe drinkwateraansluitingen aangelegd. Dit ligt redelijk in de lijn met de prognose van 1.650 aansluitingen.

Doel 2.7.2

Amsterdam heeft een goedwerkende en degelijke riolering.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Jaarlijks aantal meldingen van overlast veroorzaakt door regenwater op straat	10.500 (2018)	1.382	4.000	1.338

Doel 2.7.2
Dit betreft het aantal meldingen van overlast veroorzaakt door regenwater op straat (bijvoorbeeld verstopte kolken, riolen en perceelslozingen).

Activiteit 2.7.2.1

We leggen huisaansluitingen riolering aan.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantallen huisaansluitingen	1.000 (2018)	2.717	3.500	2.326

Activiteit 2.7.2.1
Het aantal nieuwe huisaansluitingen in 2024 voor de riolering is 2.362. Dit ligt in lijn met de verwachte 2.400 stuks. Dit in tegenstelling tot wat er voor de begroting is opgegeven. Dit was per ongeluk nog 3.500 stuks.

Activiteit 2.7.2.2

We beheren, onderhouden en renoveren het rioolstelsel.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Restlevensduur riolering Gemiddelde restlevensduur riolering [jaren]	42 jaar (2020)	40 jaar	42 jaar	40 jaar
2	Aantal Rainproof knelpunten	86 (peiljaar)	75	75	75
3	Aantal buurten met hoog risico op rondwateronderlast/-overlast	50	50	50	151

Activiteit 2.7.2.2
Restlevensduur riolering
De restlevensduur riolering geeft aan hoe lang de verschillende leidingen gemiddeld nog mee kunnen voordat ze vervangen moeten worden. Afgelopen jaren is de restlevensduur gedaald. Belangrijkste oorzaak van de daling is het stopzetten of uitstellen van integrale gebiedsprojecten waarbinnen rioolvervanging was gepland. Voor een groot deel is dit toe te schrijven aan scherpere prioritering binnen de diverse (vervangings)programma's zoals bruggen en kades en verhardingen. De afgelopen periode is ingezet op een nadere beoordeling van de riolering om te kijken in hoeverre de levensduur kan worden opgerekt. De uitkomst van deze beoordeling lijkt een positief effect hebben op de waarde van deze KPI. Vooralsnog is de waarde eind 2024 bepaald op 40 jaar.

Aantal Rainproof knelpunten
In het 'Omgevingsprogramma Riolering' worden indicatoren gebruikt om wateroverlast en schade door regenval of droogte te voorkomen door de voortgang van maatregelen zoals Rainproof te monitoren en prioriteiten te stellen. In 2024 zijn er 75 Rainproof knelpunten.

Rainproof knelpunten worden opgelost door maatregelen mee te koppelen tijdens herstructurering en groot onderhoud. Het meeste kan worden bereikt met grootschalige herstructurering op buurtniveau (Rivierenbuurt), het minste met groot onderhoud. Door het accent te verleggen van herstructurering naar groot onderhoud is het risico dat de aanpak van knelpunten temporiseert.

Aantal buurten met hoog risico op grondwateronderlast/- overlast
In het verleden is het aantal buurten met hoog risico op grondwaterover-/onderlast gevoelsmatig op 50 ingeschat. Wij hebben eind 2023/begin 2024 een methodiek vastgesteld om dit aantal objectiever vast te kunnen stellen. Het aantal buurten blijkt volgens de nieuwe berekeningssystematiek een stuk hoger dan de eerder ingeschatte 50. Gezien het doelmatigheidsbeginsel in de grondwaterzorgplicht, is het hogere aantal niet direct aanleiding geweest om meer of sneller grondwatermaatregelen te treffen. In 2024 zijn stappen gezet om het assetbeheer en de analyse van gegevens verder uit te werken, met als doel om tot een prioritering tussen deze 151 buurten te komen, welke in de toekomst kan worden meegenomen in de stedelijke programmering.

Verbonden Partijen

Stichting Waternet
Waternet zorgt in opdracht van de gemeente Amsterdam en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) voor veilig, schoon en voldoende water. Voor deze overheden voert Waternet de riolering- en drinkwatertaak uit. Wij en het waterschap AGV geven de directie van Waternet mandaat om 'in naam van' en 'voor rekening van' taken uit te voeren.

Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (WRK)
De gemeente heeft met het oog op het publieke belang van de Amsterdamse drinkwatervoorziening besloten om samen met NV PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN) garant te staan voor de externe financiering van WRK voor maximaal € 230,0 miljoen. WRK levert, zuivert en distribueert water en hoort daarmee tot de vitale infrastructuur voor Amsterdam (uitvoering wettelijke taak) en de provincie Noord-Holland. Achtergrond van de garantie zijn forse investeringen die nodig zijn om te garanderen dat de drinkwatervoorziening continu door kan blijven gaan in de toekomst. Gezien de zeer beperkte eigen vermogenspositie van WRK, kan WRK zelfstandig geen externe financiering aangaan en is een garantie nodig.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 2.7 Riool en Drinkwater

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	257,0	266,0	275,0	274,1	-0,9
Lasten	230,7	251,7	249,0	238,8	-10,2
Saldo Baten en Lasten	**26,3**	**14,3**	**26,0**	**35,3**	**9,3**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	17,2	4,5	16,2	24,9	8,6
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-17,2**	**-4,5**	**-16,2**	**-24,9**	**-8,6**
Totaal 2.7 Riool en Drinkwater	**9,1**	**9,9**	**9,7**	**10,4**	**0,7**

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 0,7 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 0,9 miljoen, lagere lasten van € 10,2 miljoen en hogere toevoegingen aan de reserves van € 8,6 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 274,1 miljoen zijn € 0,9 miljoen lager dan begroot. Dit komt door:
- Lagere baten drinkwater door hogere raming oninbaar voor met name slapers (€ 1,6 miljoen).
- Hogere baten rioolheffing door inkomsten voorgaande jaren (€ 0,4 miljoen).
- Hogere baten huisaansluitingen riolering door prijsstijging doorbelaste kosten. De huisaansluitingen worden op basis van kostprijs doorgefactureerd. Als door het jaar heen de inkoopprijzen stijgen, stijgt ook de gefactureerde omzet (€ 0,4 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,1 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 238,8 miljoen zijn € 10,2 miljoen lager dan begroot. Dit komt door:

- Lagere lasten door onderbezetting vanwege aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt en lagere overheadlasten Stichting Waternet (onder andere ICT en inzet personeel) (€ 6,1 miljoen).
- Lagere lasten vanuit de Watertransportmaatschappij RijnKennemerland (WRK) omdat er 5 miljoen kubieke meter (m^3) minder ruw water is afgenomen en het tarief in het najaar naar beneden is aangepast (lagere inkooplasten) (€ 2,4 miljoen).
- Lagere lasten door ontvangen incidentele schadevergoeding (€ 0,8 miljoen).
- Lagere lasten verstrekte subsidies onttegelen tuinen en groene daken (€ 0,7 miljoen).
- Lagere lasten voor onderzoek vanwege te hoge raming (€ 0,5 miljoen).
- Lagere lasten baggeren mede door uitstel naar 2025 vanwege moeizaam te vermarkten slibverwerking (€ 0,5 miljoen).
- Hogere lasten voor herstellen lekkages door meer grotere lekken dan gemiddeld vanwege gesprongen leidingen (€ 0,8 miljoen).

Onttrekkingen reserves

Er zijn geen onttrekkingen aan de reserves in dit programmaonderdeel.

Toevoegingen reserves

De toevoeging aan de egalisatiereserve drinkwater is € 8,6 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door € 1,6 miljoen lagere baten drinkwater en € 10,2 miljoen lagere lasten drinkwater. De toevoeging aan de egalisatiereserve drinkwater van € 24,9 miljoen overschrijdt de wettelijke norm voor de drinkwaterbedrijven met circa € 18,0 miljoen. Conform de drinkwaterwetgeving wordt deze overschrijding incidenteel gecompenseerd in de drinkwatertarieven voor 2026.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Verstoorde afvoer van afval- en regenwater door achterstallig onderhoud en renovatie van het rioolstelsel.	Door klimaatverandering is er meer extreme neerslag. Alleen het vergroten van riolen biedt hiervoor onvoldoende oplossing. Daarom voeren wij het omgevingsprogramma Riolering uit: ▪ meer riolering vervangen om afvoer van afvalwater te waarborgen. ▪ aanpakken terugkerende problemen met wateroverlast in de stad door aanleg van hemelwaterverwerkende voorzieningen bedrijfsvoering. ▪ Op gebied van onderhoud zijn we bij met de planning. In geval van problemen, reageren we adequaat.
2. Waterschade na hevige regenval.	Door klimaatverandering is er meer extreme neerslag. Het vergroten van riolen alleen biedt hiervoor onvoldoende oplossing. Het programma Amsterdam Rainproof, inmiddels omgedoopt naar Amsterdam Weerproof draagt bij aan het regenbestendig maken van de stad. Dit doen we door: ▪ Het creëren bewustwording en bieden handelingsperspectief aan bewoners en professionals, bijvoorbeeld via de website en sociale media kanalen. ▪ Bouwen een partnernetwerk op en faciliteren kennisdelen van o.a. kennisinstituten en bewonersinitiatieven. ▪ Starten en stimuleren groene acties. Denk aan het NK Tegelwippen, Onze Straat acties en de Wijkaanpak in Noord, Nieuw West en Zuidoost.
3. Door een leidingbreuk of door verontreiniging van het drinkwater, is er geen drinkwaterlevering of wijkt de drinkwaterkwaliteit af, waardoor niet aan de leverings- en waterkwaliteitsnormen kan worden voldaan.	▪ We hebben een goed ingerichte crisisorganisatie en een draaiboek voor de levering van nooddrinkwater.
4. Door risicostoffen (zoals organische microverontreinigingen, micro- en nanoplastics en andere opkomende stoffen), opwarming en verzilting, neemt de waterkwaliteit af, waardoor niet voldaan wordt aan waterkwaliteitseisen en extra investeringen nodig zijn voor het uitbreiden of verbeteren van de zuivering	▪ Er vinden diverse activiteiten plaats om de bronnen zo schoon mogelijk te houden en goed te beschermen. Ook doen we onderzoek naar nieuwe zuiveringstechnologieën. De langzame zandfilters op drinkwaterproductielocatie Weesperkarspel worden uitgebreid (gereed 2028/2029). Hierdoor wordt er meer drinkwater geproduceerd en wordt de desinfectie verbeterd. Tevens is onderzoek gestart naar omgekeerde osmose als aanvullende zuiveringstap

Actuele risico's	Maatregelen
5. Door stedelijke uitbreidingen, economische ontwikkelingen en een grotere industrie-watervraag, wordt de drinkwatercapaciteit onvoldoende, waardoor niet voldaan kan worden aan de drinkwatervraag en er onvoldoende druk ontstaat in delen van het drinkwaternet.	▪ We stellen periodiek prognoses op. Voor de korte tot middellange termijn zijn projecten gestart voor uitbreiding van de capaciteit met 11 Mm^3/jaar en voor de langere termijn doet Waternet o.a. via het programma Toekomstige Drinkwater Amsterdam onderzoek naar uitbreiding van de productie-capaciteit.

Beleidskaders

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW 2000) gaat over het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa. Voldoen aan de KRW-richtlijn is een gezamenlijke opgave voor overheden. Wij zijn verantwoordelijk voor het nemen van of helpen bij maatregelen vanuit onze eigen taken en verantwoordelijkheden (beheer openbare ruimte, gemeentelijke watertaken, drinkwatertaken en als eigenaar). De doelen en maatregelen van alle partijen worden opgenomen in de Stroomgebied-beheerplannen. Deze plannen worden iedere 6 jaar geactualiseerd. Begin 2022 is het derde Stroomgebiedbeheerplan vastgesteld voor de periode 2022-2027. Uiterlijk in 2027 moeten we voldoen aan de doelen van de KRW-richtlijn.

Het Leveringsplan drinkwater is wettelijk verplicht en wordt getoetst door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Het plan beschrijft de levering van drinkwater onder normale en onder verstoorde omstandigheden voor de komende 10 jaar en welke investeringen daarvoor nodig zijn. In 2024 is een nieuw Leveringsplan voor de periode 2023-2028 ingediend bij de ILT. Een belangrijk onderdeel van het nieuwe leveringsplan zijn de uitbreidingen van de productiecapaciteit en de investeringen.
Het Omgevingsprogramma Riolering Amsterdam 2022-2027 (OPR). Wij hebben de wettelijke verantwoordelijkheid (zorgtaak) voor:

- inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
- het nemen van grondwatermaatregelen in openbaar gebied.

Het OPR maakt de ambities vanuit de Omgevingsvisie van Amsterdam concreet voor deze 3 zorgtaken. Doel van het OPR is om te verantwoorden hoe we deze watertaken uitvoeren en in hoeverre wij voldoende middelen hebben om dit in de toekomst te blijven doen. De programmaduur van het OPR loopt over de jaren 2022 tot en met 2027.

2.3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed

Samenvatting

2.3.1 Economie en Innovatie

Een complete stad met een vitale economie en welvaart biedt naast ruimte voor wonen en recreatie, ook voldoende ruimte voor werkgelegenheid. Economische functies spelen in het bieden van werkgelegenheid een belangrijke rol. De focus ligt daarom op het behouden en creëren van ruimte voor werk en voorzieningen.
Onze inzet schuilt in het behouden en realiseren van vitale buurten. Buurten waar bewoners en ondernemers ook de ruimte hebben om te ondernemen, zich te ontwikkelen, te ontmoeten en boodschappen te doen. Tegelijkertijd staat de ruimte voor werk in Amsterdam onder druk. Als maatregel zijn we onder meer bezig met het oprichten van een werkcorporatie en zijn we gestart met een bedrijvencoördinator die actief in de transformatiegebieden aan de slag is.
We hebben (aspirant)ondernemers in Nieuw-West, Noord en Zuidoost ondersteund met lokaal vraaggestuurd aanbod van trainingen en coaching. Daarbij maken we steeds meer gebruik van trainers uit deze stadsdelen. Met de Verenigde bedrijven-investeringszones en Ondernemersverenigingen Amsterdam (VBOA) is er extra inzet in deze stadsdelen op het versterken en oprichten van ondernemersverenigingen en biz'en. De straatgerichte aanpak is uitgebreid met de Dapperbuurt en is gewerkt aan de gebiedsprofielen in Centrum. Daarnaast zijn ondernemers in de hele stad ondersteund bij digitalisering, de groei van hun bedrijf en het aantrekken van financiering.

In 2024 hebben we ons ingezet voor meerdere initiatieven die bijdragen aan een duurzamer, inclusiever en economisch sterker Amsterdam en de Metropool Regio Amsterdam. Hierbij spelen we in op behoeften in het innovatie en impact ecosysteem bij ondernemers en besteden we extra aandacht aan Nieuw-West, Zuidoost en Noord. Op lokaal niveau ondersteunden we initiatieven om inclusieve, diverse en gezonde buurten te creëren. Op open evenementen in de stad zoals de marathon en Pride hebben tientallen startende ondernemers de kans gehad hun nieuwe concepten te piloten met een financiële bijdrage van de gemeente en begeleid door ervaren mentoren. Op de thema's zoals circulariteit, voedsel en crowd management zijn veel inzichten opgedaan hoe innovaties een bijdrage kunnen leveren aan deze grote opgaves in de stad.

Ook verbeteren we groeikansen voor ondernemers door in te zetten op het verbeteren van toegang tot financiering, het verbeteren van markttoegang, het ondersteunen van ondernemersprogramma's en incubators en het ondersteunen van internationalisering via handelsmissies. Hierbij gaat extra aandacht uit naar Nieuw-West, Zuidoost en Noord. In 2024 werkten we actief samen met lokale, nationale en internationale partners. We participeerden in netwerken zoals de City Deal Impact Ondernemen, en trokken een aantal Europese projecten aan. Deze samenwerkingen versterken de impact van onze lokale initiatieven en dragen bij aan het realiseren van bredere welvaart op zowel lokaal als internationaal niveau.

De economische opbouw en het uitbouwen van het klimaatbeleid kunnen en moeten elkaar versterken. Er zal een economie moeten ontstaan met gedeeltelijk een andere structuur. In die nieuwe economie hebben milieu, duurzaamheid en transitie elk een belangrijk aandeel. Hierbij ligt de focus op Amsterdamse ondernemers te stimuleren om stappen te zetten in de verduurzaming. Daarnaast is de opgave om economische systeemveranderingen te verwezenlijken. We helpen aan de ene kant bedrijven (versneld) te verduurzamen en aan de andere kant versterken we duurzame en innovatieve bedrijvigheid en de groei van relevante economische sectoren in deze regio. Op die manier moet de economie overgaan richting een fossielvrije en circulaire economie.

2.3.2 Kunst en Cultuur

Amsterdam is een stad van kunst en cultuur. In de afgelopen decennia is door de collectieve ondersteuning van gemeente, rijksoverheid en private partners een groot en divers aanbod van activiteiten van culturele instellingen opgebouwd. Dit culturele aanbod is belangrijk voor de stad: voor bewoners, bezoekers, ondernemers en bedrijven.

In 2024 werd besloten over het Kunstenplan 2025-2028, oftewel welke instellingen een vierjarige bijdrage ontvingen, hetzij direct van de gemeente, hetzij van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK). Via het AFK ontvingen uiteindelijk 164 organisaties een bijdrage, waarvan 30 procent voor het eerst in het Kunstenplan terecht kwamen. Daarnaast werd besloten welke bijdrage de zeven instellingen ontvangen die direct onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen.

Andere mijlpalen in 2024: het AFK heeft in opdracht van de gemeente in 2024 voor het eerst een subsidieregeling uitgevoerd specifiek voor de nachtcultuur. Dit is onderdeel van de Uitvoeringsagenda Nachtcultuur. In 2024 is bovendien het nieuwe Broedplaatsenbeleid 2023-2026 vastgesteld. We zetten ons hiermee onder meer in om het talent in de hele stand te omarmen en talent meer toegang te geven tot broedplaatsen.

De impact van de coronacrisis op de kunst- en cultuursector was ook in 2024 nog aanwezig. Daarom is er nog steeds sprake van coulance ten aanzien van de prestatieafspraken. De voorwaarden van de culturele codes en de uitvoering van de actieplannen diversiteit en inclusie bleven wel van kracht, mede gericht op het bereiken van een zo breed mogelijk Amsterdams publiek.

2.3.3 Erfgoed

Dit jaar is veel aandacht uitgegaan naar duurzaam erfgoed. Het college heeft de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed vastgesteld. Waarin acties staan om het erfgoed van Amsterdam sneller en beter te verduurzamen. Het verduurzamen van erfgoed is ook in 2024 doorgegaan.
De nadruk lag dit jaar ook op het vergroten van het publiekbereik voor archeologie. Door het jaar heen vonden grote en kleine evenementen plaats, zoals een pop-up tijdens de Nationale Archeologiedagen, een publieksopgraving en lezingen op verschillende locaties onder meer over het kasteel van Weesp.

Het archeologisch depot is na de verbouwing klaar voor de toekomst. Hier kunnen archeologische vondsten goed bewaard worden, en het depot is ook geschikt voor wetenschappelijk onderzoek en voor bezoekers. Met de Universiteit van Amsterdam en het Allard Pierson is een samenwerkingsovereenkomst ondertekend die de gemeentelijke praktijk van de archeologie in Amsterdam, wetenschappelijk onderzoek en (museaal) publieksbereik moet samenbrengen.
De Open Monumentendag heeft zijn meest succesvolle editie achter de rug met 45.000 bezoekers. Het thema dit jaar was de Ondergrondse Stad. Het hoogtepunt was de opening van de poentunnel. Het erfgoed in stadsdeel Noord is dit jaar extra uitgelicht. In de Nieuwe Kerk vond een grote opgraving plaats waar tientallen graven zijn gelicht. De vondsten worden nu verder onderzocht en zullen nieuw licht werpen op het leven van de 19de eeuwse Amsterdammer.
In het kader van Amsterdam 750 is het boek *Amsterdam het water en de mensen, een dag aan de Amstel in 1275* verschenen, geschreven door een bouwhistoricus en een stadsarcheoloog van de gemeente.
In 2024 zijn 14 gemeentelijke monumenten aangewezen. Ook is de inventarisatie van Sluizen en Gemalen afgerond. Met deze inventarisatie zijn de meest waardevolle water-gerelateerde bouwwerken in beeld.

Financiële toelichting

Programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	24,8	24,6	26,8	26,9	0,1
Lasten	243,7	247,9	266,5	262,7	-3,8
Saldo Baten en Lasten	**-218,9**	**-223,3**	**-239,8**	**-235,8**	**4,0**
Onttrekking	24,7	15,2	22,9	19,7	-3,2
Toevoeging	6,3	3,2	5,6	6,5	1,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**18,4**	**12,1**	**17,4**	**13,2**	**-4,2**
Totaal 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	**-200,5**	**-211,2**	**-222,4**	**-222,6**	**-0,2**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	25,6	25,8	24,9	30,2	5,3

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 4,0 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,1 miljoen en lagere lasten van € 3,8 miljoen.

Baten

De totale baten van € 26,9 miljoen zijn € 0,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten door minder bezoekers bij IN Amsterdam en Holland Casino (€ 1,5 miljoen).
- Hogere baten door bijdragen van het Rijk en subsidies die nog niet toegekend waren ten tijde van de begroting maar waar de bestedingen ook in 2024 hebben plaatsgevonden. Dit komt vooral door Jongerencultuur, Slavernijmuseum en Circulair (€ 1,4 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,2 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 262,7 miljoen zijn € 3,8 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten op de besteding van Coalitieakkoordmiddelen 2023-2026 (€ 1,3 miljoen) voor:
  - de vijf economische opgaven uit de Economische Uitvoeringsagenda 2023-2026. Dit komt vooral door lagere subsidies waarvoor de daadwerkelijke uitgaven over meerdere jaren loopt (€ 0,9 miljoen).
  - Broedplaatsen doordat subsidies later worden verstrekt dan gepland door vertraging in de projecten. De projecten zullen in 2025 worden uitgevoerd (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten in dit programmaonderdeel doordat de lasten voor de verduurzaming van gebouwen met een culturele bestemming zijn verantwoord in programma B. De afwijking is hierdoor gemeentebreed neutraal (€ 1,4 miljoen).
- Lagere lasten op de besteding van Coalitieakkoordmiddelen 2023-2026 voor:
  - de vijf economische opgaven uit de Economische Uitvoeringsagenda 2023-2026. Dit komt vooral door lagere subsidies waarvoor de daadwerkelijke uitgaven over meerdere jaren loopt (€ 0,9 miljoen).
  - Broedplaatsen doordat subsidies later worden verstrekt dan gepland door vertraging in de projecten. De projecten zullen in 2025 worden uitgevoerd (€ 0,4 miljoen). Deze afwijkingen zijn gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de reserve coalitieakkoordmiddelen in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 1,3 miljoen).
- Lagere lasten op Aanpak Binnenstad, Wonen boven Winkels door minder subsidieaanvragen vanwege een latere start. De afwijking is gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de reserve Verevening Onroerend goed in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 0,3 miljoen).
- Lagere lasten op bezoekerseconomie door gewijzigde planvorming van de afvalproblematiek. De afwijking is gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de reserve Verevening Onroerend goed in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 0,3 miljoen).
- Lagere lasten op IN Amsterdam door minder bezoekers (€ 0,3 miljoen).
- Hogere lasten voor bestedingen op verschillende projecten die niet begroot waren maar die wegvallen tegen niet begrote baten. Dit komt vooral door Jongerencultuur, Slavernijmuseum en Circulair (€ 1,0 miljoen).
- Hogere lasten door de kosten van een reorganisatie. De kosten van boventalligheid en inhuur vingen we deels op door vacatures niet in te vullen en deels door inzet van de frictiekosten reserve (€ 0,5 miljoen).
- Hogere lasten op Buurteconomie door het niet hanteren van een subsidieplafond voor de versterking van de buurteconomie en lokaal ondernemerschap (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten door een hogere personele bezetting die is ingezet om werkzaamheden te verrichten betreffende duurzaam erfgoed en voor de uitvoering van de wettelijke taken (€ 0,2 miljoen).
- Hogere overige lasten voornamelijk veroorzaakt door uitbestede werkzaamheden; betreffende onderzoek in het kader van de invoering van de Omgevingswet en erfgoedinventarisaties (€ 0,2 miljoen).
- Hogere lasten door stijging tarieven voor onder andere afvalverwijdering met 30 procent en energie met 10 procent (€ 0,2 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 1,0 miljoen).

Onttrekkingen reserves
De onttrekking aan de reserves is € 3,2 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Lagere besteding aan projecten die bijdragen aan de economische structuur en of arbeidsmarktversterking reserve (ESA). Dit komt vooral door minder subsidieaanvragen en verschuiving van subsidies naar de komende jaren (€ 1,9 miljoen).
- Lagere besteding aan de coalitiemiddelen 2023-2026, op de opgaven van de economische uitvoeringsagenda (€ 0,9 miljoen).Dit komt door minder subsidies en vertraging in de uitvoering.
  Lagere bestedingen op Broedplaatsen (€ 0,4 miljoen) doordat projecten later worden gerealiseerd dan gepland (totaal € 1,3 miljoen).
- Lagere onttrekking voor lasten Amsterdams Promotiefonds voor Cultuur en Stadsinitiatieven. De onttrekking is gekoppeld aan het aantal bezoekers van Holland Casino en hiermee de evenementen die georganiseerd kunnen worden vanuit de bezoekersbijdrage (€ 0,1 miljoen).
- Hogere onttrekking aan de reserve frictiekosten. Dit zijn de frictiekosten van een reorganisatie (€ 0,1 miljoen).

Toevoegingen reserves
De toevoeging aan de reserve Verevening Onroerend goed is € 1,0 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door onderbesteding op de middelen Aanpak Binnenstad/ bezoekerseconomie:
- gewijzigde planvorming van de afvalproblematiek (€ 0,3 miljoen).
- minder subsidieaanvragen van Wonen boven Winkels door een latere start (€ 0,3 miljoen).

In de programmaonderdelen volgt een verdere toelichting van de afwijkingen op de baten, lasten, onttrekkingen en toevoegingen.

Investeringen per programma

We werken voor Kunst en Cultuur aan de voorbereiding van nieuwe culturele voorzieningen. De groei van de stad en de ambitie om een complete stad inclusief maatschappelijke voorzieningen te maken, betekent ook groei van kunst en cultuur.

In de stadsdelen Noord, Zuidoost en Nieuw-West is bovendien een inhaalslag nodig, omdat het aantal culturele voorzieningen voor buurten en wijken daar achter blijft bij de andere stadsdelen. Aan deze inhaalslag is voortvarend invulling gegeven het afgelopen jaar en zijn meer voorzieningen opgestart dan aangegeven is in de begroting. In de begroting gingen we uit van 7 voorzieningen en we zijn op dit moment bezig met de voorbereiding van 12 voorzieningen die zich in verschillende stadia van planvorming bevinden.
- In Nieuw-west is de planvorming gestart voor het realiseren van een repetitieruimte voor dans-en circusactiviteiten aan de Schipluidenlaan. Daarnaast zijn we in Nieuw-West bezig met de realisatie van het Verhalenhuis waarin Oxville, El Hizjra, FunX en de Openbare Bibliotheek Amsterdam samen gaan programmeren.
- In Geuzenveld-Slotermeer realiseren we een permanente zaal voor zowel cultuur als sport als onderdeel van een jongerencentrum voor brede talentontwikkeling.
- In West komt op de plek waar de studio van The Nits vroeger stond een muziekstudio, aan de Molenwerf.
- In Zuidoost gaat het om cultuureducatie in het Zandkasteel, een oefenruimte voor brassbands in de K-buurt en een cultureel centrum in Reigersbos. Ook is de voorbereiding voor een extra theaterfunctie in Zuidoost, mogelijk in het Bijlmer Parktheater gestart. Daarnaast verkennen we in Zuidoost de mogelijkheden voor een nationaal poppodium.
- In Noord werken we verder aan een buurtcultuurhuis in Banne Noord, realiseren we een culturele wijkvoorziening aan het Buikslotermeerplein voor de DAT! School en werken we aan een permanente voorziening voor Likeminds in het Hamerkwartier.

Ook zijn er vorderingen gemaakt op het gebied van grootstedelijke culturele voorzieningen:
- De gemeenteraad heeft op 27 juni 2024 besloten het toekomstige Nationaal Slavernijmuseum te vestigen op het Java-eiland. Er zijn participatiebijeenkomsten gehouden om het plan “Het hele verhaal’ te presenteren en reacties op te halen.
- In 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met een afwijking van het beleidskader ‘Hoofdgroenstructuur’ om het nieuwe gebouw voor de Meervaart aan de zuidwest-

oever in te kunnen passen. In het najaar van 2024 is gewerkt aan een plan voor de participatie.
- De aanbesteding voor de renovatie en uitbreiding van het Amsterdam museum is gestart. De Raad van State heeft een voor de gemeente positieve uitspraak gedaan op een hoger beroep vanwege de omgevingsvergunning. Doordat de aanbesteding al was voorbereid kon meteen na de uitspraak gestart worden met de aanbesteding van een aannemer.

Thema's per programma

Digitale stad/informatie:
- Met culturele instellingen en Amsterdam&partners hebben we gewerkt aan het verzamelen en delen van data over (mogelijke) bezoekers.
- We hebben in samenwerking met diverse private cultuurfondsen de cultuursector van Amsterdam geholpen bij het nog beter benutten van digitalisering om kunst te maken en/of een breed publiek te bereiken en te betrekken.
- We hebben intensieve samenwerkingen opgezet met universiteiten en hogeschool op het gebied van eHealth and Mobility.
- Samen met culturele instellingen wordt nu meer data gedeeld.
- Bij erfgoed is meer data ontsloten en wordt belowthesurface.nl verder ontwikkeld.

Democratisering:
- Bij de voorbereiding van nieuwe culturele voorzieningen zijn omwonenden en overige doelgroepen in de stad betrokken, zodat zij mee kunnen praten over inhoudelijke programma's en keuze voor locaties. In het bijzonder verdient hierbij aandacht voor de participatiesessies van de kwartiermakers van het nationaal slavernijmuseum.

Duurzaamheid:
- Verduurzaming is opgenomen als een thema voor de Hoofdlijnen Kunstenplan 2025-2028.
- Er is gewerkt aan het verder verduurzamen van (eigen) cultureel vastgoed.
- We dragen bij aan de verdere verduurzaming van het midden- en kleinbedrijf door bedrijven te informeren, te stimuleren en te reguleren. We voeren energieadviezen uit, nemen concrete acties bij bedrijven om energiebesparende maatregelen te implementeren en stimuleren collectieve projecten op het gebied van duurzaamheid. Ook nemen we via de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied verschillende maatregelen in het kader van handhaving, zoals bijvoorbeeld toepassing Label C voor kantoren.
- We zetten onverminderd in op de transitie van het Havenbedrijf Amsterdam naar voorloper op het gebied van alternatieve energiebronnen en -systemen.
- We zetten de volgende stap naar een circulaire economie met het vaststellen van de Uitvoeringsstrategie Circulair 2023-2026 met maatregelen voor het MKB en de industrie.
- Met het voorbereiden van het Uitvoeringsprogramma Duurzaam Erfgoed gaan we meer erfgoed sneller verduurzamen. De uitvoeringsagenda gaat ervoor zorgen dat, samen met de eigenaren, bewoners en initiatiefnemers, het erfgoed verduurzaamd wordt. Meer, sneller en betaalbaar zijn hierbij de kernwoorden.
- We streven ernaar om Schiphol een luchthaven te laten zijn die minder overlast voor de omgeving veroorzaakt en die verduurzaamt. Hiertoe hebben wij het position paper Schiphol opgesteld. Hierin hebben wij de uitgangspunten van ons beleid voor de komende jaren uiteengezet.

Kansengelijkheid:
- Met de uitvoering van het Kunstenplan 2021-2024 werken we aan een meer gelijke toegang tot kunst en cultuur voor alle Amsterdammers.
- Met het Basispakket Cultuureducatie werken we samen met schoolbesturen en de cultuursector aan het bereiken van zo veel mogelijk Amsterdamse kinderen binnenschools en brengen we ze in aanraking met kunst en cultuur.
- Via het Jongerencultuurfonds vergoeden we de cursuskosten voor muziek-, dans-, theater- en tekenlessen voor kinderen waarvan de ouders dit niet kunnen betalen.
- De maatregelen die we nemen, zijn niet voor alle stadsdelen, het stadsgebied, werklocaties, buurten en straten gelijk. Ze sluiten aan op de lokale situatie. Daarmee wordt ook aangesloten op de integrale aanpak-gebieden: integrale aanpak Zuidoost, Nationaal programma samen Nieuw-West, Aanpak Noord en Aanpak Binnenstad. Daarmee kan het lokaal potentieel optimaal worden benut en zijn we in staat maatwerk te bieden in alle gebieden in de gemeente. Dat betekent dat we waar nodig ongelijk investeren en gebiedsgericht werken. Dit vertaalt zich onder meer in extra inzet op het versterken van het ondernemerschap en de organisatiegraad in Zuidoost, Noord en Nieuw-West. Maar zetten we ook extra in op het realiseren van ruimte voor betaalbare bedrijfsruimte in de transformatiegebieden in met name Noord en Zuidoost. Daarnaast investeren we extra in de functie van de warenmarkten in de buurt en gemengde voorzieningen voor een leefbare en vitale buurt.

- We ondersteunen het Amsterdamse mkb bij het digitaliseren, het doorgroeien, het innoveren bij het aantrekken van financiering en bedrijven in de regio die internationaal willen ondernemen. Dit in aanvulling op het ondersteunen van het mkb bij het besparen van energie en het verduurzamen van de onderneming. Dit doen we door gebiedsgericht onze capaciteit en middelen in te zetten. We investeren via de Kunstenplanperiode 2021-2024, het Amsterdams Fonds voor de Kunst en het Jongerencultuurfonds Amsterdam aanzienlijk en gericht in de stadsdelen Nieuw West en Zuidoost ten behoeve van culturele ontwikkeling en programmering.

Gebieden:
- Via het Amsterdams Fonds voor de Kunst en de stadsdelen zijn cultuurprojecten in alle gebieden en wijken van Amsterdam ondersteund en wordt de leefomgeving verrijkt.

2.3.1 Economie en Innovatie

Samen werken aan een duurzame en innovatieve regio met cultuur, werk en toekomst voor iedereen.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 3.1.1

Amsterdam biedt ondernemers een aantrekkelijke plek voor succesvol ondernemen in en voor de buurt, regio en op internationaal niveau.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Waardering voor economisch klimaat Groot Amsterdam ten opzichte van Nederland	2,4 (2021)	3,4 (op basis van Q1 en Q2)	0,0 OF HOGER	wordt niet meer gemeten
2	Economische groei Metropoolregio Amsterdam ten opzichte van economische groei van Nederland	0,5% (Gemiddelde 10 jaar)	1,8%	1,5%	0,4%

Doel 3.1.1

We hebben (aspirant)ondernemers in Nieuw-West, Noord en Zuidoost ondersteund met lokaal vraaggestuurd aanbod van trainingen en coaching. Daarbij maken we steeds meer gebruik van trainers uit deze stadsdelen. Met de VBOA is er extra inzet in deze stadsdelen op het versterken en oprichten van ondernemersverenigingen en bedrijveninvesteringszone (BIZ) gebieden. De straatgerichte aanpak is uitgebreid met de Dapperbuurt en is gewerkt aan de gebiedsprofielen in Centrum. Daarnaast zijn ondernemers in de hele stad ondersteund bij digitalisering, de groei van hun bedrijf en het aantrekken van financiering.

Indicator 1

De indicator is gebaseerd op data uit de Conjunctuurenquête Nederland van CBS. Deze is echter stopgezet medio 2024. Hierdoor is op dit moment geen actuele informatie beschikbaar over de waardering voor het economisch klimaat in het COROP-gebied[1] Groot Amsterdam of de Metropoolregio Amsterdam. Alternatieven voor een passende indicator worden op dit moment verkend.

Indicator 2:

In de Economische Verkenningen MRA is becijferd op basis van onder andere het CPB en CBS dat de economische groei van de MRA 1,5% zal bedragen terwijl die van geheel Nederland 1,1% zou zijn. Dat zou een positief groeiverschil zijn van 0,4%. De definitieve cijfers laten nog op zich wachten, maar verwacht wordt dat er wederom sprake zal zijn van een positief groeiverschil.

Activiteit 3.1.1.1

We versterken de organisatiegraad van ondernemers en stimuleren de samenwerking tussen en met ondernemers.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal bedrijveninvesteringszones	62 (2018)	86	80	86

Activiteit 3.1.1.1

In 2024 telt Amsterdam 86 bedrijveninvesteringszone (BIZ) gebieden. Dat betekent dat er dit jaar 8 nieuwe BIZ-gebieden zijn bijgekomen ten opzichte van 2023. Hiervan zijn 3 eigenaren BIZ'en in het Centrum, 4 gebieden in West en 1 biz in stadsgebied Weesp. Er zijn in 2024 geen gebieden afgevallen.

1 Coördinatie Commissie Regionaal OnderzoeksProgramma

Een bedrijveninvesteringszone is een afgebakend gebied (zoals een winkelstraat) waarbinnen ondernemers en/of eigenaren samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. Een BIZ is een formele samenwerkingsvorm tussen ondernemers in een bepaald gebied waardoor gezamenlijk ingezet kan worden om het (winkel)gebied te verbeteren. Tevens vormt de BIZ een samenwerkingspartner voor de gemeente. Vanwege de positieve invloed van BIZ'en op de gebieden zet de gemeente zich in om het aantal BIZ'en in de toekomst verder te laten groeien vooral in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost.

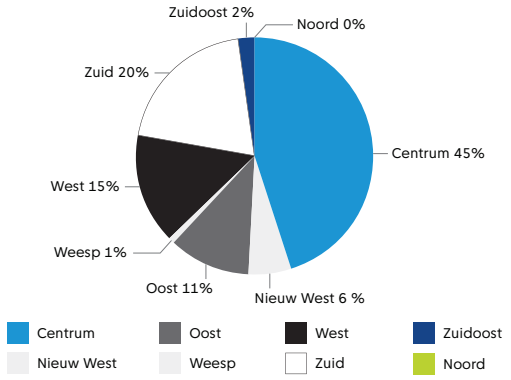

Hieronder staat opgenomen welk aandeel van de biz'en er per stadsdeel zijn.

Activiteit 3.1.1.2

We ondersteunen ondernemers bij hun ambitie om te internationaliseren.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal bedrijven in het netwerk van Amsterdam Trade & Innovate dat een innoverende en duurzame bijdrage levert aan maatschappelijke vraagstukken	350 (2021)	568	560	560

Activiteit 3.1.1.2
Er is geen indicatie van krimp. Wel zijn in het afgelopen jaar 89 gesprekken gevoerd met bedrijven die wij ondersteunen in hun internationaliseringsambities. Vele van deze bedrijven zijn nieuw in ons netwerk. Er worden ook nieuwe bedrijven geïdentificeerd die passen bij onze doelgroep.

Activiteit 3.1.1.3

We behouden en versterken het regionale vestigingsklimaat.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	De plaats van Amsterdam/MRA op de ranking 'European Cities and Regions of the Future' van Financial Times (tweejaarlijks gemeten)	2 (2022)	2	2	2

Activiteit 3.1.1.3
Amsterdam/MRA staat op een hoge plaats. We streven ernaar om de huidige ranking minimaal vast te houden.

Deze ranking wordt sinds 2024 niet tweejaarlijks, maar jaarlijks gemeten. Amsterdam is wederom op de tweede plek geëindigd in deze serieuze ranking die vanuit de Financial Times wordt opgesteld.

In de ranking wordt gekeken naar diverse factoren zoals economisch potentieel, kwaliteit van leven en overheidsbeleid richting bedrijfsleven.

Doel 3.1.2

Amsterdam is koploper in het versterken van ecosystemen die bijdragen aan brede welvaart.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	De positie van Amsterdam in Europa in de Global Startup Ecosystem Ranking van Startup Genome	3 (2021)	3	Top 3	Wordt niet meer op deze wijze beoordeeld

In 2024 hebben we ons ingezet voor meerdere initiatieven die bijdragen aan een duurzamer, inclusiever en economisch sterker Amsterdam en de Metropool Regio Amsterdam. Hierbij spelen we in op behoeften in het innovatie en impact ecosysteem bij ondernemers en besteden we extra aandacht aan Nieuw-West, Zuidoost en Noord. Op lokaal niveau ondersteunden we initiatieven om inclusieve, diverse en gezonde buurten te creëren. Op open evenementen in de stad zoals de marathon en Pride hebben tientallen startende ondernemers de kans gehad hun nieuwe concepten te piloten met een financiële bijdrage van de gemeente en begeleid door ervaren mentoren. Op de thema's zoals circulariteit, voedsel en crowd management zijn veel inzichten opgedaan hoe innovaties een bijdrage kunnen leveren aan deze grote opgaves in de stad.

Ook verbeteren we groeikansen voor ondernemers door in te zetten op het verbeteren van toegang tot financiering, het verbeteren van markttoegang, het ondersteunen van ondernemersprogramma's en incubators en het ondersteunen van internationalisering via handelsmissies. Hierbij gaat extra aandacht uit naar Nieuw-West, Zuidoost en Noord. In 2024 werkten we actief samen met lokale, nationale en internationale partners. We participeerden in netwerken zoals de City Deal Impact Ondernemen, en trokken een aantal Europese projecten aan. Deze samenwerkingen versterken de impact van onze lokale initiatieven en dragen bij aan het realiseren van bredere welvaart op zowel lokaal als internationaal niveau.

Indicator 1
In de nieuwe rapportages van de Global Startup Ecosystem Rating van Startup Genome wordt Amsterdam niet meer als stad beoordeeld, maar als onderdeel van Nederland. Na Londen neemt Nederland in Europa de tweede plek in en de 13e plek globaal. Alternatieven voor een passende indicator worden op dit moment verkend.

Activiteit 3.1.2.1

We stimuleren de groei van werkgelegenheid in duurzame groeisectoren.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal fte's in duurzame groeisectoren	12.701 (2022)	22.339	27.000	23.520

Activiteit 3.1.2.1
Het aantal fte's in duurzame groeisectoren is iets gestegen naar 23.520 fte's. Het aantal geïdentificeerde bedrijven in duurzame groeisectoren is gestegen van 477 naar 533. Het is lastig om nieuw personeel te bekostigen. Dit heeft te maken met de uitdagingen voor opschalende bedrijven om kapitaal aan te trekken. Voor 2025 zetten we in op een toename van 5 procent.

Activiteit 3.1.2.2

We ondersteunen ondernemers in duurzame groeisectoren bij het aantrekken van (groei)kapitaal.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Omvang externe investeringen in Amsterdamse ondernemingen in duurzame groeisectoren	€ 735 miljoen (2021)	€ 386 miljoen	€ 1.000 miljoen	393 miljoen

Activiteit 3.1.2.2
In 2024 is de omvang van externe financiering 393 miljoen. Een stuk lager dan het peiljaar 2021. Dit komt door twee redenen: 1: 2021 was een exceptioneel goed jaar voor investeringen in de sector. 2: Door onder andere de stijgende rente is het aantal investeringen de afgelopen jaren teruggelopen. Veel investeringsfondsen in duurzame groeisectoren hebben zelf moeite om hun fonds te vullen. Dit zorgt voornamelijk voor uitdagingen bij opschalende scale-ups. Voor 2025 zetten we in op een stijging van 20 procent.

Activiteit 3.1.2.3

We trekken internationale bedrijven aan voor de stad en regio die bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage nieuwe internationale bedrijven in de MRA dat een innoverende en duurzame bijdrage levert aan de maatschappelijke vraagstukken.	20% (2022)	26,2%	25%	31%
2	Percentage nieuw gecreëerde banen bij internationale bedrijven in de MRA dat een innoverende en duurzame bijdrage levert aan de maatschappelijke vraagstukken.	20% (2022)	24,9%	25%	56%

Activiteit 3.1.2.3
Sinds enkele jaren worden internationale bedrijven die zich willen vestigen in de Metropoolregio Amsterdam geanalyseerd of deze van low, medium of high value zijn. Op basis daarvan wordt bepaald of Amsterdam Trade & Invest wel of niet betrokken zal zijn bij de vestiging. De percentages betreffen uitsluitend de high value bedrijven en banen ten opzichte van het totaal aantal gelande bedrijven met bijbehorende banen. Op deze manier is inzichtelijk of de focus van Amsterdam Trade & Invest voldoende ligt bij bedrijven die een innovatieve en duurzame bijdrage leveren.

Doel 3.1.3

Amsterdam is een leefbare stad met ruimte voor economische functies.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage functiemenging verhouding tussen banen en woningen (BBV-verplicht)	61,1% (2021)		61,1%	61,1%
2	Aantal vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners, leeftijd 15 t/m 64 jaar (BBV-verplicht)	271,1 (2021)		278	256,5
3	Gemiddelde waardering voorzieningenaanbod bewoners (tweejaarlijks gemeten)	7,3		Geen meting	Geen meting

Doel 3.1.3
Een complete stad met een vitale economie en welvaart biedt naast ruimte voor wonen en recreatie, ook voldoende ruimte voor werkgelegenheid. Economische functies spelen in het bieden van werkgelegenheid een belangrijke rol. De focus ligt daarom op het behouden en creëren van ruimte voor werk en voorzieningen. Dit gebeurt door:
- de inzet op vitale buurten met een passend aanbod van maatschappelijke en commerciële voorzieningen.
- de inzet op voldoende ruimte voor werk: de creatie hiervan in nieuwe gebiedsontwikkelingen en het behoud hiervan op transformatielocaties, bestaande werklocaties en in bestaande buurten.
- en de inzet op ruimte voor innovatiedistricten in de stad.

We richten ons op het behouden en realiseren van vitale buurten. Buurten waar bewoners en ondernemers ook de ruimte hebben om te ondernemen, zich te ontwikkelen, te ontmoeten en boodschappen te doen. Tegelijkertijd staat de ruimte voor werk in Amsterdam onder druk. Enerzijds doordat de woningbouwopgave voor een groot deel op (voormalige) werklocaties landt en anderzijds doordat de schaarste aan (betaalbare) ruimte in de stad leidt verandering of verdwijning van de bedrijfsfunctie (naar bijvoorbeeld horeca of kantoor) en stijgende huurprijzen. Als maatregel zijn we onder meer bezig met het oprichten van een werkcorporatie en zijn we gestart met een bedrijvencoördinator die actief in de transformatiegebieden aan de slag is.

We merken dat de kantorenmarkt momenteel onder druk staat. In 2024 is de gemiddelde kantorenleegstand toegenomen, al verschilt dit sterk per locatie door een sterker gepolariseerde marktvraag. Halverwege 2025 wordt de nieuwe kantorenstrategie 2025-2035 opgeleverd om de kantorenmarkt gezond en in balans te houden.

Het college heeft in 2024 opnieuw extra maatregelen genomen om de drukte in de (binnen)stad tegen te gaan, met het besluit over het verminderen van de zee- en riviercruise en verdere aanscherping van het overnachtingsbeleid ('geen bed erbij').

Indicator 1
Dit cijfer is stabiel gebleven. Normrealisatie vergt wel de nodige inspanningen daar de bouw van de complete stad uitdagingen kent. Uitdagingen op het gebied van netgongestie, betaalbaarheid en schaarse ruimte.

Indicator 2
Dit cijfer is stabiel gebeven maar staat om dezelfde redenen onder druk als bij indicator 1. Voorts staat het vestigingsklimaat in Nederland onder druk door verschillende elementen. Zo lopen bijvoorbeeld innovatiekracht – en vermogen achter alsook beschikbaarheid van investeringen voor verschillende ecosystemen. Verder loopt de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit ook achter.

Indicator 3
De waardering voor het voorzieningenaanbod bewoners bestaat uit het gemiddelde rapportcijfer voor warenmarkten, winkels voor dagelijkse boodschappen en horeca in de buurt. In 2024 vindt er geen meting plaats voor het voorzieningenaanbod. Met een gemiddelde van 7,3 is de waardering voor het voorzieningenaanbod al behoorlijk hoog. Daarom streven we naar een stabilisatie van de huidige waardering.

Activiteit 3.1.3.1

We zorgen ervoor dat bewoners beschikken over aantrekkelijke commerciële voorzieningen door de hele stad.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Gemiddeld rapportcijfer bewoners voor aanbod winkels dagelijkse boodschappen in de buurt (1-10) (tweejaarlijks gemeten)	7,6 (2017)		Geen meting	Geen meting in 2024
2	Gemiddeld algemeen oordeel markten (tweejaarlijks gemeten)	7,2 (2017)	7,6	7,5	nog niet bekend, wordt in 2de helft 2024 gemeten
3	Gemiddeld percentage leegstand winkels (Locatus)	3,4% (2018)	5,5%	6%	-

Activiteit 3.1.3.1
De waardering voor het aanbod aan winkels voor dagelijkse boodschappen in de buurt is al zeer hoog. Dit willen we behouden. Via de Straatgerichte aanpak wordt ingezet op aantrekkelijke winkelstraten en -gebieden. In 2024 zijn er vier nieuwe straten bijgekomen, waaronder de Osdorper Ban. Ondernemers werken hier intensief samen met de gemeente om het unieke karakter van een winkelstraat of –gebied vast te houden, te versterken of terug te winnen.

In 2024 lag de nadruk op het verder ontwikkelen van volle en aantrekkelijke markten. Dit gebeurt door:

- De faciliteiten op het marktterrein te optimaliseren door voor elke markt de basis op orde te brengen.
- De markten te verlevendigen om meer bezoekers te trekken en meer maatschappelijke initiatieven mogelijk te maken.
- Voor diverse markten een traject op maat in samenwerking met de buurt en ondernemers te initiëren.
- Een start te maken met het ontwikkelen van een nieuwe, toekomstbestendige marktverordening.
- Mogelijkheden in kaart te brengen om de kosten en inkomsten beter op elkaar te laten aansluiten.
- In 2024 is er ook verder gewerkt aan het herindelen van de markten.
- De Van der Pekmarkt is tijdelijk naar het Mosveld verplaatst.

Activiteit 3.1.3.2

We dragen bij aan de ontwikkeling van gemengde woon-werkbuurten door te zorgen voor voldoende plekken voor werk in de stad.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Planaanbod bedrijfsruimte in transformatiegebieden	605.100 m2 (2021)	610.000 m2	593.800 m2	610.000 m²
2	Gemiddeld percentage leegstand kantoren	6,4%	7,1%	5,8%	8,35%

Activiteit 3.1.3.2

Het geplande aanbod van bedrijfsruimten in de transformatiegebieden (gebied waar leegstaande gebouwen een nieuwe invulling krijgen) is redelijk stabiel en is ongeveer 600.000 m² groot. Voor slechts een klein gedeelte hiervan, circa 34.000 m² bruto vloeroppervlak, is daadwerkelijk al een afsprakenbrief getekend om te worden gerealiseerd. De meeste geprogrammeerde bedrijfsruimte is nog in de fase van planvorming.

Amsterdam heeft een bovengemiddelde aantrekkingskracht op kantoorgebruikers uit de brede kantorenmarkt (kleine en grote kantoorgebruikers. Regionaal, nationaal en internationaal). De gemiddelde leegstand is in 2024 wel toegenomen. Veel van het kantoorprogramma richt zich op locaties waar de leegstand momenteel relatief hoog is en de gebiedsontwikkelingen lastiger van de grond komen. Om het kantoorprogramma beter in balans te brengen met de marktvraag wordt de Kantorenstrategie 2025-2035 opgesteld. Dit wordt per kantoorgebied verder uitgewerkt die recht doet aan de specifieke vestigingslocatiefactoren van betreffende gebieden. Hiermee willen we voor de toekomst een gezonde kantorenmarkt in Amsterdam in stand houden en voorkomen dat gebouwd wordt voor leegstand en daarmee ook ruimte bieden voor gezonde en gemengde woonwerkbuurten.

Doel 3.1.4

Amsterdam heeft een duurzame economie die bijdraagt aan het realiseren van de klimaat- en energietransitie.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Totale CO_2-emissies (in kton) gerelateerd aan verbruik van energie op Amsterdams grondgebied	5.000 (2018)	3.650	Doel per 5 jaar	1.448

Doel 3.1.4

De economische opbouw en het uitbouwen van het klimaatbeleid kunnen en moeten elkaar versterken. Er zal een economie moeten ontstaan met gedeeltelijk een andere structuur. In die nieuwe economie hebben milieu, duurzaamheid en transitie elk een belangrijk aandeel. Hiervoor stimuleren we Amsterdamse ondernemers om stappen te zetten in verduurzaming. Daarnaast is de opgave om economische systeemveranderingen te verwezenlijken. We helpen aan de ene kant bedrijven (versneld) te verduurzamen en aan de andere kant versterken we duurzame en innovatieve bedrijvigheid en de groei van relevante economische sectoren in deze regio, bijvoorbeeld rondom waterstof. Bijvoorbeeld doordat binnen het Innovatie district Marine terrein getest wordt hoe we, samen met innovatieve ondernemers en kennisinstellingen, biobased bouwmaterialen kans geven in de bouw. Op die manier moet de economie overgaan richting een fossielvrije en circulaire economie.

Activiteit 3.1.4.1

We stimuleren de verduurzaming van bestaande Amsterdamse bedrijven.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal energieadvies- en begeleidingstrajecten	231 (2021)	1.144	350	1.541
2	Aantal controlebezoeken Omgevingsdienst (energiebesparingplichtige bedrijven en instellingen)	1.959 (2021)	952	25% van bestand energie-besparing-plichtige bedrijven en instellingen	1.378
3	Totale hoeveelheid nieuw niet-hernieuwbaar materiaalgebruik in Amsterdam	23 miljard kg (2020)	-	19 mld. kg.	-

Activiteit 3.1.4.1
Het aantal energieadvies- en begeleidingstrajecten betreft het aantal afgenomen energiescans (208) plus het aantal bezoeken van de advies en fixteams aan mkb'ers in een kwetsbare positie (1.333).
Bij het aantal controlebezoeken van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied is de inzet dat voor 2027 alle bedrijven die wettelijke verplichtingen hebben rondom energiebesparing, minimaal 1x gecontroleerd zijn.

Activiteit 3.1.4.2

We versnellen het verduurzamen van de haven en industrie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aandeel totale omzet van Havenbedrijf Amsterdam (HbA) niet gerelateerd aan fossiele brandstoffen	59% (2020)	67,8%	65%	69%
2	Aandeel opslagcapaciteit in havengebied ingezet voor duurzame brandstoffen	5,4% (2020)	11,7%	10%	10,1%

Activiteit 3.1.4.2
De groei van de omzet die niet gebonden is aan fossiele grondstoffen ligt op koers door de groei van duurzame contracten. De groei van de opslagcapaciteit voor duurzame brandstoffen blijft achter bij de doelstelling vanwege macro-economische omstandigheden.

Doel 3.1.5

Amsterdam heeft een evenwichtige arbeidsmarkt die iedereen gelijke kansen biedt op werk.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Verhouding tussen het aantal werklozen en het aantal vacatures	0,7 (stand Q4 2019; bron CBS)	0,6 (stand Q3 2023; bron CBS)	1,0	0,7
2a	Aantal geregistreerde werkzoekenden: basisopleiding	17.754 (01-2022; bron UWV)	17.623 (09-2023; bron UWV)	< peilwaarde	16.891
2b	Aantal geregistreerde werkzoekenden: vmbo/mbo alg/mbo1	13.149 (01-2022; bron UWV)	13.884 (09-2023; bron UWV	< peilwaarde	13.414
2c	Aantal geregistreerde werkzoekenden: havo/vwo	4.398 (01-2022; bron UWV)	4.878 (09-2023; bron UWV)	< peilwaarde	4.947
2d	Aantal geregistreerde werkzoekenden: mbo niveau 2 t/m 4	9.727 (01-2022; bron UWV)	10.621 (09-2023; bron UWV)	< peilwaarde	10.730
2e	Aantal geregistreerde werkzoekenden: hbo	6.908 (01-2022; bron UWV)	8.289 (09-2023; bron UWV)	< peilwaarde	8.601
2f	Aantal geregistreerde werkzoekenden: wo	5.172 (01-2022; bron UWV)	6.252 (09-2023; bron UWV	< peilwaarde	6.537

Doel 3.1.5.
De verhouding tussen het aantal werklozen en het aantal vacatures is toegenomen in 2024 met 0,1. Hoewel het aantal werklozen per vacature licht is toegenomen, is er nog steeds sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt. De vraag naar IT-personeel is lichtelijk afgenomen, maar nog steeds groot. De vraag naar personeel in de Techniek en Zorg was al groot en is lichtelijk gegroeid.

Activiteit 3.1.5.1

We bevorderen een diverse en inclusieve arbeidsmarkt.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal diensten afgenomen door bedrijven voor bevordering van diversiteit en inclusie op de werkvloer.	530 (2022)	483	420	314

Activiteit 3.1.5.1
De pilotfase van Amsterdam Divers en Inclusief (ADI) die liep van 2020-2023 is afgerond. In 2024 zat ADI in een overgangsfase zonder structurele uitvoering. Daarom valt in 2024 het cijfer lager uit. In 2025 verwachten we een doorstart.

Activiteit 3.1.5.2

We verbeteren de toeleiding van lokaal potentieel naar de arbeidsmarkt.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal publiek-private samen-werkingsverbanden ((mbo-) onderwijs-bedrijfsleven-overheid)	17 (2022)	19	24	23
2	Aantal PPS'en waarvan het mbo een primaire partner is	12 (2022)	13	16	16

Activiteit 3.1.5.2
In 2024 is het aantal PPS'en lager dan verwacht, omdat Amsterdam Divers en Inclusief nog bezig is met plannen voor verduurzaming en nog niet als publiek-private samen-werking functioneert. We zien ook een positieve trend waarbij meerdere PPS'en doorgroeien naar opschaling en doorontwikkeling, wat bijdraagt aan langdurige verduurzaming.

Activiteit 3.1.5.3

We faciliteren werkgevers bij het aantrekken van internationale werknemers.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Instroom internationale (kennis) werkers via IN Amsterdam	11.455 (17.586 incl. partners en kinderen) (2019)	11.325(18.664 incl. partner en kinderen)	16.000	8.997 (14.013 totaal, incl. partners en kinderen)

Activiteit 3.1.5.3
De instroom van internationale (kennis)werkers die zich via IN Amsterdam registreren om aan de slag te gaan, was in 2024 lager dan aanvankelijk werd ingeschat, en lager dan de peilwaarde van 2019. De werkelijke instroom is sterk afhankelijk van geo-politieke, nationale en andere ontwikkelingen, waardoor het opstellen van meerjarige prognoses uitdagend blijft. In 2022 kende de instroom een enorme piek die waar-schijnlijk veroorzaakt was door een inhaalslag van de coronajaren en de oorlog in Oekraïne. In 2023 was de instroom genormaliseerd in lijn met de instroom van 2019. In 2024, voor het eerst sinds de instroom via IN Amsterdam wordt bijgehouden in 2008, is er sprake van een daling in het aantal internationale (kennis)werkers die zich in de regio Amsterdam registreren (met uitzondering van de coronajaren). Deze daling doet zich niet alleen in Amsterdam voor, maar is zichtbaar in het hele land. Dit blijkt ook uit de landelijke cijfers van de IND (zoals het aantal aanvragen voor verblijfsvergunningen voor kennis en talent).

Verbonden Partijen

Havenbedrijf Amsterdam NV / Port of Amsterdam

De gewijzigde geopolitieke ontwikkelingen hebben grote invloed gehad op de doelen en uitgangspunten in het Strategisch Plan 2021-2025. Het Havenbedrijf heeft in 2024 gewerkt aan een herziene visie richting 2040 en Strategisch Plan 2025-2028. Deze visie wordt in 2025 vastgesteld. Daarin zullen onder andere de herziene doelstellingen ten aanzien van beperking cruise een plek krijgen. Voornaamste inzet zal blijven om het havencomplex in het Noordzeekanaal-gebied verder te ontwikkelen en te verduurzamen. De strategie naar een kolenvrije haven werpt zijn vruchten af. Eén terminal is gestopt met overslag van steenkolen, en de twee andere herpositioneren zich op overslag van andere grondstoffen.
De belangrijkste opgave voor de komende jaren is de aanleg van de nodige infrastructuur voor de energietransitie, zoals een waterstof pijpleidingennetwerk, onderstations voor de versterking van het elektriciteit netwerk, mogelijkheden om CO_2 af te vangen en de bouw en/of uitbreiding van stroom- en warmtenetten.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) InWest

De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) InWest jaagt investeringen in duurzame economische ontwikkelingen aan. De ROM doet dit door bedrijven te ondersteunen bij business development (het ontwikkelen van nieuwe kansen). Daarnaast investeert de ROM in kansrijke technologieën waarvoor de ondernemer niet voldoende middelen uit de markt kunnen halen. Hiervoor heeft de ROM een MKB Fonds en een Transitiefonds. Het MKB Fonds richt zich voornamelijk op het stimuleren van hoog-innovatieve proposities binnen het mkb. Het Transitiefonds ondersteunt ondernemers in de energietransitie en overgang naar een circulaire economie. Uiteraard speelt verduurzaming voor beide fondsen een belangrijke rol en vormt de maatschappelijke impact een belangrijke afweging in het beoordelingsproces.

Schiphol

Schiphol is een belangrijk onderdeel van de economische infrastructuur van Nederland en de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Daarom zijn wij aandeelhouder van Schiphol. Maar Schiphol moet wel in balans zijn met de omgeving en dat is op dit moment niet het geval. Als aandeelhouder en samen met onze bestuurlijke partners in de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) streven we naar een luchthaven die minder overlast voor de omgeving veroorzaakt en die verduurzaamt. Hiertoe hebben wij het position paper Schiphol opgesteld. Hierin hebben wij de uitgangspunten van ons beleid voor de komende jaren uiteengezet. We zetten in op normering van vliegverkeer die de omwonenden daadwerkelijk beschermt tegen geluidsoverlast, minder vluchten en verduurzaming van luchtverkeer onder andere door het invoeren van beprijzing gebaseerd op het principe dat de vervuiler betaalt (real pricing). Als aandeelhouder stimuleren wij Schiphol om de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden voor werknemers op de luchthaven te verbeteren en stemmen wij alleen in met investeringen die bijdragen aan verbetering van de kwaliteit, niet voor investeringen die de capaciteit van Schiphol verhogen.

Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied

De Gemeenschappelijke Regeling Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied (CNB) is – sinds 1994 – een samenwerkingsverband van de gemeente Amsterdam, Beverwijk, Velsen en Zaanstad. Dit samenwerkingsverband is opgericht om een veilige, vlotte en duurzame afwikkeling van het scheepsvaartverkeer te bevorderen in het Noordzeekanaalgebied (NZKG).
Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijker regelingen (Wgr) gewijzigd. Het doel van deze wijziging is om de positie van gemeenteraden en provinciale staten ten opzichte van de gemeenschappelijke regelingen te versterken. In verband met de gewijzigde wet is de gemeenschappelijke regeling Centraal Nautisch Beheer (CNB) NZKG in 2024 aangepast.
Het CNB werkt vanuit de Visie Havenmeester 2030. Om tijdig in te spelen op toekomstige ontwikkelingen, zijn in deze visie ambities vastgesteld voor een veilig, vlot, duurzaam en digitaal scheepvaartproces. DHM heeft deze ambities vervolgens vertaald in vier programma's met concrete acties voor de middellange termijn: Bereikbare Haven, Veilige Haven, Schone Scheepvaart en Data-gedreven Havenmeester.
Ten aanzien van de Bereikbare Haven is eind 2024 de installatie 'selectieve zoutonttrekking', die de grote zoutinstroom in het Noordzeekanaal als gevolg van de nieuwe zeesluis moet verminderen, gereedgekomen. In de eerste maanden van 2025 zal nog worden uitgetest hoe de installatie optimaal kan worden ingezet.
Ten aanzien van de schone scheepvaart verliepen de werkzaamheden aan de walstroominstallatie bij de Passenger terminal voorspoedig. De verwachting is dat de installatie in 2025 kan worden opgeleverd.

Rai Holding

RAI werkt aan een toekomstplan om een verdere bijdrage te kunnen leveren aan de gebiedsontwikkeling in Zuidas door het toevoegen van woningen, het toegankelijker maken van de omgeving van de RAI, het verbeteren van de mobiliteit rond de RAI en het verminderen van overlast. Met het organiseren van beurzen en evenementen draagt de RAI aanvullend bij aan de economische activiteit.

Schiphol Area Development Company
Doel van de Schiphol Area Development Company (SADC), opgericht in 1987, is om te komen tot een gecoördineerde gebiedsontwikkeling van luchthaven gebonden werklocaties in de regio en zo ruimte te bieden aan de economische dynamiek in de regio rond Schiphol. De oorlog in Oekraïne heeft tot nu toe vrijwel geen gevolgen voor SADC en haar projectvennootschappen op de korte termijn. SADC is belangrijk voor en draagt financieel bij aan het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp.

Stichting Science & Business Amsterdam Science Park
De stichting is in 2015 door de drie grondeigenaren (gemeente Amsterdam, Universiteit van Amsterdam en Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderwijs) opgericht om het Science Park te ontwikkelen tot een van de meest toonaangevende wetenschapsparken in Europa. De stichting heeft als doel om de aanwezige krachten (onderwijs, wetenschap en bedrijfsleven) op het Amsterdam Science Park (ASP) bij elkaar brengen, te versterken en uit te breiden. De verbetering van de onderlinge samenwerking geeft de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek een belangrijke impuls. De toenemende interesse van het bedrijfsleven voor de kennis en kunde op het ASP genereert vervolgens nieuwe kansen voor onderwijs en onderzoek onder andere door het aantrekken van private investeringen in nieuwe onderzoekslabs.

Matrix Innovation Center
Het Matrix Innovation Center (MIC) is opgericht in 1989 en is een initiatief van de gemeente Amsterdam, de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), Rabobank Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam (UvA). MIC biedt vooral laagdrempelige huisvesting en laboratoriumruimte aan startende ondernemingen die om kleinere flexibele ruimte vragen op het Amsterdam Science Park in Amsterdam Oost. De aandeelhouders hebben goedkeuring verleend aan de directie van MIC om de activiteiten uit te breiden naar de andere kennisparken in Amsterdam. Op deze wijze stimuleert MIC samenwerking en kennisoverdracht tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven en draagt het bij aan de ontwikkeling van de kennisparken in Amsterdam. MIC exploiteert zeven bedrijfsverzamelgebouwen (Matrix I tot en met VII) op het Amsterdam Science Park. In 2025 wordt begonnen met de realisatie van een Innovation Center in het Kenniskwartier aan de Zuidas, dat eind 2026 in gebruik zal worden genomen.

Stichting Amsterdam Economic Board
De Amsterdam Economic Board is een netwerkorganisatie met een slimme, groene en gezonde Metropoolregio Amsterdam als doel. De Amsterdam Economic Board werkt aan oplossingen voor grootstedelijke vraagstukken door vernieuwing en samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. De Board heeft de volgende drie focusthema's gekozen Circulaire Grondstoffen, Energie & Industrie en Life Sciences Health en Verantwoorde Technologie & AI.

Stadsgoed NV en NV Zeedijk
De vastgoeddeelneming Stadsgoed NV heeft de volgende maatschappelijke doelen:
- Het intensief, verantwoord en milieubewust kleinschalig beheren van zijn panden.
- Het terugdringen van bestaand eenzijdig functiegebruik van het vastgoed door de balans tussen de verschillende functies, zoals wonen, werken en uitgaan, in het gebied te verbeteren.
- Het terugdringen en voorkomen van verdacht eigendom van vastgoed.
- Amsterdam Clipper Beheer
  De Clipper 'Stad Amsterdam' is eigendom van Randstad Clipper Beheer en de gemeente. Wij beschikken jaarlijks over 20 vaardagen op de Clipper. De Clipper wordt ingezet voor promotie en representatie van Amsterdam tijdens buitenlandse reizen en in Nederland. Daarnaast organiseren we samen met Randstad jaarlijks een jongerenreis op de Clipper. In 2024 en 2025 maakt de Clipper een wereldreis waarna het schip weer aanwezig zal zijn tijdens Sail 2025.

Daarmee helpt Stadsgoed NV de leefbaarheid te verbeteren en economische activiteiten in de binnenstad te bevorderen. NV Zeedijk helpt de leefbaarheid en de (bonafide) economische activiteiten op en nabij de Zeedijk te vergroten.
De Aanpak Binnenstad combineert maatregelen en visie voor zowel de korte als langere termijn, en heeft als doel dat de Amsterdamse binnenstad weer een plek wordt waar alle Amsterdammers graag komen en bewoners zich thuis voelen. Binnen de aanpak wordt vastgoed gezien als een belangrijk sturingsinstrument om de gewenste transformatie in de binnenstad te realiseren. De gemeentelijke vastgoeddeelnemingen – naast Zeedijk ook Stadsgoed en Stadsherstel – spelen daarbij een belangrijke rol. In dit kader heeft het bestuurlijk team Aanpak Binnenstad een reserve ingesteld met als doel om de vastgoeddeelnemingen te ondersteunen bij de verwerving van strategisch vastgoed. De raad heeft het afwegingskader voor de inzet van deze reserve voor de aankoop van vastgoed voor de ambities uit de aanpak binnenstad vastgesteld.

Beurs van Berlage vennootschappen
De Beurs van Berlage staat op een belangrijke strategische plek in de stad. De Beurs organiseert beurzen en evenementen en werkt op deze manier ook mee aan het scheppen van economische bedrijvigheid. Ook heeft de Beurs een culturele, creatieve,

publieke en maatschappelijke functie, waaronder het behoud van cultureel erfgoed en bijdragen aan het leefklimaat in de stad.

Life Sciences Fund Amsterdam
Het Life Sciences Fund Amsterdam (LSFA) is in 2009 opgericht om het economisch potentieel van het Life Sciences cluster in de regio Amsterdam te versterken. In de afgelopen jaren zijn een aantal van de portfoliobedrijven van LSFA ontwikkeld tot succesvolle biomedische bedrijven met waardevolle producten. Het fonds is niet meer actief en gaat daarom geen nieuwe investeringen meer aan. De fondsduur is in 2022 verlengd tot 2033 om het financieel rendement van de investeringen van het fonds zeker te stellen.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 3.1 Economie en Innovatie

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	23,3	22,5	25,0	24,1	-0,9
Lasten	68,7	58,3	75,4	72,5	-2,9
Saldo Baten en Lasten	**-45,4**	**-35,8**	**-50,5**	**-48,5**	**2,0**
Onttrekking	21,5	11,1	17,7	14,9	-2,8
Toevoeging	4,5	3,2	3,6	4,2	0,6
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**17,1**	**7,9**	**14,2**	**10,7**	**-3,4**
Totaal 3.1 Economie en Innovatie	**-28,3**	**-27,9**	**-36,3**	**-37,8**	**-1,4**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 2,0 miljoen. Dit komt door lagere lasten van € 2,9 miljoen en lagere baten van € 0,9 miljoen.

Baten
De totale baten van € 24,1 miljoen zijn € 0,9 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:
- Lagere baten door minder bezoekers bij IN Amsterdam en Holland Casino (€ 1,5 miljoen).
- Hogere baten door bijdragen van het Rijk en subsidies die nog niet toegekend waren ten tijde van de begroting maar waar de bestedingen ook in 2024 hebben plaatsgevonden (€ 0,4 miljoen)
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,2 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 72,5 miljoen zijn € 2,9 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:
- Lagere lasten op projecten die bijdragen aan de Economische Structuur- en Arbeidsmarktversterking (ESA). Dat komt door minder subsidieaanvragen voor onder meer de labruimte. Subsidies zijn meerjarig vastgesteld en daarmee vallen de lasten voor een deel in de komende jaren. De afwijking is gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de ESA reserve in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 1,9 miljoen).
- Lagere lasten op de vijf economische opgaven uit de Economische Uitvoeringsagenda 2023-2026. Dit komt vooral door lagere subsidies. De lasten van deze subsidies lopen over meerdere jaren. De afwijking is gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de reserve coalitieakkoordmiddelen in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 0,9 miljoen).
- Lagere lasten voor onderzoek en het vestigingsklimaat. Dit komt door een verschuiving van middelen en capaciteit naar de Economische Uitvoeringsagenda (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten op IN Amsterdam door minder bezoekers (€ 0,3 miljoen).
- Lagere lasten op Aanpak Binnenstad, Wonen boven Winkels. Dat komt door minder subsidieaanvragen vanwege een latere start. De afwijking is gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de reserve Verevening Onroerend goed in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 0,3 miljoen).
- Lagere lasten op bezoekerseconomie door gewijzigde planvorming van de afvalproblematiek. De afwijking is gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de reserve Verevening Onroerend goed in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 0,3 miljoen).

- Hogere lasten door de kosten van een reorganisatie. De kosten van boventalligheid en inhuur vingen we deels op door vacatures niet in te vullen deels door inzet van de frictiekosten reserve (€ 0,5 miljoen).
- Hogere lasten voor bestedingen op verschillende projecten die niet begroot waren. Hiertegenover staan baten die niet waren begroot. Per saldo is dit neutraal (€ 0,4 miljoen)
- Hogere lasten op Buurteconomie door het niet hanteren van een subsidieplafond voor versterking van de buurteconomie en lokaal ondernemerschap (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten door stijging tarieven voor onder andere afvalverwijdering met 30 procent en energie met 10 procent (€ 0,2 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,3 miljoen).

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan de reserves is € 2,8 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere besteding aan projecten die bijdragen aan de economische structuur en of arbeidsmarktversterking (€ 1,9 miljoen). Dit komt vooral door minder subsidieaanvragen en verschuiving van subsidies naar de komende jaren.
- Lagere besteding aan de coalitiemiddelen 2023-2026, op de opgaven van de economische uitvoeringsagenda. Dit komt door minder subsidies en vertraging in de uitvoering (€ 0,9 miljoen).
- Lagere onttrekking voor lasten Amsterdams Promotiefonds voor Cultuur en Stadsinitiatieven. Dat komt door minder bezoekers. De onttrekking is gekoppeld aan het aantal bezoekers van Holland Casino en hiermee de evenementen die georganiseerd kunnen worden vanuit de bezoekersbijdrage (€ 0,1 miljoen).
- Hogere onttrekking aan de reserve frictiekosten. Dit zijn de frictiekosten van een reorganisatie (€ 0,1 miljoen)

Toevoegingen reserves

De toevoeging aan de reserve Verevening Onroerend goed is € 0,6 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door onderbesteding op de middelen Aanpak Binnenstad/ bezoekerseconomie:

- gewijzigde planvorming van de afvalproblematiek (€ 0,3 miljoen)
- minder subsidieaanvragen van Wonen boven Winkels door een latere start (€ 0,3 miljoen)

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. De organisatiegraad van ondernemers in Nieuw-West, Noord en Zuidoost wordt niet versterkt, waardoor deze stadsdelen achterblijven als aantrekkelijke plek voor succesvol ondernemen. Van oudsher blijft de organisatiegraad in deze stadsdelen achter. De organisatiegraad is van belang, omdat een biz of ondernemersvereniging een gesprekspartner is voor de gemeente en publiek-private samenwerking in het gebied beter mogelijk maakt. Daarnaast hebben ondernemerscollectieven samen middelen om in te zetten voor hun bedrijfsomgeving en kunnen ze gebruikmaken van subsidieregelingen voor onder ander de inhuur van een straatmanager en activiteiten van het collectief.	▪ We zetten ondernemers in die andere ondernemers helpen met het versterken of opzetten van de ondernemersvereniging of biz. Daarnaast zetten we een verbinder in per stadsdeel die met geld van de gemeente wordt ingezet door de VBOA (verenigde biz'en en ondernemersverenigingen Amsterdam). We zetten extra gebiedsmakelaars in deze stadsdelen in.
2. Het risico bestaat dat de maatregelen die wij als gemeente initiëren of ondersteunen niet optimaal effect hebben op de behoeften van het ecosysteem of dat wij met een te beperkte groep stakeholders uit het ecosysteem samenwerken en daarmee de breedte van het ecosysteem niet optimaal versterken.	▪ We nemen maatregelen in samenwerking met het ecosysteem en sturen aan om projecten in co-creatie te ontwikkelen. Door vanaf de start doorlopend oog te hebben voor behoeften en ontwikkelingen in ecosysteem en deze te vertalen naar (aanpassingen van) initiatieven en/of acties. We benutten periodieke monitors die beschikbaar zijn in het ecosysteem met kwantitatieve en kwalitatieve data om verandering in behoeften te kunnen identificeren. Bij co-creatie stellen we criteria op en maken we scherp met welke partners te willen samenwerken. We zetten in op tijdige meervoudige onderhandse aanbestedingen en/of subsidies waar meerdere marktpartijen voor in aanmerking komen. We kijken of projectactiviteiten door verschillende partners uitgevoerd kunnen worden binnen één project.
3. In de gebiedsontwikkeling van gemengde woonwerkbuurten wordt te weinig ruimte gerealiseerd voor bedrijfsruimten. Dit is het gevolg van de groeiende woningbehoefte. Omdat bedrijfsruimten (niet zijnde kantoren of winkels) de minst rendabele functies zijn. Concurrerende ambities zoals sport, groen en cultuur claimen ook een deel van de ruimte. Daardoor zijn er te weinig (betaalbare) bedrijfsruimten voor bedrijven. Ook staat de werkfunctie in de gemengde buurten en op bedrijventerreinen steeds meer onder druk. Hierdoor neemt de functiemix en diversiteit in buurten af.	▪ We lobbyen richting het Rijk voor gunstige wet- en regelgeving, pleiten voor wijzigingen in het grondbeleid van gemeente Amsterdam en bekijken de mogelijkheden om een huurprijsregeling vergelijkbaar met sociale huur. Verder richten we werkcorporaties in: intermediairs tussen beleggers en ontwikkelaar. De werkcorporatie beheert bedrijfsruimte als hoofdhuurder en verhuurt deze ruimte door aan bedrijven met oog op betaalbaarheid. ▪ We hanteren de bedrijvenstrategie in de transformatiegebieden.

Actuele risico's	Maatregelen
4. De gemeente Amsterdam staat niet zelf aan de lat, maar is afhankelijk van derden in de verduurzaming van bedrijven en industrie. De doelstellingen van de gemeente zijn hoger dan de wettelijke vereisten op het gebied van duurzaamheid, terwijl we maar beperkt kunnen beïnvloeden wat bedrijven doen. Zij moeten rendementen behalen, waar verduurzaming niet altijd een positief effect op heeft. Soms zijn bedrijven ook geen eigenaar van panden, waardoor de voordelen ook niet bij hen terecht komen en de prikkel ontbreekt om te verduurzamen.	▪ We hebben een adaptief en flexibel programma verduurzaming. We experimenteren en nemen snel afscheid van activiteiten indien ze niet werken. We benaderen bedrijven op individueel, sectoraal of gebiedsniveau, afhankelijk van de hoogste effectiviteit. We trekken regionaal gezamenlijk op met bedrijven bij subsidietrajecten. We initiëren zelf in de hele keten en promoten koplopersgroepen. We wijzen ondernemers op wet- en regelgeving. We lobbyen richting het Rijk om wettelijke kaders meer in lijn te brengen met onze eigen duurzaamheidseisen en -doelstellingen.
5. De duurzame publieke-private samenwerkingen (PPS) tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid die we nastreven, kunnen we niet structureel financieren. Voor een betere aansluiting tussen de vraag naar arbeidskrachten vanuit bedrijven op het arbeidspotentieel afkomstig van opleidingen zetten we in op structurele PPS-en waarin wordt samengewerkt. Marktpartijen en opleidingen zijn echter terughoudend om langdurig mee te doen of om een PPS te trekken, omdat de financiering vanuit ons en ook vanuit het Rijk alleen incidenteel en dus onzeker is. Bovendien zorgt de economische conjunctuur dat prioriteiten bij bedrijven snel kunnen veranderen	▪ We investeren in relaties en langdurige intensieve samenwerking met het onderwijs en bedrijfsleven om stabiliteit en draagvlak te creëren. We zorgen voor goede regie en expertise op het onderwerp en bieden maatwerk en stimuleren co-creatie. We jagen samenwerkingen aan door kwartiermakers aan te stellen en projectplannen te ontwikkelen. ▪ Bij alle subsidies die we uitgeven, stellen we de voorwaarde dat de ontvangende partij zorgt voor financieel duurzame financiering voor zijn plannen. Ook moet er sprake zijn van professionalisering en cofinanciering vanuit bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. We werken samen met andere beleidsprogramma's om de knelpunten op de arbeidsmarkt weg te nemen, zoals de MBO-agenda waar specifiek wordt ingezet op MBO-instellingen, -studenten en -afgestudeerden en programma Duurzame stad, duurzame banen en het Regionaal werkcentrum. Op die manier gebruiken we ook de inbreng van externe stakeholders zoals kennisinstellingen en het bedrijfsleven. We proberen de juiste constructie of het juiste business model te ontwikkelen binnen een publiek-private samenwerking of ander traject. Om te zorgen dat de projecten binnen een PPS na afloop van gemeentelijke cofinanciering zelfstandig gecontinueerd kunnen worden.

Beleidskaders

Voor de bestuursperiode 2023-2027 worden de uitgangspunten vastgelegd in de visie op de lokale economie.

Vooralsnog zijn de ambities voor het stimuleren van succesvol ondernemen in en voor de buurt, regio en op internationaal niveau beschreven in:
- Position paper Amsterdam Trade & Innovate
- Amsterdam Impact 2019-2022, gemeente Amsterdam
- Startup Amsterdam 2019-2022, gemeente Amsterdam

Staat hoe we als stad innovatieve ecosystemen versterken die bijdragen aan brede welvaart in:
- Actieprogramma Kennis & Innovatie
- Strategisch Plan Amsterdam Science Park 2018-2025
- Economisch Herstel- en Investeringsplan 2021-2024
- Amsterdam Impact 2019 -2022, gemeente Amsterdam
- Startup Amsterdam 2019-2022, gemeente Amsterdam
- Strategie Innovatiedistricten (2023), gemeente Amsterdam
- Opgave agenda Versterken innovatie en impact ecosystemen (2023), gemeente Amsterdam
- Amsterdam Digitale Stad (2019), gemeente Amsterdam
- Agenda AI (2021), gemeente Amsterdam

Staat hoe we ruimte bieden aan werk en voorzieningenbedrijvigheid in:
- Ruimte voor de economie van morgen, waarin economische bouwstenen voor ruimtelijke ontwikkeling worden geboden
- Bedrijvenstrategie 2020-2030 Amsterdam Duurzaam Productief
- Marktvisie Amsterdam 2019-2026
- Detailhandelsbeleid Amsterdam
- Gemeentelijke Visie Haven 2020-2040 (2020), gemeente Amsterdam
- Omgevingsvisie 2050 (2021), gemeente Amsterdam
- Overnachtingsbeleid (2021), gemeente Amsterdam
- Strategie Innovatiedistricten (2023), gemeente Amsterdam
- Visie bezoekerseconomie (2023), gemeente Amsterdam

Staat hoe we de verduurzaming van de economie versnellen voor de klimaat- en energietransitie in:

- de Gemeentelijke Visie Haven 2020-2040
  - Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050, gemeente Amsterdam
  - Programma Verduurzaming Zakelijke Markt
- Programma Haven en Industrie
- Bestuursopdracht Duurzame Toekomst
- Uitvoerings- en regieorganisatie Energie voor de stad (19 juli 2023)
- Amsterdam Circulair (2020), gemeente Amsterdam

Zijn de ambities voor het faciliteren van een evenwichtige arbeidsmarkt met gelijke kansen voor iedereen beschreven in:

- Werk maken van Talent (in samenwerking met Amsterdam Economic Board en de Metropoolregio Amsterdam)
- MBO Agenda 2023-2026, gemeente Amsterdam
- Economisch Arbeidsmarktbeleid 2023-2026
- House of Skills, MRA Bureau ism Amsterdam Economic Board

2.3.2 Kunst en Cultuur

We maken Amsterdam tot een sterke, open en inclusieve cultuurstad door verbreding, verdieping en spreiding van het aanbod van kunst en cultuur.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 3.2.1

Amsterdam heeft een breed, vernieuwend en divers cultureel aanbod voor alle Amsterdammers en voor bezoekers en alle Amsterdamse kinderen maken kennis met Kunst en Cultuur.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het aandeel van de Amsterdammers dat bereikt wordt met kunst en cultuur	82% (2019)	Nog niet bekend	82%	Nog niet bekend (jaarverslag-cijfers pas 1 juli binnen)

Doel 3.2.1

In 2023 en 2024 is gewerkt aan de evaluatie en doorontwikkeling van het cultuur-educatiebeleid voor de periode na 2025. Dit heeft geresulteerd in een actuele visie op cultuureducatie, aansluitend op de huidige tijd. Er is gekozen voor een beleid van 4 jaar, waarin wordt voortgeborduurd op de successen van de afgelopen periode; een stevig beleid waarmee scholen worden ondersteund in het vormgeven van cultuureducatie in de school. Voor 2025-2028 zijn extra middelen vrijgemaakt voor het behoud van het gratis muziekonderwijs voor alle basisscholen. De voucherbedragen per leerling zijn verhoogd, zodat scholen meer financiële ruimte hebben om hun programma's vorm te geven. Ook is er aandacht voor de doorstroming naar het naschoolse en buitenschoolse aanbod. De cultuurcoaches, die op scholen zitten met een hoger percentage leerlingen met risico op onderwijsachterstand, spelen hierin een belangrijke rol. Met deze voorziening investeren we ongelijk voor gelijke kansen.

Indicator 1

De deadline voor de verantwoording van instellingen is 1 juli 2025. De meting van deze indicator is daardoor nog niet bekend.

Activiteit 3.2.1.1

We ondersteunen en faciliteren kunst en cultuurinstellingen in alle disciplines, voor alle doelgroepen verspreid in de hele stad.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Totaal aantal bezoeken in Amsterdam aan culturele instellingen opgenomen in het Kunstenplan 2021-2024	10.000.000 (2021)	Nog niet bekend	10.000.000	10.475.509
2	Aantal activiteiten, programma's, producties van culturele instellingen in het Kunstenplan 2021-2024 in het buitenland	2.000 (2021)	Nog niet bekend	2.000	2.073
3	Aantal deelnemers aan niet-school-gebonden activiteiten voor cultuureducatie: 4-12 jaar	32.200 (2021)	Nog niet bekend	32.200	Nog niet bekend (jaarverslag-cijfers 1 juli 2025 binnen)
4	Aantal deelnemers aan niet-schoolgebonden activiteiten voor cultuureducatie: 12-18 jaar	5.200 (2021)	Nog niet bekend	5.200	Nog niet bekend (jaarverslag-cijfers 1 juli 2025 binnen)

Activiteit 3.2.1.1
De meting van deze indicator is nog niet bekend.

Activiteit 3.2.1.2

We zorgen ervoor dat alle kinderen in het primair onderwijs en speciaal onderwijs kennismaken met kunst en cultuur binnen schooltijd.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage scholen (voor primair onderwijs en speciaal onderwijs) dat twee of meer doorlopende leerlijnen cultuureducatie aanbiedt	80% (2021)	80%	80%	80%
2	Aantal vervoerde leerlingen per bus of boot naar culturele instellingen	26.770 (2021)	56.028	40.000	53.030

Activiteit 3.2.1.2
Het percentage doorgaande leerlijnen (lesprogramma's) in kunstdisciplines dat op scholen voor primair en speciaal onderwijs wordt gerealiseerd blijft met 80 procent stabiel. Dit is ook het streefpercentage dat de gemeente met de schoolbesturen van Amsterdam heeft vastgelegd in het convenant Basispakket Cultuureducatie, dat t/m 2024 van kracht was. Ook wordt cultuureducatie veel vakoverstijgend ingezet op scholen, dus gecombineerd met andere vakken, zoals taal en burgerschap. Er zijn in totaal 53.030 kinderen en 9.274 begeleiders vervoerd met de Cultuurbus. Hiermee is het doel van het vervoeren van 50.000 leerlingen en hun begeleiders in 2024 gehaald. Voor de nieuwe kunstenplanperiode 2025-2028 is voor het vervoer dezelfde doelstelling geformuleerd.

Activiteit 3.2.1.3

We stimuleren dat kinderen uit minimagezinnen deelnemen aan niet-schoolgebonden activiteiten voor cultuureducatie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal kinderen en jongeren uit de doelgroep (minder dan 120% van het WSM (Wettelijk Sociaal Minimum)) dat bereikt wordt met niet-schoolgebonden activiteiten via het Jongerencultuurfonds	2.300 (2021)	2.201	5.000	5.000
2	Percentage van de Amsterdamse kinderen die onder 120% van het WSM leven, dat deelneemt aan niet-schoolgebonden activiteiten via het Jongerencultuurfonds	9% (2021)		20%	10%

Activiteit 3.2.1.3
Het aantal kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen waarvan het Jeugdfonds Sport en Cultuur Amsterdam de cursuskosten heeft vergoed, is in vergelijking met 2023 gestegen. Dit is een positieve ontwikkeling na een aantal lastige covid en post-covid jaren. De stijging is echter nog niet zo hoog als onze ambitie. Het is een landelijke trend dat culturele activiteiten achterblijven ten opzichte van sportactiviteiten. Het fonds heeft de oorzaken hiervan in kaart gebracht en werkt gericht aan het vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid. Ook is er in 2024 een pilot gestart door de vergoeding van dure culturele activiteiten (zoals individueel muziekonderwijs) te verhogen. Op deze manier wil het fonds de drempel voor culturele activiteiten voor kinderen met talent en interesse wegnemen. Daarnaast worden cultuurcoaches actief ingezet om het bereik weer te vergroten door te zorgen voor de doorstroming tussen binnen- en buitenschoolse activiteiten.
De vergroting van de doelgroep door het percentage van het WSM voor een periode van twee jaar te verhogen van 120% naar 150% van het WSM wordt voortgezet in 2025. Ook wordt er onderzocht of deze uitbreiding structureel gemaakt kan worden.

Activiteit 3.2.1.4

We ondersteunen vanuit de stadsdelen kunsten cultuuractiviteiten passend bij de specifieke behoefte van buurten en gebieden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal gesubsidieerde buurtgebonden kunst en cultuuractiviteiten	200 (2019)	237	235	263
2	Aantal gesubsidieerde culturele instellingen	60 (2019)	27	61	61
3	Aantal projectsubsidies verstrekt door het Amsterdams Fonds voor de Kunst	(2019)		550	

We ondersteunen vanuit de stadsdelen kunst en cultuuractiviteiten passend bij de specifieke behoefte van buurten en gebieden. In 2024 zijn 263 subsidies verleend.

Doel 3.2.2

Broedplaatsen bieden ruimte: betaalbare woon- en werkruimten voor kunstenaars en creatieve ondernemers en cultuurgebouwen behouden.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Totaal aantal vierkante meters broedplaats	152.006 (2018)	173.572	175.000	178.000

In onder andere Verreijn Stuart en HW10 hebben we broedplaatsen gemaakt/vernieuwd die een sterke verbinding hebben met lokale makers en cultuur. In De Kweek en de Govert Flinckstraat zijn broedplaatsen in ontwikkeling waarvoor gemeentelijk vastgoed is ingezet. Deze nieuwe zeer centrale broedplaatsen zijn een goed aanvulling voor het bestand.

Activiteit 3.2.2.1

We werken aan het bestendigen van broedplaatsen, ateliers en atelierwoningen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal vierkante meter broedplaats, ateliers en atelierwoningen waarvan contracten aflopen	5.480 (2022)	0	17.179	16.345
2	Aantal vierkante meter broedplaats, ateliers en atelierwoningen verlengd	4.000 (2022)	14.500	5.000	8.700

We werken aan het behoud van broedplaatsen, ateliers en atelierwoningen. Het is gelukt de meeste broedplaatsen met aflopende contracten te verlengen. De broedplaats SUP is tijdelijk verdwenen omdat de woonfunctie wettelijk is weggevallen maar komt in 2025 volledig terug met alleen werkplekken. De andere grote plek (Lely) komt terug met woon en werkplekken na renovatie van het pand.

Activiteit 3.2.2.2

We zoeken ontwikkelkansen voor broedplaatsen, ateliers en atelierwoningen en helpen initiatieven voor nieuwe broedplaatsen bij de planontwikkeling.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal vierkante meter gerealiseerde broedplaats ateliers en atelierwoningen	6.300 (2022)	6.500	10.000	11.748
2	Percentage vierkante meter voor CAWA creatieven (BVO) in broedplaatsen	54% (2022)	55%	60%	60%
3	Aantal vierkante meter nieuwe broedplaatsen via initiatieven	1.800 (2022)	3.000	6.000	11.748
4	Metrage van broedplaatsen opgenomen in gepubliceerde tenderdocumenten	4.500 m² (2022)	3.500 m²	4.000 m²	4.000 m²
5	Aantal woningen die opgenomen zijn in (nieuwe) ontwikkelingen	15 (2022)	20	20	0

Doel 3.2.3

Alle Amsterdammers hebben toegang tot informatie en onafhankelijk nieuws via de lokale publieke omroep.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage Amsterdammers dat zich regelmatig informeert via de lokale publieke omroep	50% (2021)	50%	63%	wordt niet meer gemeten

Dit percentage is voor het laatst in 2023 gemeten door een extern onderzoeksbureau. De Gemeente Amsterdam of Publieke Omroep Amsterdam verzamelen deze data niet.

Activiteit 3.2.3.1

We subsidiëren de zendgemachtigde om onafhankelijk nieuws over de stad te maken en om Amsterdammers in staat te stellen zelf programma's te maken.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal kijkers lokale media gemiddeld per week	142.000 (2022)	144.000	140.000	117.000
2	Gemiddeld aantal paginaweergaven lokale media gemiddeld per maand	15,9 miljoen (2022)	14,3 miljoen	16,0 miljoen	Nog niet bekend
3	Aantal programmamakers dat gebruik maakt van Open Acces kanalen van de Publieke Omroep	200 (2020)	325	350	Nog niet bekend

Uit het jaarverslag blijkt dat het online bereik van AT5 in 2023 iets daalde maar dat er tegelijkertijd een groei op sociale media plaatsvond. Het teruglopende bereik op web en app kan onder andere worden verklaard doordat AT5 minder inzet op alleen het 'harde' nieuws. Anderzijds ziet Publieke Omroep Amsterdam (POA) dat het publiek langer kijkt en leest op haar diverse platformen. Daarnaast is POA op diverse sociale mediakanalen actief. Zo heeft AT5 op Instagram meer dan 100.000 volgers. De ruimte voor verdieping en context is op dit soort platformen echter minder groot. Hiermee bereikt POA wel een jongere doelgroep.
Qua lineair kijken (direct kijken) is het bereik in 2024 op weekbereik niveau gedaald, namelijk 117.000 unieke kijkers per week in 2024 versus 144.000 in 2023. Op maandbereik niveau is dit wel gestegen, namelijk 313.000 in 2024 versus 300.000 in 2023.

Landelijk bereikte AT5 in 2024 697.000 unieke kijkers van 13 jaar en ouder. Dit is deels te verklaren doordat POA meer tv-content produceert door verbreding van het aanbod en omdat AT5 als Amsterdamse zender ook in de rest van het land publiek heeft. Het blijkt uit de maandelijkse data van AT5 dat er pieken zijn tijdens grootstedelijke en/of nationale nieuwswaardige activiteiten zoals Koningsdag, de Maccabi-rellen en Oud en Nieuw.

Verbonden Partijen

Exploitatiemaatschappij Carré B.V.
In het kader van een herijking van de gemeentelijk Deelnemingen heeft het college in 2024 besloten om het inhoudelijke zwaartepunt van de Deelneming Carré te verleggen van Kunst en Cultuur naar Gemeentelijk Vastgoed. Dit met als doel dat Carré en Vastgoed beter zorg kunnen dragen voor uitvoeren van het onderhoud (door Carré) en het daarop toezien (Gemeentelijk Vastgoed), en dat partijen daarover regulier in gesprek gaan.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 3.2 Kunst en Cultuur

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	1,4	2,0	1,7	2,8	1,1
Lasten	171,2	186,3	187,1	185,8	-1,3
Saldo Baten en Lasten	**-169,8**	**-184,3**	**-185,5**	**-183,0**	**2,5**
Onttrekking	2,7	4,1	5,2	4,8	-0,4
Toevoeging	1,8	0,0	2,0	2,3	0,3
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,9**	**4,1**	**3,2**	**2,5**	**-0,7**
Totaal 3.2 Kunst en Cultuur	**-168,9**	**-180,1**	**-182,2**	**-180,5**	**1,7**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 2,5 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 1,1 miljoen en lagere lasten van € 1,3 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 2,8 miljoen zijn € 1,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten door de toekenning van specifieke uitkeringen (SPUK) die nog niet in de begroting waren opgenomen voor:
  - Jongerencultuur (€ 0,5 miljoen)
  - Slavernijmuseum (€ 0,5 miljoen)
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,1 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 185,8 miljoen zijn € 1,3 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Lagere lasten in dit programmaonderdeel doordat de lasten voor de verduurzaming van gebouwen met een culturele bestemming zijn verantwoord in programma B. Gemeentebreed is dit resultaat neutraal (€ 1,4 miljoen).
- Lagere lasten op de besteding van Coalitieakkoordmiddelen voor:
  - Broedplaatsen doordat subsidies later worden verstrekt dan gepland door vertraging in de projecten van Broedplaatsen HW10, De nieuwe Rietwijker en Madame Jeannette. De projecten zullen in 2025 worden uitgevoerd (€ 0,4 miljoen).

De afwijking is gemeentebreed neutraal omdat dit geëgaliseerd wordt via de reserve coalitieakkoordmiddelen in het onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen Reserves (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten voor de besteding van SPUK gelden voor:
  - Jongerencultuur (€ 0,5 miljoen)
  - het Slavernijmuseum (€ 0,5 miljoen)

Ten tijde van de begroting waren deze specifieke uitkeringen nog niet toegekend en zijn daarom niet opgenomen in de begroting. Tegenover deze hogere lasten staan even grote hogere baten en zijn daardoor per saldo neutraal.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,5 miljoen).

Onttrekkingen reserves
De onttrekking aan de reserve Coalitiemiddelen is € 0,4 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door de lagere bestedingen op:
- Broedplaatsen doordat projecten later worden gerealiseerd dan gepland (€ 0,4 miljoen).

Toevoegingen reserves
Conform de systematiek van de systeemreserve Kunstenplan is € 2,3 miljoen aan de reserve toegevoegd.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Voor het behalen van de doelen en de activiteiten van het Kunstenplan is de gemeente afhankelijk van de uitvoering door kunst- en cultuurinstellingen. Als de plannen van kunst en cultuurinstellingen onvoldoende worden waargemaakt door bijvoorbeeld grote financiële tegenvallers of juridische geschillen, komen de doelstellingen van de gemeente onder druk te staan.	▪ De instellingen moeten jaarlijks een financieel verslag indienen dat geanalyseerd en besproken wordt met de gesubsidieerde instellingen. In subsidieverleningen staat standaard de passage opgenomen dat significante wijzigingen in de bedrijfsvoering en/of de financiële positie moeten worden gemeld. Voor alle subsidies is een jaarrekening met goedgekeurde accountants-verklaring vereist. Naast de financiële zaken zijn ook de inhoudelijke prestaties, sturing en overige zaken met betrekking tot de activiteiten en bedrijfsvoering onderwerp van gesprek. Een deel van de monitorgesprekken wordt door het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) gedaan. Dit betreft de instellingen die niet tot de Amsterdam Basisinfrastructuur behoren. Het monitorproces is geëvalueerd en de financiële analyse, registratie en vastlegging van kengetallen is verbeterd. Bij het Kunstenplan 2021-2024 is bij de aanvraag van subsidies meer aandacht voor de begroting, inclusief het onderdeel meerjarenonderhoudsplan. We voeren ten minste eens per jaar monitorgesprekken met instellingen in de Amsterdam Bis en het Cluster Cultuureducatie over inhoudelijke en financiële prestaties. Het AFK voert deze gesprekken met de overige instellingen in het Kunstenplan.
2. De uitvoering van het Kunstenplan valt gedeeltelijk onder verantwoordelijkheid van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK). Als het AFK een deel niet kan uitvoeren door bijvoorbeeld financiële tegenvallers of problemen in de organisatie, komen de doelstellingen van de gemeente onder druk te staan.	▪ We zijn een samenwerkingsovereenkomst met het AFK aangegaan waarin de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor uitvoeren van het Kunstenplan en ieders verplichtingen zijn vastgelegd. Deze overeenkomst wordt nu geactualiseerd. We houden de uitvoering in de gaten door intensief overleg op ambtelijk en bestuurlijk niveau waarbij we ook de jaarlijkse verantwoording van het AFK bespreken en beoordelen.
3. Grote projecten zijn in voorbereidingsfase, de Nieuwe Meervaart in Osdorp en voor de verbouwing van het Amsterdamse Museum is een uitvoeringskrediet verstrekt. Er is kans op vertraging, waardoor de kosten kunnen oplopen en het mogelijk ontstaan van reputatie- en imagoschade.	▪ Deze projecten vallen daarnaast onder de regeling grote projecten, waardoor extra aandacht is voor tegenspraak, governance en de inrichting van het projectmanagement.

Beleidskaders

Neem hier de belangrijkste beleidskaders uit de Begroting 2024 op en de eventuele wijzigingen die zich in 2024 voordeden.

- Hoofdlijnen kunst en cultuur 2025-2028
- Kunstenplan 2025-2028
- Convenant Basispakket Kunst- en Cultuureducatie
- Uitvoeringskader Kunst in de Openbare Ruimte
- Amsterdamse referentienorm en maatschappelijke voorzieningen
- Ruimte voor kunst en cultuur – strategisch huisvestingsplan (SHP) kunst en cultuur 2023-2027
- Atelier en Broedplaatsenbeleid 2023-2026
- Toekomst van de nacht. Nachtcultuur in Amsterdam (2021)
- Uitvoeringsagenda Nachtcultuur. 2023-2026

2.3.3 Erfgoed

De gemeente zal de cultuurhistorische waarden optimaal benutten bij de groei van de stad. Dat geldt niet alleen voor het in stand houden van de bestaande historische kwaliteiten van de grachtengordel maar ook voor het behouden van het jongere erfgoed in de voor- en naoorlogse wijken. Erfgoed is een inspirator voor bij het maken van plannen voor gebiedsontwikkeling en zorgt voor het creëren van betekenisvolle wijken in een groeiende stad.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 3.3.1

Het Amsterdamse erfgoed heeft en behoudt zijn cultuurhistorische waarde, wordt op passende manier benut en vertelt het verhaal van de stad.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage "goed" dat de gemeente in de monitor erfgoedinspectie toont op onderwerpen over archeologie en monumentenzorg in relatie tot andere Nederlandse gemeenten	90% (2022)	90%	90%	90%

De *Monitor gemeenten 2023-2024, monumenten en archeologie* laat zien dat de gemeente Amsterdam goed scoort op de uitvoering van de wettelijke taken voor onderzoek, advies en kennisdeling.

Activiteit 3.3.1.1

We onderzoeken de boven- en ondergrondse cultuurhistorische waarden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal onderzoeken Monumenten (cultuurhistorische waarde van gebouwen en gebieden)	252 (2022)	234 gebouwen; 130 gebieden	250	506
2	Aantal onderzoeken Archeologie	22 (2022)	31	20	41

Het aantal onderzoeken is hoger dan begroot. Dit komt voort uit het toegenomen aantal adviezen voor cultuurhistorie bij gebiedsontwikkeling, buitenplanse afwijkingen en vanwege het omzetten van bestemmingsplannen naar het Omgevingsplan.

Activiteit 3.3.1.2

We adviseren over het respectvol omgaan met en passend gebruik van boven- en ondergronds erfgoed.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal adviezen Monumenten	1.747 (2022)	1.846	1.500	1525
2	Aantal adviezen Archeologie	187 (2022)	191	200	166

Activiteit 3.3.1.2
De totale hoeveelheid adviezen is (bijna) hetzelfde gebleven.

Activiteit 3.3.1.3

We delen kennis over de cultuurhistorie in en over de stad.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal informatie- en publieksbijeenkomsten (in- externe partners, Open Monumentendag, Archeologiedagen etc.)	66 (2022)	45	50	58
2	Aantal jaarlijks opgeleverde educatieprojecten en – producten (incl.restauratiecursus, bijdragen aan symposia, gastcolleges etc.)	24 (2022)	15	10	37
3a	Kernregistratie erfgoed: doorgevoerde correcties in de kernregistratie	2 (2022)	5	5	-
3b	Kernregistratie erfgoed: opgenomen besluiten monumentenaanwijzingen en beschermde gezichten	23 (2022)	10	15	14

Activiteit 3.3.1.3
Door de extra aandacht voor publiekbereik archeologie is wat betreft kennisdeling de productie toegenomen.

Verbonden Partijen

Stadsherstel
Stadsherstel draagt bij aan de zorg voor monumenten en beeldbepalende panden in Amsterdam door ze zorgvuldig te restaureren, een passende bestemming te geven en ze te verhuren.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 3.3 Erfgoed

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	0,1	0,2	0,2	0,1	-0,1
Lasten	3,8	3,3	4,0	4,4	0,4
Saldo Baten en Lasten	**-3,7**	**-3,2**	**-3,8**	**-4,3**	**-0,5**
Onttrekking	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,4**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 3.3 Erfgoed	**-3,3**	**-3,2**	**-3,8**	**-4,3**	**-0,5**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,5 miljoen. Dit komt lagere baten van € 0,1 miljoen en hogere lasten van € 0,4 miljoen.

Baten
De totale baten van € 0,1 miljoen zijn € 0,1 miljoen lager dan begroot. De afwijking is kleiner is dan € 0,2 miljoen en lichten we niet toe.

Lasten
De totale lasten van € 4,4 miljoen zijn € 0,4 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door een hogere personele bezetting die is ingezet om werkzaamheden te verrichten betreffende duurzaam erfgoed en voor de uitvoering van de wettelijke taken die vanwege de transitie naar nieuwe digitale systemen onder druk kwamen te staan (€ 0,2 miljoen).
- Hogere overige lasten voornamelijk veroorzaakt door uitbestede werkzaamheden; betreffende onderzoek in het kader van de invoering van de Omgevingswet en erfgoedinventarisaties (€ 0,2 miljoen).

Reserves
In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Behoud van erfgoed komt onder druk te staan door sloop en/of vernieling als gevolg van gebrek aan waardering. Erfgoed wordt door bouwende en ontwikkelende partijen in de stad verwaarloosd als gevolg van gebrek aan kennis, beleving en waardering. Dat heeft als gevolg dat het wordt beschadigd en/of gesloopt.	▪ We zorgen voor onderzoek, advies en voorlichting over erfgoed aan ontwikkelende partijen in de stad zoals ondernemers, partijen al dan niet als onderdeel van een vergunningentraject (indien het monumentstatus heeft). We spreken met bewoners die ons inlichten over eventuele verwaarlozing of beschadiging. We hanteren een indicatieve lijst, waarop staat welke gebouwen (mogelijk) erfgoedwaarde hebben en in de toekomst in aanmerking komen voor monumentstatus.
2. Het erfgoed staat leeg of wordt niet gebruikt waardoor de kans op verval toeneemt. Het erfgoed wordt niet of onvoldoende benut, omdat de huidige functie niet voldoet aan de behoefte die is er in de stad of omdat het niet (meer) past in beleid van de gemeente. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op erfgoed waarvan er minder vraag is naar de functie die het had zoals industrieel of religieus erfgoed.	▪ We overtuigen organisaties van de economische waarde van het erfgoed en helpen dit duurzaam te benutten. We leggen uit dat een interessant object exploitabel kan zijn. We helpen om een nieuwe functie duurzaam en passend te maken met behoud van erfgoedwaarden door (potentiële) eigenaren te ondersteunen met maatwerkadvies.We hebben een monumentenloods (een bemiddelaar) die leegstaand erfgoed koppelt aan behoeften en/of vraag.
3. Het cultuurhistorische aspect wordt te weinig meegenomen in de afweging om keuzes te maken voor gebiedsontwikkeling. Cultuurhistorie is onvoldoende bekend bij of onder de aandacht gebracht van de stakeholders waardoor dan geen integrale keuzes worden gemaakt. Andere belangen zoals mobiliteit, woningbouw, groen etc. gaan dan vóór erfgoedwaarden. Daardoor kan erfgoed niet bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit.	▪ We starten in een vroeg stadium met zowel ontwikkelende partijen als interne stakeholders het gesprek over het belang van de inpassing van erfgoed in ruimtelijke processen. We hebben een cultuurhistorische waardenkaart ontwikkeld, waarop de erfgoedwaarden in de gemeente zijn aangegeven.

Beleidskaders

- Erfgoedwet: hierin is vastgelegd dat lokale overheden op vergunningaanvragen voor monumenten adviseren en deze begeleiden; verder zijn zaken rond de archeologische monumentenzorg in deze wet geregeld.
- De Wet op de ruimtelijke ordening schrijft voor dat in bestemmingsplannen en bij ruimtelijke ontwikkelingen een uitspraak gedaan moet worden of en hoe cultuurhistorie wordt betrokken.
- De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht: hierin is de wettelijke taak neergelegd voor advisering rond vergunningverlening voor monumenten.
- Gemeentelijke erfgoedverordening: deze verordening beschrijft de basis waarop en de procedure waarmee gemeentelijke monumenten en beschermde gezichten worden aangewezen. Verder regelt de verordening de advisering rond de vergunningverlening van monumenten en de archeologische monumentenzorg.
- Beleidskader Monumenten: geeft aan of en hoe aanpassingen aan monumenten mogelijk zijn, waaronder verduurzamingsingrepen.

2.4 Sport en Bewegen

Samenvatting

2.4.1 Sport en Bewegen

2024 stond in het teken van herstel. Zowel sporters als sportclubs waren het afgelopen jaar nog aan het herstellen van de effecten op sportdeelname door de coronacrisis en de hoge energielasten door de oorlog in Oekraïne. De sportdeelname heeft in 2024 de trend van een gestage toename van vóór corona weer ingezet. Bovendien zijn er geen verenigingen omgevallen door de nog steeds hoge energiekosten. Niet met alle verenigingen gaat het goed. Met name de verenigingen in de ontwikkelbuurten hebben het zwaar, in het bijzonder het voetbal. Om die reden is in 2024 ook in de Amsterdamse Voetbal Agenda geïnvesteerd, om in co-creatie met de voetbalverenigingen, de KNVB en Ajax het tij te keren. In de stimulering van sportdeelname door jeugd is de nadruk gelegd op de kwetsbare wijken. De clubondersteuning heeft, naast ondersteuning op vitaliteit, in 2024 extra aandacht gegeven om naast sportieve ook maatschappelijke doelen te behalen op het gebied van onder andere armoede en meedoen. Met de aanleg, het beheer en de herontwikkeling van sportaccommodaties en sport- en speelplekken hebben investeringen en de exploitatie bijgedragen aan de gestage toename van sportdeelname.

Financiële toelichting

Programma 4 Sport en Bewegen

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil rekening Najaarsnota
Baten	30,4	17,2	30,0	34,5	4,5
Lasten	96,0	85,6	98,5	101,8	3,3
Saldo Baten en Lasten	**-65,5**	**-68,4**	**-68,6**	**-67,3**	**1,3**
Onttrekking	1,2	1,4	1,7	1,3	-0,5
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,2**	**1,4**	**1,7**	**1,3**	**-0,5**
Totaal 4.1 Sport	**-64,4**	**-67,0**	**-66,8**	**-66,0**	**0,8**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	28,7	25,5	28,0	30,8	2,8

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 0,8 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 4,5 miljoen en hogere lasten van € 3,3 miljoen en een negatief saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves van € 0,5 miljoen. Omdat dit programma uit één programmaonderdeel bestaat wordt het resultaat hier niet verder toegelicht. Kijk voor een financiële toelichting onder programmaonderdeel 4.1 Sport en Bewegen.

Investeringen per programma

In de Begroting 2024 zijn de belangrijkste investeringsaanvragen voor de reguliere vervangingen van sportvoorzieningen op sportparken, de herontwikkeling van sportpark Ookmeer, de aanleg van een volledig nieuw sportpark langs de A9 in Zuidoost en de herontwikkeling van sportpark Spieringhorn. Verder investeren we in (de aanbesteding van) toekomstbestendige en duurzame kunstgrasvelden, het optimaliseren van de gebruiksmogelijkheden van het Bijlmer Sportcentrum en sporten en spelen in de openbare ruimte.

Met het impuls budget Sporten en spelen in de openbare ruimte is het sport en speelaanbod in de stad leuker, uitdagender, meer divers en toegankelijker gemaakt. In 2024 zijn 15 speelplekken en 4 sportplekken opgeleverd.
Het op peil houden en toevoegen van nieuwe sportruimte is urgent in een snelgroeiend Amsterdam, maar blijkt in de praktijk een grote uitdaging, in elk deel van de stad. Zowel binnen gebiedsontwikkeling, waar de druk op ruimte het inpassen van sportvelden complex maakt. Het is ook uitdagend bij bestaande sportparken of op nieuwe locaties, vanwege al bestaande waardevolle functies zoals natuur, wonen of andere (tijdelijke) ruimteclaims zoals tijdelijke huisvesting en energievoorzieningen. Daarnaast kost het vaak veel tijd vanwege lange participatietrajecten met juridische procedures, steeds complexer wordende aanbestedings- en vergunningstrajecten en bijbehorende onderzoeken, het meenemen van verduurzaming in lopende projecten,

netcongestie, tekort aan gekwalificeerd personeel, en/of door vertraging in de gebiedsontwikkeling.

Thema's per programma

Digitalisering:

- Lancering van www.amsterdam.nl/stadspas/stadspas-sportvergoeding-55 waar specifiek voor de doelgroep senioren actuele informatie is te vinden met betrekking tot de sportclubs waar de Sportpas wordt geaccepteerd.
- Intern zijn alle antwoorden op veel gestelde vragen verzameld in een kennisbank; hiermee zijn medewerkers in staat om Amsterdammers die per mail of telefonisch een vraag stellen sneller van het juiste antwoord te voorzien.
- Door onze informatiehuishouding te optimaliseren zijn de eerste stappen gezet in het creëren van inzicht in de diversiteit en spreiding van openbare sport- en speelplekken.

Democratisering:

Bij de bouw van nieuwe sportaccommodaties en sport- en speelplekken staat de gebruiker centraal. Sportverenigingen, buurtbewoners maar ook scholen en andere maatschappelijke instellingen worden veelvuldig betrokken bij de ontwikkeling. Zo zijn bij de visievorming van sportpark Ookmeer de sportaanbieders op het park bevraagd naar de eigen behoeften en toekomstvisie. Bij de herinrichting van de speeltuin in de Chestertonlaan (Zuidoost) is samengewerkt met de buurt, die uiteindelijk zelf een nieuw ontwerp kon kiezen. Zo zorgen we dat sportaccommodaties en andere beweegvoorzieningen aansluiten op de behoeften van de omgeving.

- Wanneer er sportparken of sportvelden worden aangelegd of vervangen dan organiseren we gebruikersoverleggen met vaste huurders. Zo zorgen we dat nieuwe accommodaties zo veel mogelijk aan de wensen van de gebruikers voldoen en daardoor optimaal gebruikt worden.
- Samen met verenigingsbesturen en sportondernemers hebben we gewerkt om de vitaliteit, het sportaanbod en positieve cultuur te verbeteren, met focus op sportclubs in de gebieden waar dit het hardst nodig is. Hiervoor zijn meerdere sessies met verenigingsbesturen om mee te praten en te denken over het sportbeleid in Amsterdam, zoals het Sportcafé XL, de voorzittersbijeenkomsten in het kader van de Amsterdamse Voetbal Agenda en een meidentafel om meiden en vrouwen uit het amateurvoetbal te laten meedenken over het versterken van het meidenvoetbal in Amsterdam. De Amsterdamse Voetbal Agenda is een andere methode van verenigingsondersteuning waarbij we veel meer in co-creatie samen met de verenigingen, de bond en topsportclubs werken aan een gezamenlijke doelstelling.
- Belangrijke thema's zijn cultuur en sociale veiligheid, sporters en sportaanbod en de ontwikkeling van besturen en trainers. In 2024 hebben we bijna 600 hulp- of ontwikkelvragen behandeld, waarvan 45 procent van een sportclub uit Nieuw-West, Zuidoost of Noord. De aanvragen kwamen van 300 individuele sportclubs, waarvan 75 procent een sportvereniging was. Er zijn in 2024 60 vertrouwenscontactpersonen opgeleid en zijn 40 workshops gegeven aan trainers gericht op het versterken van hun pedagogische vaardigheden.

Duurzaamheid:

Het programma heeft bijgedragen aan duurzaamheid door:

- We hebben de energiemonitoring en coördinatie gecontinueerd, wat heeft gezorgd voor een flinke energiebesparing. Zo is het aardgasverbruik van de Wethouder Verheijhal, Sportcentrum De Pijp, Turnhal en Velodrome flink naar beneden gebracht door elektrificatie van tapwater en verwarming. Daarnaast zijn er zonnepanelen geplaatst op de Sporthalen Zuid en bij de sporthal Bajeskwartier, en is bij het Centrum voor Vrije Tijd onder andere de lichtinstallatie verduurzaamd.
- Het 50-meterbuitenbad van het De Mirandabad is afgelopen zomer vervangen. Het is beter geïsoleerd en voorzien van een afdekdeken. Door de verbeterde isolatie en afdekking neemt de warmtevraag met ongeveer 50 procent af. Hiermee wordt het gasverbruik aanzienlijk teruggedrongen. Voor een verdere verduurzaming zal het bad in de toekomst 100 procent elektrisch worden. Voor het Zuiderbad hebben we in 2024 de voorbereidingen getroffen voor de verdere verduurzaming in 2025.
- Op de sportparken hebben we op vijf sportvelden de veldverlichting omgezet naar LED-veldverlichting. Ook hebben we de lichttemperatuur voor de voetbalvelden naar beneden gezet, wat energie bespaart.
- Daarnaast gaan we door met ecologisch beheer en versterken van de biodiversiteit op de sportparken. In 2024 hebben we onder andere extra vlinderidylles, bloemrijke plekken voor vlinders en bijen, aangelegd op sportparken door de gehele stad.
- We zijn pilots gestart om de levensduur van natuurgrasvelden te verlengen naar 800 speeluren, zodat er geen kunstgras gebruikt hoeft te worden. En we hebben in 2024 de innovatieve aanbesteding Scale up | Toekomstbestendige sportvelden gepubliceerd, waarbij we de marktpartijen uitdagen om met innovaties te komen voor veel duurzamere kunstgrasvelden.
- Op Sportpark Ookmeer zijn slimme watermeters geïnstalleerd, zodat we inzicht krijgen in het drinkwaterverbruik op het sportpark.

- Tot slot is een project gestart waarbij we sportverenigingen ondersteunen en helpen bij de aanschaf van zonnepanelen, door onder andere een gratis maatwerkadvies en business case aan te bieden, en ze te helpen bij de financieringsmogelijkheden.

Kansengelijkheid:
Gelijke kansen voor Amsterdammers bij sport en bewegen gaan om toegankelijkheid, ook in fysieke zin, en betaalbaarheid. Programma's en activiteiten richten zich op gebieden en personen waar sprake is van een achterstand. Met de armoede-regelingen Sportvergoeding Jeugd en de Senioren Sportregeling ondersteunen we:
- Alle Amsterdammers, waar die ook wonen, die onder de Amsterdamse armoedegrens leven;
- Kinderen die opgroeien in een huishouden dat moet rondkomen van 150 procent van het wettelijk Sociaal Minimum of minder;
- Ouderen boven de 55 jaar die leven van een inkomen van 130 procent of minder.

In de sport en beweeg stimuleringsprogramma's, gericht op een toename van sportbeoefening, lidmaatschap van een sportvereniging en de beweegnorm is de inzet op gebieden met een lage sportdeelname en een laag percentage mensen die aan de beweegnorm voldoen. Die gebieden zijn vooral in Amsterdam Noord, Zuid Oost en Nieuw West.

Bij het verbeteren van sport en speelplekken in Amsterdam vanuit het impulsbudget en incidentele middelen ongelijk investeren is extra aandacht voor samenspeelplekken: plekken voor álle kinderen, met en zonder beperking. Want elk kind moet mee kunnen doen en verdient het om in de eigen woonomgeving te kunnen buitenspelen. Om hier extra vaart achter te zetten is in 2024 een deel van het impulsbudget ingezet om de fysieke inrichting van speeltuinen toegankelijker te maken. En hebben we experts ingezet om mee te adviseren op de inclusiviteit van speelplekken uit de impuls. Een ander focuspunt is investeren daar waar de beweegarmoede het grootst is: in 2024 is 55% van het impulsbudget toegekend aan de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost.

2.4.1 Sport en Bewegen

Sport en Bewegen heeft een grote maatschappelijke waarde voor de Amsterdammers. De gemeente investeert samen met veel partners in de stad in de kwaliteit van sportclubs en andere sportaanbieders, in sportvoorzieningen en aansprekende sportevenementen. Hiermee stimuleren we Amsterdammers om te gaan sporten en bewegen en de kracht daarvan te ontdekken.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 4.1.1

Iedere Amsterdammer heeft toegang tot passend sportaanbod in een kwalitatief goede omgeving.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jeugdigen (5 t/m 12 jaar) dat structureel wekelijks sport	78% (2019)	85%	76%	89%
2	Percentage jeugdigen (13 t/m 18 jaar) dat structureel wekelijks sport	77% (2019)	82%	74%	84%
3	Percentage volwassenen dat structureel wekelijks sport	68% (2019)	67%	68%	68%
4	Percentage Niet sporters (BBV-verplicht)	24% (2018)	22%	22%	22%

Indicator 1 en 2
Er is in 2024 sprake van een sterke toename van het structureel sporten door jeugd tot en met 18 jaar. Het percentage 5 tot en met 12 jarigen stijgt sneller dan het percentage 13 tot en met 18 jaar. Die toename is ook zichtbaar in het percentage kinderen dat lid is van een sportclub. Over de hele linie gaan kinderen en jongeren meer sporten, hier ligt in het beleid ook de focus op vanuit de gedachte jong geleerd, oud gedaan.

Indicator 3
Het percentage volwassenen dat wekelijks sport is licht gestegen met 1 procent. Inzet hierop wordt vormgegeven vanuit sociale basis en daarbij is in 2024 de stadspasregeling sportvergoeding 55+ voor Amsterdammers met een stadspas van 55 jaar en ouder uitgebreid over de gehele stad.

Indicator 4
Het percentage aantal niet sporters is ten opzicht van 2023 gelijk gebleven. Het verschil in percentage ten opzicht van indicator 3 is te verklaren vanuit verschillende meetmethode, maar verwaarloosbaar.

Activiteit 4.1.1.1

We ondersteunen gericht doelgroepen die achterblijven in sportdeelname.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jeugdigen (5 t/m 12 jaar) per stadsdeel dat structureel wekelijks sport t.o.v. de stedelijke streefwaarde (St.gem. 78%, 2020)	volgt in 2025	5 t/m 12 jr. CE: 91% NW: 94% NO: 91% OO: 93% WE: 89% ZU 91% ZO: 90% WP: 90%	-	CE: 93% NW: 89% NO: 86% OO: 94% WE: 87% (indicatief, aangezien n<50) ZU: 92% ZO: 89% (n=29, resultaten zijn indicatief) WP: n te klein (n<30, n=21)

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
2	Percentage jeugdigen (13 t/m 18 jaar) per stadsdeel dat structureel wekelijks sport t.o.v. de stedelijke streefwaarde)	volgt in 2025	13 t/m 18 jr. CE: 90% NW: 88% NO: 85% OO: 76% WE: 92% ZU 93% ZO: 79% WP: 91%		CE: 94% NW: 75% (indicatief, aangezien n<50) NO: 81% (indicatief, aangezien n<50) OO: 95% WE: 85% ZU: 92% ZO: 62% (indicatief, aangezien n<50) WP: n te klein (n<30)
3	Percentage volwassenen per stadsdeel dat structureel wekelijks sport t.o.v. de stedelijke streefwaarde (St. gem. 68%, 2020)	CE: +5%, NW: -6%, No. -7%, Oo. +3%, We. +2%, Zu. +6%, ZO: -6%	CE: 80%, NW: 58%, NO: 65%, OO: 73%, WE: 66%, ZU: 74%, ZO: 56%, WP: 72%	CE: 73% NW 63% NO: 62% Oo 71% We 70% Zu 74% ZO 63%	CE: 76% NW: 60% NO: 65% OO: 75% WE: 68% ZU: 75% ZO: 61% WP: november 2024 percentage: 71%
4	Absolute aantallen jeugdigen t/m 17 jaar die opgroeien in een huishouden met een besteedbaar inkomen van 150% van het wettelijk bestaansminimum en voor lidmaatschap sportclub gebruik maakt van de armoederegeling SV jeugd	8647 (2022)	9162	9800	9614

In de sportstimulering vanuit het programma Jeugd en Jongeren is in het kader van ongelijk investeren voor gelijke kansen de nadruk gelegd op de kwetsbare wijken. Hierdoor verbetert de doorstroming van kinderen uit wijken met veel inwoners met een lage sociaaleconomische positie. Dankzij een toename van het gebruik van de Sportvergoeding Jeugd, waarin de contributie wordt betaald via Stadspas of een aanvraag bij Jeugdfonds Sport Cultuur Amsterdam, zijn meer kinderen die in armoede leven structureel gaan sporten. Verder zien we in 2024 voor het eerst weer een stijging van het A-diplomabezit onder Amsterdamse basisschoolkinderen naar 93,9% (na een eerdere daling door corona).

Indicator 1
Deze indicator is pas valide aan te geven na drie opeenvolgende metingen, bij het bepalen van een trendlijn. Dat moment is pas in het jaarverslag 2025 bereikt. In het kader van ongelijk investeren, is de inzet vooral in Nieuw-West, Noord en Zuidoost.

Indicator 2
Deze indicator is pas valide aan te geven na drie opeenvolgende metingen, bij het bepalen van een trendlijn. Dat moment is pas in het jaarverslag 2025 bereikt. In het kader van ongelijk investeren, is de inzet vooral in Nieuw-West, Noord en Zuidoost.

Indicator 3
Deze indicator is pas valide aan te geven na drie opeenvolgende metingen, bij het bepalen van een trendlijn. Dat moment is pas in het jaarverslag 2025 bereikt.

Indicator 4
In de periode 2023-2024 is de doelgroep van de armoederegeling sportvergoeding Jeugd door besluiten van college en gemeenteraad een aantal keren gewijzigd: eerst van 120% van het sociaal minimum naar 130 procent en daarna van 130 procent naar 150%. Bij de prognose voor de begroting 2024 is oorspronkelijk uitgegaan van een terugval naar 130 procent van het wettelijk sociaal minimum. De doelgroep van kinderen in armoede is door het besluit de doelgroep te bepalen op 150% van het sociaal minimum echter groter dan in de prognose 2024.
Door deze verandering van doelgroep zijn resultaten uitgedrukt in percentages niet valide. Om de realisatie aan te kunnen geven hebben we voor activiteit 4.1.1.1, indicator 4 absolute aantallen opgenomen.

Activiteit 4.1.1.2

We zorgen en faciliteren in ieder gebied voor een kwalitatief goede sociale sportinfrastructuur.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jeugdigen (5 t/m 18 jaar) dat lid is van een sportvereniging	52%	5 t/m 12 jr: 63%, 13 t/m 18 jr: 56%	52%	5 tm 12 jaar 67% 13 tm 18 jaar 61%
2	Percentage sportclubs met gemeentelijke relatie dat aan de basiseisen sociale veiligheid voldoet	90% (2022)	85%	96%	99%
3	Aantal topsportverenigingen (sportdisciplines) dat deelneemt aan programma Amsterdams Talent (Topsport Amsterdam)	17 (2022)	19	18 (17)	19
4	Het percentage sportverenigingen dat voldoet aan de norm vitale sportvereniging	Nulmeting volgt bij Voorjaars-nota 2025	-		Volgt bij Voorjaars-nota 2025

Clubondersteuning vanuit het programma Vitale Sportclubs heeft in 2024 extra aandacht gegeven aan het stimuleren van clubs om niet alleen vitaler te worden, maar ook clubs de handvatten te geven om naast sportieve ook maatschappelijke doelen te behalen op het gebied van onder andere armoede en meedoen. We hebben een extra impuls gegeven aan professionalisering binnen verenigingen via de subsidieregeling sterke sportclubs. Deze is door sportclubs voor 100% benut.
Het programma Positieve Sportcultuur heeft een impuls gegeven aan de pedagogische kwaliteit van trainers en coaches en de sociale veiligheid. Het aantal clubs waarmee de gemeente een samenwerkingsrelatie onderhoudt dat aan de basiseisen sociale veiligheid voldoet, nadert de 100%. Vanuit de Amsterdamse Voetbal Agenda is in 2024 extra aandacht gegaan naar de kwaliteit en betrouwbaarheid van voetbalclubs. Met het grootste deel van de commerciële voetbalscholen, die illegaal van de gemeentelijke velden gebruik maakten, is nu een veldhuurovereenkomst afgesloten en voldoet aan alle gemeentelijke voorwaarden. Of enkele partijen zijn gedwongen te stoppen.

Indicator 1
Het percentage kinderen dat lid is van een sportclub is sneller toegenomen dan verwacht. Dit positieve effect wordt hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt door een betere aansluiting van sportstimulering en stadsdeelprojecten op de SV Jeugd en een verlate inhaalslag na corona

Indicator 2
Het aantal clubs waarmee de gemeente een samenwerkingsrelatie onderhoudt dat aan de basiseisen sociale veiligheid voldoet, nadert de 100%. Bij nieuwe samenwerkings-relaties met nieuwe clubs wordt dezes basiseis gelijk meegenomen.

Indicator 3
Dit jaar hebben niet 18 maar 19 Amsterdamse topsportverenigingen in 16 verschillende disciplines enige vorm van ondersteuning gehad. Twaalf topsportverenigingen maken structureel gebruik van de TeamNL-diensten. Hiermee bedienen we circa 200 sporters die op eredivisieniveau uitkomen en/of deelnemen aan NK/EK/WK/ de Spelen. Topsport Amsterdam heeft haar topsportmaaltijden op de markt gebracht en deze worden bij voorkeur nu ook onder de topsportverenigingen uitgerold. Binnen Hockey, Handbal en Korfbal zijn stappen gezet om de topteamcompetitie te versterken om daarmee de uitstroom van jonge talenten naar het buitenland te verminderen.

Indicator 4
Nulmeting op de indicator aantal clubs dat voldoet aan de norm vitale sportclub, dit volgt bij de Voorjaarsnota 2025.

Activiteit 4.1.1.3

We zorgen voor bouw, exploitatie en beheer van duurzame sportvoorzieningen ook in de openbare ruimte.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal op te leveren nieuwe en vernieuwde sportvoorzieningen	12 (2023)	14	12	14 +19 projecten vanuit de Impuls sporten en spelen in de openbare ruimte
2	Aantal van de totaal 6 "verzorgings-gebieden" dat voldoet aan de Sportnorm voor de komende vijf jaar (2023-2029). Betreft de verzorgings-gebieden Centrum & Zuid, Noord, Oost, West & Nieuw-West, Zuidoost, Weesp.	4 van de 6 gebieden	4 van de 6 gebieden	4 van de 6 gebieden	4 van de 6 gebieden
3	Klanttevredenheid gebruikers voorzieningen	7,3 (2018)	(7)	7,4	
4	Energiegebruik in m^3 aardgas, (incl. GJ warmte in m^3 gas en gecorrigeerd naar graaddagen), kWh elektra (incl. opwek) en CO_2-uitstoot in ton van onze gemeentelijke sport-voorzieningen -aansluitingen.% daling/stijging t.o.v. peiljaar	1.876.360 m^3 (2021), 6.453 GJ (2021), 6.790 MWh (2021), CO_2 3.941 ton (2021)	1.309.950 m^3 = -30%, 6.455GJ = 0%, 7.955 MWh = +17,2%, 2.332 ton =, -40,8%	1.089.616 m^3 = -42%, 6.543 GJ = 0%, 7.836 MWh = +15%, 2.313 ton = -41,3%	Gas: 999.605 m^3 (= -46,7%) Stadswarmte: 5.708 GJ (= -11,5%) Elektriciteit: 6.680 MWh (= -1,6%) CO_2: 1.902 ton (= -51.7)
5	Aantal sportparken met een NL Greenlabel van tenminste C voor het ecologisch beheer en het stimuleren van biodiversiteit op de sportparken	2 (2022)	4	2	2
6	Het vermogen aan opwek zonne-energie (MWp Zonne-energie)	1,2445MWp (2021)	-	-	n.v.t.

Indicator 1
We hebben in 2024 de nodige nieuwe en vernieuwde sportvoorzieningen gerealiseerd. Naast de reguliere vervangingen van sportvelden in heel Amsterdam hebben we in Zuidoost naast de Johan Cruijff Arena een pumptrack aangelegd en in Nieuw-West is het softbalveld op sportpark Ookmeer volledig gerenoveerd. Op sportpark De Weeren is een tijdelijk cricketveld gerealiseerd. Op sportpark Drieburg hebben we twee natuurgrasvelden voor voetbal omgezet in kunstgrasvelden voor een hogere bespelingscapaciteit. Op sportpark Papelaan in Weesp hebben we een nieuw jeugdveld en een natuurgras voetbalveld vervangen door een veld met een nieuw type gras met verhoogde speelintensiteit. En er is een skatepark in Aetsveld in gebruik genomen.
Naast deze investeringen in formele sportvoorzieningen zijn in 2024 vanuit het Impulsbudget sporten en spelen in de openbare ruimte, als onderdeel van het investeringsbudget, 15 speelplekken en 4 sportplekken gerealiseerd: Zuidoost (6), Nieuw-West (5), Zuid (3), Weesp (2), Noord (2) en Oost (1).

Indicator 2
Voor het realiseren van voldoende sportvoorzieningen op en rond woningbouwlocaties passen wij de sportnorm toe. Het is een planologische norm met als doel de benodigde vierkante meters sport te verankeren in ruimtelijke planvorming. De sportnorm bestaat uit sporthallen, zwembaden, georganiseerde buitensport en sport in de openbare ruimte. Laatstgenoemde wordt in deze indicator niet meegenomen. Voor deze indicator is Amsterdam in 6 gebieden ingedeeld; Oost, Zuidoost, Centrum & Zuid, Noord, West & Nieuw-West en Weesp. Het planologisch resultaat voor het behalen van de sportnorm in 2024 wordt gemeten door voor de middellange termijn, de komende 5 jaar, de sportnorm af te zetten tegen lopende sportplannen.
Voor binnensport halen we met de huidige plannen tot en met 2029 de sportnorm, zo worden er 7 sporthallen bijgebouwd (2 in Oost, 2 in Noord, 1 in Zuid, 1 in Weesp en 1 tijdelijke hal in Zuidoost) en voegen we zwemwater toe door een deel van het Flevoparkbad te overkappen. Voor de georganiseerde buitensport in de gebieden Noord en Zuidoost is het in de planvorming van 2024 nog niet gelukt de sportnorm te behalen en is de stand dat 4 van de 6 gebieden voldoet aan de norm. Voor Zuidoost zijn in 2024 voldoende plannen in de planfase van verkenning en studie opgenomen, maar heeft het nog niet tot de nodige bestuurlijke besluitvorming geleid om aan de sportnorm te voldoen. Voor Noord, waar de grootste woningbouwopgave plaatsvindt, zijn veel plannen in gang gezet, maar te weinig plannen om de hele sportopgave te realiseren.

Indicator 3
In 2024 is door organisatieontwikkelingen en aanpassing in de klanttevredenheid meting geen klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd.

Indicator 4
In 2024 hebben we een aanzienlijke besparing op energieverbruik kunnen realiseren. We hebben in verschillende panden buizen geïsoleerd zodat ze minder warmte verliezen. Daarnaast zijn het tapwater en de verwarming geëlektrificeerd van de Wethouder Verheijhal, Sportcentrum de Pijp, Turnhal en Velodrome. Daarmee is het gasverbruik van die panden significant afgenomen.
We hebben in totaal meer dan 90.000 m^3 aan gas bespaard ten opzicht van 2023. Op Sporthallen Zuid en Bijlmerbajes hebben we zonnepanelen geplaatst. In Centrum voor Vrije Tijd hebben we onder andere de lichtinstallatie verduurzaamd naar LED. Het buitenbad van De Mirandabad is vernieuwd en heeft een afdekdeken gekregen, waardoor we energie besparen. Daarnaast zijn de voorbereidingen in gang gezet om ook het buitenbad aardgasvrij te maken bij de grote renovatie van De Mirandabad. Op de sportparken hebben we de verlichting van 5 velden omgezet naar LED-veldverlichting en is de lichttemperatuur naar beneden bijgesteld om energie te besparen. Ondanks de elektrificatie van energie, is het elektriciteitsverbruik zeer minimiem gestegen en dus hebben we meer elektriciteit bespaard. In 2024 hebben we meer dan 400 ton CO_2 bespaard.

Indicator 5
Het aantal sportparken dat een voldoende scoort op basis van de NL Green Label methodiek blijft op 2 staan. We hebben in 2024 geen parken opnieuw laten keuren. Wel hebben we verschillende extra ecologische maatregelen genomen op de sportparken, waaronder het inzaaien van 7.000 m^2 bloemrijk grasland, verspreid over verschillende sportparken. Hiermee creëren we vlinderidylles, wat goed is voor de biodiversiteit en een vrolijke uitstraling geeft aan de parken.
Daarnaast hebben we zandbijenbedden, wildbloembedden en takkenrillen op meer dan 15 plekken op Sportpark 't Loopveld en het sportpark in het Amsterdamse Bos aangelegd. In Noord hebben we extra ijsvogelwanden en broedhopen voor ringslangen aangelegd. Daarnaast is ecologie meegenomen in plannen voor herontwikkeling, zoals op Sportpark Drieburg, Sportpark Ookmeer, Strandvliet en Sportpark Kadoelen. Op Sportpark Middenmeer is een groen dak aangelegd op de loods.

Indicator 6
In het jaarverslag van 2024 is een nieuwe indicator opgenomen waarmee we de vorderingen op dit onderwerp beter in kaart kunnen brengen. Daarbij kijken we naar het aantal sportparken waar maatregelen zijn genomen en die we ecologisch beheren.

Activiteit 4.1.1.4

We bieden structurele faciliteiten voor topsporters.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal fulltime programma's Topsport Amsterdam | TeamNL Centrum	13	18	19	17

Topsport Amsterdam faciliteerde in 2024 vanuit haar subsidierelatie met de gemeente samen met NOC*NSF en 7 verschillende sportbonden 17 (Talent) TeamNL programma's binnen 9 verschillende sportdisciplines (het betrof 9 topsportprogramma's en 8 opleidingsprogramma's). Daaraan waren in 2024 116 toptalenten en 158 topsporters verbonden, die met steun van de gemeente in goede trainingsaccommodaties en met professionele begeleiding fulltime werken aan hun topsportcarrière.
93 Amsterdammers hebben deelgenomen aan de Spelen in Parijs, waarvan 63 medaillewinnaars (68%!). Van de 27 medailles zijn 14 behaald op de Olympische Spelen (8 goud, 3 zilver, 3 brons) en 13 op de Paralympische Spelen (5 goud, 4 zilver, 4 brons).
Naast de 17 TeamNL programma's draaide ook het doorontwikkelde Amsterdam trainingsprogramma specifiek voor 19 Urban & Vechtsporttoptalenten, (9 sportdisciplines) mee. Tot slot heeft NOC*NSF de accreditatie voor Topsport Amsterdam | Home of TeamNL met 8 jaar (2 Olympische Cycli) verlengd. Het is een signaal dat de inzet en expertise vanuit Amsterdam wordt gewaardeerd.

Doel 4.1.2

Iedere Amsterdammer voldoet aan de beweegrichtlijn in een kwalitatief goede omgeving.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jeugdigen (5 t/m 12 jaar) dat aan de beweegrichtlijn matig intensief bewegen voldoet	31% (2018*	37%	32%	37%
2	Percentage jeugdigen (13 t/m 18 jaar) dat aan de beweegrichtlijn matig intensief bewegen voldoet	38% (2018*)	34%	39%	28%
3	Percentage volwassenen dat aan de beweegrichtlijn matig intensief bewegen voldoet	50% (2018*)	58%	51%	60%

* Metingen volgens oude beweegnorm. Vergelijkbaar met huidige beweegrichtlijn matig intensief bewegen.

Afgelopen jaar kregen de activiteiten en programma's met het doel Amsterdamse kinderen en jongeren die te weinig bewegen in beweging te krijgen prioriteit. De dynamische schooldag brengt kinderen in het primair onderwijs dagelijks een uur in beweging. Om voor veel meer Amsterdamse kinderen buitenspelen mogelijk te maken is impulsbudget Sport en spelen in de openbare ruimte ingezet om sport en speelplekken te verbeteren.

Indicator 1
De Amsterdamse jonge jeugd is ten opzichte van vorig jaar meer gaan sporten, en is evenveel blijven bewegen. Er is geen daling te zien, het percentage is gelijk gebleven aan 2023. In 2024 is de inzet vergroot om deze doelgroep meer te laten blijven bewegen. Zo zijn er meer basisscholen aangesloten bij dynamische schooldag, zijn er meer buitenspeelplekken gerealiseerd. Daarbij is het aantal aanvragen voor financiële ondersteuning voor zwemles voor kinderen die in armoede opgroeien bij het Jeugdfonds Sport Cultuur Amsterdam in 2024 gestegen naar 4.605 en is het aantal scholen dat deelneemt aan schoolzwemmen, van 106 in 2023/2024 naar 115 in 2024/2025. Deze ontwikkelingen dragen bij aan de stijging van het zwemdiplomabezit naar 93,9%.

Indicator 2
De Amsterdamse jeugd tussen 13-18 jaar is wel meer gaan sporten, maar niet meer gaan bewegen. De meting laat hierop een daling zien, die daling is al vanaf 2018 is ingezet. We zien minder bereidheid in deze doelgroep om deel te nemen aan sport en beweegactiviteiten in het voortgezet onderwijs. Eind 2024 is een start gemaakt om co creatie met de doelgroep de sport en beweegactiviteiten op het voortgezet onderwijs meer ter richten op behoeften van de doelgroep.

Indicator 3
Het percentage volwassenen dat voldoet aan de beweegnorm is met 2% gestegen. De inzet om volwassenen, maar vooral ook senioren meer te laten bewegen is in 2024 geïntensiveerd. Zo is expliciet de relatie gelegd met onder andere valpreventie cursussen, fittesten en het aanbod vanuit sociale basis. Ook zijn laagdrempelige beweegactiviteiten, zoals wandelinitiatieven ondersteund en begeleid en is de stadspasregeling sportvergoeding 55+ uitgerold. In september 2024 de sport en beweegweek het deelnemen aan sport en beweegactiviteiten gestimuleerd en het belang van meer bewegen gepromoot.

Activiteit 4.1.2.1

We ondersteunen gericht doelgroepen die achterblijven in beweegdeelname.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jeugdigen (5 t/m 12 jaar) per stadsdeel dat aan de beweegrichtlijn matig intensief bewegen voldoet t.o.v. de stedelijke streefwaarde	CE: 32%, NW: 23%, NO: 32%, OO: 41%, WE: 39%, ZU: 36%, ZO: 28%, St. gem. 31% (2018*)	CE: 41%, NW: 39%, NO: 35%, OO: 39%, WE: 39%, ZU: 37%, ZO: 27%, WP: 23%	CE: 33%, NW: 24%, NO: 33%, OO: 42%, WE: 40%, ZU: 37%, ZO: 29%	CE: 44%, WE: 27% NW: 11% (indicatief, aangezien n<50) ZU: 28% OO: 39% NO: 44% (indicatief, aangezien n<50) ZO: 20% (n=29, resultaten zijn indicatief) WP: n te klein (n<30)
2	Percentage jeugdigen (13 t/m 18 jaar) per stadsdeel dat aan de beweeg-richtlijn matig intensief bewegen voldoet t.o.v. de stedelijke streef-waarde	CE: 33%, NW: 39%, NO: 40%, OO: 45%, WE: 46%, ZU: 29%, ZO: 23%, St. gem. 38% (2018*)	CE: 34%, NW: 40%, NO: 47%, OO: 39%, WE: 30%, ZU: 36%, ZO: 24%, WP: 27%	CE: 34%, NW: 40%, NO: 47%, OO: 39%, WE: 30%, ZU: 36%, ZO: 24%, WP: 27%	CE: 34% WE: 38% NW: 25% (indicatief, aangezien n<50) ZU: 23% OO: 37% NO: 38% (indicatief, aangezien n<50) ZO: 15% (indicatief, aangezien n<50) WP: n te klein (n<30)
3	Percentage volwassenen per stadsdeel dat aan de beweegrichtlijn matig intensief bewegen voldoet t.o.v. de stedelijke streefwaarde	CE: 57%, NW: 42%, NO: 48%, OO: 47%, WE: 58%, ZU: 53%, ZO: 43%, St. gem. 50% (2018*)	CE: 55%, NW: 52%, NO: 52%, OO: 64%, WE: 64%, ZU: 60%, ZO: 53%, WP: 66%	CE: 55%, NW: 52%, NO: 52%, OO: 64%, WE: 64%, ZU: 60%, ZO: 53%, WP: 66%	CE: 58% WE: 63% NW: 54% ZU: 63% OO: 65% NO: 55% ZO: 56% WP: november 2024 percentage: 55% WP: nog geen trendlijn mogelijk omdat er nog geen 4 metingen voor Weesp zijn uitgevoerd
4	Het aantal stadsdelen waar kinderen t/m 12 jaar voldoen aan het Stedelijke Streefwaarde (SSW) percentage A zwemdiplomabezit – 5 van 8 stadsdelen/-gebieden (Weesp)	-	-	-	n.v.t.

Indicator 1

Dit zijn geen trendlijnen. Er is geen trendlijnpercentage mogelijk vanwege een te klein aantal waarnemingen in april 2023. Hoewel er geen valide cijfers te geven zijn, is er in de beweging naar meer bewegen ingezet op gebieden met veel inwoners met een lage sociaal economische positie. De inzet richt zich op de dynamische schooldag en buitenspelen (het aantrekkelijk maken van sport en speelplekken).

Indicator 2

Dit zijn geen trendlijnen. Er is geen trendlijnpercentage mogelijk, vanwege een te klein aantal waarnemingen in april 2023. Gezien het te lage aantal respondenten, zijn de metingen indicatief. We zetten extra in op de wijken waar de beweegdeelname achterblijft.

Indicator 3

Deze percentages vertegenwoordigen een trendlijn, behalve voor stadsgebied Weesp. Hier is nog geen trendlijn mogelijk omdat er nog geen 4 metingen voor Weesp zijn

uitgevoerd. Vergeleken met de resultaten in 2023 is er in alle stadsdelen een verbetering te zien in het voldoen aan de richtlijn matig intensief bewegen. Er is een lichte stijging te zien over de gehele stad, en ook in de aandachtsgebieden van aantal volwassenen dat voldoende beweegt.

Indicator 4
Deze indicator is een in de begroting van 2025 opgenomen nieuwe indicator om het diplomabezit onder kinderen tot en met 12 jaar op stadsdeelniveau te meten. In 2024 hebben we nog geen aantallen weer te geven en is de indicator ter informatie opgenomen.

Doel 4.1.3

Amsterdam is door organisatie van aansprekende (top)sportevenement een stad met sportieve uitstraling en is daarmee aantrekkelijk voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Minstens één aansprekend (top) sportevenement per jaar in de categorie WK, EK, of Worldcup, bij voorkeur in een Olympische sport.	1	2	1	0

In 2024 is niet voldaan aan de doelstelling het jaarlijkse topsportevenement in de categorie WK, EK of Worldcup minstens één topsportevenement naar Amsterdam te halen. Dit betrof een bewuste keuze om budgetten te reserveren voor de jaren na 2024 en onder andere te sparen voor het WK Voetbal Vrouwen in 2027, waarvoor in 2024 een bid is uitgebracht. Helaas is het toernooi niet aan Duitsland, België en Nederland toegekend, maar vindt het in Brazilië plaats.

Activiteit 4.1.3.1

We verwerven, ondersteunen en organiseren (top)sportevenementen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Jaarlijks een kwalitatieve sportevenementenkalender met minimaal aantal (top)sportevenementen waarop vanuit begroting sport extra inzet op is gepleegd	-	19	19	20

Indicator 1
De sportevenementenkalender van Amsterdam is in 2024, mede door de ondersteuning van evenementenorganisaties gevuld met kwalitatief hoogstaande sportevenementen, zoals de toonaangevende Amsterdamse Sport- én Beweegweek, NextGen Games en een aantal sportevenementen op het hoogste topsportniveau, namelijk de World Tour en Women Series Qualifier 3x3 basketbal, de European Hockey League Finals en de Amsterdam Marathon.

Met behulp van de subsidieregeling evenementen zijn er 20 evenementen door de gemeente financieel ondersteund, waaronder de Bijlmerrun, de Amsterdam City Swim, de Rollatorloop in het Olympisch Stadion en de Urban Sports Week (USWA, 14 urban sports activiteiten). Nieuw sinds dit jaar is dat de subsidieregeling ook ruimte biedt aan kleine lokale initiatieven zoals miniloopjes en avondvierdaagse. Partijen weten de subsidieregeling steeds beter te vinden.

Verbonden Partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 4.1 Sport

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil rekening Najaarsnota
Baten	30,4	17,2	30,0	34,5	4,5
Lasten	96,0	85,6	98,5	101,8	3,3
Saldo Baten en Lasten	**-65,5**	**-68,4**	**-68,6**	**-67,3**	**1,3**
Onttrekking	1,2	1,4	1,7	1,3	-0,5
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,2**	**1,4**	**1,7**	**1,3**	**-0,5**
Totaal 4.1 Sport	**-64,4**	**-67,0**	**-66,8**	**-66,0**	**0,8**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 0,8 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 4,5 miljoen en hogere lasten van € 3,3 miljoen en een negatief saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves van € 0,5 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 34,5 miljoen zijn € 4,5 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten door indexatie van de huurprijzen van de sportaccommodaties (€ 2,6 miljoen).
- Hogere baten door afrekening van energie vanuit de specifieke uitkering Maatschappelijke Evenementen en Overige Zaal- en Sportaccommodaties (€ 1,8 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 101,8 miljoen zijn € 3,3 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere apparaatslasten veroorzaakt door een moeilijk in te schatten seizoenspatroon en onvoldoende budget voor verplichte toelagen onregelmatige dienst bij de uitvoerende afdelingen zwembaden, sportpunt en hallen en parken (€ 1,3 miljoen).
- Hogere lasten door afrekening van energie vanuit de specifieke uitkering Maatschappelijke Evenementen en Overige Zaal- en Sportaccommodaties (€ 1,6 miljoen).
- Ophoging onderhoudsvoorziening volgens actuele onderhoudsplanning voor het in stand houden van de sportaccommodaties (€ 0,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan de reserve Noodfonds is € 0,5 miljoen lager dan begroot. Door de lagere energietarieven in 2024 hebben sportorganisatie minder gebruik hoeven maken van de subsidieregeling noodsteun.

Toevoegingen reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen toevoegingen aan reserves opgenomen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door oplopende prijzen van energie, grondstoffen en materialen is er minder ruimte voor investeringen en nemen de kosten voor het beheer en onderhoud van sportvoorzieningen toe. Bij gehandhaafd beleid zorgen loon en prijsontwikkelingen op de volledige exploitatie van sportaccommodaties de komende jaren voor een dalende dekkingsgraad. De dekkingsgraad wordt in een percentage uitgedrukt en wordt berekend door de baten te delen door de lasten. De huidige dekkingsgraad is 29% in 2024 (op basis van 18 miljoen aan baten / 63 miljoen aan lasten). Het uiteenlopen van de verhouding tussen baten en lasten staat in directe relatie met de investeringssystematiek van onrendabele maatschappelijke voorzieningen.	▪ Duurzaamheidsmaatregelen voor het verminderen van gasgebruik en beperken van het gebruik van elektriciteit om zo energielasten te korten. Verhogen van de bezettingsgraad (het aantal gebruikers per sportlocatie) van sportvoorzieningen om meer inkomsten ter compensatie van de lastenstijging te gebruiken. Beperken van het aantal (vervangings) investeringen voor sportaccommodaties door prioriteit aan te brengen in welke wel/niet uitgevoerd worden.
2. Er is onvoldoende investeringsruimte om de maatschappelijke sportvoorzieningen te laten meelopen met de groei van de stad, waardoor geen complete stad gebouwd wordt.	▪ De sportnorm wordt toegepast, zodat ingezet wordt op het bouwen van een complete stad met voldoende sportvoorzieningen. Bij de groeiopgave van de stad dient het op orde houden van sportvoorzieningen in de bestaande stad evenwichtig betrokken te worden.

Vervallen risico's	Maatregelen
1. In 2024 is de mogelijkheid van minder financiële ruimte voor investeringen en/of beheer en onderhoud accommodaties komen te vervallen, omdat de Specifieke Uitkering Sport (SPUK) Stimulering Sport niet afgelopen jaar afliep. Via deze specifieke uitkering compenseert het Rijk de gemeente voor de btw die per 1 januari 2019 niet meer aftrekbaar is op: ▪ investeringen in sportaccommodaties (bouw en onderhoud) en ▪ de exploitatie van sportaccommodaties (waaronder het beheer)	▪ Landelijke lobby door de gemeenten om deze regeling na 31 december 2023 voort te zetten heeft gewerkt en wordt nu voortgezet, omdat het probleem zich geheel of gedeeltelijk vanaf 2026 weer voordoet.

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. Arbeidsmarkt krapte bemoeilijkt het behouden en vinden van gekwalificeerd personeel voor de zweminstructie en lifeguards in zwembaden en beheer en inkoop in/op sporthallen en -parken.	▪ Voor het tegengaan van de krapte wordt met branche- en uitzend organisaties en opleidingsinstituten ingezet op de scholing en werving voor de benodigde vak expertise van personeel voor zwembaden en sportaccommodaties. ▪ Acute maatregelen ten gevolge van personeelstekorten leiden tot stopzetten van de programmering in of zelfs tijdelijke sluiting van zwembaden of uitstel van beheer en inkoop werkzaamheden bij sporthallen en -parken
2. Huidig verhuurbeleid van en beperkte handhaving bij gebruik van gemeentelijke sportvoorzieningen biedt nog onvoldoende kader om op uniforme en eenduidige wijze commercieel gewin van sportaanbieders en verdringing maatschappelijk relevante actoren te reguleren. Dit heeft tot gevolg dat Amsterdammers mogelijk hoge lidmaatschap bijdragen betalen aan aanbieders, die gebruik maken van gereduceerde gemeentelijke tarieven of misbruik maken van de ruimte voor oneigenlijk gebruik van de voorzieningen. Indirect gevolg is dat aanbod van sportorganisaties als verenigingen mogelijk verdrongen wordt, omdat het moeilijker onder aandacht te brengen is bij inwoners.	▪ Het aanbod op voetbalvelden wordt sinds 2024 gereguleerd met behulp van toezicht op de velden en contact met hurende organisaties over eigenlijk en oneigenlijk gebruik. Huidige uitvoering wordt gebruikt voor aanpassing van de beleidskaders en uitbreiding naar andere soorten sport waar vergelijkbare casuïstiek zich voordoet.

Beleidskaders

- Visie sport- en beweegbeleid 2023-2026 (2023) dit beleidskader is gericht op de volledige portefeuille sport en bewegen
- Sportvisie 2025 “de sportieve stad’ (2016) beleidskader, met als uitvoeringsagenda’s: dit beleidskader is gericht op de volledige portefeuille sport en bewegen:
  - Agenda Topsport en Evenementen (2018), deeluitwerking van de Sportvisie 2025.
  - Agenda zwembaden Amsterdam (2018).
  - Agenda Sporten en Bewegen in Amsterdam (najaar 2019).
  - Agenda Urban Sports 2021-2025 (juni 2021).

Ruimte voor sport

- De Bewegende Stad (2017), dit beleidskader is gericht op de ruimtelijke inrichting en wijze waarop bewegen en sport daarin een plek hebben.
- Ruimte voor de stad/ Koers 2025 (2015), dit beleidskader is gericht op.
- Amsterdamse referentienorm voor Maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen (2018), dit beleidskader is gericht op de benodigde vierkante meters sport in de stad.
- Strategisch Plan Sporten en Spelen in de openbare ruimte (juni 2021).
- Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (2021).
- Kunstgrasnota (januari 2020).
- Naar een stad zonder aardgas (vastgesteld november 2016).
- Naar een duurzame organisatie 2020-2030 (2019).
- Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 (maart 2020).
- Amsterdam Circulair 2020-2050 (maart 2020).
- Strategie Klimaatadaptatie Amsterdam (februari 2020).

2.5 Onderwijs

Samenvatting

2.5 Onderwijs

Ons doel is om alle leerlingen het best mogelijke onderwijs te bieden. Ieder kind verdient alle kansen om zich optimaal te kunnen ontwikkelen, ongeacht de achtergrond van het kind of de omgeving waarin het kind opgroeit. Met de onderwijssectoren kinderopvang, primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) hebben we gezamenlijk ambities vastgesteld. Met deze Onderwijs Ambities Amsterdam geven we op hoofdlijnen gezamenlijk weer wat wij belangrijk vinden ten aanzien van het Amsterdamse onderwijs voor de kinderen en jongeren in onze stad. In de toelichting op het programmaonderdeel laten wij zien wat wij in 2024 hebben gedaan om dit te bereiken.

Financiële toelichting

Programma 5 Onderwijs

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil rekening Najaarsnota
Baten	61,8	57,3	65,8	61,3	-4,4
Lasten	301,2	325,1	327,0	325,0	-2,1
Saldo Baten en Lasten	**-239,5**	**-267,8**	**-261,3**	**-263,7**	**-2,4**
Onttrekking	2,5	4,8	6,6	5,6	-1,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,5**	**4,8**	**6,6**	**5,6**	**-1,0**
Totaal 5 Onderwijs	**-237,0**	**-262,9**	**-254,6**	**-258,0**	**-3,4**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	34,3	37,0	39,2	40,0	0,7

Het programma 5 Onderwijs heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 3,4 miljoen. Dit komt vooral door lagere baten van € 4,4 miljoen en lagere lasten van € 2,1 miljoen. Omdat dit programma uit één programmaonderdeel bestaat wordt de tabel hier niet verder toegelicht. Kijk voor een financiële toelichting onder programmaonderdeel 5.1 Onderwijs.

Investeringen per programma

In het voortgezet (speciaal) onderwijs hebben we 1 school uitgebreid (Orion Drostenburg) en 1 schoolgebouw (Jan van Eijckstraat) in gebruik genomen. Verder hebben we tijdelijke huisvesting gerealiseerd voor het Hervormd Lyceum Zuid. Voor onderwijs aan nieuwkomers in het vo zijn 3 locaties uitgebreid. Voor het po is 1 nieuw schoolgebouw opgeleverd (IKC Sloterdijk) en zijn 3 gebouwen gerenoveerd. Dit betreft Horizon, Brenner en de Dongeschool. Verder is er tijdelijke huisvesting gerealiseerd voor IKC Metropool. Tenslotte hebben we 11 scholen van een gezond binnenklimaat voorzien.

Thema's per programma

Digitale stad / informatie:

In 2024 is de informatievoorziening van het leerplichtproces met betrekking tot de Wet Politiegegevens (Wpg) verbeterd. Deze verbetering waarborgt de rechten van de jongeren en hun ouders/verzorgers ten tijde van een strafrechtelijk onderzoek en helpt onze medewerkers hun werk rechtmatiger te doen.
Daarnaast zijn we gestart met de verbetering van het proces rondom Sociaal Medische Indicaties. Dit zorgt voor een positief effect op de ondersteuning van kinderen waarvan de ouders/verzorgers een Sociaal Medische Indicatie hebben. Net als in voorgaande jaren hebben we onze systemen aangepast aan de nieuwste ontwikkelingen. Daarmee realiseren we een veilige en toekomstgerichte informatievoorziening.

Democratisering:

Het beleid Amsterdammerschap 2023-2027 ondersteunt scholen bij het invullen van hun burgerschapsopdracht. Het beleid richt zich op stimuleren van samenwerken, samenleven en samen bouwen in onze superdiverse stad. Scholen zetten daarvoor verschillende interventies, zoals de debatlessen van Discussiëren kun Je Leren (DKJL), samen werken aan maatschappelijke oplossingen met Stadslab, het oplossen van

conflicten met de Jongerenrechtbanken, de leergang inclusief onderwijs van Fawaka Wereldburgerschap en workshops over seksuele diversiteit van Sexmatters. Thema's als het slavernijverleden, kolonialisme en de Holocaust zijn nadrukkelijk onder de aandacht gebracht met verschillende activiteiten. Zo mogen bijvoorbeeld alle derdeklassers sinds het najaar 2024 gratis het Holocaustmuseum bezoeken en is het steunpunt Holocausteducatie in 2024 ingericht. Bovendien hebben scholen in 2024 weer volop naar eigen inzicht gebruik gemaakt van de subsidies voor Burgerschap, diversiteit en gedeelde geschiedenis. Zo geeft Amsterdam een impuls aan burgerschapsvorming die past bij onze stad.

Duurzaamheid:
De gemeente Amsterdam staat samen met de schoolbesturen voor de opgave om de bestaande onderwijsportefeuille te verduurzamen en daarmee te voldoen aan de nationale en gemeentelijke klimaatdoelstellingen. Deze enorme opgave is in 2024 inzichtelijk gemaakt en met de schoolbesturen is een start gemaakt met het opstellen van een lange termijnvisie gericht op de klimaatdoelen 2050. In de tussentijd wordt er op casus niveau gewerkt aan duurzame nieuwbouw en renovaties binnen de beschikbare investeringsruimte. In 2024 is de renovatie van basisschool de Donge opgeleverd. Een Rijksmonument dat nu een hybride energievoorziening heeft met een warmte-koude opslag onder het schoolplein. Ook is de tijdelijke huisvesting voor de Metropool in Zuidoost geopend. Deze tijdelijke huisvesting is van permanente kwaliteit en is Bijna Energie Neutraal (BENG), circulair op basis van houtbouw en volledig demontabel.

Amsterdam telt 13 schooltuinen, verspreid over de stad, een Amsterdamse traditie die teruggaat tot 1920. Ongeveer 6500 leerlingen uit groep 6 en 7 van het basisonderwijs gaan jaarlijks naar de schooltuinen. Via dit programma leren zij praktische vaardigheden, samenwerken, onderzoeken en ontwikkelen ze een relatie met de natuur. Daarnaast wordt samen met meer dan 50 aanbieders in en rond Amsterdam een natuureducatie programma georganiseerd voor alle groepen van het po. Zo'n 20.000 leerlingen nemen deel aan de buiten- en boerderijlessen of maken gebruik van de natuurmediatheek. Thema's als gezonde bodem, gezonde voeding en duurzaamheid staan hierin centraal. Er is volop aandacht voor een duurzame bedrijfsvoering van de organisatie. In 2024 is het nieuwe lesgebouw van de Ridderbos Schooltuin opgeleverd. Een duurzaam en toekomstbestendig gebouw, waarbij gebruik is gemaakt van duurzaam en onderhoudsvrij hout aan de gevel, een groen dak en zonnepanelen.

Kansengelijkheid:
Kansengelijkheid is het eerste doel in het programma onderwijs. Kinderen en jongeren in Amsterdam moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen in het onderwijs, ongeacht hun omgevingsfactoren. Hiertoe lopen verschillende onderwijsprogramma's. Van de voorschool tot en met mbo. In de samenvatting op de volgende bladzijden staat welke activiteiten in 2024 zijn uitgevoerd.

2.5.1 Onderwijs

Door goede kinderopvang en goed onderwijs kan ieder kind en iedere jongere zich optimaal ontwikkelen.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 5.1.1

Kansengelijkheid: Iedere Amsterdammer krijgt de kans om zich, ongeacht zijn of haar achtergrond, via onderwijs, te ontwikkelen tot wie hij of zij kan of wil zijn.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Geen overkoepelende indicator.				

Kansengelijkheid
Er is geen overkoepelende indicator beschikbaar die een eenduidig totaalbeeld geeft van de kansengelijkheid in het onderwijs.

Activiteit 5.1.1.1

We bieden peuters kwalitatief hoogwaardige voorschoolse educatie aan, zodat zij een goede start op de basisschool kunnen maken.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Alle doelgroep-peuters van 2,5-4 jaar gaan naar een voorschool. Percentage bereik doelgroeppeuters 2,5-4 jaar, uitgesplitst naar stadsdelen: Centrum, Nieuwe-West, Noord, Oost, West, Zuid, Zuidoost	74% (2020)	75%	75%	76%
2	Alle peuters gaan naar een voorschool. Percentage bereik peuters	46% (2020)	49%	49%	49%

Voorschoolse educatie
Ongeveer de helft van alle peuters in Amsterdam maakt gebruik van het voorschoolse aanbod in onze stad. 76% van de kinderen met een voorschooladvies, vanwege een risico op (onderwijs)achterstand, hebben kwalitatieve voorschoolse educatie gevolgd. Zij hebben dus actief gewerkt aan hun (taal)ontwikkeling ter voorbereiding op een goede start in het basisonderwijs. In dit cijfers is geen onderscheid gemaakt naar de stadsdelen.

Activiteit 5.1.1.2

We ondersteunen schoolgaande kinderen op het primair onderwijs met een risico op onderwijsachterstand of beperking.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	% bereik doelgroepleerlingen middels de kansenaanpakken po	90% (2021)	94%	90%	93,3%
2	% van de po scholen met meer dan het drempelpercentage leerlingen met risico op onderwijsachterstand dat gebruik maakt van kansenaanpak po / extra aanbod	100% (2021)	93%	100%	93,4%

Activiteit 5.1.1.3

We ondersteunen schoolgaande kinderen op het voortgezet onderwijs met een risico op onderwijsachterstand of beperking.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	% bereik doelgroepleerlingen middels de kansenaanpakken vo	67% (2021)	75%	81%	80%
2	% van de vo scholen met meer dan het drempelpercentage leerlingen met risico op onderwijsachterstand dat gebruik maakt van kansenaanpak vo / extra	83% (2021)	79%	81%	88%
3	Aantal scholen met een brede brugklas	11 (2022)	10	10	10

Primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo)
Onze prioriteit is het bestrijden van onderwijsachterstanden en het tegengaan van kansenongelijkheid. Daarom investeren we daar waar kinderen en jongeren dit het hardst nodig hebben. Zo hebben we met de Kansenaanpakken po en vo ongeveer 24.000 kinderen ondersteund. Daarnaast hebben ongeveer 1800 kinderen deelgenomen aan de zomerscholen in het po en 603 jongeren aan de zomerscholen in het vo. Met onze aanpak High Dosage Tutoring, een intensieve vorm van rekenonderwijs, krijgen 120 leerlingen van 9 scholen ondersteuning. Komende jaren breiden we dat uit naar ongeveer 230 leerlingen. Daarnaast hebben we, in samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp, extra ingezet op kinderen die extra aandacht nodig hebben om goed onderwijs te kunnen volgen.

In 2024 is het aantal familiescholen, gesubsidieerd vanuit de gemeente, uitgebreid naar 25 scholen in het po en 7 scholen in het vo. In 2024 hebben de nieuwe scholen hun aanpak vormgegeven. In een familieschool worden ouders en alle (wijk)partners met nadruk betrokken bij de ontwikkeling van het kind. De belangrijke samenwerking tussen school, buurtteam en ouderkindteam loopt op veel scholen goed.

Als gemeente maken wij ons ook grote zorgen over de achteruitgang van de leesvaardigheid. Lezen is niet alleen een essentiële vaardigheid, maar ook een bron van plezier en manier om de wereld om ons heen te begrijpen. Daarom hebben wij samen met de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) een Amsterdams Leesoffensief opgezet, gericht op het bevorderen van de leesvaardigheid en het stimuleren van leesplezier bij kinderen en jongeren.

Tien scholen hebben de subsidie brede brugklas ontvangen voor vier jaar, van 2023-2027. Scholen hebben ingezet op training in differentiëren, ontwikkelen van lesmateriaal en uitbreiding van personeel.

Activiteit 5.1.1.4

We bieden met het Preventief Interventie Team kinderen die een verhoogd risico lopen op problemen in de sociale ontwikkeling vroegtijdig hulp.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal po-scholen dat samenwerkt met het Preventie Interventieteam (PIT).	69 (2021)	108	106	128

Preventief Interventie Team (PIT)
Het PIT heeft in 2024 een samenwerking met 128 scholen zaken opgepakt. Daarnaast zijn er 68 gedragsinterventies afgerond. Het PIT is in 2024 gestart met het verbeteren van de methodiek, vanuit het landelijk kwaliteitskader, de visiebrief jeugd 2024 van de gemeente Amsterdam en adviezen tijdens het PI-congres van 2023. Mede door grotere bekendheid is het aantal scholen waarmee wordt samengewerkt toegenomen.

Doel 5.1.2

Kwaliteit: Ieder kind krijgt goed onderwijs in een kwalitatief goede schoolomgeving.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Geen overkoepelende indicator.				

Kwaliteit

Er is geen overkoepelende indicator beschikbaar die een eenduidig totaalbeeld geeft van de kwaliteit van het onderwijs en de schoolomgeving.

Activiteit 5.1.2.1

We houden toezicht op de kinderopvang, handhaven en leveren een bijdrage in het realiseren van kwalitatieve goede VVE en Kinderopvang.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage negatieve inspectie beoordelingen kinderopvang (rood risicoprofiel)	4% (2020)	4%	4%	4%

Voorschoolse educatie

Met een kwaliteitssubsidie voorschoolse educatie sturen we als gemeente op kwalitatief goed voorschools aanbod dat wordt aangeboden door de Amsterdamse kinderopvangorganisaties.

Activiteit 5.1.2.2

We ondersteunen en stimuleren de onderwijskwaliteit op het po, vo en mbo door extra te investeren in de randvoorwaarden voor kwalitatief goed onderwijs.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal scholen dat deelneemt aan ONA voor kennisdeling	4 (2022)	40	55	60
2a	% kinderen dat naar de middelbare school gaat met een niveau lager dan het fundamentele niveau 1f voor leesvaardigheid.	5,1% (2022)	4,5%	<4%	1,0%
2b	% kinderen dat naar de middelbare school gaat met een niveau lager dan het fundamentele niveau 1f voor taalverzorging.	5,8% (2022)	4,1%	<4%	4,4%
2c	% kinderen dat naar de middelbare school gaat met een niveau lager dan het fundamentele niveau 1f voor rekenen.	10,4% (2022)	8,9%	<10%	8,4%
3	Aantal po scholen met een leerlingen aantal van 80% ten opzichte van de opheffingsnorm	36 (2022)	28	afname	27
4	Scholen ondersteunen bij lerarentekort	100%	100%	100%	100%
5	Het aantal hybride leerwerkplekken dat op basis van pps'en subsidies van de mbo-Agenda voor mbo-studenten beschikbaar is	19 (2022)	21	23	26
6	Het aandeel instromende studenten in 2027 in de techniek en zorg.	2760 (2023)	2760	2800	ntb
7	Aantal doorlopende leerlijnen tussen vo en mbo in Amsterdam.	12 (2023)	12	20	15
8	Aantal stageplekken voor mbo-studenten jaarlijks bij de gemeente Amsterdam.	392, waarvan 28 op niveau 1 en 2 (2022)	447 (waarvan 51 op niveau 1 & 2)	300, waarvan 50 op niveau 1 en 2	476 (waarvan 78 op niveau 1 & 2)

Leerlingenvervoer
Het leerlingenvervoer in het schooljaar 2024/2025 is goed van start gegaan, door een zorgvuldige voorbereiding van Munckhof en de gemeente. Elke route had een vaste chauffeur. Het tekort aan personeel blijft een aandachtspunt.

Per 1 januari 2024 is de Verordening bekostiging Leerlingenvervoer gemeente Amsterdam 2024 van kracht gegaan. Daarmee worden kinderen (die dat kunnen) gestimuleerd om zelfstandig te leren reizen naar school. Daarvoor is per september 2024 een pilot 'Zelfstandig reizen' gestart. Vanwege het overgangsrecht is de Verordening 2024 alleen van toepassing op nieuwe aanvragen. Het duurt zodoende even voordat de effecten van deze verandering zichtbaar worden. Bij de start van het schooljaar 2024/2025 was sprake van een daling van 120 leerlingen in het aangepast vervoer ten opzichte van het vorige schooljaar.

Onderwijskwaliteit
Op iedere plek in de stad zouden kinderen en jongeren kinderopvang en onderwijs van goede kwaliteit moeten krijgen. In 2024 hebben we gewerkt aan het tegengaan van ongewenste kwaliteitsverschillen tussen scholen en het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Hiervoor werken we samen met onderzoekers en scholen in het Onderwijskennisnetwerk Amsterdam (ONA). In 2024 hebben we de inzet voor ONA geïntensiveerd en hebben we meer scholen bereikt met kennisdeling tussen scholen en professionaliseringsactiviteiten voor leraren en schoolleiders.

Leesvaardigheid, taalverzorging en rekenen
De scores op lezen, taalvaardigheid en rekenen zijn moeilijk te vergelijken met vorig jaar. Dit komt doordat een aanpassing heeft plaatsgevonden in het aangeleverd data-bestanden, hierdoor zijn alle scholen weer in beeld. Met name de score op lezen lijkt te zijn verbeterd. Hier zetten scholen en de gemeente ook fors op in met het leesoffensief.

Aanpak lerarentekort
Na jaren van een steeds verder toenemend lerarentekort is in 2024 een daling te zien. Uit onderzoek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap blijkt dat het lerarentekort in het Amsterdamse basisonderwijs is afgenomen van 18,7% in 2023 naar 15,5% in 2024. De gezamenlijke en voortdurende inzet van schoolbesturen, opleidingen, vakbonden en de gemeente Amsterdam werpt zijn vruchten af. De daling is het sterkst op scholen met kinderen die opgroeien in wijken met meer achterstand. Tegelijkertijd is daar het tekort nog altijd wel het hoogst. Het blijft ook de komende jaren een prioriteit om dit tekort juist daar te verkleinen.

Als stad investeren we in de periode 2023-2027 € 24 miljoen euro gericht op het verhogen van de instroom en behoud van leraren en schoolleiders, het ondersteunen van leraren en schoolleiders in hun werk en ontwikkeling, de inzet van externe professionals als er niet genoeg leraren zijn en voorrang op woningen voor leraren. In 2024 hebben hierdoor 71 leraren voorrang gekregen op een sociale- of midden-huurwoning. Daarnaast verstrekken we ruimhartig parkeervergunningen aan leraren en jaarlijks ontvangen meer dan 2000 leraren een aanvullende reiskostenvergoeding als zij ver buiten de stad wonen. Ook zijn er 694 zij-instromers in het po gestart sinds 2019, waarvan 130 in schooljaar 2023-2024.

Nieuwkomersonderwijs
Amsterdam is een internationale stad waar gezinnen vanuit de hele wereld naartoe verhuizen. Kinderen en jongeren leren Nederlands in het nieuwkomersonderwijs. In het po gaan kinderen van 6 tot en met 12 jaar die korter dan een jaar in Nederland zijn naar een nieuwkomersklas. In deze klassen leren kinderen in een jaar voldoende Nederlands om naar regulier onderwijs te gaan. Mede door de oorlog in Oekraïne is het aantal nieuwkomersklassen in 2022 en 2023 bijna verdubbeld. In 2024 is de instroom gestabiliseerd.

Leerlingen van 12 tot en met 18 jaar krijgen nieuwkomersonderwijs in Internationale Schakelklassen (ISK). Zij leren daar in ongeveer 2 jaar voldoende Nederlands om naar regulier vo te gaan, of om aan een vervolgopleiding te beginnen.

Om de doorstroom naar het mbo van nieuwkomers te stimuleren is in 2024 de pre entree route gestart op het ROCvA. Doel is dat de leerlingen na een half jaar instromen op het mbo. Daarnaast is voor leerlingen voor wie (begeleid) werk waarschijnlijk een passende vervolgstap is, het praktijkgerichte maatwerktraject gestart. Deze leerlingen krijgen les op locatie bij Amsterdam Werkt!. Hier volgens zij de helft van de week vakken als taal, rekenen en burgerschap. De rest van de uren besteden zij aan praktijkgerichte vakken.

Middelbaar beroepsonderwijs-agenda (mbo-agenda)
Het mbo is essentieel voor de ontwikkeling van Amsterdammers en de realisatie van onze ambities. Daarom investeren we extra in het mbo. We willen de kracht en het belang van het mbo versterken en benadrukken. Met de mbo-Agenda 2023-2027 zetten we de succesvolle en intensieve samenwerking tussen de mbo-instellingen, het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam Diemen (SWV-vo) en de gemeente voort.

In 2024 is het Amsterdams Stagepact mbo gelanceerd, daarin hebben werkgevers, mbo-instellingen en de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven afspraken gemaakt om meer kwalitatieve stages aan te bieden, met een goede stagebegeleiding en een passende vergoeding. Ondertussen hebben meer dan 8-bedrijven zich aangesloten. Daarnaast zijn we gestart met Iconen van de Stad, een talentontwikkelingsprogramma waar mbo-studenten op bezoek gaan bij Amsterdamse iconische bedrijven. Met als doel dat mbo-studenten zich verder kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld in netwerken, en werkgevers zien wat het mbo-studenten aan hun organisatie kunnen bieden. Daarnaast hebben het mbo-diner en de mbo-docenten-conferentie plaatsgevonden, als ook het mbo-studentendebat en hebben mbo-studenten advies gegeven aan de stad via de mbo-Denktank. Het onderzoek naar het aandeel instromende studenten in 2027 in de techniek en zorg is in 2024 niet uitgevoerd, waardoor hierover niet kan worden gerapporteerd.

Activiteit 5.1.2.3

We zorgen voor voldoende en gezonde schoolgebouwen verspreid over de stad.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal op te leveren nieuwe en vernieuwde schoolgebouwen	po: 5 vo/so: 5 (2021)	po: 4 vo: 4	po: 4 vo/so: 3	po: 4 vo/so: 2
2	Alle Amsterdamse leerlingen hebben les in een gezond schoolgebouw	po: 85% vo: 75% (2021)	po: 91% vo: 87%	po: 93% vo: 95%	po: 92% vo: 90%

Schoolgebouwen

Ondanks de ontwikkelingen in de bouwmarkt, vertragingen door onder andere wijzigingen in de planning van gebiedsontwikkelingen en vertraging in het verkrijgen van vergunningen, is het toch gelukt om 6 nieuwe schoolgebouwen op te leveren, voor 2 scholen tijdelijke huisvesting te realiseren en 3 gebouwen gereed te maken voor onderwijs aan nieuwkomers.

In 2024 is de uitvoering van gezonde scholen van 8 po-scholen en 3 vo-scholen voltooid. De percentages gezonde schoolgebouwen als aandeel van het totaal aantal scholen blijven iets achter bij de begrote percentages omdat bij nader onderzoek toch meer schoolgebouwen in aanmerking blijken te komen voor deelname aan programma Gezonde Schoolgebouwen Amsterdam (GSA). Dit zijn onder andere panden die eerder geen onderwijsfunctie hadden of schoolgebouwen die door gewijzigde omstandigheden alsnog in aanmerking komen voor deelname aan GSA. Het streven blijft dat na afronding van de 3e fase GSA alle schoolgebouwen in Amsterdam een goede luchtkwaliteit hebben.

Activiteit 5.1.2.4

We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk Amsterdammers met een startkwalificatie van school komen en bieden de meest kwetsbare jongeren aanvullende ondersteuning op school en begeleiding naar werk.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)* (BBV-verplicht)	0,3%	1,0%	1,0%	0,8%
2	Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen)* (BBV-verplicht)	2,4%	3,2%	3,5%	3,1%
3	Percentage voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (VSV-ers) (BBV-verplicht)	Totaal VSV vo 0,65% Totaal VSV mbo 7,83%	Totaal VSV vo 0,78%, Totaal VSV mbo 9,4%	Totaal VSV vo 0,55% Totaal VSV mbo 7,09%	Totaal VSV vo 0,66%, totaal VSV mbo 7% (meest recente cijfers 2022-2023)
4	Percentage van 23-jarigen dat een startkwalificatie heeft	80%	79%	>80%	75%
5	% Oude vsv-ers terug naar school of werk	Percentage dat onderwijs volgt 30%,% dat werk heeft 28%	Percentage dat onderwijs volgt 23,87% dat werk heeft 25,76%	Percentage dat onderwijs volgt 32%,% dat werk heeft 33%	Percentage dat onderwijs volgt 24,32% dat werk heeft 25,36% (meest recente cijfers 2021-2022)
6	Aantal kwetsbare jongeren met afstand tot onderwijs en arbeidsmarkt dat kleinschalig (passend) mbo onderwijs krijgt.	600 (2022)	600	600	781
7	Aantal mbo-studenten met afstand tot onderwijs en arbeidsmarkt op reguliere mbo-opleidingen dat extra ondersteuning krijgt in de klas.	700 (2022)	1028	700	1100

Schoolaanwezigheid
In 2024 is het aantal vo-scholen met een schoolaanwezigheid team gestegen van 3 naar 14. Aan de hand van verzuimdata maakt dit team de schoolaanwezigheid van de leerlingen inzichtelijk en bepalen zij benodigde interventies om de aanwezigheid te vergroten. Op het primair onderwijs werd de 'Meer aandacht voor de Ziekgemelde Leerling' aanpak uitgerold waardoor scholen, jeugdartsen en leerplichtambtenaren snel en adequaat kunnen handelen bij (aanhoudend) ziekteverzuim.

In 2024 volgden alle leerplichtambtenaren trainingen rond het toepassen van de Amsterdamse Maatwerkmethode. Deze methode is een hulpmiddel om vanuit het perspectief van het kind te bepalen wat en wie nodig is voor het oplossen van voortdurend schoolverzuim. Ook is Leerplicht in 2024 gestart met een aanwezigheids-aanpak voor ISK, specifiek bedoeld om de schoolaanwezigheid van alleenstaande minderjarige vreemdelingen te verbeteren. Leerplicht werkt intensief met Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Nidos en de scholen samen waardoor sneller duidelijk is wat er nodig is om de aanwezigheid van deze jongeren op school te verhogen.

Het percentage jongeren met een startkwalificatie en het percentage eerder uitgevallen jongeren dat werkt of terug naar school is, is lager dan verwacht. Dit zijn nog de cijfers van schooljaar 2022-2023 waarin de nasleep van corona heel duidelijk te zien is. De verwachting voor schooljaar 2023-2024 is dat het aantal voortijdige schoolverlaters daalt en het aantal eerder uitgevallen jongeren dat weer terug naar school is of werkt, is gestegen.
Er zijn vorig schooljaar meer studenten die op de Plusscholen passend onderwijs hebben gekregen dan verwacht. Dit is mogelijk een gevolg van de extra inzet die het ROC van Amsterdam-Flevoland en de gemeente via Leerplicht en Jongerenpunt op de Plusscholen doet. Betere samenwerking leidt tot meer jongeren die op de Plusscholen geplaatst kunnen worden.

Activiteit 5.1.2.5

We verrijken het Amsterdamse onderwijs met het uitvoeren van een hoogwaardig schooltuinprogramma.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage scholen dat deelneemt aan schooltuinprogramma	82%	83%	82%	74%
2	Waardering van het schooltuinprogramma door leerkrachten	8,5	8,6	8,7	8,3

Schooltuinen en natuureducatie
Het doel van de schooltuinen is dat alle Amsterdamse kinderen in het po een blijvende en evenwichtige relatie met de natuur ontwikkelen. Daarnaast leren de kinderen op een praktische manier over gezonde voeding en duurzaam gedrag. 74% van de leerlingen uit groep 6-7 ging in 2024 naar een schooltuin. De leerlingen uit groep 1-5 en 8 kregen buitenlessen of gingen naar de boerderij.

We hanteren sinds 2024 een andere methode voor het berekenen van het deelname-percentage. In de oude methodiek werden sommige scholen dubbel meegeteld. Het deelname percentage is door de nieuwe berekening bijna 10 procent lager geworden. Wanneer de nieuwe berekenwijze ook wordt toegepast op 2023, is de daling in het deelnemerspercentage in 2024 1,3%. Het totaal (absolute) aantal leerlingen dat deelneemt is in 2024 met 130 afgenomen ten opzichte van 2023. Dat komt met name door het lagere aantal leerlingen in groep 6 in Amsterdam.

Doel 5.1.3

Alle Amsterdammers hebben toegang tot informatie via een netwerk van bibliotheken.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1a	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 0-3 jaar	9.891 (2018)	10.320	10.000	10.667
1b	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 4-11 jaar	50.801 (2018)	53.709	50.000	56.744

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1c	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 12-17 jaar	33.469 (2018)	43.367	38.000	49.211
1d	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 18-66 jaar	59.140 (2018)	38.942	108.000 (waarvan 68.000 OBA School)	45.523
1e	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: ouder dan 66 jaar	15.670 (2018)	13.107	15.000	13.700

Bibliotheken

Het aantal Amsterdammers dat lid is van OBA is in alle leeftijdscategorieën toegenomen. Voor 2024 had de OBA de ambitie om via onze samenwerkingen met de Hogeschool van Amsterdam (HvA) en het Regionaal Opleidingscentrum van Amsterdam (ROCvA) alle studenten en leerlingen lid te maken. Op basis van een berekening zou dit 68.000 nieuwe leden betekenen. Deze ambities bleken absoluut niet reëel en voor het jaar 2025 zijn deze aantallen ook weer uit de verwachte resultaten verwijderd.

Activiteit 5.1.3.1

We subsidiëren de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) in het kader van het leesoffensief en zodat alle Amsterdammers toegang hebben tot kennis, cultuur en informatie en de OBA digitale geletterdheid, leven lang leren, ontmoeting en betrokkenheid bij.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Leesoffensief:% scholen met OBA op (voor)school: po, vo, mbo	po: 20, vo: 12, mbo: 1, VVE: 20 (2024)	n.v.t.	po: 20, vo: 12, mbo: 1, VVE: 20	po: 25, vo: 12, mbo: 1, VVE: 8
2	Aantal bezoeken bibliotheken	3.822.966 (2018)	3.535.693	3.700.000	3.978.772
3	Aantal uitleningen	2.455.600 (2018)	1.850.549	2.500.000	1.727.279
4	Aantal activiteiten educatief, cultureel, tentoonstellingen	4.535 (2018)	6.643	7.500	8.457

Openbare Bibliotheek Amsterdam

De OBA biedt laagdrempelige, vertrouwde plekken in de hele stad en inspireert Amsterdammers om te blijven leren. De OBA zorgt dat informatie voor iedereen bereikbaar en toegankelijk is, stimuleert reflectie, ontmoeting en betrokkenheid bij stad en buurt en laat de bezoekers kennismaken met kunst en cultuur. In 2024 bezochten bijna 4 miljoen mensen een van de 29 vestigingen van de OBA*, een stijging van 13% ten opzichte van 2023. De grens van 4 miljoen bezoekers werd voor het eerst sinds de corona periode weer gepasseerd. Het aantal leden steeg met ruim 23% naar ruim 173.000. Er werden bijna 8500 activiteiten georganiseerd: van voorleesdagen, exposities, taalcafés en inloopspreekuren tot workshops en theatervoorstellingen. Daarvan werden 1400 activiteiten met en door de buurt georganiseerd. De OBA werkt met bijna 300 partners in de stad waaronder buurtteams, musea, schrijverscollectieven, wijkbewoners, gemeente, kunstenaars, onderwijsinstellingen, muziekinstituten, netwerkorganisaties, uitgevers, ensembles en jeugdorganisaties.

Samen met de OBA initiëren bewoners steeds vaker activiteiten passend bij de buurt. De grote mate van betrokkenheid blijkt ook uit de resultaten van het jaarlijks imago-onderzoek van de OBA. De uitgangspositie van de OBA is sterk met een hoge bekendheid en waardering. De naamsbekendheid blijft onverminderd hoog. 9 van de 10 Amsterdammers kent de OBA van naam of als bezoeker. En de OBA krijgt met een 8,3 een ruime voldoende van de Amsterdammers. Een stijging in vergelijking met 2023, toen een 7,9. Daarnaast is onze NPS (mate waarin Amsterdammers de OBA aanbevelen) gestegen van +9 naar +33. Dit effect is ook in alle stadsdelen terug te zien. De OBA wordt onverminderd gezien als een plek voor alle Amsterdammers met een belangrijke functie in de wijk.

De negatieve afwijking OBA op de voor- en vroeg schoolse educatie (VVE) komt doordat de OBA tot doel had om ook in andere stadsdelen dan Zuidoost actief te zijn. Gebleken is dat een hier een systemische aanpak nodig is, via grote kinderopvang organisaties.

Door het gratis lidmaatschap voor Amsterdammers tot en met 18 jaar is het aantal leden sterk gestegen. In de leeftijdsgroep tot en met 12 jaar wordt veel uitgeleend. In de daling van het aantal uitleningen is de ontlezing in de leeftijdsgroep 13 tot en met 18 jaar zichtbaar.

* Dit betreft 26 vestigingen in Amsterdam, twee in Ouder-Amstel en één in Diemen.

Verbonden Partijen

ODE Energie

ODE Energie zorgt voor milieuvriendelijke energievoorziening op het Oosterdokseiland. Dit doen zij onder andere voor de hoofdvestiging van de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Hiermee draagt ODE Energie bij aan het in stand houden van het netwerk van bibliotheken.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 5.1 Onderwijs

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil rekening Najaarsnota
Baten	61,8	57,3	65,8	61,3	-4,4
Lasten	301,2	325,1	327,0	325,0	-2,1
Saldo Baten en Lasten	**-239,5**	**-267,8**	**-261,3**	**-263,7**	**-2,4**
Onttrekking	2,5	4,8	6,6	5,6	-1,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,5**	**4,8**	**6,6**	**5,6**	**-1,0**
Totaal 5.1 Onderwijs	**-237,0**	**-262,9**	**-254,6**	**-258,0**	**-3,4**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 3,4 miljoen. Dit komt vooral door lagere baten van € 4,4 miljoen en lagere lasten van € 2,1 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 61,3 miljoen zijn € 4,4 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten door vertraagde opstart van projecten in het kader van Kansrijke Wijken, in Nieuw-West en Zuidoost. De baten zijn in overleg met het Rijk doorgeschoven naar 2026 (€ 3,1 miljoen).
- Lagere baten vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), door een foutieve administratieve verrekening met de bijbehorende balanspost (€ 1,9 miljoen). De NPO middelen hebben een looptijd van schooljaar 2022-2023 tot en met schooljaar 2023-2025. De resterende middelen kunnen daardoor worden ingezet tot augustus 2025.
- Lagere baten voor het onderwijsachterstanden beleid. Deze baten zijn doorgeschoven naar komende jaren (€ 0,9 miljoen).
- Hogere baten door vertraging in de overdracht van schoolpanden, waarvoor de kosten zijn vergoed door de gebruikers van de panden (€ 1,2 miljoen).
- Hogere baten door uitleen van personeel dat niet was begroot (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 325,0 miljoen zijn € 2,1 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten voor onderwijshuisvesting (€ 2,1 miljoen), met name door het afboeken van kosten als gevolg van het stopzetten van ontwikkelprojecten (€ 2,2 miljoen).
- Hogere lasten voor subsidies, door minder lagere vaststellingen van subsidies voor onderwijshuisvesting, po, vo en mbo dan verwacht (€ 1,1 miljoen).
- Hogere lasten voor leerlingenvervoer, doordat de daling van het aantal leerlingen dat recht heeft op leerlingenvervoer minder groot is dan verwacht. Dit komt mede doordat sprake is van een overgangsrecht voor leerlingen die al voor ingang van de nieuwe verordening recht hadden op leerlingenvervoer (€ 0,7 miljoen).
- Hogere lasten voor de subsidie hoogbegaafdheid, door het ten onrechte niet toepassen van het subsidieplafond (€ 0,6 miljoen).
- Hogere lasten voor de subsidie aan kinderdagverblijven, door uitbreiding van het aantal kindplaatsen (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten doordat vorderingen mogelijk oninbaar zijn (€ 0,2 miljoen). Dit bedrag bestaat voor een groot deel uit een terugvordering van een subsidie van een school, die (nog) niet is voldaan.
- Lagere lasten voor Kansrijke Wijken Nieuw-West en Zuidoost (€ 3,1 miljoen), High Dosage Tutoring (€ 0,5 miljoen), leerplicht (€ 0,3 miljoen) en schoolveiligheid (€ 0,2 miljoen) door latere uitvoer van projecten en interventies. Deze middelen zijn doorgeschoven naar 2025.
- Lagere lasten voor het subsidiebureau (€ 1,5 miljoen) en informatievoorziening (€ 0,3 miljoen), door een lagere personele bezetting.
- Lagere lasten voor de lerarenagenda (€ 0,4 miljoen), doordat de nieuwe subsidieregeling sterke schoolleiders later van start is gegaan (€ 0,8 miljoen) en er meer gebruik is gemaakt van de reiskostenregeling voor leraren (€ 0,4 miljoen).

- Lagere lasten voor kinderopvang met sociaal medische indicatie, door een daling in het aantal geplaatste kinderen (€ 0,3 miljoen). Dit komt onder meer doordat GGD-artsen strenger sturen op toeleiding naar de voorschool en een hogere uitstroom van een relatief grote Buitenschoolse opvang groep van 4 tot 12 jarigen.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen is € 1,0 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral doordat activiteiten uitgevoerd gaan worden in 2025 en 2026.

Toevoegingen reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen toevoegingen gedaan aan de reserves.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Voorschoolse educatie: Met het nieuwe kabinet is het nog onduidelijk hoe een mogelijke stelselwijziging kinderopvang verder vorm krijgt en wat dit betekent voor het aanbod in Amsterdam en de kosten voor de gemeente.	▪ We voeren o.a. met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de kinderopvangsector een lobby om voorschoolse educatie als basisvoorziening aan te bieden met daarbij een stabiele financiering.
2. De kosten voor leerlingenvervoer zijn de afgelopen jaren gestegen. Deze stijgen mogelijk verder als de doelgroep groeit. Of dat zo is, is onzeker en voor de gemeente niet beïnvloedbaar. Daarnaast kan door een tekort aan chauffeurs de kwaliteit van het vervoer onvoldoende zijn.	▪ In 2023 is een nieuwe verordening met aangescherpt beleid vastgesteld. De verwachting is dat de kosten minder stijgen. Ook monitoren we goed de ontwikkeling van de aantallen leerlingen. Daarnaast hebben we veelvuldig contact met de vervoerders, zodat problemen snel zichtbaar worden en opgelost kunnen worden en de kwaliteit op peil blijft.
3. Personeelstekort kinderopvang en onderwijs Door krapte op de arbeidsmarkt, een dure woningmarkt en afhankelijkheid van landelijk beleid is het moeilijk om leraren en schooldirecteuren in Amsterdam te vinden en te houden. Het tekort is bij scholen met veel kinderen met een risico op onderwijsachterstand gemiddeld groter dan bij scholen met nauwelijks kinderen met een risico daarop. Bij de kinderopvang, waaronder de voorschoolse educatie, kan de krapte op de arbeidsmarkt leiden tot minder plekken voor kinderen en tot langere wachtlijsten.	▪ We investeren samen met scholen en opleiders in de Onderwijsregio Amsterdam in het bestrijden van het lerarentekort. Daaronder vallen maatregelen uit de lerarenagenda, zoals begeleiding van zij-instromers, ondersteuning van schoolleiders, tegemoetkoming in reiskosten en voorrang op woningen. Ook wordt gestart met het ontwikkelen van een lerarencampus. Tot slot overleggen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om landelijke maatregelen te intensiveren en te versnellen. In de kinderopvang worden samen met de sector wervingscampagnes gedaan en gerichte acties ingezet om nieuwe doelgroepen te bereiken.
4. Dalende en onzekere financiering Onderwijs. Het nieuwe kabinet gaat naar verwachting niet extra investeren in onderwijs en mogelijk zelfs bezuinigen. Ook enkele tijdelijke rijksmiddelen vallen weg. Dit betekent dat de gemeente waarschijnlijk minder geld krijgt voor onderwijs. Daarnaast krijgen ook de schoolbesturen mogelijk minder geld van het Rijk, waardoor hun vraag richting de gemeente toeneemt.	▪ We voeren, o.a. met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), een lobby om te zorgen voor voldoende en stabiele financiering. Daarnaast zorgen we ervoor dat als er ombuigingen nodig zijn, WE: de noodzakelijke keuzes tijdig en onderbouwd kunnen maken.

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. Het zeer intensieve gebruik van de stad geeft een enorme bouwvraag en een oververhitte bouwmarkt. Dit heeft gevolgen voor de bouw van de schoolgebouwen. Geschikte of betaalbare locaties zijn schaars geworden. Als een locatie beschikbaar is, dan kan het gebeuren dat we de planning van de scholenbouw moeten aanpassen vanwege wijzigingen in de planning van de gebiedsontwikkeling of woningbouw. Daarnaast zijn de prijzen van bouwmaterialen fors gestegen, waardoor aanbestedingen kunnen mislukken of vertragen. Het risico bestaat dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de maatschappelijke voorzieningen, waaronder onderwijs, te laten meelopen met de groei van de stad, waardoor geen complete stad gebouwd wordt. In een complete stad kunnen mensen wonen en gebruik maken van de benodigde maatschappelijke voorzieningen, waaronder scholen.	▪ In de gebiedsontwikkeling is het zaak om niet alleen voldoende ruimte te reserveren voor maatschappelijke voorzieningen maar ook locaties te realiseren die geschikt zijn voor de ontwikkeling ervan. We sturen actief op de planning van de projecten voor de realisatie van voldoende maatschappelijke voorzieningen. Voor een goede inpassing van maatschappelijke voorzieningen zijn bij planningswijzigingen in de gebiedsontwikkeling flexibiliteit van investeringsritme en personeel noodzakelijk. Daarnaast zetten we in op prioriteit voor Onderwijshuisvesting bij nieuwe aansluitingen op het elektriciteitsnet. We hebben in 2024 de schoolbesturen actief benaderd met informatie over het indienen van een prioriteringsverzoek bij Liander. Verder zijn de referentienormen en voor maatschappelijke voorzieningen geactualiseerd om beter aan te sluiten bij de actuele behoeften in de stad.

Beleidskaders

Algemeen

- Onderwijs ambities Amsterdam (2023), ambitiedocument voor het onderwijs in de gemeente. Deze zijn uitgewerkt in uitvoeringsagenda die hieronder per onderwerp genoemd worden.
- Verordening voor lokaal onderwijsbeleid Amsterdam beschrijft welke regelingen en subsidies de gemeente voor scholen aanbiedt ten behoeve van bestrijden onderwijsachterstand en verhogen onderwijskwaliteit.
- Raadsbrief inzet Nationaal Programma Onderwijs (oktober 2021) licht toe op welke manieren de gemeente de extra onderwijsachterstandsmiddelen inzet die door de Rijksoverheid na de coronacrisis beschikbaar zijn gesteld.

Schoolgebouwen

- Verordening huisvestingsvoorzieningenen onderwijs Amsterdam 2020 beschrijft de voorzieningen onderwijshuisvesting die op grond van de Wet op het primair onderwijs (WPO), Wet op de expertisecentra (WEC) en Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) door het bevoegd gezag bij het college kunnen worden aangevraagd.
- Het Integraal huisvestingsplan 2023-2027 beschrijft realisatie en planvorming van de nieuwbouw en renovatie van schoolgebouwen.

Voorschool en kinderopvang

- Eén voorziening voor alle Amsterdamse peuters 2018-2022 – beleidsplan peutervoorzieningen.
- Uitvoeringsplan toezicht en handhaving kinderopvang beschrijft de regels voor het toezichtsproces en om handhavingsinstrumenten in te zetten.

Bestrijden onderwijsachterstanden primair en voortgezet onderwijs

- Ambitie-agenda passend onderwijs en jeugdhulp 2023-2027: document waarin de gemeente, de samenwerkingsverbanden Amsterdam-Diemen po en vo en de Ouder- en kindteams samen doelen stellen voor de invulling van passend onderwijs.
- Verordening leerlingenvervoer bevat de regels en vergoedingen voor leerlingenvervoer.

Verhogen onderwijskwaliteit

- Amsterdamse Lerarenagenda beschrijft de maatregelen om voldoende leerkrachten op Amsterdamse scholen te krijgen.
- Beleidsbrief Amsterdammerschap in het onderwijs 2023-2027, toelichting op hoe de gemeente in de periode 2023-2027 burgerschap in het onderwijs wil bevorderen en de Amsterdamse scholen zal ondersteunen en faciliteren bij organiseren van burgerschapsonderwijs.
- Uitvoeringsplan Preventie met Gezag 2024, licht (onder andere) de preventieve maatregelen toe waarmee scholen en gemeente de schoolveiligheidsproblematiek tegengaan.
- Raadsinformatiebrief Schooltuinen en Natuureducatie (2023), geeft een terugblik op het schooljaar 2022-203 en licht de drie focuspunten toe voor schooltuinen en natuureducatie voor de komende jaren.

Handhaven leerplicht en voorkomen schoolverlaten

- Aanpak voortijdig schoolverlaten 2021-2024.
- MBO-agenda 2023-2027: agenda waarin onder andere samen met het bedrijfsleven wordt geïnvesteerd in opleiden, begeleiden en extra ondersteuning om de kansenongelijkheid te verkleinen.
- Vierjarig regionaal plan voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare positie RMC-regio 21 (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) 2021-2024 beschrijft wat de gemeente en partners doen om het voortijdig schoolverlaten te verlagen.

Bibliotheek

- Bibliotheekvisie (2024) bevat de gemeentelijke beleidskaders voor de bibliotheek
- De Begroting 2024 bevat een reservering van € 36,5 miljoen voor de bouw van OBA Next.
- Raadsbesluit van februari 2024 waarin is vastgelegd dat de OBA Next in Amsterdam Zuidoost wordt gevestigd.

2.6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit

Samenvatting

2.6.1 Basisvoorzieningen

In de sociale basis werken bewoners, vrijwilligers en professionals samen aan een breed, laagdrempelig en vrij toegankelijk aanbod van activiteiten en voorzieningen in de buurt. Dit aanbod is gericht op preventie, het versterken van zelfredzaamheid en samenredzaamheid en het ontplooien van talent.
Op 24 januari 2024 heeft de raad het nieuwe beleidskader Sociale basis 2025-2030 vastgesteld. Met dit beleidskader versterken we de inzet op gelijke kansen op gezondheid, bestaanszekerheid, de kansen voor de Amsterdamse jeugd en de kansen op veerkrachtige en zorgzame buurten. Hierbij investeren we het meest in Amsterdammers in de meeste kwetsbare situaties en in de meest kwetsbare gebieden in de stad.
Een groot deel van de subsidies is meerjarig, voor de duur van zes jaar, verleend. Zo brengen we rust in de uitvoering en kunnen we samen met partners werken aan de opgave in gebieden. In 2024 hebben we veel aandacht besteed aan het voorbereiden van alle betrokkenen op de veranderingen die gerealiseerd moeten worden binnen het nieuwe kader.
Daarnaast hebben we een belangrijke stap gezet in het creëren van een overzichtelijker veld. De versnippering van het jongerenwerk in Nieuw West hebben we aangepakt door het aantal organisaties terug te brengen van 19 naar 4. Die organisaties werken nu in een alliantie onder de nieuwe naam ONE. En in Zuidoost is een belangrijke informele jongerenwerkorganisatie, Jongeren die het Kunnen, gefuseerd met de formele jongerenwerkorganisatie Vivell. Tot slot hebben we in 2024 extra investeringen gedaan in de sociale basis:

- In de gebieden die dit het meest nodig hebben zijn extra jongerenwerkers ingezet. En we hebben de basis gelegd voor de Amsterdamse jongerenwerkacademie, waarin deskundigheid en expertise-uitwisseling centraal staan.
- Dankzij de extra middelen voor ouderen hebben we het activiteitenaanbod verstevigd en uitgebreid, zoals beweegactiviteiten en activiteiten gericht op ontmoeting en participatie.
- Er is extra aanbod gerealiseerd voor kwetsbare (migranten) ouderen, dementievriendelijke buurten, (preventie van) overgewicht bij kinderen en volwassenen, het signaleren en bespreekbaar maken van psychische klachten onder jeugdigen en ondersteuning bij het stoppen met roken.

2.6.2 Wijkteams

De wijkteams bestaan uit de Buurtteams en de Ouder- en Kindteams (OKT). De wijkteams zijn dé spil in de beweging naar de voorkant en het beperken van de inzet van individuele ondersteuning. Met het doel de zorg betaalbaar en houdbaar te houden, de gezondheidsverschillen tussen wijken te verkleinen en aan kansengelijkheid in de stad te werken.

Sinds 2021 zijn er zeven buurtteamorganisaties in Amsterdam. In ieder stadsdeel één, en sinds 2024 ook in Weesp. Herkenbaar en toegankelijk gepositioneerd in de buurt. De buurtteams bieden laagdrempelige informatie, advies en ondersteuning aan Amsterdammers van 18 jaar of ouder op het gebied van financiën, sociaal contact, wonen, zorg, gezondheid, werk en veiligheid. Als de Amsterdammer specialistische ondersteuning nodig heeft dan kan het buurtteam er één van de specialistische organisaties bijhalen of de ondersteuning aan de Amsterdammer (tijdelijk) overdragen. In 2022 en 2023 is de inzet gericht geweest op ‘een sterke basis’, als fundament voor de transformatie van het stelsel in de stad en ondersteuning in het sociaal domein. In 2024 hebben we hierop voortgebouwd. De opdracht aan de buurtteams is ambitieus en breed, waardoor de buurtteams moeten blijven ontwikkelen. Dat geldt bijvoorbeeld voor het uniformeren van de werkwijze of het terugbrengen van de licht gestegen wachttijden. Dit vergt continu gesprek met de buurtteams en hun partners. In 2024 is ondersteunend hieraan een brede evaluatie bij Amsterdammers, buurtteams en partners gehouden. Resultaten worden in april 2025 verwacht. Ook wordt de samenwerking tussen wijkteams (Buurtteam en Ouder- en Kindteams) en specialistische zorg verstevigd met kennisuitwisseling, netwerkvorming en aanvullende werkafspraken.

De OKT’s vormen het andere deel van de wijkteams. Het OKT is er voor jongeren en kinderen en hun ouders met lichtere vragen tot en met meervoudige ingewikkelde problemen. Het OKT voert preventieve activiteiten uit, biedt zelf lichte jeugdhulp aan en haalt specialistische hulp erbij als dat nodig is. De jeugdgezondheidzorg (jgz) maakt deel uit van het OKT. Het OKT richt zich in het kader van kansengelijkheid vooral op kinderen, jongeren en gezinnen in een kwetsbare positie. Zij hebben door een sociaaleconomische achterstand minder vanzelfsprekend kansen op een gezonde en veilige kindertijd, waarin zij zich kunnen ontplooien. Het OKT ondersteunt die gezinnen die de ondersteuning het hardste nodig hebben. Hieronder vallen ook gezinnen die nu

minder goed bereikt worden. Het OKT werkt op basis van een inkoopovereenkomst met de gemeente. Die is eind 2023 vastgesteld voor de periode 2023-2029.

Het OKT werkt samen met veel verschillende organisaties in de wijken,waaronder scholen en sociale basis. Medio 2023 verscheen een rapport van de Amsterdamse Rekenkamer met adviezen voor een versterkte sturing op de uitvoering van preventie door gemeente en OKT. Via de nieuwe inkoopovereenkomst zijn veel van deze adviezen opgevolgd. Gemeente en OKT werken in 2025 aan een kader voor preventie. Bij de vaststelling van de inkoopovereenkomst nam de raad een motie aan om te komen tot een set zinvolle indicatoren voor het werk van het OKT. In 2024 hebben gemeente en OKT daar gezamenlijk uitvoering aan gegeven. De raad zal daarover bij het jaarverslag OKT 2024 worden geïnformeerd.

2.6.3 Individuele Voorzieningen

We bieden individuele ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet. De individuele ondersteuning vanuit de Wmo bestaat uit de volgende diensten: Aanvullende individuele ondersteuning, Hulp bij huishouden, Dagbesteding, Logeeropvang, Ondersteuning en Opvang bij Huiselijk Geweld, Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen, woon- en vervoersvoorzieningen. De diensten binnen de individuele ondersteuning Wmo zijn altijd gericht op het versterken van zelfredzaamheid en het bevorderen van maatschappelijke participatie. En zijn aanvullend op wat een Amsterdammer zelf kan regelen of wat vanuit de sociale basis en wijkteams wordt aangeboden.

Professionals in de aanvullende ondersteuning Wmo ondersteunen ook in 2024 Amsterdammers actief bij het zoeken naar oplossingen in het eigen netwerk, vanuit de sociale basis of via de buurtteams. Voor Maatschappelijke opvang en Beschermd Wonen geldt daarnaast ook dat professionals eraan werken om kwetsbare mensen een passend thuis te bieden waar ze zo optimaal mogelijk mee kunnen doen in de maatschappij. In 2023 is besloten tot versterking van de aanpak dakloosheid 2023-2026. Door de wooncrisis en gebrekkige bestaanszekerheid blijft dakloosheid een groot probleem in Amsterdam. Daarom zetten we ons de komende jaren in voor 300 à 400 extra opvang- en woonplekken.
Met zorgaanbieders en buurtteams zorgen we voor intensievere begeleiding en snellere oplossingen voor mensen die dakloos zijn of dreigen te worden. In de wintermaanden worden 250 extra plekken beschikbaar gesteld voor kwetsbare mensen. Daarnaast zoeken we samen met mensen die geen huisvesting in Amsterdam kunnen vinden ook naar plek buiten de stad. Met deze aanpak verwachten we mensen sneller te helpen hun leven weer op te bouwen.

De individuele ondersteuning vanuit de Jeugdwet bestaat uit een breed scala aan specialistische jeugdhulpvoorzieningen. Het grootste deel betreft hoogspecialistische jeugdhulp, geboden door tien kernpartners. Het gaat daarbij om jeugdigen met complexe psychische en/of opvoed- en opgroeiproblematiek waar in sommige gevallen pleegzorg of verblijf wordt ingezet. Vaak spelen factoren die stress in het gezin veroorzaken een grote rol bij het ontstaan van problemen bij opgroeien en opvoeden. Denk aan inkomen, schulden, armoede, geen (goede) woning en problemen bij ouders zelf zoals verslaving, licht verstandelijke beperking of een psychiatrische kwetsbaarheid. Vaak is jeugdhulp het makkelijkst inzetbaar, wat een verklaring is voor het hoge gebruik ervan.

In 2024 is het gebiedsgericht werken verder ingevuld om de bredere blik op gezinsproblematiek te vorm te geven, zodat andere oplossingen dan jeugdhulp kunnen worden betrokken. Samen met het onderwijs hebben we de beweging ingezet om in het onderwijs voorzieningen te treffen om kinderen met een ontwikkelingsachterstand en/of een stoornis op het autismespectrum niet in de jeugdhulp apart op te vangen, maar een plek te geven binnen het onderwijs in de eigen buurt. In lijn met de Amsterdamse Jeugdvisie. Dit is een traject dat nog doorloopt in 2025 en waarmee een oplossing wordt geboden voor tientallen kinderen op de wachtlijsten voor aanvullende jeugdhulp. De aanpak wachtenden heeft volgens de Amsterdamse Maatwerk Methodiek 177 gezinnen die wachtten op aanvullende jeugdhulp kunnen ondersteunen met oplossingen buiten de jeugdhulp en daarmee de vraag om jeugdhulpondersteuning doen afnemen.

Een kleiner deel van de specialistische jeugdhulp betreft enkelvoudige specialistische jeugdhulp. In de afgelopen jaren is het gebruik van deze vorm van jeugdhulp enorm gestegen, waarbij ook de inzet niet ten goede kwam aan de meest kwetsbaren. Daarom is deze zorg aanbesteed voor de periode 2023-2026, om die te kunnen beperken en in te zetten in de stadsdelen waar dat het meest nodig is. Deze nieuwe aanbesteding is in 2024 geïmplementeerd, met een zeer sterke focus op deze transitie en het volledig borgen van zorgcontinuïteit.

Tot slot, Amsterdam heeft een goede gezondheidszorg, maar de houdbaarheid van het stelsel staat onder steeds grotere druk. De schaarste aan personeel speelt hierin een belangrijke rol. Het tekort zet de toegankelijkheid en de kwaliteit van de zorg onder

druk. Dat is onder andere al zichtbaar in de wachtlijsten voor Hulp bij huishouden, maar ook in de rest van het zorgstelsel zien we negatieve effecten als gevolg van personeelstekorten. De gemeente heeft hierbij vooral een faciliterende en aanjagende rol, de uitvoering van maatregelen ligt grotendeels bij de sector zelf. Personeelstekorten vormen een complex vraagstuk waar geen simpele oplossingen voor bestaan. Er is in de eerste plaats inzet nodig vanuit sectoren zelf, maar ook het Rijk, de gemeente en zorgverzekeraars moeten bijdragen. De aanpak van personeelstekorten in zorg en welzijn is dan ook onderdeel van het bredere programma Amsterdam Vitaal & Gezond.

2.6.4 Diversiteit

Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en zich veilig voelen in Amsterdam, ongeacht gender(identiteit), geloof, culturele identiteit, uiterlijke kenmerken zoals huidskleur, seksuele oriëntatie en/of (functie)beperking. Daarom werken we aan het tegengaan van discriminatie door enerzijds discriminatie te bestrijden en preventief de voedingsbodem hiervoor weg te nemen, en anderzijds door emancipatie te bevorderen en emanciperende initiatieven in onze stad te ondersteunen. In 2024 is hiervoor uitvoer gegeven aan het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026. Naar aanleiding van de oorlog in het Midden-Oosten en de weerslag op de stad hebben we ingezet op verbinding, medemenselijkheid en solidariteit door verschillende dialoogbijeenkomsten te organiseren. Ook is gewerkt aan een aanpak moslimdiscriminatie en een meer gecoördineerde aanpak op antisemitisme. Verder is een actiegericht onderzoek gedaan naar het bevorderen van emancipatie en het tegengaan van discriminatie onder Amsterdammers met een beperking. We hebben initiatieven in het kader van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden ondersteund. Daarnaast zijn de voorbereidingen, waaronder participatie en werkbezoeken, ten behoeve van het museaal ondernemingsplan en een locatieonderzoek voor het Nationaal Slavernijmuseum afgerond en is er tijdelijke programmering gefinancierd. Ook is door de ondersteuning van meer verschillende partijen uit het lhbtiq+ veld opnieuw bijgedragen aan een inclusievere Pride en in 2024 nieuw Pride beleid vastgesteld.

Financiële toelichting

Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	157,2	89,0	124,5	133,8	9,3
Lasten	1.252,0	1.288,3	1.350,3	1.342,7	-7,7
Saldo Baten en Lasten	**-1.094,8**	**-1.199,3**	**-1.225,8**	**-1.208,9**	**17,0**
Onttrekking	30,9	26,2	29,1	22,0	-7,1
Toevoeging	32,2	8,9	13,9	13,9	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-1,3**	**17,3**	**15,2**	**8,0**	**-7,1**
Totaal 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	**-1.096,1**	**-1.182,0**	**-1.210,7**	**-1.200,9**	**9,8**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	177,0	156,5	179,9	190,4	10,5

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 9,8 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 9,3 miljoen, lagere lasten van € 7,7 miljoen, een lagere onttrekking aan de reserves van € 7,1 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 133,8 miljoen zijn € 9,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten door aanvullende bijdragen uit de specifieke uitkeringen voor het expertisecentrum Jeugdzorg. Dit betreft de instandhouding en doorontwikkeling van de bovenregionale jeugdhulp, met focus op passende zorg voor jongeren met complexe problematiek, een lerend stelsel en kennisontwikkeling, en organisatie en beheer netwerk (€ 4,9 miljoen).

- Hogere baten door een onttrekking vanuit de reserve van de Gemeenschappelijke Regeling GGD voor Veilig Thuis. Veilig thuis is er voor advies en ondersteuning en het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling (€ 4,3 miljoen).
- Hogere baten door toekenning van de specifieke uitkering Lang leven thuis (€ 1,4 miljoen).
- Lagere baten door een lagere definitieve onderzoeksbijdrage voor Grip op onbegrip in verband met een verminderde inzet. Het programma Grip op Onbegrip zet in op het bouwen aan veerkrachtige netwerken voor mensen met onbegrepen gedrag die de grip op hun leven tijdelijk kwijt zijn (€ 1,2 miljoen).
- Lagere baten voor Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) (€ 1,1 miljoen). Hiertegenover staan ook lagere lasten. Er was rekening gehouden met een grotere marktvolumegroei dan uiteindelijk gerealiseerd.

Lasten
De totale lasten van € 1.342,7 miljoen zijn € 7,7 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten voor activiteiten uit de specifieke uitkeringen voor het expertisecentrum Jeugdzorg. Dit betreft instandhouding en doorontwikkeling van de bovenregionale jeugdhulp, met focus op passende zorg voor jongeren met complexe problematiek, een lerend stelsel en kennisontwikkeling, en organisatie en beheer netwerk (€ 4,9 miljoen).
- Hogere lasten door het tekort op de totale salarisbegroting van de stadsdelen door het gesloten cao-akkoord 2024 en de lasten voor het voormalig personeel van de stadsdelen. De Gemeente Amsterdam heeft zich hiervoor niet verzekerd (€ 2,5 miljoen).
- Hogere lasten door intensivering van de uitvoering van het Gezond en Actief Leven akkoord (€ 0,7 miljoen) en generieke taken van de GGD op het vlak van de bedrijfsvoering (€ 1,1 miljoen).
- Hogere lasten door versterkte inzet en uitbreiding winteropvang (€ 1,6 miljoen).
- Hogere lasten Ouder- en Kindteam (OKT) (€ 1,2 miljoen). De apparaats- en inhuurlasten bij het OKT vallen hoger uit. Vanwege een moeizame start in 2024 was extra inhuur via een extern bureau noodzakelijk. Later in het jaar hebben we extra medewerkers geworven.
- Lagere lasten door personeelstekorten en de landelijke tendens in terugloop van het aantal gezinnen (€ 3,3 miljoen) en een positief resultaat uit de transitorische posten 2023 bij Gecertificeerde Jeugdinstellingen (€ 1,1 miljoen).
- Lagere lasten door een lagere definitieve subsidievaststelling van de blokhuismiddelen en doordat de ontwikkeling van het benodigde vastgoed (Langerlust, Zeeburgerpad) meer tijd vergt (€ 3,2 miljoen).
- Lagere lasten door lagere definitieve eindafrekeningen over voorgaande jaren en het niet plannen van bestedingen in verband onzekerheid over de vraag voor beschermd verblijf (€ 2,8 miljoen).
- Lagere lasten binnen de dagbesteding zorg door een lagere definitieve vaststelling van de geleverde zorg door externe aanbieders (€ 2,1 miljoen).
- Lagere lasten op persoonsgebonden budgetten Jeugd (€ 1,3 miljoen). Dit komt door een lagere verzilveringsgraad dan verwacht. Hierdoor is minder van het toegekende PGB-budget daadwerkelijk besteed.
- Lagere lasten door verminderde inzet op het programma Grip op onbegrip. Het programma Grip op Onbegrip zet in op het bouwen aan veerkrachtige netwerken voor mensen met onbegrepen gedrag die de grip op hun leven tijdelijk kwijt zijn (€ 1,2 miljoen).
- Lagere lasten voor Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) (€ 1,1 miljoen). Hiertegenover staan ook lagere baten. Er was rekening gehouden met een grotere marktvolumegroei dan uiteindelijk gerealiseerd.

Onttrekkingen reserve
De onttrekking aan de reserves zijn € 7,1 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door een lagere onttrekking aan de reserve Egalisatiereserve Kinderopvang-toeslagaffaire (€ 2,3 miljoen) een lagere onttrekking aan de egalisatiereserve Wmo (€ 3,0 miljoen), een lagere onttrekking aan de egalisatiereserve jeugd (€ 1,2 miljoen. En een lagere onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen (€ 0,5 miljoen).

Toevoegingen reserves
Er zijn geen afwijkingen op de toevoegingen aan de reserves.

Investeringen per programma

In 2024 zijn acht voorzieningen voor Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen opgeleverd. Dit betreft de buurtkamer De Zeeslag in Banne Noord, het paviljoen op stadsboerderij Jeugdland, jongerencentrum IJtopia en jongerencentrum Waterlandpleinbuurt. Voor Jeugd gaat het om het OKT Weespertrekvaart en voor Zorg om de passantenpensions Klimopweg en Buitenhof en de winteropvang Transformatorweg.

Thema's per programma

Digitale stad

- In 2024 is gewerkt aan een transformatieplan voor de digitale voordeur, waarmee in 2025 een onderzoeksfase kan starten om de meerwaarde voor Amsterdammers en zorgprofessionals te toetsen. Belangrijke stappen zijn gezet in de digitalisering van Wmo- en Leerlingenvervoer-aanvragen, waardoor burgers eenvoudiger online diensten kunnen regelen. Dit verhoogt de toegankelijkheid en efficiëntie van de dienstverlening. Tegelijkertijd is gewerkt aan betere keteninformatievoorziening en een verbeterde stedelijke infrastructuur, waardoor professionals beter kunnen inspelen op de behoeften van burgers. Systemen zoals DD JGZ en het Veilig Thuis Clientvolgsysteem zorgen voor snellere en veiligere hulpverlening, terwijl een nieuw document management system de privacy en gegevensbescherming versterkt.
- We hebben gewerkt aan een compleet klantbeeld: de gegevens van Amsterdammers zijn veilig en volgens de geldende wet- en regelgeving gekoppeld. Dit zorgt ervoor dat wijk- en buurtteams over de juiste informatie beschikken om inwoners beter te adviseren en ondersteunen.

Democratisering

- De ondersteuning is in samenspraak met Amsterdammers, naasten en ervaringsdeskundigen verder ontwikkeld, zodat deze goed aansluit op de leefsituatie en leefwereld van (kwetsbare) Amsterdammers.
- Individuele ondersteuning is gericht geweest op het vergroten van zelfstandigheid en volwaardige participatie in de samenleving van alle Amsterdammers. Ongeacht de aard van de ondersteuningsvraag, beperking, afkomst, sociaaleconomische positie of seksuele oriëntatie.
- Bij Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen is in 2024 gewerkt vanuit het uitgangspunt dat mensen zoveel mogelijk eigen regie hebben en ervaren over hun ondersteuningstraject.

Duurzaamheid

- Voor Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) zijn vanaf 1-1-2025 alle ingezette voertuigen emissievrij. Tot aan 1-1-2025 hebben de voertuigen minimaal aan de Euro VI-norm voor het betreffende voertuig voldaan.
- De huidige aanbieder voor woonruimteaanpassingen is onder andere geselecteerd op basis van hergebruik en recycling van materialen en grondstoffen.

Kansengelijkheid

Ongelijk investeren: er is meer subsidie per inwoner gegaan naar de buurtteams in de gebieden waar de verwachte ondersteuningsvraag hoog was, en minder naar gebieden met een lagere verwachte ondersteuningsvraag. Dit is gebaseerd op objectieve maatstaven, waaronder het inkomens- en opleidingsniveau.
We hebben verder gewerkt aan de herkenbaarheid en laagdrempelige toegankelijkheid van de OKT's en buurtteams voor alle Amsterdammers.
De buurtteams hebben Amsterdammers ondersteund bij het herstel van hun zelfredzaamheid en hun vermogen om mee te doen in de stad.
Organisaties die maatschappelijke opvang en beschermd wonen aanbieden, hebben cliënten gestimuleerd om zoveel mogelijk deel te nemen aan de samenleving. Dat doen ze door hen te begeleiden richting dagbesteding, werk en zo een sociale netwerk op te bouwen. Daarnaast is er intensief samengewerkt met woningcorporaties en andere betrokken partijen om de sociale veiligheid in buurten te versterken.

Het thema Gebieden wordt apart toegelicht in een paragraaf.

2.6.1 Basisvoorzieningen

De basisvoorzieningen bieden een laagdrempelig preventief aanbod in de gebieden. Iedereen kan meedoen.

Doel 6.1.1

De zelfredzaamheid van Amsterdammers wordt vergroot en de kansenongelijkheid tussen Amsterdammers wordt kleiner.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aandeel meest kwetsbare bewoners op basis van de kwetsbaarheidsscore.	(2019)	12%	11%	11%

Doel 6.1.1
In 2024 is fors ingezet op breed toegankelijke en laagdrempelige activiteiten en ondersteuning in de eigen buurt of wijk, en het stimuleren van de sociale samenhang en de participatie van de bewoners. Dat helpt om zelfredzaam te zijn, talenten te ontwikkelen en mee te doen in de stad. Dit aanbod spitsen we toe op jongeren/jeugd, kwetsbare ouderen, bewoners met een licht verstandelijke beperking, bewoners met psychische kwetsbaarheid en kwetsbare vrouwen.
Er zijn veel activiteiten in de buurten georganiseerd. Veelal met vrijwilligers, die zich inzetten bij jongerenwerk en buurthuizen, huizen van de wijk, buurtkamers en wijkcentra. Met professionele organisaties en via bijeenkomsten, sleutelfiguren in de wijk en de lokale media geven we informatie over het ondersteuningsaanbod. Ook zijn er veel buurtinitiatieven, bewonersinitiatieven en maatschappelijke initiatieven gerealiseerd door betrokkenheid van bewoners. Verder gaan we kansenongelijkheid tegen. We willen voorkomen dat Amsterdammers met een kleine zorg- of ondersteuningsvraag in een zwaar traject terechtkomen. In 2024 is daarbij extra aandacht gegeven aan het versterken van de sociale basis op het gebied van preventieve gezondheid, onder meer vanuit extra middelen vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Daarbij is vooral ingezet op het vergroten van gezondheidsvaardigheden, meer bewegen, gezonde voeding en mentale gezondheid.

Daarnaast hebben we geïnvesteerd in activiteiten voor de toenemende groep ouderen in de sociale basis, onder meer door extra inzet op buurtwerk en welzijn in de buurten rondom de Lang leve thuisflats.
Tenslotte is dit jaar hebben we een kleine extra impuls gegeven aan het achterstallig ouderhoud van kinderboerderijen. Dat verlengt de levensduur iets, maar een structurele oplossing voor het beheer is nodig voor continuïteit op langere termijn.

Activiteit 6.1.1.1

We stimuleren sociale samenhang en participatie van de bewoners in de wijk.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aandeel Amsterdammers van 18 jaar of ouder dat vrijwilligerswerk verricht in of via een organisatie.	(2020)	33%	32%	33%
2	Aandeel Amsterdammers van 18 jaar of ouder dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet voor buurt of stad.	(2020)	26%	30%	26%

Activiteit 6.1.1.1
Meer dan een kwart van de Amsterdammers zet zich in voor de buurt of de stad. In totaal heeft 26 procent van alle Amsterdammers van 18 jaar en ouder zich in het afgelopen jaar alleen of samen met anderen ingezet voor of tegen een thema dat met het wonen in de buurt of de stad te maken heeft. De doelstelling van 30 procent is niet behaald, omdat door de krapte op de arbeidsmarkt er meer ruimte is om betaald werk te verrichten. Ook zijn ook allerlei constructies bedacht waardoor meer mensen (gedeeltelijk) aan het werk gaan en daardoor dus minder ingezet kunnen worden voor hun buurt.

Mantelzorg en vrijwilligerswerk

We ondersteunen de mantelzorgers en vrijwilligers. De jonge mantelzorgers zijn een belangrijk onderdeel in deze aanpak. Vrijwilligers zijn steeds moeilijker te vinden. Dat horen we veel in de uitvoering. In overleg met de organisaties die de coördinatie uitvoeren van vrijwillige inzet hebben we geprobeerd het vak van vrijwilliger aantrekkelijker te maken. We merken bijvoorbeeld dat vrijwilligers zich minder willen binden of liever werken op projectbasis en spelen hierop in door meer kortdurend vast te leggen. We kijken ook welke vorm het beste bij de vrijwilliger past en passen maatwerk toe.

Nieuwkomers

Amsterdam heeft een toenemend aantal mensen die gevlucht zijn voor oorlog of geweld en tijdelijk of voor langere tijd in onze stad verblijven. De sociale basis moet er ook voor hen zijn. Door onderzoek dat in 2024 is gestart verkennen we de toegankelijkheid van de sociale basis voor deze groep en de beste manier om hen te bereiken en betrekken.

Activiteit 6.1.1.2

We zorgen voor laagdrempelige activiteiten binnen de sociale basis in de buurt.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aandeel huisartsen wat doorverwijst richting Welzijnscoach (welzijn op recept	(2020)	78%	n.b.*	n.b.*
2	Aandeel Amsterdammers van 18 jaar of ouder dat de afgelopen 12 maanden (soms/vaak) informele hulp heeft verleend	(2020)	40%	n.b.*	57%
3	Aandeel Jongeren wat deelneemt aan Jongerenwerkbijeenkomsten (bij benadering)	(2021)	45%	n.b.*	45%
4	Aandeel Jongeren wat deelneemt aan Jongerenwerkcoaching (bij benadering)	(2021)	17%	n.b.*	17%
5	Aandeel Amsterdammers van 19 jaar en ouder dat (zeer) ernstig eenzaam is volgens de eenzaamheidsschaal De Jong-Gierveld	(2020)	23%	n.b.*	23%

* Geen meetbare indicatoren. Om die reden hebben we de doelenboom voor deze activiteit aangepast in de Begroting 2025. In het volgende jaarverslag zal over die nieuwe streefwaarden wel gerapporteerd kunnen worden.

Activiteit 6.1.1.2

De sociale basis is erop gericht dat Amsterdammers terecht kunnen in de buurt voor laagdrempelige vormen van ondersteuning, informatie en advies, talentontwikkeling en ontplooiing. Dit brede aanbod aan laagdrempelige activiteiten organiseren we gebiedsgericht, in aansluiting op wat er in specifieke gebieden nodig is op de opgave. In 2024 is vanuit de stadsdelen een nieuwe gebiedsgerichte opgave sociaal (GOS) opgesteld voor de jaren 2025-2030. Daarbij geven we als gemeente aan 'wat' nodig is, voor het 'hoe' vertrouwen we op de kennis en ervaring van de welzijnsorganisaties. Deze GOS wordt tweejaarlijks geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

6.1.1.2.3 Aandeel Jongeren wat deelneemt aan Jongerenwerkbijeenkomsten

Vanuit de sociale basis zetten we breed in op kansengelijkheid voor de jeugd. Met spelinlopen voor de allerjongsten en hun ouders, het kinderwerk, speeltuinwerk, brede naschoolse talentontwikkeling en mentoraten. We kijken altijd naar het hele gezin, omdat problemen van ouders en opvoeders vaak invloed hebben op hoe het met jeugdigen gaat. Binnen de sociale basis versterken we de functie van het jongerenwerk. Met jongerenwerk geven we jongeren de kans om hun talenten te ontdekken en mee te doen in de maatschappij. Inclusie en participatie zijn in 2024 meer dan ooit een belangrijk thema voor jongeren. De aandacht hiervoor binnen het jongerenwerk is dan ook toegenomen.
In 2024 is stevig ingezet op kwaliteit. Een belangrijke stap daarbij is de eis dat jongerenwerkorganisaties voor 1 januari 2025 al hun medewerkers bij Registerplein moeten hebben geregistreerd. De registratie bij het Registerplein betekent niet alleen dat de jongerenwerkers aan eisen moeten voldoen voor opleiding en competenties, maar ook dat deze professionals jaarlijks verplicht zijn om zichzelf te laten bijscholen en deel te nemen aan intervisie om hun registratie te behouden. Daarnaast is in 2024 de Amsterdamse Jongerenwerk Academie (AJA) gestart waarin de Amsterdamse jongerenwerkers deelnemen aan gezamenlijk ontwikkelde opleidingsmodules. Met de AJA hebben de jongerenwerkorganisaties een krachtig instrument om de kwaliteit van het Amsterdamse jongerenwerk te behouden en versterken.

6.1.1.2.4 Aandeel Jongeren wat deelneemt aan Jongerenwerkcoaching

Bij het jongerenwerk is veel ingezet op groepsbijeenkomsten als individuele coaching. Daarnaast is het aanbod veel breder en de contacten die de jongerenwerkers hebben in het bereiken, binden en boeien van jongeren zijn heel belangrijk. In verschillende jongerencentra zijn activiteiten georganiseerd en er is veel ingezet op bouwen aan alle relaties, die zowel fysiek als digitaal essentieel zijn voor jongeren.

6.1.1.2.5 Aandeel Amsterdammers van 19 jaar en ouder dat (zeer) ernstig eenzaam is
Het gaat niet goed met de mentale gezondheid van veel Amsterdammers. Hier hebben we vanuit de sociale basis in 2024 extra ingezet. Onder meer met middelen vanuit GALA en IZA. Vanuit de sociale basis wordt onder andere via W in de wijk (laagdrempelige activiteiten zoals lotgenotencontact, informatie, advies en inzet van ervaringsdeskundigen) gezorgd voor ondersteuning aan Amsterdammers die met mentale problemen te maken hebben.

Activiteit 6.1.1.3

We zorgen ervoor dat cliënten goed ondersteund worden door onafhankelijke clientondersteuning.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	het aantal dossiers waarop mensen ondersteuning ontvangen	2021	5.525	5.500	5.750

Activiteit 6.1.1.3
Het aantal cliënten dat ondersteund wordt door onafhankelijke clientondersteuning is iets hoger dan begroot. Er is sprake van een samenhang met andere producten, zoals de OKT's.

Activiteit 6.1.1.4

We zorgen voor kwalitatief hoogstaande voorzieningen in de stad.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal op te leveren nieuwe en vernieuwde voorzieningen Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen	nb	12	8	8

Activiteit 6.1.1.4
In 2024 zijn acht voorzieningen Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen opgeleverd. Dit betreft buurtkamer De Zeeslag in Banne Noord, het paviljoen op stadsboerderij Jeugdland, jongerencentrum IJtopia en jongerencentrum Waterlandpleinbuurt. Voor Jeugd gaat het om het ouder-kind-team Weespertrekvaart en voor Zorg om de passantenpensions Klimopweg, Buitenhof en de winteropvang Transformatorweg.

Doel 6.1.2

Alle Amsterdammers hebben gelijke kans op gezondheid ongeacht hun sociaal economische status of achtergrond.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage bereik van zuigelingen door de Jeugdgezondheidszorg	99,1% (2017)	98,9%	>95%	99,3%
2	Het aantal professionals dat getraind wordt in de Nu Niet Zwanger-methodiek.*	25 (2022)	75	60	66
3	Aantal Amsterdammers met hoog risico op angststoornis of depressie.*	9% (2020) 16% (2022)	n.v.t.	n.v.t.	Cijfers over 2024 zijn bekend in de zomer van 2025.

* Indicator is gewijzigd bij de Begroting 2025.

Doel 6.1.2
6.1.2.1: Bereik van zuigelingen door jeugdgezondheidszorg
De Jeugdgezondheidszorg streeft naar een hoog bereik van zuigelingen om preventief de ontwikkeling en gezondheid te volgen en vaccinaties te geven. Het bereik van zuigelingen ligt ruim boven de norm van 95 procent.

6.1.2.2: Professionals trainen in de methodiek van Nu niet zwanger
De Nu Niet Zwanger-methodiek (NNZ) staat voor een eerlijk gesprek over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie zodat mensen in een kwetsbare situatie niet onbedoeld zwanger raken. In 2024 hebben 66 zorgprofessionals de basistraining in de NNZ-methodiek gevolgd. Van hen hebben 44 de rol van aandachtsfunctionaris NNZ op zich genomen. In totaal zijn daarmee 107 aandachtsfunctionarissen werkzaam binnen 43 organisaties in het medische en sociale domein. Ter versterking van de methodiek zijn voor deze groep bijeenkomsten georganiseerd, waaronder verdiepende trainingsdagen, deskundigheidsbevordering, intervisiebijeenkomsten en casuïstiekbesprekingen. Deze inspanningen dragen bij aan de verdere professionalisering en borging van NNZ binnen de betrokken organisaties.

6.1.2.3: risico op angststoornis en depressie

Het cijfer over het aantal Amsterdammers met een hoog risico op angststoornis of depressie is afkomstig uit de GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen (GM V&O). Deze monitor wordt elke vier jaar uitgevoerd, met een extra uitvraag in 2022 vanwege de coronaperiode. Het cijfer over 2024 is nog niet beschikbaar, het wordt in juni 2025 gepubliceerd.

Activiteit 6.1.2.1

We werken aan de gezondheid van Amsterdammers middels preventieve en curatieve activiteiten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Vaccinatiegraad (zuigelingen) DKTP basis immuun	92% (2016)	83%	>90%	Nog niet bekend, RIVM publiceert cijfers hierover rond de zomer van 2025.
2	Aantal nieuwe HIV infecties (absolute aantallen)	110	66	70	55
3	Aantal rokers in Amsterdam	22% (2020)	n.b.	19%	24% roker, waarvan 12% dagelijks roker (Gezond-heidsmonitor 18+ uit 2022)

Activiteit 6.1.2.1

6.1.2.1.1 Vaccinatiegraad (zuigelingen) DKTP basis immuun

De vaccinatiegraden over 2024 worden rond de zomer van 2025 gepubliceerd. We zien in Amsterdam sinds 2015 een daling in de vaccinatiegraden, zowel landelijk als in Amsterdam liggen alle vaccinatiegraden onder de WHO-norm van 90 procent. Dit komt onder meer doordat vaccineren minder vanzelfsprekend is geworden en het vertrouwen in vaccinaties is afgenomen. Om de vaccinatiegraden te verhogen, zet Amsterdam sinds 2021 in op de wijkgerichte en fijnmazig aanpak in die gebieden waar de vaccinatiegraden het laagste zijn. In 2023 en 2024 is deze aanpak geïntensiveerd.

6.1.2.1.2 Nieuwe HIV-infecties

In 2024 zijn door het centrum seksuele gezondheid Amsterdam meer hiv-diagnosen gesteld dan in het jaar daarvoor (35 hiv-diagnosen in 2023). Het centrum seksuele gezondheid van GGD Amsterdam heeft hiv-testen uitgevoerd bij mensen die risico lopen op een infectie met hiv. Dit gebeurde op verschillende locaties in de stad. Hierbij is extra aandacht uitgegaan naar personen in een kwetsbare situatie, waaronder sekswerkers met een migratieachtergrond. Vanuit de aanpak hiv naar nul hebben we daarbij een brede gezondheidscheck georganiseerd in gebieden waar meer personen zijn met een gezondheidsachterstand. Deze extra inzet voor personen die de zorg anders niet bereikt, kan er een verklaring voor zijn dat we nieuwe hiv-infecties blijven vinden.

6.1.2.1.3. Aantal rokers

Cijfers worden niet jaarlijks en per leeftijdsgroep gemeten. We zien een stijging in nicotinegebruik in de gezondheidsmonitor. De populariteit van het *vapen* van nicotine, vooral onder jongeren, heeft tot gevolg dat de daling die we tot 2022 zagen in het aantal Amsterdammers dat verslaafd is aan nicotine sinds 2023 is afgevlakt. We ondersteunen beleid, deskundigheid en educatie om deze trend te keren.

Verbonden Partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 6.1 Basisvoorzieningen.

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	95,4	68,1	85,5	86,5	1,0
Lasten	290,1	285,5	303,8	306,1	2,4
Saldo Baten en Lasten	**-194,7**	**-217,4**	**-218,3**	**-219,7**	**-1,4**
Onttrekking	4,9	7,0	6,0	5,4	-0,6
Toevoeging	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**4,0**	**7,0**	**6,0**	**5,4**	**-0,6**
Totaal 6.1 Basisvoorzieningen	**-190,8**	**-210,4**	**-212,3**	**-214,3**	**-2,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 2,0 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 1,0 miljoen, hogere lasten van € 2,4 miljoen en een lagere onttrekking aan de reserves van € 0,6 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 86,5 miljoen zijn € 1,0 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten door uitbreiding van de werkzaamheden forensische geneeskunde naar Noord-Holland en additionele toegekende subsidies forensische geneeskundig en medische advisering. Dit betreft inkomsten die rechtstreeks toevloeien aan de GGD Amsterdam en niet via de Gemeenschappelijke Regeling worden toegekend. Hier staan ook hogere lasten tegenover (€ 0,9 miljoen).
- Hogere baten door een langere looptijd van het Humaan Papillomavirus programma (HVP18), de aanpassing van het schema van het Rijksvaccinatieprogramma en de actualisatie van de bijdrage van de gemeenschappelijke regeling Amsterdam-Amstelland inzake het elektronisch kinddossier (€ 0,8 miljoen).
- Hogere baten uit reizigersvaccinaties (0,4 miljoen).
- Hogere baten door afronding van het laatste traject in de afwikkeling van de overdracht van de ambulancedienst naar Ambulance Amsterdam (€ 0,3 miljoen).
- Lagere baten door verminderde inzet op corona-activiteiten. Hiertegenover staan ook lagere lasten (€ 1,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 306,1 miljoen zijn € 2,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten door het tekort op de totale salarisbegroting van de stadsdelen door het gesloten cao-akkoord 2024 en de lasten voor het voormalig personeel van de stadsdelen. De Gemeente Amsterdam heeft zich hiervoor niet verzekerd (€ 2,5 miljoen).
- Hogere lasten doordat vanuit programmaonderdeel 6.3 overheveling van gelden heeft plaatsgevonden voor extra ondersteuning van de bedrijfsvoering voor uitvoeren van taken op het gebied van publieke gezondheid (€ 1,6 miljoen).
- Hogere lasten door de intensivering van de uitvoering van het Gezond en Actief Leven akkoord (€ 0,7 miljoen) en generieke taken van de GGD op het vlak van de bedrijfsvoering (€ 1,1 miljoen).
- Hogere lasten door uitbreiding van de werkzaamheden forensische geneeskunde naar Noord-Holland en additionele toegekende subsidies forensische geneeskundig en medische advisering (€ 0,7 miljoen).
- Lagere lasten door verminderde inzet op corona-activiteiten. Hiertegenover staan ook lagere baten (€ 1,5 miljoen).
- Lagere lasten door minder inzet van het Programmateam Corona vanwege de verlaagde urgentie (€ 0,9 miljoen).
- Lagere lasten door meer openstaande vacatures door de krapte op de arbeidsmarkt. Deze incidentele ruimte is gebruikt om het tekort door de cao-stijging te compenseren (€ 0,8 miljoen).
- Lagere lasten doordat een deel van de decentrale uitkering voor Social Labs niet binnen één begrotingsjaar wordt afgerond. Veel activiteiten worden doorgeschoven naar het daaropvolgende jaar (€ 0,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan de reserves is € 0,6 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door een lagere onttrekking van € 0,5 miljoen aan de reserve coalitiemiddelen voor Masterplan Zuidoost, Aanpak Noord en het Nationaal Programma Samen Nieuw-West.

Een aantal projecten is nog niet opgestart. Het programma heeft meer tijd nodig gehad om de interventies af te stemmen met alle betrokkenen.

Toevoegingen reserves
Er zijn geen toevoegingen aan reserves.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door krapte op de arbeidsmarkt is het moeilijk om gekwalificeerd medisch en verpleegkundig personeel te vinden en te houden. Het tekort aan zorgpersoneel kan negatieve gevolgen hebben voor voorzieningen die we de Amsterdammers kunnen bieden.	Blijven investeren in werving en opleiding voor jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen. Vernieuwende wervingsacties uitzetten samen met het vacatureloket en andere partners. Mogelijkheden om secundaire arbeidsvoorwaarden aan te passen om medewerkers die buiten Amsterdam wonen aan te kunnen nemen. Daarnaast werken we aan een actieplan Personeelstekort voor het hele Sociaal Domein.
2. Er zijn onvoldoende middelen voor de vervanging van bestaande en nieuwe maatschappelijke voorzieningen, vanwege onder andere de groei van de stad, gestegen bouwprijzen en ambities. De doelstelling van voldoende en kwalitatief hoogstaande maatschappelijke voorzieningen in de stad komt hierdoor in gevaar.	We kijken integraal naar de investeringsopgaven in Amsterdam, zodat een evenwichtige afweging gemaakt kan worden tussen opgaven en de groei van de stad en vervangingsopgave in de bestaande stad. Er zijn referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen, wat gebruikt wordt als uitgangspunt bij investeringsopgaven. Ook wordt er opzoek gegaan naar innovatieve bouwconcepten waarmee samenwerking wordt gezocht met maatschappelijke organisaties en ondernemers.

Beleidskaders

- Amsterdamse Nota Gezondheidsbeleid 2021-2025: Veerkrachtige Amsterdammers in een gezonde stad.
- Samen naar een Rookvrij Amsterdam.
- Naar Nul nieuwe HIV infecties.
- Wet publieke gezondheid (Wpg).
- Wmo-Verordening 2015 (versie 2022, vastgesteld december 2021, geldig vanaf 1 januari 2022).
- Verordening op de zorg voor de jeugd Amsterdam 2021, gewijzigd met ingang van 1 januari 2022.
- Stedelijk kader 2020-2023: Samen vooruit: Op weg naar een stevige sociale basis in Amsterdam en wijzigen van de Verordening op het lokaal bestuur in Amsterdam, vastgesteld in mei 2019.

2.6.2 Wijkteams

De Stichting Ouder- en Kindteams en de Buurteams vormen samen de wijkteams. Ze bieden laagdrempelige preventie, hulp en ondersteuning bieden aan alle inwoners van Amsterdam vanuit de Jeugdwet en de Wmo.

Beleidsverantwoording

Doel 6.2.1

Amsterdammers hebben laagdrempelig, tijdig en adequaat toegang tot herkenbare hulp en ondersteuning in de buurt.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	De gemiddelde wachttijd van Amsterdammers die ondersteund worden door het buurtteam, in kalenderdagen van het moment van melden bij het buurtteam tot aan het eerste gesprek.	(2021)	9,2	n.v.t.*	10,8
2	Cliëntervaring: Ik kon het buurtteam makkelijk vinden (helemaal) mee eens).**	(2022)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3	Cliëntervaring: Ik ben geholpen met de ondersteuning door het buurtteam (helemaal) mee eens).**	(2022)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
4	Aandeel uitstroom met kenmerk: de Amsterdammer kan het zelf weer (Buurtteams)	38% (2021)	42%	n.v.t.	68%
5	Cliëntervaring jeugdhulp Ouder- en Kindteams Amsterdam***	n.v.t.	n.v.t.	> 7,5	n.v.t.

* Streefwaarde voor deze indicator was niet opgenomen in de Begroting 2024. In de Begroting 2025 is de indicator wel ingevuld.

** De vragen over cliënttevredenheid van de buurtteams zijn niet van toepassing. Deze specifieke vragen worden niet meer uitgevraagd bij de buurtteams. In de Begroting 2026 passen we deze indicatoren aan.

*** Een cliëntervaringsmonitor voor het OKT is in ontwikkeling.

Doel 6.2.1

6.2.1.1 Wachttijd van Amsterdammers die ondersteund worden door het buurtteam

De wachttijd van de buurtteams is in 2024 met iets meer dan een dag toegenomen naar 10,8 kalenderdagen. De afgelopen drie jaar was er een dalende trend. Vorig jaar is in het jaarverslag aangekondigd dat de buurtteams en gemeente zich samen inzetten voor een uniforme manier van registreren. De registratie van wachttijd is in 2024 uniform geworden over alle buurtteams en verklaart waarschijnlijk de toegenomen wachttijd.

6.2.1.4 Het aandeel uitstroom met het kenmerk 'de Amsterdammer kan het zelf weer'

Deze indicator is in 2024 niet meer op dezelfde manier te berekenen als in het Jaarverslag 2023, door doorontwikkeling van de registratie. Op dit moment is het percentage alleen te berekenen als aandeel van de uitstroom met resultaat (geen ondersteuning meer nodig). Voorheen werd in de noemer ook het aandeel Amsterdammers dat uitstroomt tijdens het opstarten van een traject meegerekend. Als we indicator voor 2023 opnieuw volgens deze methode komen we voor 2023 uit op 70 procent, dit is 2 procentpunt hoger dan 2024.

Activiteit 6.2.1.1

We organiseren Ouder- en Kindteams in alle gebieden en op alle scholen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal jeugdigen (en hun ouders) ondersteund door het Ouder- en Kindteam met: – Opvoed- en opgroeiondersteuning (jeugdigen/ ouders) – Jeugdhulp (jeugdigen en hun ouders)	3.069 (2019) 11.631 (2019)	3.298 9.262	2.400-2.500 11.000-12.000	2.571 11.148
2	% jeugdigen met jeugdhulp OKT, waarbij er geen verwijzing is geweest naar de (hoog)specialistische jeugdhulp (% zelf geboden jeugdhulp)	80% (2019)	83%	83%	83%

Activiteit 6.2.1.1
Het bereik van het OKT op dit onderdeel is conform de streefwaarde in de Begroting 2024. Ten opzichte van 2023 is dit aantal teruggelopen. Het OKT heeft vaker te maken met gezinnen en jongeren die langer bij het OKT in behandeling blijven, door complexere problematiek. Dit legt een groter beslag op de capaciteit, wat ten koste gaat van preventieve activiteiten. Toch lukt het het OKT nog steeds om het grootste deel van de hulpvragen van jongeren zelf te behandelen, namelijk 83 procent.

Activiteit 6.2.1.2

We bieden in aanvulling op het aanbod van de Ouderen Kindteams Aanvullende Preventieve Opgroei- en Opvoedondersteuning (APOO).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal deelnemers (jeugdigen en ouders/gezinnen) aan het APOO	27.195 (2018)	27.659	n.v.t.	13.727*

* Enkel eerste half jaar. Cijfers van het tweede halfjaar worden op korte termijn verwacht.

Activiteit 6.2.1.2
In afstemming met het OKT en partners in de stadsdelen werken de APOO- (Aanvullende Preventieve Opgroei- en Opvoedondersteuning) aanbieders gebiedsgericht op basis van de drie thema's: Ouderschap en opvoeden (Arkin), Mentaal welbevinden (Arkin) en Gezonde seksuele ontwikkeling (Levvel). Het bereik is in 2024 lager dan begroot. Daar zijn twee hoofdredenen voor. In 2024 hebben we nieuwe voortgezet onderwijsscholen bereikt. Op sommige van deze scholen is de maximale groepsgrootte kleiner. Een andere factor is dat sommige scholen, vanwege redenen die los staan van de APOO, onverwachts terugkomen op hun afspraak om APOO-aanbod op scholen uit te voeren. We onderzoeken hoe we dit in de toekomst kunnen voorkomen.

Activiteit 6.2.1.3

De buurtteams Amsterdam organiseren de toegang tot Wmo-voorzieningen en bieden integrale ondersteuning.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal Amsterdammers dat voor het eerst ondersteuning door het buurtteam krijgt (instroom)	(2023)	16.367	n.v.t.**	11.881
2	Aantal Amsterdammers dat door het buurtteam ondersteund wordt	(2023)	13.119*	n.v.t.**	13.556
3	Aantal Amsterdammers waarvoor ondersteuning door het buurtteam stopt (uitstroom)	(2023)	14.660	n.v.t.**	12.550
4	Percentage Amsterdammers dat ondersteund wordt door de buurtteams in verhouding tot het totaal aantal Amsterdammers met individuele ondersteuning	(2023)	91%	n.v.t.**	92%

* In het Jaarverslag 2023 was per ongeluk een te laag cijfer opgenomen voor deze indicator. De 10.335 uit het Jaarverslag 2023 is niet correct, het juiste aantal is 13.119.

** Streefwaarden voor deze indicatoren waren niet opgenomen in de Begroting 2024. In de Begroting 2025 zijn ze wel ingevuld.

Activiteit 6.2.1.3

6.2.1.3.1 Aantal Amsterdammers dat voor het eerst ondersteuning door het buurtteam krijgt (instroom)

De instroom van Amsterdammers bij de buurtteams is met ongeveer 4.500 Amsterdammers afgenomen ten opzichte van een jaar eerder. Dit verschil is waarschijnlijk te wijten aan een veranderde en meer uniforme manier van registreren binnen de buurtteams.

6.2.1.3.2 Aantal Amsterdammers dat door het buurtteam ondersteund wordt

Sinds het ontstaan van de buurtteams is het aantal Amsterdammers dat ondersteund wordt door de buurtteams gegroeid. Eind 2024 waren er 13.556 Amsterdammers in zorg bij de buurtteams, ruim 400meer dan een jaar ervoor.

6.2.1.3.3. Aantal Amsterdammers waarvoor ondersteuning door het buurtteam stopt (uitstroom)

De uitstroom van Amsterdammers die ondersteuning kregen bij de buurtteams is in 2024 wat afgenomen naar 12.550 en zit daarmee weer op het peil dat het in 2022 was.

6.2.1.3.4 Percentage Amsterdammers dat ondersteund wordt door de buurtteams in verhouding tot het totaal aantal Amsterdammers met individuele ondersteuning

Deze indicator is in 2023 veranderd. Het is inmiddels een waarde die beter past bij de omschrijving, namelijk een percentage. Het percentage was in 2023 91 procent en is in 2024 met een procentpunt toegenomen. De indicator slaat op de verhouding waarin het buurtteam respectievelijk aanbieders van gespecialiseerde zorg de Amsterdammer ondersteunen.
Verreweg de meeste Amsterdammers worden dus geholpen door de buurtteams. In een beperkt aantal gevallen betrekt het buurtteam een aanbieder erbij. Dat is ruim conform de verwachting die de gemeente van de buurtteams heeft: zij zijn een belangrijke spil geworden in het aangepaste zorgstelsel in de stad.

Verbonden Partijen

Stichting Ouder- en Kindteam Amsterdam

De gemeente heeft een inkoopovereenkomst met de Stichting OKT tot 2029. De Stichting OKT vormt samen met de Jeugdgezondheidzorg (JGZ) van de GGD en (nog tot eind 2025) de JGZ van de Stichting Amsterdamse Gezondheidscentra (SAG) het OKT. De SAG opereert op basis van een aparte inkoopovereenkomst met de gemeente, die eind 2025 eindigt. De GGD neemt dan de JGZ-taken van de SAG over. Het OKT werkt nauw samen met de buurtteams waar het gaat om (kwetsbare) gezinnen.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 6.2 Wijkteams

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	1,1	0,9	1,0	1,0	0,0
Lasten	120,1	124,0	125,8	126,5	0,8
Saldo Baten en Lasten	**-119,1**	**-123,1**	**-124,8**	**-125,5**	**-0,7**
Onttrekking	1,4	1,6	1,6	1,6	0,0
Toevoeging	3,3	3,3	4,9	4,9	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-2,0**	**-1,8**	**-3,4**	**-3,4**	**0,0**
Totaal 6.2 Wijkteams	**-121,0**	**-124,8**	**-128,2**	**-128,9**	**-0,7**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,7 miljoen. Dit komt door hogere lasten van € 0,8 miljoen.

Baten

Er zijn in dit programmaonderdeel geen afwijkingen op de baten groter dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 126,5 miljoen zijn € 0,8 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten bij het Ouder- en Kindteam (OKT). De apparaats- en inhuurlasten bij het OKT vallen hoger uit. Vanwege een moeizame start in 2024 was extra inhuur via een extern bureau noodzakelijk. Later in het jaar hebben we extra medewerkers geworven (€ 0,8 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves
Er zijn geen afwijkingen op de onttrekkingen aan de reserves.

Toevoegingen reserves
Er zijn geen afwijkingen op de toevoegingen aan de reserves.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Het kan gebeuren dat het voor wijkteams niet mogelijk is om passende ondersteuning aan Amsterdammers te bieden door de afhankelijkheid van de sociale basis, GGZ en specialistische ondersteuning. Wanneer het wijkteam de ondersteuning niet kan overdragen kan dit ervoor zorgen dat de wijkteams dichtslibben, wachttijden oplopen en Amsterdammers niet de ondersteuning kunnen krijgen die zij nodig hebben.	Om het risico en de effecten te beperken zetten we in op het versterken van de samenwerking met zowel de sociale basis als de specialistische/ aanvullende aanbieders. Voor de sociale basis wordt onderzocht wat de vraag is van Amsterdammers die bij het wijkteam komen, om hier in het stedelijk kader sociale basis en de subsidiëring van de sociale basis zo goed mogelijk op aan te kunnen sluiten. Met specialistische aanbieders wordt het stelsel, onderlinge verantwoordelijkheid en afhankelijkheid besproken in prestatiedialogen. Dit zorgt voor betere samenwerking waardoor het zorgaanbod beter op de vraag kan worden aangesloten. Daarnaast investeren we in de kennis van het wijkteam om (uiteindelijk) het merendeel van de ondersteuning zelf te kunnen bieden.
2. De wijkteams kunnen onvoldoende gekwalificeerd personeel werven en behouden, waardoor minder, of minder goede, hulp kan worden geleverd aan de Amsterdammer. De doelstelling van tijdige en adequate hulp komt hierdoor in gevaar.	1. Personeelssituatie permanent aan de orde stellen in alle prestatiedialogen met (jeugd) zorgpartijen. 2. Rekening houden met hogere personeelslasten van wijkteams en zorgen voor adequate bekostiging hiervan. 3. Het voortzetten van het programma personeelstekorten in de (jeugd)zorg. Hiermee kan een bijdrage geleverd worden aan de maatschappelijke opgave om voldoende zorg- en welzijnsmedewerkers te behouden voor de stad Amsterdam.

Beleidskaders

Hoofdlijnenbesluit inrichting Buurtteam Amsterdam (september 2019)

- Uitvoeringsbesluit Buurtteam Amsterdam (januari 2020
- Subsidieregeling Buurtteam Amsterdam (juni 2020)
- Verordening Zorg voor de jeugd Amsterdam, vastgesteld 20 december 2017, geldig vanaf 1 januari 2018
- Jeugdvisie Amsterdam
- Inkoopovereenkomst met Stichting Ouder- en Kindteams 2023-2029

2.6.3 Individuele Voorzieningen

Met individuele voorzieningen zetten we in op tijdige en specialistische ondersteuning voor jongeren en volwassenen. Zo kunnen ook de kwetsbare Amsterdammers zoveel mogelijk in een normale omgeving, thuis of in hun eigen buurt, meedoen.

Doel 6.3.1

Alle Amsterdammers krijgen de juiste zorg op de juiste plek.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Clientervaring Jeugd: gemiddelde overkoepelende rapportcijfer van het nut van de specialistische jeugdhulp	7,9 (2021)	8,0	≥ 7,9	7,9
2	Wachtlijst en wachttijd Hulp bij huishouden op 31 december: – Aantal cliënten op de wachtlijst, – Wachttijd langstwachtende	1.237 (2021), 12 maanden (2021)	1500 16 maanden	800 7	1433 15 maanden
3	Aantal trajecten jeugdhulp dat langer wacht of heeft gewacht op startzorg dan 6 weken: – enkelvoudig specialistisch, – hoogspecialistisch	1.311 (2021), 1.093 (2021)	632 350	n.b.	n.b.
4	Het aantal buitenslapers op een gemiddelde winterdag	150 (2021)	n.b.	n.b.	n.b.
5	De gemiddelde wachttijd voor MOBW in maanden op peildatum 1 december	MOV: 14,4 MOJ: 7,5 MOG: 13,1 BW: 22,1 (2021)	MOV: 9,53 MOJ: 7,41 MOG: 6,81 BW: 15,52	MOV: 11 MOJ: 6,59 MOG: BW: 16	BV: 12,42 BT: 9,98

Doel 6.3.1

Jeugdigen en ouders zijn gemiddeld genomen tevreden over de geboden specialistische jeugdhulp. Wel moet hierbij aangetekend worden dat het aantal respondenten van de cliëntervaringsmonitor beperkt is. Een compleet beeld van de wachtlijsten op de enkelvoudige en hoogspecialistische jeugdhulp ontbreekt nog steeds vanwege het onjuist gebruik van het berichtenverkeer door enkele jeugdhulpaanbieders. In 2024 is een start gemaakt met het inrichten van gebiedsknooppunten in de stadsdelen waar alle meldingen voor aanvullende jeugdhulp samenkomen. Zoals aan de cijfers te zien is vermindert de wachtlijst voor Hbh nauwelijks. Er worden wel steeds meer cliënten geholpen, maar de wachtlijst groeit even hard weer aan. De verwachtingen uit de Begroting 2024 stamden van enkele jaren geleden en zijn te ambitieus gebleken.

Activiteit 6.3.1.1

We verstrekken Wmo-voorzieningen, zoals Hulp bij huishouden, Aanvullende individuele ondersteuning en Dagbesteding in een passende vorm.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Gemiddeld aantal cliënten per maand Dagbesteding (Pgb) (Zin)	Pgb: 157 Zin: 3.799 (2019)	Pgb: 217 Zin: 3.667	Zin: 3.800	Pgb: 303 Zin: 3.412
2	Gemiddeld aantal cliënten per maand Hulp bij huishouden (Pgb) (Zin)	Pgb: 1.805 Zin: 11.682 (2021)	Pgb: 1.619 Zin: 11.381	Zin: 11.800	Pgb: 1.584 Zin: 11.315 *
3	Gemiddeld aantal unieke cliënten per maand AIO (Pgb) (Zin)	Pgb: 1.268 (2021) Zin: 1.600 vanaf 1-7-2022	Pgb: 1.181 Zin: 1.511	Zin: 1.600	Pgb: 1.208 Zin: 1.692
4	Aantal mensen met een maatwerkvoorziening per 10.000 inwoners (BBV verplicht)	n.v.t.	6,9	n.v.t.	6,48

* Vanaf 2024 rapporteren we het gemiddeld aantal gefactureerde cliënten per maand in plaats van het gemiddeld aantal cliënten in zorg per maand. Dit geeft een betere weergave van de werkelijkheid. Het gemiddeld aantal gefactureerde cliënten per maand 2023 was 10.916.

Activiteit 6.3.1.1

Bij AIO zien we een stijging in het aantal cliënten. Er is geen personeelstekort meer en het lukt ons om de Amsterdammers die AIO nodig hebben te ondersteunen. Het aantal wachtende cliënten neemt helaas ook toe. Over heel 2024 waren dit er gemiddeld 200, waarvan de helft bij het perceel Autisme. Door meer bewustzijn van de stoornis neemt identificatie hiervan en het beroep op behandeling en dus ook Wmo-begeleiding toe.
Bij dagbesteding zien we een daling in het aantal geregistreerde Amsterdammers. Deze daling past in de trend van de afgelopen jaren, versterkt door corona en meerdere aanbestedingen. Daarbij is er een groot verschil in bezetting van dag-bestedingsplekken ontstaan tussen zorgaanbieders, waardoor in 2024 plekken onbenut bleven.
Bij hulp bij huishouden zien we net als vorig jaar een stijging van ongeveer 400 cliënten (3,5 procent) die maandelijks ondersteuning ontvangen. De wachtlijst is echter ongeveer gelijk gebleven omdat de toestroom van Amsterdammers die ondersteuning nodig hebben ook is gestegen: door vergrijzing en nog altijd door de aanzuigende werking van het abonnementstarief.

Activiteit 6.3.1.2

We zorgen er voor dat mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen en voor sociaal vervoer voor die Amsterdammers waarvoor het openbaar vervoer (nog) niet altijd toegankelijk is.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het algemene klanttevredenheidscijfer: – voor het reizen met het AOV, – met de geleverde dienstverlening ten aanzien van hulpmiddelen	7,9 (december 2021), 7,8 (februari 2022)	7,6 – 7	≥7,5 – ≥7,5	7,8 | 7,6
2	Aantal Woon- en Vervoersvoor-zieningen: – Verhuiskostenvergoeding, Woonruimte aanpassingen en Roerende woonvoorzieningen, -Fietsen, Speelvoorzieningen, Scootmobiel, Gesloten Buitenwagen, Auto's en Rolstoelen	3.982 (2021), 12.344 (2021)	14.205	4.250 14.400	3.981* 14.099
3	Aantal declarabele kilometers Aanvullend Openbaar Vervoer	7.710.983 (2021)	12.193.273	17.800.000	13.447.376

* In het voor Jaarverslag 2024 gerapporteerde aantal van 3.981 zijn de roerende woonvoorzieningen niet meegenomen. In de eerdere rapportages (Jaarverslag 2023 en Begroting 2024) is dit ook het geval.

Activiteit 6.3.1.2

In 2024 zijn 3.981 Amsterdammers geholpen met woonruimteaanpassingen en/of een uitgekeerde verhuiskostenvergoeding. In 2024 is het gebruik van vervoersvoor-zieningen ongeveer gelijk gebleven. Het aantal declarabele kilometers in 2024 is ongeveer 13,4 miljoen. Dat is een stijging van 10,3 procent in vergelijking met het aantal declarabele kilometers in 2023. Een gedeelte van deze stijging is terug te zien in een stijging van het aantal ritten. Maar ook een stijging van de zwaardere vervoersopties Deur-tot-deur Plus en Kamer-tot-kamer zorgen voor een hoger aantal declarabele kilometers. Declarabele kilometers bestaan uit de ritafstand in kilometer van vertrek naar bestemming, gecombineerd met de toeslagen per rit. De toeslagen worden naar kilometers omgezet en lopen op naar mate er meer ondersteuning wordt gegeven. Het algemene klanttevredenheidscijfer voor het reizen met het AOV is in 2024 een 7,8. Dit is vergelijkbaar met het rapportcijfer in 2023 en voldoet aan de contracteisen voor het AOV.

Activiteit 6.3.1.3

We zorgen voor specialistische jeugdhulp met een dekkend en divers aanbod.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jongeren 0 tot 18 jaar met jeugdhulp (incl. jeugdhulp OKT) (BBV-verplicht)	12,6% (2017)	13,3%.	13%	10,9% (eerste helft 2024) Jaarcijfer volgt op 30/4 (CBS)
2	Aantal jeugdigen met individuele voorziening specialistische jeugdhulp: – enkelvoudig, – hoogspecialistisch (HSJH)	8.254 (2021) 5.717 (2021)	8.914 7.265	9.000 7.000	6.957 8.098
3	Aantal jeugdigen in verblijfsvoorzieningen Jeugd	1.845 (2020)	n.t.b*	1.800	1.610 (eerste helft 2024) Jaarcijfer volgt op 30/4 (CBS)
4	% jeugdigen (op totaal verblijf) in: -gezinsgericht/pleegzorg, – gesloten plaatsing, - verblijf bij JH aanbieder	57% (2020) 6% (2020) 37% (2020)	n.t.b*	60% 3% 37%	58% 3% 39%

* Data zijn afkomstig van CBS. Cijfers van 2024 nog niet bekend.

Activiteit 6.3.1.3

Het percentage jongeren met jeugdhulp lag in de eerste helft 2024 (10,9 procent) lager dan in de eerste helft 2023 (11,8 procent). Dit lijkt vooral een gevolg van de nieuwe aanbesteding enkelvoudige jeugdhulp. Vanaf 2024 zijn minder aanbieders voor deze lichtere vormen van specialistische jeugdhulp gecontracteerd. Een deel van de hulp is verschoven naar de hoogspecialistische jeugdhulp, waardoor daar meer kinderen geholpen zijn. Het aantal jongeren met jeugdhulp met verblijf lag in de eerste helft van 2024 (1.610) lager dan in de eerste helft 2023 (1.675). Er waren vooral minder jongeren met pleegzorg. Waardoor het aandeel van pleegzorg en gezinsgericht verblijf in het totale verblijf ook daalde. De jaarcijfers over heel 2024 verwachten we op 30 april 2025 van het CBS.

Activiteit 6.3.1.4

We bieden opvang en werken aan herstel naar duurzaam individueel wonen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal cliënten in de MOBW op peildatum 1 december	MOV: 1.635, MOJ: 462, MOG: 417, BW: 1.288 (2021)	1-1-23 tot 1-7-23: MOV 1.933, MOJ 477, MOG 407, BW 1.606 1-7-23 tot 31-12-23: BT 2.824, BV 914	n.t.b MOV: 1.635 MOJ: 415 MOG: BW: 1.288	BT: 3.510 (1-12-2024) BV: 923 (1-12-2024)*
2	Gemiddelde verblijfsduur in de MOBW in dagen op peildatum 1 december	MOV: 1.021, MOJ: 833, MOG: 785, BW: 1.124 (2021)	1-1-23 tot 1-7-23: MOV 1.343, MOJ 904, MOG 827, BW 1.485 1-7-23 tot 31-12-23: BT 1.168, BV 1.195	n.t.b. MOV:1.021 MOJ:750 MOG: 1.124 BW:1.024	Cijfers in maanden in RPS: - BT: 35,22 (1-12-2024), BV: 33,71 (1-12-2024) Cijfers in dagen (handmatige berekening: /12 * 365) - BT: 1071 BV: 1025
3	Aantal heraanmelders na uitstroom uit de MOBW per jaar	MOV: 35, MOJ: 10, MOG: 5, BW: 45 (2021)	72	n.t.b. MOV:35 MOJ: MOG: 5 BW: 45	135
4	Aantal plekken 24-uursopvang ongedocumenteerden	472 (2019)	500	n.v.t.	500
5	Aantal ongedocumenteerden waarvoor een duurzame oplossing is gevonden	46 (2018)	34	n.v.t.	31

Activiteit 6.3.1.4

Per juli 2023 is de tweede aanbesteding begeleid thuis en beschermd verblijf gestart. Er zijn 3.703 trajecten begeleid thuis en 949 trajecten beschermd verblijf ingekocht. De implementatie is tot in 2024 doorgelopen. Er is sprake van wachtlijsten en het aantal wachtenden neemt toe. Een deel van hen krijgt wachtlijstbegeleiding.
Sinds september 2024 is er een tijdelijke werkwijze van kracht, waarbij EU-burgers zonder duurzame verblijfsstatus op basis van de nationale Checklist gelijke behandeling toegang kunnen krijgen tot een Wmo-beoordeling. Deze route loopt via de EU-veldtafel. Tot nu toe heeft deze werkwijze geresulteerd tot Wmo-toegang voor enkele (minder dan 10) EU-burgers.

Activiteit 6.3.1.5

We bieden kortdurende opvang voor acute daklozen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal unieke cliënten in de kortdurende opvang – gezinnen, – kwetsbare alleenstaanden (incl. trajectbedden)	409, 733 (2021)	n.v.t.	300	Totaal aantal unieke cliënten in 2024 in Dag- en Nachtopvang + Noodopvang: 703 Totaal aantal unieke gezinnen in 2024 in noodopvang: 308
2	Gemiddelde verblijfsduur in de kortdurende opvang in /maanden – gezinnen, -kwetsbare alleenstaanden (incl. trajectbedden)	10, 14,9 (2021)	n.v.t.	n.v.t.	Voor gezinnen: 407 dagen = 13,4 maanden Voor individuen (D&N-opvang + noodopvang): 248 dagen: 8,1 maanden.*

* Wij hebben cijfers per maand voor het aantal afgesloten cliënten per maand en de gemiddelde verblijfsduur van die afgesloten trajecten. Genoemde getallen zijn op basis van gewogen gemiddelden over 2024.

Activiteit 6.3.1.5

In 2024 is het programma versterking aanpak daklooshеid verder geïmplementeerd. Daarmee investeren we tot en met 2026 in extra ondersteuning en opvangplekken. Dit is een vervolg op de implementatie van het beleidsprogramma Aanpak Daklooshеid ‘Een nieuwe start’ 2021-2025. Doelstelling is om mensen die in de regio Amsterdam-Amstelland dakloos worden of dreigen te worden herstelondersteunende begeleiding te bieden. Belangrijke onderdelen van de implementatie zijn de inzet op preventieve activiteiten, vroegsignalering, ontwikkeling van de buurtteams en ondersteuning voor economisch daklozen. Hiermee willen we problematiek in een zo vroeg mogelijk stadium oplossen en de druk op de (hoog) specialistische hulp verlagen zodat deze beschikbaar blijft voor Amsterdammers die dit het hardst nodig hebben. Zo is er een Daklozenkantoor opgericht waar (dreigend) daklozen zelf aan hun herstel kunnen werken en gemakkelijk in contact kunnen komen met onafhankelijke cliëntonder-steuners. Verder hebben we met kennisontwikkeling van de Buurtteams en een uitbreiding van tijdelijke woonvormen en passende ondersteuning voor economisch daklozen ook voor deze doelgroep het aanbod verstevigd.
Met de versterking breiden we de tijdelijke opvangplekken voor Amsterdammers uit met 300 tot 400 extra plekken, bijvoorbeeld met 178 extra plekken in passantenpension de Buitenhof. In de winter is aaneengesloten winteropvang van 250 plekken en aanvullend 250 plekken Winterkouderegeling. De doelgroep bestaat uit kwetsbare Amsterdammers (inclusief jongvolwassenen, vrouwen en lhbtiq+), kwetsbare EU-burgers, ongedocumenteerden en economisch daklozen. Vorig jaar waren er 2.136 unieke personen die gebruikmaakten van de winteropvang, dit jaar 1.713. De doelgroep was kwetsbaarder, meer vrouwen, hogere leeftijd en meer mensen met de Nederlandse nationaliteit. Door een toename van het aantal dakloze mensen (in het bijzonder dakloze arbeidsmigranten) wordt meer gebruik gemaakt van de inloopvoorzieningen en zien we meer buitenslapers.
In juni 2024 is voor het eerst een factsheet gepubliceerd waarin alle beschikbare data over (dreigend) dak- en thuisloosheid is samengevoegd. Daaruit blijkt dat in Amsterdam mínstens 15.731 mensen (dreigend) dak- of thuisloos zijn. Dit blijkt ook uit de druk die nog steeds op alle voorzieningen gevoeld wordt en de wachtlijsten die ondanks de gedane uitbreidingen toenemen. In 2025 wordt een telling uitgevoerd waarmee de omvang van de problematiek nog beter in beeld komt.

Doel 6.3.2

Het duurzaam borgen van de veiligheid van alle betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal huishoudens waarbij sprake is van structurele veiligheid, 1 jaar na afsluiten de dienst.	n.v.t.	1.434	n.v.t.	n.v.t.

Doel 6.3.2
Voor deze indicator waren geen streefwaarden opgenomen, dus kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen de gerealiseerde waarde en de streefwaarde.

Activiteit 6.3.2.1

We bieden opvang en zorg aan vrouwen, mannen en kinderen die betrokken zijn bij huiselijk geweld en kindermishandeling.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal adviesvragen en meldingen bij Veilig Thuis	6.134 9.840 (2021)	5.284 10.544	Advies:6.768 Melding: 11.176	5.383 9.951
2	Bezettingsgraad bij Blijf Groep	96% (2021)	96%	96%	n.n.b.*

* De bezettingsgraad van de Blijf Groep wordt gemeten door een extern bureau. Bij het opstellen van het Jaarverslag was deze informatie nog niet beschikbaar.

Activiteit 6.3.2.1
Veilig Thuis Amsterdam-Amstelland ontving in 2024 net iets minder dan 10.000 meldingen en ruim 5.000 adviesvragen. Deze aantallen zijn vergelijkbaar met die van 2023. Bij meer dan de helft van het aantal meldingen over huishoudens met kinderen is er sprake van (een vermoeden van) kindermishandeling. Veilig Thuis krijgt huishoudens na inzet van Veilig Thuis moeilijk overgedragen naar passende vervolghulp. In 2024 zijn de overdrachten naar het lokale team in Amsterdam iets gestegen.

Activiteit 6.3.2.2

We zorgen voor een goed functionerend Veilig Thuis en Centrum Seksueel Geweld.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage huishoudens dat direct na de veiligheidsbeoordeling en/of dienst door Veilig Thuis overgedragen wordt naar het lokale veld (wijkteams jeugd en volwassenen)	Gehele regio: 32% Amsterdam: 29% (2021)	Gehele regio: 22% Amsterdam 21%	50%	Gehele regio 24% Amsterdam: 18% Totaal: 18,6%
2	Aantal hulp- en adviesvragen acuut en niet acuut van het Centrum Seksueel Geweld Amsterdam- Amstelland	Acuut: 290 Niet acuut: 375 (2021)	476 korter binnen 7 dagen 685 langer dan 7 dagen	Acuut: 606 Niet acuut: 1.401	Acuut: 552 Niet acuut: 838

Activiteit 6.3.2.2
Het Centrum Seksueel Geweld Amsterdam-Amstelland ontving in 2024 in totaal 1390 hulp- en adviesvragen. Dit is een stijging van bijna 20 procent ten opzichte van vorig jaar (1161). In 2024 waren er twee ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op het aantal slachtoffers dat hulp of advies zoekt na een nare seksuele ervaring. Op 1 juli 2024 ging de Wet Seksuele Misdrijven in werking, hierbij zijn meer vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag strafbaar geworden en heeft het nagaan van wederzijdse instemming een centrale rol gekregen. Daarnaast opende op 21 oktober 2024 een fysieke locatie van het Centrum Seksueel Geweld aan de Elisabeth Wolfstraat 4.

Activiteit 6.3.2.3

We zorgen voor de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jongeren 0 tot 18 jaar met jeugdbescherming (BBV verplicht)	1,0% (2017)	0,7% eerste helft van 2023	0,7%	0,6% eerste helft van 2024 Jaarcijfer volgt 30/4 (CBS)
2	Percentage jongeren 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering (BBV verplicht)	0,8% (2017)	0,4% eerste helft van 2023	0,6%	0,4% eerste helft van 2024 Jaarcijfer volgt 30/4 (CBS)

Activiteit 6.3.2.3
Het percentage jongeren met jeugdbescherming lag in de eerste helft 2024 iets lager dan in de eerste helft 2023. De jaarcijfers over heel 2024 komen op 30 april 2025 van het CBS. De daling heeft te maken met het feit dat de GI's meer ondersteunend zijn aan de OKT's, om te zorgen dat de gezinnen langer preventief begeleid kunnen worden. Mogelijk heeft dit ook te maken met de personeelstekorten in de jeugdzorg, waardoor gezinnen niet meteen terecht kunnen binnen de GI's.
Het percentage jongeren met jeugdreclassering lag in de eerste helft van 2024 op hetzelfde niveau als de eerste helft van 2023. De jaarcijfers over heel 2024 komen op 30 april 2025 van het CBS. Er is al langer sprake van een dalende trend in Nederland. In Amsterdam ligt het cijfer gemiddeld wat hoger. De afgelopen jaren is de criminaliteit vaak drugsgerelateerd, en verplaatst zich steeds vaker naar online. Daarnaast wordt de problematiek steeds zwaarder, waardoor rechters mogelijk eerder een celstraf opleggen dan een jeugdreclasseringsmaatregel.

Activiteit 6.3.2.4

We bieden laagdrempelig specialistische hulp en ondersteuning voor sekswerkers.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal bereikte sekswerkers	1.265 (2020)	5.153	5.400	5.500

Activiteit 6.3.2.4
Amsterdam biedt al jaren een stabiel en uitgebreid pakket aan ambulante ondersteuning voor sekswerkers. Het aantal sekswerkers dat gebruikmaakt van deze hulp blijft consistent, wat aangeeft dat de behoefte aan begeleiding en ondersteuning structureel is. Via het Amsterdam Center for Sex Workers (ACS) en andere partijen in de stad krijgen sekswerkers toegang tot vertrouwenspersonen, maatschappelijk werk en online hulpverlening. Daarnaast worden veldwerkcontacten onderhouden en verschillende trainingen, workshops en activiteiten aangeboden.

Activiteit 6.3.2.5

We bieden specialistische zorg aan en opvang voor (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal opgevangen slachtoffers van Mensenhandel – Aantal noodbedplaatsingen (72 uurs plaatsing), -Aantal ACM regulier (24uurs opvang)	24, 20 (2021)	29,31	25, 20	25,20
2	Aantal slachtoffers ambulant begeleid	39 (2021)	59	40	40

Activiteit 6.3.2.5
Het aantal beschikbare opvangplekken blijft jaarlijks gelijk, waardoor we een stabiele en veilige omgeving kunnen bieden aan slachtoffers die in Amsterdam worden opgevangen. Hiermee garanderen we dat Amsterdamse slachtoffers toegang houden tot gespecialiseerde opvang en ondersteuning, zodat zij kunnen werken aan herstel en een nieuw perspectief op de toekomst.

Verbonden Partijen

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Amsterdam – Amstelland
Dit is een verbonden partij die via een Gemeenschappelijke Regeling de werkzaamheden uitvoert met betrekking tot Veilig Thuis en het Centrum Seksueel Geweld, voor de zes gemeenten in de veiligheidsregio Amsterdam – Amstelland.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 6.3 Individuele Voorzieningen

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	60,7	20,0	38,0	46,2	8,2
Lasten	832,4	868,4	910,6	899,7	-10,9
Saldo Baten en Lasten	**-771,7**	**-848,3**	**-872,6**	**-853,5**	**19,1**
Onttrekking	24,1	17,7	21,5	15,0	-6,5
Toevoeging	27,9	5,6	9,0	9,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-3,8**	**12,1**	**12,5**	**6,0**	**-6,5**
Totaal 6.3 Individuele Voorzieningen	**-775,4**	**-836,2**	**-860,1**	**-847,5**	**12,6**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 12,6 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 8,2 miljoen, lagere lasten van € 10,9 miljoen en een lagere onttrekking aan de reserves van € 6,5 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 46,2 miljoen zijn € 8,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten door aanvullende bijdragen uit de specifieke uitkeringen voor het expertisecentrum Jeugdzorg. Dit betreft instandhouding en doorontwikkeling van de bovenregionale jeugdhulp, met focus op passende zorg voor jongeren met complexe problematiek, een lerend stelsel en kennisontwikkeling, en organisatie en beheer netwerk (€ 4,9 miljoen).
- Hogere baten door een onttrekking vanuit de reserve van de Gemeenschappelijke Regeling GGD voor Veilig Thuis. Veilig thuis is er voor advies en ondersteuning en het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling (€ 4,3 miljoen).
- Hogere baten door de toekenning van een specifieke uitkering Lang leven thuis (€ 1,4 miljoen).
- Hogere baten door een aanvullende rijksbijdrage voor laagdrempelige specialistische hulp en ondersteuning voor sekswerkers en specialistische zorg aan en opvang voor (vermoedelijke) slachtoffers van Mensenhandel (€ 0,9 miljoen).
- Lagere baten door verminderde inzet op het programma Grip op onbegrip. Het programma Grip op Onbegrip zet in op het bouwen aan veerkrachtige netwerken voor mensen met onbegrepen gedrag die de grip op hun leven tijdelijk kwijt zijn (€ 1,2 miljoen).
- Lagere baten voor Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) (€ 1,1 miljoen). Hiertegenover staan ook lagere lasten. Er was rekening gehouden met een grotere marktvolumegroei dan uiteindelijk gerealiseerd.
- Lagere baten in de SPUK Integraal Zorgakkoord (€ 0,5 miljoen) en SPUK Kwetsbare groepen (€ 0,4 miljoen). We hebben in 2024 rijksmiddelen terugbetaald, omdat de lasten in 2023 lager uitvielen dan geraamd.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 899,7 miljoen zijn € 10,9 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten voor activiteiten uit de specifieke uitkeringen voor het expertisenetcentrum Jeugdzorg. Dit betreft instandhouding en doorontwikkeling van de bovenregionale jeugdhulp, met focus op passende zorg voor jongeren met complexe problematiek, een lerend stelsel en kennisontwikkeling, en organisatie en beheer netwerk (€ 4,9 miljoen).
- Hogere lasten door aanvullende inzet op Landelijke Transitie Arrangementen (€ 1,9 miljoen).
- Hogere lasten door versterkte inzet op en uitbereiding van de winteropvang (€ 1,6 miljoen).
- Hogere lasten door inzet voor specifieke uitkering Lang leven thuis (€ 1,3 miljoen).
- Hogere lasten door aanvullende inzet voor laagdrempelige specialistische hulp en ondersteuning voor sekswerkers en specialistische zorg aan en opvang voor (vermoedelijke) slachtoffers van Mensenhandel (€ 0,9 miljoen).
- Hogere lasten voor Individuele Betaalovereenkomsten (IBO's) (€ 0,8 miljoen). De IBO's bieden aanvullende jeugdhulp wanneer hoogspecialistische en enkelvoudige specialistische jeugdhulp niet volstaan. De kosten voor vooral verblijf en forensische zorg op rechterlijk bevel zijn sinds 2015 gestegen en blijven in 2024, ondanks maatregelen, toenemen.
- Lagere lasten door personeelsgebrek. In 2024 hebben de Gecertificeerde Jeugdinstellingen veel last gehad van personeelsgebrek, zowel door te weinig instroom als een hoog ziekteverzuim. Hierdoor konden minder gezinnen instromen

(€ 3,3 miljoen) en een positief resultaat uit de transitorische posten 2023 (€ 1,1 miljoen).
- Lagere lasten door een lagere definitieve subsidievaststelling van de blokhuismiddelen en doordat de ontwikkeling het benodigde vastgoed (Langerlust, Zeeburgerpad) meer tijd vergt (€ 3,2 miljoen).
- Lagere lasten door lagere definitieve eindafrekeningen uit voorgaande jaren en het niet plannen van bestedingen in verband met onzekerheid over de vraag voor beschermd verblijf (€ 2,8 miljoen).
- Lagere lasten binnen de dagbesteding zorg door een lagere definitieve vaststelling van de geleverde zorg door externe aanbieders (€ 2,1 miljoen).
- Lagere lasten doordat de toename van gerealiseerde woonruimteaanpassingen lager uitviel dan verwacht (€ 1,3 miljoen).
- Lagere lasten op persoonsgebonden budgetten (PGB) Jeugd (€ 1,3 miljoen). Dit komt door een lagere verzilveringsgraad dan verwacht. Hierdoor is minder van het toegekende PGB-budget daadwerkelijk besteed.
- Lagere lasten door het doorschuiven van middelen vanuit de Parlementaire Ondervragingscommissie Kindertoeslagaffaire (POK) ten behoeve van Blijvend Veilig (€ 1,2 miljoen) in 2025. Hier staat een lagere onttrekking tegenover aan de reserve Parlementaire Ondervragingscommissie Kindertoeslagaffaire (POK).
- Lagere lasten door verminderde inzet op het programma Grip op onbegrip. Het programma Grip op Onbegrip zet in op het bouwen aan veerkrachtige netwerken voor mensen met onbegrepen gedrag die de grip op hun leven tijdelijk kwijt zijn (€ 1,2 miljoen).
- Lagere baten voor Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) (€ 1,1 miljoen). Hier tegenover staan ook lagere lasten. Er was rekening gehouden met een grotere marktvolumegroei dan uiteindelijk gerealiseerd.
- Lagere lasten door een lagere eindafrekening over 2023 en lagere productie in 2024 van geleverde dienstverlening voor indicatiestelling (€ 0,9 miljoen).
- Lagere lasten door lagere definitieve eindafrekeningen uit voorgaande jaren voor Aanvullende Individuele Ondersteuning (€ 0,6 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan de reserves valt € 6,5 miljoen lager uit dit komt vooral door:
Een lagere onttrekking uit de reserve Kinderopvangtoeslag (KOT). Deze valt € 2,3 miljoen lager uit dan begroot, als gevolg van lagere lasten bij Blijvend veilig (€ 1,2 miljoen) en bij Maatwerk en Doorbraken (€ 1,1 miljoen).
Een lagere onttrekking uit de reserve Wmo (€ 3,0 miljoen), als gevolg van lagere lasten op Wmo-openeinderegelingen.
Een lagere onttrekking aan de egalisatiereserve Jeugd (€ 1,2 miljoen), als gevolg van lagere lasten binnen de jeugdwetbudgetten.

Toevoegingen reserves

Er zijn geen afwijkingen op de toevoegingen aan de reserves.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. De vraag naar Wmo-voorzieningen neemt aanzienlijk toe en de personeelstekorten ook, waardoor het niet lukt iedereen ondersteuning te bieden die het nodig heeft.	Samen met partners onderzoek doen en actie ondernemen om de personeelstekorten te verminderen zoals: ▪ Verminderen van werk- en regeldruk ▪ Inzet digitale zorg ▪ Ondersteuning in groepsverband ▪ Uitvoering plan van aanpak wachtlijsten Hulp bij huishouden (vastgesteld door het college juni 2023)
2. Bij een (jeugd)zorginstelling treden liquiditeitstekorten op of gaat zelfs failliet, waardoor vorderingen oninbaar kunnen worden, zorg wegvalt en de geboden zorg niet direct overgenomen kan worden.	▪ Bij een eerste contract of verlenging van een regeling wordt naar de financiële stabiliteit gekeken (due dilligence). Daarnaast periodiek wordt de financiële status van (jeugd) zorginstellingen beoordeeld. Indien, hier signalen uitkomen kan hierop tijdig het gesprek gevoerd worden. Ook heeft de (jeugd)zorginstelling de verplichting om de gemeente te informeren als de financiële positie kwetsbaar is. Daarnaast is er een proces uitgewerkt en vastgesteld voor het behandelen van aanvragen van aanbieders voor een voorschot of voor een noodvoorziening. Dit proces kent de nodige 'checks and balances'. In geval sprake is van een faillissement zet de gemeente zich actief in om zorgcontinuïteit te waarborgen door middel van plaatsingen bij andere aanbieders.

Actuele risico's	Maatregelen
3. De rijksmiddelen voor (jeugd)zorg nemen af, zonder dat dit gepaard gaat met een lastenverlichting voor de gemeente. Hierdoor ontstaat er financiële druk om de taak in de jeugdhulp en Wmo zorgvuldig uit te voeren, wat kan resulteren in wachtlijsten of spanning kan geven op de kwaliteit van (jeugd)zorg.	▪ Amsterdam zet zich stevig in voor passende rijksvergoeding voor de uitvoering van de taken op het gebied van Wmo en jeugdhulp. Hier wordt zoveel mogelijk gezamenlijk opgetrokken met de G4 en VNG (lobby). Ook wordt er meerjarig en gezamenlijk met partners naar opgaves en ontwikkelingen gekeken, zodat zo goed mogelijk geanticipeerd kan worden op verandering of financiële krapte.
4. De hervormingsagenda jeugd komt onvoldoende tot stand en/of maatregelen uit deze agenda blijken niet realistisch te zijn. Hierdoor ontstaat financiële druk of tekorten binnen de jeugdzorg, omdat maatregelen financieel onvoldoende opleveren terwijl de rijksbezuinigingen wel doorgevoerd worden.	▪ Beleidsmatig wordt de hervormingsagenda jeugd zo goed mogelijk in de praktijk gebracht, waarbij er een toetsing op haalbaarheid van de maatregelen wordt gedaan. Er wordt een actieve lobby gevoerd richting het Rijk voor voldoende rijksmiddelen. ▪ Dat doen we ook als het gaat om de financiële vertaling van het rapport Van Ark in de rijksbegroting.

Beleidskaders

- Wmo-Verordening 2015 (versie 2022, vastgesteld december 2021, geldig vanaf 1 januari 2022).
- Hoofdlijnenbesluit inkoop aanvullende ondersteuning Wet maatschappelijke ondersteuning: Ambulante ondersteuning, Dagbesteding, Hulp bij het huishouden, Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen en Logeeropvang 2021 tot 2027 (november 2019)
- Brief aan de gemeenteraad op 18 mei 2021 over de uitgangspunten en concept planning voor nieuwe contractering van AIO, Hbh, MOBW en DB en van de analyse inzake de rechtmatigheid van de overbruggingsovereenkomsten.
- Besluit 26 oktober 2021 'instemmen met de inkoopstrategieën en de daarop gebaseerde inkoopleidraden voor Aanvullende individuele ondersteuning (AIO) en voor Hulp bij huishouden (Hbh) en met start van de inkoop voor AIO en Hbh, en afdoening motie 381.21 van het raadslid Kuiper d.d. 27 mei 2021 inzake werk behouden van aanvraagprocedures voor kleine aanbieders'.
- Koersbesluit Maatschappelijke opvang en beschermd wonen (oktober 2016).
- Koersbesluit Thuis in de wijk 2016-2020.
- Uitgangspunten voor de inkoop Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen 2017-2020. (maart 2016).
- Uitgangspunten voor de inkoop Vrouwenopvang 2017-2020 (maart 2016)
- Regioaanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2020-2025 Amsterdam-Amstelland 'Veiligheid voor Elkaar,' definitief concept juni 2020).
- Jeugdwet, 2014
- Verordening Zorg voor de Jeugd Amsterdam, 2018
- Inkoopstrategie (Hoog)specialistische Jeugdhulp Gemeenten Amsterdam, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn, 2020

2.6.4 Diversiteit

De gemeente Amsterdam werkt aan een inclusievere stad waarin iedere Amsterdammer de ruimte heeft om zichzelf te zijn en zich vrij en beschermd voelt door enerzijds discriminatie te bestrijden en preventief de voedingsbodem hiervoor weg te nemen, en anderzijds door emancipatie te bevorderen en emanciperende initiatieven in onze stad te ondersteunen.

Opmerking vooraf

Naar aanleiding van het Rekenkamerrapport getiteld 'Indicatoren discriminatie' 1 is gewerkt aan een herziening van de begrotingsindicatoren passend bij het Inclusie en Antidiscriminatiebeleid. Het merendeel van de indicatoren is nieuw en nog niet eerdere onderdeel van de planning- en control rapportages geweest. Hierom ontbreken verschillende peil-, jaarverslag-, en begrotingswaarden.

Doel 6.4.1

Discriminatie wordt voorkomen en slachtoffers van discriminatie krijgen steun.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	percentage gediscrimineerde Amsterdammers dat discriminatie meldt (bron: Veiligheidsmonitor)	10% (2022)	*	*	**
2	aantal consulten ADV ter advies van slachtoffers van discriminatie (bron:discriminatie.nl/Regio Amsterdam (DRA))	254 (2022)	*	*	513

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

** waarde ontbreekt omdat er in 2024 geen Veiligheidsmonitor is uitgevoerd. De cijfers over 2024 worden in het najaar van 2025 gepubliceerd in de Discriminatiemonitor 2025.

Doel 6.4.1

Het (lange termijn) effect van het beleid dat moet bijdragen aan het tegengaan van discriminatie is moeilijk aantoonbaar. Daarom is gekozen voor een specifiekere doelindicator die ook op een korte termijn een verandering kan laten zien die met een hogere waarschijnlijkheid kan worden toegeschreven aan het betreffende beleid. Het college doet de onderbouwde aanname dat het aandeel slachtoffers van discriminatie dat adequate steun krijgt, een positief effect heeft op de mate waarin Amsterdammers de ruimte hebben om zichzelf te zijn, en zich vrij en beschermd voelt. Om deze reden is gekozen dit beleid te monitoren aan de hand van het percentage gediscrimineerde Amsterdammers dat discriminatie meldt en het aantal consulten van de Antidiscriminatievoorziening ter advies van slachtoffers van discriminatie.

Activiteit 6.4.1.1

We bevorderen inlevingsvermogen en empathie.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	aantal deelnemende Amsterdammers aan bijeenkomsten voor ontmoeting en dialoog (bron: eigen data-verzameling uitvoeringsorganisaties)	*	*	*	4.355

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

Activiteit 6.4.1.1
Vooroordelen zijn vaak de basis voor discriminatie en kunnen worden weggenomen door het vergroten van empathie en het inlevingsvermogen. In 2024 zijn activiteiten die hieraan bijdragen georganiseerd door de alliantie 'Empathische Alliantie' vanuit de subsidieregeling ´Allianties inclusie en antidiscriminatie 2023-2025'. In het kader van de weerslag van de oorlog Israël en Palestina is binnen de gesprekkenreeks 'Amsterdammers in Gesprek' een reeks bijeenkomsten georganiseerd om ontmoeting en dialoog te bevorderen. Ook is uitvoer gegeven aan het Initiatiefvoorstel 'Bekend maakt Bemind' en de motie van de leden Khan, Garmy, Veldhuyzen c.s. inzake het per direct opstarten van de dialoog tussen de geraakte gemeenschappen door het Israëlisch-Palestijns conflict.

Activiteit 6.4.1.2

We bevorderen kennis over (de effecten van) discriminatie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	aantal deelnemende Amsterdammers aan bijeenkomsten gericht op bevordering van kennis over (de effecten van) discriminatie (bron: fysieke en digitale aanwezigheid – eigen dataverzameling uitvoeringsorganisaties)	7.105 (2021)	*	*	11.993
2	bereik tijdens Week tegen Racisme (bron: som van fysieke en digitale aanwezigheid – eigen data-verzameling uitvoeringsorganisaties	2.723 (2022**)	*	*	2.762

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

Activiteit 6.4.1.2
Om discriminatie en onderlinge vooroordelen terug te dringen richten we ons op het vergroten van kennis onder alle Amsterdammers over de effecten van discriminatie. Dit doen we door de impact en gevolgen ervan voor individuen, groepen/gemeenschappen en de maatschappij te laten zien. Dit doen we onder andere door middel van de alliantie 'Samen Tegen Racisme' op basis van de subsidieregeling 'Allianties inclusie en antidiscriminatie 2023-2025'. Deze alliantie heeft ook 'De Week tegen Racisme' georganiseerd. Verder wordt een reeks aan activiteiten en bijeenkomsten georganiseerd, gericht op het bevorderen van de kennis over (de effecten) discriminatie. De activiteiten richten zich hoofdzakelijk op moslim-discriminatie, lhbtqia+ discriminatie, anti-Aziatisch racisme, anti-Zwart racisme, antisemitisme en validisme.

Activiteit 6.4.1.3

We vergroten het gedeeld eigenaarschap van het Amsterdamse koloniale verleden en de doorwerking.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	bereik activiteiten gericht op vergroten van het gedeeld eigenaarschap van het Amsterdamse koloniale verleden en de doorwerking (bron: eigen dataverzameling uitvoeringsorganisaties)	*	*	*	48.658

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen

Activiteit 6.4.1.3
Door gedeeld eigenaarschap van het Amsterdamse koloniale verleden en de doorwerking hiervan te vergroten, creëren we meer empathie. Wanneer Amsterdammers zich beter kunnen inleven in de gedeelde koloniale- en slavernijgeschiedenis, kunnen ze zich ook beter inleven in de positie van personen die door deze geschiedenis zijn achtergesteld. Dit doen we onder andere door middel van de alliantie 'De ongelooflijke geschiedenissen van onze voorouders' heeft op basis van de subsidieregeling ´Allianties inclusie en antidiscriminatie 2023-2025. Stadsarchief gegeven. Daarnaast worden er ook activiteiten ontplooid die gericht zijn op het betrekken van Amsterdammers bij hun eigen koloniale verleden, zoals de publieks-activiteiten van het Ninsee, de activiteiten vanuit de aanloopprogrammering en de publieksbijeenkomsten van het Nationaal Slavernijmuseum, de jaarlijkse herdenking en viering van Keti Koti, en de activiteiten die vanuit de stadsdelen worden georganiseerd.

Activiteit 6.4.1.4

We stellen een norm tegen alle vormen van discriminatie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	aantal inwoners > 16 jaar bereikt met views van uitingen van outdoor campagnes onder Amsterdammers (bron: monitoring campagnebureau,	800.000 (2023)	*	*	800.000
2	Aantal views van social media campagne (bron: campagnebureau)	1.120.000 (2023)	*	*	1.220.000

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

Activiteit 6.4.1.4
Als gemeente stellen we de norm dat elke vorm van discriminatie onacceptabel is. We spreken daders aan en sporen omstanders aan om zich uit te spreken. Hieraan is onder andere uitvoer gegeven door de in het voorjaar en najaar gelanceerde omstander-campagne 'Kom op Amsterdam!' en de deelcampagne tijdens Queer en Pride die Amsterdammers online en offline ertoe oproept zich uit te spreken tegen alle vormen van discriminatie.

Activiteit 6.4.1.5

We versterken de positie van de ADV.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	percentage gediscrimineerde Amsterdammers dat niet weet dat het mogelijk is om een melding te doen (bron: Discriminatiemonitor)	16% (2023)	*	*	**
2	percentage gediscrimineerde Amsterdammers dat denkt dat het zin heeft om discriminatie te melden (bron: = Discriminatiemonitor)	50% (2022)	*	*	**
3	aantal melding waarbij het meldpunt het slachtoffer bijstaat in een procedure(bron: Jaarverslag DRA)	5 (2023)	*	*	8

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

** waarde ontbreekt omdat er in 2024 geen Veiligheidsmonitor is uitgevoerd.
De cijfers over 2024 worden in het najaar van 2025 gepubliceerd in de Discriminatiemonitor 2025.

Activiteit 6.4.1.5
Op grond van de Wet Gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen (WGA) zijn gemeenten verplicht hun inwoners toegang te bieden tot een anti-discriminatievoorziening (ADV). Voor Amsterdam is via een verordening bepaald dat dit het meldpunt Discriminatie.nl/Regio Amsterdam (DRA) is. Discriminatie.nl voert twee wettelijk kerntaken uit:
1. het verlenen van onafhankelijke bijstand en advies bij discriminatieklachten
2. het registreren van klachten over discriminatie.

In 2024 is hier deels uitvoer aan gegeven door voornamelijk in te zetten op het vergroten van de zichtbaarheid. Het DRA is steeds vaker in de wijken aanwezig door het aanbieden van inloopspreekuren in de stadsdelen. Daarnaast is DRA diverse formele en informele samenwerkingen aangegaan om discriminatie effectiever te bestrijden. Ook is er gewerkt aan een plan ter versterking van de rol en positie van het meldpunt. Dit plan diende als basis voor een meerjarensubsidie aan het meldpunt voor 2025-2027.

Doel 6.4.2

Emanciperende krachten in de stad worden versterkt.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	aantal ondersteunde emancipatie-initiatieven onder eigen regie van de doelgroep(en) zelf (bron: zelfrapportage ondersteunde initiatieven)	*	*	*	81

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen

Doel 6.4.2
Emancipatie is het streven naar en de ontwikkeling van gelijke rechten en een gelijkwaardige positie in de maatschappij van groepen vanuit een achtergestelde positie. De effecten van het emancipatiebeleid laten zich niet in een indicator vatten.

Bovendien kiest het college ervoor om zoveel mogelijk geld te investeren in emancipatie-initiatieven zelf, en niet in de evaluatie van het effect van deze investeringen. Het college doet de onderbouwde aanname dat subsidiering en aanbod op het gebied van professionalisering bijdraagt aan een sterker emancipatieveld. Om deze reden is gekozen dit beleid te monitoren met het aantal ondersteunde emancipatie-initiatieven. Deels betreffen dit samenwerkingsverbanden die subsidie ontvangen vanuit de alliantieregeling inclusiviteit en antidiscriminatie 2023-2025, maar ook bijvoorbeeld het ServicePunt Emancipatie, organisatoren van de Queer & Pride, initiatieven ondersteund vanuit gealloceerde middelen aan de stadsdelen, etc.

Activiteit 6.4.2.1

We bevorderen representatie en zichtbaarheid van achtergestelde groepen en bestrijden hiermee stereotype en eenzijdige beeldvorming.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	aantal mensen bereikt met activiteiten ihkv diverse verhalen over achter-gestelde groepen in de stad (bron: eigen dataverzameling uitvoeringsorganisaties)	*	*	*	372.675

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

Activiteit 6.4.2.1
Iedere Amsterdammer moet zichzelf kunnen herkennen op allerlei posities en wezenlijk de kans krijgen om zelf ook zo'n positie te bekleden. We zetten in op het bestrijden van de onderliggende factoren stereotypering, vooroordelen en – in het bijzonder – een gebrek aan rolmodellen. Dit doen we onder andere door verhalen te (laten) delen. Via de alliantieregeling ontplooit de alliantie 'Acties voor zichtbaarheid' activiteiten die de zichtbaarheid van achtergestelde groepen vergroot. Ook ontvangen de stadsdelen jaarlijks extra middelen uit de Diversiteitsbegroting die worden aangewend om projecten te ondersteunen die bijdragen aan de bestuurlijke doelen. Het hoge bereik van de activiteiten in 2024 wordt, naast veel andere succesvolle kleinschaliger activiteiten, verklaard door de publicatie van verhalen gebaseerd op het boek 'Migratie als DNA van Amsterdam' van Leo Lucassen in Amsterdamse buurtkranten in het kader van Amsterdam 750. Hiermee werden ruim 300.000 Amsterdammers bereikt.

Activiteit 6.4.2.2

We ondersteunen vrouwen en lhbtiq+ personen bij inbreuk op hun zelfbeschikkingsrecht.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	aantal vrouwen bijgestaan met juridisch advies door VRW (bron: vrouwenrechtswinkel)	523 (2022) **	*	*	672
2	vergoedingen wijziging genderaanduiding in identificatiebewijs in jaar (bron: eigen dataverzameling)	***	*	*	27 ****

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

** in 2022 bestond de Vrouwenrechtswinkel uit één locatie en was 10 maanden open. Vanaf 2023 zijn er in Amsterdam totaal drie vestigingen van de Vrouwenrechtswinkel. De Vrouwenrechtswinkel valt vanaf 2024 onder Bureau Clara Wichmann en niet meer onder de Amsterdam Law Hub, dat heeft extra van inzet van de organisatie gevraagd. Daarnaast is het voor de VRW van belang om de kwaliteit te waarborgen (de aan voldoende tijd voor vrouwen en goed opgeleide studenten) en daarmee niet te snel te groeien. Dit werd onderstreept door het impact onderzoek naar de VRW welke in 2023 is opgeleverd. De ambitie is om in 2026 1.500 vrouwen te bereiken.

*** De vergoeding voor de kosten voor het wijzigen van het geslacht in de geboorteakte en Basisregistratie Personen is in 2024 ingegaan. Peilwaarde ontbreekt.

**** Er is gerekend met het gerapporteerde maandelijkse gemiddelde van 3 vergoedingen in de periode april-augustus 2024. Gemiddeld vragen jaarlijks zo'n 100 Amsterdammers wijziging van geslachtsregistratie aan. Een deel van hen komt in aanmerking voor vergoeding van deze kosten vanuit de Bijzondere Bijstand. Vergoedingen vanuit de Bijzondere Bijstand zijn niet opgenomen in dit overzicht.

Activiteit 6.4.2.2
Zelfbeschikking is het recht op zelfstandigheid en het maken van eigen keuzes. Binnen deze prioriteit brengen we focus aan op de aandachtsgroepen vrouwen en lhbtiq+-personen. Inzet hierop heeft in 2024 plaatsgevonden met de subsidiëring van de vrouwenrechtswinkels en de vergoeding voor de kosten voor het wijzigen van het geslacht in de geboorteakte en Basisregistratie Personen.

Activiteit 6.4.2.3

We ondersteunen vrouwen met afstand tot de arbeidsmarkt zodat zij zelf kunnen kiezen hoe zij hun tijd en talenten inzetten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	aantal vrouwen dat deelneemt aan een empowermenttraject (bron: eigen dataverzameling uitvoerings-organisaties)	*	*	*	971

* waarde ontbreekt omdat deze indicator nieuw is en niet eerder in de planning en control-rapportages is opgenomen.

Activiteit 6.4.2.3
Vrouwen moeten kunnen kiezen hoe zij hun tijd en talenten inzetten, en gelijke kansen hebben om economisch zelfstandig te zijn en een adequate levensstandaard te hebben. Er is nadrukkelijk aandacht voor vrouwen in een kwetsbare positie, in het bijzonder voor vrouwen die niet of praktisch zijn opgeleid. Activiteiten die moeten bijdragen aan meer gelijkheid zijn activiteiten die worden gesubsidieerd via de alliantie 'Gendergelijkheid in werk' op basis van de subsidieregeling ´Allianties inclusie en antidiscriminatie 2023-2025', door financiering van activiteiten via het Servicepunt Emancipatie en door incidentele subsidies vanuit de Diversiteitsmiddelen van de stadsdelen.

Verbonden Partijen
We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting
Programmaonderdeel 6.4 Diversiteit

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Lasten	9,4	10,5	10,1	10,2	0,1
Saldo Baten en Lasten	**-9,4**	**-10,5**	**-10,1**	**-10,2**	**0,0**
Onttrekking	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,5**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal Programma 6.4 Diversiteit	**-8,9**	**-10,5**	**-10,1**	**-10,2**	**0,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een neutraal resultaat. Dit komt door hogere baten van € 0,1 miljoen en hogere lasten van € 0,1 miljoen.

Baten
Er is in dit programmaonderdeel geen sprake van een afwijking op de baten groter dan € 0,2 miljoen.

Lasten
Er is in dit programmaonderdeel geen sprake van een afwijking op de lasten groter dan € 0,2 miljoen.

Reserves
In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Toenemende vooroordelen, discriminatie en uitsluiting als gevolg van maatschappelijke spanningen door onder andere de coronapandemie, oorlog in Oekraïne en het Midden-Oosten, en hoge inflatie.	▪ Wij werken actief aan het wegnemen van de voedingsbodem voor discriminatie en steunen emancipatie initiatieven in de stad. Dit doen we door: De norm te stellen: Wij geven als gemeente het signaal dat geen enkele vorm van discriminatie acceptabel is. We werken bijvoorbeeld aan een campagne om discriminatie tegen te gaan. Faciliteren: het faciliteren van organisaties en bewegingen in de stad door middel van bijvoorbeeld subsidies. Daarnaast zorgen we door onze netwerkfunctie dat signalen uit de stad vroegtijdig bij de gemeente bekend zijn, zodat hierop geanticipeerd kan worden.
2. Toenemende polarisatie in de samenleving en verharding van het publieke debat hebben als gevolg dat partijen meer naar extremen trekken. Daarmee staat tolerantie onder druk met als risico dat kwetsbare groepen minder gehoord, achtergesteld of uitgesloten worden.	▪ We spreken ons uit tegen sentimenten die de rechten van kwetsbare groepen, recht op zelfbeschikking en emancipatie op het spel zetten door in te zetten op lobby (bijvoorbeeld richting het Rijk) om zo alle Amsterdammers in bescherming te nemen.

Beleidskaders

- Visiedocument Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026 "Amsterdam, een stad uit duizenden" (maart 2023)
- Beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026 (december 2023)
- Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen (WGA) (januari 2020 – heden)
- Subsidieregeling allianties inclusiviteit en antidiscriminatie 2023-2025
- Algemene Subsidieverordening Amsterdam

2.7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding

Samenvatting

2.7.1 Inkomensregelingen

- Belangrijkste doel is financiële bestaanszekerheid voor alle Amsterdammers die zelf tijdelijk niet rond kunnen komen doordat zij geen inkomen uit werk of anderszins hebben. Het uitgangspunt daarbij is dat zo veel mogelijk wordt uitgegaan van de behoeften van de Amsterdammer zodat die passend wordt ondersteund op allerlei zaken rondom inkomen zoals minimaregelingen en schuldhulpverlening.
- Het aantal Amsterdammers in de bijstand bereikte in de zomer van 2024 een historisch laag aantal van 34.869. Het gemiddelde aantal was in 2024 rond de 35.500. De reden voor nieuwe bijstandsaanvragen was nog steeds voornamelijk het beëindigen van de WW-uitkering of werk. Door de inflatie en krapte op de arbeidsmarkt liepen de loonsverhogingen in 2024 verder op en kampten verschillende sectoren met een groot personeelstekort. Toch liepen in 2024 de werkloosheidscijfers voor het eerst weer wat op. Ondanks dat lukte het ook om mensen uit de bijstand te helpen richting een baan.
- In 2024 zijn we gestart met de uitvoering van de Agenda Bestaanszekerheid. Er zijn verschillende aanpassingen geweest om onze dienstverlening te vereenvoudigen en te werken vanuit vertrouwen. Zo is in 2024 een coulanter beleid ingevoerd ten aanzien van fraude in de bijstand waarbij niet elke kleine overtreding of misstap direct wordt aangemerkt als fraude. Met de garantieknop hebben mensen die een stap naar betaald werk zetten altijd de zekerheid dat zij snel weer terug kunnen vallen op bijstand mocht werken toch niet lukken. Het aanvragen van een uitkering of bijzondere bijstand is vereenvoudigd.
- De waardering door Amsterdammers die een bijstandsuitkering aanvragen van onze dienstverlening en van de bejegening is gegroeid en hoger dan we ons tot doel hadden gesteld.

2.7.2 Werk, Participatie, Inburgering

- Veel Amsterdammers in de bijstand hebben de afgelopen jaren hun kans op een betaalde baan kunnen verzilveren. Voor een groot deel van de Amsterdammers met een bijstandsuitkering is meer ondersteuning nodig om de stap naar werk te kunnen maken en onafhankelijk van de uitkering te worden. Dat komt omdat hun werkervaring of opleiding onvoldoende aansluit bij de vraag van de markt of omdat mensen kampen met sociale problematiek die de stap naar werk belemmert. Daardoor vlakt de uitstroom uit de uitkering naar werk de afgelopen jaren af.
- Bij de doelgroep statushouders zien we dat nog steeds bijna 50% van de statushouders na drie jaar uitstroomt uit de uitkering.
- In 2024 zijn we met voorrangsregels gaan werken in het taalonderwijs om mensen te bereiken die dit onderwijs het hardst nodig hebben, zoals mensen met een laag opleidingsniveau of mensen met een bijstandsuitkering. We zien dat deze groepen in 2024 beter vertegenwoordigd waren in de klassen. Er waren in 2024 in totaal minder deelnemers dan andere jaren. Dat komt onder andere door de ingang op 1 februari 2024 van nieuwe contracten met de taalscholen die de komende vier jaar het cursusaanbod verzorgen. Daardoor is het cursusaanbod dit jaar met enige vertraging gestart. Daarnaast kende de start van het nieuwe registratiesysteem voor onze dienstverlening dit najaar aanloopproblemen waardoor er minder deelnemers konden worden aangemeld.

2.7.3 Armoede en Schuldhulp

- De bestaanszekerheid van een grote groep Amsterdammers staat al meerdere jaren onder druk. Armoede en schulden zorgen voor dagelijkse stress en belemmeren de kansen van Amsterdammers die met geldzorgen leven. In 2024 is de Hogeschool van Amsterdam gestart met een onderzoek of een groter besteedbaar inkomen leidt tot minder stress en minder belemmeringen. Via dit onderzoek krijgen ongeveer 300 gezinnen in de bijstand twee jaar lang extra financiële steun met 150 euro per maand.
- De inkomensnorm voor de kindregelingen is met ingang van het schooljaar 2023-2024 verhoogd naar 150 procent, voor de duur van twee schooljaren. In december 2024 heeft de gemeenteraad naar aanleiding van een motie dit nogmaals verlengd.
- Amsterdammers die het financieel moeilijk hebben, willen we zo snel mogelijk hulp bieden. Daarom investeerden we ook in 2024 in de samenwerking met partners van onze aanpak Vroegsignalering. We hebben in 2024 met 98 nieuwe partijen een overeenkomst gesloten om betalingsachterstanden te melden. Het totale aantal meldende partijen bedraagt daarmee ruim 350. Mede daardoor zijn er in 2024 49.870 meldingen over een betalingsachterstand in behandeling genomen. Dit is een stijging van 7 procent ten opzichte van 2023.

2.7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden

- Er zijn in 2024 3.826 opvangplekken voor asielzoekers gerealiseerd. Daarnaast werden er 3.173 Oekraïense ontheemden in de gemeentelijke opvang in Amsterdam opgevangen. Hierbij ging het om 57 procent semipermanente opvangplekken.
- De 500 opvangplekken en de ondersteuning voor de groep ongedocumenteerden in de stad is op hetzelfde niveau als in 2023 gecontinueerd.
- Naast de fysieke opvang worden voor deze mensen verschillende vormen van ondersteuning en begeleiding aangeboden. Het gaat bijvoorbeeld om sportstimulering, taalondersteuning, dagbesteding, maar ook om behandeling van post traumatische stoornissen en psychologische zorg voor statushouders.

Financiële toelichting

Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	779,4	706,3	900,6	923,3	22,6
Lasten	1.231,3	1.142,9	1.326,3	1.287,2	-39,1
Saldo Baten en Lasten	**-451,9**	**-436,6**	**-425,6**	**-363,9**	**61,7**
Onttrekking	45,0	28,7	78,6	70,9	-7,7
Toevoeging	41,6	0,2	69,0	83,1	14,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**3,4**	**28,5**	**9,6**	**-12,2**	**-21,8**
Totaal 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding	**-448,5**	**-408,0**	**-416,0**	**-376,1**	**39,9**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	180,9	172,3	177,4	195,4	17,9

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 39,9 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 22,6 miljoen, lagere lasten van € 39,1 miljoen, een lagere onttrekking aan de reserves van € 7,7 miljoen en een hogere toevoeging aan de reserve van € 14,2 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 923,3 miljoen zijn € 22,6 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten door vrijval vanuit de bekostigingsregeling opvang Oekraïense ontheemden. Het voornemen is om deze middelen toe te voegen aan de projectreserve realisatie duurzame opvanglocaties om de financiële risico's en verwerving van middellange en duurzame termijnlocaties voor opvang van Oekraïense vluchtelingen te waarborgen (€ 31,5 miljoen).
- Hogere baten door extra ontvangsten voor de inzet en afhandeling van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagen (€ 1,9 miljoen).
- Lagere baten omdat alleen gerealiseerde lasten van de specifieke uitkering inburgering worden vergoed door het Rijk. In 2024 zijn minder inburgeringstrajecten gestart door een tekort aan taaldocenten, een tekort aan begeleidingscapaciteit, en vertraging door de overgang naar een nieuw registratiesysteem BASIS. Ook loopt de bekostigingssystematiek van het Rijk niet in de pas met de bekostingssystematiek van de gemeente (€ 9,4 miljoen).
- Lagere baten omdat alleen gerealiseerde lasten worden vergoed door het Rijk. Doordat meerdere initiatieven van de specifieke uitkering Kansrijke Wijk later zijn gestart dan gepland (€ 1,4 miljoen).
- Lagere baten omdat alleen gerealiseerde lasten van de specifieke uitkering Wet Educatie Beroepsonderwijs worden vergoed door het Rijk. Minder taaltrajecten gestart dan verwacht door vertraging in de opstartfase van nieuw gesloten contracten, een tekort aan taaldocenten bij taalaanbieders en vertraging door de overgang naar een nieuw registratiesysteem BASIS (€ 1,4 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 1.287,2 miljoen zijn € 39,1 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten bij de verstrekkingen van uitkeringen. De uitkeringslasten worden bepaald door de prijs en het aantal Amsterdammers die een uitkering ontvangen. De lagere lasten worden hoofdzakelijk verklaard doordat we bij de najaarsnota bij het bepalen van het gemiddelde uitkeringsbedrag onvoldoende rekening hebben

gehouden met de eigen inkomsten van bijstandsgerechtigden. Het resultaat is toegevoegd aan de egalisatiereserve (€ 13,0 miljoen).
- Lagere lasten doordat er in 2024 minder inburgeringstrajecten zijn gestart door enerzijds een tekort aan begeleidingscapaciteit en anderzijds een tekort aan taaldocenten (€ 12,1 miljoen).
- Lagere lasten door het niet tijdig invullen van vacatures en doorbelasting van inzet aan het programma (€ 4,3 miljoen).
- Lagere lasten van de Systeemvernieuwing Werk en Inkomen (SVWI), we investeren in een nieuw registratiesysteem voor de begeleiding van bijstandsgerechtigden. Op onderdelen is de oplevering naar 2025 doorgeschoven. Hier staat een onttrekking uit de egalisatiereserve Xaas tegenover (€ 3,1 miljoen).
- Lagere lasten vanwege middelen vanuit het Rijk voor de Alleenverdienersproblematiek. Deze middelen worden niet ingezet voor bijzondere bijstand in 2024 maar worden doorgeschoven naar 2025 (€ 2,1 miljoen).
- Lagere lasten doordat er minder taaltrajecten zijn gestart dan verwacht door vertraging in de opstartfase met nieuwe contracten en een tekort aan taaldocenten bij taalaanbieders (€ 1,7 miljoen).
- Lagere lasten door een latere start op de initiatieven re-integratie, armoede en schulden van de specifieke uitkering Kansrijke Wijk (€ 1,6 miljoen).
- Lagere lasten door het programma Iedereen Kans Op Werk door enerzijds vertraging op project maatschappelijke initiatieven er er minder deelnemers hebben deelgenomen aan instrumenten (€ 1,5 miljoen).

Onttrekkingen reserves
De onttrekking aan de egalisatiereserve Xaas is € 4,2 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door lagere lasten Systeemvernieuwing Werk en Inkomen.

De onttrekking aan de reserve Iedereen Kans Op Werk is € 1,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt met name door lagere lasten op het programma Iedereen Kans Op Werk voornamelijk door vertraging in de start op project maatschappelijke initiatieven (€ 1,5 miljoen).

De onttrekking aan de reserve Sociaal Werk is € 1,5 miljoen lager dan begroot. Dit bedrag dekken we uit de begroting, rekening houdend met verwachte kosten van Pantar en beschut werk in de komende jaren waarvoor de middelen in de reserve voor wordt ingezet.

Toevoegingen reserves
De toevoeging aan de reserve inkomensdeel en conjunctuur is € 13,0 miljoen hoger dan begroot. Deze reserve heeft tot doel het egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het Inkomensdeel. De toevoeging is het resultaat van een lagere lasten bij de verstrekking van uitkeringen. De toevoeging aan de reserve POK is € 1,2 miljoen hoger dan begroting. Dit komt vooral door extra ontvangsten uit voorgaande jaren voor de inzet en afhandeling van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagen.

In de programmaonderdelen volgt een verdere toelichting van de afwijkingen op de baten, lasten, onttrekkingen en toevoegingen.

Investeringen per programma
Niet van toepassing.

Thema's per programma
Digitale stad / informatie:
- De nieuwe werkwijze van de directies Werk, Participatie en Inkomen (WPI) en het systeem BASIS zijn eind september 2024 ingevoerd. Het nieuwe systeem met verschillende applicaties is de basis voor een toekomstbestendig IT-landschap waarmee we verdere innovaties realiseren. Het einddoel is een grotendeels geautomatiseerde dienstverlening. Dit betekent dat burgers sneller en efficiënter geholpen worden en 24/7 online toegang krijgen tot hun eigen dossier, waardoor ze bijvoorbeeld hun gegevens kunnen inzien, aanvragen kunnen indienen of wijzigingen doorgeven wanneer het hen uitkomt.
- De invoering van BASIS kende een aantal aanloopproblemen waardoor er in het laatste kwartaal van 2024 op sommige onderdelen van de dienstverlening vertragingen waren. Met name in de dienstverlening waarbij externe partijen zijn betrokken, zoals inburgering, volwasseneneducatie en gesubsidieerde arbeidsplaatsen. Daarnaast is door de overgang naar het nieuwe systeem voor sommige onderdelen nog geen volledige registratie over het jaar 2024 beschikbaar. Dit vermelden we bij het betreffende onderdeel.

Democratisering:

- We hebben in 2024 samen gewerkt met verschillende maatschappelijk initiatieven die aanvullend kunnen zijn op de dienstverlening van de gemeente bij de begeleiding van bijstandsgerechtigden naar werk, scholing, of participatie.
- In 2024 is de Participatieraad opnieuw vormgegeven. De Participatieraad bestaat uit bijstandsgerechtigden en vertegenwoordigers van belangenorganisaties van bijstandsgerechtigden. Ze adviseert gevraagd en ongevraagd over beleid en verordeningen rond de Participatiewet. De vernieuwing beoogt de rol van de Participatieraad te versterken.

Duurzaamheid:

- In dit begrotingsprogramma staat klimaatrechtvaardigheid centraal. Onze inzet in 2024 was om de energielasten betaalbaar te maken voor Amsterdamse huishoudens met een laag inkomen, zodat de energietransitie ook voor deze huishoudens beschikbaar is. We hebben met bewustwording en kleine energiebesparende maatregelen minima-huishoudens geholpen om op de korte termijn hun energierekening omlaag te krijgen en op die manier ook bij te dragen aan duurzaamheid. Daarnaast hebben we energiecoaches van Stichting !WOON gefinancierd die energieadvies geven aan huis op afspraak. Zij verstrekken en installeren tegelijkertijd kleine energiebesparende maatregelen. Ook buurt-teammedewerkers gaven in 2024 energieadviezen in het verlengde van de financiële dienstverlening. Met een tegoed van € 70 op hun Stadspas konden huishoudens met een laag inkomen energiebesparende producten aanschaffen, online of bij aangesloten winkels en bouwmarkten in de stad. Daarnaast konden met de witgoedregeling Stadspashouders € 250 korting krijgen bij de aanschaf van energiezuinige wasmachines en koelkasten
- Het Regionaal Werkcentrum heeft in 2024 Amsterdammers naar werk geleid in de sectoren voor de energietransitie. Het loopbaanpad Bouw, Techniek en Metaal leidt mensen met laagdrempelige om- en bijscholing op voor een baan in deze sectoren en zorgt ervoor dat meer professionals inzetbaar zijn om de duurzaamheidsambities van Amsterdam op het gebied van wonen en energietransitie te realiseren.

Kansengelijkheid:

- De arbeidsmarkt biedt veel kansen. Met de aanpak Iedereen Kans Op Werk hebben we ondersteuning geboden aan alle bijstandsgerechtigden om hun kans op een betaalde baan te verzilveren, juist voor die Amsterdammers met een minder kansrijk profiel die lange tijd weinig perspectief hadden op een betaalde baan.
- Met het armoedebeleid zijn financiële belemmeringen voor minima om te participeren in de stad verkleind. Het gaat daarbij in het bijzonder om het creëren van gelijke kansen voor kinderen die opgroeien in een minima-gezin.

Het thema Gebieden wordt apart toegelicht in een paragraaf.

2.7.1 Inkomensregelingen

Er is in Amsterdam financiële bestaanszekerheid voor alle Amsterdammers die zelf tijdelijk niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 7.1.1

Er is in Amsterdam financiële bestaanszekerheid (inkomenszekerheid) voor Amsterdammers die zelf niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het Amsterdamse aandeel in het landelijk budget voor uitkeringen (BUIG) ten opzichte van het Amsterdamse aandeel in de werkelijke uitgaven aan uitkeringen (BUIG)	-0,56% (2021)	0,39%	-0,25%	-0,31%
2	Percentage toekenningen van Bijstand aan huishoudens die <12 maanden eerder een uitkering ontvingen	25,9% (2019)	21,7%	17,5%	18%
3	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	794	640	n.v.t.	630
4	Percentage kinderen in uitkerings-gezinnen (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	22,51%	11% (2022)	n.v.t.	10% (2023)
5	Percentage Amsterdammers dat in een klanttevredenheidsonderzoek over de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van werk en inkomen, aan-geeft zich correct bejegend te voelen.	76% (2023)	n.v.t.	n.v.t.	78%

Dit programmaonderdeel beoogt de financiële bestaanszekerheid van Amsterdammers die niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien, te vergroten. In 2024 is gestart met de uitvoering van de Agenda Bestaanszekerheid voor Iedereen, met als visie dat alle Amsterdammers over voldoende en een zeker inkomen moeten kunnen beschikken om mee te kunnen doen in de stad. Dat gaat niet alleen over de hoogte van het inkomen, maar ook over zekere en voorspelbare inkomensdienstverlening. Daarom wordt gewerkt aan verbeteringen langs een aantal uitgangspunten: uitgaan van vertrouwen, uitgaan van de behoeften van de Amsterdammer, aandacht voor specifieke doelgroepen en specifieke gebieden, en vereenvoudigen van regels, processen en systemen.

Met oog op deze uitgangspunten is in 2024 een start gemaakt met het uitwerken van de inkomensbrede dienstverlening. Bij het eerste gesprek over de aanvraag van een bijstandsuitkering wordt met de Amsterdammer breed gekeken naar diens financiële situatie, en of gebruik is gemaakt van alle inkomensondersteunende regelingen waar iemand mogelijk nog meer recht op heeft. Vanuit het uitgangspunt ‘werken vanuit vertrouwen’ is in 2024 een coulanter beleid ingevoerd ten aanzien van fraude in de bijstand: niet elke kleine overtreding of misstap wordt direct aangemerkt als fraude. Ook is gestart met het uitvragen van minder gegevens voor een aanvraag bijstand als dat niet nodig is. Vanuit het uitgangspunt ‘vereenvoudigen’ is onder anderen gewerkt aan het vereenvoudigen van de aanvraag bijzondere bijstand. Een correcte bejegening van de Amsterdammer is in de dienstverlening een belangrijk aandachtspunt.

Om de inkomensonzekerheid bij een stap naar werk te verkleinen, is de Garantieknop in werking gesteld. Daarmee hebben mensen die een stap naar betaald werk zetten altijd de zekerheid dat zij snel weer terug kunnen vallen op bijstand mocht werken toch niet lukken. Ook is in 2024 een belangrijke stap bereikt in het vereenvoudigen van inkomstenverrekening. Voor een deel wordt dat nu automatisch voor de Amsterdammer verwerkt. Hierdoor hoeft de Amsterdammer niet meer elke maand inkomsten door te geven en is altijd verzekerd van een juiste uitkering en het neemt werk bij de uitvoering weg.

Ondanks dat het aantal bijstandsaanvragen de afgelopen drie jaar daalde, zien we op andere fronten juist een toenemend beroep op de ondersteuning van de gemeente. De groep economisch daklozen die een specifieke daklozenuitkering ontvangen groeit bijvoorbeeld. Dat komt door het gebrek aan betaalbare huizen voor de diverse inwoners van Amsterdam. Voor deze groep wordt de begeleiding rondom financiële zelfredzaamheid geïntensiveerd en de samenwerking met schuldhulpverlening verstevigd, ook ter preventie van dakloosheid.

Ook de dienstverlening aan ondernemers is in 2024 verstevigd op het gebied van schuldhulpverlening, maar ook door het bieden van coaching en begeleiding voor het levensvatbaar maken van iemands onderneming. Ook is mogelijk gemaakt dat iemand die niet in aanmerking komt voor Bijstand voor zelfstandingen (Bbz) meteen wordt gecheckt op mogelijk recht op algemene bijstand.

Sinds 2022 verlenen we opvang aan ontheemde Oekraïners die na de inval zijn gevlucht. Deze opvang bestaat zowel uit het bieden van onderdak als het verstrekken van leefgeld als de ontheemden zelf geen inkomen hebben. In 2024 is er aan circa 1300 ontheemde Oekraïners leefgeld verstrekt.

Binnen het handhavingsbeleid is specifiek aandacht voor het voorkomen, klein houden en oplossen van schulden door toedoen van de gemeente. Zo wordt bij terug-vorderingen niet elk klein bedrag geïnd. In 2024 is verder gewerkt aan een sociaal handhavingsbeleid, bijvoorbeeld door bij vorderingen in samenspraak op de persoon toegesneden afbetalingsafspraken te maken.

Ook blijven we investeren in automatisering en digitalisering van onze processen. Met name aan de kant van Werk is daar dit jaar aan gewerkt (BASIS). Uiteindelijk zal dit er toe moeten leiden dat meer tijd over blijft voor het persoonlijke gesprek met de Amsterdammer. We werken met een nieuw dienstverleningssysteem dat onze dienstverlening eenvoudiger, transparanter en toegankelijker maakt. In de toekomst kunnen Amsterdammers daardoor bijvoorbeeld zelf de status van hun aanvraag inzien.

Indicator 1
Amsterdam heeft in 2024 minder uitkeringen verstrekt dan waar het verdeelmodel van het Rijk vanuit ging. Het Amsterdamse bijstandsbestand ontwikkelt zich positiever dan landelijk gemiddelde.

Indicator 2
Ondanks dat het aandeel huishoudens dat in 2024 binnen twaalf maanden opnieuw een beroep op bijstand heeft gedaan, hoger is dan beoogd (0,5 procentpunt), wordt dit aandeel steeds kleiner. Zo is het aandeel ruim 3 procentpunt lager dan het voor-gaande jaar en bijna 8 procentpunt lager dan in het peiljaar 2019. Dat laat zien dat we er steeds beter in slagen om mensen duurzaam uit de uitkering te laten stromen.

Indicator 5
Er is geen streefwaarde opgenomen in de begroting voor het percentage Amster-dammers dat aangeeft zich correct bejegend te voelen. Daarom kan het percentage alleen vergeleken worden met de peilwaarde van 76 procent uit 2023. Voor 2024 is de score lichtelijk gestegen tot 78 procent. Dit hangt ook samen met de hogere klanttevredenheid bij de afhandeling van bijstandsaanvragen.

Activiteit 7.1.1.1

We bieden dienstverlening op maat, waar mogelijk digitaal, we versimpelen de aanvraag van inkomensregelingen, verstrekken tijdig, toetsen op rechtmatigheid en handelen klachten snel af.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Klanttevredenheid over dienstverlening afhandeling bijstandsaanvragen bij instroom	6,9 (2018)	8,0	7,8	8,2
2	Percentage binnen 3 weken afgehandelde aanvragen uitkeringen (exclusief bijzondere doelgroepen)	90% (2018)	76,4%	82%	76,6%
3	Minimumpercentage uitkeringen en kredieten dat rechtmatig is verstrekt	99,8% (2019)	99%	99%	99%
4	Percentage klachten afgehandeld binnen de wettelijke termijn	93% (2018)	73,9%	90%	68,1%
5	Aantal klachten dat per jaar binnenkomt	778 (2018)	1.402	760	877
6	Percentage aanvragen dat digitaal binnenkomt	58,8% (2018)	64,3%	75%	65,6%

Indicator 1
De klanttevredenheid over de afhandeling van bijstandsaanvragen ligt 1,3 punten hoger dan in het peiljaar 2018 en is ook hoger dan de streefwaarde voor 2024. In 2024 zijn we gestart met de Agenda Bestaanszekerheid voor Iedereen. Een van de speerpunten van die agenda is meer uit te gaan van vertrouwen. In dat kader is in 2024 bijvoorbeeld een slag gemaakt in het reduceren van de uitvraag van bewijsstukken bij bijstandsaanvragen. Daarnaast werken we met de Amsterdamse Maatwerk Methode waarbij het gaat om goed luisteren naar de Amsterdammer en slim samenwerken met andere hulpinstellingen.

Indicator 2
Het aandeel aanvragen dat binnen drie weken is afgehandeld is 5,4 procentpunt lager dan beoogd, maar licht gestegen (0,2 procentpunt) ten opzichte van het vorige jaar. Dit is mede het gevolg van het toepassen van meer maatwerk. De toepassing van maatwerk vergt meer tijd.

Indicator 4
De wettelijke termijn voor klachtafhandeling bedraagt zes weken. Deze termijn kan met vier weken worden verlengd tot maximaal tien weken. Het weergegeven percentage gaat over de klachtafhandeling binnen zes weken. Dit was in 2024 68,1 procent en daarmee lager dan de ambitie van 90 procent. Het percentage afgehandelde klachten binnen de maximale tien weken bedraagt 77,4 procent. In het voorgaande jaar is er een achterstand ontstaan in de afhandeling van klachten, door onder andere een toename van een groot aantal (niet voorziene) klachten over de (afhandeling van de) energietoeslag. Deze achterstand is weggewerkt, maar heeft wel een doorwerking gehad in het jaar 2024, waardoor de termijn niet altijd is behaald.

Indicator 5
Het aantal klachten ligt hoger dan de streefwaarde, maar het aantal is aanzienlijk lager dan het voorgaande jaar toen veel klachten betrekking hadden op de energietoeslag. Ook dit is een doorwerking van het aantal klachten in het voorgaande jaar.

Indicator 6
Het aandeel aanvragen dat digitaal binnenkomt ligt 9,4 procentpunt lager dan beoogd. Amsterdammers kiezen vaker voor persoonlijk contact en hulp op het stadsloket met als gevolg meer papieren aanvragen. Dat de keuze valt op persoonlijk contact kan het gevolg zijn van de specifieke situaties en omstandigheden van de Amsterdammer waarvoor maatwerk nodig is en persoonlijk contact nodig is.

Activiteit 7.1.1.2

We richten onze dienstverlening op het bieden van inkomensstabiliteit met zo min mogelijk inkomensschommelingen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Klanttevredenheid van mensen met een bijstandsuitkering met een inkomstenverrekening uit werk	7,0 (2021)	7	7,6	7,2
2	Percentage tijdig en correct verwerkte inkomensverrekeningen van mensen met een bijstandsuitkering met een inkomstenverrekening uit werk	77% (2023)	n.v.t.	n.v.t.	74,7%
3	Aantal mensen met een uitkeringsschuld als gevolg van teveel verstrekte algemene bijstandsuitkeringen	11.887 (2018)	9.687	9.750	8.799
4	Aantal bijstandsgerechtigden dat pro-actief een brede inkomensscan krijgt	volgt	n.v.t.	n.n.b.	n.n.b.

Indicator 1
De tevredenheid over de maandelijkse inkomstenverrekening is met 0,4 procentpunt iets lager dan de streefwaarde. Desondanks is de score hoger dan in het peiljaar 2021, wat aantoont dat we op de goede weg zijn. Verrekening van inkomsten uit werk is een complexe en bewerkelijke aangelegenheid, omdat de Amsterdammer een kopie van de loonstrook moet inleveren. Aan de hand daarvan wordt de aanvullende bijstand vastgesteld, wat kan leiden tot correcties achteraf. Deze onzekerheid over het inkomen kan verklaren waarom de tevredenheidsscore over de maandelijkse inkomstenverrekening lager is. Er wordt doorlopend gewerkt aan het verbeteren van inkomstenverrekening uit werk bij Amsterdammers die ook deels inkomen uit bijstand ontvangen. In 2024 is gestart met automatische inkomstenverrekening, de verwachting is dat dit in 2025 voor Amsterdammers tot een verdere verbetering leidt.

Indicator 2
Dit is een nieuwe indicator waar nog geen streefwaarde voor was opgenomen in de Begroting 2024 omdat we nog geen adequate meetmethode hadden. Het weergegeven percentage geeft de score aan tot en met november 2024 en deze is 2,33 procentpunt lager dan de peilwaarde. Onze indruk is dat dit een te korte periode is om iets over te kunnen concluderen.

Indicator 3
Het aantal is 951 lager dan beoogd. Dit is een positief resultaat dat mede het gevolg is van het voeren van een actief kwijtscheldingsbeleid en de inzet op preventie.

Indicator 4
Dit is een nieuwe werkwijze waarover nu nog geen data beschikbaar zijn. Verwachting was dat over 2024 resultaten gemeld konden worden. Dat is nog niet gelukt omdat de personele capaciteit nog niet op orde was en als gevolg van de overgang naar een nieuw ICT-systeem voor onder andere re-integratieactiviteiten (BASIS). In dit systeem moet ook de brede inkomensondersteuning worden geregistreerd en gerapporteerd, omdat dit bijdraagt aan succesvolle re-integratie. De daadwerkelijke uitbetaling van de uitkering gebeurt via een ander ICT-systeem (Socrates). Het is de verwachting vanaf 2025 over de inkomensscan te kunnen rapporteren. Het doel van deze brede inkomensscan is dat we de gehele financiële situatie van de Amsterdammer in beeld krijgen, zodat we de juiste regelingen, hulp en begeleiding kunnen bieden en niet alleen wordt gekeken naar de enkele aanvraag die iemand komt doen.

Verbonden Partijen

Wigo4it
Amsterdam werkt met Den Haag, Rotterdam en Utrecht samen in de coöperatie Wigo4it. Sinds 2020 is de dienstverlening door Wigo4it aan gemeenten teruggebracht tot alleen digitale ondersteuning van de uitvoeringsprocessen van inkomen. Wigo4it onderhoudt ook het systeem voor Inkomensvoorziening, Socrates.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 7.1 Inkomensregelingen

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	731,2	663,8	724,8	725,2	0,4
Lasten	763,1	741,0	776,5	760,5	-16,0
Saldo Baten en Lasten	**-31,9**	**-77,3**	**-51,7**	**-35,2**	**16,4**
Onttrekking	33,0	18,8	58,4	54,6	-3,8
Toevoeging	41,5	1,3	29,8	42,8	13,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-8,5**	**17,5**	**28,6**	**11,8**	**-16,8**
Totaal 7.1 Inkomensregelingen	**-40,4**	**-59,7**	**-23,1**	**-23,5**	**-0,4**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 0,4 miljoen. Dit komt door hogere baten € 0,4 miljoen, lagere lasten van € 16,0 miljoen, een lagere onttrekking aan de reserves van € 3,8 miljoen en een hogere toevoeging aan de reserves van € 13,0 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 725,2 miljoen zijn € 0,4 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten vanwege het in rekening brengen van de ontruimingskosten van woningen aan woningeigenaren. Daar staan ook hogere lasten tegenover en is daarmee saldo neutraal (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 760,5 miljoen zijn € 16,0 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten door extra inzet op de uitvoeringskosten voor het verstrekken en beheren van uitkeringen (€ 1,0 miljoen).
- Hogere lasten door externe inzet om de achterstanden van de bezwaren energietoeslag af te handelen (€ 0,6 miljoen).
- Hogere lasten voor het ontruimen van woningen door externe partijen. Deze kosten worden in rekening gebracht aan woningeigenaren en zijn per saldo neutraal (€ 0,3 miljoen).
- Lagere lasten bij de verstrekkingen van uitkeringen. De uitkeringslasten worden bepaald door de prijs en het aantal Amsterdammers die een uitkering ontvangen. De lagere lasten worden hoofdzakelijk verklaard doordat we bij de najaarsnota bij het bepalen van het gemiddelde uitkeringsbedrag onvoldoende rekening hebben gehouden met de eigen inkomsten van bijstandsgerechtigden. Het resultaat is toegevoegd aan de egalisatiereserve (€ 13,0 miljoen).
- Lagere lasten van de Systeemvernieuwing Werk en Inkomen (SVWI), we investeren in een nieuw registratiesysteem voor de begeleiding van bijstandsgerechtigden. Op onderdelen is de oplevering naar 2025 doorgeschoven. Hier staat een onttrekking uit de egalisatiereserve Xaas tegenover (€ 3,1 miljoen).
- Lagere beheerlasten door vertraging in de oplevering Basis. Voor het beheer van Basis zijn in 2025 minder lasten gemaakt als gevolg van vertraging in de oplevering(€ 0,7 miljoen).
- Lagere lasten door minder uitgaven op projecten, waaronder minder levensvatbaarheid -onderzoeken en lagere inzet op de terugvordering voor de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (€ 0,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves

De onttrekking aan de reserves is € 3,8 miljoen lager dan begroot.

De onttrekking aan de egalisatiereserve Xaas is € 4,2 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door lagere lasten Systeemvernieuwing Werk en Inkomen.

De onttrekking aan de reserve inkomensdeel en conjunctuur is € 0,3 miljoen hoger dan begroot. De hogere onttrekking heeft te maken met de afdracht aan bedrijfsvoering programma B.

Toevoegingen reserves

De toevoeging aan de reserve inkomensdeel en conjunctuur is € 13,0 miljoen hoger dan begroot. Deze reserve heeft tot doel het egaliseren van overschotten en tekorten

voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het Inkomensdeel.
De toevoeging is het resultaat van een lagere lasten bij de verstrekking van uitkeringen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. De hoogte van het rijksbudget voor de uitkeringsverstrekking is te laag om daaruit alle uitkeringen in de stad te betalen. Als de aantallenontwikkeling (Participatiewet en Bbz) in negatieve zin afwijkt van de landelijke ontwikkeling bestaat het risico dat er minder budget beschikbaar is voor de uitvoering en initiatieven voor bijvoorbeeld versimpelen van de aanvraag.	▪ Amsterdam werkt samen met andere gemeenten aan een voldoende omvang en verdeling van het landelijke uitkeringsbudget. ▪ Amsterdam voert extra interventies uit met als doel om de landelijke trend te volgen. ▪ In de meerjarenbegroting wordt voorzien dat de AMC bijdrage wordt verlaagd (2023 € 8 miljoen, 2024 € 7 miljoen, 2025 € 4 miljoen, 2026 € 0). Vanaf 2026 is de AMC bijdrage structureel € 0. Bij tekorten hoger dan de AMC bijdrage kan een beroep worden gedaan op de daarvoor ingestelde Egalisatiereserve Inkomen en Conjunctuur. ▪ In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met het opvangen van meerjarige tekorten voor zover die niet vanuit de egalisatiereserve kunnen worden opgevangen. ▪ De omvang van de egalisatiereserve per 31/12/2024 bedraagt € 115,3 miljoen.
2. Amsterdam krijgt onvoldoende rijksmiddelen om een eventueel groter beroep op de bijstand voor zelfstandigen (Bbz levensonderhoud) te 3. financieren.	▪ Dit risico heeft zich in 2024 niet voorgedaan. Het blijft wel een actueel risico. De gemeente brengt bij het Rijk onder de aandacht dat er een stijgend beroep op de Bbz levensonderhoud is als gevolg van de afloop van de Tozo, en kaart het financiele knelpunt aan.
4. We werken met Wigo4it aan het beheer van Socrates en gaan voor innovatie naar de markt. Aanpassingen in Socrates kunnen continuïteit, kwaliteit en beschikbaarheid van het systeem (tijdelijk) verminderen	▪ Een onverstoorde dienstverlening en continuïteit van het primaire proces van inkomensverstrekking is te allen tijde prioriteit. Socrates wordt eerst 'gerationaliseerd' (teruggebracht tot de kern functionaliteit) voordat er vernieuwing op aan wordt gebracht.

Beleidskaders

- Participatiewet (2015); dit is de wet die de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en bijstand regelt voor mensen die weinig of geen andere financiële middelen hebben.
- Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (2004); dit besluit regelt de financiële ondersteuning van zelfstandige ondernemers.
- Beleidsregels Participatiewet, IOAW en IOAZ, hierin wordt op gemeenteniveau uitwerking gegeven aan de spelregels van de Participatiewet.

2.7.2 Werk, Participatie en Inburgering

We verbeteren de bestaanszekerheid van Amsterdammers door ze te begeleiden naar duurzaam, betaald werk of door ze perspectief op werk te geven.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 7.2.1

Amsterdammers die dienstverlening ontvangen van de gemeente doen duurzaam en naar vermogen mee.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal bijstandsgerechtigden dat door uitstroom naar werk of scholing uitkerings-onafhankelijk is	4.538 (2018)	3.256	4.250	3.094
2	Percentage van het totaal aantal bijstandsgerechtigden dat door uitstroom naar werk of scholing uitkerings-onafhankelijk is geworden	12% (2018)	9,27%	12%	8,84%

We bieden dienstverlening aan Amsterdammers in de bijstand om hun kansen op werk te vergroten. Ook bemiddelen we deze Amsterdammers op vacatures van werkgevers uit ons netwerk. Als scholing de kansen op werk vergroot, begeleiden we deze Amsterdammers naar een passend opleidingstraject. Dit doen we vooral bij jongeren die nog geen startkwalificatie hebben.

Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn in de afgelopen jaren de meeste Amsterdammers met een bijstandsuitkering, van wie het profiel enigszins aansluit op de vraag van de arbeidsmarkt, uitgestroomd naar werk. Voor de Amsterdammers die vorig jaar nog in de bijstand zaten, geldt veelal dat hun competenties onvoldoende aansluiten bij de vraag van de markt of dat zij kampen met sociale problematiek die de stap naar werk belemmert. Er is dus meer ondersteuning nodig om de stap naar werk te kunnen maken en vaak vraagt dit om een langere inzet van dienstverlening om dit doel te bereiken. Om die reden zagen we afgelopen jaar de uitstroom uit de uitkering naar werk en scholing dalen.

Beperkte beheersing van de Nederlandse taal kan een belangrijke belemmering zijn om naar vermogen te participeren of aan het werk te gaan. Met het cursusaanbod volwasseneneducatie kunnen Amsterdammers het niveau van hun basisvaardigheden verhogen. Basisvaardigheden zijn taal, rekenen en digitale vaardigheden. Het gemeentelijke cursusaanbod heeft door beperkte capaciteit aan taaldocenten structureel te maken met wachtlijsten. Het college wil dat het beschikbare aanbod terechtkomt bij de inwoners die een cursus het hardst nodig hebben. Daarom is de gemeente sinds 2024 met voorrangsregels gaan werken voor bepaalde doelgroepen. Bijvoorbeeld inwoners met een bijstandsuitkering of die weinig onderwijs hebben gevolgd. We zien hierdoor dat bepaalde groepen in 2024 beter vertegenwoordigd zijn in de klassen dan voorgaande jaren. Door ingang van nieuwe contracten op 1 februari 2024 is de start van het cursusaanbod dit jaar vertraagd en zijn er minder deelnemers gestart.

Sinds 2022 is de gemeente verantwoordelijk voor de inburgering van statushouders en gezinsmigranten. We combineren de begeleiding van statushouders naar werk met een divers aanbod aan inburgeringstrajecten, maatschappelijke begeleiding en aandacht voor financiële zelfredzaamheid. Zo zorgen we voor een goede start van nieuwkomers in Amsterdam. Door een tekort aan beschikbare woningen en problemen in de asielketen, moeten statushouders lang wachten in het asielzoekerscentrum (azc). Amsterdam zet in op een zo vroeg mogelijke start van de begeleiding, ook in de azc's buiten Amsterdam. In 2024 was de instroom van inburgeringsplichtige gezinsmigranten onregelmatig en in totaal hoger dan verwacht. Dit heeft tot vertragingen in de begeleiding bij de inburgering geleid.

Opmerking bij de doelenboom en realisatiewaardes
Sinds september 2024 werkt de gemeente met een nieuw systeem voor administratie- en informatiebeheer voor de dienstverlening voor werk, participatie en inkomen: BASIS. De gegevens in dit systeem zijn nog niet geheel gekoppeld aan de rapportage-systemen. Dit heeft effect op de volledigheid van de beschikbare data en informatie van 2024. Hierdoor is het bij enkele indicatoren niet mogelijk om het resultaat volledig te presenteren. Bij die indicatoren wordt het resultaat gepresenteerd t/m augustus 2024. Daarbij wordt vermeld in hoeverre de realisatie op koers lag om de streefwaarde voor 2024 te halen.

Activiteit 7.2.1.1

We begeleiden Amsterdammers duurzaam naar werk, naar scholing of naar participatie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Totaal aantal Amsterdammers dat dienstverlening (inclusief NUG en vroegtijdig schoolverlaters) ontvangt van de gemeente en naar betaald werk is begeleid	7.506 (2017)	9.504	8.100	8.792
2	Totaal aantal Amsterdammers (inclusief NUG en vroegtijdig schoolverlaters) dat dienstverlening ontvangt van de gemeente en is begeleid naar scholing	1.171 (2018)	2.337	1.200	1.224 (t/m augustus)
3	Aantal bijstandsgerechtigden dat nog geen uitzicht heeft op betaald werk dat participeert	14.986 (2017)	11.415	17.000	12.484
4	Aantal Amsterdammers dat niet in staat is zelfstandig te werken en betaald aan het werk is met ondersteuning (Sociaal Werk)	4.180 (2022)	4.270	4.600	4.253
6	Percentage Amsterdammers dat dienstverlening van de gemeente ontvangt en parttime werkt.	7,1% (2022)	7,1%	7,5%	6,9%
7	Aantal banen per 1.000 inwoners in leeftijd van 15-75 (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	995,7	1.008 (2022)	n.v.t.	1.002 (2023)
8	Netto participatiegraad (% mensen tussen de 15-75 dat een baan heeft)	67,5%	72,9%	n.v.t.	72,9% (2023)
9	Percentage werkloze jongeren (1624 jarigen)	1,02%	1% (2022)	n.v.t.	1% (2023)
10	Aantal personen per 10.000 inwoners met een lopend reintegratietraject (BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag)	349	217 (juni 2023)	n.v.t.	209 (april 2024)

Indicator 1
Met de dienstverlening gericht op werk en scholing bereiken we steeds meer Amsterdammers die geen uitkering hebben, onder andere via de scholingstrajecten van het Regionaal Werkcentrum. Daarnaast werken we nauw samen met maatschappelijke initiatieven die veel kwetsbare werkzoekenden in de buurt bereiken, zowel met als zonder uitkering. Ook vanuit de dienstverlening gericht op jongeren, ondersteunen we veel jongeren die van school komen naar werk of een vervolgopleiding. Veel van hen hebben geen uitkering. Daardoor is het resultaat van de dienstverlening richting werk en scholing groter dan beraamd.

Indicator 3
Doordat veel Amsterdammers in de bijstand de stap naar betaald werk (nog) niet kunnen maken, verleggen we de aandacht meer naar dienstverlening gericht op participatie. Sinds 2023 registreren we de inzet van dienstverlening gericht op participatie op een andere manier, waardoor de telling afwijkt van de voorgaande jaren. We zijn bezig om nieuw beleid te ontwikkelen op het gebied van participatie. We zullen de indicator aanpassen op basis van dit nieuwe beleid. We zien wel al een stijgende lijn ten opzichte van vorig jaar en verwachten dat die de komende jaren doorzet.

Indicator 4
Voor veel Amsterdammers in de bijstand die de stap naar werk kunnen maken, is dat alleen mogelijk met extra ondersteuning. Daarom zetten we voor deze Amsterdammers het instrumentarium van Sociaal Werk (zoals jobcoaching en loonkostensubsidie) in. De stijgende lijn van het aantal Amsterdammers werkend via sociaal werk heeft zich in 2024 voortgezet, mede door de brede inzet van de Forfaitaire LKS. Hoe groot deze stijging is, is nog niet vanuit BASIS aan te geven. Tegenover de daling van het aantal sociaal werk-medewerkers met ongeveer 8 procent per jaar staat een compensatie van nieuwe plaatsingen onder de Participatiewet. Per saldo is nog steeds sprake van groei. Deze blijft wel iets achter bij de streefcijfers, twee factoren zijn daarin van belang:

- Ongeveer 10 procent van degenen werkzaam via sociaal werk in 2024 zetten hun werk voort zonder ondersteuning via sociaal werk. Zij hebben geen jobcoaching meer nodig en hun loonwaarde is op 100 procent WML gekomen waardoor de werkgever geen loonkostensubsidie meer ontvangt.
- In het kader van het Breed Offensief geldt sinds 2024 dat de woongemeente de loonkostensubsidie verstrekt. In 2024 zijn tientallen Amsterdammers werkzaam via sociaal werk verhuisd naar een andere gemeente en administratief overgeheveld naar die gemeente. Er zijn veel minder inwoners van buiten de gemeente naar Amsterdam verhuisd en aan de slag gegaan via sociaal werk.

Indicator 6
Omdat voor niet alle Amsterdammers met een bijstandsuitkering een volledig dienstverband haalbaar is, kijken we of we een parttime dienstverband kunnen vinden dat past bij de belastbaarheid van de Amsterdammer. Maar ook hier merken we dat steeds minder Amsterdammers met een bijstandsuitkering aansluiten bij de vraag van de markt, ook bij parttime werk. We zien daarom een daling van plaatsingen op parttime werk.

Activiteit 7.2.1.2

We bieden preventieve dienstverlening aan Amsterdammers.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage Amsterdammers dat dienstverlening heeft ontvangen, aan wie nazorg is geboden nadat zij aan het werk zijn gegaan	36% (2019)	40,5%	40%	38%
2	Percentage Amsterdammers dat dienstverlening heeft ontvangen van de gemeente en dat minstens 6 maanden aan het werk is (% van totale uitstroom naar werk)	87% (2018)	90,7%	90%	89%

Activiteit 7.2.1.3

We vormen een partnerschap en werken samen met werkgevers om een zo goed mogelijke match te bewerkstelligen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal geworven arbeidsplaatsen vervuld	1.932 (2018)	2.283	2.000	2.691

Activiteit 7.2.1.4

We ondersteunen Amsterdammers bij het ontwikkelen van basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) en/of bij hun inburgering, zodat zij aansluiting vinden in werk, scholing of participatie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal deelnemers dat per jaar start met een professionele (digi)taalcursus niet zijnde een inburgeringscursus	5.000	5.005	4.100	1.398 (stand t/m augustus 2024)
2	Percentage van de deelnemers dat aangeeft voortgang te hebben geboekt op competenties betreffende basisvaardigheden	55%	89%	55%	85%
3	Percentage van de deelnemers aan een professionele cursus behaalt niveau A2/1F	28%	37%	29%	n.v.t.
4	Percentage statushouders dat binnen drie jaar na instroom in de Amsterdamse Aanpak Statushouders uitstroomt uit de uitkering	49% (2020)	51%	50%	49%
5	Percentage van de statushouders dat binnen de inburgeringstermijn voldoet aan de inburgering (alleen voor statushouders die vanaf 1 januari 2022 inburgeringsplichtig worden)	Per 2025 beschikbaar	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
6	Percentage statushouders dat binnen vier weken na start inburgeringstermijn is gestart met de inburgering (alleen voor statushouders die vanaf 1 januari 2022 inburgeringsplichtig worden)	beschikbaar in 2024	60%	90%	56% (stand t/m augustus 2024)
7	Percentage van de gezinsmigranten dat binnen vier weken na start inburgeringsplicht begeleiding krijgt van de gemeente	beschikbaar in 2024	17%	90%	3%

Indicator 1
Door de overgang naar het nieuwe systeem BASIS zijn er nog geen gegevens over het aantal gestarte deelnemers sinds september 2024. In voorgaande jaren startte bijna de helft van alle deelnemers (ongeveer 46 procent) tussen september en december. Om de streefwaarde van 4.100 deelnemers te halen, moeten eind augustus daarom minstens 2.200 deelnemers zijn gestart. Dat zijn er in werkelijkheid 1.398. De achterstand komt doordat op 1 februari 2024 de nieuwe contracten zijn ingegaan met de taalscholen die de komende vier jaar het cursusaanbod verzorgen. Deze overgang zorgt altijd voor vertraging bij de start.

Indicator 3
Door de overgang naar een nieuw administratiesysteem is het op dit moment niet mogelijk om over deze indicator te rapporteren. Voor het meten van de indicator is een begin- en een eindregistratie van deelnemers nodig. De beginregistratie staat in het oude systeem, maar het is nog niet mogelijk om het taalniveau te registreren in het nieuwe systeem. Hierdoor hebben we geen eindregistratie om de voortgang van deelnemers te kunnen beoordelen.

Indicator 6
Door de overgang naar het nieuwe systeem BASIS zijn er nog geen gegevens over het aantal gestarte statushouders sinds september 2024. Vanwege capaciteitsproblemen bij de taalscholen kunnen statushouders minder snel starten met hun inburgeringslessen dan gewenst. In sommige inburgeringsroutes gelden vaste startmomenten, waarbij de timing van aanmelding net ongelukkig uit kan pakken. Daarnaast heeft de overgang naar BASIS ervoor gezorgd dat voor een aantal maanden niet alle taalscholen toegang hadden tot de aanmeldingen van statushouders. De periode tussen aanmelding vanuit de gemeente en start bij de taalschool is in 56 procent van de gevallen korter dan vier weken.

Indicator 7
In 2023 en afgelopen jaar was de instroom van inburgeringsplichtige gezinsmigranten onregelmatig en in totaal veel hoger dan verwacht. Door achterstanden bij DUO zijn in een keer zeer veel nieuwe gezinsmigranten bij ons aangemeld. De groep gezinsmigranten met een eenmaal opgelopen achterstand blijft in deze indicator meetellen zolang zij dienstverlening ontvangen. Er is extra personeel geworven om de achterstanden weg te werken. Zij beginnen met de langst wachtenden. Daardoor ontstaan ook bij de nieuwe instroom achterstanden. De indicator geeft daarom geen relevant beeld van de huidige inhaalslag in de dienstverlening aan gezinsmigranten. Om daar een indicatie van te geven geeft het aantal vastgestelde Persoonlijk Plannen Inburgering en Participatie (PIPs) voor gezinsmigranten een beter beeld. Iedere inburgeraar krijgt een PIP waarin de passende inburgeringsroute wordt vastgelegd. Het is de start van het inburgeringstraject. Het aantal vastgestelde PIPs voor gezinsmigranten is in 2024 1621; ruim tweemaal hoger dan in 2023 (746).

Verbonden Partijen

Pantar

Pantar heeft de opdracht werk te bieden aan Amsterdammers met een nog lopende Wsw-indicatie (Wet sociale werkvoorziening). Deze mensen zijn aangewezen op werk onder begeleiding in een groep of op beschut werk. In het uitvoeringsbesluit Sociaal Werk is de taak als uitvoerder van Wsw bevestigd en is Pantar partner in het netwerk van sociaal werk, als vangnet voor de doelgroep van de Participatiewet. Daarnaast ontwikkelt Pantar zich verder als een sociale firma.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 7.2 Werk, Participatie en Inburgering

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	22,7	25,2	42,2	29,4	-12,7
Lasten	239,0	256,5	278,9	254,4	-24,4
Saldo Baten en Lasten	**-216,3**	**-231,2**	**-236,7**	**-225,0**	**11,7**
Onttrekking	3,4	8,6	11,5	8,1	-3,4
Toevoeging	0,0	-1,3	22,7	22,7	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**3,4**	**9,9**	**-11,2**	**-14,6**	**-3,4**
Totaal 7.2 Werk, Participatie en Inburgering	**-212,9**	**-221,3**	**-247,9**	**-239,6**	**8,3**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 8,3 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 12,7 miljoen, lagere lasten van € 24,4 miljoen en een lagere onttrekking aan de reserves van € 3,4 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 29,4 miljoen zijn € 12,7 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten omdat alleen gerealiseerde lasten van de specifieke uitkering inburgering worden vergoed door het Rijk. In 2024 zijn minder inburgeringstrajecten gestart door een tekort aan taaldocenten, een tekort aan begeleidingscapaciteit, en vertraging door de overgang naar een nieuw registratiesysteem BASIS. Ook loopt de bekostigingssystematiek van het Rijk niet in de pas met de bekostingssystematiek van de gemeente (€ 9,4 miljoen).
- Lagere baten omdat alleen gerealiseerde lasten worden vergoed door het Rijk. Doordat meerdere initiatieven van de specifieke uitkering Kansrijke Wijk later zijn gestart dan gepland (€ 1,4 miljoen).
- Lagere baten omdat alleen gerealiseerde lasten van de specifieke uitkering Wet Educatie Beroepsonderwijs worden vergoed door het Rijk. Minder taaltrajecten gestart dan verwacht door vertraging in de opstartfase van nieuw gesloten contracten, een tekort aan taaldocenten bij taalaanbieders en vertraging door de overgang naar een nieuw registratiesysteem BASIS (€ 1,4 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 254,4 miljoen zijn € 24,4 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten doordat de voorziene exploitatiebijdrage in de begroting van Pantar niet volledig is meegenomen in de begroting van de gemeente. Dit in verband met onduidelijkheid in hoeverre het eigen vermogen van Pantar beschikbaar was om een deel daarvan in te zetten als eigen bijdrage. De gemeente dekt de volledige bijdrage (€ 1,1 miljoen).
- Lagere lasten doordat er in 2024 minder inburgeringstrajecten zijn gestart door enerzijds een tekort aan begeleidingscapaciteit en anderzijds een tekort aan taaldocenten (€ 12,1 miljoen).
- Lagere lasten door het niet tijdig invullen van vacatures en doorbelasting van inzet aan het programma (€ 3,6 miljoen).
- Lagere lasten doordat er minder taaltrajecten zijn gestart dan verwacht door vertraging in de opstartfase met nieuwe contracten en een tekort aan taaldocenten bij taalaanbieders (€ 1,7 miljoen).
- Lagere lasten door een latere start op de initiatieven re-integratie, armoede en schulden van de specifieke uitkering Kansrijke Wijk (€ 1,6 miljoen).
- Lagere lasten door het programma Iedereen Kans op Werk door enerzijds vertraging op project maatschappelijke initiatieven (€ 0,9 miljoen) en er minder deelnemers hebben deelgenomen aan instrumenten (€ 0,5 miljoen), totaal (€ 1,5 miljoen).
- Lagere lasten door opstartproblemen en verloop van personeel op de verschillende projecten die gefinancierd worden door Preventie met Gezag middelen vanuit het Rijk, welke gecoördineerd worden door Actiecentrum Veiligheid en Zorg (€ 0,8 miljoen).

- Lagere lasten omdat het programma Iedereen Kans Op Werk minder beleidscapaciteit heeft gevraagd (€ 0,7 miljoen).
- Lagere lasten doordat er minder werkbrigadisten van de regeling loonwaardesubsidie gebruik hebben gemaakt (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten doordat er minder externe medewerkers zijn ingezet voor het ontwikkeling en beheer van zelfbouwapplicaties (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten op het masterplan Nationaal Programma Samen Nieuw West, onderdeel werk en bestaanszekerheid omdat niet alle initiatieven hebben geleid tot een voldragen plan en uitvoering. Deze middelen blijven beschikbaar in de reserve coalitiemiddelen 22-26 voor latere jaren (0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves
De onttrekking aan de reserves is € 3,4 miljoen lager dan begroot.

De onttrekking aan de reserve Iedereen Kans Op Werk is € 1,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt met name door lagere lasten op het programma Iedereen Kans Op Werk voornamelijk door vertraging in de start op project maatschappelijke initiatieven (1,5 miljoen).

De onttrekking aan de reserve Sociaal Werk is € 1,5 miljoen lager dan begroot. Dit bedrag dekken we uit de begroting, rekening houdend met verwachte kosten van Pantar en beschut werk in de komende jaren waarvoor de middelen in de reserve voor wordt ingezet.

De onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen 22-26 is € 0,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door lagere lasten bij masterplan Nationaal Programma Samen Nieuw West.

Toevoegingen reserves
De toevoeging aan de reserves is gelijk aan de begroting waardoor hier niets wordt toegelicht.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Het aantal te huisvesten vluchtelingen kan in korte tijd nog verder toenemen door landelijke en internationale ontwikkelingen	▪ De ontwikkelingen worden in de gaten gehouden o.a. via de landelijke regietafel Migratie & Integratie.
2. De taalontwikkeling en inburgering van Amsterdammers blijven achter door een landelijk tekort aan (taal)docenten, waardoor de participatie van Amsterdammers moeizaam verloopt.	▪ We agenderen de problematiek bij het Rijk om gezamenlijk acties te ontwikkelen om het tekort op zowel korte als lange termijn op te lossen, bijvoorbeeld door het versoepelen van certificeringseisen of het verbeteren van het opleidingssysteem voor taaldocenten. We kijken ook kritisch naar welke onderdelen van de cursussen kunnen worden uitgevoerd door een andere professional dan een gecertificeerd taaldocent.

Vervallen risico's	Maatregelen
1. Minder baanmogelijkheden voor Amsterdammers met een afstand tot de arbeidsmarkt als gevolg van verdere escalatie van de oorlog in Oekraïne en de inflatie, waardoor de (lokale) economie krimpt en de bedrijvigheid in sectoren afneemt.	▪ Vanuit het Werkgeverservicepunt en het Regionaal Werkcentrum monitoren we de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, om zo tijdig te kunnen anticiperen. Zowel de landelijke trend, als de ontwikkelingen bij de G4- gemeenten en CBS-publicaties worden periodiek in de gaten gehouden. Daarnaast wordt WSP, Sociaal Werkkoepel en RWC het gebruik van het instrument Loonkostensubsidie bij werkgevers onder de aandacht gebracht.

Beleidskaders

- Participatiewet (2015). Deze wet regelt de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en bijstand voor mensen die weinig of geen andere financiële middelen hebben (waaronder andere uitkeringen).
- Wet sociale werkvoorziening (1997). Deze wet regelt dat gemeenten onder speciale voorwaarden werk aanbieden aan burgers die niet mee kunnen doen op de reguliere arbeidsmarkt. De toegang tot deze regeling is met de start van de Participatiewet gestopt, met behoud van rechten voor huidige deelnemers.
- Banenafspraak en quotumregeling (2013). Volgens het Sociaal akkoord uit 2013 moeten er begin 2026 in totaal 125.000 banen zijn bijgekomen voor mensen met een arbeidsbeperking, waarvan 25.000 banen in de overheidssector. Ieder jaar moeten de werkgevers zorgen voor een bepaald aantal extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking, anders gaat de quotumregeling in.
- Bouwstenen Doorontwikkeling Sociaal Domein (2018). Hierin worden de hoofdlijnen beschreven voor de doorontwikkeling van het sociaal domein.
- Uitvoeringsbesluit Sociaal Werkkoepel (2018). De gemeente wil meer Amsterdammers met een arbeidsbeperking kunnen begeleiden naar werk.
  We richten daarom een Sociaal Werkkoepel op met bedrijven en sociale firma's.
  De gemeente voert regie op de samenwerking in de koepel, op voldoende werk en op betere doorstroming naar passend werk.
- Leidraad Participatie (2016). Hierin heeft het college van B en W nadere uitgangspunten vastgelegd voor de uitvoering op het gebied van meedoen in de samenleving.
- Koersbesluit Re-integratie (2016). In dit koersbesluit heeft de gemeenteraad nieuwe en aanvullende uitgangspunten vastgelegd voor het re-integratiebeleid en de vertaling daarvan naar de re-integratieactiviteiten van de gemeente.
- Beleidskader 'De Amsterdamse inzet voor vluchtelingen en ongedocumenteerden' 2023-2027. Dit beleidskader richt zich op de opvang en begeleiding van vluchtelingen waaronder asielzoekers, Oekraïense ontheemden en ongedocumenteerden en expliciet niet op statushouders.
- In de Raadsbrief over de Amsterdamse uitwerking van het nieuwe inburgeringsstelsel (nov 2021) wordt toegelicht hoe de inburgering er vanaf 2022 in Amsterdam uitziet. Nieuwe wet inburgering is per 1 januari 2022 van kracht.
- Beleidskader Amsterdamse aanpak gezinsmigranten vanaf 2022. In dit beleidskader staan de uitgangspunten en onderdelen van een Amsterdamse aanpak gezinsmigranten, waarmee de gemeente Amsterdam invulling geeft aan haar verantwoordelijkheden voor gezinsmigranten.
- In de Raadsbrief over het Regionaal Werkcentrum (22 juni 2020) wordt de organisatie en dienstverlening van het Regionaal Werkcentrum toegelicht.
- In de Tijdelijke Regeling Aanvullende crisisdienstverlening COVID 19 is de positie en functie van het Regionaal Mobiliteitscentrum vastgelegd en zijn de bijbehorende middelen voor aanvullende dienstverlening, Praktijkleren en aanvullende middelen voor het werkfit houden van mensen uit de doelgroep Banenafspraak vastgelegd.
- Raadsbrief Iedereen Kans Op Werk (6 december 2022).
- Raadsbrief Taaloffensief 2023-2026.

2.7.3 Armoede en Schuldhulp

We verminderen het aantal Amsterdammers dat moeite heeft om rond te komen en/of problematische schulden heeft en vergroten zo de kansen voor Amsterdammers.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 7.3.1

Het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen om zo de kansen voor deze Amsterdammers te vergroten.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage van de Amsterdammers met een laag inkomen dat moeite ervaart om rond te komen	37% (2014)	36%	33%	33%
2	Percentage Amsterdammers met schulden dat daar problemen mee heeft	65% (2018)	63%	63%	58%

In 2024 wilden we opnieuw het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen, verkleinen. Het doel bleef om zo de kansen voor Amsterdammers met een laag inkomen te vergroten. We gaan hiermee de chronische systeemstress waar Amsterdammers mee kampen tegen. We hebben de focus gelegd op het bieden van perspectief en rust. We verzachtten de armoede van Amsterdammers met een laag inkomen met diverse minimaregelingen, zoals de Stadspas en Gratis openbaar vervoer voor ouderen. Veel inzet was erop gericht om te voorkomen dat armoede doorgegeven wordt aan de volgende generatie. Zo boden we aan kinderen en jongeren een pakket van regelingen gericht op financiële ondersteuning, participatie en het vergroten van de kansen in de samenleving.

De inkomensnorm om in aanmerking te komen voor kindregelingen was eerder met ingang van schooljaar 2023-2024 tijdelijk verhoogd naar 150 procent voor de duur van twee schooljaren. In 2024 is door de gemeenteraad besloten om deze tijdelijke verhoging voort te zetten. Op deze manier ondersteunen we gezinnen met een laag inkomen bij de gestegen lasten.
In 2024 zijn we gestart met het project Gezin en Geld. Met dit onderzoeksproject krijgen circa 300 gezinnen in de bijstand voor een periode van twee jaar extra financiële steun met 150 euro per maand; een gift waarvan zij zelf mogen beslissen hoe dit te besteden. Dit onderzoek duurt 2,5 jaar.
Verder hebben we in 2024 samen met het Ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid (SZW) en het Nationaal Programma Samen Nieuw-West een meerjarige subsidie verleend aan Stichting Studiezalen. Deze stichting heeft als doel om gezinnen in Nieuw-West te ondersteunen met integrale hulp op het gebied van onder andere werk, inkomen, armoede, schulden en opvoedingsvragen. We monitoren dit met een langjarig onderzoek. Op deze manier gaan we komende jaren de impact en meerwaarde van deze vorm van ondersteuning monitoren.
Naast financiële steun werkten we samen met verschillende partners in de stad waaronder stichting SINA, Neighborhood Feminists en FBNA om ook materiële steun te bieden, zoals bij het verstrekken van voedsel, kindregelingen en het op makkelijk bereikbare plekken aanbieden van menstruatieproducten. Via twee partners werden er over de stad ongeveer 200 uitgiftepunten beheerd. Deze punten worden steeds vaker bezocht. We zagen in 2024 een toename in het gebruik van het aantal meegenomen producten.
Schulden van Amsterdammers met geldproblemen hielden we klein door schulden al in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren en aan te pakken. We werkten aan het bieden van schuldenrust voor Amsterdammers via onze afspraken met schuldeisers om mee te werken aan schuldregelingen en sociaal te incasseren. Ook breidden we onze aanpak Vroegisgnalering uit door met meer partijen afspraken te maken over het doorgeven van meldingen over betalingsachterstanden. Aan mensen met schulden boden we proactief hulpverlening aan om de schulden aan te pakken en op te lossen.

Via de methodiek van Route 020 zorgen we voor stress-sensitieve schuldhulpverlening aan Amsterdammers met problematische schulden om duurzaam, financieel zelfredzaam te worden. In 2024 slaagde de Kredietbank Amsterdam erin om 88 procent van de voorgestelde schuldregelingen te doen slagen.

In 2024 leende de Stadsbank van Lening 56.548 keer geld uit voor spullen die mensen als onderpand brachten. Dat was iets minder dan in 2023 (58.507). Het totale bedrag dat mensen bij de Stadsbank van Lening hebben geleend is juist gestegen. Dat komt vooral doordat goud duurder is geworden. Daardoor kregen mensen een hoger bedrag voor hun spullen en hoefden zij minder spullen als onderpand te brengen.
De Stadsbank van Lening wil graag met Amsterdammers in gesprek en hen doorverwijzen naar de Buurtteams als ze misschien geldproblemen hebben. In 2024 zijn er 330 gesprekken met Amsterdammers om deze problemen vroeg te signaleren. Dat is een stijging van ongeveer 50 procent ten opzichte van 2023.

Activiteit 7.3.1.1

We bieden kinderen uit een gezin met een minimuminkomen voorzieningen aan om te kunnen deelnemen aan sport en cultuur en om ondersteund te worden in onderwijsdeelname om zo de kansengelijkheid te vergroten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage minimahuishoudens met kinderen dat met tenminste één kindregeling bereikt wordt	88% (2017)	88%	87%	83%
2	Aantal gebruikte activiteiten door kinderen en jongeren van minimahuishouden op het gebied van cultuur, sport, recreatie en onderwijs.	104.000 (2017)	87.684	132.500	93.435

Indicator 1
We zien dat het gebruik van onze regelingen voor kinderen met 83 procent hoog blijft. Er is ten opzichte van het voorgaande jaar een daling van 5 procentpunt. Dit komt omdat de inkomensgrenzen om voor een (kind)regeling in aanmerking te komen verhoogd is naar 150 procent van het sociaal minimum. Dit is een nieuwe doelgroep en het duurt meestal enkele jaren om een groot deel van een nieuwe doelgroep te bereiken. De verwachting is dat het bereik over enkele jaren weer hoger is. In het afgelopen jaar zijn gerichte bereikacties uitgevoerd om het bereik te verhogen. In bepaalde gebieden en wijken waar veel kinderen wonen zijn gezinnen geïnformeerd over de verhoging van de inkomensnorm en is de samenwerking met het teams Ondersteuning Ondernemers geïntensiveerd. Aan het begin van het schooljaar 2023-2025 is de informatie over de verhoging van de inkomensnorm van de kindregelingen via nieuwsbrieven aan professionals en aan scholen onder de aandacht gebracht.

Indicator 2
We zien dat het aantal activiteiten ten opzichte van 2023 gegroeid is met 5.751 activiteiten. Dat betekent dat het aantal activiteiten sinds de coronacrisis weer toeneemt. Het aantal blijft nog wel onder het eerder verwachte aantal. De verwachte streefwaardes zijn opgegeven voor de coronacrisis en zijn achteraf gezien te hoog ingeschat.

Activiteit 7.3.1.2

We bieden minimaregelingen aan alle Amsterdammers met een laag inkomen en zetten in op doelgroepen waar het bereik van de regelingen relatief laag is.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage minima-huishoudens dat tenminste één minimaregeling gebruikt.	73% (2020)	76%	76%	73%
2	Het aantal unieke gebruikers van de Stadspas (*Minima die minstens 1x per jaar gebruikt maken van de stadspas).	58.000 (2017)	68.837	81.000	80.235
3	Percentage van het aantal Stadspashouders die minstens 1 keer per jaar gebruik maken van de stadspas.	48% (2017)	52%	67%	66%
4	Percentage minimahuishoudens met werk of eigen bedrijf als belangrijkste inkomstenbron die minstens één minimaregeling ontvangen (*voorheen werd alleen het percentage minimahuishoudens met werk als belangrijkste inkomstenbron vermeld)	24% (2020)	27%	36%	28%

Indicator 1
Het percentage minima-huishoudens dat tenminste een minimaregeling gebruikt is met 3 procentpunt licht gedaald. Dit komt omdat de inkomensgrenzen om voor een (kind) regeling in aanmerking te komen verhoogd zijn naar 150 procent van het sociaal minimum. Dit is een nieuwe doelgroep en het duurt meestal enkele jaren om een groot deel van een nieuwe doelgroep te bereiken. De verwachting is dat het bereik over enkele jaren weer hoger is.

Indicator 2
Het unieke gebruik is gegroeid ten opzichte van 2023 (66 procent ten opzichte van 52 procent, van 68.837 naar 81.000 unieke gebruikers). Dankzij een aantal acties zoals het aanbieden van een gratis krant, fitness aanbod voor vrouwen, de witgoedactie, waarbij Amsterdammers een duurzamer huishoudelijk apparaat met korting konden aanschaffen en de actie met Energievouchers waarbij Amsterdammers korting kregen bij energiebesparende maatregelen. Dit leidde ertoe dat meer mensen de Stadspas daadwerkelijk gebruikt hebben.

Indicator 4
Dit percentage is over 2024 28 procent en is daarmee met één procent gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor. We blijven ons inspannen om deze groep te bereiken met doelgroepgerichte communicatie.

Activiteit 7.3.1.3

Samen met partners bereiken we Amsterdammers met beginnende geldproblemen om in een vroeg stadium in te grijpen en het verder oplopen van schulden te voorkomen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het aantal meldingen van partners over betalingsachterstanden waarover contact is gezocht met de betrokken Amsterdammer	29.700 (2022)	46.820	30.000	49.870
2	Het percentage van de meldingen vroegsignalering dat leidt tot contact met de Amsterdammer over mogelijke interventies	73% (2022)	82%	80%	81%

Samen met partners bereiken we Amsterdammers met beginnende geldproblemen om in een vroeg stadium in te grijpen en het verder oplopen van schulden te voorkomen. We werken nauw samen met partijen zoals woningcorporaties en zorgverzekeraars via de aanpak Vroegsignalering. Aan mensen met schulden bieden we hulpverlening om de schulden aan te pakken en op te lossen. Het aantal meldingen van partners over betalingsachterstanden waarover we contact zochten met de betrokken Amsterdammers stijgt de afgelopen jaren. Dat komt mede door een steeds groter aantal partijen dat meldingen doet over betalingsachterstanden van inwoners. In 2024 sloten we met 98 nieuwe partijen een overeenkomst om meldingen van betalingsachterstanden door te geven.

Activiteit 7.3.1.4

We bieden schuldhulpverlening aan Amsterdammers met problematische schulden om duurzaam, financieel zelfredzaam te worden.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage van de Amsterdammers die hebben deelgenomen aan een schuldhulpverleningstraject en voor wie de problematische schulden zijn opgelost	45% (2022)	51%	47%	56%
2	Percentage van de Amsterdammers die een schuldhulpverleningstraject hebben gevolgd, waar een oplossing voor de schulden (nog) niet mogelijk is en die wel financieel redzaam zijn geworden	15% (2022)	21%	15%	20%

Indicator 1
Het percentage Amsterdammers dat heeft deelgenomen aan een schuldhulpverleningstraject en voor wie de problematische schulden zijn opgelost is in 2024 met 5 procentpunt gestegen. De stijging komt omdat we naast saneringskredieten veel diverse schuldenoplossingen aanbieden, zoals sociale leningen, betalingsregelingen en herfinancieringen. Ook richten we ons op de brede hulpvraag en onderliggende problemen van Amsterdammers met schulden. Door die onderliggende problemen op te lossen, worden Amsterdammers meer financieel zelfredzaam. In sommige situaties gebeurt dit ook voordat een schuldhulpverleningstraject is afgerond.

Indicator 2
Het percentage van de Amsterdammers dat een schuldhulpverleningstraject heeft gevolgd en waar een oplossing voor de schulden (nog) niet mogelijk is, maar die wel financieel redzaam zijn geworden, was nagenoeg stabiel ten opzichte van 2023. Het verschil kwam door een kleine toename van het aantal mensen waarmee het na de start van een hulpverleningstraject niet meer lukte om in contact te komen.

Activiteit 7.3.1.5

We belenen bij de Stadsbank van Lening op een zorgvuldige manier aangeboden onderpanden, met als oogmerk om bij te dragen aan de financiële zelfredzaamheid van de klant.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	De tevredenheid van de klant over de dienstverlening van de Stadsbank van Lening	8,2 (2020)	n.v.t.	8,2	8,3

Verbonden Partijen
We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	25,4	17,3	50,6	53,6	3,1
Lasten	229,1	145,4	187,8	188,5	0,7
Saldo Baten en Lasten	**-203,7**	**-128,1**	**-137,2**	**-134,9**	**2,3**
Onttrekking	8,6	1,3	8,7	8,3	-0,5
Toevoeging	0,1	0,2	8,2	9,4	1,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**8,5**	**1,1**	**0,5**	**-1,1**	**-1,6**
Totaal 7.3 Armoede en Schuldhulp	**-195,2**	**-127,0**	**-136,7**	**-136,0**	**0,7**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 0,7 miljoen. Dit komt vooral door hogere baten van € 3,1 miljoen, hogere lasten van € 0,7 miljoen, een lagere onttrekking aan de reserves van € 0,5 miljoen en een hogere toevoeging aan de reserves van € 1,2 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 53,6 miljoen zijn € 3,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten door extra ontvangsten voor de inzet en afhandeling van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagen (€ 1,9 miljoen).
- Hogere baten door afhandeling van oude leningen schuldhulp (€ 0,8 miljoen).
- Hogere baten door de hoge goudprijs waardoor we meer inkomsten uit verkoop en beleningen hebben bij de Stadsbank van Lening (€ 0,4 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 188,5 miljoen zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten door de voorlopige afrekening van de buurtteams over het boekjaar 2024 (€ 2,2 miljoen).
- Hogere lasten als gevolg van groei gebruik van minimaregelingen zoals de studietoeslag en de pc voorziening kinderen (€ 1,1 miljoen).
- Lagere lasten vanwege middelen vanuit het Rijk voor de Alleenverdieners-problematiek. Deze middelen worden niet ingezet voor bijzondere bijstand in 2024 maar worden doorgeschoven naar 2025 (€ 2,1 miljoen).
- Lagere lasten door vertraging in de investering voor het vervangen van de verkoop-module en minder inzet op uitvoeringskosten door het niet kunnen invullen van vacatures (€ 0,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen reserves
De onttrekking aan de reserve Xaas is € 0,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt doordat er geen middelen zijn onttrokken voor het vervangen van de verkoopmodule.

Toevoegingen reserves
De toevoeging aan de reserve POK is € 1,2 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door extra ontvangsten uit voorgaande jaren voor de inzet en afhandeling van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Omdat de armoederegelingen open-einderegelingen zijn, bestaat de kans op zowel een onder- als een overbesteding.	▪ De uitgaven voor armoederegelingen zijn nauwlettend gemonitord. Waar nodig hebben wij bijgestuurd.
2. Een groter beroep op schuldhulpverlening dan wij op dit moment kunnen bieden qua capaciteit en budget als gevolg van de toename van de inflatie en onzekere energiekosten. Wettelijk zijn wij verplicht schuldhulpverlening aan te bieden. Bij een groter beroep op schuldhulpverlening dan wij kunnen bieden kunnen mogelijk (ongewenste) wachtlijsten ontstaan of zullen armoederegelingen naar beneden bijgesteld moeten worden om financiële ruimte voor schuldhulpverlening te creëren.	▪ De ontwikkelingen in het gebruik hebben we nauwlettend gevolgd en waar nodig bijgestuurd.

Beleidskaders

- Participatiewet (2015). Deze wet regelt de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en bijstand voor mensen die weinig of geen andere financiële middelen hebben (waaronder andere uitkeringen).
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (2012). Deze wet regelt dat burgers bij problematische schulden een beroep op de gemeente kunnen doen voor hulp.
- Plan van aanpak Werkende minima (2020).
- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2021-2025, Op weg naar schuldenrust (2021).
- Kamerbrief Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden (Schouten), 12 juli 2022; Begroting 2024 207 H3.7.3.
- Kamerbrief Implementatieplan Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden, 25 november 2022: vanaf 2023 structureel aanvullende middelen voor gemeenten voor het verbeteren van de dienstverlening op het terrein van armoede en SHV.
- Beleidsbrief Armoede en Schulden van 2022 tot 2024 (2023).
- Agenda Bestaanszekerheid, gemeente Amsterdam (2023).
- Pandbeleningen: Burgerlijk Wetboek, Titel 2D van Boek 7 schrijft de regels voor pandbeleningen voor.
- Gevonden voorwerpen: hierover staan in het Burgerlijk Wetboek de regels voor de taakuitvoering 'zorgplicht onbeheerde zaken'. Het gaat over de registratie en het beheer van verloren en gevonden voorwerpen.

2.7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden

We bieden opvang aan asielzoekers en vluchtelingen, zorgen voor een prettig woon- en leefklimaat en maken het mogelijk dat ze mee kunnen doen aan de maatschappij.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 7.4.1

Vluchtelingen die in Amsterdam worden opgevangen, verblijven in een prettig woon- en leefklimaat en doen volwaardig mee aan de maatschappij.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Totaal aantal opvangplekken in Amsterdam	8.764	6.731	8.063	7.499
1a	Aantal opvangplekken voor asielzoekers	4.500 (2025)	3.361	4.478	3.826
1b	Aantal opvangplekken voor ongedocumenteerden	500 (2025)	500	500	500
1c	Aantal opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne	3.784 (2025)	2.870	3.085	3.173

Amsterdam ligt op koers om per medio 2025 aan de opgave van de Spreidingswet te voldoen. Er zijn in 2024 3.826 opvangplekken voor asielzoekers gerealiseerd. Daarnaast werden eind 2024 3.173 Oekraïense ontheemden in de gemeentelijke opvang in Amsterdam opgevangen. Hierbij ging het om 57 procent semipermanente opvangplekken. De 500 opvangplekken en de ondersteuning voor de groep ongedocumenteerden in de stad is op hetzelfde niveau als in 2023 gecontinueerd.

Naast de fysieke opvang werden voor deze mensen verschillende vormen van ondersteuning en begeleiding aangeboden. Het gaat bijvoorbeeld om sportstimulering, taalondersteuning, dagbesteding, maar ook om behandeling van post traumatische stoornissen en psychologische zorg voor statushouders. Om deze nieuwkomers goed te laten landen in hun nieuwe buurt, zetten we community builders en brugfunctionarissen in op de gemengde wooncomplexen waar statushouders wonen. Community builders dragen bij aan het vormen van gemeenschapszin op gemengde locaties met woonstarters en statushouders. Brugfunctionarissen betrekken en benaderen statushouders en leggen verbindingen in de wijk. Bij de opvang en ondersteuning van asielzoekers, statushouders, vluchtelingen en ongedocumenteerden zijn veel partijen in de stad betrokken. Het programma Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden coördineert die inzet.

In 2024 heeft de gemeenteraad het beleidskader ‘De Amsterdamse inzet voor vluchtelingen en ongedocumenteerden’ vastgesteld, waarin de doelstellingen voor de opvang, ondersteuning en begeleiding voor de brede doelgroep is geformuleerd.

Verbonden Partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	0,0	0,0	83,1	115,0	31,9
Lasten	0,0	0,0	83,1	83,8	0,7
Saldo Baten en Lasten	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**31,2**	**31,2**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	8,2	8,2	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**-8,2**	**-8,2**	**0,0**
Totaal 7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden	**0,0**	**0,0**	**-8,2**	**23,0**	**31,2**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 31,2 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 31,9 miljoen en hogere lasten van € 0,7 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 115,0 miljoen zijn € 31,9 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten door vrijval vanuit de bekostigingsregeling opvang Oekraïense ontheemden. Het voornemen is om deze middelen toe te voegen aan de project-reserve realisatie duurzame opvanglocaties om de financiële risico's en verwerving van middellange en duurzame termijnlocaties voor opvang van Oekraïense vluchtelingen te waarborgen (€ 31,5 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 83,8 miljoen zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen doordat meer inzet nodig was van de programmaorganisatie. Anderzijds lagere lasten voor opvang korte termijnlocaties, zorgpartijen en locatiebeheer (€ 0,8 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen

Onttrekkingen reserves

In dit programmaonderdeel zijn er geen onttrekkingen aan reserves.

Toevoegingen reserves

De toevoeging aan de reserves is gelijk aan de begroting waardoor hier niets wordt toegelicht.

Risicobeheersing

Actuele Risico's	Maatregelen
1. Als gevolg van een verharding in de samenleving bestaat de kans dat er minder draagvlak komt voor het opvangen van ontheemden met als risico dat er minder opvangplekken kunnen worden gerealiseerd.	▪ We handelen proactief op signalen en ontwikkelingen zowel van interne als externe partijen zodat tijdig kan worden geanticipeerd op negatieve ontwikkelingen. En we hanteren een zorgvuldige informatie- en communicatiestrategie.
2. Als gevolg van de krappe woningmarkt en het stijgen van huisvestingskosten, bestaat de kans dat er onvoldoende betaalbare opvanglocaties beschikbaar zijn met als risico dat we de taakstelling voor opvang niet kunnen realiseren.	▪ We realiseren zoveel mogelijk langjarige opvangvoorzieningen.
3. Als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt bestaat de kans dat ontheemden in de asielopvang niet de benodigde begeleiding en ondersteuning krijgen die nodig is met als risico dat deze mensen onvoldoende in de maatschappij mee kunnen doen.	▪ We maken prestatieafspraken met betrokken partijen.

Beleidskaders

- Richtlijn 2013/32/EU betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (herschikking): beoogt de vaststelling van gemeenschappelijke procedures voor de toekenning of intrekking van internationale bescherming van onderdanen uit derde landen of statenlozen.
- Richtlijn betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen en bijbehorend uitvoeringsbesluit: schrijven voor dat aan ontheemden uit Oekraïne in Nederland recht op opvang en medische zorg gegeven is. En onderwijs voor minderjarige kinderen. Het geeft hen ook de mogelijkheid om te werken.
- Vreemdelingenwet 2000: schrijft de wetgeving voor de toelating en uitzetting van vreemdelingen, het toezicht op vreemdelingen die in Nederland verblijven, en de grensbewaking voor.
- Regeling opvang ontheemden uit Oekraïne: regels voor de huisvesting en verzorging van ontheemden als gevolg van het oorlogsgeweld in Oekraïne.
- Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers. Deze wet richtte het zelfstandige bestuursorgaan Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) op dat belast is met de materiële en immateriële opvang van asielzoekers.
- Wet Gemeentelijke taak mogelijk maken asielvoorzieningen (‘spreidingswet’): geeft de regels om een wettelijke taak van gemeenten om opvangvoorzieningen voor asielzoekers mogelijk te maken ten behoeve van een stabiel en wendbaar stelsel van asielopvang om daarmee aan internationaalrechtelijke verplichtingen te voldoen.
- Faciliteitenbesluit opvangcentra: bevat de regels over de faciliteiten voor opvang van asielzoekers en de financiële vergoeding aan gemeenten die daarmee gepaard gaat.
- Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne: deze regeling bevat de bekostiging van de opvang voor ontheemden uit Oekraïne.

2.8 Veiligheid

Samenvatting

2.8.1 Brandweer en Crisisbeheersing

Ons doel is om voorbereid te zijn op crises en rampen. Dit hebben we in 2024 gedaan door bij te dragen aan de Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland (VrAA) voor het leveren van brandweerzorg en crisisbeheersing.
Het beheer van Bevolkingszorg is met ingang van 1 januari 2024 overgedragen van de gemeente Amsterdam naar de VrAA.
Daarnaast beschermen wij de democratische rechtsorde en openbare orde. We hebben onze werkzaamheden erop gericht om risico's te beheersen en gevaar te voorkomen aangaande bijvoorbeeld terrorismegevolgbestrijding, voetbal, demonstraties, evenementen en extremisme.
In 2024 hebben er meer dan 3.000 demonstraties plaatsgevonden, een verdubbeling ten opzichte van 2023.

2.8.2 Openbare Orde en Veiligheid

Het jaar 2024 mag een bewogen jaar worden genoemd waarin veel is gebeurd. Voorbeelden hiervan zijn de opening van het Holocaustmuseum, de dodenherdenking op 4 mei, de studentenprotesten met bezettingen, de herdenking van 7 oktober, de Ajax-Maccabi rellen en de onrustige jaarwisseling.

In 2024 hebben we te maken gehad met 249 explosies bij woningen en bedrijven. Die hebben stuk voor stuk een grote impact op de omwonenden. We ervaren in Amsterdam een zeer grote problematiek rond personen met onbegrepen gedrag. Het aantal neemt toe en het wonen is geconcentreerd in kwetsbare gebieden. Helaas zien we een stijgende lijn in het aantal (dodelijke) geweldslachtoffers. In steeds meer wijken in de stad wordt overlast ervaren van dak- en thuislozen (dronkenschap, verslaving en dakloosheid). Zo ook van jeugdgroepen die zich crimineel gedragen. Daarnaast krijgen we steeds meer zicht op ondermijning in de stad. Geconstateerd is dat fraude in de zorg een nieuw groot probleem betreft. Daarnaast hebben we steeds meer zicht op de schaal waarin in de toeristische detailhandel fraude plaatsvindt.

De veiligheidssituatie in Amsterdam vraagt veel van de betrokken diensten. Er wordt een intensieve campagne gevoerd richting het Rijk om de omvang van ons politie apparaat structureel te vergroten in de vorm van een hoofdstad contingent. Er is nu sprake van een chronische onderbezetting. Naast alle inzet die nodig is ter begeleiding van demonstraties en openbare orde verstoringen is er ook veel capaciteit nodig voor het bewaken en beveiligen van personen. De helft van de personen die beveiliging nodig heeft volgens het nationale stelsel woont in Amsterdam. De politie heeft de grootste moeite om het recherche werk op peil te houden en de bezetting van de politiebureaus in de wijken op orde te houden.

Door alle ontwikkelingen ligt er een grote druk op de BOA's in de stad, de straat-coaches, de hosts, jongerenwerkers en buurtouders. Dit stelsel van oren en ogen draagt enorm bij aan de leefbaarheid en het beteugelen van overlast en wanordelijkheden. Het is echter een kwetsbaar stelsel dat veel inzet en doorlopende investeringen vergt.

Financiële toelichting

Programma 8 Veiligheid

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	20,1	29,6	33,9	38,4	4,5
Lasten	251,2	290,0	295,5	296,7	1,2
Saldo Baten en Lasten	**-231,1**	**-260,3**	**-261,6**	**-258,4**	**3,2**
Onttrekking	3,3	9,7	11,0	10,3	-0,7
Toevoeging	5,6	11,0	11,0	8,5	-2,5
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-2,4**	**-1,3**	**0,0**	**1,8**	**1,8**
Totaal 8 Veiligheid	**-233,5**	**-261,6**	**-261,5**	**-256,6**	**5,0**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	117,3	119,1	122,5	127,0	4,4

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 5,0 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 4,5 miljoen, hogere lasten van € 1,2 miljoen en hogere bijdrage vanuit de reserves van € 1,8 miljoen. Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 wordt volledig veroorzaakt door afwijkingen in programmaonderdeel 8.2. Voor de toelichting wordt daarom verwezen naar de toelichting bij dit programmaonderdeel.

Onttrekkingen
Lagere onttrekkingen aan de reserve Coalitiemiddelen doordat de programma-organisatie van het Nationaal Programma Samen Nieuw West kampt met een achterstand in de uitvoering waardoor de bestedingen in 2024 zijn vertraagd. Het niet bestede deel schuift door en zal in 2025 worden gerealiseerd (€ 0,6 miljoen).

Toevoegingen
Lagere toevoegingen aan de reserve Amsterdam 750 jaar. Deze toevoeging bestaat uit het exploitatiesaldo van het programma Amsterdam 750. In 2024 waren de exploitatie uitgaven van dat programma hoger dan begroot waardoor er minder kon worden toegevoegd aan de reserve. De oorzaak voor de hogere exploitatie uitgaven ligt in het feit dat voor de grote evenementen contracten zijn afgesloten met producenten waarvoor in 2024 betalingen voor gebruikelijke voorbereidingskosten die producenten moeten maken, verschuldigd waren (€ 2,5 miljoen).
Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen

Investeringen per programma

Binnen het programma loopt de investering in inrij beperkende maatregelen. Het betreft een totale investering van € 12 miljoen waarvoor we in 2024 € 5,05 miljoen hebben uitgegeven. Daarnaast is in 2024 € 0,07 miljoen besteed aan uitbreiding van het wagenpark met een heftruck ten behoeve van Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte.
De geplande uitbreiding van de vloot nautisch met een extra patrouilleboot is niet gerealiseerd in 2024 omdat bleek dat Programma Varen een identieke boot wilde aanschaffen en is besloten tot gezamenlijke aanbesteding. De verwachting is dat de aanbesteding in 1e kwartaal 2025 wordt afgerond en de bouw in maart 2025 kan starten.

Thema's per programma

Digitale stad / informatie:
- We werken aan een goed datafundament om zo onder andere ondermijning tegen te kunnen gaan. In 2024 is daar een plan van aanpak voor ontwikkeld.
- We hebben een agenda Digitale veiligheid. In 2024 is daar een integrale stuurgroep voor opgericht.
- We zorgen voor compliant en niet-discriminerende algoritmen die ook opgenomen zijn in het landelijke algoritme register.
- We verbeteren de informatie huishouding op de samenwerkingsomgeving zodat documenten beter vindbaar zijn, en werken we aan betere inrichting en afscherming van de informatie.

Door het toepassen van metadata en betere zoekfuncties kunnen de documenten voor de behandeling van een Woo-verzoek sneller en trefzekerder worden gevonden. In het kader van Digitaal Samenwerken worden alle documenten verhuisd naar de nieuwe samenwerkingsomgeving.
- We bewaken het correcte gebruik van persoonsgegevens in de veiligheidsketen en werken volgens het principe privacy by design.
- In 2024 is de scanfiets met succes in gebruik genomen. Deze fiets detecteert objecten in de openbare ruimte en draagt zo bij aan de verkeersveiligheid. In samenwerking met een burgerpanel zijn ethische aspecten en privacy gewaarborgd. Data-analyse van de scanfietsdata wordt gebruikt voor optimalisatie van infrastructuur en handhaving.

Democratisering:
- Het demonstratierecht is een essentieel onderdeel van onze rechtsstaat en van dit recht wordt in Amsterdam veel gebruikgemaakt. Het aantal demonstraties in Amsterdam is het afgelopen jaar verdubbeld. Wij zetten ons, samen met politie en OM, in om deze demonstraties zo goed mogelijk te faciliteren, en zo het grondrecht op demonstreren te beschermen.
- Onze toezicht en handhaving speelt door gebiedsgericht werken en in samenwerking met burgers, ondernemers, bezoekers, in op hun behoeften om invloed uit te oefenen op de directe leef- omgeving.
- Wanneer individuen en groepen hun ideologische doelen met ondemocratische middelen en geweld trachten te bereiken, komt de democratische rechtsorde onder druk te staan. Dan treden wij op met de aanpak radicalisering en extremisme. De aanpak verschilt per situatie. Geradicaliseerde individuen waar een geweldsdreiging

vanuit gaat worden opgenomen in de integrale persoonsgerichte aanpak radicalisering.
- Veiligheidsactiviteiten hebben we uitgevoerd in overleg met of samen met bewoners en ondernemers. Het programma betreft primair veiligheid in buurten, daarbij zijn bewoners en ondernemers belangrijke partners. Denk aan samen met ondernemers uitdenken hoe een winkelcentrum veiliger kan worden en samen met bewoners uitdenken welke maatregelen hun buurten veiliger maken.

Duurzaamheid:
- In de vergunningverlening voor evenementen stellen we specifieke eisen voor energiegebruik, afvalscheiding en gebruik van statiegeldsystemen.
- Er wordt gewerkt aan een visie op mobiliteit. Onderdeel daarvan is om meer gebruik te maken van de dienstfiets in plaats van de auto.
- In de aanbesteding van aanschaf van auto's is het aantal elektrische auto's verhoogd. De levering van elektrische vrachtwagens voor wegsleep vindt naar verwachting in 2027 en 2028 plaats, afhankelijk van hoe snel fabrikanten kunnen leveren.

Kansengelijkheid:
- Met onze groeps-en wijkaanpakken hebben we ons gericht op het veiliger maken van buurten, zodat jongeren veilig kunnen opgroeien en bewoners zich veilig kunnen voelen. In de wijken met de grootste veiligheidsopgave in de stadsdelen Zuidoost en Nieuw-West, hebben we extra maatregelen genomen om de veiligheid van de woonomgeving te vergroten.
- Met onze persoonsgerichte aanpakken dragen we samen met zorg- en veiligheids-partners bij aan het creëren van oplossingen en nieuwe kansen. Dit hebben we gedaan voor personen die criminaliteit (dreigen te) plegen en/of ernstige overlast veroorzaken en de direct betrokkenen in hun leefomgeving. Dezen hebben veelal een (zeer) problematische achtergrond. Met een combinatie van straf en zorg werken we aan een nieuw perspectief. We hebben ook een persoonsgerichte aanpak gericht op slachtoffers van seksueel geweld.
- Door de intensieve samenwerking met onze partners hebben we de problematiek rondom (drugs)criminaliteit in de wijken goed in beeld. Samen met onze partners, de jongerenpunten, jeugdzorg en het onderwijs, bieden we jongeren die in de criminaliteit verzeild zijn geraakt of daarin dreigen af te glijden hulp en kansen op verschillende leefgebieden.

2.8.1 Brandweer en Crisisbeheersing

Voorbereid zijn op crises en rampen. Brand wordt zoveel mogelijk voorkomen en waar nodig bestreden.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 8.1.1

Voorbereid zijn op crises en rampen. Brand wordt zoveel mogelijk voorkomen en waar nodig bestreden.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal incidenten Brandweer PRIO 1, 2, 3 binnen gemeentegrens	11.626 (2021)	8.829	n.v.t.	10.292
2	Aantal GRIP situaties	13 (2021)	11	n.v.t.	6

Doel 8.1.1
Onze taken op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, gemeenschappelijke meldkamer en de geneeskundige hulpverlening bij (dreigende) rampen en crises worden uitgevoerd door de Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland (VrAA). Wij nemen deel aan deze verplichte gemeenschappelijke regeling die in 2008 is opgericht.
Voor de indicatoren is geen sprake van een begrote waarde. De indicator nummer 1 rapporteren we op basis van de realisatie die we ontlenen aan de jaarrekening van de Veiligheidsregio.

Activiteit 8.1.1.1

We financieren de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland voor het leveren van brandweerzorg en crisisbeheersing.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het aantal afgehandelde adviezen brandveiligheid	1.035 (2021)	1.409		1.459
2	Paraatheidspercentage Brandweer	95% (2021)	95%	95%	95%

Doel 8.1.2

Beschermen van de democratische rechtsorde en openbare orde en voorbereid zijn op (grote) evenementen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal C-evenementen (risicovolle evenementen)	9 (2021)	7	n.v.t.	15
2	Aantal Demonstraties	1.450 (2021)	1.656	n.v.t.	3.075
3	Aantal Grip situaties	13 (2021)	11	n.v.t.	6

Doel 8.1.2
Ons doel is om de democratische rechtsorde en openbare orde te beschermen. Alles wat we doen is erop gericht om risico's te beheersen en gevaar te voorkomen aangaande voetbal, demonstraties, evenementen en gewelddadig extremisme.
In 2024 waren de spanningen rondom de oorlog in het Midden-Oosten prominent aanwezig in de stad. Daarbij kwam het een aantal keren tot geweldsincidenten en openbare ordeverstoringen. Dit werd zichtbaar bij een aantal demonstraties, rondom voetbal en andere evenementen in de stad. De voorbereidingen leverde daarmee extra werkdruk op. Dat geldt ook voor demonstraties in het algemeen. In 2024 verdubbelde het aantal demonstraties nagenoeg naar ruim 3.000.
Voor deze indicatoren is geen sprake van een begrote waarde. We rapporteren alleen op basis van de realisatie.

Activiteit 8.1.2.1

We bereiden ons voor op crisis en grote evenementen en adviseren over grootschalig (politie)optreden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal voorbereidde subdriehoeken en Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (SGBO's)	47 (2021)	25	n.v.t.	70
2	Aantal brieven op basis van de wet openbare manifestaties (WOM)	74 (2021)	25	n.v.t.	77

In 2024 is gewerkt aan het opstellen van de wettelijk verplichte planvormen. Het betreft het beleidsplan, dekkingsplan, crisisplan en regionaal risicoprofiel van Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland voor de beleidsperiode 2025-2028. De wereld is aan verandering onderhevig. De Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland (VrAA) beweegt mee met de veranderingen die op de regio afkomen. Die veranderingen brengen ook risico's met zich mee. Deze risico's leiden soms tot incidenten met slachtoffers en schade. Dan gaat het niet alleen over flitsrampen (explosie of brand), maar juist ook over de klimaatcrisis of de coronacrisis.
Er worden zes prioritaire risico's onderscheiden in het nieuwe regionaal risicoprofiel waarbij VrAA een rol heeft in de gevolgbestrijding. De prioritaire risico's zijn:
- Uitval van vitale voorzieningen (gas, elektra, drinkwater, gedigitaliseerde processen, informatiediensten);
- Klimaatverandering (overstromingen, droogte, neerslag, storm, hitte);
- Ziektegolf;
- Terrorisme;
- Grote en complexe branden;
- Militaire en statelijke dreiging.

Verbonden Partijen

Veiligheidsregio Amsterdam-Amsterlland
Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) is een van de 25 veiligheidsregio's in Nederland. Het beslaat het gebied van de volgende gemeenten:
- Aalsmeer
- Amstelveen
- Amsterdam
- Diemen
- Ouder-Amstel
- Uithoorn

Zij voert de wettelijke taken uit op grond van de wet veiligheidsregio uit.
Bij alle doelstellingen in dit programmaonderdeel schakelen we de VrAA in.

Financiële toelichting

Programmaonderdeel 8.1 Brandweer en Crisisbeheersing

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	3,6	3,0	3,4	3,4	0,0
Lasten	89,4	96,6	97,5	97,5	0,1
Saldo Baten en Lasten	**-85,9**	**-93,6**	**-94,1**	**-94,1**	**0,0**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 8.1 Brandweer en Crisisbeheersing	**-85,9**	**-93,6**	**-94,1**	**-94,1**	**0,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een neutraal resultaat.

Baten
Er zijn geen afwijkingen welke groter zijn dan € 0,2 miljoen om nader toe te lichten.

Lasten
Er zijn geen afwijkingen welke groter zijn dan € 0,2 miljoen om nader toe te lichten.

Reserves
In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Amsterdam krijgt te maken met een aanslag of langdurige crisis waarop de gemeente direct moet handelen vanuit haar zorgplicht voor de veiligheid van haar inwoners en bezoekers.	Aanwezigheid van een parate crisisorganisatie in samenwerking met de Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland. Het proces rondom demonstraties wordt geoptimaliseerd in overleg met driehoek.

Beleidskaders

Wet Veiligheidsregio's
Op 1 oktober 2010 is de Wet Veiligheidsregio's in werking getreden. Deze wet brengt brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing samen in één organisatie.

Beleidsplan Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland
In dit beleidsplan formuleren we de beleidsvoornemens van Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) voor de komende jaren. Daarmee vervullen we de wettelijke plicht zoals die in artikel 14 van de Wet Veiligheidsregio's staat. We willen met dit beleidsplan onze sleutelpartners in de crisisbeheersing binden, zoals de politie, de partijen rondom waterveiligheid en belangrijke beheerders van vitale infrastructuren.

2.8.2 Openbare Orde en Veiligheid

De openbare orde en veiligheid handhaven van mensen, goederen en gebieden.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel 8.2.1

Amsterdam is een veilige en leefbare stad voor bewoners en bezoekers.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Veiligheidsindexen (4 stuks): Geregistreerde criminaliteit, ervaren overlast, ervaren slachtofferschap, onveiligheidsbeleving	geregistreerde criminaliteit (158), gerapporteerd slachtoffer-schap (145), overlast (150) en de onveiligheids-beleving (117) (2021)	geregistreerde criminaliteit (164), gerapporteerd slachtoffer-schap (140), overlast (150) en de onveiligheids-beleving (116)		geregi-streerde criminaliteit (165), gerap-porteerd slachtoff-erschap (152), overlast (154) en de onveiligheids-beleving (117)

Doel 8.2.1

De veiligheidsindex is een maat voor veiligheid in de buurt. Hoe lager de cijfers, hoe veiliger het is. De index wordt elke vier maanden berekend voor alle 108 buurten in de politieregio Amsterdam. Daaronder vallen de gemeenten Amsterdam, Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn. De veiligheidsindex maakt het mogelijk buurten met elkaar te vergelijken en laat zien hoe de veiligheid verandert in de tijd. Veiligheid is niet alleen afhankelijk van criminaliteit. Ook overlast van bijvoorbeeld dronken mensen op straat of jongeren is van invloed. Daarnaast is van belang hoe veilig de bewoners zich voelen in hun buurt. De veiligheidsindex is daarom opgebouwd uit drie deelindexen: criminaliteit, overlast en onveiligheidsbeleving.

Activiteit 8.2.1.1

We bestrijden criminaliteit en ondermijning.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal sluitingen/waarschuwingen	71/67 (2021)	72/52	90/70	67/37
2	Aantal bezochte adressen bij controles (ondermijningsbrigade/ integrale controles)	41/29 (2021)	97/128	100/150	124/210
3	Aantal opgestarte Bibob dossiers (bouw en horeca)	1.735 (2021)	1.735	1.985	1.725

Activiteit 8.2.1.1

Sluitingen

Het aantal sluitingen / waarschuwingen is ongeveer gelijk aan 2023. Er is ten opzichte van vorig jaar een nieuwe categorie sluitingen bijgekomen. Sinds 1 januari 2024 heeft de burgemeester de bevoegdheid om woningen te kunnen sluiten na een explosie. Dit is in 2024 acht keer gebeurd. De overige 59 sluitingen hadden te maken met drugs en/ of wapens.
Het aantal explosies is in 2024 toegenomen. Explosies vinden voornamelijk plaats bij woningen, maar ook bij horecazaken en andere bedrijfspanden. De achtergrond van explosies is divers.

Ondermijningsbrigade

Er zijn 124 multidisciplinaire controles uitgevoerd onder de vlag van de Ondermijningsbrigade (OMB) in de regio Amsterdam/Amstelland. De brigade is breed ingezet bij de aanpak van de parallelle economie in de binnenstad (toeristenbranche). Er zijn veel opslagbedrijven gecontroleerd en acties uitgevoerd in en bij opslagruimtes onder woningen in het kader van de explosievenaanpak. In een opslag onder een appartementencomplex is onder andere 54 kilo illegaal vuurwerk aangetroffen.

Daarnaast voerde de OMB in het kader van de *ondermijningsvergunningplicht* (art. 2.16 APV) controles uit. De brigade trof meerdere aanwijzingen aan voor ondergronds bankieren en witwassen, illegaal gokken, en arbeidsuitbuiting. Naast grote geldbedragen zijn ook drugs en wapens in beslag genomen.
In de Hoogstraten heeft de ondermijningsvergunningplicht geleid tot het weigeren van de aanvragen van 12 ondernemingen waar een (hoog) risico op ondermijnende activiteiten vanuit ging (17 procent van de totale aanvragen). Uit evaluatie blijkt dat het aanwijzingsbesluit grotendeels de verwachte resultaten heeft opgeleverd. De APV is gewijzigd in 2024 zodat de vergunningplicht ook kan worden opgelegd bij gelieerde bedrijven van ondernemingen aan wie de vergunning is geweigerd elders in de stad.

Bibob
In 2024 zijn 1.725 nieuwe Bibob-screeningen gestart bij vergunningaanvragen bouw, horeca, evenementen, en op basis van de aanwijzingsbesluiten voor Hoogstraten en de autoverhuurbranche. Daarnaast zijn 140 dossiers behandeld, die uit eerdere jaren dateerden. In 2024 is het Bibob-werkproces aangepast op onder andere de nieuwe Omgevingswet. Werkinstructies zijn aangepast en de Bibob formulieren verbeterd om de administratieve lasten voor ondernemers zo klein mogelijk te maken. We adviseerden randgemeenten in complexe politiek-bestuurlijk gevoelige Bibob dossiers. Verder zijn cursussen gegeven aan iedereen die werkt voor of met de Gemeente Amsterdam en die te maken heeft met de Wet Bibob.
Er is in 2024 belangrijke jurisprudentie gepubliceerd naar aanleiding van financiele analyse van een Bibob-dossier in Amsterdam. De rechtbank ging mee in de financiele bevindingen van de gemeente die leidden tot intrekking van een horeca-vergunning, hetgeen de weg effent voor verdere soortgelijke aanpak.

Drugsregulering
Naast de preventieve en repressieve aanpak van drugscriminaliteit zijn we ook onderzoek gestart hoe drugsregulering oplossingen kan bieden. Met de internationale conferentie Dealing with Drugs en een vervolgconferentie in Warschau waaraan we meewerkten, heeft de burgemeester in 2024 het debat aangejaagd over reguleren van drugs. Samen met vele organisaties en andere steden is een manifest ondertekend voor samenwerking op dit terrein. Na de resultaten van de tijdelijke xtc-shop in Amsterdam en de ontwikkeling van een blauwdruk voor een experiment zal de reguleringsagenda, voor zover mogelijk met andere steden, verder worden uitgewerkt.

Weerbaarheid
In 2024 hebben we meer dan 50 weerbaarheidstrainingen georganiseerd, zowel intern als extern, met meer dan 500 deelnemers. Deelnemers zijn alerter geworden op mogelijke (onbedoelde) betrokkenheid bij criminele activiteiten, hebben beter inzicht gekregen in corruptierisico's en zijn goed geïnformeerd over de Amsterdamse Aanpak Ondermijning. Ze weten wie hierbij betrokken zijn en waar ze terecht kunnen met vermoedens van crimineel gedrag. Naar aanleiding van signalen van zorgfraude en misbruik van overheidsgelden in de zorg en andere onderdelen van het sociaal domein geven we samen met het cluster Sociaal vorm aan een aanpak om risico's te verkleinen.

Mensenhandel en illegale prostitutie
De gemeente Amsterdam heeft ook in 2024 ingezet op bewustwording over mensenhandel, door voorlichting aan professionals en jongeren. Er is speciale focus gelegd op het bestrijden van criminele uitbuiting van jongeren: intensivering samenwerking met partners, meer aandacht onder opsporingsinstanties voor het non punishment-beginsel en het belang van de vervolging van daders. Daarnaast is de samenwerking tussen onder meer gemeente, OM en politie geïntensiveerd ten aanzien van mensenhandel en migratiecriminaliteit. Dat gaat om diverse vormen van uitbuiting waaronder arbeids- en criminele uitbuiting.
We hebben ons ingezet voor veilige vergunde werkplekken voor sekswerkers. Dat gebeurt door vergunningverlening, toezicht en handhaving, met aandacht voor het bevorderen van innovatie in de vergunde sector. En we hebben activiteiten uitgevoerd gericht op het realiseren van veilige werkplekken in een erotisch centrum in Amsterdam-Zuid. Het circuit van illegale prostitutie groeit, en vereist onverminderde inzet in de vorm van controles en handhaving en doorgeleiding naar zorg. Op de aanpak van facilitators binnen de illegale prostitutie, waar veel seksuele uitbuiting voorkomt, is meer ingezet.

Bovenstaande vertaalt zich in onder meer de volgende cijfers:
- de gemeente heeft tot en met november 2024 25 signalen van mensenhandel ontvangen. Aan al deze signalen wordt opvolging gegeven met en door de partners.
- er waren in 2024 in totaal 110 controles op illegale prostitutie vanuit woningen en hotels. Bij signalen mensenhandel wordt er tijdens de controles altijd contact opgenomen met Team Mensenhandel van de politie.

Activiteit 8.2.1.2

We versterken de weerbaarheid van buurten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal geprioriteerde integrale gebieds- en thematische aanpakken	-	58	67	67
2	Aantal huishoudens in regie bij meldpunt zorg en woonoverlast	-	1.881	2.946	4.382
3	Aantal Wijkrechtbanken	1 (2022)	1	2	1

Activiteit 8.2.1.2

Geprioriteerde integrale gebieds- en thematische aanpakken

In alle stadsdelen waren in 2024 aanpakken om problemen aan te pakken. We zien dat wereldwijde problemen ook invloed hebben op onze stadsdelen. Daarom was er in 2024 veel aandacht voor democratie en het tegengaan van polarisatie.
In de Masterplangebieden hebben we plannen gemaakt om scholen veiliger te maken. Ook in andere stadsdelen wordt schoolveiligheid belangrijker. In enkele stadsdelen is de aanpak schoolveiligheid uitgebreid naar een aantal basisscholen (<12 jaar). Andere projecten, zoals hulp voor meisjes, aanpak van veelplegers, en het tegengaan van ondermijning, zijn in elk stadsdeel versterkt. Digitale veiligheid kreeg in 2024 meer aandacht. We zijn begonnen met een nieuwe aanpak hierover.

De activiteiten die gefinancierd zijn vanuit Preventie met Gezag (rijksmiddelen) zijn in 2024 op gang gekomen, met intensieve begeleiding van forensische jongeren vanuit de jeugdhulp, de jeugdreclassering en vanuit credible messengers. Een stadsbrede bemiddelingspool voor conflicten onder jongeren is opgezet en uitgebreid. Er zijn nieuwe projecten met credible messengers ingezet voor jongeren en jongvolwassenen in detentie. Ook het aantal straathoekwerkers is vergroot.

Meldpunt Zorg en Woonoverlast

In 2024 hebben de Meldpunten Zorg en Woonoverlast zich samen met de partners gericht op het beter tegengaan van complexe, ernstige, problematiek achter de voordeur. Resultaat is dat we goed werden gevonden. Dat heeft onder meer geresulteerd in een pilot met een centraal meldpunt waar de teams Veiligheid stadsdelen en stadsgebied onder een dak en achter een telefoonnummer samenwerken met GGD, politie en het zorg- en veiligheidshuis vanaf 2025. Ook is het aantal coördinatoren die functioneel leidinggeven aan een lokaal meldpunt en medeverantwoordelijk zijn voor de ontwikkelopgave van die meldpunten verdubbeld van drie tot zes. Verder is in 2024 de aanpak van overlastgevende veelplegers in de gebieden tegen het licht gehouden. Zodat scherper voor 2025 en verder de taak en rol van teams Veiligheid ten aanzien van deze doelgroep kan worden afgebakend. Dat geeft ruimte voor politie, GGD, zorg- en welzijn partijen en toezicht en handhaving openbare ruimte om hun rol te kunnen pakken, kijkend naar hun bevoegdheden.

Wijkrechtbank

De wijkrechtspraak in Zuidoost, onder de naam Buurtrechter Venserpolder, bestaat sinds 2021. Uit onafhankelijk onderzoek is gebleken dat de Buurtrechter zichtbaar en benaderbaar is en van meerwaarde voor bewoners.
In 2024 zijn voorbereidingen getroffen voor het uitbreiden van de wijkrechtspraak naar Nieuw-West.
Het contract voor de opening van een nieuwe buurtrechtbank in Nieuw West is in 2024 getekend.

Activiteit 8.2.1.3

We bestrijden en voorkomen overlast gevend, crimineel gedrag, radicalisering en slachtofferschap van seksueel geweld door middel van persoons- en groepsgerichte aanpakken.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal personen in regie bij AcVZ (verwarde verdachten, ROSA-iPGA, Top 600/Veilig Alternatief, Overlastveelplegers (regionaal), Doorgroeiers)	Totaal 1.004 (20/0/588/285/8/24	Peildatum 31-12-2023: Totaal 709 (16/21/420/204/25/22/21)	750	Peildatum 31-12-2024: Totaal: 625 (13/42/350/173/30/17)
2	Aantal personen in regie bij Radicalisering (IPGA-R)	54 (2021)	22	25	18
3	Aantal jeugdigen in regie bij jeugd en veiligheid	-	439	587	531

Activiteit 8.2.1.3
In 2024 zijn er extra middelen vrijgemaakt om seksuele intimidatie en seksueel geweld in de stad tegen te gaan. Zo is voor het signaleren van en hulp bieden aan meiden en jonge vrouwen met complexe problemen de ROSA-stadsdelenaanpak uitgebreid; in alle stadsdelen bestaat nu een lokale overlegtafel waar zorg- en veiligheidspartners casuïstiek bespreken. Binnen de ROSA-integraal persoonsgerichte aanpak van het Actiecentrum Veiligheid en Zorg is regie gevoerd op de meest complexe zaken.
In oktober 2024 is de fysieke locatie van het Centrum Seksueel Geweld geopend in Amsterdam West. Dit is de eerste locatie in Nederland. Slachtoffers van seksueel geweld en hun omgeving kunnen nu op één locatie laagdrempelig terecht voor directe hulp en advies op forensisch, medisch, psychisch en juridisch gebied.

In 2024 is een start gemaakt met de verdere ontwikkeling van de persoonsgerichte aanpakken, mede naar aanleiding van maatschappelijke ontwikkelingen en wetenschappelijk onderzoek (2023) naar de effectiviteit van de Top600 in termen van recidive.

De integrale persoonsgerichte aanpak radicalisering (iPGA-R) is onderdeel van het programma Radicalisering en Extremisme en erop gericht om het risico op geweld vanuit extremistisch gedachtegoed bij personen te verminderen. Het aantal personen in de iPGA-R is al enkele jaren stabiel en schommelt rond de 20 personen. Eind 2024 zaten 18 personen in de aanpak. Tegelijkertijd ontvangt het Steunpunt Spanningen en Radicalisering, ook onderdeel van het programma, in 2024 meer adviesvragen dan voorgaande jaren van professionals uit het veiligheids-, zorg en sociaal domein. Deze adviesvragen gaan over personen in beginnend stadium van radicalisering. Door advisering vanuit het Steunpunt wordt voorkomen dat deze personen verdergaand radicaliseren, en tegelijkertijd wordt voorkomen dat onnodig het stempel geradicaliseerd wordt geplaatst. Naar deze activiteiten biedt het programma radicalisering en extremisme sinds 2024 ondersteuning aan slachtoffers van extremisme en statelijke inmenging en worden inspanningen verricht op het verminderen van spanningen en het versterken van de democratische veerkracht.

Activiteit 8.2.1.4

We behandelen aanvragen en verlenen en controleren vergunningen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal aangevraagde/verleende vergunningen (exploitatie, APV-milieu)	4.221/3.658 (2022)	3.260/2.360	4.490/3.900	3.623/3.190
2	Aantal aangevraagde/verleende evenementen-vergunningen	853/652 (2022)	1004/748	1.100/825	970/746
3	Aantal ondernemingen/inrichtingen/ evenementen waarop toezicht is gehouden (APV/Alcoholwet/ Activiteitenbesluit)	4.365	3.728	4.400	4.298
4	Aantal handhavingsmeldingen	-	4.327	12.000	4.501

Activiteit 8.2.1.4
In 2024 is gestart met het risico gestuurd horecatoezicht. Dit betekent dat toezicht plaatsvindt aan de hand van analyse van ontvangen overlastmeldingen, informatie uit gebieden en ketenpartners en de eigen kennis van de toezichthouder. Op deze manier heeft in elk stadsdeel gericht toezicht op horeca kunnen plaatsvinden op de momenten dat het er toe doet, ook in de avond- en nachtelijke uren.

Bij elk groot, risicovol evenement heeft toezicht plaatsgevonden op de veiligheid van bezoekers. Aan deze evenementen zijn aangescherpte veiligheidsvoorschriften opgelegd over de kaartverkoop en de in- en uitstroom van bezoekers op een evenement, het direct op navraag van toezicht inzichtelijk kunnen maken van kaartverkoop, het aantal bezoekers tijdens het evenement en visitatie van bezoekers en de beveiligers op een evenement.

De pilot om de meldingsplicht voor evenementen op te hogen van 100 naar 250 bezoekers heeft plaatsgevonden. Naast de 746 vergunde evenementen hebben in dat kader 66 kleine evenementen vergunningsvrij plaatsgevonden.

Stedelijk Evenementen Bureau

Op het gebied van evenementen was 2024 een druk jaar. Het veilige en feestelijke verloop van de grote evenementen in Amsterdam vraagt elk jaar al veel, maar in 2024 zijn aanzienlijke extra middelen en tijd geïnvesteerd in een aantal extra opdrachten. Het meest in het oog springt de voorbereiding van het nieuwe evenementenbeleid, dat in 2025 zal worden vastgesteld. In 2024 zijn belangrijke voorbereidingen daarvoor getroffen, eerst met het opstellen van een visie, en daarna met het uitwerken van nieuwe beleidsonderdelen en het voorbereiden van de participatie en de bestuurlijke besluitvorming. Daarnaast is in 2024 ook al fors extra geïnvesteerd in de extra grote evenementen die in 2025 plaatsvinden, zoals Op de Ring in het kader van Amsterdam 750 in juni, en Sail in augustus. Ook de voorbereidingen van de World Pride, die in 2026 in Amsterdam plaatsvindt, vroeg in 2024 al extra investeringen.

De gebruikelijke taken hebben ook meer gevraagd dan gebruikelijk: het veilige verloop van de allergrootste evenementen in de stad (Koningsdag, Pride, Oud en Nieuw) vraagt ieder jaar meer inzet en maatregelen. En ook de verdeling van de beschikbare subsidie wordt complexer: er wordt door steeds meer stichtingen een steeds groter beroep gedaan op steun van de gemeente. Daar bovenop hebben in 2024 drie andere, extra taken veel tijd en capaciteit gevraagd. Allereerst is dat de aanscherping van het veiligheids- en vergunningsbeleid voor evenementen naar aanleiding van het dodelijke steekincident bij Solid Grooves. Ook het opstellen en invoeren van het nieuwe Pride Beleid, dat regelt wie er activiteiten mag organiseren en wie er subsidie krijgt, heeft in 2024 zijn beslag gekregen. Het nieuwe beleid wordt nu gebruikt voor de voorbereiding van de Pride van 2025. En tot slot heeft het opstellen van de evenementenkalender veel gevraagd: zowel het opstellen van het tijdelijke beleid voor de kalender van 2025, als het kopiëren van de kalender heeft een aanzienlijk beslag gelegd op de beschikbare capaciteit.

Activiteit 8.2.1.5

We houden toezicht, en handhaven op de overlast voor de leefbaarheid in de stad.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Ureninzet straatcoaches (SAOA/host)	104.491/ 63.908 (2021)	111.424	104.000	151.240
2	Aantal opgelegde gebiedsverboden + verwijderingsbevelen+ dealeroverlastbevelen	268+70 = 338 (2021)	719+16 = 880		941+151 = 1.092
3	Operationele inzet (werkelijke bezetting in fte) handhaving en toezicht in de openbare ruimte en het openbaar vervoer	654 fte (2021)	692 (inclusief inhuur)	704	728

Activiteit 8.2.1.5

De ureninzet van straatcoaches is in 2024 hoger dan voor dat jaar was begroot. Dit komt vanwege de forse uitbreiding van de inzet in Nieuw West vanuit de middelen ‘ongelijk investeren’.

Ook in 2024 hebben straat- en fietscoaches, hosts, handhavers en toezichthouders bijgedragen aan het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid van Amsterdam. Dit hebben we gedaan door preventieve en repressieve inzet op straat, in het ov en op het water. We hebben ons gericht op de prioriteiten zoals benoemd in het Actieplan Handhaving Openbare Ruimte. We werken hierbij samen met onze partners, zoals afval en overlast personen. Ook werken we informatie gestuurd en gebiedsgericht. Door onze aanwezigheid in de gebieden en doordat we in gesprek gaan weten we wat er speelt en leveren we een bijdrage aan het leefbaarder maken van Amsterdam. We geven een aantal voorbeelden:

- We spreken overlast gevende personen aan en verwijzen hen naar opvangplekken.
- Onze inzet op afval bijplaatsingen zorgt voor minder bijplaatsingen bij containers.
- We verwijderen fietswrakken en de fietscoaches zijn actief voor het juist stallen van fietsen.
- We gaan de overlast op en bij het water tegen.
- We zorgen voor de naleving van de taxiverordening.

Tot slot zijn we in 2024 het BIO-traject met de hybride leerweg gestart en hebben we de eerste concrete stappen gezet op het vlak van gebiedsgericht werken.

BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	3,8 (2021)	5,0		3,9
2	Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	8,4 (2021)	7,2		7,3
3	Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	1,9 (2021)	1,9		1,8
4	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	4,8 (2021)	5,2		5,8
5	Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 inwoners)	6,3 (2021)			

Financiële verantwoording Regionaal Informatie en Expertise Centrum Amsterdam Amstelland (RIEC AA)

Het RIEC AA is een samenwerkingsverband bestaande uit een flink aantal overheids-organisaties. Wij werken hierin samen met onder andere de Amstelland gemeenten, Politie, het Openbaar Ministerie, Belastingdienst, FIOD en de Douane. Het RIEC AA richt zich op de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Ze verbindt informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties. Wij dragen € 321.000,- per jaar bij aan het RIEC AA. Daarnaast ontvangt het RIEC AA voornamelijk vanuit het ministerie van Justitie & Veiligheid bijdragen voor de bestrijding van de ondermijnende criminaliteit. Wij faciliteren als centrumgemeente het RIEC AA met onder andere de financiële en personele administratie en inkoop.

We hebben binnen het RIEC AA projecten uitgevoerd en casuïstiek behandeld rondom crimineel misbruik van woningen en ondernemingen, ondergronds bankieren en de aanpak van een crimineel netwerk in Zuid-Oost. Ook hebben we in het gemeentelijk signaalloket signalen van ondermijning behandeld of doorgeleid. In samenwerking met partijen in de Landelijke Fenomeentafel Vastgoed werkten wij aan voorstellen voor alternatieve instrumenten voor gemeenten om meer zicht en grip te krijgen op criminele investeringen in vastgoed. Onderzoek naar de parallelle economie in de binnenstad wees uit dat de toeristische detailhandel een aantrekkelijk vestigingsklimaat vormt voor malafide ondernemingen. We hebben met de Kamer van Koophandel en het Centrum voor Criminaliteitsbestrijding en Veiligheid de hiaten in toezicht en controlemogelijkheden in kaart gebracht en er wordt een barrièremodel ontwikkeld om de toetreding van malafide ondernemers in de stad te bemoeilijken.

Onderstaand de financiële gegevens, opgesplitst naar de 4 verschillende financieringsstromen:

Financiën 2024

Bijdragen RIEC AA	Ontvangen	Besteed	Overheveling 2025
Reguliere en structurele basis middelen	4.073.996	4.073.966	-
Nieuwe structurele middelen versterking J&V	8.023.884	6.922.415	1.101.469
Structurele middelen IFi-team	400.000	-	400.000
SPUK – UvA promotieonderzoek	250.000	-	250.000
Totaal	**12.747.880**	**10.996.411**	**1.751.470**

De verschillen tussen de ontvangsten en bestedingen in 2024 komen terug als baten in het jaar 2025. Het grootste gedeelte hiervan was al gepland over te hevelen naar 2025 om de verschillende werkzaamheden te kunnen voortzetten en nieuwe activiteiten te kunnen oppakken.

Verbonden Partijen

GVB

We werken samen met het GVB zodat mensen zich veilig voelen als ze met het openbaar vervoer reizen.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	16,6	26,7	30,5	35,0	4,4
Lasten	161,8	193,4	198,0	199,2	1,2
Saldo Baten en Lasten	**-145,2**	**-166,8**	**-167,5**	**-164,2**	**3,3**
Onttrekking	3,3	9,7	11,0	10,3	-0,7
Toevoeging	5,6	11,0	11,0	8,5	-2,5
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-2,4**	**-1,3**	**0,0**	**1,8**	**1,8**
Totaal 8.2 Openbare Orde en Veiligheid	**-147,6**	**-168,0**	**-167,5**	**-162,5**	**5,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 5,0 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 4,5 miljoen, hogere lasten van € 1,2 miljoen en hogere bijdragen vanuit de reserves van € 1,8 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 35,0 miljoen zijn € 4,4 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten bij het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) door nog beschikbare middelen uit 2023. Het RIEC is volledig gefinancierd uit externe en Rijksmiddelen. Daar tegenover staan voor eenzelfde bedrag hogere lasten in 2024 (€ 5,6 miljoen).
- Hogere baten van de wegsleep door de verhoging van het sleeptarief (€ 0,3 miljoen).
- Lagere baten voor activiteiten Preventie met Gezag. Van het Rijk wordt een bijdrage ontvangen voor deze activiteiten. Deze bijdrage wordt door de gemeente Amsterdam en een groot aantal buitengemeentelijke partners uitgegeven. Niet alle begrote activiteiten konden in 2024 volledig worden opgepakt, waardoor de rijksbijdrage lager uitpakte. Tegenover deze lagere baat staan lagere lasten welke voor € 0,8 miljoen in programmaonderdeel 7.2 vallen en voor € 0,3 miljoen in programmaonderdeel 8.2.
- Lagere baten Bestuurlijke Boete Overlast Openbare Ruimte (BBOOR) vanwege een correctie op voorgaande jaren waarin onvoldoende rekening was gehouden met effecten van gehonoreerde bezwaarschriften (€ 0,5 miljoen).
- De overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 199,3 miljoen zijn € 1,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten bij het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) door extra financiering van de operationele slagkracht van- en bij RIEC-partners. Het RIEC is volledig gefinancierd uit externe en Rijksmiddelen. Daar tegenover staan voor eenzelfde bedrag hogere baten in 2024 (€ 5,6 miljoen).
- Hogere lasten doordat bij het budget voor programma Amsterdam 750 een technische afwijking zat in de begroting. Er waren negatieve lasten van € 3,0 miljoen begroot door een begrote onttrekking aan de reserve. De werkelijke lasten voor dit deel zijn nul. De onttrekking uit de reserve heeft niet plaatsgevonden. Doordat de lasten via een reserve lopen is er geen sprake van een overschrijding maar van een verschuiving naar toekomstige jaren (€ 3,0 miljoen).
- Hogere lasten voor de projectkosten van het Erotisch Centrum. Deze waren noodzakelijk voor onderzoeken, participatie en de besluitvorming rondom planvorming van het Erotisch Centrum (€ 0,7 miljoen).
- Hogere lasten voor het programma Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld door de verbouwing van het Centrum Seksueel Geweld (CSG). Deze kosten waren grotendeels in 2023 begroot maar zijn door vertraging pas in 2024 gemaakt (€ 0,5 miljoen).
- Hogere lasten door meer opleidingen voor Toezicht en Handhaving. De boa's en toezichthouders zijn (wettelijk) verplicht tot het volgen van opleidingen voor het behouden van de bevoegdheden. Daarnaast is er meer instroom van medewerkers die het eigen opleidingsprogramma voor BOA volgen (€ 0,4 miljoen).
- Lagere lasten voor personele inzet als gevolg van moeilijk in te vullen vacatures. In 2024 was dit aan de orde bij Toezicht en handhaving (BOA's en hosts (€ 3,3 miljoen). Inmiddels is sprake van een toename van instroom van nieuwe medewerkers die de eigen opleiding tot BOA volgen. Daarnaast worden extra Algemeen Toezichthouders ingezet. Naar verwachting heeft dit tot gevolg dat de personele bezetting bij Toezicht en Handhaving in 2025 aantrekt.
- Lagere lasten voor comités en evenementen door het opheffen van het Oranjecomité (€ 0,1 miljoen), een lagere vraag naar specifieke Oud en Nieuw subsidies

(€ 0,2 miljoen), minder aanvragen voor het Evenementenfonds (€ 0,2 miljoen) en verschoven lasten naar de reserve Amsterdam 750 (€ 0,5 miljoen) (totaal € 1,0 miljoen).

- Lagere lasten van (materiele) ondersteuning bij Toezicht en Handhaving. Dit wordt vooral veroorzaakt door de opgelopen vertraging bij de doorontwikkeling van de handhavingsorganisatie, door onder andere het langdurig verzuim (€ 0,9 miljoen).
- Lagere lasten door minder kosten van behandeling bezwaarschriften tegen opgelegde Bestuurlijke Boetes Overlast Openbare Ruimte (BBOOR). Er is sprake van minder ingediende bewaarschriften tegen de BBOOR (€ 0,9 miljoen)
- Lagere lasten door minder beschikbaarheid van Gastheren en vrouwen, omdat steeds meer mensen, ook die met afstand tot de arbeidsmarkt zoals de Gastheren en -vrouwen, een baan vinden. Daardoor was in 2024 de inzet minder (€ 0,5 miljoen).
- Lagere lasten bij de Stadsdelen veroorzaakt door:
  - Lagere lasten op het Nationaal Programma Nieuw-West doordat de activiteiten doorlopen in 2025; de middelen die in 2024 onbesteed zijn worden. doorgeschoven en worden toegevoegd aan de budgetten 2025 (€ 1,1 miljoen)
  - Lagere lasten op de Middelen Ongelijk Investeren In Nieuw-West en Noord. In Nieuw-West komt dit doordat de inzet van een extra veegploeg pas in week 35 is gestart, waardoor de kosten hiervan veel lager zijn. Het niet bestede deel schuift door naar 2025. Bij Noord hebben zich tijdens de realisatie verschuivingen voorgedaan binnen de programma's. Zo zijn er in het programma Sociaal meer projecten gerealiseerd, terwijl in het programma Veiligheid minder projecten zijn gerealiseerd. Per saldo zijn alle middelen ongelijk investeren uitgegeven in 2024 (€ 0,5 miljoen).
  - Lagere lasten door vertraging van het horecabeleid en minder inzet op toezicht en handhaving op evenementen. In 2025 zal het horecabeleid uitgerold worden waardoor de kosten zullen doorschuiven naar de komende jaren. Ook toezicht en handhaving op evenementen krijgt in 2025 verder vervolg. Er zullen meer evenementen plaatsvinden door SAIL en A'dam 750 (€ 0,5 miljoen).
  - Lagere lasten op de gelden Preventie met Gezag doordat er in 2024 extra geld beschikbaar is gesteld voor Jongerenwerk in Nieuw-West; de activiteiten lopen door in 2025; de middelen die in 2024 onbesteed zijn schuiven door en worden toegevoegd aan de budgetten 2025 (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. De haalbaarheid van doelstellingen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid van de stad staat onder druk door onvoldoende handhavingscapaciteit in verband met krapte op de arbeidsmarkt.	▪ Bevorderen positief imago; ▪ Extra investeringen en acties voor werving van nieuwe medewerkers; ▪ Versterking van arbeidsvoorwaarden zoals een goed parkeerbeleid voor boa's; ▪ Interne doorstroom en ontwikkeling bevorderen; ▪ Inzet toezichthouders; ▪ Instroom vanuit ROC's en via stagiaires; ▪ Innovatieve stagemogelijkheden; ▪ Zoeken naar technologische innovaties.
2. De veiligheid van handhavers komt in het gedrang door agressie en geweld.	▪ Geweldstraining RTGB-certificaat (functie vereiste); ▪ Samenwerkingsafspraken met politie; ▪ Interne procedure (GIR-melding), communicatie en zorg en reflectie nadat sprake is geweest van geweld of agressieve bejegening; ▪ Expertise t.b.v. voorkomen PTSS; ▪ Inzet bodycam op momenten dat escalatie van de situatie dreigt; ▪ Externe communicatie over werk handhaving.
3. Vermenging van illegale geldstromen met legale geldstromen stimuleert criminele activiteiten in de stad	▪ Ontwikkelen en inzetten van nieuwe bestuurlijke instrumenten zoals vergunningplicht (branches, straten en panden) ▪ Het uitbreiden van de Bibob-toets inzet. ▪ Meer financiële expertise opbouwen ▪ Samenwerking met partners binnen de driehoek en het RIEC ▪ Het analyseren van data
4. Aanpakken ter vermindering en voorkoming van criminaliteit zijn niet effectief.	▪ Investeren in samenwerking met ketenpartners en voortzetten gezamenlijke aanpak; ▪ Middels evaluaties ingezette trajecten actualiseren; ▪ Continu investeren in professionalisering van regisseurs en interventieplegers.

Beleidskaders

- Algemene plaatselijke verordening
- Actieplan Handhaving Openbare Ruimte
- Kader fietsparkeren
- Gemeentelijk Besluit Wegslepen
- Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens (RVV)
- Verordening op het Binnenwater (VOB)
- Nota Varen deel 1 en deel 2
- Binnenhavengeld Verordening Pleziervaart
- Vergoedingsregeling Binnenwaterbeheer
- Scheepvaartverkeerswet (SVW)
- Binnenvaart Politiereglement (BPR)
- Wet personenvervoer 2000
- Besluit personenvervoer 2000
- VTH-beleid Fysieke Leefomgeving 2024: in dit uitvoeringsbeleid is vastgelegd op welke wijze VTH uitvoering geeft aan haar taken
- Handhavingsstrategie Horeca en slijterijen
- Handhavingsstrategie Muziekgeluid
- Handhavingsstrategie Overtredingen evenementen

2.A Algemene Dekkingsmiddelen

Samenvatting

In dit hoofdstuk gaan we in op de algemene inkomsten van de gemeente. Met deze inkomsten betalen we de taken die we als gemeente hebben. De voornaamste (algemene) inkomsten zijn:

- De uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk
- Inkomsten uit belastingen, zoals toeristenbelasting en onroerendezaakbelasting (OZB)
- Inkomsten uit dividenden van deelnemingen van de gemeente Amsterdam

2.A.1 Lokale Heffingen

Met lokale heffingen dragen inwoners en ondernemers in Amsterdam bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in de stad. We verantwoorden hier de parkeeropbrengsten en de belastingen. Die gebruiken we als algemene dekking voor uitgaven in de verschillende programma's en overhead. Het zijn, naast de parkeeropbrengsten, de volgende belastingen:

- onroerendezaakbelasting
- roerenderuimtebelasting
- toeristenbelasting
- vermakelijkhedenretributie
- reclamebelasting
- precariobelasting (liggeld)

Belastinginkomsten met een directe bestemming verantwoorden we in de betreffende programma's, bijvoorbeeld de riool- en afvalstoffenheffing.

2.A.2 Gemeentefonds

Onze grootste inkomstenbron is de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Daarbij horen ook de decentralisatie- en integratieuitkeringen. De decentralisatie- en integratieuitkeringen kunnen we vrij besteden, net als de algemene uitkering. De algemene uitkering dekt voor een deel de uitgaven in de programma's van onze begroting. Elke verandering in de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds aan Amsterdam beïnvloedt de beschikbare ruimte in de begroting.

2.A.3 Treasury en Deelnemingen

In dit onderdeel staan:

- de externe rentelasten op de leningen die we hebben (gemeentelijke schuld).
- de toerekening van rentelasten aan de verschillende programma's.

2.A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien

In dit programmaonderdeel staan middelen die we in eerste instantie niet over de programma's kunnen verdelen. Bijvoorbeeld de reservering voor kapitaallasten van toekomstige investeringen en de reservering voor nominale ontwikkelingen. Deze stelposten verdelen we naar de programma's nadat er een besluit is genomen over concrete bestedingsvoorstellen of bezuinigingsvoorstellen. Daarnaast staat in dit onderdeel een post onvoorzien van € 3 miljoen. Hieruit kunnen we onvoorziene uitgaven dekken die we niet kunnen toerekenen aan een programma uit de begroting. In dit programmaonderdeel zijn ook de reserves opgenomen. Hier staan bijvoorbeeld de algemene reserve, de reserve ter verdeling van de coalitiemiddelen en de reserve frictiekosten 1 stad 1 opgave.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	3.910,5	3.951,6	4.125,8	4.099,1	-26,7
Lasten	179,5	118,2	81,3	137,5	56,1
Saldo Baten en Lasten	**3.731,0**	**3.833,4**	**4.044,5**	**3.961,7**	**-82,9**
Onttrekking	385,2	55,7	136,6	270,9	134,3
Toevoeging	458,6	154,3	125,1	259,4	134,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-73,4**	**-98,6**	**11,5**	**11,6**	**0,1**
Totaal A Algemene Dekkingsmiddelen	**3.657,6**	**3.734,8**	**4.056,0**	**3.973,2**	**-82,8**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	24,1	24,5	23,2	24,8	1,7

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 82,8 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 26,7 miljoen en hogere lasten van € 56,1 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 4.099,1 miljoen zijn € 26,7 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Lagere baten doordat de maatstaf 'aantal huishoudens met een laag inkomen' in het gemeentefonds is geactualiseerd op basis van werkelijke cijfers. Bij deze actualisatie is gebleken dat het aandeel van Amsterdam binnen deze maatstaf kleiner is dan eerder werd aangenomen. Dit leidt tot een verlaging van de Algemene Uitkering, waardoor Amsterdam in 2024 minder ontvangt uit het gemeentefonds (€ 45,0 miljoen).
- Hogere baten uit lokale heffingen, zie de toelichting bij programmaonderdeel 2.A.1 (€ 20,4 miljoen).
- Lagere baten door gemeentefondsuitkeringen, zie de toelichting bij programma-onderdeel A2 (€ 4,1 miljoen).
- Overige baten, zie de toelichting bij de overige programmaonderdelen (€ 2,0 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 137,5 miljoen zijn € 56,1 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door het treffen van een voorziening van € 59,0 miljoen voor de verstrekte lening aan het Afval Energiebedrijf (AEB).
- Hogere lasten door een mutatie in de voorziening juridische risico's. Vanwege het vertrouwelijke karakter lichten we dit verder niet toe (€ 10,0 miljoen).
- Hogere lasten in verband met kosten voor de beoogde verkoop van deelneming AEB, welke niet zijn begroot (€ 3,6 miljoen)
- Hogere lasten door een hogere toevoeging aan de voorziening verlofsparen. Het doel van deze voorziening is het dekken van de verplichting die ontstaat door verlofuren die in latere jaren opgenomen worden. Het saldo aan verlofuren is hoger dan waar eerder rekening mee is gehouden (€ 2,4 miljoen)
- Lagere lasten door stelposten. Stelposten zijn in programma A opgenomen middelen die nog niet aan de beleidsprogramma's 1 tot en met 8 zijn uitgedeeld. Stelposten die in de begroting van programma A blijven staan leiden tot verschillen met de realisatie (€ 11,4 miljoen)
- Lagere lasten vennootschapsbelasting, door verliescompensatie zijn betaalde aanslagen teruggevraagd en terugontvangen (€ 3,6 miljoen)
- Overige lasten, zie de toelichting bij de programmaonderdelen (€ 3,9 miljoen)

Reserves
De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves hebben niet bijgedragen aan het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024.

In de programmaonderdelen volgt een verdere toelichting van de afwijkingen op de baten, lasten en reserves.

2.A.1 Lokale Heffingen

Inwoners, ondernemers en bezoekers dragen financieel bij aan onze financiën via de lokale heffingen. Het betreft hier de volgende belastingen:

- **Onroerendezaakbelasting (OZB)**
- **Roerenderuimtebelasting (RRB)**
- **Toeristenbelasting**
- **Vermakelijkhedenretributie (VMR)**
- **Precariobelasting**
- **Reclamebelasting**

Belastinginkomsten voor een speciaal doel, zoals de riool- en afvalstoffenheffing verantwoorden we in de betreffende programma's.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel A.1.1

Bewoners, ondernemers en bezoekers leveren hun financiële bijdrage aan de voorzieningen in de stad.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens met eigen huis (in euro's)	€ 652 (2021)	€ 805	€ 831	€ 827
2	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens met huurhuis (in euro's)	€ 326 (2021)	€ 344	€ 352	€ 352
3	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens met eigen huis (in euro's)	€ 844 (2022)	€ 920	€ 948	€ 944
4	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens met huurhuis (in euro's)	€ 435 (2021)	€ 450	€ 469	€ 469

Jaarlijks worden de gemeentelijke belastingen opgelegd. Daarmee wordt een bijdrage van bewoners, ondernemers en bezoekers aan de voorzieningen in de stad gevraagd. De tarieven van de gemeentelijke belastingen worden bepaald door de gemeenteraad bij de begroting. Gedurende het jaar veranderen deze niet.

Activiteit A.1.1.1

We leggen de gemeentelijke belastingen op en vorderen deze in (inclusief kwijtschelding).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Geen indicator beschikbaar	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Activiteit A.1.1.2

We waarderen jaarlijks al het vastgoed in de gemeente Amsterdam conform de Wet WOZ.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Toestemming van de Waarderingskamer om op aanslag te gaan op basis van jaarlijks onderzoek kwaliteit (her) waardering	Toestemming (2021)	Toestemming	Waarderingskamer heeft op 18 januari 2024 ingestemd.	Waarderingskamer heeft op 18 januari 2024 ingestemd.
2	Gemiddelde WOZ waarde woningen (x € 1.000) (BBV- verplicht)	€ 421 (2021)	€ 434	€ 499	€ 499
3	Gemiddelde WOZ-waarde eigen woningen (x € 1.000) (Bron: Atlas van de lokale lasten)	€ 579 (2022)	€ 699	€ 666	€ 666

Activiteit A.1.1.1
De realisatie van de gemeentelijke belastingen wordt integraal verantwoord in het jaarverslag en wordt niet afzonderlijk benoemd in een indicator.

Activiteit A.1.1.2
Voor de OZB geldt dat de aanslag een percentage bedraagt van de WOZ-waarde, die ieder jaar wordt bepaald volgens de wettelijke voorschriften die volgen uit de Wet WOZ. De Waarderingskamer – de onafhankelijke toezichthouder op de uitvoering van de Wet WOZ – heeft zoals ieder jaar de kwaliteit van de waardering getoetst en toestemming gegeven om de WOZ-beschikkingen af te geven.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	878,1	907,3	953,4	973,9	20,4
Lasten	29,4	34,6	36,7	33,4	-3,3
Saldo Baten en Lasten	**848,8**	**872,7**	**916,7**	**940,5**	**23,7**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.1 Lokale Heffingen	**848,8**	**872,7**	**916,7**	**940,5**	**23,7**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 23,7 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 20,4 miljoen en lagere lasten van € 3,3 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt door:

Baten
De totale baten van € 973,9 miljoen zijn € 20,4 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten uit toeristenbelasting (€ 18,7 miljoen)
  Dit is vooral het gevolg van een hoger dan geraamd aantal toeristische overnachtingen. Bij het ramen van de opbrengsten toeristenbelasting voor 2024 is uitgegaan van een verwacht volume van 22,5 miljoen toeristische overnachtingen. Deze prognose is in 2024 bijgesteld naar een verwachte omvang van 24,1 miljoen toeristische overnachtingen. Dat houdt een toename in van 1,6 miljoen toeristische overnachtingen in de stad. Alhoewel pas over meerdere jaren kan worden vastgesteld of de realisatie daadwerkelijk deze omvang heeft bereikt, wordt herkend dat de groei van deze overnachtingsaantallen deze bijgestelde prognose volgt. Dat betekent dat de geraamde baten voor de toeristenbelasting naar boven kunnen worden bijgesteld. Het gaat hier om een incidentele meeropbrengst. Baten vanuit het dagtoerisme zijn overigens onderdeel van het surplus van € 18,7 miljoen en laten een meeropbrengst zien van € 1,1 miljoen.

- Lagere baten Onroerendezaakbelastingen (OZB) (€ 1,4 miljoen).
- Lagere baten Precariobelasting (€ 2,5 miljoen). Dit is vooral het gevolg van een herijking van areaal in 2024. Deze herijking heeft geleid tot een aanzienlijk groter areaal dat in 2024 is aangeslagen dan dat tot 2019 het geval was. Dit heeft geleid tot een grote instroom aan bezwaren. Daarnaast is een deel van de aanslagen vernietigd omdat sprake bleek van privaatrechtelijke betalingen voor het gebruik van de betreffende gemeentegrond (huurovereenkomsten of erfpacht).
- Lagere baten Vermakelijkhedenretributie (€ 0,5 miljoen). Dit is vooral het gevolg van bezwaren tegen de heffing op locaties met erfpacht en huur, met vermindering van opbrengsten tot gevolg.
- Hogere baten Reclamebelasting (€ 0,6 miljoen). Dit is vooral het gevolg van verwachte meeropbrengsten vanuit vaststellingsovereenkomsten met partijen.
- Hogere baten parkeren (€ 4,7 miljoen).
  Dit komt vooral door:
  - Hogere baten vergunningen. Er zijn meer baten gegeneerd door uitgegeven bezoekers-, ondernemers- en bewonersvergunningen dan verwacht. Parkeerdienstverlener P1 heeft aan het einde van het jaar een beter beeld kunnen geven van het aantal vergunningen. Daaruit bleek dat de eerder ingeschatte bedragen te laag waren (€ 4,2 miljoen)
  - Hogere baten naheffingsaanslagen. Er zijn meer naheffingen opgelegd dan verwacht bij de najaarsnota omdat parkeerdienstverlener P1 in de laatste maanden van het jaar een hoger aantal naheffingen heeft opgelegd dan ingeschat. P1 heeft een inhaalslag gemaakt ten opzichte van de eerdere maanden en daardoor is de bij de najaarsnota verwachte achterstand voor een deel ingehaald (€ 1,5 miljoen)
  - Lagere baten Parkeerautomaten en Belparkeren. Er zijn minder inkomsten dan ingeschat, dit komt vooral door de onzekerheid rondom de te verwachten inkomsten uit de gebiedsuitbreidingen en uitval als gevolg van de verhoging van de tarieven (€ 1,0 miljoen).
- Hogere baten wegens doorberekende materiële kosten binnen de gemeentelijke organisatie die landen in programma A, onder meer vanwege een hoger volume naheffingsaanslagen voor parkeren (€ 0,5 miljoen).
- De overige heffingen hebben een gezamenlijk positief effect op de baten van € 0,3 miljoen en worden niet nader toegelicht.

Lasten

De totale lasten van € 33,4 miljoen zijn € 3,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten vennootschapsbelasting, door verliescompensatie zijn betaalde aanslagen teruggevraagd en terugontvangen (€ 3,6 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,3 miljoen).

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

2.A.2 Gemeentefonds

Onze grootste inkomstenbron is de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
De algemene uitkering dekt voor een deel de uitgaven in de programma's van onze begroting.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel A.2.1

Gezonde financiële positie van de gemeente Amsterdam, nu en in de toekomst.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Goede beoordeling van onze begroting door onze toezicht-houder Provincie Noord-Holland	Positief	Positief	Positief	Positief

Doel A.2.1
Ieder jaar moeten gemeenten de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening vaststellen en indienen bij de provincie. De provincie heeft namelijk de wettelijke taak om financieel toezicht te houden.

In 2024 is de Begroting 2025 ingediend bij de provincie Noord-Holland. Deze begroting is voorzien van een goede beoordeling omdat de begroting financieel in evenwicht is. Het Jaarverslag 2024 dient voor 15 juli 2025 ingezonden te worden aan de provincie Noord-Holland.

Activiteit A.2.1.1

We borgen en ontvangen onze gemeentefondsmiddelen vanuit het Rijk.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Omvang gemeentefonds in verhouding tot de totale inkomsten van Amsterdam	45,6% (2021)	37,0%	45,7%	38,5%
2	Inkomsten uit het gemeentefonds per inwoner van Amsterdam	€ 4.149 (2021)	€ 3.267	€ 3.200	€ 3.234

Activiteit A.2.1.1
De omvang van de gemeentefondsinkomsten ten opzichte van de totale inkomsten van Amsterdam is gedaald ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Deze daling komt deels doordat er in de oorspronkelijke begroting nog sprake was van incidentele inkomsten, zoals de energietoeslag.
De inkomsten uit het gemeentefonds per inwoner zijn licht gestegen, omdat het totale Amsterdamse aandeel in het gemeentefonds relatief sterker is toegenomen dan dat van andere gemeenten.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	2.999,2	2.959,5	3.062,8	3.013,7	-49,1
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo Baten en Lasten	**2.999,2**	**2.959,5**	**3.062,8**	**3.013,7**	**-49,1**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.2 Gemeentefonds	**2.999,2**	**2.959,5**	**3.062,8**	**3.013,7**	**-49,1**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 49,1 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 49,1 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt door:

Baten

De totale baten van € 3.013,7 miljoen zijn € 49,1 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten doordat het Rijk heeft aangekondigd dat de maatstaf 'aantal huishoudens met een laag inkomen' in het gemeentefonds wordt geactualiseerd op basis van werkelijke cijfers. Bij deze actualisatie is gebleken dat het aandeel van Amsterdam binnen deze maatstaf kleiner is dan eerder werd aangenomen. Dit leidt tot een verlaging van de Algemene Uitkering, waardoor Amsterdam in 2024 minder ontvangt uit het gemeentefonds. De verwachting is dat dit structurele effect in de meicirculaire 2025 zal worden verwerkt (€ 45,0 miljoen).
- Hogere baten door positieve effecten uit de Decembercirculaire 2024.
  Deze middelen komen te laat om in de najaarsnota te verwerken (€ 8,3 miljoen).
  De decembercirculaire bestaat uit:
  - Hogere baten voor de vangnetconstructie energietoelage, we hebben meer mensen een energietoeslag 2023 kunnen betalen dan waar we geld voor hebben ontvangen. De vangnetconstructie is een compensatie voor dit verschil (€ 2,5 miljoen).
  - Hogere baten voor de compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg. Dit geld is een vergoeding voor de niet verwachte kosten van 2022 en 2023 na inwerkingtreding van de Wet wijziging woonplaatsbeginsel (€ 1,6 miljoen).
  - Hogere baten voor de meerkosten Oekraïne sociaal domein. Dit geld is een vergoeding voor de zorg en ondersteuning van Oekraïense ontheemden (€ 1,6 miljoen).
  - Overige positieve effecten (€ 2,6 miljoen).
- Lagere baten door herberekeningen van het Rijk voor de jaren 2022 en 2023 waaruit blijkt dat de gemeente Amsterdam een te hoge gemeentefondsuitkering heeft gekregen (€ 11,2 miljoen).
- Lagere baten door overige effecten (€ 1,2 miljoen).

Lasten

Er zijn geen lasten in dit programmaonderdeel.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

2.A.3 Treasury en Deelnemingen

Het onderdeel Treasury gaat over de schuld van de gemeente en de rente die we betalen op de schuld en hoe we de rentelasten doorberekenen aan de programma's. De gemeente is aandeelhouder in een aantal NV's en BV's. In dit onderdeel verantwoorden we de baten en lasten van de gemeentelijke deelnemingen. De baten bestaan uit dividendopbrengsten. Deze ramen we over meerdere jaren vanuit dividendafspraken met de deelnemingen. Ze zijn ook afhankelijk van het resultaat en kasstroom van de deelnemingen. De deelnemingen hebben we in het verleden moeten aankopen. Over deze aankoopbedragen worden intern rentelasten doorberekend. In de paragraaf 'Verbonden Partijen' staat een volledig overzicht van onze deelnemingen.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Activiteit A.3.1.1

We zorgen voor een gezonde financiële positie.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Netto schuldquote	93% (2021)	101%	111%	98%
2	Solvabiliteit > 20%	50% (2021)	49%	47%	48%
3	Renterisiconorm < 20% (wet Fido)	5% (2021)	9%	8%	8%
4	Kasgeldlimiet < 8,5% (wet Fido)	5% (2021)	6%	8%	6%

Activiteit A.3.1.2

We zorgen voor de continuïteit en een goede governance van onze deelnemingen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Omvang van de resterende risico's op gebied van deelnemingen. Het resterend risico is het risico voor de begroting dat na het treffen van beheersmaatregelen nog bestaat	€ 39,4 miljoen (2021)	€ 42,6 miljoen	n.v.t.	€ 11,7 miljoen
2	Deelnemingen met meerkoppig Raad van Commissarissen die voldoen aan een evenwichtige man-vrouw verdeling van minimaal 30 procent voor elke sekse	44% (2021)	89%	n.v.t.	89%
3	Deelnemingen met meerkoppig bestuur die voldoen aan een even-wichtige man-vrouw verdeling van minimaal 30 procent voor elke sekse	71% (2021)	55%	n.v.t.	45%
4	Percentage deelnemingen met meer dan 25 werknemers die over een intern beleid voor divers werven en selecteren beschikken	85% (2021)	83%	n.v.t.	93%

Activiteit A3.1.1
Het doel is om te zorgen voor een gezonde financiële positie. De indicatoren moeten inzicht geven om de schuld en ontwikkeling daarvan beter te kunnen begrijpen. De solvabiliteitsratio en de netto schuldquote zijn verplichte kengetallen vanuit het BBV. Dit zijn de kengetallen inclusief erfpacht. Vanuit de Wet financiering decentrale overheden (fido) zijn de renterisiconorm en de kasgeldlimiet verplichte kengetallen. In 2024 hebben voldaan aan de gestelde normen. Dit lichten we verder toe in de paragraaf Financiering.

Activiteit A.3.1.2
Ten tijde van het opstellen van de begroting 2024 waren de jaarverslagen van onze deelnemingen nog niet bekend gemaakt, daarom ontbreken de getallen in de kolom 'begroting 2024'.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	32,9	84,9	98,5	99,2	0,7
Lasten	112,6	47,3	24,3	85,3	61,0
Saldo Baten en Lasten	**-79,7**	**37,5**	**74,2**	**13,9**	**-60,3**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.3 Treasury en Deelnemingen	**-79,7**	**37,5**	**74,2**	**13,9**	**-60,3**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 60,3 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,7 miljoen en hogere lasten van € 61,0 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 99,2 miljoen zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten door meer renteontvangsten. Dit komt vooral doordat we meer verstrekte leningen hadden uitstaan dan begroot (€ 0,5 miljoen).
- Lagere baten door een lagere van de NV Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland ontvangen garantstellingsprovisie (€ 0,4 miljoen).
- Hogere baten door een ontvangen dividend van het Life Sciences Fund Amsterdam BV (€ 0,3 miljoen). Het LSFA is een investeringsfonds en participeert in startende bedrijven in de life sciences sector in de regio Amsterdam. Er is een hoger dividend dan verwacht doordat er een investering was verkocht, waar eerder nog geen rekening mee werd gehouden.
- Hogere baten door rente ontvangen van het Nationaal Restauratiefonds en van de Belastingdienst inzake terugontvangen vennootschapsbelasting (€ 0,3 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 85,3 miljoen zijn € 61,0 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door het treffen van een voorziening voor de verstrekte lening aan het Afval Energiebedrijf (AEB). Deze voorziening is getroffen op basis van een inschatting van hoeveel geld AEB waard is. Die inschatting wordt vooral gebaseerd op de verwachte financiële prestaties van AEB. We hebben de voorziening gebaseerd op de meerjarenbegroting van het AEB-management met daarbij extern gevalideerde aannames en daarnaast meerdere externe waarderingen. Daaruit volgt dat de huidige waarde van het bedrijf lager uitkomt dan wat in het vorige jaarverslag stond. Op basis van de momenteel beschikbare informatie is dit een beste schatting. Gezien de mate van subjectiviteit en afhankelijkheden in de aannames zullen wij de ontwikkeling van de waardering van het AEB nauwlettend blijven volgen (€ 59,0 miljoen).
- Hogere lasten in verband met verkoopkosten deelneming AEB, die niet zijn begroot (€ 3,6 miljoen).
- Hogere lasten door lagere toegerekende rente aan de beleidsprogramma's. Door de gehanteerde systematiek wordt de toerekening van rente als negatieve last verantwoord. Een lagere toerekening van rente leidt daarom tot hogere lasten (€ 0,8 miljoen).

- Lagere externe rentelasten doordat we goedkoper hebben geleend dan begroot (€ 1,2 miljoen).
- Lagere lasten door minder aan de deelnemingen toegerekende omslagrente vanwege de afwaardering op de deelneming AEB die ultimo 2023 is doorgevoerd van € 101 miljoen (€ 0,7 miljoen).
- Lagere lasten door de overige financieringslasten zoals bank- en provisiekosten. Dit komt vooral doordat we minder leningen hebben afgesloten waarover we overige financieringslasten betalen (€ 0,5 miljoen).

Renteresultaat

Wij hebben zowel interne als externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen bestaan uit reserves, voorzieningen en het jaarresultaat. De externe financieringsmiddelen zijn leningen van externe partijen, waarover we rente betalen. Daarnaast verstrekken we leningen aan derden, waarover we rentebaten ontvangen. Wij gebruiken het renteomslagstelsel om de financieringslasten en baten door te berekenen (om te slaan) over de gemeentelijke organisatieonderdelen. Dit naar verhouding van de balansstanden van de activa aan het begin van het jaar. De onderstaande tabel geeft inzicht in de rentelasten, de rentebaten en de wijze waarop we deze financieringslasten en -baten toerekenen aan de gemeentelijke organisatieonderdelen. Het renteresultaat is het verschil tussen de toegerekende rente aan de organisatieonderdelen en de daadwerkelijke financieringslasten en -baten. In 2024 is het renteresultaat € 1,1 miljoen (€ 1,5 miljoen hoger dan begroot). Enerzijds komt de afwijking doordat we goedkoper hebben geleend dan begroot. Anderzijds hebben we meer rentebaten ontvangen over verstrekte leningen.

Renteresultaat *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Rekening 2023**	**Oorspronkelijke Begroting 2024**	**Najaarsnota 2024**	**Rekening 2024**	**Verschil Rekening Najaarsnota**
Rentelasten van externe schuld	-72,2	-104,8	-88,5	-87,3	1,2
Rentebaten van verstrekte leningen aan derden	15,5	15,8	19,3	19,8	0,5
Saldo door te rekenen externe rente	**-56,7**	**-89,0**	**-69,2**	**-67,5**	**1,7**
Rente die aan grondexploitatie wordt toegerekend	-0,9	-0,9	0,3	0,4	0,1
Overige kosten	-0,3	-0,7	-0,7	-0,2	0,5
De aan taakvelden toe te rekenen rente	**-57,9**	**-90,6**	**-69,7**	**-67,3**	**2,3**
De aan taakvelden toegerekende rente	64,2	75,8	69,3	68,4	-0,9
De aan taakvelden toe te rekenen rente	-57,9	-90,6	-69,7	-67,3	2,3
Renteresultaat	**6,3**	**14,8**	**-0,4**	**1,1**	**1,5**

Dividend deelnemingen

In 2024 hebben we € 77,7 miljoen aan dividenden van deelnemingen ontvangen. Dit bedrag is € 0,2 miljoen hoger dan wat er in de Najaarsnota 2024 is begroot, wat voornamelijk wordt veroorzaakt door niet begrote dividenden van het Life Sciences Fund Amsterdam BV (€ 0,3 miljoen). Het vastgestelde dividend van deelnemingen over het jaar 2023 wordt conform beleid verantwoord in het Jaarverslag 2024. In onderstaande tabel is het dividend per deelneming gespecificeerd.

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
AEB Holding N.V.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alliander N.V.	7,5	5,0	15,9	15,9	0,0
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	1,6	1,3	1,4	1,4	0,0
GVB Holding N.V.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Havenbedrijf Amsterdam N.V.	0,0	56,7	52,9	52,9	0,0
RAI Holding B.V.	0,9	0,0	1,7	1,7	0,0
N.V. Luchthaven Schiphol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
N.V. Stadsherstel Amsterdam	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0
N.V. Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam	3,0	3,0	4,3	4,2	-0,1
Stadsgoed N.V.	0,9	0,9	0,9	0,9	0,0
NV Zeedijk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadion Amsterdam N.V.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige	0,6	0,0	0,0	0,3	0,3
Totaal dividenden deelnemingen	**14,9**	**67,3**	**77,5**	**77,7**	**0,2**

2.A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien

In het onderdeel overige eigen middelen en onvoorzien worden posten opgenomen die niet onder een van de hiervoor behandelde onderdelen vallen.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Activiteit A.4.1.1

We zorgen voor een structureel sluitende begroting.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Structureel exploitatiesaldo > 0%	>0%	2,6%	2,2%	5,55%

Activiteit A.4.1.2

We zorgen voor voldoende weerstandsvermogen om de financiële gevolgen van risico's te dragen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Omvang algemene reserve in relatie tot het begrotingstotaal >=5%	1,0% (2021)	5,0%	4,9%	4,3%

Activiteit A.4.1.1
Ten opzichte van vorig jaar is sprake van een toename van de structurele baten. Ook de structurele lasten zijn gestegen, maar de structurele baten zijn in grotere mate toegenomen. Hierdoor verbetert het structureel saldo van 2,6 procent naar 5,55 procent. Dit betekent dat we in toenemende mate in staat zijn om structurele lasten te dekken met structurele baten. Daarmee blijft het saldo ruimschoots binnen de norm en geeft het een positief signaal over de houdbaarheid van onze begroting op de lange termijn.

Activiteit A.4.1.2
Het beleid dat de raad in 2022 heeft vastgesteld schrijft een normhoogte Algemene Reserve voor. Die normhoogte is € 342 miljoen, 5 procent van het begrotingstotaal. In 2023 was de norm zo goed als bereikt. Het niveau is licht gedaald in 2024 doordat een onttrekking aan de financieringsreserve erfpacht ten gunste van de Algemene Reserve ongedaan is gemaakt. Deze onttrekking was onderdeel van het herstelplan ten tijde van de coronacrisis. Deze kan nu worden teruggedraaid zonder onze financiële weerbaarheid al te zeer aan te tasten omdat we een hoger dan verwacht rekeningresultaat van 2023 aan de Algemene Reserve hebben kunnen toevoegen.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	0,3	0,0	11,1	12,3	1,3
Lasten	37,6	36,3	20,3	18,7	-1,6
Saldo Baten en Lasten	**-37,3**	**-36,3**	**-9,2**	**-6,4**	**2,9**
Onttrekking	385,2	55,7	136,6	270,9	134,3
Toevoeging	458,6	154,3	125,1	259,4	134,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-73,4**	**-98,6**	**11,5**	**11,6**	**0,1**
Totaal A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	**-110,7**	**-135,0**	**2,3**	**5,2**	**2,9**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 2,9 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 1,3 miljoen, lagere lasten van € 1,6 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 12,3 miljoen zijn € 1,3 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten door een vrijval van de voorziening Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU), de hoogte van de benodigde voorziening is lager dan eerder berekend (€ 1,0 miljoen).
- Hogere baten door doorberekende bovenwettelijke WW-uitkeringen, dit betreft een doorbelasting aan externe partijen omdat deze geen eigen uitkeringsadministratie hebben (€ 0,3 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 18,7 miljoen zijn € 1,6 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door een mutatie in de voorziening juridische risico's. Vanwege het vertrouwelijke karakter lichten we dit verder niet toe (€ 10,0 miljoen).
- Hogere lasten door een hogere toevoeging aan de voorziening verlofsparen. Het doel van deze voorziening is het dekken van de verplichting die ontstaat door verlofuren die in latere jaren opgenomen worden. Het saldo aan verlofuren is hoger dan waar eerder rekening mee is gehouden (€ 2,4 miljoen).
- Lagere lasten doordat de restanten van stelposten aan het einde van het jaar niet zijn uitgegeven in de beleidsprogramma's, en daarmee zijn blijven staan in programma A (€ 11,4 miljoen).
- Lagere lasten door het opschonen van subadministraties (€ 1,4 miljoen).
- Lagere lasten doordat de structureel begrote post voor onvoorziene uitgaven niet volledig is gebruikt (€ 2,0 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,8 miljoen).

Onttrekkingen reserves
De onttrekkingen aan de reserves zijn € 134,3 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt door:
- De onttrekking aan de algemene reserve is € 122,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door de resultaatverwerking 2023.
- Bij XAAS-projecten passen we overprogrammering toe: we plannen bewust meer projecten dan waarschijnlijk worden uitgevoerd, om rekening te houden met vertragingen of uitval. Vanwege de overprogrammering was vooraf een onderbesteding van € 12,0 miljoen ingecalculeerd. De onderbesteding was uiteindelijk € 15,4 miljoen. Hierdoor was uiteindelijk € 3,4 miljoen minder onttrekking uit de XAAS-reserve nodig dan gepland.
- De verwachte onderbesteding van € 12,0 miljoen is in de begroting administratief verwerkt onder programma A, terwijl de feitelijke projectuitgaven en onttrekkingen ter dekking van die uitgaven inhoudelijk in het jaarverslag zijn opgenomen bij andere programma's, vooral programma B en programma 7. Daardoor lijkt het in programma A alsof er € 12,0 miljoen meer aan de reserve is onttrokken. Het betreft echter een technische en administratieve verwerking. De hogere onttrekkingen in programma A worden gecompenseerd door lagere onttrekkingen in de andere programma's waar de XAAS-projectuitgaven daadwerkelijk plaatsvinden. Per saldo is dus € 3,4 miljoen minder onttrokken dan gepland. Dit leidt per saldo tot een toevoeging van € 12,0 miljoen in programma A en onttrekkingen in andere programma's van in totaal € 15,4 miljoen.
- De onttrekking aan de reserve AIF is € 0,2 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door meer ontvangen aflossingen dan verwacht.

Toevoegingen reserves
De toevoegingen aan de reserves zijn 134,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt door:
- De toevoeging aan de algemene reserve is € 122,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door de resultaatverwerking 2023.
- Een toevoeging aan de reserve gemeentefondsmiddelen is € 12,5 miljoen hoger dan begroot. Aan deze reserve worden gemeentefondsmiddelen toegevoegd die niet tot besteding zijn gekomen. Dit betreffen de middelen die bij de september- en decembercirculaire beschikbaar zijn gesteld door het Rijk. Deze middelen zijn gedeeltelijk of geheel niet tot besteding gekomen omdat we ze pas laat in het jaar ontvangen.
- De toevoeging aan de financieringsreserve Watertransportmaatschappij Rijn-Kennermerland (WRK) is € 0,4 miljoen lager dan begroot. Dit komt door de lager uitvallende ontvangen risicopremie.

Toelichting frictiekosten

Frictiekosten zijn éénmalige kosten die we maken om structurele besparingen te behalen. Van de organisatieonderdelen verwachten we dat zij zo veel mogelijk zelf dekking vinden voor de frictiekosten. Als dat niet lukt, kunnen zij een beroep doen op de frictiekostenreserve. Bij de voorjaarsnota worden aanvragen ingediend (en toegekend) om een beroep te doen op de reserve frictiekosten. Als frictiekosten naar verwachting hoger of lager uitvallen wordt dit in de najaarsnota gemeld als relevante ontwikkeling. De definitieve hoogte van de onttrekking wordt bij het jaarverslag bepaald.

Frictiekosten delen we in de volgende drie categorieën in:

1. Kosten die samengaan met personeelsreductie: boventalligheid en daarmee samenhangende talent- en mobiliteitsontwikkeling en (om-scholingskosten);
2. Kosten vanwege vernieuwingen bij de bedrijfsvoering met een rendabele grondslag;
3. Randvoorwaardelijke algemene proceskosten.

Voor het jaar 2024 dienden de organisatieonderdelen voor in totaal € 18,6 miljoen aan aanvragen in om aan de frictiekostenreserve te mogen onttrekken. In totaal zijn er € 12,1 miljoen aan frictiekosten verantwoord, waarvan € 11,4 miljoen ten laste van deze reserve. In eerste instantie komen namelijk alleen de kosten die voldoen aan het beleidskader en tevens niet gedekt kunnen worden door het resultaat van het desbetreffende organisatieonderdeel, in aanmerking voor onttrekking aan de frictiekostenreserve.

Onderwerp *bedragen x € 1 miljoen*	**Aangevraagde frictiekosten**	**Gerealiseerde frictiekosten**	**Onttrokken aan reserve**
V&OR – Flexpool	0,5	0,4	0,4
R&E – Transitiekosten Waternet	1,7	1,7	1,7
EZ&C – Reorganisatie	1,1	1,0	0,5
Extern plaatsen sportotheek	0,1	0,0	
Omzetting naar assetmanagement Sport	0,1	0,0	
ICT – Boventallig personeel	0,2	0,1	0,1
H&B – Betere aansluiting en normering centrale bedrijfsvoering	0,1	0,0	
Besparingsopgave ambtelijke huisvesting / Hybride werken	4,0	2,3	2,3
P&O – Stimuleren wendbaarheid & Externe inhuur (Structureel)	1,3	1,5	1,5
P&O – Eigen Risicodragerschap	0,3	0,1	0,1
P&O – Hervormen verzuimaanpak	2,0	2,8	2,8
Directieoverstijgend projectmanagement	0,1	0,0	
P&O – CAT 1: Boventallig personeel reorganisatie	PM	0,0	
P&O – CAT 2: Kwaliteitsimpuls	3,0	0,0	
P&O – CAT 2: Kosten voorbereiding reorganisatie	1,2	1,2	1,0
Financiën en Inkoop	1,6	0,0	
Juridisch Bureau	1,2	0,9	0,9
Besparingsopgave organisatie Samen Sterker uit de Crisis	0,2	0,1	0,1
Totaal	**18,6**	**12,1**	**11,4**

V&OR – Flexpool
Dit betreft kosten van 7 medewerkers die bovenformatief zijn geplaatst en tijdelijk aan het werk zijn bij Programma Bruggen en Kademuren. De kosten van € 0,4 miljoen worden onttrokken aan de reserve frictiekosten.

Ruimte en Economie – Transitiekosten Waternet
Bij de transitie van Waternet zijn meerdere verouderde ICT-applicaties overgenomen door de gemeente voor de nautische keten die niet passen binnen de gemeentelijke systematiek. Deze applicaties zijn nog niet op het niveau dat de gemeentelijke doelen ermee behaald kunnen worden, voldoen nog niet aan de regels van privacy, voldoen niet aan de richtlijnen voor ICT-beheer, inkoop en datamanagement. Verder sluiten ze niet aan bij de toenemende (bestuurlijke) wens om snel real-time inzicht te krijgen in wat er in de stad en op het water gebeurt, wat de handhaving bemoeilijkt. 2024 is het laatste jaar van deze doorontwikkeling. Voor 2024 is € 1,7 miljoen aangevraagd en gerealiseerd. Deze kosten worden onttrokken aan de reserve frictiekosten.

EZ&C – Reorganisatie
Dit betreft de frictiekosten als gevolg van de reorganisatie van Economische zaken & Cultuur. Het gaat hierbij om personeelskosten zoals boventallige medewerkers, externe inhuur, vroeg pensionering en transitievergoeding. Voor 2024 is € 1,0 miljoen aangevraagd. Al deze kosten zijn ook gerealiseerd en € 0,5 miljoen wordt hiervan onttrokken aan de reserve frictiekosten.

ICT – Boventallig Personeel
Het betreft hier frictiekosten als gevolg van het meerjarige reorganisatieplan ICT. Het gaat hierbij om personeelskosten van (pre)boventallige medewerkers, als voorbereiding en begeleiding van het reorganisatietraject. Voor 2024 is € 0,2 miljoen aangevraagd, waarvan € 0,1 miljoen is gerealiseerd.

Besparingsopgave ambtelijke huisvesting / Hybride werken
Het betreft hier samengevoegde frictiekosten vanuit de meerjarige businesscase Hybride Organisatie/ Huisvesting. Hier valt onder andere de sluiting en verhuiskosten van de Jodenbreestraat, Weesperstraat en Prins Hendrikkade, en de inzet van medewerkers voor het programmateam. Voor 2024 was hiervoor € 4,0 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 2,3 miljoen is gerealiseerd.

P&O – Stimuleren wendbaarheid & Externe inhuur
Deze hervorming heeft als doel de wendbaarheid van de gemeente Amsterdam te vergroten, oplossingen te vinden voor de arbeidsmarktkrapte en te besparen op kosten die samenhangen met mismatches tussen vraag en aanbod op de (interne) arbeidsmarkt. Oorspronkelijk is er voor € 1,3 miljoen aan frictiekosten aangevraagd. Eind 2024 is dit verhoogd naar € 1,5 miljoen, deze zijn gerealiseerd worden ook onttrokken aan de reserve frictiekosten.

P&O – Eigen Risicodragersschap (ERD)
Begin 2023 is besloten om het Eigen Risicodragerschap (ERD) in te voeren voor de Ziektewet en de WGA. Eind 2023 is aanvullend besloten de invoeringsdatum van de ERD Ziektewet uit te stellen van 1 januari 2024 naar 1 januari 2025. Van de aangevraagde € 0,3 miljoen voor frictiekosten is € 0,1 miljoen gerealiseerd.

P&O – Hervormen verzuimaanpak
Amsterdam heeft gemiddeld een hoog (langdurig) ziekteverzuim. Het hervormen van de verzuimaanpak heeft daarmee een fors besparingspotentieel. De verzuimaanpak introduceert structuurmaatregelen en zet in op het voorkomen en verkorten van langdurig verzuim. Voor 2024 is voor € 2,0 miljoen aan frictiekosten aangevraagd. Eind 2024 is deze aanvraag verhoogd naar € 2,3 miljoen. Uiteindelijke is voor € 2,8 miljoen aan frictiekosten gerealiseerd. Deze kosten worden gedekt uit de frictiekostenreserve.

P&O – Kosten voorbereiding reorganisatie
Het betreft hier kosten voor verandercapaciteit, communicatie en change initiatieven, specifieke externe expertise en tijdelijke personele inhuur voor het vervangen van uitstroom op cruciale plekken binnen het reorganisatiedomein. Deze plekken kunnen niet worden opgevuld vooruitlopend op het herplaatsingsproces van boventalligen in de reorganisatie. Hiervoor is € 1,2 miljoen aan kosten gemaakt, waarvan € 1,0 miljoen wordt gedekt uit de frictiekostenreserve.

Juridisch bureau
Het Juridisch Bureau investeert en werkt aan de doelstellingen uit de Strategische Visie Juridisch Bureau 2021-2025 waarmee de kwaliteit van de dienstverlening aan de inwoners en binnen de organisatie verbeterd worden. Hiervoor zijn een aantal activiteiten uitgevoerd:

- Data gedreven werken en passende aanpak
  Voor het efficiënter behandelen van zaken zijn diverse applicaties ontworpen door data-analisten om uit afgeronde zaken en overige bronnen informatie te halen

relevant voor de zaak. Voor de passende aanpak is inhuur ingezet om te komen tot een burgergerichte aanpak en het zoeken naar een passende oplossing.
- Versterken strategische advisering
  Voor de strategische advisering is binnen JB gekozen om interne medewerkers kans te geven om door te ontwikkelen op strategisch juridisch advies. Voor reguliere zaken is daarvoor inhuur ingezet voor het behandelen van bezwaren en beroepen.
- Aanpassen organisatiestructuur
  Er is inzet geweest om de organisatiestructuur te herontwerpen.

De aanvraag van € 1,2 miljoen is conform afspraak richting de Begroting 2025 nader uitgewerkt en volledig toegekend. Hiervan is uiteindelijk € 0,9 miljoen gerealiseerd.

Clusterstaf Stadsdelen. Stadsbeheer en Dienstverlening – Besparingsopgave organisatie Samen Sterker uit de Crisis
Het betreft hier frictiekosten voor de besparingsopgave van de organisatie vanuit Samen Sterker uit de Crisis. Deze kosten zijn loonkosten die zijn gemaakt als onderdeel van de besparingsopgave cluster GWS. Voor 2024 is € 0,2 miljoen aan frictiekosten aangevraagd, waarvan € 0,1 miljoen is gerealiseerd.

Verloop frictiekosten
In onderstaande tabel laten we het verloop van de frictiekostenreserve in 2024 zien.

Verloopstaat reserve frictiekosten	2024
Beginsaldo (jaar 2024 uit JV '23)	20,9
Toevoegingen begroot	6,0
Onttrekking gemaakte frictiekosten	11,4
Verwacht eindsaldo	**15,5**

De frictiekostenreserve bedraagt eind 2023 € 20,9 miljoen. Na verwerking van een eerder besloten toevoeging en de onttrekking van gemaakte frictiekosten (tot het maximum dat aan budget is toegekend), komt de nieuwe eindstand van de frictiekostenreserve uit op € 15,5 miljoen. Bij de Voorjaarsnota 2025 wordt een actueel overzicht gegeven van het te verwachten meerjarige verloop van de reserve frictiekosten.

2.B Bestuur en Organisatie

Samenvatting

2.B.1 Dienstverlening

We investeren in een persoonlijke, eenvoudige, en toegankelijke overheid. Onze dienstverlening is beschikbaar voor iedereen, waar mogelijk 24 uur per dag, 7 dagen per week.
Zo hebben we in 2024 € 1,4 miljoen bellers te woord gestaan, hebben we 700.000 bezoekers aan de balie gehad, hadden we 25 miljoen bezoekers op amsterdam.nl, is er ruim 660.000 keer ingelogd op Mijn Amsterdam, is het aantal aanvragen van reisdocumenten bijna verdubbeld, hebben we 1.400 Amsterdamse statushouders en asielzoekers ingeschreven, kunnen we Amsterdammers aan de telefoon sneller helpen met onze nieuwe voicebot, is ons nieuwe stedelijke klachtenteam van start gegaan en hebben we de Europese verkiezingen georganiseerd.

2.B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid

We zorgen ervoor dat technologie wordt ingezet in dienst van de stad en haar bewoners. Waarbij de gemeente de digitale rechten van de Amsterdammer beschermt. De Amsterdammer moet erop kunnen vertrouwen dat informatie bij de overheid in goede handen is en het juiste mee gedaan wordt. In 2024 is verder gewerkt aan het Opgavegericht en Wendbaar Werken, hebben we implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het basisnormenkader voor informatie-beveiliging binnen alle overheidslagen, voortgezet. Daarnaast hebben we een grote groep Amsterdamse jongeren bereikt via diverse initiatieven rondom digitale geletterdheid en weerbaarheid.

2.B.3 Horizontaal Thema Democratisering

We staan voor de zeggenschap, betrokkenheid en rol van Amsterdammers bij de keuzes over wat er in de stad gebeurt en de uitvoering daarvan. In 2024 is de participatieverordening vastgesteld en is een set indicatoren voor een participatie-monitor opgeleverd, plus een nulmeting. De buurtbudgetten zijn stedelijk geëvalueerd, en er zijn 240 nieuwe plannen gekozen. Er is een laatste tranche van de regeling Integraal Maatsschappelijk Initiatief (RIMI) uitgevoerd. Er is geïnvesteerd in gebieds-opgaven in de hele stad en integrale aanpakken in Nieuw West, Noord en Zuidoost.

2.B.4 Bestuur

Wij willen als stadsbestuur verbinden en een betrouwbare overheid zijn en op basis van democratische waarden invulling geven aan onze publieke taken. In 2024 zijn belangrijke stappen gezet in ongelijk investeren en verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in stadsdelen waar dat het hardste nodig is. We hebben in 2024 ook belang-rijke stappen gezet met betrekking tot het vertrouwen tussen burger en overheid. Het college heeft naar meer verbondenheid gezocht met bestaande partners. De samen-werking met het Rijk, de provincie, onze buurgemeenten en internationale partners is verbeterd.

2.B.5 Overhead

Overhead gaat over de bedrijfsvoering en de sturing op de gemeentelijke processen. De sturing aan het primaire proces en ondersteuning aan bestuur en organisatie is gericht op het verbeteren van de dienstverlening aan de Amsterdammer. In 2024 hebben we onder andere verder gewerkt aan de invulling van de laatste tranche van de besparingsopgave uit het akkoord Samen Sterker uit de Crisis, hebben we de migratie van het de Digitale Werkomgeving gerealiseerd en hebben we de overgang naar een nieuw financieel management- en inkoopsysteem voorbereid.

2.B.6 Inzet Specifieke Expertise

Met specialistische functies richten we ons op project-, programma- en proces-management, en experts op het gebied van inkoop, techniek en projectrealisatie in grond-, weg- en waterbouw. We gebruiken deze expertises voor sociale, fysieke en economische projecten en programma's van de stad.

Financiële toelichting

Programma B Bestuur en Organisatie

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	56,1	56,5	63,4	66,3	2,8
Lasten	851,0	797,7	922,0	944,7	22,8
Saldo Baten en Lasten	**-794,9**	**-741,3**	**-858,5**	**-878,5**	**-19,9**
Onttrekking	43,4	16,9	73,0	64,1	-9,0
Toevoeging	4,3	11,1	13,5	13,5	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**39,1**	**5,7**	**59,6**	**50,6**	**-9,0**
Totaal B Bestuur en Organisatie	**-755,8**	**-735,5**	**-799,0**	**-827,9**	**-28,9**

Apparaatslasten

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Apparaatskosten	773,4	722,2	764,9	795,6	30,7

Het programma heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 32,7 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 3,0 miljoen en hogere lasten van € 25,2 miljoen. Ook is per saldo € 10,4 miljoen minder verrekend met reserves.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt door:

Baten

De totale baten van € 66,3 miljoen zijn € 2,8 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere legesbaten burgerzaken door hogere aantallen naturalisatie/ huwelijken en basisregistratie personen in combinatie met lagere leges door lagere aantallen reisdocumenten, reisbewijzen en verklaringen (€ 0,7 miljoen).
- Hogere baten voor het thema Digitale stad door extra doorbelasting van niet begrote opdrachten voor externe opdrachtgevers (€ 0,7 miljoen).
- Hogere baten voor Facilitair werken door opdrachten die voor derden zijn uitgevoerd (€ 0,6 miljoen).
- Hogere baten door meer opbrengsten van de oplaadpalen door de gemeentelijke diensten en vergoeding voor het schoonmaken van satelliet locaties (€ 0,4 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 944,7 miljoen zijn € 22,8 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten door extra inzet flexkrachten voornamelijk door moeilijk in te vullen vacatures en om taakstellingen in de toekomst in te kunnen vullen(€ 10,8 miljoen) hoofdzakelijk bij Financiën en Inkoop en Personeel en Organisatie. Hiertegenover staat een hogere onttrekking uit frictiekostenreserve (€ 8,0 miljoen).
- Hogere lasten bij facilitaire directies door ontoereikende kostendekking onder andere door een hogere opname van bijzonder verlof en verzuim dan in het binnengemeentelijke uurtarief was opgenomen (€ 7,3 miljoen).
- Hogere lasten door extra kosten voor juridisch advies en digitalisering van werkprocessen binnen het fysieke domein (€ 1,1 miljoen).
- Hogere lasten voor ambtelijke huisvesting door gestegen kosten van groot onderhoud door hogere prijsstijgingen in de aannemersbranche die niet gecompenseerd is in de begroting (€ 4,6 miljoen).
- Hogere lasten door inzet van extra capaciteit om de benodigde voortgang te bereiken op de digitale opgaven van met name Stedelijke Ontwikkeling, Werk Participatie en Inkomen en Beheer Openbare Ruimte. Dit is niet verrekend met de programma's (€ 4,0 miljoen).
- Hogere lasten door het uitfaseren en vervangen van verouderde applicaties, ICT-infrastructuur, Cloudplatform en lagere doorbelasting van Cloud verbruikskosten naar andere programma's (€ 2,2 miljoen).
- Lagere lasten door vertraging op diverse Xaas-projecten. Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de Xaas-reserve voor hetzelfde bedrag (€ 8,8 miljoen).

- Lagere lasten op de integrale aanpakken bij Nieuw West € 1,7 miljoen en Noord € 0,1 miljoen. Deze onderbesteding komt met name omdat de programma-organisatie van de integrale aanpak Nationaal Programma Samen Nieuw West kampt met een achterstand in de uitvoering. Vanwege de focus op de verankering van de organisatie zijn er minder interventies uitgevoerd. De niet bestede middelen blijven via de reserve coalitiemiddelen beschikbaar (€ 1,8 miljoen).
- Lagere lasten vanwege nog niet ingevulde vacatures bij de ACAM door een krappe arbeidsmarkt € 1,2 miljoen.

Onttrekkingen
De onttrekking aan de reserves is € 9,0 miljoen lager dan begroot. Dit komt door:
- Hogere onttrekking aan de reserve frictiekosten voor kosten die gemaakt zijn om taakstellingen in de toekomst in te kunnen vullen (€ 9,1 miljoen).
- Lagere onttrekking uit de reserve Coalitiemiddelen onder andere ten behoeve van de integrale aanpakken bij de stadsdelen en het programma Openbaarheid en informatiehuishouding (€ 6,1 miljoen).
- Lagere onttrekking van de Xaas-reserve door vertraging op diverse XaaS-projecten (€ 8,8 miljoen).

Investeringen per programma

In 2024 hebben we geïnvesteerd in onze huisvesting, bedrijfsvoeringssystemen en ICT. Zo zijn we gestart met de verbouwing van de plint stadhuis, zijn we verdergegaan met de transitie van de werven en hebben we geïnvesteerd in renovatie van de huisvestingsvoorzieningenen en aanpassing van de werkomgeving. Op het gebied van onze ICT hebben we geïnvesteerd in onder andere de vervanging van hardware, verbindingen en generieke voorzieningen zoals een document-management-beheersysteem en een dataplatform.

Thema's per programma

Digitale stad / informatie:
- De agenda Digitale Stad is verder uitgevoerd in 2024. Zo zijn op scholen gastlessen met partners georganiseerd om bewustwording te creëren over digitale risico's en jongeren online weerbaarder te maken. Daarnaast zijn er in 2024 ongeveer 54 Public Roam wifi punten bijgekomen om veilige toegang tot publieke wifi voorzieningen aan te bieden.
- We hebben de nieuwe Amsterdam App gerealiseerd waarmee Amsterdammers gemakkelijk plaatsgebonden informatie kunnen raadplegen of een melding doen. Ook hebben we een virtuele assistent in gebruik genomen die eenvoudige vragen aan de telefoon kan beantwoorden of de beller kan doorverbinden met de juiste medewerker.
- Participatieplannen publiceren we sinds 15 september op Open Amsterdam. Via Open Stad bieden we Amsterdammers de mogelijkheid om digitaal te stemmen op plannen bij de buurtbudgetten.

Duurzaamheid:
- In 2024 is ingezet op het creëren van een werkomgeving waarin duurzaamheid de norm is in elke beslissing en handeling.
- Een aantal panden zijn in 2024 succesvol voorzien van circulaire ledverlichting. In 2025 wordt dit volledig afgerond.
- We hebben gewerkt aan het opschonen van grote hoeveelheden data en documenten en de reductie van uitstoot door het cloudgebruik.

Kansengelijkheid:
- In de voorbereiding van de Europese verkiezingen hebben we extra aandacht besteed aan het bereiken van jongeren en stemgerechtigden in de stadsdelen Noord, Zuidoost en Nieuw West.
- De masterplannen en aanpakken zijn dé aanpak om ongelijk te investeren.
- Sinds januari 2024 is de opgave op het gebied van inclusie en diversiteit duurzaam verankerd in de organisatie, in de vorm van een bureau. Vanuit dit bureau werken we verder om discriminatie in de organisatie tegen te gaan. Voorbeelden hiervan zijn het onderzoek naar discriminatie in de organisatie door het Verwey-Jonker Instituut, het werken aan bewustwording in de organisatie en het ontwikkelen van de aanpak voor de toegankelijkheidsagenda.
- In 2024 werkte we aan de herijking van de bestuursopdracht Inclusie en Diversiteit 2023-2028 en de bijbehorende uitvoeringsagenda, die inmiddels aangenomen zijn door de gemeenteraad.

2.B.1 Dienstverlening

Onze dienstverlening is persoonlijk, eenvoudig en toegankelijk.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel B.1.1

Onze dienstverlening is persoonlijk, eenvoudig en toegankelijk.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het cijfer dat de Amsterdammer geeft voor het contact met de gemeente via al onze kanalen	7 tot 8 (2017)	Website 7,0 WhatsApp 7,7 Balie 7,6 CCA 8,4 en Mijn Amsterdam 6,4	7 tot 8	Website 6,8 WhatsApp 7,6 Balie 8,2 CCA 7,3 en Mijn Amsterdam 6,4

Wij vinden dat de dienstverlening aan de Amsterdammer persoonlijk, eenvoudig en toegankelijk moet zijn. Dat is dienstverlening op maat, afgestemd op hoe de Amsterdammer het wil. Hieronder valt ook de organisatie van de verkiezingen en de stedelijke klachtencoördinatie. Onze processen zijn eenvoudig te begrijpen. Iedereen kan gebruikmaken van onze dienstverlening zonder belemmeringen. In 2024 hebben bezoekers van de Stadsloketten minder vaak lange wachttijden ervaren. De gemiddelde wachttijd aan de telefoon is in 2024 opgelopen. Dat kwam door opstartproblemen bij het doorvoeren van procesverbeteringen. Bijvoorbeeld onze nieuwe virtuele assistent die eenvoudige vragen zelf kan beantwoorden of doorverbindt wanneer hij dat niet kan. Of ons nieuwe systeem waarmee we beter en sneller kunnen helpen wanneer een Amsterdammer over hetzelfde meer dan eens contact met ons zoekt. We denken dan ook dat de opgelopen wachttijden tijdelijk zijn en zagen in 2024 al een verbetering van de waardering voor deze kanalen. De waardering voor de website gaat iets omlaag ten opzichte van 2023 en is daardoor gezakt onder de doelstelling. Eerste onderzoek doet vermoeden dat dit wordt veroorzaakt door een toename in het aantal technische verstoringen op de website. Dit onderzoeken we verder, evenals de achterblijvende waardering van Mijn Amsterdam.

Activiteit B.1.1.1

We bieden eenvoudige en toegankelijke dienstverlening voor iedereen via diverse kanalen (digitaal, het loket en de telefoon).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het percentage Amsterdammers dat aangeeft gemakkelijk om iets bij ons te regelen per kanaal, de zogenaamde customer effort score (CES) *	54% tot 85% (2021)	Website 56% WhatsApp 62% Balie 75% CCA 90% Mijn Amsterdam 58%	55%-80%	Website 53% WhatsApp 62% Balie 83% CCA 68,5% Mijn Amsterdam 57%

Amsterdammers scoren bijna al onze kanalen binnen de gestelde norm voor wat betreft ervaren gebruikersgemak. Alleen de website blijft hier iets achter; 1 procent onder de norm. De oorzaak ligt waarschijnlijk in een toename van technische verstoringen en wordt onderzocht. Telefonie presteert binnen de norm maar het valt hier wel op dat de tevredenheid in 2024 is gedaald van 90 procent naar 68 procent. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door opstartproblemen bij het werken met een nieuw systeem. Op termijn moet dit systeem juist zorgen voor een hogere tevredenheid onder de Amsterdammers en we zien het tevredenheidscijfer dan ook stijgen hier naarmate de tijd verstrijkt. Tot slot moet opgemerkt worden dat de methode om de klanttevredenheid te onderzoeken in de loop van het jaar is veranderd, wat de vergelijking met eerdere resultaten lastiger maakt.

Activiteit B.1.1.2

We zorgen voor de registratie van actuele, juiste en volledige gegevens in de Basisregistratie personen (BRP).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Het resultaat van steekproef van de Zelfevaluatie op de basisregistratie	96% (2019)	94,1%	80%	91,3%

De score van de zelfevaluatie BRP 2024 is 91,3%. Dat betekent dat we op procesniveau onze zaken hier goed op orde hebben. Wel bleek uit onderzoek dat de kwaliteit van de data nog steeds niet op niveau is. Dat is een gevolg van menselijk handelen. We hebben daarom geïnvesteerd in de opleiding van nieuwe medewerkers. Met de bestaande medewerkers kijken we extra naar gemaakte fouten. Zo leren we onze eigen fouten beter herkennen en kunnen we ze in de toekomst voorkomen.

Activiteit B.1.1.3

We organiseren eerlijke verkiezingen volgens de landelijk geldende regels en bevorderen waar mogelijk de opkomst.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage jongeren – dat niet sowieso al ging stemmen – dat door de campagne wordt aangezet om in de toekomst zelf te gaan stemmen	74% 2023	n.v.t. i.v.m. nieuwe KPI	77%	74%

In 2024 hebben we de verkiezingen van het Europees Parlement georganiseerd. De verkiezingen zijn goed verlopen. Gelijktijdig werd het Referendum over de Hoofdgroenstructuur gehouden, ook dat ging goed. Onderzoek wees uit dat de algemene gemeentelijke communicatie over de verkiezingen positief is ontvangen en aanzet tot stemmen. In de aanloop naar de verkiezingen is er extra capaciteit gestopt in de stadsdelen waar het opkomstpercentage traditioneel lager ligt (Noord, Zuidoost en Nieuw-West). Ook waren er campagnes, speciaal gericht op jongeren. De effectenmeting bevestigt dat het nut heeft om extra aandacht aan jongeren te geven.

Verbonden Partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	38,5	43,7	49,2	50,0	0,8
Lasten	84,9	90,8	96,2	93,1	-3,1
Saldo Baten en Lasten	**-46,4**	**-47,1**	**-46,9**	**-43,1**	**3,9**
Onttrekking	2,6	2,6	5,0	3,1	-1,9
Toevoeging	0,0	0,2	1,5	1,5	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,6**	**2,4**	**3,5**	**1,6**	**-1,9**
Totaal B.1 Dienstverlening	**-43,7**	**-44,7**	**-43,4**	**-41,5**	**1,9**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een positief resultaat van € 1,9 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,8 miljoen, lagere lasten van € 3,1 miljoen en lagere onttrekking reserve van € 1,9 miljoen.

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 50,0 miljoen zijn € 0,8 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere legesbaten burgerzaken door hogere aantallen naturalisaties / huwelijken en basisregistratie personen in combinatie met lagere leges reisdocumenten, reisbewijzen en verklaringen (€ 0,7 miljoen).
- Hogere leges baten voor vergunningen omdat hogere aantallen gerealiseerd zijn dan begroot (€ 0,4 miljoen).
- Lagere overige baten, deze afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn (€ 0,3 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 93,1 miljoen zijn € 3,1 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere capaciteitskosten door vacatureruimte, tijdelijk inzet personeel bij andere organisatieonderdelen en hogere ziektewetuitkeringen (€ 1,8 miljoen).
- Lagere lasten omdat de nieuwe bedrijfsinformatiesystemen waaronder subsidiebeheerssysteem, Programma Interactie met de Amsterdammer en routeringsfunctie later opgeleverd worden doordat de werkzaamheden complexer waren dan vooraf ingeschat (€ 1,9 miljoen).
- Hogere Rijksafdrachten door hogere leges burgerzaken (€ 0,5 miljoen);.
- Lagere overige lasten, deze afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn (€ 0,1 miljoen).

Onttrekkingen
Er is per saldo € 1,9 miljoen minder onttrokken aan de reserves dan oorspronkelijk begroot. Dit komt door een lagere onttrekking aan de XaaS egalisatiereserve doordat bedrijfsinformatiesystemen later opgeleverd worden (€ 1,9 miljoen).

Risicobeheersing

Er zijn geen actuele risico's.

Beleidskaders

- De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, 25 mei 2018). Dit is het Europees kader voor het omgaan met persoonsgegevens. Het Stedelijke kader verwerken persoonsgegevens (2018) geeft aan hoe de gemeente Amsterdam omgaat met persoonsgegevens conform deze AVG.
- Het landelijk stelsel van basisregistraties. De wetten en kaders voor het vastleggen, beheren en gebruiken van gegevens zijn per afzonderlijke registratie wettelijk geregeld en de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)methodiek wordt gevolgd.
- Kamerbrief hoofdlijnen beleid voor digitalisering (maart 2022). Deze brief schetst welke invloed digitalisering moet hebben op onder andere overheidsdienstverlening aan de hand van 4 thema's: digitaal fundament, digitale overheid, digitale samenleving en digitale economie.
- De Kieswet (1989) en het Kiesbesluit (1989) regelen de organisatie van verkiezingen. Binnen de gemeente worden de kaders vastgesteld in de verordening op de stadsdelen en het stadsgebied Weesp (2022), de Verordening op het burger initiatief, het volksinitiatief, het referendum (2016) en het kiesreglement 2017).
- De Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) is in 2023 in werking getreden. Het doel van de LAA is om de kwaliteit van de adresgegevens in de BRP te verbeteren, zodat overheidsorganen op basis van juiste informatie hun publieke taken kunnen uitvoeren.
- De Wet Digitale Overheid (WDO, 2023) is in werking getreden. Deze wet regelt dat burgers langs digitale weg hun zaken met de overheid kunnen regelen.

2.B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid

Digitalisering en technologie worden ingezet in dienst van de stad en haar bewoners, waarbij de gemeente de digitale rechten van de Amsterdammer beschermt.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel B.2.1

Veilig, toekomst bestendig en verantwoord
Amsterdam beheert haar data veilig voor de Amsterdammer binnen de kaders van wet- en regelgeving. En stelt openbare informatie snel en veilig beschikbaar. We geven het goede voorbeeld en zorgen voor een toekomstig bestendige stad, waarbij we digitalisering en technologie verantwoord toepassen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Percentage opgaven met een digitaliseringsstrategie	20% (2024)		30%	30%

Het Digitaliseringsdomein van de gemeente Amsterdam richt zich op de opgaven van de stad. We zorgen voor compliancy en doel- en waardegericht werken. Concreet betekent dit dat we nieuwe strategieën maken met alle elementen van digitalisering: van datagericht werken tot beheer van applicaties. In 2024 zijn we gestart met de opgave Gebruik van de Openbare Ruimte en hebben we de strategie gemaakt voor Personeel en Organisatie (Instroom, doorstroom, uitstroom). Daarnaast zijn we gestart met een strategie waarin we een aantal voorzieningen als generieke voorziening gaan inrichten (e.g. Zaaksystemen).

Activiteit B.2.1.1

We beheren informatie op een toekomstbestendige manier en voldoen aan wet- en regelgeving in het informatiedomein, zoals NIS2 en BIO2, AVG, WOO en de Archiefwet.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Tijdige afhandeling WOO verzoeken	47%	73%	90%	91%
2	Percentage medewerkers dat een check op de informatieveiligheid heeft gedaan	Instrument en meting worden in 2024 opgezet			Het instrument is in 2024 nog niet uitgewerkt, dit vindt plaats als onderdeel van de nieuwe i-opgave Strategie en Beleid die in 2025 van start gaat.
3a	Het AVG-register van verwerkingen wordt twee keer per jaar geüpdatet en op kwaliteit gecontroleerd door Privacy Officers.	Nulmeting in 2024		80%	80%
3b	Het Wpg-register van verwerkingen wordt twee keer per jaar geüpdatet en op kwaliteit gecontroleerd door Privacy Officers.	Nulmeting in 2024		80%	80%
4	Aantal geïdentificeerde algoritmen van de gemeente Amsterdam dat in het algoritmeregister is opgenomen	nihil	36	45	55

1. Openbaarheid
Zie voor verdere informatie over openbaarheid de paragraaf openbaarheid.

2. Informatieveiligheid
In 2024 hebben we implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen, voortgezet. We werken aan de invoering van de vereiste maatregelen op basis van een implementatieplan met een tijdhorizon van twee tot drie jaar (2026). Het volledig invoeren van de BIO raakt alle organisatieonderdelen, werkprocessen en informatiesystemen van Amsterdam en is geen geringe opgave. Daarom hebben we ervoor gekozen om risicogericht te werk te gaan. We beoordelen of de processen en informatiesystemen op het juiste niveau zijn beveiligd en of er specifieke aanvullende maatregelen nodig zijn. Aanvullende informatie over informatiebeveiliging is te vinden in de paragraaf Bedrijfsvoering.

3. Privacy
De verwerkingenregisters zijn in 2024 in april en november voor een groot deel geactualiseerd en gepubliceerd. Deze registers bieden een overzicht van onder andere het type gegevens dat we verwerken, waarvoor we de gegevens verzamelen, wat we met de gegevens doen en wie er verantwoordelijk is voor de verwerking. Daarnaast hebben we in 2024 de onderwerpen Digitale Rechten en Ethiek duurzaam verankerd binnen de organisatie. We borgen ethiek by design door het afnemen van Ethische Bijsluiters aan het begin van een pilot, project, verwerking etc. In 2024 zijn er ongeveer 20 uitgevoerd. Ethische Bijsluiters worden gemaakt wanneer de Amsterdamse waarden mogelijk onder druk staan. Verder hebben we risicoanalyses op het gebied van Privacy (BPA en DPIA's) uitgevoerd. Voor de DPIA's geldt dat we niet alleen risicoanalyses hebben gedaan op nieuwe verwerkingen van persoonsgegevens, ook hebben we een tweejarig project 'DPIA´s op bestaande verwerkingen' afgerond. Met dit project hebben we in totaal 64 DPIA´s afgenomen. Met de BPA (Baseline Privacy Amsterdam) zijn we in 2024 gestart. Hiermee brengen we privacy risico's in kaart, met de bedoeling om daarna risk-based en planmatig de risico's te mitigeren. In 2024 hebben we ook blijvend ingezet op bewustwording van privacy bij de medewerkers. Waarbij specifieke aandacht wordt gegeven aan ethiek en de digitale rechten van de Amsterdammer.

4. Algoritmen
Het publiceren van algoritmen is onderdeel van de actie om algoritmen eerlijk en transparant te laten zijn. Het college heeft besloten dat alle geïdentificeerde algoritmen voor eind 2026 gepubliceerd dienen te zijn. Door transparantie te bieden in de gebruikte algoritmen krijgen burgers meer inzicht in de werking en de impact van deze algoritmen. Dit draagt bij aan het vertrouwen van de burger en helpt de gemeente in haar verantwoording. Het jaar 2024 stond in het teken van de implementatieslag van het Plan van Aanpak Algoritmen en de overgang naar het landelijke register. In 2024 zijn in totaal 19 breed beschreven algoritmen gepubliceerd. Dit is het hoogste aantal sinds de oprichting van het algoritmeregister in 2019. De gemeente Amsterdam is koploper met de hoogste aantal gepubliceerde algoritmen in het landelijke register. We liggen op koers om eind 2026 het doel van 100% behaald te hebben. Het lokale Amsterdamse register is eind 2024 uitgefaseerd en wordt voor eeuwig bewaard in het Stadsarchief.

Activiteit B.2.1.2

We voeren het programma Digitale Stad uit samen met de Amsterdammers het bedrijfsleven, kennisinstellingen, de culturele sector, bezoekers en andere steden in de wereld.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Alle Amsterdamse jongeren zijn bereikt via diverse initiatieven rondom digitale geletterdheid en weerbaarheid zoals TUMO om het digitale bewustzijn onder jongeren te verbeteren.	Onderzoek O&S		20%	20%
2	Alle Amsterdammers hebben op een veilige manier digitaal toegang tot publieke voorzieningen.	Onderzoek O&S		20%	20%

De scores bij beide indicatoren zijn een inschatting op basis van informatie van de derde partijen waar we mee samenwerken. Het onderzoek van O&S is nog niet gestart.

1. Jongeren
De agenda digitale stad richt zich met projecten voor digitale geletterdheid en digitaal bewustzijn (zoals binnen de thema's online leefwereld en digitale weerbaarheid) op jongeren in de leeftijd tot 16 jaar. De jongeren worden op verschillende manieren bereikt. Het grootste bereik loopt via samenwerkingen met partijen op scholen. Zo is tijdens de Scholenarena ruim 5.000 Amsterdamse groep 8-ers (11-12 jarigen) een gratis abonnement van een app (Chatlisence) aangeboden waarmee ouders en

jongeren in gesprek kunnen met elkaar en afspraken kunnen maken over online gebruik. Op scholen worden in samenwerking met onder andere Hackshield en stichting Cyberbreinen gastlessen georganiseerd om bewustwording te creëren over digitale risico's en de jongeren hier over te onderwijzen zodat ze online weerbaarder zijn. In 2024 hebben we gewerkt aan de voorbereiding van de opening van TUMO, naschoolse scholing voor digitale vaardigheden in Zuid-Oost, met een bereik van 1.000 jongeren per jaar als we op volle kracht draaien.

2. Publieke voorzieningen
Onder andere de inzet van public roam helpt bij het veilig toegang krijgen tot publieke voorzieningen. In 2024 zijn er ongeveer 54 Public Roam wifi punten bijgekomen, wat een totaal van 147 punten geeft in Amsterdam. Sommige aansluitingen met grote koepelorganisaties zorgen voor een groot bereik aan Amsterdammers om veilige toegang tot publieke wifi voorzieningen aan te bieden. In ieder beleidsprogramma staat beschreven wat in het specifieke programma uitgevoerd is op het thema 'digitale stad'.

Activiteit B.2.1.3

We ontsluiten ons stadsarchief door de (digitale) toegankelijkheid te vergroten die past bij deze tijd.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal unieke bezoekers archief op amsterdam.nl	700.000	840.000	800.000	1.195.350
2	Aantal fysieke bezoekers	50.000 in 2022 (Corona)	94.303	50.000	120.000

De aantallen digitale en fysieke bezoekers zijn sterk gestegen ten opzichte van de afgelopen jaren en ten opzichte van de raming. De groei van digitale bezoekers is mede een gevolg van het aantal online beschikbare archieven, dat inmiddels zo'n 20 procent van het gehele archief beslaat. Het aantal fysieke bezoekers is een gevolg van een aansprekende programmering en bijbehorende communicatie, en past in de landelijke trend van toegenomen bezoek aan musea, erfgoedinstellingen en dergelijke. De unieke bezoekers zijn als volgt verdeeld: 693.081 digitaal archief en 502.269 archiefwebsite.

Verbonden Partijen
We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	2,0	0,6	0,5	2,9	2,4
Lasten	38,5	35,3	45,0	54,5	9,5
Saldo Baten en Lasten	**-36,5**	**-34,7**	**-44,5**	**-51,5**	**-7,0**
Onttrekking	0,4	0,0	0,2	0,2	0,0
Toevoeging	0,0	1,8	2,3	2,3	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,4**	**-1,8**	**-2,2**	**-2,2**	**0,0**
Totaal B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid	**-36,1**	**-36,5**	**-46,7**	**-53,7**	**-7,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 7,0 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 2,4 miljoen en hogere lasten van € 9,5 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt door:

Baten
De totale baten van € 2,9 miljoen zijn € 2,4 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere baten door doorbelasting van niet begrote opdrachten voor externe opdrachtgevers (€ 0,7 miljoen).
- Hogere baten door een niet begrote subsidies voor het project Bloomberg en de pilot wetsanalyse van armoederegelingen. Met het project Bloomberg is ingezet op het organiseren van jongerenevents in Amsterdam Zuidoost. Voor de pilot wetsanalyse van armoederegelingen analyseren we dertig armoederegelen van de gemeente Amsterdam en de tien belangrijkste regelingen van Utrecht en Amersfoort om de uitvoering en dienstverlening te verbeteren. Dit is in lijn met de gestelde doelen van de Agenda Digitale Stad (€ 0,7 miljoen).

- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 54,5 miljoen zijn € 9,5 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door inzet van extra capaciteit om de benodigde voortgang te bereiken op de digitale opgaven van met name Stedelijke Ontwikkeling, Werk Participatie en Inkomen en Beheer Openbare Ruimte. Dit is niet verrekend met de programma's (€ 4,0 miljoen).
- Hogere lasten met name veroorzaakt door extra inhuur vanwege langdurig zieken (€ 1,2 miljoen).
- Hogere lasten door niet gerealiseerde taakstellingen en extra inzet van capaciteit voor de ontwikkeling van de vakgroepen en afdelingen op het gebied van digitalisering en innovatie, zoals het implementeren van agile-werkwijzer en maken van digitaliseringsstrategieën (€ 3,8 miljoen).
- Hogere lasten door werkzaamheden voor de pilot wetsanalyse van armoederegelingen bij 3 gemeentes. Hier staan voor hetzelfde bedrag extra baten tegenover (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Onttrekkingen
Er zijn geen afwijkingen in dit programmaonderdeel.

Toevoegingen reserves
Er zijn geen afwijkingen in dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. **Proces beveiliging IT** Het reguliere proces rond beveiliging van de IT-omgeving, die een dynamische aanpak en continue inzet van experts vereist, komt onder druk te staan. Nieuwe wetgeving voor informatiebeveiliging zorgt ervoor dat de focus uitgaat naar invoering van aanvullende eisen die aan de gemeente worden gesteld.	▪ Intensieve samenwerking met de nieuwe strategische partner informatiebeveiliging om enerzijds blijvend te voldoen aan wettelijke eisen en regelgeving en anderzijds in te spelen op actuele ontwikkelingen en het reguliere proces van de beveiliging van onze IT-omgeving.
2. **Krapte arbeidsmarkt** Zoals in veel sectoren is ook voor ICT sprake van personele krapte. Dit kan impact krijgen op het kunnen realiseren van de Amsterdamse digitale ambities.	▪ We zijn gestart met een gezamenlijke aanpak in G4-verband door het inrichten van een expertisepool om moeilijk vervulbare functies, zoals data- en securityfuncties in te kunnen vullen. ▪ De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zijn actief gevolgd en het positioneren van Digitaal Amsterdam als aantrekkelijke werkgever heeft verdere invulling gekregen. Er zijn interventies gepleegd om de match tussen vraag en aanbod te verbeteren.
3. **Afhankelijkheid IT-leveranciers** De afhankelijkheid voor beschikbaarheid en informatiebeveiliging van de IT voorzieningen neemt toe doordat we voor onze IT voorzieningen steeds meer samenwerken met leveranciers.	▪ Een integraal calamiteitenplan dat we jaarlijks beoordelen en actualiseren. ▪ Goede contractuele afspraken met leveranciers om grip te houden op de Amsterdamse digitale infrastructuur en het Amsterdamse applicatielandschap. Het naleven van wet- en regelgeving is daar onderdeel van.

Beleidskaders

- De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, 25 mei 2018). Dit is het Europees kader voor de omgang met persoonsgegevens. Het Stedelijk kader verwerken persoonsgegevens (2018) geeft aan hoe de gemeente Amsterdam omgaat met persoonsgegevens in overeenstemming met deze AVG.
- De Wet politiegegevens (Wpg) is de wet die de verwerking van persoonsgegevens regelt voor de uitoefening van de politietaak door onder meer de Nationale Politie en buitengewone opsporingsambtenaren (boa's).
- Het Stedelijk kader informatiebeveiliging gemeente Amsterdam (2020) bepaalt de strategische uitgangspunten en randvoorwaarden die de organisatie hanteert voor informatiebeveiliging.
- De visiebrief Digitale Overheid 2017 (2013). Daarin zijn de pijlers van de digitale dienstverlening van de overheid aan bedrijven en burgers beschreven.
- De Wet Hergebruik Overheidsinformatie (2015). Volgens deze wet moeten openbare overheidsgegevens en -informatie zo gemakkelijk mogelijk beschikbaar zijn voor burgers en bedrijven, tenzij er een uitzonderingssituatie geldt.
- Wet implementatie open data richtlijn (2024). Met deze wijziging is de Europese Open data richtlijn geïmplementeerd in de Nederlandse Wet hergebruik van overheidsinformatie.
- Op 21 november 2023 is de nieuwe Agenda Digitale Stad 2023-2026 vastgesteld.
- Eindrapportage Bestuursopdracht i-domein (2020). Fundamenteel verbeterplan op basis van groeiplateaus, over de gehele breedte van het i-domein. Hiermee heeft het college de koers op digitalisering vastgesteld.
- Wet open overheid (2022). Deze wet regelt het openbaar maken van informatie door de gemeente, zowel op initiatief van de gemeente zelf als op verzoek van een burger.
- De Archiefwet (1995), de Archiefverordening (2008) en het Besluit Informatiebeheer (2010) schrijven voor dat we proces gebonden informatie (archiefstukken) in goede, geordende en toegankelijke staat bewaren.
- De Wet Digitale Overheid (WDO) heeft als doel te regelen dat Nederlandse burgers en bedrijven veilig en betrouwbaar kunnen inloggen bij de (semi-) overheid met veilig en elektronische identificatiemiddelen (eID). Hiermee implementeert Nederland de EU-richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps.
- Het landelijk stelsel van basisregistraties. De wetten en kaders voor het vastleggen, beheren en gebruiken van gegevens zijn per afzonderlijke registratie wettelijk geregeld en de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)-methodiek wordt gevolgd.
- VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (2016). Geratificeerd door Nederland op 14 juli 2016. Doel: gelijkwaardige participatie van mensen met een beperking in de maatschappij. Uitgangspunt is dat het beleid inclusief wordt vormgegeven en er geen apart beleid wordt gemaakt voor mensen met een beperking.
- Europese Richtlijn Nis2 (Europese Network and Information Security Directive) en BIO: de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen).
- De Europese AI Verordening (2024). Stelt regels aan de ontwikkeling en het gebruik van AI-systemen (kunstmatige intelligentie). Het belangrijkste doel is het bevorderen van de ontwikkeling en invoering van veilige en betrouwbare AI-systemen op de interne markt van de Europese Unie. Daarnaast is het doel de grondrechten van EU-burgers te beschermen en innovatie op het gebied van AI in Europa te stimuleren.

2.B.3 Horizontaal Thema Democratisering

Dit programmaonderdeel staat voor het vergroten van eigenaarschap zeggenschap en betrokkenheid van Amsterdammers bij de keuzes over wat er in de stad gebeurt en de uitvoering daarvan.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel B.3.1

Verhogen van zeggenschap en eigenaarschap van Amsterdammers.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Waardering door deelnemers aan een participatieproces (steekproef)	nulmeting in 2024	-	7	7,2 *
2	Aantal stemmers buurtbudgetten	31.743 (2019)	46.329	45.000	46.342

* Dit cijfer is gebaseerd op slechts 9 metingen, die beschikbaar waren voor het Prototype dashboard de staat van participatie. De cijfers zeggen daarom nog onvoldoende over de werkelijke waardering van Amsterdammers voor participatietrajecten.

Met verschillende instrumenten wordt gewerkt aan het verhogen van zeggenschap, eigenaarschap en betrokkenheid van Amsterdammers. Voorbeelden van instrumenten zijn buurtbudgetten, buurtrechten, stadsdeelpanels en de in 2024 vastgestelde participatieverordening; In 2024 is een eerste set indicatoren opgeleverd voor een monitor van de participatiepraktijk. Hiervan is een nulmeting opgeleverd. Dit product wordt jaarlijks met de raad en de stad aangescherpt zodat we een beeld hebben van de staat van de participatie, hiervan kunnen leren en de praktijk telkens kunnen verbeteren. Dit leren doen we ook in de participatiewerkplaats, waar bewoners, participatieprofessionals en ambtenaren in co-creatie monitoren, leren, verbeteren en agenderen. In 2024 is de stedelijke evaluatie buurtbudgetten opgeleverd. Met de aanbevelingen uit deze evaluatie wordt bestuurlijk gewerkt aan een aangescherpte aanpak van de buurtbudgetten. In West en Oost hebben de eerste stadsdeelpanels plaatsgevonden. Stadsdeelpanels kunnen door stadsdeelcommissies in het leven worden geroepen om mee te denken over een vraagstuk.

Bij de begroting 2024 zijn incidentele middelen voor 2024 en 2025 van € 500.000 per stadsdeel en € 150.000 voor Weesp en € 1 euro per inwoner gereserveerd. De dagelijks besturen bepalen in overleg met de Stadsdeelcommissie de inzet hiervan. Daarnaast zijn incidentele middelen Ongelijk Investeren toegekend aan Noord, Nieuw West en Zuidoost voor 2024 en 2025 (€ 3,5 miljoen per stadsdeel per jaar). Deze middelen hebben als doel om de basisdienstverlening te verbeteren en acute problematiek in deze drie stadsdelen aan te pakken in bijvoorbeeld de openbare ruimte, waaronder groen en speeltuinen, en de sociale basis. In 2024 is invulling gegeven aan onder andere het (rolstoel)toegankelijk maken van de openbare ruimte, bewonersinitiatieven voor vergroening van de buurten, activiteiten op het gebied van sociale cohesie en projecten rond kunst in de openbare ruimte en broedplaatsen.

Voor een uitgebreide toelichting op de integrale aanpakken/masterplannen verwijzen we naar de paragraaf Gebiedsgericht werken.

Activiteit B.3.3.1

We geven uitvoering aan het beleidskader Buurtrechten en de Regeling Integraal Maatschappelijk Initiatief.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Aantal gekozen plannen buurtbudgetten*	64 (2019)	175	Geen Streefwaarde	240
2	Opstellen en implementeren participatieverordening	n.v.t.	verordening is opgesteld	Verordening wordt van kracht	Implementatie fase

In 2024 is de participatieverordening vastgesteld (juni) en van kracht geworden (15 september). In de participatieverordening staat hoe de gemeente Amsterdammers betrekt bij het maken van plannen en beleid. En hoe de gemeente samenwerkt met buurtgroepen en andere Amsterdammers die willen helpen om de stad te verbeteren. De participatieverordening schrijft voor aan welke kwaliteitseisen ten aanzien van participatie beleidsplannen dienen te voldoen. De participatieverordening vertaalt het bestaande beleid in regels over de kwaliteitseisen waar participatie aan moet voldoen. Voor buurtplatformen was er nog geen beleid, op basis van de proeftuin buurtplatformrecht is besloten ook dit onderdeel vast te leggen in de verordening.

Bij de buurtbudgetten (model A en B, waarbij plannen ingediend worden waarop vervolgens gestemd wordt) is er door 46.342 Amsterdammers gekozen voor in totaal 240 plannen. Al deze plannen worden uitgevoerd. De plannen zijn zeer gevarieerd, van vergroening tot kunstprojecten en van activiteiten voor kinderen tot duurzaamheidsprojecten. Ook zijn 11 bewonersplatformen ondersteund (model C, community-based begroten waarbij buurtplatformen de beschikking krijgen over een budget). Niet alle varianten van buurtbudgetten werken met stemming, dus in werkelijkheid is het aantal bereikte Amsterdammers nog hoger. Het aantal stemmers is vergelijkbaar met vorige jaren. De regeling Integraal Maatschappelijk Initiatief (RIMI) wordt na 2024 niet voortgezet. In 2024 is nog een laatste tranche uitgevoerd van € 430.000. Hiermee zijn 11 initiatieven gehonoreerd.

Verbonden Partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	11,8	10,4	19,4	17,6	-1,7
Saldo Baten en Lasten	**-11,7**	**-10,4**	**-19,4**	**-17,6**	**1,7**
Onttrekking	4,3	3,5	7,3	4,5	-2,8
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**4,3**	**3,5**	**7,3**	**4,5**	**-2,8**
Totaal B.3 Horizontaal Thema Democratisering	**-7,4**	**-6,8**	**-12,0**	**-13,1**	**-1,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 1,0 miljoen. Dit komt door lagere lasten van € 1,7 miljoen en een lagere onttrekking vanuit de reserves van € 2,8 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten

In dit programmaonderdeel zijn geen baten opgenomen.

Lasten

De totale lasten van € 17,6 miljoen zijn € 1,7 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten op de integrale aanpakken bij de stadsdelen Nieuw West (€ 1,7 miljoen) en Noord (€ 0,1 miljoen). Deze onderbesteding komt met name omdat de programmaorganisatie van de integrale aanpak Nationaal Programma Samen Nieuw West kampt met een achterstand in de uitvoering. Vanwege de focus op de verankering van de organisatie zijn er minder interventies uitgevoerd. De niet bestede middelen blijven via de reserve coalitiemiddelen beschikbaar (€ 1,8 miljoen).
- Lagere lasten voor de buurtbudgetten. Het proces rond de buurtbudgetten wordt niet binnen één begrotingsjaar afgerond, veel activiteiten lopen door in het daaropvolgende jaar (€ 0,4 miljoen).

- Hogere lasten op de budgetten ‘Ongelijk Investeren’ en gebiedsbudget Dagelijks bestuur. De uitvoering van de geplande activiteiten kwam sneller op gang dan medio 2024 verwacht werd (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten op de integrale aanpakken bij Zuid- Oost vanwege hogere personeelskosten dan geraamd (€ 0,1 miljoen).

Onttrekkingen
De onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen is € 2,8 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:
- Lagere onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen ten behoeve van de integrale aanpakken. Bij Nieuw West € 1,7 miljoen en Noord € 0,1 miljoen. Deze onderbesteding is het gevolg van onder andere een achterstand in de uitvoering van de integrale aanpak Nationaal Programma Samen Nieuw West (€ 1,8 miljoen).
- Lagere onttrekking aan de reserve coalitiemiddelen ten behoeve van ‘ongelijk investeren’ bij stadsdeel Nieuw West omdat de onttrekking voor het project versterken pleinaanpak (€ 0,3 miljoen) in programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed heeft plaatsgevonden en voor het project vliegbrigade & BOA (€ 0,5 miljoen) in programma 8 Veiligheid (€ 0,8 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Toevoegingen reserves
Er zijn geen afwijkingen in dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Actuele risico’s	Maatregelen
1. De kans bestaat dat de wensen en initiatieven van bewoners strijdig zijn met gemeentelijk beleid als gevolg van participatieprocessen in de stad. Hierdoor kunnen verwachtingen ontstaan bij de Amsterdammer die we als gemeente niet waar kunnen maken.	▪ Aan de hand van casuïstiek trekken wij lessen en maken afspraken over besluitvorming rondom dit type dilemma’s.

Beleidskaders
- Beleidsbrief Democratisering (2019); waarin met vijf actielijnen en beleidsdoelen de zeggenschap en eigenaarschap van Amsterdam van Amsterdammers wordt vergroot.
- Beleidskader buurtbudgetten (2021), waarin afspraken voor de uitvoering van buurtbudgetten zijn vastgelegd.
- Referendumverordening (2021), waarin er meer mogelijkheden komen voor Amsterdammers om hun zeggenschap te vergroten op voorgenomen representatieve besluitvorming.
- Participatiebeleid (2021) waarin voor Amsterdammers en de gemeentelijke organisatie de kaders voor bewuste, eenduidige transparante en voorspelbare participatie worden gesteld.
- Beleidskader Buurtrechten (2021) waarin de spelregels rondom Right to challenge en Right to bid en Right to plan worden toegelicht.
- Regeling Integraal Maatschappelijk Initiatief (2021) regeling om brede, integrale maatschappelijk initiatieven te ondersteunen om te voorkomen dat initiatiefnemers bij meerdere beleidsafdelingen subsidie moeten aanvragen. Deze regeling wordt per 2025 beëindigd.
- Omgevingswet (2023) waarin vanuit Rijkswege een vastgesteld participatie beleid een wettelijk vereiste is.
- Participatieverordening (2024) legt vast hoe de gemeente samenwerkt met Weespers en Amsterdammers aan verschillen vormen van participatie.

2.B.4 Bestuur

Het stadsbestuur verbindt, geeft vertrouwen en geeft invulling aan de publieke taak op basis van democratische waarden.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel B.4.1

Stadsbestuur zijn dat verbindt, vertrouwen heeft en geeft en dat op basis van democratische waarden invulling geeft aan zijn publieke taken.

Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1 Geen indicator beschikbaar*				

In het afgelopen jaar is een onderzoek uitgevoerd naar (de zorgen van) politiek ondervertegenwoordigde groepen en gebieden in de stad, te weten “Ondervertegenwoordigd Amsterdam”. Hieruit komt onder andere naar voren dat Amsterdammers met een basis- of mbo-opleiding, een laag welvaartsniveau, een slechte ervaren gezondheid en ervaren eenzaamheid, Amsterdammers met een migratieachtergrond en jongeren structureel politiek ondervertegenwoordigd zijn. Zij ervaren achterstelling, ongelijke behandeling en een gebrek aan erkenning, maatschappelijk én politiek. In de afgelopen jaren zijn in het kader van “project ongelijk investeren” belangrijke stappen gezet om ongelijk te investeren op die plekken en in die opgaven waar dat het hardste nodig is en waar we het verschil kunnen maken. In dat kader is in 2024 een evaluatie geweest van Masterplan Zuidoost dat als doel om de leefbaarheid en veiligheid in het stadsdeel te vergroten en structurele kansenongelijkheid die daarmee gepaard gaat, terug te dringen.

Doel B.4.2

Effectieve aanpak van stedelijke en regionale opgaven door samenwerking met partners met vergelijkbare opgaven en belangen.

Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1 Geen indicator beschikbaar*				

We zochten nadrukkelijk samenwerking met het Rijk en andere partners op gezamenlijke prioriteiten, zoals woningbouw, klimaat, kansengelijkheid en gemeentefinanciën. Ook in Europese context heeft Amsterdam op prioritaire onderwerpen samenwerkingen gezocht en gevonden, variërend van overtoerisme tot migratie.

De volgende samenwerkingsbanden zijn onderhouden: EU en Internationale samenwerking, G4 Gemeenten, VNG en belangenbehartiging in Den Haag, Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Activiteit B.4.1.1

We besturen de stad door te bevorderen dat inwoners zich gehoord en gezien voelen en gelijkwaardig worden behandeld. Het versterken van vertrouwen tussen burger en overheid is een prioriteit.

Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1 Raadsadressen worden binnen de termijn afgehandeld	volgt in 2025			
2 Bestuurlijke post wordt binnen de termijn afgehandeld	volgt in 2025			
3 Taalgebruik in raadsinformatiebrieven	volgt in 2025			

Hervorming besluitvormingsprocessen
In 2024 zijn er in het kader van het innovatietraject uitgangspunten voor een nieuw procesontwerp geformuleerd voor de bestuurlijke besluitvorming. Eind 2024 is er gestart met het kleinschalig toepassen van het procesontwerp in de Amsterdamse praktijk om zo te kunnen leren en herijken voordat het leidt tot daadwerkelijke proces wijzigingen. Vanuit de doorontwikkeling zijn er verbetering in het ICT-(besluitvormings) systeem doorgevoerd en zijn er verschillende projecten gestart zoals het verbeteren van de kwaliteit van de raadsbrieven en de lange termijnagenda voor de Raad.

Gelijkwaardigheid en vertrouwen
In 2024 is de transparantie richting de Amsterdammers van bestuurlijke activiteiten verbeterd. In het kader van Wet open overheid is het doel omtrent beslistermijnen gehaald. Het digitaliseren van de begroting door middel van doorklikbare cijfers, zorgt voor een toegankelijke en inzichtelijke verantwoording voor de Amsterdammer.

Activiteit B.4.2.1

We versterken de effectieve aanpak van stedelijke en regionale opgaven door het verwerven van (co-) financiering en/of het beïnvloeden van beleid, wet- en regelgeving op provinciaal, nationaal en Europees niveau samen met onze partners.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Geen indicator beschikbaar*	-	-	-	-

EU en Internationale samenwerking
In het kader van de Europese Parlementsverkiezingen is in 2024 is een groot aantal activiteiten georganiseerd om de Amsterdamse prioriteiten internationaal onder de aandacht te brengen. Amsterdam trekt hierin samen op met EUROCITIES en vormt samenwerkingsallianties per thema. Amsterdam heeft zich succesvol gekandideerd als gaststad voor het Social Affairs Forum, dat in mei 2025 zal plaatsvinden.

G4, VNG en belangenbehartiging in Den Haag
In 2024 heeft Amsterdam de samenwerking met de G4 en de VNG verdiept. In G4 verband hebben we onder andere gezamenlijk ingezet op het lerarentekort en de aanpak van de stagnatie van de woningbouwopgave en daar ook Eindhoven bij betrokken. Ook worden er gelegenheidscoalities gevormd, zoals de samenwerking met gemeenten rondom het vergroten van de verkeersveiligheid.

Amsterdam is stevig vertegenwoordigd in het VNG-bestuur en diverse Commissies. Vanuit onze rol als verantwoordelijke hoofdstad agenderen we zo belangrijke thema's die alle gemeenten raken. Zo heeft Amsterdam zich ingezet voor de reparatie van het ravijn (miljardenkorting op het gemeentefonds vanaf 2026) en het verzachten van de korting op de jeugdzorg vanaf 2026. Ook hebben we samen opgetrokken met kleine en middelgrote gemeenten op onderwerpen als gemeentefinanciën, asiel, daklozen en emissievrije zones.

Metropoolregio Amsterdam (MRA)
Ook de samenwerking in de MRA is in 2024 geïntensiveerd. We hebben in gezamenlijkheid actiever ingezet richting het Rijk op het behoud van al toegezegde ov-investeringen in de metropoolregio. In 2024 is ook het proces afgerond om tot een nieuwe MRA-agenda te komen.

Verbonden Partijen

Het gaat hier om gemeenschappelijke regelingen, namelijk de Ombudsman en de Rekenkamer.

- De Rekenkamer Amsterdam is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA). De RMA voert ook de rekenkamerfunctie uit voor Zaanstad.
- De Ombudsman, zijn plaatsvervangster en Kinderombudsman, zijn onderdeel van de Gemeenschappelijke regeling Ombudsman. Metropool Amsterdam. Naast de gemeente Amsterdam nemen deel: Almere, Amstelveen, Diemen, Zaanstad, Waterland, Landsmeer, Vervoerregio Amsterdam en de Veiligheidsregio AmsterdamAmstelland.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	3,0	0,6	0,6	0,5	-0,1
Lasten	30,9	34,1	39,2	39,0	-0,2
Saldo Baten en Lasten	**-27,9**	**-33,5**	**-38,6**	**-38,5**	**0,0**
Onttrekking	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Toevoeging	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-0,4**	**0,1**	**0,1**	**0,1**	**0,0**
Totaal B.4 Bestuur	**-28,4**	**-33,4**	**-38,5**	**-38,5**	**0,0**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een resultaat van € 0,0 miljoen.

Baten

De totale baten van € 0,5 miljoen zijn € 0,1 miljoen lager dan begroot. De afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,1 miljoen)

Lasten

De totale lasten van € 39,0 miljoen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten door toevoeging aan pensioenvoorziening bestuurders centraal, stadsdelen en Weesp door de dalende rente € 3,0 miljoen.
- Lagere lasten door nog niet ingevulde vacatures bij de ACAM door een krappe arbeidsmarkt € 1,2 miljoen.
- Lagere lasten voor hoofdzakelijk raadsonderzoeken bij de Griffie. De raad heeft geen onderzoeken gedaan € 0,7 miljoen.
- Lagere lasten door nog niet ingevulde vacatureruimte bij de Griffie € 0,4 miljoen.
- Lagere lasten voor bijdrage VNG en overige regionale samenwerkingsverbanden € 0,4 miljoen.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,5 miljoen).

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. Niet-openbare informatie lekt uit	▪ Er wordt toegezien op naleving van beveiligingsmaatregelen (o.a. clean desk, voeren van vertrouwelijke gesprekken in gesloten ruimtes, check op autorisaties, voeren van moreel beraad met collega's). ▪ Er worden integriteitsbijeenkomsten en trainingen voor de raadsleden en managers georganiseerd (o.a. morele oordeelsvorming). ▪ Onderdelen met zeer gevoelige informatie hebben een afgesloten computernetwerk en werken in extra beveiligde zones

Beleidskaders

- Gemeentewet, onder andere titel II en III, samenstelling en bevoegdheid van het gemeentebestuur.
- Verordening op het lokaal bestuur: de inrichting en samenstelling van het dagelijks bestuur en stadsdeelcommissies.
- Coalitieakkoord 'Amsterdams Akkoord 2022-2026'.
- Bestuurlijk stelsel, wijze waarop gemeente Amsterdam wordt bestuurd.
- Wet gemeenschappelijke regeling-plus (Wgr-plus): het treffen van voorzieningen voor het bestuur rond de grote steden.
- Het bureau en de werkwijze van de ombudsman komen voort uit:
  - Gemeentewet (art. 81 q tot en met v).
  - Algemene wet Bestuursrecht (hoofdstuk 9:2).
  - Gemeenschappelijke Regeling Gezamenlijke ombudsman metropool Amsterdam.
- Visie op het Internationale beleid ("De Belofte van Vrijheid").
- Controleverordening (art. 213 gemeentewet): regels voor de inrichting van de financiële administratie en accountantscontrole.
- Programma van Eisen accountantscontrole: toets punten bij de selectie van de accountant.
- Nota Auditketen, 2014.
- Gemeenschappelijke Regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA).
- Beleidsvisie RMA 2023-2028 'navolgbaar rekenen op de participatiesamenleving.

2.B.5 Overhead

De bedrijfsvoering stelt de organisatie in staat om de bestuurlijke en stedelijke opgaven te realiseren.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel B.5.1

Een goed werkende bedrijfsvoering gericht op een betrouwbare, wendbare organisatie die integraal en opgavegericht werkt, ZO: duurzaam mogelijk en waarbij inclusie en diversiteit de norm is.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Apparaatskosten: Kosten per inwoner (BBV-verplicht)	€ 2.008 (2021)	€ 2.115	€ 1.893	€ 2.168
2	Formatie: Fte per 1.000 inwoners (BBV-verplicht)	18,6 (2021)	19,1	19,1	19,1
3	Bezetting: Fte per 1.000 inwoners (BBV-verplicht)	19,0 (2021)	19,6	n.v.t.	20,1
4	Externe Inhuur: Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen (BBV-verplicht)	18,4% (2021)	14,7%	10% (streefcijfer)	15,0%

We monitoren de ontwikkeling in de apparaatskosten, ofwel organisatiekosten, met de verplichte BBV-indicatoren om de vergelijking in de tijd en met vergelijkbare G4-gemeenten mogelijk te maken. De wijze waarop een gemeentelijke organisatie is georganiseerd is van invloed op de hoogte van deze indicatoren. Deze indicatoren gaan over de apparaatskosten van de hele organisatie, dus ook over de salaris- en personeelslasten en de lasten van externe inhuur van de beleidsprogramma's.

De apparaatskosten per inwoner stijgen ten opzichte van de originele begroting met € 275. Ten opzichte van 2023 is de stijging echter € 53. Deze ontwikkeling lichten we verder toe in de paragraaf bedrijfsvoering.

De bezetting in fte per 1.000 inwoners is toegenomen terwijl de formatie nagenoeg gelijk is gebleven. De stijging wordt veroorzaakt door een toename van de capaciteit ten behoeve van ondersteuning van programma's en projecten, bijvoorbeeld op het gebied van communicatie of digitalisering. Daarnaast wordt capaciteit ingezet op incidentele programmamiddelen.

Activiteit B.5.1.1

We ondersteunen de organisatie bij de uitvoering van de taken en opgaven met onze centrale bedrijfsvoeringsfuncties.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Overhead (% van de totale gemeentelijke lasten; BBV-verplicht)	7,6% (2021)	8,6%	8,7%	9,3%
2	Overhead (% van de totale gemeentelijke formatie)	25,9% (2021)	23,3%	23%	22,7%

De centrale bedrijfsvoering bestaat uit de ondersteuning op het gebied personeel en organisatie, ICT, financiën en control, communicatie, huisvesting en juridische zaken, facilitaire zaken en bestuurs-ondersteuning. In 2024 hebben we onder andere verder gewerkt aan de invulling van de laatste tranche van de besparingsopgave uit het akkoord Samen Sterker uit de Crisis, hebben we de migratie van het de Digitale Werkomgeving gerealiseerd en hebben we de overgang naar een nieuw financieel management- en inkoopsysteem voorbereid. De ontwikkelingen in de bedrijfsvoering lichten we uitgebreider toe in de paragraaf bedrijfsvoering.

Ten opzichte van de begroting en het voorgaande jaar is de overhead als aandeel van de totale lasten met 0,6 procentpunt gestegen. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door de verwerking van de uitgaven voor XaaS projecten, coalitieakkoord middelen zoals de middelen voor Openbaarheid en het rechtzetten van decentrale overhead bij de Voorjaarsnota 2024 (€ 73 miljoen). Hiertegenover staat dekking uit

reserves (€ 47 miljoen) en programma's. Daarnaast zien we dat de overheadlasten zijn gestegen door een combinatie van hogere prijsontwikkeling, een groeiende organisatie en het later invullen van een deel van de besparingsopgave.

Verbonden Partijen

De NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam (NV VGA) verzorgt risicomanagement advies, alle verzekeringen en schademanagement voor de stadsdelen, directies, bedrijven en organisaties van de gemeente Amsterdam. Circa 20 procent van de personeelslasten heeft betrekking op schademanagement van de gemeente zelf en komt ten laste van dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	11,2	11,1	12,6	11,7	-0,9
Lasten	678,2	630,7	716,2	726,3	10,1
Saldo Baten en Lasten	**-667,1**	**-619,6**	**-703,6**	**-714,6**	**-11,0**
Onttrekking	36,1	10,7	60,4	56,2	-4,3
Toevoeging	3,8	8,9	9,6	9,6	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**32,3**	**1,8**	**50,8**	**46,5**	**-4,3**
Totaal B.5 Overhead	**-634,8**	**-617,9**	**-652,8**	**-668,1**	**-15,3**

Het programmaonderdeel Overhead heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 15,3 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 0,9 miljoen, hogere lasten van € 10,1 miljoen en lagere onttrekkingen en toevoegingen aan reserves van € 4,3 miljoen.

Het saldo van baten en lasten van de overhead is € 714,6 miljoen en daarmee € 11,0 miljoen hoger dan begroot. In de onderstaande tabel zijn de baten en lasten verder onderverdeeld en afgezet tegen de begroting.

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024			Jaarrekening 2024		
	Baten	Lasten	Toegerekend	Baten	Lasten	Toegerekend
Bestuursondersteuning	-0,9	87,3	0,0	-1,6	92,5	0,0
Management uitvoerende organisatieeenheden	-1,8	164,8	-11,8	-2,5	168,3	-12,4
Ondersteuning organisatie (bedrijfsvoeringsfuncties)	-9,9	522,7	-46,8	-7,7	524,8	-46,8
Totaal Bruto Overhead	**-12,6**	**774,9**	**-58,7**	**-11,7**	**785,6**	**-59,3**
Toegerekend aan programma's en projecten		-58,7			-59,3	
Totaal na toerekening	**-12,6**	**716,2**		**-11,7**	**726,3**	
Netto lasten overhead		**703,6**			**714,6**	

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Begroting 2024 komt vooral door:

Baten

De totale baten van € 11,7 miljoen zijn € 0,9 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten door lagere uitkeringen van de verzekeringsmaatschappij door minder afgehandelde dossiers dan begroot (€ 1,0 miljoen).
- Lagere baten op personeelsgebied door minder opbrengsten traineepool en realisatie verantwoord in andere programma's (€ 0,8 miljoen).
- Lagere baten door lagere serviceopbrengsten in 2024. Tegenover deze lagere baten staan ook lagere lasten (€ 0,5 miljoen).
- Hogere baten door het opheffen van de voorziening van het Gildenfonds (€ 0,6 miljoen).
- Hogere baten door meer opbrengsten van de oplaadpalen door de gemeentelijke diensten en vergoeding voor het schoonmaken van satelliet locaties (€ 0,4 miljoen).
- Hogere baten door meer doorbelasting van personeelslasten en diensten. Tegenover deze hogere baten staan hogere lasten bij de andere programma's (€ 0,3 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,1 miljoen).

Lasten

De totale lasten van € 726,3 miljoen zijn € 10,1 miljoen hoger dan begroot.
De hogere lasten bestaan uit:

Leidinggevenden en managementondersteuning uitvoerende organisatie-eenheden
De totale lasten van € 168,3 miljoen zijn € 3,6 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten binnen Programma B.5-Overhead, door begrote taakstellingen, die bestemd zijn voor programma 2 -Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer (€ 1,7 miljoen).
- Hogere lasten door inzet flexkrachten voornamelijk door krapte op de arbeidsmarkt (€ 1,0 miljoen).
- Hogere lasten voor onder andere opleiding en Werving en Selectie, die niet zijn toegerekend aan andere programma's (€ 0,7 miljoen)
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,2 miljoen).

Ondersteuning organisatie en bestuur
De totale lasten van € 617,3 miljoen zijn € 7,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:
- Hogere lasten door extra inzet flexkrachten voornamelijk door moeilijk in te vullen vacatures en om taakstellingen in de toekomst in te kunnen vullen (€ 10,8 miljoen) hoofdzakelijk bij Financiën en Inkoop en Personeel en Organisatie. Hiertegenover staat een hogere onttrekking uit frictiekostenreserve (€ 8,0 miljoen).
- Hogere lasten voor ambtelijke huisvesting door gestegen kosten van groot onderhoud door hogere prijsstijgingen in de aannemersbranche dan de algemene prijsstijging van de begroting (€ 2,5 miljoen).
- Hogere lasten over voorgaande jaren op de netwerkdiensten (€ 2,2 miljoen).
- Hogere lasten op ICT beheer en onderhoud applicaties, ICT-infrastructuur, Cloudplatform en minder doorbelasting naar andere programma's (€ 2,2 miljoen).
- Hogere huisvestingslasten door onder andere hogere energielasten en servicekosten (€ 1,3 miljoen).
- Hogere lasten door uitgaven voor een toekomst bestendige herstructurering van het onderdeel Personeel en Organisatie (€ 1,2 miljoen). Hiertegenover staat een onttrekking uit de reserve frictiekosten.
- Lagere lasten door vertraging op Xaas-projecten (€ 8,8 miljoen). Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de Xaas-reserve voor hetzelfde bedrag.
- Lagere lasten door verschuiving van uitgaven in het programma Transitie en Transformatie ICT-GGD (€ 1,2 miljoen).
- Lagere lasten door vertraging voor het programma Openbaarheid en Informatie-huishouding op orde (€ 2,5 miljoen). Hiertegenover staat een lagere onttrekking uit de reserve Coalitiemiddelen.
- Lagere lasten door vertraging op het project verduurzaming met verlichting naar LED (€ 0,8 miljoen). Hiertegenover staat een lagere onttrekking uit de reserve Coalitiemiddelen.
- Lagere schoonmaakkosten door een nieuwe aanbesteding (€ 0,6 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,2 miljoen).

Toegerekend aan programma's en projecten
De totale toerekening van € 59,3 miljoen is minder dan € 0,6 miljoen hoger dan begroot. Dit lichten we verder niet toe.

Onttrekkingen
De onttrekking aan de reserves is € 4,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt door:
- Lagere onttrekking uit de reserve Coalitiemiddelen (€ 4,1 miljoen). Deze lagere onttrekking wordt toegelicht bij de lasten van Ondersteuning organisatie en bestuur. (€ 3,8 miljoen).
- Lagere onttrekking van de Xaas-reserve door vertraging op de projecten Amstel 1 licht uit, Cloud, Netwerkknooppunt, Amsterdamse Digitale Werkplek (ADW) en de latere livegang dan geraamd van Afis (€ 8,8 miljoen).
- Hogere onttrekking aan de reserve frictiekosten voor kosten die gemaakt zijn om taakstellingen in de toekomst in te kunnen vullen. Deze onttrekking wordt toegelicht bij de lasten van Ondersteuning organisatie en bestuur (€ 9,1 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Toevoegingen reserves
Er zijn geen afwijkingen in dit programmaonderdeel.

Risicobeheersing

Risico's	Maatregelen
1. Krapte arbeidsmarkt: onze dienstverlening aan de Amsterdammer staat onder druk doordat vacatures moeilijk zijn in te vullen door krapte. Natuurlijke uitstroom ten gevolge van de AOW gerechtigde leeftijd groeit de komende jaren van circa 200 naar circa 400 medewerkers in 2025 en circa 600 medewerkers in 2030.	▪ Werken volgens de 6 perspectieven om medewerkers aan te trekken, te benutten en te behouden. Zoals het vergroten van het arbeidsaanbod, het verbeteren van de match tussen vraag en aanbod, investeren in weerbaarheid vitale/kwetsbare functies en het bouwen aan samenwerking met partners. ▪ Focus op scherpe prioritering en het zoeken van arbeidsbesparende maatregelen.
2. Verzuim: het verzuim binnen gemeenten is de afgelopen jaren flink gestegen (bron A&O-fonds gemeenten), ook in Gemeente Amsterdam.	▪ Vanaf 2025 structurele verhoging van verzuimadvies en tijdelijk een extra impuls. ▪ Vroegtijdige signalering van en ondersteuning door de arbodienst bij potentieel langdurige uitval. ▪ Extra preventieve en verzuimreductie gerelateerde activiteiten vanuit het programma Amsterdam Fit en incidentele Europese subsidie.
3. Inhuur personeel: we zijn niet altijd in staat om de maatschappelijke opgaven volledig met eigen medewerkers aan te pakken. Bepaalde expertises zijn niet altijd in de organisatie aanwezig of (op juiste moment) beschikbaar. Het verlagen van de externe inhuur kan hierdoor onder druk komen te staan.	▪ Flexibele inzet van eigen expertise binnen de organisatie door belemmeringen in systemen en structuren weg te nemen. ▪ Benutten van interne flexibele pools. ▪ Extra recruiters in om talenten op de (krappe) arbeidsmarkt aan ons te binden.
4. EU Inkooponrechtmatigheid: Aanbestedingsprocedures worden niet tijdig gestart. Dit verhoogt het risico op onrechtmatigheid.	We zetten in op: ▪ Het verbeteren van de sturingsinformatie en het inrichten van een proces van continue leren en verbeteren op basis van deze sturingsinformatie. ▪ Investeren in bewustwording en kennis. ▪ Het borgen van de interne controles en datakwaliteit.

Beleidskaders

- Gemeentewet (art. 213) verplicht de gemeenteraad regels te stellen voor de inrichting van de financiële administratie en accountantscontrole.
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV): kaders voor de Begroting en financiële verantwoording van de gemeente.
- Controle- en rechtmatigheidsprotocol 2023-2024 regels over de jaarrekeningcontrole en het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Daarmee regelt het tevens een aantal zaken ten aanzien van het financieel beheer.
- Gewijzigde Financiële Verordening Amsterdam 2023 waarin de uitgangspunten voor het financiële beleid, voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie is vastgesteld.
- De Sourcing en Open Source: strategie Amsterdam (2019). De strategie beschrijft de visie op de samenwerking met de markt in de context van de digitale transformatie van de stad en geeft daaraan richting en kaders.
- Het Stedelijk kader informatiebeveiliging gemeente Amsterdam (2020) bepaalt de strategische uitgangspunten en randvoorwaarden die de organisatie hanteert voor informatiebeveiliging.
- Eindrapportage Bestuursopdracht i-domein (2020). Fundamenteel verbeterplan op basis van groeiplateaus, over de gehele breedte van het i-domein. Hiermee heeft het college de koers op digitalisering vastgesteld.
- Uitvoeringsagenda Duurzame Organisatie 2020-2030 (2020), waarin wordt beschreven hoe de gemeente gaat komen tot een klimaatneutrale gemeentelijke organisatie met een CO_2-neutrale bedrijfsvoering.
- In het inkoopbeleid (2023) staan de 6 belangrijke Amsterdamse maatschappelijke thema's en de kaders en Amsterdamse inkoopregels waarbinnen dit gebeurt. Het biedt een overzicht voor onszelf en ondernemingen. De thema's komen uit het coalitieakkoord 'Amsterdams akkoord'.
- Protocol Externe inzet (2022) waarin de uitgangspunten van het inhuurbeleid en de beleidsmaatregelen zijn opgenomen met als doel om de interne en externe capaciteit op een effectieve en efficiënte wijze in te zetten.
- Plan van Aanpak bewust omgaan met Externe inhuur (2019) waarin de maatregelen uiteengezet worden gezet om te komen tot een bewustere omgang met en-op termijn- een duurzame reductie van externe inzet.
- Bestuursopdracht Inclusie en Diversiteit (2020), deze richt zich op het vergroten van een inclusieve werkcultuur en de representativiteit in de personele samenstelling van gemeente Amsterdam. Met het Uitvoeringsplan Inclusie en Diversiteit (2021) is hieraan uitvoering gegeven door de inzet van ca 60 acties en interventies.
- Notitie Vertrouwen begint bij de overheid (2022), een kritische verkenning van de juridische functie van de gemeente.
- Personeelsregelingen Gemeente Amsterdam, dit betreft alle personeelsregelingen die gelden voor werknemers bij de gemeente Amsterdam. De PGA bestaat uit de cao Gemeenten, cao Amsterdam en uit diverse Amsterdamse uitvoerings- en beleid.

2.B.6 Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving

In opdracht van binnengemeentelijke partners bereiden we de inrichting van de stad en de aanleg en onderhoud van de infrastructuur voor en voeren we sociale projecten bij grootstedelijke maatschappelijke vraagstukken uit.

Wat hebben we bereikt (doelen) en wat hebben wij daarvoor gedaan (activiteiten)?

Doel B.6.1

De inrichting van de stad en de aanleg en onderhoud van de infrastructuur wordt op een juiste manier voorbereid en gefaciliteerd. Daarnaast worden sociale projecten en programma's optimaal gefaciliteerd en ondersteund.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	Klanttevredenheid opdrachtgevers	7,5 (2022)	7,1	7,5	-

Het klanttevredenheidonderzoek wordt eenmaal per 2 jaar uitgevoerd onder de interne opdrachtgevers; de eerstvolgende zal in maart 2025 plaatsvinden. Daarbij is onder andere gevraagd naar de kwaliteit van dienstverlening en het relatiemanagement. In 2023 is de klanttevredenheid evenals in voorgaande jaren door de opdrachtgevers als goed beoordeeld, maar iets lager dan de doelstelling was. Door een doorontwikkeling van projectbeheersing scoorde dit onderdeel beter dan voorgaande jaren maar nog wel lager dan gewenst. Een verbetering door deze doorontwikkeling wordt verwacht in 2024. Met name de tevredenheid over de accounthouder en het vertrouwen scoorden hoog.

Activiteit B.6.1.1

We zetten onze expertise in op het gebied van project-, programma- en procesmanagement, civiele constructies, water en deltatechnologie, stedelijke inrichting en milieu, infrastructuur en verkeersadvies, uitvoering klimaatadaptatie en energietrans.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
1	(interne) omzet miljoen: 1) Ingenieursbureau 2) Projectmanagementbureau	1) € 169 2) € 63 (2022)	1) € 162 2) € 70	1) € 173 2) € 72	1) € 161 2) € 74
3	Productiviteit (primair proces) 1) Ingenieursbureau 2) Projectmanagementbureau	1) 70,8% 2) 69,0% (2022)	1) 70,8% 2) 70,3%	72,4%	71,2%
4	Capaciteit in fte: 1) Ingenieursbureau 2) Projectmanagementbureau	1) 1.250 fte 2) 506 fte (2022)	1) 1.250 fte 2) 524 fte	1) 1.250 fte 2) 509 fte	1) 1.222 fte 2) 509 fte

* De norm voor 2024 bedroeg 72,4 procent. In de originele begroting was abusievelijk 71,2 procent opgenomen.

Facilitaire directies (als het Ingenieursbureau en het projectmanagementbureau) werken qua kosten en opbrengsten in principe budget-neutraal en hanteren daarbij sinds enkele jaren een binnengemeentelijk geüniformeerd tarief. Gedurende 2024 zijn de geüniformeerde tarieven strikter toegepast. Hierdoor diende de interne omzet uit de originele begroting (van het Ingenieursbureau) te worden gecorrigeerd voor besparingsopgaven (€ 4,5 miljoen) en het verdwijnen van opslagen voor ICT-kosten die niet in tarief zitten (€ 4,2 miljoen). In de najaarsnota is dit in de budgetten verwerkt.

Verbonden Partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Baten	1,4	0,5	0,5	1,1	0,6
Lasten	6,7	-3,5	6,1	14,2	8,2
Saldo Baten en Lasten	**-5,3**	**4,0**	**-5,6**	**-13,1**	**-7,5**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**-0,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal B.6 Overhead	**-5,3**	**3,8**	**-5,6**	**-13,1**	**-7,5**

Het programmaonderdeel heeft ten opzichte van de Najaarsnota 2024 een negatief resultaat van € 7,5 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,6 miljoen en hogere lasten van € 8,2 miljoen.

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2024 komt vooral door:

Baten
De totale baten van € 1,1 miljoen zijn € 0,6 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door hogere baten door opdrachten die voor derden zijn uitgevoerd (€ 0,6 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 14,2 miljoen zijn € 8,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere lasten bij facilitaire directies door ontoereikende kostendekking onder andere door een hogere opname van bijzonder verlof en verzuim dan in het binnengemeentelijke uurtarief was opgenomen (€ 7,3 miljoen).
- Hogere lasten door extra kosten voor juridisch advies en digitalisering van werkprocessen binnen het fysieke domein (€ 1,1 miljoen).
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen (€ 0,2 miljoen).

Reserves
In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Risicobeheersing

Actuele risico's	Maatregelen
1. We kunnen niet (tijdig) voldoen aan de capaciteitsvraag die nodig is voor de uitvoering van projecten.	▪ We hebben binnen de cluster R&E een regietafel opgericht. Deze bepaalt de richtlijnen c.q. kaders waarbinnen de projecten geprioriteerd worden ▪ Er is een contract afgesloten met een Broker voor het leveren van technisch personeel (gemeente breed) ▪ In het MT R&E is men akkoord gegaan met groei van de faciliterende diensten voor wat betreft de sleutelposities, denk dan aan specialistische inhoudelijke technische functies.
2. Medewerkers zijn niet in staat om opdrachten volledig uit te voeren door onvoldoende ruimte in termen van budget, mensen, scope	▪ We hebben aandacht voor opleiden en trainen en zorgvuldige matching op projecten. ▪ We optimaliseren i.s.m. de opdracht gevende partijen de te lopen processen binnen de projecten en programma's.

Beleidskaders

- Plaberum (2024): procesbeschrijving die dient als leidraad voor de inrichting van de planvorming van ruimtelijke projecten+
- PBI (2019): de Amsterdamse handleiding voor de planvorming, besluitvorming en realisatie van infrastructurele projecten+
- Regeling kostprijs- en tariefbepaling (2020): Deze is van toepassing op interne dienstverlening (wanneer capaciteit op flexibele basis aan andere organisatie-onderdelen wordt geleverd) en op externe dienstverlening als bestuursorgaan of marktpartij. Met de invoering van de regeling is uniformering van de tariefpaling en het hanteren van dezelfde uurtarieven doorgevoerd
- Memo uurtarieven 2024 met daarin de binnengemeentelijke tarieven 2024 en de norm voor productiviteit
- Gemeentelijke norm met betrekking tot externe inhuur
- Wet DBA

3

Verplichte en overige paragrafen

3

Verplichte en overige paragrafen

3.1	Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	292
3.2	Financiering	299
3.3	Lokale Heffingen	309
3.4	Verbonden Partijen	316
3.5	Onderhoud Kapitaalgoederen	324
3.6	Grondbeleid	345
3.7	Bedrijfsvoering	359
3.8	Openbaarheidsparagraaf	372
3.9	Investeringsparagraaf	374
3.10	Subsidieoverzicht	389
3.11	Gebiedsgericht Werken (Integrale Aanpak)	393

3.1 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

In deze paragraaf kijken we terug op 2024 en vooruit op het risicoprofiel in 2025 van de gemeente. We beginnen met een korte uitleg van de wettelijke regels, gevolgd door belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het risicobeeld. Daarna bespreken we de ontwikkeling van het risicoprofiel over de programma's en de algemene reserve, waarmee we de financiële gevolgen van onze risico's beheersen. Wij sluiten de paragraaf af met een toelichting op de stand van zaken van de Algemene Reserve en de financiële kengetallen.

Wettelijk kader en gemeentelijk beleid

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht provincies en gemeenten om een risicomanagementbeleid op te stellen. Dit beleid richt zich op het weerstandsvermogen en het behoud van de financiële stabiliteit van de gemeente. Het risicomanagementbeleid van de gemeente houdt rekening met financiën, wet- en regelgeving, de draagkracht van onze organisatie om bestaande en nieuwe taken uit te voeren en de principes de Nederlandse code voor goed openbaar bestuur. Dit beleid is onderdeel van de Nota Risicomanagement 2022-2026.

Ontwikkelingen van belang voor Amsterdam

De volgende ontwikkelingen in 2024 en verwachte ontwikkelingen in 2025 en verder zijn van belang:

- Volgens de verwachting van het Centraal Plan Bureau (CPB) groeit de koopkracht in 2025 en 2026 en neemt de armoede af. Het economisch beeld voor de middellange termijn is gunstiger dan eerder verwacht, door een hogere arbeidsparticipatie en lagere werkloosheid. Inflatie neemt iets af, rentestanden zijn relatief hoog. Geopolitieke onrust zorgt voor zeer veel onzekerheid; deze is in beperkte mate in de CPB-raming meegenomen.
- De geopolitieke situatie beïnvloedt ook Amsterdam, met vluchtelingenstromen en hoge energie- en grondstofprijzen. De oorlog tussen Rusland en Oekraïne zorgt voor blijvend hoge energiekosten en kosten van levensonderhoud. En er is sprake van maatschappelijke onrust door de situatie in het Midden-Oosten. We zien de effecten in programma *Sociale Zaken en Armoedebestrijding* en in programma *Veiligheid.*
- Klimaatverandering vereist forse investeringen in duurzaamheid en aanpassingen in de leefomgeving. Vooral zichtbaar in programma *Ruimtelijke Ontwikkeling, Bouwen en Wonen* van waaruit we de energietransitie leiden. Maar zeker ook in de programma's waar we aan klimaatadaptatie werken zoals programma *Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer* en waarin de gevolgen van extreem weer zoals hittestress of extreme neerslag proberen op te vangen zoals *Volksgezondheid, jeugd en zorg* en programma *Veiligheid*. Het raakt de gemeente in de volle breedte.
- We hebben te maken met dalende inkomsten door een structureel lagere gemeentefondsuitkering. Een belangrijke factor is dat het relatieve aandeel van Amsterdam in de maatstaf 'huishoudens met een laag inkomen' is afgenomen ten opzichte van andere gemeenten. Dat raakt programma *Algemene Dekkingsmiddelen* en vervolgens vertaalt dat zich in minder middelen voor alle programma's.
- De stijgende lasten. Onder andere omdat rentelasten stijgen doordat we aflopende leningen moeten herfinancieren op hogere rentes. Dit raakt vooral de programma's met hoge investeringen zoals programma *Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer* maar ook programma *Economische Zaken, Kunst, Cultuur en Erfgoed,* programma *Sport en Bewegen* programma *Onderwijs* waar veel geïnvesteerd wordt in maatschappelijke voorzieningen.

Voor de financiële stabiliteit van de gemeente Amsterdam zijn de hoogte van de algemene reserve in combinatie met zorgvuldig begrotingsbeleid en verantwoorde schuldontwikkeling de belangrijkste indicatoren. Over het geheel genomen zijn er voldoende buffers om tegenvallers de komende jaren op te vangen. Er zijn, gegeven de ontwikkelingen in 2024 en de actuele omstandigheden, minder mogelijkheden om buffers te verhogen wanneer dat nodig is door tegenvallers.

Het risicobeeld per programma

In het programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Bouwen en Wonen
Door afnemende ruimte geeft hoge en snelle woningbouwproductie een risico voor de integrale kwaliteit van de stad. Het tempo waarin Amsterdam groeit en verdicht ligt hoger dan de mogelijkheden om voldoende voorzieningen te financieren, te maken en te onderhouden. We lopen het risico dat we duurzaamheidsambities niet halen en niet het gewenste hoogwaardige woonmilieu.

Door de druk op de bouwprijzen (inflatie, materiaalkosten) en afkoeling van de woningmarkt dreigen er bouwplannen uitgesteld te worden en dreigt het terug-verdienmoment voor voorinvesteringen (planvoorbereiding) later in de tijd te schuiven of onzeker te worden.

Het behalen van doelstellingen voor CO2-vermindering en aardgasvrij zijn onzeker. Een aantal factoren met bijbehorende risico's spelen daarin een rol, zoals:
- Verduurzaming landelijke elektriciteitsmix blijft achter. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de elektriciteitsmix in 2030 voor 75 procent duurzaam is. Amsterdam is hiervan afhankelijk voor het behalen van de doelstelling.
- Het Rijk komt laat met goed instrumentarium, zoals de Wet Collectieve Warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw), en biedt gemeenten niet voldoende financiële middelen om de doelen voor de energietransitie te halen.
- De energietransitie zorgt voor een overbelasting van de energie-infrastructuur. Er zijn grote boven- en ondergrondse aanpassingen nodig voor de inpassing van benodigde elektriciteitsinfrastructuur.
- De huidige bouwopgave staat op gespannen voet met duurzaamheidsdoelstellingen wegens grootschalige toepassing van beton en staal in de huidige bouwmethoden.

In het programma Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer
Het tempo waarin Amsterdam groeit en verdicht ligt hoger dan de mogelijkheden om voldoende voorzieningen te financieren, te maken en te onderhouden. In de openbare ruimte is sprake van achterstallig onderhoud. Bij onder meer kades, bruggen en verhardingen voldoet verouderd areaal onvoldoende aan de veiligheidswetgeving. Krapte op de arbeidsmarkt en stijgende prijzen drukken extra zwaar op het beheer en onderhoud.

Waterkwaliteit kan afnemen door risicostoffen, opwarming en verzilting waardoor extra investeringen nodig zijn voor het uitbreiden of verbeteren van de zuivering. Door stedelijke uitbreidingen, economische ontwikkelingen en een grotere industrie-watervraag, die voor een deel van dezelfde infrastructuur gebruik maakt, zien we een stijgende behoefte aan drinkwatercapaciteit. Voor de middellange termijn zijn projecten gestart voor uitbreiding van die capaciteit die gepaard zal gaan met forse investeringen.

Door klimaatverandering is er meer extreme neerslag. Het gevolg is een groter risico van verstoorde afvoer van afval- en regenwater. Dit wordt versterkt door achterstallig onderhoud en renovatie van het rioolstelsel. Dat kan leiden tot extra kosten vanwege aanpassingen van het riool- en drinkwaterstelsel.

In het programma Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed
Amsterdam werkt aan een duurzame, innovatieve en inclusieve economie, een sterk cultureel landschap en het behoud en de benutting van haar erfgoed. En heeft daarbij te maken met een aantal onzekerheden en risico's zoals: verslechtering van het vestigingsklimaat door stijgende bedrijfslasten, beperkte kantoorruimte en strengere regelgeving. Aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt, vooral in techniek en zorg. Afname van instroom internationale kenniswerkers door veranderend geopolitiek en economisch klimaat. En beperkte doorstroming van mbo'ers naar werk door mismatch tussen vraag en aanbod. Op het gebied van duurzaamheid en economische transitie krijgen we te maken met vertraagde verduurzaming van mkb-bedrijven door hoge kosten en beperkte financiering. En met trage opschaling naar een circulaire economie en van energie-infrastructuur, zoals waterstof en CO_2-opslag. Daarbovenop is er onzekerheid over financiering en de impact van nieuwe duurzaamheidsregelgeving.

Voor het behalen van de doelen en de activiteiten van het Kunstenplan is de gemeente afhankelijk van de uitvoering door kunst- en cultuurinstellingen. Veel culturele instellingen zijn financieel kwetsbaar waardoor stijgende kosten en teruglopende inkomsten een risico zijn. Veel Grote projecten zijn in voorbereidingsfase zoals de Nieuwe Meervaart in Osdorp, de verbouwing van het Amsterdamse Museum en het Nationaal Slavernij Museum. Er is bij deze projecten kans op vertraging, waardoor de kosten kunnen oplopen en het mogelijk ontstaan van reputatie- en imagoschade.

In het programma Sport en Bewegen
Het sportbeleid van Amsterdam in 2024 heeft belangrijke successen geboekt, zoals de stijgende sportdeelname onder jeugd, verbeteringen in sociale veiligheid bij sportclubs en verduurzaming van sportaccommodaties. Toch zijn er structurele uitdagingen zoals ruimtetekort voor sport, financiële druk op clubs en de terughoudendheid van jongeren om te bewegen blijven bestaan. De belangrijkste overkoepelende onzekerheden en risico's komen door ruimtegebrek en toenemende druk op sportvoorzieningen. Sport en Bewegen moet concurreren met woningbouw en natuurontwikkeling in stedelijke gebieden. De financiële positie van veel sportverenigingen blijft kwetsbaar ondanks dat energiekosten zijn gestabiliseerd: er is sprake van een de dalende trend in lidmaatschappen van traditionele sportverenigingen.

In het programma Onderwijs
In het onderwijsprogramma van Amsterdam zijn in 2024 belangrijke stappen gezet om kansengelijkheid te bevorderen, onderwijskwaliteit te verbeteren en schoolgebouwen te moderniseren. Ondanks deze vooruitgang blijven er onzekerheden en risico's die de effectiviteit en continuïteit van het beleid beïnvloeden. Er is onzekerheid over toekomstige financiering door het Rijk en over bezuinigingen op onderwijs en voorschoolse educatie wat kan leiden tot beperkingen in onderwijsachterstandenbeleid, kansengelijkheid en kwaliteitsverbetering. Hardnekkig schoolverzuim en relatief hoge uitval zonder startkwalificatie blijven een uitdaging waarbij er risico is op verhoogde jeugdwerkloosheid en grotere sociale ongelijkheid.
Geschikte of betaalbare locaties voor onderwijsgebouwen zijn schaars geworden en de planning is vaak afhankelijk van de gebiedsplanning. Stijgende bouwkosten en schaarste aan geschikte locaties maken uitbreiding en renovatie van scholen moeilijk.

In het programma Volksgezondheid, Jeugd en Zorg
Amsterdam heeft een breed scala aan initiatieven en beleidsmaatregelen om gezondheidszorg, welzijn, jeugdzorg, opvang en diversiteit te verbeteren. De inzet is vooral gericht op preventie, zelfredzaamheid en het bieden van laagdrempelige ondersteuning in de buurt. Echter, personeelstekorten, wachttijden en de toenemende vraag naar zorg vormen risico's die de uitvoering van het beleid kunnen belemmeren.
Ondanks extra middelen in 2024 blijft het een uitdaging om de zorg betaalbaar en toegankelijk te houden. We zien een toename van kwetsbare groepen: meer dakloosheid, vergrijzing en complexere jeugdzorgproblematiek zorgen voor extra druk op het systeem. Het blijft lastig te meten of vroegtijdige interventies daadwerkelijk kosten en zorgvraag verlagen.
De Jeugdwet geeft gemeenten een breed gedefinieerde zorgplicht, met een open einde karakter. Dat betekent dat de gemeente zorg moet financieren. Er is risico dat de gemeente een beroep op de Jeugdzorg boven de gecontracteerde budgetten uit eigen middelen moet financieren.

In het programma Sociale Zaken en Armoedebestrijding
De gemeente Amsterdam heeft een breed scala aan maatregelen geïmplementeerd om inkomenszekerheid te waarborgen, werk en participatie te bevorderen en armoede en schulden te verminderen. Toch zijn er structurele uitdagingen en risico's zoals de stijgende inflatie en hoge energiekosten die het risico vergroten op armoede en problematische schulden, waardoor een grotere groep Amsterdammers afhankelijk blijft van gemeentelijke ondersteuning. Het gebrek aan betaalbare huisvesting zorgt voor een groeiend aantal economisch daklozen en kan ervoor zorgen dat meer mensen terugvallen op de bijstand. De stijgende instroom van gezinsmigranten en statushouders zorgt voor extra druk op inburgeringsprogramma's en sociale voorzieningen, terwijl de capaciteit voor begeleiding en onderwijs onvoldoende meegroeit.

In het programma Veiligheid
Het programma Veiligheid in Amsterdam richt zich op een breed scala aan veiligheidsuitdagingen. In 2024 zijn goede stappen gezet in de verbetering van de openbare orde, de crisisbeheersing en de bestrijding van criminaliteit. De toename van demonstraties, criminaliteit en veiligheidsdreigingen vraagt echter om een structurele versterking van politie, handhaving en zorgpartners. Er zijn aanzienlijke risico's en onzekerheden die de effectiviteit van het programma beïnvloeden. Er is sprake van een toename van criminaliteit en ondermijning. Door internationale conflicten moeten we rekening houden met een toename van radicalisering en extremisme. Ook maatschappelijke onrust neemt toe wat te zien is in een verdubbeling van het aantal demonstraties in 2024. Onze afhankelijkheid van digitale systemen is groot waardoor gevolgen van cyberaanvallen aanzienlijk kunnen zijn. En klimaatverandering zorgt voor extreme weersomstandigheden die kunnen leiden tot verstoringen in de stad.

In het programma Bestuur en Organisatie
De gemeente Amsterdam zet stevig in op digitalisering, democratisering en bestuurlijke vernieuwing, maar de haalbaarheid wordt beperkt door financiële onzekerheden, personeelskrapte en technologische uitdagingen. De grootste onzekerheden liggen in de implementatie van IT-systemen, de effectiviteit van participatiebeleid en de beheersing van externe factoren zoals nieuwe wet- en regelgeving. Dat stelt nieuwe

eisen, zoals de NIS2-richtlijn voor cybersecurity en de Europese AI-verordening die extra werkdruk en kosten kunnen opleveren.

Risico's voor de Algemene Dekkingsmiddelen

Van de belangrijke ontwikkelingen in het integrale risicobeeld is een deel dat niet redelijkerwijze kan worden opgevangen binnen de programma's: het resterend risico. De grafiek hieronder geeft aan welke programma's een relatief groot of klein aandeel in het resterend risico hebben.

Aandeel (%) in het weerstandsvermogen

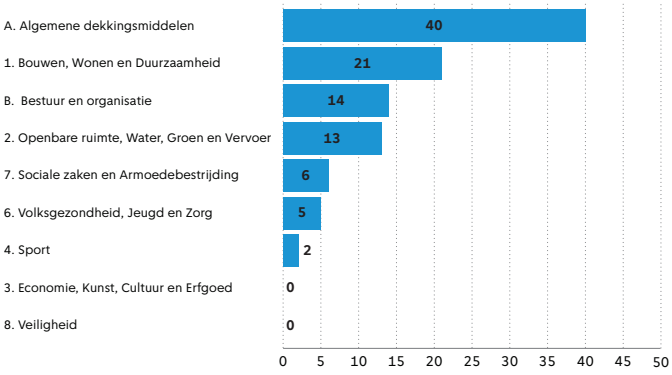

Resterende risico's komen onder andere door onze verbonden partijen zoals AEB en de Haven, verstrekte leningen, beroep op garantstellingen, calamiteiten en grote projecten. Die risico's zijn respectievelijk een afboeking, geen terugbetaling of dat juist extra geld verstrekt moet worden waarmee in de programmabegrotingen en project-budgetten geen rekening is gehouden. Andere risico's die de begroting kunnen raken zijn een hoger dan geraamd beroep op openeinderegelingen zoals Jeugdzorg of Inkomensondersteuning, plotselinge stijging van rentelasten of stijging van energiekosten.

Algemene Reserve

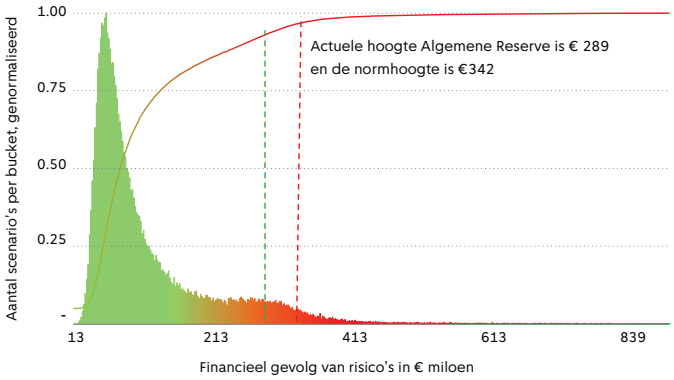

In het onwaarschijnlijke geval dat alle resterende risico's tegelijk gebeuren loopt de schade op tot meer dan € 1 miljard. Met een Monte Carlo simulatie berekenen we op basis van die resterende risico's de mogelijke financiële tegenvallers en de waarschijn-lijkheid dat die uitkomen. Uit die berekening blijkt dat bij de huidige Algemene Reserve van € 289 miljoen we een zekerheid hebben van 92,5 procent dat wij de gevolgen van resterend risico in de komende twee jaar op kunnen vangen. Dat betekent dat er een kans van 7,5 procent is dat dit bedrag te kort schiet en er mogelijk (veel) meer nodig is om het resterend risico te kunnen opvangen. Hoe meer zekerheid wij verlangen des te hoger het bedrag dat we aan moeten houden voor het opvangen van de gevolgen.

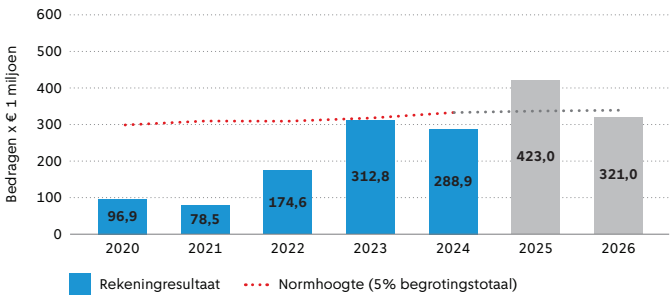

De Algemene Reserve ligt eind 2024 nog onder de normhoogte van € 342 miljoen.

Definitie en toelichting kengetallen

Het BBV vereist dat gemeentes naast het weerstandsvermogen nog 6 financiële kengetallen opnemen in de begroting en de jaarstukken. Deze kengetallen geven globaal inzicht in onze financiële positie. Het is daartoe belangrijk om te kijken naar ontwikkelingen en trends over een langere periode en naar het onderliggende risicoprofiel.

Kengetallen	Rekening 2023	Oorspron-kelijke Begroting 2024	Rekening 2024	Signaal-waarde voldoende	Signaal-waarde neutraal	Signaal-waarde onvoldoende
Weerstandsvermogen	0.97	1	0.85	> 1.4	<1.4-1.0>	< 1
Netto schuldquote standaardschuld	54%	69%	58%			
Netto schuldquote	101%	111%	98%	< 90%	90-130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	95%	106%	93%			
Solvabiliteit	49%	47%	48%	> 50%	20-50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	3.6%	2.2%	5,55%	> 0%		< 0%
Grondexploitatie	-4.3%	-3.9%	-1,2%	< 20%		> 35%
Belastingcapaciteit	0.98	0.93	0.95	< 0.95		> 1.05

Netto schuldquotes

De netto schuldquote berekenen we door de netto schuld te delen door het begrotingstotaal. Om te zien in hoeverre het gaat om doorlenen geven we de netto schuldquote weer zonder en met correctie voor verstrekte leningen. Volgens de signaalwaarden van onze toezichthouder, de provincie Noord-Holland, is een schuld lager dan 90 procent van het begrotingstotaal 'voldoende'. Een schuld hoger dan 130 procent van het begrotingstotaal is 'onvoldoende'. De signaleringswaarden zijn gemaakt voor een gemiddelde gemeente. Amsterdam is echter geen gemiddelde gemeente. Naast onze omvang maakt onder andere het erfpachtstelsel Amsterdam speciaal. Om ons beter met de andere gemeenten te kunnen vergelijken, corrigeren wij de schuldquote voor erfpacht. Dit is in de tabel terug te vinden als de netto schuldquote standaardschuld.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio berekenen we door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio is een maatstaf voor kredietwaardigheid. De toezichthouder provincie Noord-Holland noemt een solvabiliteitsratio hoger dan 30 procent 'voldoende' en lager dan 20 procent 'onvoldoende'.

Structurele exploitatieruimte
De maatstaf geeft aan hoeveel structurele ruimte we hebben om onze lasten te dragen. Het percentage geeft aan hoeveel de lasten nog kunnen stijgen of de baten kunnen dalen voordat we de lasten niet meer volledig kunnen dragen. Er is geen VNG-norm voor het niveau van dit kengetal. Maar een negatief percentage geeft aan dat de begroting of jaarrekening niet sluit.

Grondexploitatie
Dit percentage geeft informatie over de boekwaarde van *Niet in exploitatie genomen gronden* (NIEGG) en *Bouwgronden in exploitatie* (BIE) in verhouding tot onze totale baten. Er is geen VNG-norm voor de hoogte van deze ratio. In de regel geldt: hoe lager de ratio, des te minder investeringen in grondexploitaties we hoeven terug te verdienen. En daarmee hoe lager ons financiële risico is. We hebben een negatief percentage, omdat er in de lopende grondexploitaties meer opbrengsten dan kosten zijn geboekt. Hierdoor is de stand van de balanspost *Bouwgronden in exploitatie* (BIE) negatief en het financieel risico voor de Algemene Middelen laag.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit in 2024 is 95,4 procent. We bepalen dit via de hoogte van de gemiddelde lasten per meerpersoonshuishouden met eigen woning voor OZB, rioolheffing en reinigingsheffing.

De gemiddelde gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning in Amsterdam waren in 2023 € 920 en in 2024 € 944. Het landelijke gemiddelde aan gemeentelijke lasten voor een meerpersoonshuishoudens met een eigen koopwoning was in 2024 € 994.

3.2 Financiering

In deze paragraaf beschrijven we de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie. De financieringsfunctie zorgt ervoor dat we voldoende geld beschikbaar hebben om aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Hiervoor trekken we kort- en langlopende leningen aan. Onder de financieringsfunctie vallen ook het verstrekken van leningen en garanties en het beheersen van financiële risico's.

Externe financiering

In 2024 hebben we fors geïnvesteerd in de stad. De omvangrijkste investeringen in de stad zijn de investeringen in:
- (school)gebouwen
- de openbare ruimte zoals parkeervoorzieningen, kades, bruggen, tunnels, wegen, verlichting en verkeerssystemen

In de Investeringsparagraaf onderbouwen we de investeringen.

Onze uitgaven waren hoger dan de inkomsten, onder andere vanwege de forse investeringen. Investeringen financieren we met externe en interne financieringsmiddelen. Externe financieringsmiddelen zijn leningen van externe partijen waarover we rente betalen. De reserves, voorzieningen en het jaarresultaat vormen onze interne financieringsmiddelen.

De externe financieringsmiddelen stegen in 2024 met € 380 miljoen naar € 7.064 miljoen. Tabel 1 toont de ontwikkeling van de externe financieringsmiddelen in 2024.

Tabel 1. Overzicht externe financieringsmiddelen

Externe financieringsmiddelen *(bedragen x € 1 miljoen)*	**2023**	**2024**	**Mutatie**
Liquide middelen	-10	-3	7
Kasgeldleningen	361	636	275
Langlopende leningen	6.333	6.431	98
Totaal	**6.684**	**7.064**	**380**

De schuld beheersen we door te sturen op twee samenstellende delen van onze schuld, namelijk de standaardschuld en de erfpachtschuld. De erfpachtschuld is het deel van de schuld die we zijn aangegaan om de erfpachtgronden te financieren. De standaardschuld is de schuld voor overige investeringen.

Grafiek 1 toont het verloop van de externe financieringsmiddelen (externe schuld) van deze twee delen in de afgelopen vijf jaar. Na drie jaren met een constante schuld is de schuld dit jaar gestegen met € 0,4 miljard. Dat komt vooral door de toename van de standaardschuld met € 0,6 miljard veroorzaakt door onze investeringen en een toename in onze grondvoorraad. Daarentegen is de erfpachtschuld gedaald met € 0,2 miljard. Dat komt voornamelijk door het terugdraaien van € 150 miljoen storting uit de reserve financiering erfpacht naar de algemene reserve. Dit is een interne verschuiving tussen reserves, maar waardoor de standaardschuld stijgt en de erfpachtschuld daalt.

Ondanks de schuldstijging blijft de externe schuld houdbaar. We voldoen aan de verplichte financiële kengetallen en we bewegen ruim binnen de marges die passen bij houdbare overheidsfinanciën. Dit lichten we verder toe in het onderdeel Kengetallen.

Grafiek 1. Ontwikkeling externe financieringsmiddelen 2020 – 2024

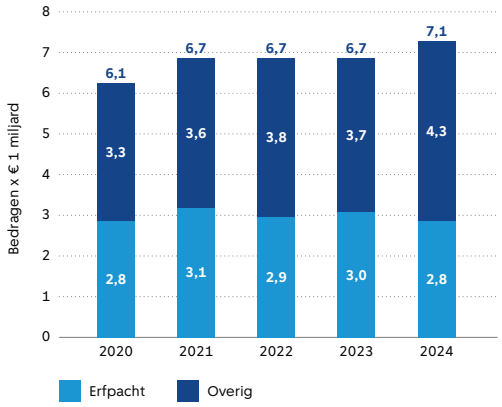

Vergelijking met de begrote schuld
Bij de Najaarsnota 2024 was de verwachte omvang van de externe financieringsmiddelen voor eind 2024 begroot op € 6,9 miljard. Deze kwam uiteindelijk € 143 miljoen hoger uit op € 7,1 miljard. Dit komt voornamelijk doordat het planningsoptimisme in onze baten, lasten en investeringen afnamen.

Rentelasten
In 2024 is de externe schuld gestegen. De marktrente waartegen we nieuwe leningen afsluiten is ook gestegen. Stapsgewijs stijgt hierdoor het gemiddelde rentepercentage van de hele externe schuld. In 2024 stegen onze rentelasten met € 15 miljoen naar € 87 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage van de hele externe schuld in 2024 was 1,3 procent. Dit tonen we in tabel 2.

Tabel 2. Externe financiering, omvang en rentelast

Externe financieringsmiddelen *(bedragen x € 1 miljoen)*	**2023**	**2024**
Omvang	6.684	7.064
Rentelast	72	87
Gemiddeld gewogen rentepercentage	1,1%	1,3%

Kengetallen

Er zijn verschillende invalshoeken om de schuld en de houdbaarheid ervan te beoordelen. Kengetallen moeten inzicht geven om de schuld en ontwikkeling daarvan beter te kunnen begrijpen. De solvabiliteitsratio en de netto schuldquote zijn verplichte kengetallen vanuit het BBV. Vanuit de Wet fido zijn de renterisiconorm en de kasgeldlimiet verplichte kengetallen. Daarnaast geven we een toelichting op schatkistbankieren en derivaten.

Deze vier kengetallen lichten we in deze paragraaf verder toe. Een overzicht van de kengetallen tonen we in tabel 3.

Tabel 3. Kengetallen Schuld

			Signaalwaarden volgens toezichthouder provincie Noord-Holland		
Kengetallen Schuld	**2023**	**2024**	**Voldoende**	**Redelijk**	**Onvoldoende**
Solvabiliteit	49%	48%	> 50%	20-50%	< 20%
Netto schuldquote Standaardschuld	54%	58%			
Netto schuldquote inclusief erfpacht	101%	98%	< 90%	90-130%	> 130%
Netto schuldquote inclusief erfpacht gecorrigeerd voor verstrekte leningen	95%	93%			
Renterisiconorm	9%	8%			> 20%
Kasgeldlimiet	6%	6%			> 8,5%

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio berekenen we door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft aan hoeveel we van ons bezit financieren met eigen vermogen (reserves). Daarnaast is het een maatstaf voor kredietwaardigheid.

In 2024 is onze solvabiliteit 48 procent. Daarmee blijven we voldoen aan de signaalwaarde 'redelijk' van onze toezichthouder de provincie Noord-Holland. Vergeleken 2023 is de solvabiliteit licht gedaald met 1 procentpunt. Dit komt doordat ons balanstotaal in verhouding met ons eigen vermogen iets harder steeg.

Netto schuldquote
De schuld delen we op in twee samenstellende delen, namelijk de standaardschuld en de erfpachtschuld. De standaardschuld beheersen we door de netto schuldquote hiervan voor de lange termijn te richten op 110 procent. De erfpachtschuld beheersen we door canoninkomsten uit erfpacht te sparen.

De netto schuldquote berekenen we door de netto schuld te delen door het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal zijn de totale baten zonder reservemutaties. We geven de netto schuldquote weer zonder en met correctie voor leningen die wij zelf verstrekt hebben.

In 2024 is onze netto schuldquote zonder erfpacht (standaardschuld) 58 procent. Daarmee voldoen we aan de signaalwaarde 'voldoende' van de provincie Noord-Holland. Bovendien voldoen we ruim aan de norm van 110 procent die we aan onszelf stellen voor de netto schuldquote van de standaardschuld.

Renterisiconorm
De renterisiconorm begrenst het bedrag aan langlopende schulden dat we in een gegeven jaar moeten aflossen of waarvan de rente moet worden herzien. De limiet hiervoor ligt op maximaal 20 procent van het begrotingstotaal. Hierdoor worden de aflossingen gespreid over de jaren. Dat beperkt het renterisico dat we lopen in een bepaald jaar.

In 2024 bedroeg onze renterisiconorm € 1.295 miljoen. In 2024 hebben we € 505 miljoen aan langlopende leningen afgelost. Hiermee blijven we ruim binnen de renterisiconorm en komen we op 8 procent van het begrotingstotaal. Dit betekent dat het bedrag aan aflossingen van langlopende leningen beperkt is gebleven doordat we dit spreiden over meerdere jaren. Hierdoor spreiden we ook het renterisico dat we lopen over meerdere jaren.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet begrenst onze maximale kortlopende schuld. Dit zijn leningen met een looptijd tot 1 jaar. Zonder deze beperking zouden gemeenten zich volledig met kortlopende leningen kunnen financieren. Dit zou echter leiden tot hoge renterisico's. Een stijgende rente heeft dan namelijk direct effect op onze rentelasten, terwijl dit bij langlopende leningen langzaam doorwerkt.

De limiet voor onze kortlopende schuld ligt op 8,5 procent van het begrotingstotaal. We berekenen het door de gemiddelde omvang van de kortlopende leningen te delen door het begrotingstotaal. We mogen de limiet tijdelijk overschrijden, maar drie achtereenvolgende kwartalen overschrijden is niet toegestaan volgens Wet fido.

In 2024 bedroeg ons kasgeldlimiet € 550 miljoen. In alle kwartalen voldeden we aan de gestelde norm en hebben we de kasgeldlimiet niet overschreden.

Schatkistbankieren
Alle decentrale overheden moeten vanaf een bepaald drempelbedrag overtollige middelen in de schatkist van het ministerie van Financiën aanhouden. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren zorgt voor een lagere EMU-schuld van Nederland. Voor ons bedroeg het drempelbedrag in 2024 € 21,9 miljoen. In 2024 hebben we het drempelbedrag niet overschreden. We hebben eenmalig gebruik gemaakt van schatkistbankieren.

Derivaten
In 2024 hebben we geen gebruik gemaakt van derivaten. In 2024 sloten we ook geen derivaten af. Volgens het Treasurystatuut mogen we derivaten alleen afsluiten om opwaartse renterisico's af te dekken. En voor elke transactie hebben we vooraf toestemming nodig van het college van burgemeester en wethouders.

EMU-saldo

Gemeenten zijn verplicht om een overzicht van het EMU-saldo te verstrekken. EMU verwijst naar de Economische en Monetaire Unie. Het EMU-saldo wordt op landelijk niveau bepaald. Onze inkomsten en uitgaven tellen mee in de optelsom van alle inkomsten en uitgaven van de Rijksoverheid en de decentrale overheden. Het EMU-saldo helpt om de financiële gezondheid van EU-lidstaten te meten en de economische stabiliteit te behouden.

Het EMU-saldo wordt bepaald door de inkomsten en uitgaven volgens het kasstelsel. Dat verschilt van het baten-lasten stelsel dat gemeenten gebruiken. In het EMU-saldo zijn investeringsuitgaven en aan- en verkopen van grond opgenomen. Maar geen afschrijvingen en toevoegingen aan reserves en voorzieningen. Dit is wel zo in het baten-lasten stelsel.

Tabel 4 toont het effect van ons op het EMU-saldo van Nederland. We hebben een negatief EMU-saldo in de jaren 2023 en 2024. Dat komt doordat we fors investeerden in de stad. De grootste investeringen in de stad zijn de investeringen in (school) gebouwen en openbare voorzieningen.

Tabel 4. EMU-saldo

EMU-saldo *(bedragen x € 1 miljoen)*	**2023**	**2024**
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	123	127
Mutatie (im)materiële vaste activa	-324	-391
Mutatie voorzieningen	122	98
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-137	-220
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	99	59
Berekend EMU-saldo	**-118**	**-320**

Lening- en garantiebeleid

We verstrekken leningen als de onderstaande voorwaarden gelden:
- Dit dient het publiek belang.
- Geen andere externe financiers willen een lening verstrekken.
- Vanuit financiële analyses blijkt dat de lener aan alle rente- en aflossingserplichtingen kan voldoen.

Garanties verstrekken we alleen als dit een toegevoegde waarde oplevert ten opzichte van een lening. Verstrekken van leningen en garanties brengt echter risico's met zich mee. Juist de combinatie van publiek belang en de afwezigheid van externe financieringsmogelijkheden maakt het risico hoger dan gemiddeld. Bij specifieke risico's treffen we een voorziening. Onze resterende risico's bij verstrekken van leningen en garanties zitten in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hiervoor houden we de Algemene Reserve aan vanuit de regels Weerstandsvermogen.

Het beleid over verstrekken en beheren van leningen en garanties door ons aan derden staat in het "Lening- en garantiebeleid gemeente Amsterdam".

Verstrekte leningen

We hebben eind 2024 voor € 434 miljoen aan leningen verstrekt aan derden. Zie ook tabel 5. De toename komt vooral door de stijging van verstrekte leningen aan het Afval Energiebedrijf (AEB). Dit komt deels door een verhoging van de zogenoemde stand-by faciliteit als door bijschrijving van de rente van de lening aan de hoofdsom. De boekwaarde van de verstrekte leningen is afgenomen. Dat komt door de voorziening voor de lening aan AEB van € 59 miljoen.

Tabel 5. Verstrekte leningen

Verstrekte leningen *(bedragen x € 1 miljoen)*	**2023**	**2024**	**Risico indicatie**	**Verant-woordelijke organisatie**	**Soort**
Afval Energiebedrijf (AEB)	195,6	241,0	Hoog	B&O	Deelneming
Alliander	55,0	55,0	Laag	B&O	Deelneming
Amsterdams Investeringsfonds (AIF)	4,3	3,6	Middel	R&D	Overig
Amsterdamse Middensegment Hypotheekleningen	5,3	4,2	Laag	Wonen	Overig
Carré	1,1	0,0	Middel	B&O	Deelneming
Duurzaamheidsfonds	13,7	15,1	Hoog	R&D	Overig
Energieleningen	12,7	10,8	Laag	Wonen	Overig
Internationaal Theater Amsterdam	1,5	1,3	Hoog	EZ&C	Overig
Marktkwartier	5,9	5,9	N.v.t.	G&O	Overig
Nationaal Restauratiefonds	6,1	5,8	Laag	R&D en Wonen	Overig
NEMO Science Museum	11,3	11,3	N.v.t.	B&O	Overig
Schuldsaneringsleningen	14,5	14,8	Hoog	Inkomen	Overig
Startersleningen	5,7	5,2	Laag	Wonen	Overig
Starters- en energielening stortingen	1,1	1,7	Laag	Wonen	Overig
Westpoort Warmte (WPW)	42,9	48,0	Middel	B&O	Deelneming
Wooncoöperaties	5,7	8,9	Hoog	Wonen	Overig
Overige leningen < € 1 miljoen	1,2	0,8			
Totaal	**383,5**	**433,6**			
Correctie voorziening Afval Energiebedrijf (AEB)	0,0	-59,0			
Correctie voorziening Marktkwartier	-5,9	-5,9			
Correctie voorziening Schuldsaneringsleningen	-0,4	-0,6			
Boekwaarde verstrekte leningen	**377,3**	**368,1**			

Per lening geven we een aanduiding van het financieringsrisico: laag, middel of hoog. Het gaat dan om het risico dat we rentebetalingen of aflossingen niet volledig ontvangen. Als er een voorziening is om het risico te dekken, dan staat dit bij de toelichting van die lening. Bij enkele leningen staat risicoclassificatie 'niet van toepassing' (n.v.t.). Dat zijn aflossingsvrije leningen met een speciale constructie waarvan het risico volledig is afgedekt door een reserve. Hieronder lichten we de leningen toe als deze nieuw zijn, belangrijke wijzigingen hebben, een risicoaanduiding 'middel' of 'hoog' hebben, of een risicoaanduiding 'laag' hebben maar die groot van omvang zijn.

Afval Energiebedrijf (AEB)
We hebben aan Afval Energiebedrijf (AEB) achtergestelde leningen verstrekt van in totaal € 241,0 miljoen per eind 2024. Dit bestaat uit een achtergestelde lening van € 182,9 miljoen en een stand-by faciliteit van € 58,1 miljoen. Een achtergestelde lening is een lening die pas wordt terugbetaald nadat de leningen van de banken zijn terugbetaald.

De gemeente heeft geprobeerd om het aandelenbelang in AEB te verkopen. In 2023 was de verkoop echter niet goedgekeurd door de Autoriteit Consument & Markt (ACM). Bij het nieuwe verkooptraject in 2024 was er geen acceptabel bod binnengekomen voor AEB. Er is daarom besloten om geen nieuw verkooptraject te starten. Dat betekent dat AEB in handen blijft van de gemeente. Daarmee worden ook de leningen niet afgelost met verkoopopbrengsten.

Tijdens het verkoopproces in 2024 zijn er herfinancieringsafspraken gemaakt tussen AEB, de gemeente en het bankenconsortium. Een onderdeel hiervan is dat een deel van de gemeente- en bankleningen zijn verlengd. Sinds eind 2019 wordt de rente over de lening aan AEB bijgeschreven bij de hoofdsom. Daarnaast hebben we de stand-by faciliteit verhoogd van € 25 miljoen naar € 75 miljoen. AEB heeft daar deels gebruik van gemaakt. Deze stand-by faciliteit is ook een achtergestelde lening.

We hebben een voorziening getroffen van € 59 miljoen voor de verstrekte lening aan het Afval Energiebedrijf (AEB). Deze voorziening is getroffen op basis van een inschatting van hoeveel geld AEB waard is. Die inschatting wordt vooral gebaseerd op de verwachte financiële prestaties van AEB. We hebben de voorziening gebaseerd op de meerjarenbegroting van het AEB-management met daarbij extern gevalideerde aannames en daarnaast meerdere externe waarderingen. Daaruit volgt dat de huidige waarde van het bedrijf lager uitkomt dan wat in het vorige jaarverslag stond. Op basis van de momenteel beschikbare informatie is dit een beste schatting. Gezien de mate van subjectiviteit en afhankelijkheden in de aannames zullen wij de ontwikkeling van de waardering van het AEB nauwlettend blijven volgen.

Het financieringsrisico van deze leningen is 'hoog' vanwege de risico's van AEB en het achtergestelde karakter van de leningen.

Alliander
We hebben aan Alliander een converteerbare lening van € 55 miljoen verstrekt. Door het verstrekken van deze lening wordt de eigen vermogenspositie van Alliander versterkt. Dit is noodzakelijk met het oog op de grootschalige investeringen die Alliander de komende jaren moet doen in elektriciteitsnetten. Dit als gevolg van de energietransitie. De lening wordt uiteindelijk omgezet naar aandelenkapitaal. Dat betekent dat de lening niet wordt terugbetaald met geld maar met aandelen in Alliander. Het financieringsrisico is op 'laag' gesteld omdat Alliander een solide bedrijf is en opereert in een gereguleerde markt.

Amsterdams Investeringsfonds (AIF)
We verstrekken vanuit ons Amsterdams Investeringsfonds (AIF) leningen op het vlak van economie, stedelijke ontwikkeling en duurzaamheid. Inmiddels is het fonds gesloten en worden er geen nieuwe leningen meer verstrekt. Eind 2024 stond voor in totaal € 3,6 miljoen aan leningen uit. De uitstaande hoofdsom zal de komende jaren afnemen door de aflossingen. Het financieringsrisico houden we op 'middel'. Er zijn vrijwel geen betaalachterstanden bij de leningen in dit fonds. Bovendien hebben we een reserve getroffen die de omvang van alle verstrekte leningen dekt.

Carré
In 2024 is de verstrekte lening van € 1,1 miljoen aan Koninklijk Theater Carré vervroegd afgelost. Daarnaast is de (ongebruikte) rekening-courant van maximaal € 2 miljoen vervallen. Dankzij goede bedrijfsresultaten ontstond er ruimte om deze lening vervroegd af te lossen.

Duurzaamheidsfonds
We verstrekken vanuit ons Duurzaamheidsfonds leningen aan duurzame projecten in de stad. Eind 2024 stond voor in totaal € 15,1 miljoen aan leningen uit. We verwachten dat dit bedrag zal toenemen in de komende jaren. Bij ongeveer 10 leningen zijn er langdurige betaalachterstanden ontstaan, wat optelt tot ruim € 1 miljoen aan uitstaande hoofdsommen. Daarom verhogen we het financieringsrisico van ‘middel’ naar ‘hoog’. We hebben een reserve getroffen die de omvang van alle verstrekte leningen dekt.

Internationaal Theater Amsterdam (ITA)
We verstrekken aan ITA een langlopende lening voor financiering van de vaste activa van het theater. Eind 2024 bedraagt deze lening € 1,3 miljoen. In maart 2024 is er € 0,8 miljoen extra uitgeleend aan ITA onder de bestaande leningsfaciliteit. Dit was voor de vervanging van een trekkenwand in de Rabozaal.
De betaling van rente en aflossing wordt verrekend met de subsidie die we verstrekken aan ITA. Het financieringsrisico blijft ‘hoog’ vanwege de verslechterde resultaten. Dit komt door de sterk gestegen kosten als gevolg van de inflatie, terwijl de (subsidie)inkomsten niet evenredig meestijgen. Daarnaast zijn de financiële buffers van ITA zeer beperkt.

Schuldsaneringsleningen
We verstrekken leningen als onderdeel van ons beleid voor armoedebestrijding. Daarvan was de stand eind 2024 € 14,8 miljoen. Vanwege het karakter van schuldsanering schatten we het financieringsrisico op ‘hoog’. Als maatregel van risicobeheersing volgt de Kredietbank Amsterdam deze leningen intensief en is er een gedeeltelijke voorziening voor getroffen van € 0,6 miljoen.

Westpoort Warmte
Aan Westpoort Warmte (WPW) verstrekken we, samen met de andere aandeelhouder Vattenfall, ieder een leningsfaciliteit van € 77,9 miljoen. Dit betekent dat we maximaal dit bedrag kunnen uitlenen. Het uitstaande saldo van de verstrekte leningen is € 48,0 miljoen eind 2024. Begin 2024 is de financieringsfaciliteit van WPW verlengd met 5 jaar tot en met 2029. Het financieringsrisico houden we op ‘middel’.

Wooncoöperaties
Met het fonds voor wooncoöperaties stimuleren we de bouw van sociale en middeldure huurwoningen van wooncoöperaties (niet te verwarren met woningcorporaties). Dit stimuleren we met leningen ter aanvulling van leningen van andere partijen. Eind 2024 stond in totaal een bedrag van € 8,9 aan leningen uit. We verwachten dat het uitstaande bedrag zal toenemen in de komende jaren. Het financieringsrisico houden we op ‘hoog’. Dit komt vooral doordat we grotendeels een achtergestelde positie hebben vergeleken met andere financiers. Voor het risicogedeelte hebben we een reserve gevormd.

Overige leningen kleiner dan € 1 miljoen
We hebben een aantal kleinere leningen verstrekt. De belangrijkste ontwikkelingen hier zijn rond twee leningen aan sociale firma’s. De financiële situatie van deze twee sociale firma’s staat onder druk. Na meerdere jaren van uitstel van betaling zijn de leningen van beide sociale firma’s kwijtgescholden in 2024. Tezamen hadden deze leningen een totale omvang van € 0,1 miljoen. Het financieringsrisico van deze leningen was aangemerkt als ‘hoog’.

Daarnaast verstrekken we leningen voor de financiering van sportverenigingsgebouwen. In 2022 hadden we deze leningenportefeuille overgenomen van Stichting Financiering Bouw Sport Accommodaties. Voorheen garandeerden we deze leningen. Eind 2024 stond in totaal € 0,8 miljoen aan leningen uit. De uitstaande hoofdsom zal de komende jaren afnemen door aflossingen. Het financieringsrisico houden we op ‘middel’.

Verstrekte garanties

We hebben eind 2024 voor € 10,2 miljard aan financiële garanties aan derden verstrekt. Zie ook tabel 6.

Bij een financiële garantie:
- Verstrekt een andere partij een lening aan de kredietnemer (meestal banken).
- Staan we garant wanneer de kredietnemer niet aan zijn rente- of aflossingsverplichtingen kan voldoen.

Tabel 6. Verstrekte garanties

Verstrekte garanties *(bedragen x € 1 miljoen)*	**2023**	**2024**	**Risico indicatie**	**Verantwoordelijke organisatie**
Achtervang WEW	1.144	1.061	Laag	Wonen
Achtervang WSW	8.444	8.927	Laag	Wonen
Gemeente garanties wonen	3	3	Laag	Wonen
Hogeschool van Amsterdam	9	8	Laag	Nieuw-West
Sportfondsenbad West	6	5	Middel	Sport & Bos
Stichting Waternet	89	73	Laag	B&O
Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (WRK)	144	134	Middel	R&D
Overig garanties < € 1 miljoen	4	3		
Totaal	**9.842**	**10.214**		

Per garantie geven we een inschatting van het financiële risico: laag, middel of hoog. Het gaat dan om het risico dat de garantie wordt ingeroepen en de gemeente als garantiegever (een deel van) de omvang van de garantie moet betalen. Als we een voorziening hebben gevormd om het risico te dekken, dan staat dit bij de toelichting van die garantie. Hieronder lichten we de garanties toe als deze nieuw zijn, een risicoaanduiding ‘middel’ of ‘hoog’ hebben, of een risicoaanduiding ‘laag’ hebben maar die groot van omvang zijn.

Achtervang waarborgfondsen
De gemeente is achtervang bij twee verschillende waarborgfondsen, namelijk:
- Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW).
- Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

Anders dan bij een garantie staat de gemeente bij een waarborgfonds niet rechtstreeks garant voor verstrekte leningen aan woningcorporaties of particulieren. De gemeente is wel verplicht om aflossingsvrije en renteloze leningen te verstrekken aan waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen. De waarborgfondsen hoeven deze leningen pas terug te betalen wanneer hun fondsvermogen voldoende is.

We tonen de garantieomvang als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven en aan ons toerekenbaar zijn. Dat was € 10,0 miljard eind 2024.

Achtervang Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)
Het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) waarborgt leningen die burgers hebben afgesloten voor het kopen van een huis onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Als een burger met een NHG hypotheek zijn of haar rente en of aflossingen niet meer kan betalen, kunnen de financiers het WEW aanspreken, mocht de opbrengst van de gedwongen verkoop van het huis onvoldoende zijn om de schuld volledig af te lossen. Alleen wanneer het WEW te weinig eigen vermogen heeft, kan vervolgens de gemeente worden aangesproken.

Eerder waren het Rijk en gemeenten samen achtervang voor als het garantievermogen van het WEW onvoldoende was. Vanaf 2011 heeft het Rijk de taak als achtervang volledig overgenomen. Voor leningen afgesloten na 2011 is de gemeente niet langer achtervang. Door aflossingen op bestaande leningen neemt onze achtervangpositie bij het WEW daarom jaarlijks af. De omvang van onze achtervangpositie bedroeg € 1,1 miljard eind 2024. Dit zijn de NHG-hypotheken die tot en met 2010 aan Amsterdammers zijn verstrekt.

Het risico schatten we ‘laag’ in. Dit vanwege het aanwezige vermogen bij het WEW en de gestegen huizenprijzen sinds 2010, waardoor de waarde van de woningen over het algemeen hoger is dan de schuld.

Achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat borg voor de rente en aflossingen van leningen aan woningcorporaties. Daardoor kunnen de corporaties tegen gunstige voorwaarden lenen.

Wanneer woningcorporaties niet langer aan hun rente en aflossingsverplichtingen kunnen voldoen zijn er verschillende afspraken tussen de corporaties, WSW, de gemeenten en het Rijk om de risico's te beperken en te delen:

1. Een corporatie kan eerst saneringssteun ontvangen van andere corporaties.
2. Als de saneringssteun onvoldoende is of wordt besloten om niet te saneren, dan kunnen corporaties het WSW aanspreken. WSW heeft zelf buffers om corporaties bij te staan. Als dat ontoereikend is, kan het WSW andere woningcorporaties aanspreken. Woningcorporaties hebben voorwaardelijke verplichting tot liquiditeitssteun.
3. Als bovenstaande onvoldoende is, dan kan de achtervang van de gemeenten en het Rijk worden aangesproken. Gemeenten en het Rijk verstrekken renteloze en aflossingsvrije leningen aan het WSW. Het WSW heeft zo altijd voldoende middelen om ervoor te zorgen dat woningcorporaties hun rente en aflossingen kunnen betalen. Daarom kunnen woningbouwcorporaties relatief goedkoop lenen.

De omvang van onze achtervangpositie bedroeg € 8,9 miljard eind 2024. We verwachten dat de omvang zal toenemen in de komende jaren. De waarde van de woningen in het bezit van woningbouwcorporaties is hoger dan de uitstaande schuld. Het risicoprofiel is daarom 'laag'.

Sportfondsenbad Amsterdam West
We hebben een garantie voor een lening aan het Sportfondsenbad Amsterdam West verstrekt. Het uitstaande saldo is € 5,3 miljoen eind 2024. De resultaten van het Sportfondsenbad zijn stabiel. Wel is het eigen vermogen beperkt en dat zou een risico kunnen vormen bij tegenslagen. Het garantierisico houden we op 'middel'.

Stichting Waternet
Waternet voert wettelijke en publieke taken uit op het gebied van onder andere drinkwater, riolering en het waterschap. De gemeente en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) garanderen gezamenlijk leningen die stichting Waternet afsluit voor een maximaal bedrag van € 120 miljoen. Eind 2024 bedroeg het geleende bedrag waarvoor de gemeente garant staat € 73 miljoen.
Recent hebben AGV en de gemeente besloten om verder te gaan als twee afzonderlijke organisaties. Later zal duidelijk worden hoe de activa en passiva worden verdeeld (inclusief garanties). Het risico staat op laag omdat de gemeente in de aparte samenwerkingsovereenkomst met Waternet heeft gegarandeerd om alle kosten te dekken, ook die van rente en aflossingen.

Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (WRK)
WRK is een watertransportmaatschappij waarvan de gemeente samen met waterleidingbedrijf PWN voor ieder 50 procent, aandeelhouder is. De aandeelhouders staan gezamenlijk garant voor leningen die WRK afsluit tot een maximaal bedrag van € 230 miljoen. Momenteel staat € 134 miljoen uit onder de garantie. Het risicoprofiel van de garantie schatten we in op 'middel', gezien het lage eigen vermogen, maar goede liquiditeitspositie.

Overige garanties kleiner dan € 1 miljoen
We hebben een aantal kleinere garanties verstrekt met een omvang van in totaal ongeveer de € 3 miljoen.

Eén van deze garanties is bedoeld voor financiering aan Broedplaatsen. Het uitstaande garantiebedrag hiervoor is bijna € 1 miljoen eind 2024. Door de garantie kan Triodos financiering verstrekken aan de betreffende broedplaats. Het risicoprofiel van deze garantie is 'middel'.
Ook verstrekken we een garantie aan het theater De Meervaart. Het garantiebedrag is € 0,7 miljoen eind 2024. Het risicoprofiel houden we op 'hoog'.

Daarnaast zijn we een samenwerking aangegaan met Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) voor het financieren van accommodaties van sportverenigingen. Dit doen we door samen met SWS borgstellingen te verstrekken aan banken. We geven garanties af van maximaal 50 procent van de totale financiering. Het maximaal te garanderen bedrag voor de gemeente is € 2 miljoen. Het risico schatten we in op 'middel'.

3.3 Lokale Heffingen

Met lokale heffingen dragen inwoners en ondernemers in Amsterdam bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad.

Ook in 2024 heeft de gemeente een belangrijk deel van haar inkomsten uit lokale heffingen ontvangen. Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges.

- Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente zonder dat hier een directe tegenprestatie tegenover staat.
- Retributies worden geheven als de gemeente één van haar bezittingen ter beschikking stelt, of als de gemeente een dienst verleent aan een individu of onderneming.
- Leges zijn vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen, zoals het geven van informatie en het verstrekken van vergunningen.

In het eerste deel van deze paragraaf besteden we aandacht aan de verschillende soorten lokale heffingen die we in Amsterdam hanteren. In het tweede deel gaan we in op de lokale lastendruk en vergelijken we deze met de andere G4-gemeenten: Rotterdam, Den Haag en Utrecht.

Belastingen, retributies en leges

Bedragen x € 1 miljoen	Rekening 2023	Najaars-nota 2024	Rekening 2024	Verschil	Afwijking %
a. OZB	289,8	298,0	296,7	-1,4	-0,46%
b. RBR gebruik	0,6	0,6	0,6	0,0	1,37%
c. Rioolheffing	87,7	93,6	94,0	0,4	0,43%
d. Toeristenbelasting	231,1	267,7	286,4	18,7	6,99%
e. Binnenhavengeld	3,6	3,3	4,0	0,6	19,50%
f. Vermakelijkheidsretributie te water	12,5*	13,9	13,5	-0,4	-2,76%
g. Precariobelasting	12,1	12,2	10,0	-2,2	-18,26%
h. Reclamebelasting	5,2	4,8	5,3	0,6	12,11%
i. Afvalstofheffing	160,0	167,5	167,9	0,3	0,20%
j. Reinigingsrecht	12,0	11,3	11,3	0,0	0,15%
k. Parkeerbelasting	303,0	334,4	339,1	4,7	1,41%
l. Marktgelden	4,9	5,4	5,2	-0,2	-4,07%
m.Lijkbezorgingsrechten	7,3	7,8	7,7	0,0	-0,24%
n. Leges	108,0	110,3	100,0	-10,3	-9,32%
Totaal	**1.237,8**	**1330,88**	**1341,76**	**10,88**	**0,82%**

* De baten dagtoeristenbelasting voor 2024 worden met ingang van het Jaarverslag 2024 verantwoord onder Toeristenbelasting. Dit was in het Jaarverslag 2023 nog onder Vermakelijkheidsretributie te water. Dit veroorzaakt dus eenmalig een vertekend beeld.

A. Onroerendezaakbelasting

De opbrengsten voor de OZB vallen per saldo € 1,4 miljoen lager uit dan gemeld bij de najaarsnota. Dit is voornamelijk het gevolg van een stijging van het volume aan bezwaren, wat leidt tot een verwachte toename van het aantal verminderingen.

B. RRB

Eigenaren van roerende woonruimten (zoals woonboten) en roerende bedrijfsruimten betalen RRB. De heffing is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde.

De opbrengsten uit de roerende ruimtebelasting (RRB) zijn in 2024 vrijwel gelijk aan de begroting.

C. Rioolheffing
Eigenaren van woningen en bedrijfspanden betalen rioolheffing voor de aansluiting op het riool. Grootgebruikers van water betalen een tarief dat is gekoppeld aan hun watergebruik. De opbrengsten van de Rioolheffingen zijn € 0,4 miljoen hoger dan begroot door de actualisatie en optimalisatie van de brondata voor het waterverbruik.

D. Toeristenbelasting
Toeristenbelasting heffen we voor overnachtingen van niet-ingezetenen. Het tarief is een percentage van de overnachtingsvergoeding in hotels, hostels, campings en andere belastingplichtige accommodaties. Het is in Amsterdam mogelijk onder voorwaarden af en toe de eigen woning te verhuren aan toeristen. Ook over de inkomsten hieruit moet de verhuurder toeristenbelasting betalen.

De Toeristenbelasting laat een meeropbrengst zien van €18,7 miljoen. De opbrengsten vanuit het dagtoerisme zijn onderdeel van het surplus en laten een meeropbrengst zien van €1,1 miljoen. Het gaat hier om incidentele meeropbrengsten.
Bij het ramen van de opbrengsten toeristenbelasting voor 2024 is uitgegaan van een verwacht volume van 22,5 miljoen toeristische overnachtingen. Deze prognose is in 2024 bijgesteld naar een verwachte omvang van 24,1 miljoen toeristische overnachtingen (een toename van 1,6 miljoen).

E. Binnenhavengeld
Binnenhavengeld Pleziervaart is een gemeentelijke belasting voor pleziervaartuigen die varen en afmeren in Amsterdam. Met deze belasting betaalt de gebruiker van de Amsterdamse vaarwegen, kades en aanlegplaatsen mee aan het onderhoud en beheer daarvan. Na betaling van het binnenhavengeld krijgt de eigenaar een vignet dat op de boot moet worden bevestigd. Met dit vignet wordt niet alleen vastgesteld of de belasting is voldaan, maar kan ook de drukte op het water worden gemonitord.

Aan het begin van het jaar waren er veel vignet opzeggingen. Op basis hiervan is de begroting naar beneden bijgesteld. Deze opzeggingen zijn gecompenseerd door nieuwe pleziervaarders en door acties van de kant van de gemeente, onder andere betere communicatie en toezicht.

F. Vermakelijkhedenretributie
Iedereen die tegen betaling bedrijfsmatig amusement, ontspanning of vermaak op het water aanbiedt, betaalt VMR. Dat geldt bijvoorbeeld voor rederijen. Daarnaast heffen we VMR voor betaalde evenementen in de openbare ruimte.
De opbrengsten VMR vallen € 0,5 miljoen lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door bezwaren tegen de heffing op locaties met erfpacht en huur met vermindering van opbrengsten tot gevolg en licht lagere aantallen boekingen voor de rondvaarten.

G. Precariobelasting
Vanaf 2023 wordt er weer precariobelasting voor terrassen geheven, na een aantal jaren van uitstel gedurende de coronacrisis. Bij het opleggen van de aanslagen is uitgegaan van een geactualiseerd areaal op basis van de administratie van de terrasvergunningen. Uit de actualisatie bleek dat een deel van de ondernemers tot 2020 is aangeslagen voor een kleiner terras dan in werkelijkheid werd uitgestald. Dat is op basis van de vergunningenadministratie gecorrigeerd. Daarnaast zijn nieuwe terrassen en winterterrassen in de heffing betrokken, wat eveneens heeft geleid tot een groter belastbaar areaal.
In de bezwaarfase heeft een aanzienlijk groep ondernemers aangegeven een (winter) terras te exploiteren dat in werkelijkheid vele malen kleiner was dan vergund, of zelfs helemaal geen winterterras te hebben gebruikt. De aanslagen zijn hierop aangepast. Daarnaast is een deel van de aanslagen vernietigd omdat sprake bleek van privaatrechtelijke betalingen voor het gebruik van de betreffende gemeentegrond (huurovereenkomsten of erfpacht). De baten precariobelasting vallen daarmee € 2,5 miljoen lager uit dan gemeld bij de Voorjaarsnota 2024, maar blijven nog steeds ongeveer 50 procent hoger dan waar aanvankelijk vanuit werd gegaan bij het ramen van de baten voor 2024.

H. Reclamebelasting
Reclamebelasting heffen we op openbare aankondiging om de verrommeling van het straatbeeld tegen te gaan en ondernemers te stimuleren om minder of kleinere reclame-uitingen te plaatsen die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg.
De opbrengsten van de reclamebelasting zijn in 2024 € 0,6 miljoen hoger dan begroot, onder meer als gevolg van verwachte meeropbrengsten vanuit vaststellingsovereenkomsten met partijen.

I. Afvalstofheffing
In de tarieven van de afvalstoffenheffing zijn alle kosten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval in aanmerking genomen. De inkomsten uit Afvalstoffenheffing worden In de tabel gepresenteerd onder aftrek van de kosten voor kwijtschelding.
De opbrengsten van de Afvalstoffenheffing zijn € 0,4 miljoen hoger dan begroot door de afwikkeling van nog op te leggen heffingen oude jaren.
De zijn lasten voor de kwijtschelding gerealiseerd voor de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing bedragen € 19,0 miljoen en zijn conform de begroting.

J. Reinigingsrecht
Reinigingsrecht gaat over het inzamelen en verwerken van bedrijfsvuil.
Hiervoor belasten we kleine ondernemers. De opbrengsten van de reinigingsrechten zijn in 2024 vrijwel gelijk aan de begroting.

K. Parkeerbelasting
De parkeerbaten zijn toegenomen door de coalitiemaatregelen, waaronder gebiedsuitbreidingen betaald parkeren en de indexatie van tarieven. Parkeerbaten zijn inclusief de naheffingsaanslagen. Bij de Najaarsnota is de begroting bijgesteld, hierna zijn de baten nog verder gestegen waardoor er een afwijking van 1,4 procent is ten opzichte van de begroting.

L. Marktgelden
Marktgelden worden bij de marktkoopman in rekening gebracht als vergoeding voor het gebruik van gemeentegrond en voor de levering van elektriciteit, de afvalverwerking en het reinigen van het marktterrein. De realisatie wijkt iets af van de begroting, omdat de afdracht van de btw van de pinbetalingen van de niet vaste markt handelaren niet is begroot.

M. Lijkbezorgingsrechten
In tegenstelling tot de meeste andere gemeentelijke dienstverlening zoals de uitgifte van een paspoort of het ophalen van het huisvuil, is bij de tarieven voor lijkbezorging sprake van marktwerking. In de regio Amsterdam zijn naast de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria circa tien andere begraafplaatsen en crematoria actief. De gemeente faciliteert circa 35 procent van de uitvaarten van overleden Amsterdammers. Bij de beoordeling van de tarieven is het principe dat er één tarief is voor gelijke dienstverlening deels los gelaten. De ligging en omvang van de begraafplaats en de faciliteiten vragen om een meer individuele bepaling van de tarieven.Het college heeft besloten om de indexering van de lokale heffingen te harmoniseren. De gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria van Amsterdam opereren in een concurrerende markt. Het hebben van marktconforme tarieven is noodzakelijk om een gezonde financiële exploitatie te behouden.Gelet op de aard van de begraafplaatsen kunnen er verschillende tarieven voor grafrechten en bijdrage aan onderhoud begraafplaatsen zijn.
De geraamde opbrengst van alle tarieven te samen dekken alle werkelijke kosten, die met de exploitatie van de begraafplaats/crematorium zijn gemoeid.
De lijkbezorgingsrechten zijn geen onderdeel van de lokale lastendruk, omdat er geen verplichte afname van de dienstverlening is. Lijkbezorgingsrechten worden niet kwijtgescholden.

N. Leges
Leges zijn vergoedingen die inwoners en bedrijven betalen voor onze dienstverlening. De legestarieven worden op basis van begrotingscijfers, voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld. De wet vereist namelijk dat de legesverordening moet zijn vastgesteld vóórdat je de leges gaat heffen. Al onze legestarieven staan in de legesveordening en -tabel. De leges 2024 staan op www.amsterdam.nl.

In 2024 is er één wijziging vastgesteld van de legesverordening 2024 per 1 juli 2024: wijziging in verband met legesheffing voor ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's.

Toelichting leges
Bij leges onderscheiden we drie soorten dienstverlening:
1. Algemene dienstverlening;
2. Fysieke leefomgeving;
3. Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

In de hierna opgenomen tabel geven we een overzicht van de werkelijke leges-opbrengsten per hoofdstuk van de legestabel, onderverdeeld naar de drie soorten dienstverlening. Hierbij hebben we de werkelijke opbrengsten uit 2024 vergeleken met de begroting van de najaarsnota 2024. Daartussen zijn afwijkingen zichtbaar. De belangrijkste afwijkingen worden toegelicht.

Algemene Dienstverlening

H2 Burgerzaken
Per saldo € 0,8 miljoen hogere legesopbrengsten burgerzaken als gevolg van hogere aantallen dan begroot voor naturalisatie/huwelijken en basisregistratie personen in combinatie met lagere legesopbrengsten voor reisdocumenten, rijbewijzen en verklaringen als gevolg van lagere aantallen.

H7 en H8 Vergunningen
De afwijkingen hangen samen met vergunningen openbare ruimte, verkeer en vervoer en binnenwater. Hier zijn de inkomsten hoger dan begroot doordat het aantal vergunningsaanvragen hoger was dan verwacht.

Fysieke Leefomgeving

De realisatie van de legesopbrengsten fysieke leefomgeving (bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu) zijn € 12 miljoen lager dan begroot. Hiervan wordt € 9,3 miljoen veroorzaakt door tegenvallende aanvragen omgevingsvergunningen in het grootstedelijk gebied. Ook de overige aanvragen en daarmee opbrengsten uit omgevingsvergunningen (€ 3 miljoen lager) blijven achter (Stadsdelen). Voor de tegenvallende aanvragen worden de volgende oorzaken genoemd. In het vierde kwartaal in 2023 werd door de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 een piek in aanvragen bereikt, wat in 2024 juist tot minder aanvragen en lagere opbrengsten heeft geleid. Verder is het door complexiteit in vergunningaanvragen ingewikkeld om de legesopbrengsten nauwkeurig te begroten, aanvragen van grote projecten worden vaker opgesplitst en vertraagd, waardoor deze aanvragen niet in 2024 hebben plaatsgevonden.

Algemene Dienstverlening
(bedragen x € 1.000)

Hoofdstuk legestabel	Najaarsnota	Rekening 2024	Verschil met Najaarsnota
H11 Algemeen	398	424	26
H2 Burgerzaken	24.947	25.705	758
H6 Economie en Milieu	106	170	64
H7 Openbare Ruimte	7.180	8.224	1.044
H8 Verkeer en Vervoer	13.920	14.277	357
H9 Binnenwater	231	152	-79
Totaal Algemene Dienstverlening	**46.782**	**48.952**	**2.170**

Fysieke leefomgeving
(bedragen x € 1.000)

Hoofdstuk legestabel	Najaarsnota	Rekening 2024	Verschil met Najaarsnota
H3 Omgevingswet, H4 Milieubelastende activiteiten en H5 Fysieke leefomgeving	54.489	42.154	-12.335

Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn
(bedragen x € 1.000)

Hoofdstuk legestabel	Najaarsnota	Rekening 2024	Verschil met Najaarsnota
Huisvestingswet 2014 (H5.2, H5.3 en H5.7)	2.014	1.866	-148
Prostitutiebedrijven (H5.4 en H6.3)	25	8	-17
Horeca (H6.1)	4.753	4.894	142
Winkeltijdenwet (H6.4)	-	-	-
Evenementen (H6.5)	1.586	1.470	-116
Activiteiten op openbare weg (H6.6.1 en H6.6.3)	324	246	-78
Leefmilieu (H6.7)	29	35	6
Reclame (H7.3)	18	18	-
Ambulante Handel (H7.4)	160	196	36
Deelvervoer (H8.8)	-	-	-
Bedrijfsvaartuigen (H9.2)	110	167	57
Kinderopvang (H10)	-	-	-
Totaal Dienstverlening Europese Dienstenrichtlijn	**9.018**	**8.899**	**-118**
Totaal leges	**110.289**	**100.006**	**-10.283**

Lokale lastendruk

Alle heffingen die we aan de Amsterdammers opleggen, vormen de lokale lastendruk. De lokale lastendruk verschilt aanzienlijk tussen gemeenten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) dat verbonden is aan de Rijksuniversiteit Groningen publiceert jaarlijks over de lokale lastendruk in alle Nederlandse gemeenten. Hier maken we eren vergelijking van Amsterdam met de andere G4-gemeenten. We zien dat de woonlasten voor gemiddeld meer-persoonshuishouden in een koopwoning in 2024 met 2,5 procent zijn gestegen en daarmee 6 procent onder het gemiddelde van de G4 liggen. In dit overzicht van de lasten voor erfpacht niet opgenomen.

	Amsterdam	Rotterdam	Den Haag	Utrecht	Gemiddelde G4	Amsterdam t.o.v. gemiddelde
Woonlasten in 2020	656	776	597	762	698	-6%
Woonlasten in 2021	761	793	664	833	763	0%
Woonlasten in 2022	837	880	747	957	855	-2%
Woonlasten in 2023	921	918	889	1.061	947	-3%
Woonlasten in 2024	944	1.023	923	1.146	1009	-6%

Ook de individuele belastingtarieven kunnen we vergelijken. Hieronder vergelijken we de belangrijkste tarieven met die bij de andere G4-gemeenten. De vergelijking is gemaakt op basis van de rapportages Kerngegevens belastingen grote gemeenten van de COELO. Daaruit blijkt dat de onroerende zaakbelasting (OZB) en rioolheffing in Amsterdam structureel onder het gemiddelden van de G4-gemeenten ligt.

	Jaar	Amsterdam	Rotterdam	Den Haag	Utrecht	Gemiddelde G4	Amsterdam t.o.v. gemiddelde
OZB Eigenaar woning*	2020	150	189	151	254	186	-19%
	2021	182	190	152	260	196	-7%
	2022	243	260	207	375	271	-10%
	2023	301	276	251	458	322	-6%
	2024	308	300	259	475	336	-8%
Rioolheffing	2020	138	216	149	222	181	-24%
	2021	144	226	151	228	187	-23%
	2022	154	236	155	228	193	-20%
	2023	160	259	177	237	208	-23%
	2024	167	287	185	246	221	-25%
Afvalstof-heffing	2020	368	371	298	286	331	11%
	2021	435	377	360	345	379	15%
	2022	440	384	385	354	391	13%
	2023	459	384	460	366	417	10%
	2024	469	437	480	425	453	4%

De toename van de woonlasten in Amsterdam komt met name door de stijging van de afvalstofheffing. Dat tarief ligt 4 procent hoger ten opzichte van het gemiddelde van de G4.

3.4 Verbonden Partijen

In deze paragraaf geven wij een overzicht van al onze verbonden partijen en van de financiële aspecten ervan. Dit doen wij volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Verbonden Partijen zijn privaatrechtelijke en publiekrechtelijke organisaties waar wij een financieel én een bestuurlijk belang in hebben. Privaatrechtelijke organisaties kunnen stichtingen, verenigingen en vennootschappen zijn. In het laatste geval gebruiken we de term deelneming. Een deelneming is een vennootschap (NV of BV) waarin wij via aandelen deelnemen. De samenwerking tussen gemeenten in publiekrechtelijke constructies heten gemeenschappelijke regelingen.

Voor de betekenis van de begrippen 'bestuurlijk belang' en 'financieel belang' sluiten we aan bij de definities in het BBV.

In de volgende gevallen spreken we van een financieel belang:
- Als wij een bedrag dat we aan een verbonden partij ter beschikking hebben gesteld, bij faillissement niet kunnen verhalen.
- Als wij aansprakelijk zijn wanneer de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Dit kan onder meer het geval zijn als wij:
- aandeelhouder zijn.
- aan een gemeenschappelijke regeling deelnemen.
- een garantie hebben afgegeven.
- een lening hebben verstrekt.

Een bestuurlijk belang houdt in dat wij zeggenschap hebben over de verbonden partij. Dat kan zijn door vertegenwoordiging in het bestuur of omdat we stemrecht hebben. Informatie over het beleid en de risico's bij de verschillende verbonden partijen staan in de programma's van de begroting die daarover gaan. Er zijn drie deelnemingen die niet specifiek aan een programma en een specifiek beleidsdoel zijn gekoppeld. In deze paragraaf geven we het publiek belang weer in deze deelnemingen.

Beleid verbonden partijen

De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 15 september 2021 de Nota beleidskader verbonden partijen 2021 vastgesteld, waarin is vastgelegd hoe de gemeente met haar beleid voor verbonden partijen het publieke belang borgt. De nota geeft de beleidslijnen voor de oprichting, het beheer, de verkoop en het afstoten van de verbonden partijen van de gemeente.
De hoofdlijnen van het beleidskader zijn:
- De eerder in 2013 vastgelegde kaders en uitgangspunten ten aanzien van deelnemingen worden herbevestigd.
- Het publiek belang blijft centraal staan. Dat houdt in dat de gemeente alleen taken uitvoert die voortkomen uit een (gemeentelijk) publiek belang.
- De gemeente blijft zich opstellen op als een actief en betrokken aandeelhouder.
- De gemeente hecht groot belang aan de bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

Herijking Deelnemingen

In 2024 zijn de resultaten uit de Herijking Deelnemingen aan de raad voorgelegd. De belangrijkste conclusie die uit deze herijking volgt, is dat het college alle deelnemingen aan wil houden.

Het grootste deel van de deelnemingen die de gemeente heeft draagt bij aan één of meerdere publieke belangen van de stad en is nodig om de doelen van het college te bereiken. Voor een klein deel van de deelnemingen is dit in mindere mate het geval, maar is al besloten om op een afgesproken termijn uit te treden of naar een andere structuur te kijken (Clipper, LSFA en ODE).

Daarnaast volgt uit de herijking de aanbeveling dat het college als actief aandeelhouder een engagement strategy opstelt om duidelijk te verwoorden hoe de gemeente zaken wil doen richting haar deelnemingen.
Hierin neemt het college onder andere op welke standaarden de gemeente zelf hanteert en wenst van deelnemingen ten aanzien van zaken, zoals financiën), beloningen, governance, klimaat en goed werkgeverschap. Deze engagement strategy zal rond de zomer 2025 aan de raad worden gestuurd.

Beloningsbeleid Deelnemingen

In 2016 hebben wij het Beloningsbeleid Deelnemingen vastgesteld. Wij kiezen als aandeelhouder voor een sobere beloning die past bij het publieke belang en het maatschappelijke kapitaal van een deelneming. Wel moeten de deelnemingen gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen aantrekken. Wij gebruiken onze invloed om het Beloningsbeleid Deelnemingen zo goed mogelijk vast te leggen in het beloningsbeleid van iedere deelneming.

Jaarverslag Deelnemingenbeheer

In het laatste kwartaal van 2024 publiceerden we het Jaarverslag Deelnemingen 2023. Hierin staat hoe we in 2023 het aandeelhouderschap van de deelnemingen hebben ingevuld. Ook is per deelneming een overzicht gegeven van ontwikkelingen rondom:
- strategie.
- investeringen.
- goed ondernemingsbestuur (governance).
- maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- financiële resultaten.
- In het Jaarverslag Deelnemingen 2023 ligt het accent op maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hierin staan ook samenvattingen van de klimaatambities van de grote en middelgrote deelnemingen. Ook zijn meerdere indicatoren op het gebied van goed werkgeverschap opgenomen.

Overzicht deelnemingen en financiële kerngegevens deelnemingen

In deze paragraaf staan de (financiële) kerngegevens van deelnemingen die op dit moment in ons beheer zijn. Onze voornemens om deelnemingen aan te gaan of te beëindigen staan ook in deze paragraaf.

Kerngegevens deelnemingen

Verschillende deelnemingen keren winst uit aan de aandeelhouders in de vorm van dividend. De dividendinkomsten verantwoorden we in programmaonderdeel A.3 Treasury en Deelnemingen (zie hoofdstuk 2).

Tabel 5.4.1 geeft de (financiële) kerngegevens per deelneming.
We gebruiken de volgende afkortingen:
- BW: boekwaarde balans gemeente (in miljoenen euro's)
- EV: eigen vermogen (in miljoenen euro's)
- VV: vreemd vermogen (in miljoenen euro's)
- NW: nettowinst (in miljoenen euro's)

De weergegeven boekwaarde is de verkrijgingsprijs van de deelneming.
De verkrijgingsprijs bestaat uit de investering en het gestort aandelenkapitaal gecorrigeerd voor eventuele langdurige waardeverminderingen. Tenzij anders aangegeven baseren wij de cijfers over eigen vermogen, vreemd vermogen en nettowinst op de jaarrekening 2023 van de deelnemingen. Het vreemd vermogen is het totale vermogen minus het eigen vermogen. Daarnaast nemen wij nu ook de gegevens ten aanzien van de CO_2-uitstoot en over de aantallen werknemers op.

De kapitaalverstrekkingen en leningen aan deelnemingen zijn afzonderlijk op de balans opgenomen onder de financiële vaste activa (zie 3.2 Financiering en 7.1 Balans met toelichting).

In de paragraaf 3.1 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing staan de resterende risico's voor de deelnemingen. Het gaat dan aan de ene kant over het risico op mogelijke afwaardering op de boekwaarde (de 'verkrijgingsprijs'). Wij hebben per deelneming geanalyseerd of er een duurzame waardevermindering is. Aan de andere kant is er voor een aantal deelnemingen een dividendrisico opgenomen in de resterende risico's.

#	Deelneming	Vestigingsplaats	Aandeel	Programmaonderdeel	BW	EV	VV	NW	CO_2-uitstoot (ton)	Aantal werknemers
1	Amsterdam Clipper Beheer BV	Amsterdam	32,6%	3.1 Economie en Innovatie	0,0	2,6	0	0	631	50
2	AEB Holding NV	Amsterdam	100%	1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	0,0	82,3	326,5	-25,3	1.038.592	352
3	Alliander NV	Arnhem	9,2%	1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	72,6	4.749,0	6.877,0	267,0	422.336	8.438
4	Beurs van Berlage	Amsterdam		3.1 Economie en Innovatie	0,4				238	93
	▪ Exploitatie BV		25%			3,2	9,0	0,1		
	▪ Vastgoed BV		25%			1,1	6,4	0,0		
	▪ Palazzo Pubblico Amsterdam BV		100%			-1,1	1,8	0,1		
5	Exploitatiemaatschappij Carré B.V.*	Amsterdam	100%	3.2 Kunst en Cultuur	2,2	4,6	23,6	1,7	Geen gegevens	60
6	GEM Lutkemeer CV	Amsterdam	20%	1.2 Grond	9,9	48,9	3,2	0	Geen gegevens	0
7	GVB Holding NV	Amsterdam	99,9%	2.2 Openbaar Vervoer	78,8	100,2	508,4	0,0	20.847	3.070
8	Havenbedrijf Amsterdam NV	Amsterdam	100%	3.1 Economie en Innovatie	304,9	684,1	315,0	55,1	350	376
9	NV Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag	1,2%	Paragraaf verbonden partijen	1,4	4.721,0	110.819,0	254,0	122	474
10	ODE Energie BV	Amsterdam	17%	5.1 Onderwijs	0,5	0,6	2,9	0,0	Geen gegevens	0
11	RAI Holding BV	Amsterdam	25%	3.1 Economie en Innovatie	22,7	76,5	136,0	7,6	2.123	370
12	ROM InWest BV	Amsterdam	36%	3.1 Economie en Innovatie	13,0	39,3	2,7	-1,6	Geen gegevens	17
13	Life Sciences Fund Amsterdam BV	Amsterdam	29,5%	3.1 Economie en Innovatie	2,1	8,2	1,0	1,9	Geen gegevens	0
14	Royal Schiphol Group NV	Amsterdam	20%	3.1 Economie en Innovatie	16,9	3.498,5	5.755,7	22,1	75.688	2.820
15	Matrix Innovation Center CV	Amsterdam	25%	3.1 Economie en Innovatie	2,2	24	72,1	4,9	2.14	8
16	Scheepsexploitatiemaatschappij BAVO NV	Amsterdam	100%	1.5 Vastgoed	0,5	0,4	0,0	0,0	Geen gegevens	0
17	Schiphol Area Development Company NV	Schiphol	25%	3.1 Economie en Innovatie	25,8	123,2	23,0	1,3	Geen gegevens	27
18	Stadion Amsterdam NV (Johan Cruijff ArenA)	Amsterdam	48%	Paragraaf verbonden partijen	6,6	104,8	44,2	3,3	4	69
19	Stadsgoed NV	Amsterdam	17%	3.1 Economie en Innovatie	21,2	227,3	77,4	6,7	2	8
20	NV Stadsherstel Amsterdam	Amsterdam	14%	3.3 Erfgoed	8,5	385,7	206,4	-48,7	254	52
21	NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam (VGA)	Amsterdam	100%	Paragraaf verbonden partijen	9,4	36,0	31,3	4,2	Geen gegevens	46
22	Westpoort Warmte	Amsterdam	50%	1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	73,0	70,5	241,6	13,8	Geen gegevens	0

#	Deelneming	Vestigingsplaats	Aandeel	Programmaonderdeel	BW	EV	VV	NW	CO_2-uitstoot (ton)	Aantal werknemers
23	NV Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland	Velserbroek	50%	2.6 Riool en Drinkwater	2,9	6,3	159,2	0	625	0
24	NV Zeedijk	Amsterdam	91%	3.1 Economie en Innovatie	6,5	12,2	45,6	1,5	2	5

* Boekwaarde inclusief voorzieningen/reserves. Het eigen vermogen is exclusief egalisatiereserve en vooruit betaalde subsidie.

Publiek belang van deelnemingen die niet in de programma's zijn opgenomen

NV Bank Nederlandse Gemeenten
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) werkt voor decentrale overheden als centrale inkooporganisatie op de geld- en kapitaalmarkt. Hierdoor ontstaat een groter inkoopvolume wat scherpere (rente)tarieven oplevert voor financiering van publieke en semipublieke instellingen. BNG is de belangrijkste financier van de gemeente Amsterdam.

Johan Cruijff ArenA
Stadion Amsterdam is eigenaar en exploitant van het multifunctionele voetbalstadion de Johan Cruijff ArenA, de thuisbasis van Ajax. In het voorjaar van 2025 wordt de visie op het aandeelhouderschap door het college vastgesteld. In de visie wordt voorgesteld om de wethouder Grond en Ontwikkeling als beleidsinhoudelijk wethouder aan te wijzen. Dit betekent dat in de volgende begroting de Johan Cruijff ArenA naar verwachting deel uitmaakt van programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid.

NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam (VGA)
NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam vervult voor ons de centrale verzekeringsrol. Daarmee verzekeren wij ons onder de beste omstandigheden tegen risico's en beheersen wij de schadelast voor onszelf.

Nieuwe deelnemingen en af te stoten deelnemingen

Het deelnemingenbeleid schrijft voor om iedere collegeperiode nut en noodzaak van alle deelnemingen te bekijken. Dit heet de 'herijking deelnemingen'. In de herijking deelnemingen gaan wij na of er een publiek belang is en of wij het publiek belang het beste dienen met een deelneming. Daarnaast kunnen we een nieuwe deelneming aangaan als dit nodig is om een publiek belang te behartigen en de markt daar niet zelf in kan voorzien. Hieronder zijn de ontwikkelingen bij AEB en NV Drinkwater toegelicht. Daarnaast is er een aantal initiatieven voor nieuwe oprichtingen. Dit worden alleen geen deelnemingen, maar andere soorten verbonden partijen.

AEB
Op 8 december 2021 sloot de gemeente een overeenkomst over de verkoop van AEB met AVR-Afvalverwerking B.V. AVR kwam tijdens het verkoopproces naar voren als de meest geschikte kandidaat-koper voor AEB. Op 13 juni 2023 maakte de Autoriteit Consument & Markt bekend dat het geen goedkeuring gaf aan de verkoop, omdat dit zal leiden tot een prijsverhoging bij het verwerken van huishoudelijk afval.

De gemeente heeft daarop besloten om een nieuw verkooptraject voor AEB te starten. Op 30 november 2023 is de raad geïnformeerd over de keuze om ook de scheidingsinstallatie mee te verkopen. De overtuiging heerst dat de met AEB verbonden publieke belangen van afvalverwerking, warmtevoorziening en CO_2-reductie na verkoop via contracten en subsidievoorwaarden goed geborgd kunnen blijven. Dit is ook een voorwaarde bij de verkoop. Het verkooptraject is april 2024 aangevangen.

Op 11 februari 2025 heeft het college van B&W besloten het verkooptraject te beëindigen omdat er geen zicht is op een voor de gemeente acceptabele uitkomst en AEB langjarig aan te houden als deelneming.

Waternet
De levering van drinkwater in Amsterdam wordt verzorgd door de Stichting Waternet, een samenwerking van Amsterdam met waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV). De Inspectie voor Leefomgeving en Transport heeft in 2021 geconstateerd dat Amsterdam tekortschiet in de aansturing van de drinkwatertaak. De drinkwaterwet stelt op dit punt duidelijke eisen.

De Belastingdienst heeft daarnaast aangegeven dat de drinkwatertaak een BTW-belaste dienst, waardoor het niet mogelijk is om de volledige BTW-koepelvrijstelling te behouden voor de Stichting Waternet. Dit heeft met name consequenties voor Waterschapstaken in Waternet. Op 2 november 2021 is het principebesluit genomen onderzoek te doen op welke wijze we de samenwerking konden behouden met behoudt van de koepelvrijstelling, hierbij is in 2023 een onderzoek gestart naar de oprichting van een NV Drinkwater gelieerd aan de Stichting. Dit onderzoek is echter gepauzeerd, omdat na divers onderzoek is gebleken dat het niet langer mogelijk was om taken van Amsterdam en het Waterschap in gezamenlijke stichting te houden. Dit heeft geleid tot een principebesluit waarin Waternet wordt gesplitst in een Waterschap deel en Amsterdam deel, waaronder Drinkwater. Het streven is om op 1 -1-2026, Waterschap AGV af te splitsen van Waternet.

De taken van gemeente Amsterdam blijven nog in de stichting. De taken van Amsterdam zullen in twee aparte kolommen worden ondergebracht, een met de riooltaken en overige Amsterdamse watertaken en een met de drinkwatertaken. De huidige werkhypothese is dat de riooltaken en overige Amsterdamse watertaken op termijn worden opgenomen door de gemeente. De drinkwatertaken zullen waarschijnlijk worden ondergebracht in een NV, wat de gebruikelijke vorm is voor waterbedrijven in Nederland. De exacte uitwerking wordt nog onderzocht.

Overzicht overige verbonden partijen en financiële gegevens

Slechts een deel van de Amsterdamse verbonden partijen is een deelneming. Hieronder volgt een overzicht van de overige verbonden partijen. Daartoe behoren:
- publiekrechtelijk: gemeenschappelijke regelingen.
- privaatrechtelijk: stichtingen en (coöperatieve) verenigingen.

Wij nemen de beleidsinformatie en beleidsrisico's van verbonden partijen op in de programma's van de begroting waar zij bij horen. In de programma's staan ook:
- ontwikkelingen bij (overige) verbonden partijen die we nu beheren.
- eventuele plannen om nieuwe verbonden partijen op te richten.
- eventuele plannen om verbonden partijen te beëindigen. Hieronder volgt wel een overzicht van de financiële kerngegevens van de overige verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

In de tabel hieronder staan de kerngegevens van de gemeenschappelijke regelingen. De cijfers baseren wij op de vastgestelde jaarrekeningen over 2023 van de gemeenschappelijke regelingen.

We gebruiken de volgende afkortingen:
- EV: eigen vermogen (in miljoenen euro's)
- VV: vreemd vermogen (in miljoenen euro's)
- NW: nettowinst (in miljoenen euro's)
- AB: algemeen bestuur
- DB: dagelijks bestuur

Kerngegevens per gemeenschappelijke regeling (Bedragen x € 1 miljoen)

#	Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW	Aantal Werknemers
1	Gemeenschappelijke Regeling Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied (CNB)	Amsterdam	3.1 Economie en Innovatie	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.	De Divisie Havenmeester van Havenbedrijf Amsterdam N.V. voert de taken van het CNB uit. Havenbedrijf Amsterdam N.V. stelt in haar begroting de middelen ter beschikking aan de Divisie Havenmeester om deze taken uit te voeren.			
2	GGD Amsterdam-Amstelland	Amsterdam		Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.	10,3	0,0	0,8	145
3	Ombudsman Metropool Amsterdam	Amsterdam	B.4 Bestuur	Lid AB. Benoeming ombudsman.	0,3	0,2	0,0	22
4	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Zaandam	1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	Vertegenwoordiging in AB (37,5%) en DB (20%).	5,9	32,7	3,7	Geen gegevens
5	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Amstelveen	1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	Vertegenwoordiging in AB en DB (49,2%)	2,1	2,8	0,2	Geen gegevens
6	Recreatieschap Twiske-Waterland	Velsen	1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	Vertegenwoordiging in AB en DB. Stemrecht 23,6% in Twiske, 23,6% in Waterland.	5,2	0,7	0,0	Geen gegevens
7	Recreatieschap Spaarnwoude	Velsen-Zuid	1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	Vertegenwoordiging in AB en DB.	13,7	4,9	0,0	Geen gegevens
8	Rekenkamer Metropool Amsterdam	Amsterdam	B.4 Bestuur	Benoeming van lid (door raad) & bureau (door college) van de Rekenkamer	0.9	0,2	0,2	20
9	Vervoerregio Amsterdam	Amsterdam	2.2 Openbaar Vervoer	Vertegenwoordiging in regioraad en DB (één van de drie leden). Wethouder Verkeer en Vervoer, Water en Luchtkwaliteit is voorzitter van DB.	0,0	389,0	0,0	150
10	Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland	Amsterdam	8.1 Brandweer en Crisisbeheersing	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter. Stemrecht 1/6. Amsterdam kan met overwegende bezwaren met een tegenstem een besluit verwerpen.	22,8	65,5	1,3	768

Kerngegevens per stichting (Bedragen x € 1 miljoen)

#	Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW	Aantal Werknemers
1	Amsterdam Economic Board	Amsterdam	3.1 Economie en Innovatie	Burgemeester en WH Economie zijn lid van de Board	0,5	1,2	0,0	21
2	Amsterdam & Partners (voorheen Amsterdam Marketing)	Amsterdam	3.1 Economie en Innovatie	De gemeente heeft het recht om een wethouder te benoemen toe te treden tot de Raad van Toezicht.	3,8	7,5	-0,5	98
3	Pantar Amsterdam	Amsterdam	7.2 Werk, participatie en inburgering	Statutaire bevoegdheden. College van B&W benoemt de leden van de Raad van Toezicht.	1,5	20,6	-2,0	2.831
4	St. Ouder- en Kindteams Amsterdam	Amsterdam	6.2 Wijkteams	De gemeente benoemt van de leden van de Raad van Toezicht en van het bestuur (artikel 5.3 en 9.2 van de oprichtingsakte van de stichting).	0,9	9,1	-0,2	Geen gegevens
5	St. Waternet	Amsterdam	2.7 Riool en Drinkwater	Vertegenwoordiging door gemeente als bestuurslid.	0,0	178,0	0,0	1.801

Kerngegevens (coöperatieve) verenigingen (Bedragen x € 1 miljoen)

#	Verbonden partij	Vestigingsplaats	Programmaonderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW	Aantal Werknemers
1	Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten U.A. SHPV	Lathum	2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	Directeur Parkeren is lid van bestuur, Amsterdam heeft 11 stemmen op een totaal van 72 stemmen	2,3	67,0	0,9	Geen gegevens
2	Wigo4it U.A.	Den Haag	7.1 Inkomensregelingen	Lid bestuur en deelnemersvergadering (besluitvorming op basis van unanimiteit).	2,6	16,7	-3,2	Geen gegevens

3.5 Onderhoud Kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn onze eigendommen, zoals bruggen, wegen en sportaccommodaties. We moeten deze goederen beheren en onderhouden om een veilige en leefbare stad voor onze inwoners te kunnen garanderen. Dit kost geld. Het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen dat we willen, stellen we vooraf vast. In deze paragraaf staat meer informatie over:

- **het gewenste kwaliteitsniveau van onze kapitaalgoederen.**
- **de uitgaven die we voor het onderhoud deden.**
- **het achterstallig onderhoud.**

Inleiding

Onderhoudskosten in 2024

Bij de onderhoudskosten onderscheiden we kosten voor klein (dagelijks) onderhoud en groot onderhoud. Bij klein onderhoud zijn er terugkerende kosten om een object in goede staat te houden binnen het gekozen kwaliteitsniveau. Voorbeelden van klein onderhoud zijn het reinigen van rioolstelsels en het terugkerend onderhoud aan elektrische installaties. Groot onderhoud is nodig als een object langere tijd gebruikt is. De kosten zijn dan vaak ingrijpend en gaan over een groot of belangrijk deel van het object.

In de tabel hierna staan de totale kosten van het klein (dagelijks) en groot onderhoud in 2024. We onderscheiden twaalf soorten kapitaalgoederen (ook wel assets genaamd).

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Civiele kunstwerken	79,5	77,6	72,4	-5,3
Gebouwen	41,0	48,9	52,0	3,0
Groen	68,2	71,5	75,4	3,9
Openbare verlichting	12,9	13,3	12,1	-1,2
Riolering	54,7	58,6	57,2	-1,4
Sportaccommodaties en sportparken	19,4	20,7	20,4	-0,3
Tunnels	10,1	9,8	11,2	1,4
Verkeerssystemen	14,1	15,4	14,7	-0,7
Water	33,3	39,8	39,0	-0,8
Wegen en verhardingen	51,5	48,6	59,2	10,6
Stedelijke busstations	1,2	0,9	0,8	-0,1
Straatmeubilair en speeltoestellen	12,6	13,6	15,0	1,4
Totaal	**398,5**	**418,8**	**429,4**	**10,6**

In 2024 gaven we € 429,4 miljoen uit aan onderhoud van onze kapitaalgoederen. Dat is € 10,6 miljoen meer dan begroot. De grootste afwijkingen met de Begroting 2024 zijn te vinden bij Wegen en verhardingen, Civiele kunstwerken, Groen en Gebouwen. Deze afwijkingen werden bij een aantal van deze kapitaalgoederen veroorzaakt door het uitstellen van werkzaamheden en projecten, in sommige gevallen zijn de niet ingevulde vacatures de reden dat werkzaamheden en projecten zijn uitgesteld. Bij andere kapitaalgoederen werd juist ingelopen op achterstallig onderhoud.

Algemene beleidskaders en belangrijke ontwikkelingen Assets in de Openbare ruimte
In 2017 presenteerden we de Visie Openbare Ruimte 2025. In deze visie staan onze richtlijnen voor ontwikkelen, inrichten en beheren van de openbare ruimte van Amsterdam. De nadruk ligt hierbij op de verblijfsfunctie van de openbare ruimte. Recenter zijn daar de Omgevingsvisie (2021) en de Groenvisie (2020) aan toegevoegd, waarin de ambities op het vlak van vergroening en ruimtelijke kwaliteit nader zijn uitgewerkt. De fysieke inrichting van Amsterdam wordt vormgegeven conform de Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld, de Puccinimethode (Beleidskader Puccinimethode, Handboek Rood en Handboek Groen). Het beheer voeren we uit conform beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon (2017).
Uiteraard heeft ook het mobiliteitsbeleid invloed op de inrichting van de openbare ruimte. De Agenda Amsterdam Autoluw bepaalt de richting waarin de stad zich ontwikkelt: minder ruimte voor de auto, meer ruimte voor langzaam verkeer, OV, groen en verblijven. Kaders zoals het Beleidskader Verkeersnetten geven nadere invulling aan de inrichting van het Amsterdamse wegennet.

De kwaliteit waaraan onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte aan moeten voldoen, staat in de landelijke CROW-norm. Dat hebben we zo afgesproken vanuit 1Amsterdam Heel & Schoon. Door eenduidige normen en definities te gebruiken weten de beheerders wat het gemeentebestuur verwacht. Het beheer van de stedelijke zaken in de openbare ruimte heeft drie ambitieniveaus: sober, verzorgd en top.

Ambitieniveau		Toelichting
A+		Zo goed als nieuw/alles 100% schoon
A	**Top**	Heel goed in orde/prachtig straatbeeld, amper vervuiling
B	**Verzorgd**	Heel en functioneel/verzorgd straatbeeld, matige vervuiling
C	**Sober**	Verminderd comfort/rommelig straatbeeld, behoorlijke vervuiling
D		Functieverlies/vuil

We willen de hele stad in 2025 verzorgd maken en houden. Maar door het achterstallig onderhoud bij verschillende kapitaalgoederen besloten we bij de Voorjaarsnota 2019 om voorlopig te werken aan het niveau sober. Bij de onderdelen waarvoor we al stappen hebben gezet naar 'verzorgd' proberen we dit niveau wel te behouden.

In het onderhoud hebben we aandacht voor vijf principes:
1. De openbare ruimte kan goed en veilig gebruikt worden (functionaliteit).
2. We beheren de openbare ruimte duurzaam, met oog voor mens en milieu (duurzaamheid).
3. Beheer zorgt voor een aantrekkelijke en verzorgde openbare ruimte (aantrekkelijkheid).
4. Waar mogelijk beheren we samen met bewoners en bedrijven (participatie).
5. We beheren slagvaardig en met oog voor de kosten (kostenefficiënt).

Assetmanagement
Amsterdam groeit en bloeit en is volop in ontwikkeling. Klimaatadaptatie, energietransitie en digitalisering zijn voorbeelden van trends die consequenties hebben voor nieuwe ontwikkelingen in het beheer en onderhoud van onze assets. We gaan daarom door met de ontwikkeling van ons centrale, stedelijke assetmanagementsysteem.

Assetmanagement betekent dat we vanuit de waarden, prestaties, gebruik en risico's van de openbare ruimte bepalen wat me moeten doen om de openbare ruimte aan het ambitieniveau te laten voldoen. We verbeteren het assetmanagement door de processen van de levenscyclus van de kapitaalgoederen aan elkaar koppelen. Dus: van ontwikkeling via ontwerp, bouw en beheer tot sloop. Ook leggen we nadrukkelijker de koppeling tussen de technische staat en het gebruik van het kapitaalgoed. In de hele beheer- en uitvoeringsorganisatie voeren we assetmanagement in. Hierdoor kunnen we in de toekomst gerichter sturen op de balans tussen prijs, prestaties en risico's van het kapitaalgoed. En op de voorspelbaarheid hiervan over de hele levenscyclus.

Achterstallig onderhoud
Vooral bij de kapitaalgoederen in de openbare ruimte is er achterstallig onderhoud. Op dit moment is er nog veel achterstallig onderhoud bij onder andere civiele kunstwerken, groen, sportaccommodaties en sportparken, water en wegen en verhardingen. Het vergt een extra inspanning om deze achterstalligheid aanvullend op de regulier benodigde beheerinspanning aan te pakken de komende jaren. Achterstallig onderhoud kan leiden tot hogere lasten en onveilige situaties. Daarom moeten we achterstallig onderhoud zo snel mogelijk herstellen.

Civiele kunstwerken

Binnen civiele kunstwerken vallen vaste en beweegbare bruggen, kades, sluizen en steigers. In totaal beheren we:

- 1.780 vaste bruggen en 113 beweegbare bruggen (inclusief Amsterdamse bos)
- 592 kilometer aan kades en oevers
- 38 sluizen en keringen
- 547 steigers
- 17 kilometer geluidsscherm

We beheren ook enkele cultuurhistorische objecten zoals voormalige (scheeps)kranen. Van de 113 beweegbare bruggen is van 13 bruggen besloten dat zij niet meer functioneel zijn.

Ten opzichte van begin 2024 beheren we 8 km aan oever minder en 19 bruggen en 16 steigers meer. Er zijn 11 nieuw gebouwde bruggen die vanuit projectontwikkelingen zijn overgedragen. Ook bleek dat enkele kleine bruggen in buitengebieden de verantwoordelijkheid van de gemeente te zijn. Op basis van inspectie blijkt een deel van de oevers een “natuurlijke” oever te zijn zonder beschoeiing en dus geen civiele constructie.

Specifieke beleidskaders
Voor de instandhouding van de openbare ruimte is “1Amsterdam Heel & Schoon” (1 AH&S) het geldende beleidskader (2017). De ambities en doelen uit dit beleidskader zijn het vertrekpunt voor het instandhoudingsplan en zijn vertaald in de te leveren onderhoudsprestatie. Het onderhoud aan de civiele kunstwerken in 2024 was met name gericht op het veilig en beschikbaar houden van deze constructies. Ook het “Programmaplan Bruggen en Kademuren: herstellen en verbinden” en het “Actieplan 2023-2026: Gefundeerd Herstellen” is van toepassing.

Onderhoud en ontwikkelingen
Bij de Rapportage programma Stadsbehoud 2019 hebben we besloten voorlopig voor het onderhoudsniveau voor de openbare ruimte te streven naar niveau C, sober. Het huidige niveau is D.

In de afgelopen drie jaar hebben we van het gehele areaal een toestandinspectie uitgevoerd. Uit de inspecties blijkt dat meer dan 10 procent van de civiele kunstwerken een te laag kwaliteitsniveau (dus onder sober) heeft. Het grootste deel van de civiele kunstwerken met een te laag kwaliteitsniveau bestaat uit beschoeiingen.

De beschikbare middelen voor onderhoud worden voornamelijk ingezet voor het garanderen van de veiligheid én het beschikbaar houden van de civiele objecten die bijdragen aan de bereikbaarheid van de stad. Dat betekent dat onderhoud aan bruggen, kades en (basalt) glooiingen een hogere prioriteit heeft dan onderhoud aan beschoeiingen. Beschoeiingen kennen een laag risico voor veiligheid en dragen niet of nauwelijks bij aan de bereikbaarheid. Daarom heeft onderhoud aan beschoeiingen een lage prioriteit en is er weinig onderhoud aan uitgevoerd. Als alleen naar beschoeiingen wordt gekeken heeft bijna elk stadsdeel meer dan 10 procent van de beschoeiingen een te laag kwaliteitsniveau.

De afgelopen jaren hebben we meer onderhoud kunnen uitvoeren vanwege toename van de beschikbare middelen. Die groei is nu afgevlakt omdat het financiële plafond van de beschikbare budgetten nadert. In 2024 hebben we onderhoud uitgevoerd aan ruim 50 bruggen in Noord, Zuidoost en Nieuw-West. We hebben onderhoud uitgevoerd aan 4 beweegbare bruggen en er is er één gerenoveerd. We zijn gestart met het slopen van twee bruggen die een heel beperkte functie hadden.

Met de sloop wordt de doorstroming van water verbeterd waarmee een bijdrage wordt geleverd aan klimaatadaptatie. Onderhoud aan de bruggen in landelijk Noord hebben we voorbereid, evenals enkele andere beweegbare bruggen, uitvoering start volgend jaar. Het onderhoud aan de glooiingen in de Singelgracht hebben we voortgezet en loopt door tot in 2025. De Westlandschutsluis is gerenoveerd en er is onderhoud uitgevoerd aan twee andere sluizen.

In 2024 moesten de sluizen aan het IJ gesloten worden vanwege een storing van de gemalen bij IJmuiden. Het water in het Noordzeekanaal steeg snel en de sluizen moesten dicht om te hoog water in de grachten te voorkomen. Dat is gelukt maar de ervaring was wel aanleiding om te gaan onderzoeken of de functionaliteit en bedienwijze van de sluizen aangepast moet worden. Dit loopt door in 2025. We halen het onderhoud aan deze sluizen naar voren om aanpassingen mogelijk te maken.

Het samenstel van inspecties hebben we aangepast en een deel van de inspectiecontracten zijn opnieuw aanbesteed. Ook zijn er nieuwe aanbestedingen gestart voor het uitvoeren van het onderhoud aan onze civiele constructies. Dit zijn contracten die meerdere jaren lopen.

In 2024 hebben we besloten om de managementtaken van het civiele areaal in het Amsterdamse Bos onder te brengen bij Stedelijk Beheer. De organisatie van “Bos” rondt het renoveren van de houten bruggen eerst af voordat deze worden overgedragen.

Programma Bruggen en Kademuren
Het programma Bruggen en Kademuren heeft het doel 871 verkeersbruggen en ongeveer 205 kilometer gefundeerde kademuur te onderzoeken, veilig te houden en waar nodig versneld op orde te krijgen. In totaal hebben we in 2024 aan 1.485 meter kademuur gewerkt, verdeeld over 8 kadevervangingsprojecten en 3 kaderenovatie-projecten. De herstelwerkzaamheden aan 713 meter kademuur (7 projecten) hebben we afgerond. Aan brug 627 (tussen de Antony Moddermanstraat en de Ruys de Beerenbrouckstraat) zijn we met de werkzaamheden gestart, deze worden naar verwachting in 2025 afgerond.

De herstelmethoden worden steeds innovatiever en duurzamer. In 2024 zijn veelbelovende methoden in de praktijk getest waarmee kademuren de komende jaren efficiënter, goedkoper en doelgerichter hersteld kunnen worden. Onderzoek helpt ons ook bij de opgave.
Door onderzoek te doen naar de sterkte van de houten funderingen, naar de effecten van belasting en gebruik en naar bezwijkmechanismes, kunnen we steeds beter inschatten of de kademuren en bruggen hersteld moet worden, of nog minimaal 30 jaar mee kunnen. Op basis hiervan zijn in 2024 ruim 3.600 meter kademuur en 27 bruggen ondergebracht in regulier beheer.

Desondanks werden we in 2024 ook geconfronteerd met de slechte staat van onze bruggen en kademuren. Er zijn op ruim 30 kademuren gewichtsbeperkingen opgelegd. Ook zijn er twee veiligheidsconstructies geplaatst en er is er één in voorbereiding. Eind 2024 is besloten met spoed extra veiligheidsmaatregelen te treffen op de Westerdoksdijk.

Achterstallig onderhoud
De beschikbare budgetten en de capaciteit in de organisatie waren de afgelopen jaren niet voldoende om de gehele onderhoudsbehoefte en bestaande achterstalligheid weg te werken. Meer dan 10 procent van ons areaal heeft niveau D, dit betekent achterstalligheid.

Voor onze beweegbare bruggen en sluizen komt dit achterstallig onderhoud neer op € 34 miljoen. Daarvan is ongeveer € 30 miljoen opgenomen in het onderhoudsprogramma van de komende vier jaar. Voor onze vaste bruggen en kades komt dit achterstallig onderhoud neer op ongeveer € 21 miljoen, wat ook opgenomen is in de onderhoudsprogrammering.

De achterstand die niet wordt opgepakt ligt met name bij de beschoeiingen. Aangezien de slechte staat van beschoeiingen een laag risico vormt ligt de nadruk in het onderhoud bij het beschikbaar en functioneel houden van de bruggen, kades en sluizen. Daarom is het afgelopen jaar weinig onderhoud uitgevoerd aan beschoeiingen en is achterstand ongeveer gelijk gebleven.

De volledige opgave bij Programma Bruggen en kademuren kan gezien worden als achterstallig onderhoud. Deze opgave is afgenomen. Er is 713 meter kademuur hersteld en ruim 3600 meter kademuur en 27 bruggen zijn in dermate goede staat dat besloten is deze over te dragen aan stedelijk beheer.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	**Jaarverslag 2023**	**Najaarsnota 2024**	**Jaarverslag 2024**	**Verschil**
Civiele kunstwerken	79,5	77,6	72,4	-5,3

Afwijking 2024
Bij het onderhoud van de civiele kunstwerken zijn er lagere lasten van € 5,3 miljoen, onder andere door:

- Lagere lasten van € 2,7 miljoen. Een deel van groot onderhoud vaste bruggen van 14 bruggen in Nieuw-West is door onder andere capaciteitstekort, engineering en personele wisselingen niet uitgevoerd.
- Lagere lasten van € 2,4 miljoen. Een deel van groot onderhoud beweegbare bruggen hebben we naar 2025 doorgeschoven. Dit betreft de Buiksloterdraaibrug door grote scope wijzigingen en de Hortusbrug door vergunningen en stremming van de Oostroute.
- Lagere lasten van € 1,5 miljoen voor Programma Bruggen en Kademuren. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere uitgaven voor innovatietrajecten. Voor deze trajecten hadden we een capaciteitstekort.
- Hogere lasten van onderhoud kademuren en steigers en sluizen van € 1,4 miljoen. Dit betreft extra voorbereiding in 2024 aan engineering en omgevingsmanagement om groot onderhoud voorzien in 2025 mogelijk te maken. Daarnaast zijn sommige projecten duurder uitgevallen door maatwerk rond woonarken, grotere scope en langere uitvoeringsduur.
- Hogere lasten van € 1,2 miljoen voor correctief onderhoud bij civiele kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, kades en ander kleine civiele kunstwerken om achterstallig onderhoud in te lopen.
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen voor instandhouding van sluizen. Dit komt door vertraging van inspecties van een half jaar.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen aan onderzoeken van de bruggen. Dit wordt veroorzaakt doordat een deel van deze werkzaamheden nog niet hebben afgerond. Deze werkzaamheden worden doorgeschoven naar 2025. Verder wordt de technische staat van de bruggen op een efficiëntere wijze getoetst, waardoor de kosten lager uitvallen.
- Hogere lasten van € 0,2 miljoen voor onderhoud en in stand houden van onze brugwachtershuisjes, zoals elektra, riolering, schilderen dak en kleine vervangingen.

Gebouwen

Onder het kapitaalgoed gebouwen vallen de volgende objecten:

- stadsdeelkantoren
- stedelijke kantoren
- werven
- onderwijsgebouwen
- gymnastiekgebouwen
- sportaccommodaties
- welzijnsvoorzieningen
- woningen
- cultuurpanden
- parkeergarages
- parkeerterreinen
- woonwagenlocaties

We beheren het volgende:

- de gemeentelijke vastgoedportefeuille bedraagt ongeveer 1000 objecten. Het grootste gedeelte van de panden is in vol eigendom van de gemeente en vallen onder dit kapitaalgoed, namelijk 704. Hiervan zijn er 70 voor gemeentelijke panden en 634 voor maatschappelijke panden. Voor de ongeveer 300 overige objecten zijn wij niet (direct) verantwoordelijk en vallen hier niet onder. Hierbij kan vooral gedacht worden aan onderwijshuisvestiging.
- 5 (dienst)woningen
- 20 overige gebouwen (zoals dienstgebouwen, toiletten, kiosken, schuilhut)
- 18 woonwagenlocaties (met in totaal 192 woonwagenstandplaatsen)
- 5 woonwagens
- 46 garages
- 10 Parkeerterreinen (incl. P+R terreinen)
- 16 fietsenstallingen

Specifieke beleidskaders
Er gelden verschillende beleidskaders omdat dit kapitaalgoed uit verschillende soorten gebouwen bestaat. Een aantal hiervan zijn:
- Amsterdamse vastgoedstrategie (2024)
- Meerjarenonderhoudsplan (per locatie) voor de parkeergarages en parkeerterreinen (2019-2024)
- Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke fietsenstallingen (2019-2023)
- Beleidskader woonwagens en standplaatsen (2023)
- Meerjarenonderhoudsplan woonwagens (2024)
- Bosplan 2020-2030 (2021)
- Beheerplan gebouwen van leverancier Planon (2011)

Onderhoudsniveau en ontwikkeling
Het onderhoudsniveau van de gebouwen is niveau C, sober. Hiermee voldoen de gebouwen aan het gewenste onderhoudsniveau. Een uitzondering hierop vormen de woonwagenlocaties. Hier is het onderhoudsniveau D, wat functieverlies inhoudt, terwijl onderhoudsniveau B (Verzorgd) gewenst is.

Bij de gebouwen van facilitair bureau is de aanbesteding van elektrotechnische- en werktuigbouwkundige installaties in 2023 afgerond en in 2024 gestart met de uitvoering.

Voor het maatschappelijk vastgoed heeft het college besloten extra duurzaamheidsmiddelen toe te kennen van € 1,4 miljoen. Deze middelen worden gelijktijdig met het reguliere grootonderhoud besteed. Deze € 1,4 miljoen is hiervoor opgenomen in de voorziening grootonderhoud. Deze opname komt uit het programma 'Bouwen, Wonen en Duurzaamheid', in de Begroting 2024 is deze opgenomen in het programma 'Kunst & Cultuur'.

Bij gemeentelijke huisvestiging is in 2024 Hemweg 10 aangekocht en de aanhuur van Weesperstraat 113-117 gestopt.

Achterstallig onderhoud
Bij het onderdeel woonwagens en woonwagenlocaties is er sprake van achterstallig onderhoud. Alle 121 bergingen die in het bezit zijn van de gemeente en bij de woonwagenstandplaatsen horen, moeten worden vervangen. Deze bergingen zijn ook dichtbij het einde van hun geplande levensduur. Bij de overige onderdelen is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Gebouwen	41,0	48,9	52,0	3,0

Afwijking 2024
Bij het onderhoud van gebouwen zijn er hogere lasten van € 3,0 miljoen, onder andere door:
- Hogere lasten van € 4,2 miljoen voor het onderhoud van het maatschappelijke en gemeentelijke panden, dit komt onder andere door:
  - Hogere lasten bij facilitair bureau (€ 1,2 miljoen). Het verschil zit hier in de gestegen prijzen en het naar voren halen van gepland onderhoud.
  - Hogere lasten bij maatschappelijk vastgoed (€ 5,3 miljoen). De Begroting 2024 is gebaseerd op de gemiddelde geplande uitgaven per pand over de komende 25 jaar. De jaarlijkse daadwerkelijke uitgaven kunnen lager of hoger, hierdoor ontstaan er afwijkingen. Deze afwijkingen hebben geen resultaat op de exploitatie omdat ze worden opgevangen in de voorziening groot onderhoud.
  - Lagere lasten bij gemeentelijke huisvesting (€ 2,2 miljoen). De Begroting 2024 is gebaseerd op de gemiddelde geplande uitgaven per pand over de komende 25 jaar. De jaarlijkse daadwerkelijke uitgaven kunnen lager of hoger, hierdoor ontstaan er afwijkingen. Deze afwijkingen hebben geen resultaat op de exploitatie omdat ze worden opgevangen in de voorziening groot onderhoud.
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen voor het onderhoud aan parkeergarages. Onder andere door het uitlopen van Project Piet Hein en Project Uitgaansdriehoek P6, hierdoor vallen de laatste termijnen in 2025. Ook lagere lasten voor aanvullende werkzaamheden voor het onderzoeken van diverse onderzoeken.

Groen

Het kapitaalgoed groen bestaat uit:
- 260.000 bomen (dit aantal is het in het databeheersysteem geregistreerde aantal bomen)
- 17 miljoen vierkante meter gras
- 7 miljoen vierkante meter beplanting
- 2 miljoen vierkante meter ruigte en oeverbeplanting
- 13 begraafplaatsen en 2 crematoria. Dit komt neer op 33 hectare van de gemeentelijke begraafplaats De Nieuwe Ooster, 7 hectare van de gemeentelijke begraafplaats De Nieuwe Noorder en 1 hectare dorpsbegraafplaatsen in Noord
- Het Amsterdamse Bos met 3.750 laanbomen, 1,5 miljoen vierkante meter grasachtige vegetatie, 4 miljoen vierkante meter bosachtige beplanting (ongeveer 200.000 bomen) en 50 hectare ruigte en oeverbeplanting.

De afgelopen twee jaar zijn de bovenstaande kapitaalgoederen, ook wel object-gegevens, gescreend op juistheid en waar nodig aangepast in het digitale databeheer-systeem. Dit project data-op-orde is grotendeels doorlopen maar nog niet volledig afgerond. Op dit moment vindt nog een toetsing van de data plaats door Stadswerken.

Specifieke beleidskaders
Er gelden verschillende beleidskaders omdat dit kapitaalgoed uit een diversiteit aan onderdelen bestaat. De voornaamste zijn:
- 1Amsterdam Heel & Schoon (2017)
- Het Bosplan 2020-2030 (2021)
- Het Structuurplan De Nieuwe Ooster (2016)
- Groenvisie 2020-2050 (2020)

Onderhoudsniveau en ontwikkelingen
Het onderhoudsniveau in de stad is doorgaans niveau C, sober, met locaties van achterstallig onderhoud.

In 2024 zijn ruim 115.000 bomen gecontroleerd op veiligheid en hieruit is naar voren gekomen dat er ongeveer 1 procent een dusdanig slechte conditie heeft dat deze vervangen moeten worden in verband met veiligheidsrisico's. Dit is conform het jaarlijkse aantal bomen dat we in het bomenprogramma vervangen. Naast veiligheid wordt ook de conditie van de bomen gemeten met behulp van de NEN-2767.

Hieruit blijkt dat 25 procent van het bomenbestand een slechte conditie heeft (NEN-score 5/6). Een substantieel deel van deze bomen heeft groeistagnatie. Deze zijn wel veilig maar er wordt niet voldaan aan het niveau sober die stelt dat van maximaal 10 procent van het areaal NEN-score 5/6 mag hebben.

Naast de bomen beheren we ruim 31 miljoen vierkante meter groen. Jaarlijks wordt van een derde deel van dit groen de conditie gecontroleerd met behulp van de NEN-2767-methodiek. Uit deze opgetelde inspectieresultaten van de afgelopen drie jaar blijkt dat 4 procent een slechte conditie heeft (NEN-score 5/6). Hiermee voldoen we aan niveau C, sober. Maar we zien bij de plantvakken 26 procent niveau 4 (NEN-score 5/6), wat matig is. Als we niets doen kan dit leiden tot een scherpe toename in achterstalligheid en kan niveau sober niet in stand worden gehouden.

De uitvoering van groot onderhoud heeft zich in 2024 voornamelijk gericht op kap en herplant in het kader van vervangingsprogramma boomveiligheid in de openbare ruimte en het herstel van plantvakken en gazons in wijken en parken.

Er zijn ongeveer 1500 groeiplaatsen aangelegd en 800 bomen geplant in het kader van vervangingsprogramma boomveiligheid mede in samenwerking met projecten. Een deel van de bomen zijn op dezelfde plek herplant en een deel op een andere plek, zogenoemde compensatiebomen. Na de vertraging begin dit jaar is de aanleg van groeiplaatsen in de tweede helft van het jaar weer op snelheid gekomen, het planten van het aantal bomen is achter gebleven bij de prognose mede vanwege de late start plantseizoen door weersomstandigheden. Er zijn 800 bomen gekapt vanwege veiligheid of als gevolg van storm of ziekte.

Daarnaast zijn er in totaal is er 365.000 vierkante meter aan plantvakken en gazons met de slechtste kwaliteit gerenoveerd, inclusief locaties die zijn aangedragen door de stadsdelen. De plaagdruk van (boom)ziekten is ook dit jaar weer licht gedaald. De Japanse duizendknoop is met 13.000 vierkante meter bestreden en op 1.200 bomen de Eikenprocessierups verdreven.

Tot slot hebben we 100 boomroosters verwijderd en groot onderhoud gepleegd aan 10 waterregulatiesystemen.

In 2024 zijn de volgende relevante ontwikkelingen geweest:

- We zijn met het nieuwe beplantingscontract gestart, dit is het uitvoeringscontract met aannemers. De gunning hiervan vond plaats aan het begin van het tweede kwartaal aan het einde van het plantseizoen. Dit heeft tot een vertraging in de uitvoering geleid waardoor we minder hebben gerealiseerd dan voorspeld.
- We zijn gestart met het centraal organiseren van directievoering en toezicht op de nazorg en garantieperiode. Dit heeft tot doel dat nieuw aangelegd groen beter wordt beheerd en over kan worden genomen in dagelijks beheer na de nazorgperiode.
- Het plan van aanpak is afgerond om de boomwortelproblematiek aan te pakken op basis van een pilot. Hieruit zijn de maatregelen naar voren gekomen, die vanaf 2025 worden toegepast om boomwortelopdruk te voorkomen. Volgend jaar staan 31 projecten (met daarin 1.300 bomen) op de planning.
- We zijn gestart met het programmeren en voorbereiden van een aantal assets die we tot voor kort nog niet goed in beeld hadden, zoals bijvoorbeeld boomroosters, watergeefsystemen en faunapassages, ook om buiten mee aan de slag te gaan.
- We hebben nog volop geïnvesteerd in het op orde krijgen van de data. De positieve effecten zijn nu zichtbaar omdat alle partijen van inspectie tot aan uitvoering met dezelfde databronnen werken.
- Vanuit het duurzaam herstelfonds hebben we de laatste 20 vergroeningsinitiatieven afgerond op (school)pleinen, straten, speelplekken en gevels. In totaal hebben we de afgelopen jaren 2800 vierkante meter aan verharding omgevormd naar groen en zijn er 42 bomen geplant. Zo zijn verscheidene pleinen, schoolpleinen, straten, speelplekken, kades en gevels vergroend.

Achterstallig onderhoud

Er is sprake van achterstallig onderhoud bij dit kapitaalgoed. In totaal heeft 25 procent van de bomen een slechte conditie. Aangezien 1Amsterdam Heel & Schoon uitgaat van 10 procent werkvoorraad, is 15 procent achterstallig.
Door inspecties zijn meet lege boompunten aangetroffen. Daarbij groeit de opgave ook door stormen en vertraging in uitvoering van herplant van boom.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Groen	68,2	71,5	75,4	3,9

Afwijking 2024

Bij het onderhoud van groen zijn er hogere lasten van € 3,9 miljoen, onder andere door:

- Hogere lasten van € 2,2 miljoen door stijging, indexering, van de tarieven van bestaande contracten met aannemers.
- Hogere lasten van € 2,0 miljoen aan het Vervangingsprogramma boomveiligheid. De snelheid in realisatie is in het tweede deel van 2024 weer op gang gekomen. Zo zijn er veel groeiplaatsen aangelegd en er is een groot deel van de achterstand in het kappen van bomen in kader van veiligheid ingehaald.
- Lagere lasten van € 1,3 miljoen door een lagere bezetting in fte van ongeveer 14 fte's ten opzichte van de begrote formatie.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen voor groot onderhoud-projecten bomen. Het gaat om projecten die voortkomen vanuit de NEN-inspecties en niet vanuit de veiligheidsinspecties die een-op-een worden vervangen. Dit is het eerste jaar dat dit programma wordt uitgevoerd. De opdrachtverlening is niet scherp genoeg gebleken en organisatie van het ingenieursbureau moest nog opstarten en op stoom komen. Hierdoor zijn projecten doorgeschoven of samengevoegd met andere projecten
- Hogere lasten van € 0,9 miljoen voor het vervangen van bomen bij het Museumplein, Vondelpark en bij grasvelden. Vanwege uitstel project in 2023 is planning doorgeschoven naar 2024 en zijn meer werkzaamheden uitgevoerd dit jaar. Dit is niet begroot doordat er geen extra budget beschikbaar was.
- Lagere lasten van € 0,6 miljoen voor digitalisering. De verwachting was dat er meer externe kosten zouden zijn voor digitalisering van het integraal beheersysteem voor dit kapitaalgoed.
- Hogere lasten van € 0,4 miljoen door de aanschaf van bomen voor het jubileumjaar Amsterdam 750. Deze bomen moeten nu al worden aangeschaft, omdat ze in bakken worden geplaats als onderdeel van het event op de ring in 2025.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen in het Amsterdamse Bos als gevolg van capaciteitstekort en extreme neerslag in het eerste halfjaar van 2024.

Openbare verlichting

Het Amsterdamse areaal van het kapitaalgoed openbare verlichting bestaat uit:
- 131.634 straatverlichtingsobjecten: palen, overspanningen en tunnelobjecten
- 153.168 armaturen; zowel armaturen in eigen beheer en armaturen die niet onder het beheer vallen van Amsterdam
- 126 klokken; openbare tijdsvoorziening op eigen paal of een combi-paal
- 372 voedingskasten eigen net
- 6.956 objecten aan lichtkunst, stadsilluminatie, decoratieve en historische verlichting
- 9.942 armaturen
- 222 voedingskasten

De omvang van de openbare verlichting varieert, onder andere door de jaarlijkse groei van de stad met een gemiddelde van 0,5 procent. Dit staat gelijk aan ongeveer 750 extra lichtpunten. Dit komt door het bouwen van nieuwe wijken en het bijplaatsen van lichtpunten op donkere plekken.

Specifieke beleidskaders
Voor het onderhouden van openbare verlichting geldt het Beleidskader Verlichting 2017, Beleidskader Puccinimethode en 1Amsterdam Heel & Schoon.

Onderhoud en ontwikkelingen
Het gewenste en gerealiseerde onderhoudsniveau is C, sober.

In 2024 hebben we het geplande dagelijks onderhoud uitgevoerd, waaronder het verhelpen van storingen en schades.

Ook zijn we in 2024 gestart met de vervanging van complexe armaturen door energie-zuinige ledverlichting. Dit omvat ongeveer 9.600 armaturen die aan draden hangen, van gevel tot gevel, waaronder 1.440 boven de trambaan. Omdat dit werk plaatsvindt in een drukke stedelijke omgeving met veel monumentale panden, verschillende huiseigenaren en soms een trambaan, is dit een complexe taak.
De vervanging van de overspanningen is in 2024 begonnen, de verwachting is dat het onderhoud en de transitie naar ledverlichting voor de draadverlichting in 2026 afgerond zal zijn.

Om het energieverbruik te verminderen en bij te dragen aan verduurzaming, is er geïnvesteerd in verlichting op maat.

Er zijn middelen aangevraagd en ingezet om de hoeveelheid licht in de openbare ruimte te beperken, waar mogelijk. Ook is er gekeken naar minder verlichting in groengebieden. Een mooi voorbeeld hiervan is het Vliegenbos in Amsterdam-Noord, waar in nauw overleg met de omgeving op bepaalde plekken zelfs gekozen is om het licht helemaal uit te schakelen.

Daarnaast is er in 2024 veel aandacht besteed aan het op orde brengen van de assetgegevens. Dit omvat zowel administratieve als geografische gegevens, die geactualiseerd en aangevuld moesten worden. Hiervoor zijn extra inspecties uitgevoerd en is tijdelijk extra capaciteit ingehuurd.

Achterstallig onderhoud
Er is bij dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Openbare verlichting	12,9	13,3	12,1	-1,2

Afwijking 2024
Bij onderhoud van openbare verlichting zijn er lagere lasten van € 1,2 miljoen, onder andere door:
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor het verhelpen van storingen aan openbare verlichting. Begin 2024 leek het erop dat er veel meer storingen waren ten opzichte van 2023, met name door een stijging van de ondergrondse Liander-storingen. Het budget is bij de Voorjaarsnota om die reden tussentijds verhoogd met € 0,5 miljoen. Lopende het jaar zijn maatregelen genomen om de kostenstijging van de storingen te beperken, waardoor de verhoging achteraf niet nodig bleek.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen voor ATS (transportkosten voor Netbeheer) in verband met tariefstijgingen.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen voor de materiaalkosten voor het verhelpen van storingen. Er waren in 2024 minder storingen om te verhelpen dan gedacht, en dus ook minder materiaal nodig.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen door minder schades ten opzichte van voorgaande jaren.
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen voor energiekosten. In 2023 zijn de tarieven voor energie flink gestegen. Het energietarief is inmiddels weer gedaald, maar nog steeds op een hoog niveau.

Riolering

De riolering bestaat uit voorzieningen voor:
- afvoeren van afvalwater uit de leefomgeving
- verwerken van hemelwater
- voorzieningen voor grondwater

Dit zijn:
- transportriolen
- gemengde riolen
- vuilwaterriolen
- regenwaterriolen
- drainagebuizen
- persleidingen

Maar ook objecten zoals:
- rioolgemalen
- bergbezinkbassins
- overstorten
- putten
- kolken

Specifieke beleidskaders
Het Omgevingsprogramma Riolering 2022-2027 (2022) is van toepassing.

Onderhoud en ontwikkelingen
Het gewenste en gerealiseerde onderhoudsniveau is B, verzorgd.
In 2024 hebben we veel projecten uitgevoerd zoals Middenmeer Noord, Alkmaarstraat, Buitenveldertselaan en Tuindorp Oostzaan West. Dit komt door de verbeterde stedelijke programmering. Een klein deel rioleringsprojecten die we in 2024 wilden starten, zijn uitgesteld of veranderd door de stadsplanning. We blijven inzetten op integrale planvorming, programmering en onze regiefunctie, zodat we onze doelen blijven halen.

Achterstallig onderhoud
Er is bij dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Riolering	54,7	58,6	57,2	-1,4

Afwijking 2024
Bij onderhoud van riolering zijn er lagere lasten van € 1,4 miljoen, onder andere door:
- Lagere lasten van € 3,1 miljoen door minder inzet van personeel van bij de opdrachtgever en aannemer.
- Hogere lasten van € 1,7 miljoen voor bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie (BLVC). Deze kostenstijging komt doordat er meer aandacht voor deze onderwerpen is.

Sportaccommodaties en sportparken

Onder het kapitaalgoed sportaccommodaties en sportparken vallen de volgende objecten:
- 27 sporthallen
- 46 sportparken
- 12 zwembaden
- 1 ijscomplex

Specifieke beleidskaders
Het specifieke beleidskader voor sportaccommodaties en sportparken zijn de Sportvisie 2025 (2016) en de richtlijnen uit de handboek sportaccommodaties van het NOC*NSF.

Sportvisie 2025 (2016) hebben we uitgewerkt in afzonderlijke meerjarige onderhoudsplannen. Voor de sportaccommodaties ligt het meerjarig onderhoudsplanning vast in het onderhoudssysteem voor de gebouwen. Voor de sportparken ligt dat vast in het meerjarenonderhoudsplan van Grijs en Groen (GISSIB), conform de normering van het Instituut voor Milieu- en Agritechniek.

Verder gelden de Visie openbare ruimte 2025 (2017), het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon (2017), de Agenda duurzaamheid (2015), de Agenda groen (2015) en het Nationaal Sportakkoord (2018).

Onderhoudsniveau en ontwikkelingen
Het gewenste en gerealiseerde onderhoudsniveau is grotendeels B (Verzorgd).

In 2024 hebben we het geplande onderhoud uitgevoerd om het huidig onderhoudsniveau te behouden. Daarnaast is er ook onderhoud gepleegd om te kunnen voldoen aan de eisen van de sportbonden naast het waarborgen van de veiligheid op basis van de geldende wet en regelgeving.

Binnen een aantal sportaccommodaties is de verlichting vervangen door energiezuinige ledverlichting om het energieverbruik te verminderen en bij te dragen aan verduurzaming.

Verder is er in 2024 ook aandacht besteed aan het op orde brengen van de assetgegevens. Dit omvat zowel administratieve als geografische gegevens, die geactualiseerd en aangevuld moesten worden. In dit kader is er samenwerking gezocht met andere onderdelen binnen de organisatie.

Achterstallig onderhoud
Er is sprake van achterstallig onderhoud. Er zijn elementen binnen de onderhoudsportefeuille die al jaren aandacht behoeven: de ondergrondse infrastructuur, hekwerken en bestrating is al een tijd toe aan vervanging. Daarnaast zijn meerdere elementen van verslechterde kwaliteit, zoals het asfalt op de sportparken en de waterkwaliteit bij de Roeibaan aan de Bosbaan. In samenwerking met het kapitaalgoed Water zal hier de komende jaren acties in worden ondernomen.

Verder is er momenteel ook achterstallig onderhoud op het kapitaalgoed Groen wat met name betrekking heeft op het onderhoud van bomen. Dit onderhoud is nog niet belegd, maar de gemeente heeft wel een wettelijke verplichting om jaarlijkse inspecties uit te voeren naar de staat van de bomen en daar acties op te ondernemen. Met het kapitaalgoed Groen is in 2024 meer vormgegeven aan een samenwerking om hier een kwaliteitsslag in te kunnen maken.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Sportaccommodaties en sportparken	19,4	20,7	20,4	-0,3

Afwijking 2024
Bij het onderhoud van sportaccommodaties en sportparken zijn er lagere lasten van € 0,3 miljoen, onder andere door:
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen bij de Hallen en Parken. Dit is voornamelijk veroorzaakt doordat er in een eerder stadium exploitatiebudget is toegekend voor enkele accommodaties die pas in 2025 worden opgeleverd.
- Hogere lasten van € 0,5 miljoen aan onderhoud voor extern geëxploiteerde accommodaties. Dit is veroorzaakt door een hogere bijdrage (€ 0,3 miljoen) aan het Bijlmer Sportcentrum voor groot onderhoud en een incidentele afrekening uit voorgaande jaren aan de extern geëxploiteerde zwembaden in verband met de regeling specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden uit de COVID-periode.
- Hogere lasten voor onderhoud bij de zwembaden van € 0,1 miljoen. Dit is veroorzaakt door hogere lasten voor onderhoud aan installaties door prijsstijgingen.

Tunnels

Amsterdam heeft in 2024 de volgende kapitaalgoederen in beheer:
1. Verkeerscentrale Amsterdam (bediening en bewaking van de wegtunnels)
2. IJ-tunnel
3. Michiel de Ruijtertunnel
4. Piet Heintunnel
5. IJ-tramtunnel
6. Spaarndammertunnel
7. Amsterdam Arenatunnel
8. Integrale leidingen tunnel
9. Testcentrum wegtunnels

Specifieke beleidskaders
In 2017 is het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon aangenomen.
Daarnaast gelden de Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels (2006/2013) en het Bouwbesluit bouwwerken leefomgeving als onderdeel van de Omgevingswet.

Onderhoud en ontwikkelingen
Het gewenste onderhoudsniveau is C, sober. Het vervangingsonderhoud en renovatie van respectievelijk de IJ-tunnel en de Arenatunnel zijn in 2021 uit de gemeentelijke begroting gehaald. Inmiddels zijn deze weer in de begroting opgenomen. Dit betekent echter wel dat de systemen die aan vervanging toe zijn langer in gebruik gehouden moeten worden. Het onderhoudsniveau is daarmee bepaald op D, wat inhoudt dat er sprake is van functieverlies.

Het onderhoud zoals begroot hebben we uitgevoerd. Daarnaast hebben we meer uitgegeven aan extra activiteiten voor cybersecurity. Tevens zijn meer vervangingen uitgevoerd om het achterstallig onderhoud aan de IJ- en Arenatunnel te beheersen.

In 2024 zijn er de volgende ontwikkelingen geweest voor de Amsterdamse wegtunnels en verkeerscentrale:
- Er is financiering beschikbaar gesteld om het groot onderhoud aan de IJ-tunnel op te starten. Dit is in uitvoering gegeven aan de afdeling Tunnelproject en hiernaast is er financiering beschikbaar gekomen om de renovatie van de Arenatunnel opnieuw op te starten. Er is gestart met het herijken van het definitief ontwerp.
- Het creëren van het Uniform Koppelvlak voor de Michiel de Ruijtertunnel en Spaarndammertunnel is opgestart. Hiermee kunnen deze tunnels bediend worden in de nieuwe verkeerscentrale.
- De werkzaamheden aan de nieuwe verkeerscentrale vorderen en de geplande ingebruikname is het tweede kwartaal van 2026.
- De servers voor het oefenen, testen en opleiden zijn verhuist naar het testcentrum
- Er zijn voorbereidingen gestart voor het repareren en uitvoeren van levensduur verlengend onderhoud van de asfaltlaag van de IJ-Tunnel waarmee asfalt mee kan tot start groot onderhoud.
- Een probleem met de stalen constructie aan de in- en uitgang van de IJtram-tunnel (parallel aan de Piet Heintunnel) is in de zomer onderzocht en hiermee kon vast gesteld worden dat deze nog veilig te gebruiken was en is een regulier inspectieprogramma opgezet
- Voor de Integrale leidingentunnel onder het Gustav Mahlerplein is de verwachting dat begin 2025 de besturingsinstallatie is vervangen. Daarnaast is de verwachting dat de brandmeldinstallatie van deze tunnel ook nog in 2025 wordt vervangen. Deze projecten zijn in 2024 gestart.
- De vluchtdeuren van de Piet Heintunnel zijn na een lang traject van aanpassingen en testen voldoende veilig en beheersmaatregelen zijn niet langer meer nodig.
- Er is een onderzoek uitgevoerd en er zijn maatregelen genomen om spookrijders in de IJ-tunnel te verminderen.
- Er is een ontwerp gemaakt voor de preventie van suïcide bij de Michiel de Ruijtertunnel.
- In het kader van Cybersecurity zijn er penetratietesten uitgevoerd op de tunnels.

Achterstallig onderhoud
Er is bij dit kapitaalgoed sprake van achterstallig onderhoud. Als gevolg van uitgesteld vervangingsonderhoud IJ-tunnel en renovatie Arenatunnel is achterstallig onderhoud ontstaan en het dagelijks onderhoud toegenomen. Er zijn enkele installaties preventief vervangen. Een aantal installaties kunnen niet vervangen worden zonder grote impact, dit kom door de hoge vervangingskosten en/of langdurige (on)geplande sluiting. Het risico van het achterstallig onderhoud blijft dat systemen uitvallen van systemen en de komende jaren is er meer preventief en correctief onderhoud nodig om te beheersen.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Tunnels	10,1	9,8	11,2	1,4

Afwijking 2024
Bij het onderhoud van tunnels zijn de lasten € 1,4 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt onder andere door:
- Hogere lasten van € 1,9 miljoen voor preventief onderhoud. Om de IJ-tunnel tot 2026/2027 veilig in exploitatie te houden zijn er extra maatregelen genomen zoals vervangen van verouderde veiligheid kritische deelinstallaties en intensiever preventief onderhoud. Ook zijn er veel storingen in bijvoorbeeld de IJtunnel en Amsterdam Arena Tunnel.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor correctief onderhoud. Door te weinig capaciteit wordt uitvoering van een aantal projecten aan de IJtunnel en Amsterdam Arena Tunnel verschoven naar 2025.
- Hogere lasten van € 0,4 miljoen voor de cybersecurity die erbij is gekomen. We hebben meer inspanning verricht om een goede inventarisatie te krijgen van de gebreken en om de eerste oplossingen te implementeren.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor diverse projecten die vertraging hebben opgelopen door capaciteitsgebrek en doorgeschoven zijn naar 2025.

Verkeerssystemen

Het kapitaalgoed verkeerssystemen bestaat uit verkeersinformatiesystemen en verkeersregelinstallaties.

Het onderdeel verkeersinformatiesystemen bevat:
- 2.922 Statische informatieobjecten (bewegwijzering, stadsplattegronden en knooppuntkaarten)
- 335 Dynamische informatieobjecten (parkeerverwijzingen (displays en kantelwalsen) en routeinformatieobjecten (dynamische informatie displays)
- 299 Reistijden en Milieuzone camera's (kentekencamera's)
- 99 Verkeersmonitoring objecten (verkeerscamera's)
- 105 Gebiedstoegangsobjecten (ook wel 'intelligente dynamische afsluitingen': verkeerspollers, veiligheidspoller, slagbomen)
- 76 Verkeersattentie objecten (RVV Attentieborden, Wegdekverlichting, Dynamische snelheidsindicator)
- 27 Verkeersdataobjecten (verkeerstelpunten)

Het onderdeel verkeersregelinstallaties bevat:
- 404 Verkeersregelinstallaties. Deze zijn opgedeeld naar het aantal installaties. Hoe meer installaties, des te meer masten, lantaarns en detectielussen nodig zijn. De installaties zijn gecategoriseerd in het beheersysteem.
- 197 kleine installaties
- 110 middelgrote installaties
- 72 grote installaties
- 25 zeer grote installaties

Specifieke beleidskaders
Voor het onderhouden van verkeerssystemen en verkeersregelinstallatie geldt het Beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon (2017) en Integraal beheerplan openbare ruimte 2023-2026 (2023).

Onderhoud en ontwikkeling
Het gewenste en gerealiseerde onderhoudsniveau is C, sober. Op basis van dit onderhoudsniveau wordt het dagelijks onderhoud uitgevoerd, waaronder monitoring en het verhelpen van storingen. Voor de onderdelen waar reeds stappen zijn gezet richting niveau B, verzorgd, is het streven om dit ambitieniveau in stand te houden.

De laatste Siemens verkeerslichtenautomaat hebben we in het vierde kwartaal verwijderd. De onderhoudskosten van deze automaten waren hoger dan die van de overige automaten.

Eind 2023 is de snelheid van 50 naar 30 kilometer per uur gebracht in een groot gedeelte van Amsterdam, waarbij ook aanpassingen nodig waren in verkeerslichten. In 2024 is voor verkeerslichten het project afgerond en werd de maatregel door het project geëvalueerd. Er zijn geen aanpassingen aan verkeerslichtenparameters meer voorzien.

Beleidskader Verkeersnetten zullen we in 2025 vervangen. In 2024 zijn de eerste gesprekken geweest om het proces te stemmen. Voor verkeerslichten betekent dit een wijziging van het afwegingskader voor verkeerslichten als afgeleide van het beleidsplan. Voor het plaatsen van tijdelijke verkeerslichten, die nodig zijn om bij het uitvoeren van werkzaamheden de veilige doorstroming te waarborgen, is een aanbesteding geweest en inmiddels gegund.

De bouw van de verkeerscentrale is gestart. De inrichting met verkeersmanagement-systemen in de VCA (Verkeerscentrale Amsterdam) van de verkeersmanagementdesk en het VORIN-Datacenter liggen op schema.

Het project voor de simkaartwissel en vervanging van PVS (Parkeerverwijs Systemen)-displays en de uitfasering oude type PVS-displays is vrijwel afgerond. De datakosten zijn lager door de simkaartwissel. De achterstand in het onderhoud bewegwijzering is weggewerkt.

Achterstallig onderhoud
Er is op dit kapitaalgoed geen achterstallig onderhoud.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	**Jaarverslag 2023**	**Najaarsnota 2024**	**Jaarverslag 2024**	**Verschil**
Verkeerssystemen	14,1	15,4	14,7	-0,7

Afwijking 2024
Bij het onderhoud van verkeerssystemen zijn er lagere lasten van € 0,7 miljoen, onder andere door:
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor preventief en correctief onderhoud, onder andere doordat de Siemensautomaten versnel zijn uitgefaseerd en overgegaan naar Vialisautomaten.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen door vertraagde oplevering van het gebouw waar de nieuwe verkeerscentrale geïnstalleerd gaat worden. Hierdoor kon de aanleg van glasvezel en de inkoop van hardware nog niet plaats vinden.

Water

Het kapitaalgoed water bestaat uit meerdere onderdelen. Het onderdeel diepte van onderwater in Amsterdam bestaat uit:
- 2047 hectare oppervlaktewater (waterbodem, waterplanten, drijfvuil- en grofvuilverwijdering)
- 16.609 brandkranen, onbekend aantal overige blusvoorzieningen
- Ruim 100 kilometer natuurvriendelijke oevers
- Ongeveer 2000 kilometer reguliere groene oevers
- Onbekend aantal kilometer drainage in groen en parken
- 9 officiële zwemlocaties (4 in beheer bij Groengebied Amstelland), 1 afgekeurde officiële zwemlocatie Sloterplas) en 11 intensief gebruikte wildzwemplekken.
- ongeveer 250 stuwen
- ongeveer 3000 duikers
- bubble barrier, onbekend aantal voorzieningen voor drijfvuil
- onbekend aantal faunavoorzieningen en mosselbanken
- onbekend aantal pompen, putten en voorzieningen voor waterbeheer

Daarnaast beheert Waternet alle installaties en leidingen om voor voldoende en gezond drinkwater te zorgen. Het gaat bij drinkwaterasset om de volgende zaken:
- 2 wingebieden
- 3 productielocaties drinkwater, waarvan 2 drinkwater en 1 halffabrikaat
- 2 pompstations
- 3 boosterpompen
- 3 watertorens
- ongeveer 3000 kilometer drinkwaterleidingen
- 182.000 aansluitleidingen
- 377.000 watermeters

Ook onderhoudt en bekostigt Waternet een vloot voor baggeren en drijfvuilvissen. De kosten voor de uitvoer van het baggeren wordt door Waternet doorbelast aan ons als opdrachtgever, en aan waterschap Amstel, Gooi & Vecht als andere opdrachtgever.

Specifieke beleidskaders
- 1Amsterdam Heel & Schoon
- Omgevingsvisie Amsterdam 2050
- Watervisie 2040
- Groenvisie
- Europese Kaderrichtlijn Water/ Het Nationaal Bestuursakkoord Water (2011)
- Samenwerkingsovereenkomst Amsterdam – Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en DWR van 1997 en het Jaarmandaat voor uitvoeringsjaar 2024
- Toekomstvisie Drinkwater tot en met 2050 (2021)
- Blusvoorzieningen en bereikbaarheid (2019)

Voor het onderhoud van het oppervlakte water en andere waterobjecten geldt de Waterwet, Waterschapswet, Europese kaderrichtlijn Water en het Nationaal Bestuursakkoord Water.

Onderhoudsniveau en ontwikkeling
Het huidige onderhoudsniveau voor diepte van oppervlaktewater is D, wat betekent dat er sprake is van functieverlies. Het gewenste onderhoudsniveau is C, sober.
In 2024 een groot deel van de watergangen in Amsterdam geïnspecteerd en is geconstateerd dat er sprake is van achterstallig onderhoud op het gebied van baggeren. Ongeveer 61 procent van het areaal voldoet niet aan de norm.
Met name in de secundaire watergangen is geconstateerd dat er meer bagger ligt dan is toegestaan. Daarbij voldoet ongeveer 35 kilometer watergang, met name bevaarbaar water, niet en is te diep. Het is nog onbekend welke risico's en financiële consequenties dit heeft.

Gesteld kan worden dat het onderhoudsniveau van de drinkwaterassets van de gemeente Amsterdam niveau B, verzorgd, is en in enkele gevallen niveau C, sober.
Met assetmanagement maken we keuzes over onderhoud, vervanging en uitbreiding. We kijken naar prestaties, risico's en kosten. Omdat sommige installaties oud zijn, doen we onderzoek naar de risico's. Hieruit blijkt dat er grote bouwkundige renovaties nodig zijn. Het onderhoud van de gebouwen waar drinkwater wordt gemaakt, is belangrijk. Dit zorgt ervoor dat de waterkwaliteit en levering betrouwbaar blijven volgens de Drinkwaterwet. Sommige delen van de gebouwen, zoals gevels en daken, zijn oud en moeten vervangen worden. We zijn hier al mee begonnen en zullen de komende twee jaar extra investeren. Het onderhoud van het waterleidingnet is volgens plan uitgevoerd. Dit betekent dat we de leidingen schoonhouden en de afsluiters goed laten werken.

Het onderhoud van de gehermotoriseerde vaartuigen vindt plaats op niveau B, verzorgd. De overige gemotoriseerde vaartuigen worden of gemoderniseerd of afgestoten. Na modernisering worden deze vaartuigen ook minimaal op niveau B gebracht. Dit betekent dat er weinig problemen zijn door ouderdom. Het project Hermotorisering van schepen die in beheer van het projectteam zijn, is vertraagd. Hierdoor konden andere boten niet op tijd voor onderhoud uit de vaart worden gehaald. De afgelopen jaren was er niet genoeg geld voor het onderhoud van de vloot. Daarom moesten we keuzes maken. De boten konden nog wel gebruikt worden, maar de algemene staat van onderhoud is slechter geworden. In 2024 waren er minder boten beschikbaar, waardoor we minder werk konden doen. De veiligheid van de boten is wel goed geregeld.

Amsterdam ontwikkelt zich als opdrachtgever van Waternet met betrekking op watersysteembeheer. In de aankomende splitsing van Waternet (AGV en Amsterdam) is de regie hiermee versterkt bij Amsterdam. Het assetmanagement voor water heeft grote stappen gemaakt, met name op personeel gebied en inhoudelijk op gebied waterbodem, duikers, brandkranen en zwemplekken. Wel blijft data en datakwaliteit achter om optimaal assetmanagement uit te kunnen voeren.

We hebben 1 bubble barrier in beheer genomen na afronding van een succesvolle pilot waaruit bleek dat 86 procent van het drijvende afval werd afgevangen.

Achterstallig onderhoud

Er is sprake van achterstalligheid op het gebied van de waterbodem. 61 procent van het niet bevaarbare areaal voldoet niet. Uit de eerste reguliere toestandinspecties van duikers blijkt dat de mate van groot onderhoud groter is dan verwacht en er dus sprake lijkt te zijn van achterstalligheid. Verder is opgevallen dat het dagelijks onderhoud van duikers niet op orde is. Aangezien nog niet het volledige areaal is geïnspecteerd kan nog niet worden vast gesteld of er sprake is van achterstallig onderhoud.
De technische levensduur van een aantal vaartuigen en meerdere grote onderdelen van vaartuigen zijn aan vervanging toe, het onderhoudsniveau is in de loop der jaren van B naar C en soms D gezakt waardoor extra storingen plaatsvinden en er onverwachte uitval is van vaartuigen. Er wordt voldaan aan wettelijk eisen, maar het onderhoud dat nodig is voor voldoende betrouwbaar functioneren kan niet in alle gevallen tijdig uitgevoerd worden. De situatie is iets verslechterd in 2024. 2024 is gebruikt om deze dalende trend te keren.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Water	33,3	39,8	39,0	-0,8

Afwijking 2024

Bij het onderhoud van water zijn er lagere lasten van € 0,8 miljoen, dit komt onder andere door:

- Hogere lasten van € 0,5 miljoen. Dit komt onder andere doordat de waterbodem rondom de Schinkelbruggen niet voldeed, deze was te diep. Dit was een risico voor bestaande constructie van bruggen de aan te leggen bruggen voor Zuidasdok. Daarnaast waren er hogere lasten voor monitoring en inspecties om het areaal, de opgave en achterstanden sneller en beter in kaart te hebben.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen voor Waternet Drinkwater. Minder netto uitgaven van 3 procent door minder inzet personeel vanwege niet ingevulde vacatures. Dit speelt met name bij de productielocaties. Dit leidt vooralsnog niet tot problemen.
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen doordat een aanbesteding voor contracten voor onderhoud later van start kon gaan. Een beperkt deel van de werkzaamheden kon daarom niet doorgaan in 2024.

Wegen en verhardingen

We hebben 3.047 hectare verhardingen in beheer in de Amsterdamse openbare ruimte. Dit betreft asfalt-, beton- en elementenverharding, half-verhardingen en open ondergronden, maar ook markeringen, hemelwaterafvoer en wat minder voor de hand liggende elementen zoals drempels en waterbergende kratjes.

Specifieke beleidskaders
Het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon is van toepassing op dit kapitaalgoed. In 2023 is daaraan het beleidskader Uitvoeringsstandaard in de openbare ruimte (USTOR) toegevoegd met als doel de focus van vernieuwing naar onderhoud te verbreden. Verder zijn Rapportages Stadsbehoud en onderliggende instandhoudingsplannen van Verhardingen.

Onderhoud en ontwikkelingen
Gestuurd wordt op het gewenste kwaliteisniveau C, sober. Het huidige niveau is D, wat inhoudt er sprake is van functieverlies.
In de Begroting 2024 hebben we op basis van beschikbare middelen 900.000 vierkante meter projectgebied voorspeld. We hebben in 2024 ruim 100 onderhoudsprojecten uitgevoerd, met een totaal oppervlak van 1.300.000 vierkante meter. We hebben daarmee meer gerealiseerd dan begroot.
De werkzaamheden aan het achterstallig onderhoud hebben prioriteit en vinden vooral plaats in ontwikkelbuurten en in stadsdelen waar de achterstalligheid hoger is dan gemiddeld. Dit is in Nieuw-West, Noord, Oost en Weesp. Naast het achterstallig onderhoud hebben belangrijke verkeersnetten prioriteit. Beheer en onderhoud worden op deze netten tijdig uitgevoerd om bereikbaarheid en veiligheid van weggebruikers te waarborgen. Werkzaamheden worden ook in samenhang met de groenopgave verricht. Het betreft hier vooral het verminderen van effecten van boomwortelopdruk en het verbeteren van groeiplaatsen van bomen in verhardingen. Ook klimaatadapatie, emissiedoelstellingen en hergebruik waren aandachtpunten in het uitvoeren van onderhoud in 2024.
In 2023 is beleidskader Uitvoeringsstandaard in de openbare ruimte (USTOR) met als doel de focus van vernieuwing naar onderhoud te verbreden toegevoegd. De implementatie daarvan is actueel gaande en zal zijn uitwerking krijgen vanaf het instandhoudingplan 2024 en verder. In 2024 zijn we gestart met de implementatie waarbij we in 2023 en 2024 samen ruim € 4,3 miljoen aan plusprojecten hebben gerealiseerd in de onderhoudsprojecten.

Daarop aansluitend vindt er een verschuiving plaats van strategiebepaling op basis van niveau D bij achterstallig onderhoud naar meer risico gestuurd onderhoud met doelstellingen.

Achterstallig onderhoud
Achterstallig onderhoud is het percentage van het niveau D dat boven de 10 procent uitkomt. Het percentage kwaliteitsniveau D is in 2024, 16 procent. De eerste 10 procent valt dus niet onder achterstallig onderhoud, het percentage achterstallig onderhoud is daarom 6 procent. Om het oplopend achterstallig onderhoud een halt toe te roepen zou ongeveer 1.500.000 vierkante meter aan oppervlakte per jaar onderhouden moeten worden uitgevoerd.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Wegen en verhardingen	51,5	48,6	59,2	10,6

Afwijking 2024
Bij het onderhoud van wegen en verhardingen zijn er hogere lasten van € 10,6 miljoen, onder andere door:
- Hogere lasten van € 6,3 miljoen voor inlopen van achterstalligheid van klein planmatig onderhoud. Gedurende het jaar is er regelmatig contact en overleg geweest over de voortgang van de projecten en uitputting van de budgetten. Toen medio dit jaar bleek dat besteding stadsbehoud wegzakte hebben we in overleg ingezet op zowel het gewone uitvoeringsprogramma uit te voeren alsmede een deel overprogrammering die we in onze portefeuille hadden te realiseren. Zo is er meer werk aan Klein Planmatig Onderhoud uitgevoerd dan aanvankelijk was geprogrammeerd.
- Hogere lasten van € 3,4 miljoen door het naar voren halen van projecten van 2025 naar 2024. Een voorbeeld hiervan is de Gooiseweg ts A10 en Daalwijkdreef. In 2024 is besloten om dit project eerder dan gepland uit te voeren wegens het sneller achteruitgaan van de verhardingskwaliteit, waardoor de veiligheid in het geding kwam en urgentie noodzakelijk was. Oorspronkelijke scope was alleen kruispunten, maar door vertraging waren schades voortschrijdend en waren zwaardere maatregelen nodig. Verdere kostenverhoging op dit project kwam door uitvoering 24/7 (dag- en nachtwerk) wegens minimale verkeershinder.

- Lagere lasten van € 1,2 miljoen voor vertraging dat is opgelopen bij groot onderhoud. Zo zijn onder andere de projecten Amstelveld, Postjesweg en Bos en Lommerweg Noord uitgesteld om verschillende redenen.
- Hogere lasten van € 1,1 miljoen door opgepakte projecten die niet in de programmering zaten.
- Lagere lasten van € 1,1 miljoen bij Stadswerken. Dit vanwege het niet kunnen wegzetten van thermowerkzaamheden, onder meer belijning van asfalt door een tekort aan capaciteit bij de aannemer en tegenvallende weersomstandigheden.
- Hogere lasten van € 1,0 miljoen voor Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie (BLVC). Met betrekking tot bereikbaarheid en veiligheid zijn er extra verkeersregelaars ingezet.
- Hogere lasten van € 0,7 miljoen bij stadsverbeteringsprojecten doordat deze sneller zijn uitgevoerd.
- Hogere lasten van € 0,5 miljoen voor indexatie van de Samenwerkingsovereenkomst.

Stedelijke busstations

Onder dit kapitaalgoed vallen de busstations. Dit bestaat uit de volgende 11 stedelijke busstations:

1. IJ-zijde
2. Sloterdijk
3. Bijlmer
4. Holendrecht
5. Appeltjesmarkt
6. Amstelstation
7. Zuidas
8. Lelylaan
9. Noorderpark
10. Noord
11. Gaasperplas

Amstel, Noord en IJ-Zijde zijn bijzonder wegens de aanwezigheid van extra opstal zoals videbeglazing, liften of droogloopconstructies, buiten de verharding.

Specifieke beleidskaders
In 2017 stelde de gemeenteraad het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon vast. Verder zijn Rapportages Stadsbehoud en onderliggende instandhoudingsplannen van Stedelijke Busstations van toepassing. Behalve het voor wegenareaal van Stedelijke Busstations wordt de NEN27674-4 conditiemeting voor het vaststellen van het conditieniveau van opstal gehanteerd.

Onderhoud en ontwikkelingen
Het gewenste onderhoudsniveau was sober, niveau C. Omdat de stedelijke busstations (Amstel, Noord en IJ-Zijde) relatief nieuw zijn, hebben deze vanaf de bouw een betere conditieniveau, namelijk verzorgd, niveau B. Het aandachtgebied ligt echter niet primair op het conditieniveau maar meer op veiligheid en leefbaarheid (schoon).

In 2024 is, naast het reguliere onderhoud aan de stedelijke busstations, een beperkte inzet geweest op herstelwerk en schademeldingen. Er heeft vervanging plaatsgevonden op de verlichting aanrijdbeveiliging (150 armaturen en bronnen) en aanpassing op het aantal en de vorm van de prullenbakken op Busstation IJ-zijde. Dat laatste met het doel zwerfvuil tegen te gaan door openhalen van prullenbakken vanwege statiegeld op flesjes en blikjes. Op Busstation Noord vind vanaf eind 2024 tot in 2025 aanpassingswerk plaats aan de lijngoten en haltekoppen aan de oostelijke zijde (areaal wegen).

Achterstallig onderhoud
Bij het kapitaalgoed stedelijke busstations is geen sprake van achterstalligheid. We zien wel dat ook deze instandhoudingsopgave onderhevig is aan inflatie.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Stedelijke busstations	1,2	0,9	0,8	- 0,1

Afwijking 2024
Bij het onderhoud van stedelijke busstations zijn er lagere lasten van € 0,1 miljoen. Factoren zoals onverwachte schades, vandalisme en extreme vervuiling bleven uit, vandaar een kleine onderbesteding.

Straatmeubilair en speeltoestellen

Onder het kapitaalgoed straatmeubilair en speeltoestellen vallen:
- 8.156 sport- en speeltoestellen
- 297.759 vierkante meter valondergronden
- 320.000 stuks straatmeubilair, waaronder zitbanken, fietsrekken, bebording, wildplakzuilen en plaskrullen
- 518 openbare stroomkasten
- 918 kunstobjecten in de openbare ruimte (waaronder oorlogsmonumenten)
- 93 fonteinen
- 15 speelbadjes

Specifieke beleidskaders
Elk jaar stellen we een instandhoudingsplan op waarin we de opgaven voor groot onderhoud en vervanging uitwerken voor dit kapitaalgoed. Ook werken we jaarlijks de Rapportage Normkosten Straatmeubilair en Speeltoestellen en bij; een rekensystematiek voor budgetramingen.

Beleidskaders voor Straatmeubilair & speeltoestellen zijn:
- 1Amsterdam Heel & Schoon (2017)
- Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld (2021, Puccinimethode) en
- het Strategisch huisvestingsplan (2021) voor sport en spelen

Voor speeltoestellen en speelbadjes hanteren we de wettelijke vereisten die hoger liggen / strenger zijn dan het onderhoudsniveau van 1Amsterdam Heel & Schoon, dat niveau sober voorschrijft.

Onderhoud en ontwikkelingen
De huidige en gewenste onderhoudsniveau is anders. Dit komt omdat voor speeltoestellen en speelbadjes we de wettelijke vereisten hanteren die hoger liggen / strenger zijn dan het onderhoudsniveau van 1Amsterdam Heel & Schoon, dat niveau sober voorschrijft. Bij stroomkasten en fonteinen is er een programma opgezet waar uitvoering aan wordt gegeven waarmee we eind 2025 op het gewenste onderhoudsniveau komen.

Sinds 1 januari 2024 is nieuwe wetgeving van kracht die gekoppeld aan de Omgevingswet waarbij de waterspeelplaatsen aan veel strengere eisen moeten voldoen. In de Voorjaarsnota is € 7,5 miljoen vrijgemaakt om komende jaren negen van de vijftien pierenbadjes zodanig aan te passen dat ze voldoen aan de gestelde eisen voor zwemwater in de nieuwe Omgevingswet. De badjes moeten worden voorzien van een zwembadinstallatie. Bij de resterende zes badjes is die installatie al aanwezig.
- In 2024 zijn diverse grote projecten afgerond. Er is onderhoud verricht aan circa 450 speeltoestellen. Zo zijn de speelplekken aan het IJplein in Noord, de Aetsveldselaan in Weesp, en de fitnessroute in het Amsterdamse Bos geheel vernieuwd.
- Alle 56 stroomkasten aan de Albert Cuypmarkt zijn vervangen voor nieuwe kasten met slimme meters.
- Bij tien fonteinen is groot onderhoud uitgevoerd.
- De muziekkapel in het Oosterpark is volledig gerenoveerd.
- De vijver op het Museumplein is gerenoveerd.
- De monumentale zandbak in het Vondelpark is opgehoogd en gerenoveerd om wateroverlast tegen te gaan.
- Het Cruyff Court Egoli in Zuidoost is gerenoveerd.

Achterstallig onderhoud
Bij straatmeubilair en speeltoestellen is sprake van achterstallig onderhoud:
- Het achterstallig onderhoud bij fonteinen is afgenomen door het lopende groot onderhoudsprogramma in 2024. In 2025 wordt het achterstallig onderhoud bij de laatste paar installaties weggewerkt.
- Stroomkasten zijn verouderd en worden vervangen door nieuwe installaties met moderne technieken. In 2025 worden de ongeveer 45 laatste verouderde stroomkasten in Zuidoost vervangen.
- Negen van de vijftien speelbadjes voldoen niet aan de huidige wetgeving. In 2025 worden de eerste twee badjes voorzien van een installatie waarmee het achterstallig onderhoud wordt terug gedrongen.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)	Jaarverslag 2023	Najaarsnota 2024	Jaarverslag 2024	Verschil
Straatmeubilair en speeltoestellen	12,6	13,6	15,0	-1,4

Afwijking 2024

Bij het onderhoud van straatmeubilair en speeltoestellen zijn er lagere lasten van € 1,4 miljoen, onder andere door:

- Hogere lasten van € 1,9 miljoen bij de kleine uitvoeringsprojecten. Er zijn projecten naar voren gehaald en de projectkosten zijn duurder uitgevallen.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen bij de groot onderhoudsprojecten, deze projecten schuiven door naar 2025 vanwege capaciteitsproblemen.
- Hogere lasten van € 0,7 miljoen voor onderhoudscontracten fonteinen en zwembadjes door indexering en stijging bij de tarieven voor met name het drinkwater.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen doordat de renovatie Peuterbad Beatrixpark doorschuift naar 2025.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen voor monitoring en inspectie door meer advisering.
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen bij de uitvoeringsprojecten die betrekking hebben op de stroomkasten. Deze hebben vertraging opgelopen en schuiven door naar 2025.

3.6 Grondbeleid

In overeenstemming met artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf grondbeleid:

- **de visie op het grondbeleid en hoe we deze uitvoeren**
- **een actuele prognose van het totaal van de grondexploitaties**
- **de manier en onderbouwing van winstnemingen en de reserves in relatie tot de risico's.**

We gaan in deze paragraaf eerst in op het grond(prijs)beleid en de overige beleidsmatige uitgangspunten voor de grondexploitaties. Vervolgens behandelen we de prognoses voor het Vereveningsfonds (inclusief Zuidas). Daarbij kijken we ook naar de inzet van de vereveningsruimte om de grondproductie en ander vastgoed op peil te houden.

De cijfers van deze paragraaf grondbeleid baseren we op de financiële administratie en het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties (MPG) 2025. In het MPG 2025 zijn de gegevens van het Vereveningsfonds en Zuidas geconsolideerd.

Op 23 januari 2019 stelde de gemeenteraad de Nota Financiële verantwoording grondexploitaties en erfpachtuitgifte vast (hierna: de Nota Financiële verantwoording). Deze nota is de basis voor de verantwoording over het grondbeleid in 2024.

3.6.1 Grondbeleid

De gemeente stuurt actief op de verdere (her-)ontwikkeling van de stad. Ruim 85 procent van de grond binnen de gemeentegrenzen is gemeentelijk eigendom. Daardoor zijn we als grondeigenaar vaak actief betrokken bij stedelijke ontwikkeling. Grofweg zijn er 2 hoofdvormen van gebieds- of locatieontwikkeling:

1. *Actief grondbeleid*: bij nieuwe terreinen en gebieden zonder zittende particuliere eigenaren en erfpachters.
2. *Faciliterend grondbeleid*: bij een functiewijziging of verandering op pand- of gebiedsniveau. Er zijn dan belanghebbenden in het gebied zoals particuliere eigenaren die (een deel van) de grond bezitten of huidige erfpachters.

Bij actief grondbeleid heeft de gemeente een actieve positie en rol. We zijn dan in de regel verantwoordelijk voor het planontwikkelproces, het bouw- en woonrijp maken van de locatie en voor de uitgifte in erfpacht van de bouwrijpe kavels. We geven de kavels in erfpacht uit aan een ontwikkelende partij die vervolgens het vastgoed realiseert. De gemeentelijke kosten en opbrengsten van een gebied dat ontwikkeld wordt, staan in een zogenoemde grondexploitatiebegroting.

Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente een meer ondersteunende (faciliterende) rol. Dit ondanks het feit dat we ook hier (mede)grondeigenaar kunnen zijn. De gemeente formuleert de stedenbouwkundige en programmatische randvoorwaarden. Die leggen we vast in een investeringsbesluit dat de gemeenteraad vaststelt. Het initiatief voor de daadwerkelijke aanpassing op pandniveau laten we over aan de eigenaren of erfpachters in het gebied. We ondersteunen hen hier wel bij. Bijvoorbeeld door aanpassing van bestemmingsplannen en/of wijziging van erfpachtrechten om (door)ontwikkeling mogelijk te maken. Aanvankelijk ging het hierbij om aanpassingen (transformatie) op pandniveau. De laatste jaren gaat het steeds vaker over transformatie op gebiedsniveau. Dit zijn ingewikkelde ontwikkelingen die vragen om een aangepaste benadering waarin we een actieve en een facilitaire rol combineren.

Het onderscheid in actief en facilitair grondbeleid gaat over de rol die de gemeente inneemt. In fiscale zin en vanuit het Besluit begroting en Verantwoording (BBV) is in beide gevallen echter sprake van actief grondbeleid. De Grondexploitatiewet die is opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening schrijft voor dat we de grondkosten verhalen op derden. De gemeente Amsterdam verhaalt de grondkosten bij bouwrijpe gronden en bij zelfrealisatie van de erfpachters privaatrechtelijk via erfpachtcontracten. De inzet van arbeid en kapitaal is verbonden met de grondinkomsten. Daaronder valt

ook de inzet van (erfpacht)gronden in een grondexploitatiecomplex die leiden tot grondkosten. Hierdoor spreken we bij het BBV en de Vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen van een ondernemingstaak. En daarmee van een actief grondbeleid. Dit staat ook in de Nota Financiële verantwoording.

3.6.2 Grondprijsbeleid

In het grondprijsbeleid bij nieuwe gronduitgiften en omzetting van huidige gronduitgiften (transformatie) bij de huidige erfpachters past de gemeente een genormeerde residuele benadering van de volgende grondwaardebepaling toe. We bepalen de marktconforme grondwaarde vanuit de bestemming (de functie) die het gebouw krijgt dat erop komt te staan. De grondprijsbenadering is dat de grondprijs bestaat uit het verschil (residu) tussen de gemiddelde marktwaarde van een vastgoedbestemming en de genormeerde kosten die nodig zijn om het vastgoed te bouwen (stichtingskosten). Periodiek onderzoeken we de stichtingskosten van de verschillende typen vastgoed en passen die waar nodig aan. De ramingen van de gronduitgiften in de grondexploitaties baseren we op het systeem van eeuwigdurende erfpacht. Voor facilitaire grondexploitaties baseren we het systeem op voortdurende erfpacht. Voor commerciële bestemmingen onder de eeuwigdurende erfpacht geldt hierbij een verplichte afkoop van de erfpacht. Voor woningen geldt geen verplichte afkoop en kan ook gekozen worden voor jaarlijkse canon. In 2024 gaf de gemeente naast grond in eeuwigdurende erfpacht ook nog grond in erfpacht uit volgens het voortdurende erfpachtstelsel. Bij transformatie, herzieningen en bestemmings- en bebouwingswijzingen van voortdurende rechten geven we de grond uit tegen het voortdurend erfpachtrecht.

Voor gronduitgifte aan marktpartijen gebruikt de gemeente bij voorkeur de tenderprocedure met combinatie van kwaliteitseisen aan woningen en andere vastgoed en prijs, Dit is in lijn met het vastgestelde selectiebeleid dat de gemeenteraad heeft vastgesteld. Het selectiebeleid schrijft voor dat de gemeente via een tenderprocedure het ontwikkelrecht voor een kavel toekent. Dit betekent dat we de optie aan een ontwikkelende partij gunnen via vooraf beschreven kwalitatieve en financiële criteria.

3.6.3 Vereveningsfonds en Zuidas

Het Vereveningsfonds en de reserve Zuidas zijn een gesloten systeem. In dat systeem verrekenen we de financiële resultaten van alle inkomsten en uitgaven die met de gebiedsontwikkeling verbonden zijn. Voor de actieve plannen werken we hierbij meestal met grondexploitatiebegrotingen. Daarin zetten we de kosten van het bouw- en woonrijp maken af tegen de opbrengsten door levering van bouwrijpe grond voor:

- woningen.
- kantoren.
- ander vastgoed.

Daarnaast zijn er ook specifieke bestuurlijke afspraken over inkomsten voor het Vereveningsfonds. Bijvoorbeeld de meerwaarde erfpacht van corporaties die vanwege samenwerkingsafspraken met de corporaties bij het Vereveningsfonds komt.
Het Vereveningsfonds en Zuidas bestaan uit:

- projecten (voornamelijk grondexploitaties).
- reserves.
- Een voorziening die samenhangt met de gebiedsontwikkeling.
- Een voorziening Rijksgelden die samenhangt met de gebiedsontwikkeling, en maatregelen van mobiliteit en levendige inrichting zoals groen.

Hoewel het financieel een gesloten, gezamenlijk systeem is, zijn het Vereveningsfonds en Zuidas in administratief en organisatorisch opzicht gescheiden. Vanaf 2017 staan de rapportages over de grondexploitaties van het Vereveningsfonds en Zuidas samen in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG). Het MPG 2025 gaat over 153 actieve grondexploitatieplannen en over de planvorming van 10-tallen toekomstig vast te stellen grondexploitaties. Dit zijn toekomstige plannen die het ruimtelijke model Plaberum doorlopen van principebesluit tot investeringsbesluit. Alle grondexploitaties beheren en beheersen we op dezelfde manier. De grondexploitaties worden tweemaal per jaar geactualiseerd. Jaarlijks worden de saldi van de grondexploitaties via het MPG bestuurlijk vastgesteld.

In deze paragraaf wordt het geheel aangeduid als het Vereveningsfonds. In 2025 worden op basis van het transitieplan Zuidas de grondexploitaties van Zuidas overgedragen aan de directie Grond en Ontwikkeling.

De werking van het Vereveningsfonds
In het Vereveningsfonds verevenen we de resultaten van de Amsterdamse grondexploitaties met elkaar (verlieslatende en winstgevende plannen.) Het Vereveningsfonds bestaat uit het totaal van reserves, voorzieningen en actieve grondexploitaties die samenhangen met de gebiedsontwikkeling.

Figuur 1: Schematische werking VEF.

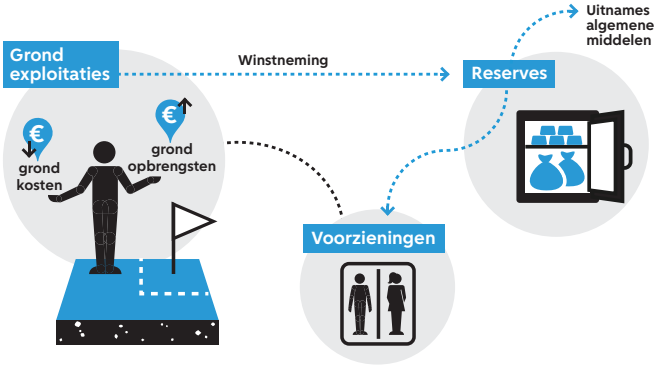

In grondexploitaties staan onder meer:
- Proceskosten en uitvoeringskosten voor het verwerven, landmaken en bouw- en woonrijp maken
- opbrengsten van uitgifte in erfpacht van bouwrijpe grond voor het bouwen van woningen, kantoren of ander vastgoed.

Deze kosten en opbrengsten worden in een grondexploitatie in de tijd geplaatst (gefaseerd).

Voeding reserve en aanwending

Uit financieel positieve grondexploitaties nemen we tussentijds winst. Met deze winstnemingen vullen we de reserve. Uit de reserve vormen we de voorzieningen voor verlieslatende plannen.

Naast de grondexploitaties beïnvloeden rechtstreekse inkomsten en onttrekkingen ook het Vereveningsfonds. Onttrekkingen gebeuren bijvoorbeeld door afspraken vanuit het Coalitieakkoord of de Voorjaarsnota. Rechtstreekse inkomsten komen onder meer voort uit de afspraken die we met corporaties maken over de inzet van meerwaarde erfpacht bij conversie en verkoop van corporatiebezit.

De reserve heeft 3 delen:
- Een deel dat dient om risico's te dragen (weerstandsvermogen).
- Gereserveerde delen die de gemeenteraad heeft bestemd om grote investeringen voor te financieren zoals het Zuidasdok, Oostflank Zeeburgereiland/IJburg2 en Buiteneiland. In 2023 zijn een aantal 6-tal reserveringen samengevoegd om meer flexibel de generieke risico's (daling grondprijzen, vertraging of hoge kosteninflatie) op portefeuilleniveau bij hoge voorfinancieringen of toename van financieel tekorten te dekken.
- De vereveningsruimte die besteed kan worden aan voorfinanciering van nieuwe plannen of financiële tekorten op nieuwe plannen.

De grondexploitaties nader beschouwd

De gemeente gaat op basis van de besluitvorming van de eerdergenoemde nota Financiële verantwoording uit van integrale gebiedsontwikkeling van een gebied. Dit betekent dat in het plangebied verschillende soorten grond kunnen liggen:
- grond in volle eigendom van de gemeente.
- erfpachtgrond (grond in blooteigendom van de gemeente, maar in erfpacht uitgegeven).
- grond in eigendom van derden.

De grondexploitaties van deze integrale gebiedsontwikkeling bestaan dan ook uit een mix van:
- nieuw in erfpacht uit te geven gronden.
- aanpassingen van bestaande erfpachtgrond, voornamelijk naar wonen.
- aanpassing van grond van derden waarbij de gemeente de kosten die de zij moet maken voor onder andere investeringen in de openbare ruimte verhaalt op de grondeigenaar.

De al in uitvoering genomen grondexploitaties bestaan grotendeels uit gronden die in bezit zijn van de gemeente en die we nieuw ontwikkelen tot bouwgrond met inrichting van de openbare ruimte. In een aantal grondexploitaties staan ook gronden die in volledig eigendom zijn van derden. In het laatste geval is er wettelijk kostenverhaal op deze derden van de kosten die we moesten maken. Dit gebeurt bij voorkeur via overeenkomsten vooraf. Dit kostenverhaal is geraamd in de grondexploitaties waar dit voor geldt.

Bij recent vastgestelde grondexploitaties is steeds vaker sprake van gebieden waarin eerder in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen. Deze erfpachtgronden worden door de erfpachter of door derden namens die erfpachter getransformeerd. Als er daarbij meerwaarde erfpacht is, dan komen deze inkomsten toe aan de daarbij behorende grondexploitaties (dit volgens de nota Financiële Verantwoording). We verwachten dat nieuwe grondexploitaties steeds vaker eerder uitgegeven erfpachtgronden zullen bevatten.

Tot slot hebben we in het Vereveningsfonds andersoortige grondexploitaties opgenomen die ook we verantwoorden onder het onderhanden werk. Het gaat dan om grondexploitaties die voornamelijk bestaan uit maatregelen in de openbare ruimte. En om grondexploitaties die we samen met derden uitvoeren. Grondexploitaties die bestaan uit kosten voor maatregelen in de openbare ruimte zijn een aparte categorie. Zij komen voort uit of gaan over:

- de grotere stedelijk gebieden van het in 2016 opgeheven Stimuleringsfonds en de afspraken die we maakten met de woningcorporaties over het Aanvullend Convenant Erfpacht (ACE).
- Restwerkplannen die we opstellen na afsluiten van een grondexploitatie die vrijwel volledig is afgerond. De resterende werkzaamheden komen in een restwerkplan.
- Restplannen die we opstellen na afsluiten van een grondexploitaties waarvan nog één of enkele kavels zijn te realiseren met daarbij behorende resterende werkzaamheden.

In meerdere gebieden voeren we samen met derden grondexploitaties uit. Die grondexploitaties komen slechts gedeeltelijk voor rekening en risico van de gemeente Amsterdam. Zulke grondexploitaties onder het onderhanden werk verantwoorden we in overeenstemming met de BBV-regels voor grondexploitaties uit 2019 en de hierop gebaseerde Nota Financiële Verantwoording. Recent zijn een aantal aanpassingen in de BBV-regels voor grondexploitaties aangepast.

3.6.4 Programma en gronduitgiften 2024

We gaan eerst in op het in de grondexploitaties gerealiseerde programma. Daarna volgt een presentatie van de financiële resultaten van de grondexploitatieplannen in 2024. Het doel van grondexploitaties is om bouwrijpe kavels op te leveren en in erfpacht uit te geven voor het bouwen van vastgoed door derden of erfpachtgrond om te zetten (te transformeren) naar ander vastgoed. Bij de transformatie van erfpachtgrond gaat het meestal om omzetten van oude bedrijfs- en kantoorpanden naar woningen. Bij transformaties zetten we gronduitgiften om van het bestaande erfpachtrecht bij de huidige erfpachter, waarbij de erfpachter het eigen vastgoed kan transformeren. De tabel hieronder geeft een overzicht van gronduitgiften, dat betreft het grootste deel van de gerealiseerde inkomsten van de grondexploitaties, onderverdeeld naar programmacategorie. Met m² BVO bedoelen we het aantal vierkante meters bruto vloeroppervlak (BVO) dat op een kavel wordt gerealiseerd.

Tabel 1. Programma van uitgegeven gronden in 2024

Programma en geld 2024 *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Aantal**	**M² BVO**	*** € 1 miljoen**
Wonen	4.572		**119**
Commerciële bestemmingen		238.000	**66**
Overige			**5**
Totaal	**4.572**	**238.000**	**190**

De 4.572 woningen betreffen de grondexploitaties die door derden worden gerealiseerd. Dit is niet gelijk aan de 4.541 woningen in de stad waarvan de bouw in 2024 begon. Het verschil komt doordat de bouw meestal een maand tot meerdere jaren na de erfpachtuitgifte start. In de voorraad start bouw zijn ook woningen opgenomen die in het verleden via lumpsum contracten zijn afgerekend, zoals Overhoeks fase 3. Bovendien zijn in 2024 woningen in aanbouw genomen buiten de grondexploitatieprojecten. Denk daarbij aan aanpassingen van oude bedrijven of kantoren en andere particuliere vastgoedontwikkelingen zoals het Bajeskwartier.

3.6.5 Kasstromen 2024

De kasstromen in een jaar gaan over de reserves, de voorzieningen en de grondexploitaties van het Vereveningsfonds en Zuidas. In 2024 hebben we voor € 59 miljoen Rijkssubsidies ontvangen die betrekking hebben op meerdere verschillende Rijksregelingen gericht op meer en/of versnelling van woningbouw. In 2024 ontvingen we 1e tranche van € 49 miljoen van in totaal € 302 miljoen voor toekomstige mobiliteitsmaatregelen om in drie gebieden Zuidoost, Oost en Havenstad ruim 40.000 woningen te realiseren. In 2024 hebben wij Rijksbijdragen Woningbouwimpuls van €3,2 miljoen ontvangen voor Weespertrekvaart Oost. In totaal hebben wij Rijksbijdragen Woning Bouw Impuls ontvangen voor afgerond € 78 miljoen voor een achttal plannen of plangebieden, dit betreft de plannen Weespertrekvaart Oost, Hamerkwartier, IJburg Strandeiland, Sloterdijk 1 Zuid en de plangebieden Gaasperdam, Bijlmer, Osdorp en de Roellbuurt. In afstemming met ACAM hebben we deze inkomsten al in 2022 verantwoord onder een afzonderlijke voorziening. Om de totale kasstroom binnen het Vereveningsfonds te bepalen, tellen we de kasstromen van al deze elementen bij elkaar op. De kasstromen van de grondexploitaties onder het Vereveningsfonds zijn de opbrengsten, bijvoorbeeld uit gronduitgifte en de kosten zoals het bouwrijp maken van grond. De kasstromen van de Rijkssubsidies. De kasstromen van de reserves en voorzieningen ontstaan alleen als er rechtstreekse toevoegingen of onttrekkingen van buitenaf zijn. Een voorbeeld van een rechtstreekse toevoeging is de meerwaarde erfpacht afkomstig van de woningcorporaties. Een voorbeeld van een rechtstreekse onttrekking aan de reserve is het budget voor gemeentelijke beleidsdoelen anders dan de ruimtelijke ontwikkeling. Deze afdracht vanuit het Vereveningsfonds aan de algemene middelen bedroeg in 2024 € 18 miljoen. Op basis van de Voorjaarsnota 2023 is besloten om naast het initiële bedrag van € 72 miljoen in 2023 jaarlijks tot en met 2037 € 12 miljoen per jaar over te dragen aan de nieuw ingestelde reserve Schaalsprong. In onderstaande tabel staan alle inkomsten en uitgaven 2024 van het Vereveningsfonds.

Met kasstromen worden dus de kasstromen vanuit het perspectief van het Vereveningsfonds bedoeld en vormen een belangrijk inzicht voor de sturing en de beheersing van het Vereveningsfonds. Een groot deel van deze financiële stromen is intern gemeentelijk. Deze kasstromen zijn daarom niet gelijk aan de gemeentelijke kasstromen die van invloed zijn op de gemeentelijke schuld. Overigens is in 2024 een deel van de gronduitgiften afgekocht.

Tabel 2. Kasstromen 2024 Vereveningsfonds

(bedragen x € 1 miljoen)	**Inkomsten**	**Uitgaven**	**Saldo**
Actieve plannen en planvorming	243	-360	-117
Inkomsten en uitgaven Vereveningsfonds en Zuidas	43	-59	-16
Rijkssubsidies gericht op woningbouw	59	-17	42
Afdrachten aan de algemene middelen		-18	-18
Afdracht aan reserve Schaalsprong		-12	-12
Totaal	**345**	**-466**	**122**

Per saldo is er in 2024 een negatieve kasstroom van € 122 miljoen opgetreden en dat iets beter dan was verwacht eind 2023. In 2024 is veel geïnvesteerd in vooral nieuwe plannen van enkele jaren oud vooral in IJburg en Zeeburgereiland circa €100 miljoen waar vanaf 2025 naar verwachting gronduitgiften worden verwacht. Ook in plannen Buiksloterham, Amstelkwartier, Elzenhagen Zuid en Havenstraatterrein wordt flink geïnvesteerd waar ook in de komende jaren gronduitgiften zullen worden gerealiseerd. De inkomsten in de actieve plannen waren met € 243 miljoen lager dan in 2023, toen ze nog € 285 miljoen bedroegen. Belangrijk is om hierbij aan te geven dat de inkomsten in 2024 sinds 2013 niet zo laag waren. De gronduitgiften zijn in 2024 € 190 miljoen en de overige inkomsten van € 53 miljoen in de grondexploitaties zijn verschillende soorten inkomsten zoals optievergoedingen, bijdragen uit andere subsidies en huurinkomsten van tijdelijke verhuurlocaties.

Tabel 3. Rijkssubsidies 2024 Vereveningsfonds

Omschrijving *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Bedragen**
Subsidie inkomsten	
Wet Bouwimpuls	3
Mobiliteitspakketten woningbouw 1e tranche	49
Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen	6
Totaal inkomsten	**59**

In 2024 zijn bovengenoemde tijdelijke Rijkssubsidieregelingen uitgewerkt middels uitvoeringsbesluiten. Naast de eerdere woningsubsidies is in 2024 de 1 e tranche ontvangen van de Mobiliteitspakketten. In 2024 zijn ook meerdere subsidies ontvangen voor woningen bestemd voor aandacht groepen zoals jongeren.

Tabel 4. Inkomsten en uitgaven 2024 Vereveningsfonds

Omschrijving *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Bedragen**
Inkomsten	
Gronduitgiften	190
Overige inkomsten grondexploitaties	53
Indexatievergoeding reserves en voorzieningen	25
Meerwaarde Erfpachtconversie corporaties	17
Rijkssubsidies	59
Totaal inkomsten	**345**
Uitgaven	
Uitvoeringskosten	-259
Proceskosten	-102
Algemene Middelen	-18
Overdracht aan reserve Schaalsprong	-12
Uitgaven rechtstreeks uit het Vereveningsfonds en Zuidas	-59
Uitgaven subsidies	-17
Totaal uitgaven	**-467**
Saldo inkomsten minus uitgaven	**-122**

Van de inkomsten in de grondexploitaties (€ 243 miljoen) betreft het grootste deel gronduitgiften. De inkomsten uit gronduitgiften bedroegen in 2024 in totaal € 190 miljoen. De gronduitgiften zijn ook in 2024 laag doordat meerdere ontwikkelaars (wederom) meer tijd nodig hebben om tot realisatie van de kavels en bij meerdere transformatiekavels.

De investeringen binnen de grondexploitaties zijn onderverdeeld in uitvoerings- en proceskosten. De uitvoeringskosten hebben betrekking op civiele werken, meerdere bruggen, IJtram, sanering, bouw- en woonrijp malen enzovoort. Al deze maatregelen zijn gericht om ook in de nabije toekomst hoge jaarlijkse aantal betaalbare woningen te kunnen realiseren. De proceskosten zijn op een vergelijkbaar niveau als 2023.

3.6.6 Balans en Balansmutaties 2024

De kasstromen komen tot uiting in het zogenaamde kassaldo van het Vereveningsfonds. De negatieve kasstroom van € 122 miljoen is hoger door dan vorig jaar door wederom het achterblijven van de grondinkomsten in de grondexploitaties. Dit kassaldo is het geheel aan balansposities binnen het Vereveningsfonds. De balansposten bestaan uit:

- reserves
- voorzieningen
- materieel vast actief (bovenwijkse voorzieningen, die later in nog vast te stellen grondexploitaties worden ingebracht en anticiperende aankopen. Investeringen die buiten een gebiedsplan vallen, maar hier wel mee samenhangen noemen we bovenwijkse voorzieningen)
- immaterieel vast actief (voorbereidingskosten voor toekomstige grondexploitatieplannen vanaf het principebesluit)
- onderhanden werk – bouwgrond in exploitatie.

Tabel 5. Mutaties Kassaldo

(bedragen x € 1 miljoen)	**2024**	**2023**	**Verschil**
Reserves	885	824	61
Voorzieningen	241	183	58
Uitgaven subsidies	-17		-17
Materieel vast actief	-14	-14	-0
Immaterieel vast actief – planvorming voor nieuwe plannen	-23	-20	-3
Onderhanden werk – Bouwgrond in Exploitatie	88	310	-222
Overlopende passiva	3	3	–
Totaal	**1.164**	**1.286**	**-122**

De balansposten muteren door de hiervoor beschreven kasstromen en door verrekeningen tussen de balansposten. Zo treffen we bijvoorbeeld voor nieuwe verlieslatende grondexploitaties voorzieningen ten laste van de reserve. En tussentijdse winstnemingen uit het onderhanden werk leiden tot een toevoeging aan de reserves.

Mutaties 2024 van de reservepositie Vereveningsfonds en Zuidas
In onderstaand overzicht staan de mutaties 2024 en standen van eind 2024 van de reserves van het Vereveningsfonds en Zuidas.

Tabel 6. Mutaties reserves Vereveningsfonds en Zuidas.

(bedragen x € 1 miljoen)	**2024**	**2023**	**Verschil**
Reserve Vereveningsfonds	696	639	57
Reserve Zuidas	190	185	5
Totaal	**885**	**824**	**62**

In 2025 zal de vereveningsruimte en het weerstandsvermogen van de reserve Zuidas voor het laatst overgeheveld worden naar de reserve Vereveningsfonds. Besloten is om met ingang van 2025 om de reserve Zuidas over te dragen aan het Vereveningsfonds

Per saldo is de reservepositie in 2024 toegenomen met € 62 miljoen. Een belangrijke toevoeging is naast de tussentijdse winstnemingen het afsluiten van een aantal plannen met een positief resultaat.

In onderstaande tabel staat een overzicht van de onderliggende mutaties in de reserves Vereveningsfonds.

Tabel 7. Verloop en standen reserves Vereveningsfonds.

(bedragen x € 1 miljoen)	**Realisatie 2024**
Omschrijving onderverdeelde posten	**Vereveningsfonds**
reservepositie Vereveningsfonds en Zuidas per 1 januari 2024	**824**
Planafsluitingen en winstneming	107
Bijdragen woningcorporaties	17
Indexatievergoeding reserve	20
Kosten rechtstreeks ten laste van het Vereveningsfonds en Zuidas	-31
Actualisatie van de voorziening plantekorten	17
Afdracht aan Reserve Schaalsprong	-12
Aanwending reserveringen	-38
Uitname aan algemene middelen voor andere doeleinden en bezuiniging	-18
Afname (-) of Toename (+) reserves	**61**
Reservepositie Vereveningsfonds en Zuidas per 31 december 2024	**885**

Zoals is aangegeven is de reservepositie ondanks de afdracht aan de Reserve Schaalsprong en de algemene middelen toegenomen. Hierbij zijn twee zaken van belang de tussentijdse winstneming enerzijds en de actualisatie van de tekort plannen. De winstnemingen zijn hoger dan eerder is geraamd door planafsluiting van NDSM, Strawinsky en de Boogkavel. De laatste twee plannen zijn hier omgezet in een restwerkenplan omdat alle grondinkomsten zijn gerealiseerd. In 2024 werd vooral door hogere grondprijzen een verbetering gerealiseerd van de negatief geraamde tekort plannen, maar deze toekomstige inkomsten dienen nog wel te worden verdiend. In van 2024 is de kosteninflatie getemperd voor investeringen in de gebiedsontwikkeling.

Winstneming

Bij het tussentijds nemen van winst bij financieel positief geraamde grondexploitaties gelden 2 beginselen: het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel. Het voorzichtigheidsbeginsel betekent dat we het resultaat van de grondexploitatie voldoende betrouwbaar moeten vaststellen. Het realisatiebeginsel betekent dat we winst nemen naar verhouding van de voortgang van de grondexploitatie (gemaakte kosten en behaalde opbrengsten). Hierbij gebruiken we de POC-methode (Percentage of Completion) als uitgangpunt voor tussentijdse winstneming. Dat doen we op voorschrift van de commissie BBV.

De voorziening voor plantekorten is vooral gedaald door hogere grondprijzen van marktwoningen.

In de volgende tabel gaan we verder in op de bestemming van de reserves van het Vereveningsfonds en specifiek op het onbestemde deel (de behaalde vereveningsruimte).

Tabel 8. Reservepositie eind 2024 onderverdeeld naar gereserveerde delen en gerealiseerde vereveningsruimte

Realisatie 2024 *(bedragen x € 1 miljoen)*	
Omschrijving van onderverdeelde posten	**Totaal**
Reserves Vereveningsfonds en Zuidas per 31 december 2024	**885**
Weerstandvermogen	239
Reservering Zuidasdok	178
Reservering Sluisbuurt/Bovenwijks	105
Reservering Gaasperdammerweg	27
Reservering Marineterrein	6
Reservering Buiteneiland	24
Reservering Spieringhorn	2
Kavel X (Westerpark) en Haarlemmerstraat	1
Banne Noord Groene Hoven	2
Reservering Ijburg/Buiksloterham Corporatiewoningen	9
Reservering Weespersluis	11
Reservering Blomwijckerbuurt	1
Reservering Burg. Röellstraat	9
Reservering Warmtenet	1
Bodemgelden	37
Bovenwijks	67
Reservering indexatie Rijksgelden	5
Reservering samengevoegde reserveringen	122
Bestemde delen	**844**
Gerealiseerde vereveningsruimte	**41**

In totaal is van de reservepositie (afgerond € 885 miljoen) € 844 miljoen bestemd en € 41 miljoen aan vereveningsruimte beschikbaar. In het weerstandsvermogen is naast project specifieke risico's ook rekening gehouden met generieke risico's zoals wederom grondprijsdalingen weer stijgende kosten door toenemende inflatie.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is kort gezegd het vermogen dat als buffer dient voor het risico in de bestaande portefeuille grondexploitaties. Bij het bepalen van de grootte van de buffer zijn de regels van het Financieel stelsel Gebiedsontwikkeling het uitgangspunt. Dat betekent dat de buffer zo groot moet zijn dat de gemeente de gebiedsontwikkeling voor de aankomende 4 jaar op een minimumniveau kan voortzetten. Ook als de huidige economische verandert. Het weerstandsvermogen kent 2 onderdelen:

1. De project specifieke en generieke risico's die bij optreden de reservepositie direct raken via plannen met een financieel tekort of zaken die rechtstreeks via het Vereveningsfonds lopen. In 2024 wordt naast de eerder genoemde generieke risico's ook rekening gehouden met het risico dat mogelijk Rijkssubsidies moeten worden terugbetaald als niet aan de woningbouw voorwaarden wordt voldaan. Teven wordt rekening gehouden met hogere omslagrente die op termijn zal oplopen
2. De doorlopende apparaatskosten.

Vereveningsruimte

Binnen de reserve Verveningsfonds is de vereveningsruimte opgenomen.
De reserve Vereveningsfonds bevat:

1. het weerstandsvermogen voor de risico's in de actieve grondexploitatieportefeuille.
2. In de tabel genoemde reserveringen waarbij alleen Zuidasdok is opgenomen in de reserve Zuidas.

Wanneer de reserve hoger is dan de reserveringen en het benodigde weerstandsvermogen, ontstaat er vereveningsruimte. Sinds het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties (MPG) 2019 wordt gerapporteerd over de vereveningsruimte.

Mutaties 2024 in materieel vast actief

Investeringen die buiten een actief gebiedsplan vallen en gericht zijn op toekomstige grondontwikkeling betreffen anticiperende aankopen en infrastructurele werken die voorafgaand aan de vaststelling van een grondexploitatie in uitvoering worden genomen. Zodra een plan wordt vastgesteld rekenen we deze kosten (deels) toe aan dit plan. Zolang een plan nog niet bestuurlijk is vastgesteld moet de gemeente deze investeringen tijdelijk verantwoorden onder de balanspost 'materieel vast actief'. Een voorbeeld hiervan zijn anticiperende aankopen van panden bij Sloterdijk Donauweg die samenhangt met de toekomstige ontwikkeling van Sloterdijk Noord. Voorts is de ingreep en investering in Haarlemmerweg opgenomen. De interne overdracht van de

Haarlemmerweg zal plaatsvinden na de technische gereed melding van deze ingreep. In 2024 heeft afgezien van een kleine wijziging geen mutaties plaatsgevonden.

Tabel 9. Mutaties 2024 Materieel vast Actief

(bedragen x € 1 miljoen)	2024	2023	Verschil
Materieel vast actief	-14	-13,7	0,3
Totaal	**-14**	**-13,7**	**0,3**

Mutaties 2024 Immaterieel vast actief – planvorming

We gebruiken planvorming en maken proceskosten om ook in de toekomst bouwrijpe uitgeefbare gronden te hebben voor de bouw van woningen en ander vastgoed. Het betreft onder andere de voorbereidingen van ongeveer 10tallen plannen waarover een principebesluit is genomen, maar waarvoor de gemeenteraad nog geen investeringsbesluit vaststelde. Dit geldt bijvoorbeeld voor Schinkelkwartier, de Nieuwe Kern, Kolenkitbuurt enzovoort. De voorbereidingskosten worden na het investeringsbesluit onderdeel van de grondexploitatie. In 2024 werden 11 plannen actief. Vanaf 2023 is voor de gemaakte kosten van planvorming tot en met 2023 een voorziening getroffen voor toekomstige plannen die naar verwachting verlieslatend zullen worden (financieel tekort). In 2024 is deze werkwijze gecontinueerd.

Tabel 10. Mutaties 2024 Immaterieel vast Actief

(bedragen x € 1 miljoen)	2024	2023	Verschil
Immaterieel vast actie- planvorming voor nieuwe plannen	-32,1	-35,9	-3,8
Voorziening voorbereidingskosten grondexploitaties	9,3	16,1	6,8
Totaal	**-22,8**	**-19,8**	**3**

Mutaties 2024 onderhanden werk – Bouwgrond in exploitatie

In onderstaande tabel staat een overzicht van de stand eind 2024 en mutaties 2024 in het onderhanden werk. Dit is de bouwgrondexploitatie inclusief de voorziening plantekorten. De voorziening plantekorten baseren we op de verwachte tekorten van de negatieve grondexploitaties.

In 2024 waren de inkomsten beduidend lager dan de uitgaven waardoor het onderhanden werk is fors toegenomen. Voorts is het toegenomen onderhanden ook beïnvloed door tussentijdse winstnemingen en overheveling van de voorbereidingskosten uit immaterieel vast actief van plannen waar een investeringsbesluit is genomen.

In onderstaand overzicht staat het verloop van het onderhanden werk aan de hand van de gerealiseerde inkomsten, uitgaven, winstnemingen, planafsluitingen, verschuivingen tussen niet actieve naar actieve plannen na een investeringsbesluit en verrekeningen met de reserveringen.

Tabel 11. Overzicht verloop onderhanden werk grondexploitaties

(bedragen x € 1 miljoen)	Begin-stand	In-komsten	Uit-gaven	Winst-neming	Plan-afslui-ting	Ver-schui-ving	Ver-reke-ning	Eind-stand	Voor-ziening	Eind-stand
G&O Stedelijk	164	-233	322	35	25	13	-8	316		316
Zuidas	-127	-10	27	0	39	0	0	-70		-70
Totaal bouw-grond in exploitatie	**37**	**-243**	**349**	**35**	**64**	**13**	**-8**	**247**		**247**
Voor-zieningen van plan-tekorten	-347								13	-334
Totaal	**-310**	**-243**	**349**	**35**	**64**	**13**	**-8**	**247**		**-88**

Per saldo nam de voorziening plantekorten af. De voorziening plantekorten brachten we in mindering op het onderhanden werk. Deze manier van presenteren wijkt af van een stellige uitspraak van de commissie BBV. Die zegt dat een voorziening ingericht kan zijn om (verwachte) tekorten in grondexploitaties te bestrijden. Maar die moeten we dan als een waarde correctie presenteren op de post bouwgrond in exploitatie. En dat maximaal voor de boekwaarde van het onderhanden werk van betreffende bouwgrond in exploitatie. De gemeente Amsterdam volgt deze uitspraak niet. Het opknippen van de voorziening heeft als enig effect dat we deze dan op 2 plaatsen, versnipperd presenteren. Dat vergroot niet het inzicht in de totale waarde correctie. De getroffen voorziening heeft daarnaast geen relatie met de boekwaarde, maar met te verwachten nog komende verliezen. Verder is het gebruikelijk voorzieningen die dienen als waarde correctie ook te verantwoorden bij het actief waarvoor de correctie geldt.

De balanspost Bouwgrond in exploitatie heeft een positieve (ongunstige) stand ondanks een groot aantal positief geraamde grondexploitaties waarvan de gerealiseerde grondbaten beduidend hoger zijn de gerealiseerde lasten. De saldi van financieel negatieve plannen en relatief nieuwe financieel positieve plannen waarvan de lasten hoger zijn dan de gerealiseerde grondbaten overstijgt sinds 2023 de positieve plannen met beduidend meer baten dan lasten en is in 2024 toegenomen. In positieve plannen als Strandeiland en Zeeburgereiland is tot nu toe fors geïnvesteerd in het landmaken, de inrichting van openbare ruimte en de aanbouw van brugverbindingen waardoor het onderhanden werk een tijdelijke ongunstige stand heeft. In de komende jaren start Strandeiland en Sluisbuurt van Zeeburgereiland met gronduitgiften (inkomsten) gericht op wonen.

De afname van de voorziening plantekorten komt grotendeels door de hogere grondrijzen zoals in Klaprozenbuurt en Amsteloever.

De voorziening plantekorten van € 334 miljoen waarderen we op basis van netto contante waarde. De negatieve waarde van alle negatief geraamde grondexploitaties is daarom -/- € 334 miljoen. Het BBV schrijft voor dat we het verschil tussen de netto contante waarde (huidige waarde rekening houdend met een voorgeschreven discontovoet van 2 procent) en de eindwaarde van deze plannen weergeven. De totale eindwaarde van de negatief geraamde grondexploitaties is het verwachte negatieve resultaat van alle negatief geraamde grondexploitaties vanuit de huidige geprognosticeerde afsluitingsdatum per grondexploitatie. Die totale eindwaarde bedraagt -/- € 383 miljoen.

Mutatie 2024 voorziening Rijksmiddelen (voorheen Grondgerelateerde kosten buiten plan)

Tabel 12a. Mutatie 2024 voorziening Rijksmiddelen

(bedragen x € 1 miljoen)	**2024**	**2023**	**Verschil**
Voorzieningen	241,1	183,2	57,9
Totaal	**241,1**	**183,2**	**57,9**

Vanaf 2023 gebruiken we deze voorziening voor Rijksmiddelen die we veelal hebben gekregen voor toekomstige woningbouw. Het betreft voorschotten met een specifiek bestedingsdoel waarvan we nog aan de voorwaarden van Start Bouw (start van fundering of onomkeerbare transformatie) en gerealiseerd financieel tekort hebben voldaan. Binnen deze regelingen worden ook specifieke voorwaarden gesteld zoals voldoende betaalbare woningen, fasering en binnen de geldende termijnen waarop het geheel moet zijn gerealiseerd. In onderstaande tabel zijn de verschillende regelingen genoemd waarvoor in 2024 € 59 miljoen hebben ontvangen. In totaliteit is deze voorziening opgelopen naar € 241 miljoen.

Tabel 12b. Specificatie voorziening Rijksmiddelen

Omschrijving	**2024 en eerder**
Subsidie inkomsten	
Scienceparktunnel	6
Wet Bouwimpuls	78
Start Bouwimpuls	18
Gebiedsbudget Woningbouw	45
Bereikbaarheid Woningbouw	28
Mobiliteitspakketten woningbouw 1e tranche	50
Subsidie Tijdelijke Woningen	10
Regeling Huisvesting Aandachtgroepen	6
Totaal inkomsten	**241**

3.6.7 Prognose van de toekomstige inkomsten en uitgaven van de actieve portefeuille

In onderstaande tabel staat een overzicht van de geraamde inkomsten en uitgaven vanaf 2025 Deze ramingen zijn onderverdeeld in grondexploitaties binnen het Vereveningsfonds en Zuidas. De ramingen zijn gebaseerd op nominale waarden. Bij nominale waarden houden we geen rekening met toekomstige prijsstijgingen van de geraamde inkomsten en uitgaven.

Tabel 13. Geraamde inkomsten en uitgaven grondexploitaties

(bedragen x € 1 miljoen)	**Inkomsten 2025 en verder**	**Uitgaven 2025 en verder**	**Saldo**
Vereveningsfonds	4.588	-3.730	858
Zuidas	1.036	-616	420
Totaal	**5.624**	**-4.346**	**1.278**

De geraamde inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op de in het najaar bijgewerkte projectenportefeuille waarover in het MPG 2025 separaat wordt gerapporteerd. De ramingen zijn aangepast aan de geactualiseerde grondprijzen en aan de recente kostenramingen. Bij de nominale waarde is geen rekening gehouden met de inflatie wordt hier wel rekening mee gehouden dan is saldo hoger en bedraagt. Als daar wel rekening mee wordt gehouden en de huidige waarde van de toekomstige inkomsten minus de toekomstige uitgaven wordt opgeteld bij het ongunstige onderhanden werk van € 247 miljoen dan komt de contante waarde op prijspeil begin 2024 uit op € 865 miljoen. Dit is het bedrag na winstnemingen en verrekeningen in 2024. Met ingang van 2024 wordt de rente niet meer toegerekend aan de plannen maar rechtstreeks toegerekend aan de reserve Vereveningsfonds. Dit heeft geleid tot een vermindering van de contante waarde omdat er meer positieve dan negatieve plannen zijn.

Deze totale waarde van de gehele portefeuille grondexploitaties van € 865 miljoen is zonder risico afslagen. Het BBV schrijft voor dat ook inzicht wordt gegeven in de eindwaarde. De eindwaarde van de portefeuille grondexploitaties bedraagt afgerond € 1,1 miljard gebaseerd op het verwachte resultaat bij planafsluiting per grondexploitatie. De BBV-commissie houdt bij de eindwaarde geen rekening met verplichte tussentijdse winstneming. Bij positief geraamde plannen moeten we tussentijdse winst nemen waardoor bij afsluiting van een plan nog een klein positief saldo overblijft.

We geven er voorkeur aan om de geraamde inkomsten en uitgaven weer te geven zonder rekening te houden met toekomstige prijsstijging. En vanwege de onzekerheden met de ontwikkeling van de economische omstandigheden niet verder dan 5 jaar vooruit te kijken. In het Meerjarenperspectief 2025 geven we vooral inzicht in ramingen en de verwachte winstnemingen. En niet voor de gehele periode maar voor de komende 5 jaar, waarbij we ook een slechtweerscenario hebben opgenomen.

Bij de geraamde kasstromen en de eindwaarde van de portefeuille horen de nodige kanttekeningen. De belangrijkste kanttekening is dat deze bedragen eerst nog moeten worden verdiend. De hoogte van de kasstromen is een verwachte waarde die we baseren op de huidige op gematigde economische omstandigheden, maar de onzekerheid is groot. Voor 2024 stond de tijd in het teken van hoge inflatie, stijgende rente, dalende marktprijzen van woningen en andere vastgoed. Inmiddels stijgen de marktprijzen van woningen en kantoren in top segment maar hebben beleggers en ontwikkelaars het lastig om hun businesscase rond te krijgen. Steeds duidelijker wordt dat netcongestie zeer vertragend zal werken vooral toekomstige commerciële grond-uitgiften (bouwkavels) kunnen niet in uitvoering worden genomen en dat geldt ook voor combinaties van wonen & werken (plinten en hubs). We hielden al rekening met vertragingen in de in erfpacht uit te geven gronden, maar door netcongestie neemt dit aanzienlijk toe. Een horizon van 15-20 jaar is de portefeuille bijzonder vatbaar voor conjuncturele bewegingen waarin marktprijzen kunnen dalen en stijgen. Daarom kunnen de geraamde kasstromen van de portefeuille toenemen, maar ook afnemen. In het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties 2025 leggen we daarom de nadruk op een prognose voor de komende 5 jaar waarbij de vereveningsruimte centraal staat.

We hebben een periode van een aantal jaar achter de rug van flinke verslechteringen. We zien enerzijds een lichte verbetering in het perspectief voor woningen maar netcongestie gooit roet in het eten. De omstandigheden kunnen zo weer omslaan.

Gevoeligheden en scenario's

De hoogte van de rente en de inflatie bepalen in hoge mate bij de uitvoering van de plannen het financieel resultaat. De omvangrijke portefeuille is zeer gevoelig voor kostenstijgingen en grondprijsdalingen. In onderstaande tabel zijn de gevoeligheden opgenomen in de gevallen de kosten en opbrengsten stijgen of dalen.

Tabel 14. Gevoeligheden autonoom

Gevoeligheden in miljoenen euro's autonoom *(bedragen x € 1 miljoen)*	
Gevoeligheden omschrijving	**mutatie plansaldo**
1% stijging uitvoeringskosten	-30
1% hogere Proces- en Voorbereiding & Toezichtkosten kostenstijging	-20
Marktwoningen dalen met 1%	-30
Commercieel daalt met 1%	-30
Middensegment daalt met 1%	-10

De economie is volatiel en reageert heftig op ontwikkelingen in een onrustige wereld. Nederland staat voor meerdere grotere transities. Een stabiele stijging van marktprijzen voor woningen en ander vastgoed en een gematigde inflatie worden door alle instantie gewenst. Maar de praktijk van de laatste jaren laat heftige schommelingen zien en de onzekerheden voor alle partijen in de gebiedsontwikkelingen zijn groot. Met een langdurige omvangrijke portefeuille moeten we rekening houden met deze grote fluctuaties. Een verwacht scenario kan opslaan naar een beter scenario maar kort daarna weer naar een slechter scenario. En het is niet alleen de economie ook de transities en de stringente Europese regelgeving op allerlei vlakken raakt de gebiedsontwikkeling meer dan in het recente verleden.

Scenario's reserveposities
Los van netcongestie en lage grondproductie is het grootste financiële risico op dit moment het mogelijk weer gaan dalen van grondprijzen en het stijgen van de inflatie van de geraamde kosten.

Binnen de reserve zijn reserveringen opgenomen die kunnen worden ingezet onder slechtere omstandigheden. Deze zijn opgebouwd door de prudente maatregelen die in 2014 zijn ingevoerd en de bij het MPG 2024 besloten maatregel om reserveringen samen te voegen zodat deze flexibel kunnen worden ingezet. De samengevoegde reservering wordt echter al ingezet voor netcongestie om de vertraging van een groot aantal commerciële uitgiften op te vangen.

Om te verkennen in hoeverre risico's kunnen worden opgevangen binnen deze buffers van het Vereveningsfonds, zijn scenario's doorgerekend. Gekeken is naar het effect op de omvang van de reserve en of de opgebouwde buffers daarbinnen voldoende zijn om de vereveningsruimte op peil te houden. Welke hogere inflatie en grondprijsdaling kunnen de buffers dragen met het niet beschikbaar zijn van de reservering van de samengevoegde reserves.

In onderstaande grafiek is per scenario aangegeven hoeveel de reservepositie stijgt of daalt tot en met 2029.

Grafiek: Scenario's reservepositie tot en met 2029.

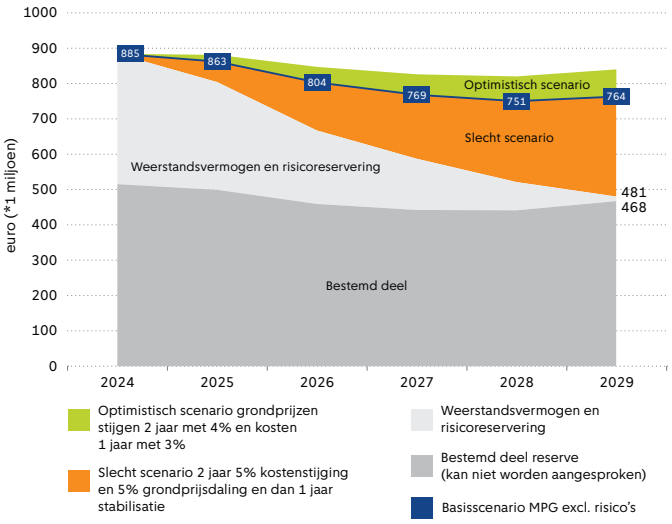

In het optimistisch scenario stijgt de reserve positie per eind 2029 met € 77 miljoen boven de geprognosticeerde reserve eind 2029 van het MPG2025. Als dit scenario uitkomt kan dit deel ten gunste van de vereveningsruimte worden verantwoord of deels apart worden ingezet om de netcongestie op te lossen als dit probleem aanhoudt.

In het slecht weer scenario met uitval komt de waarde van reserve onder de risico reserves tenzij na 2026 andere (beleids)keuzes worden gemaakt.

Het meer optimistische scenario is gebaseerd op nog 2 jaar op verder stijgend grondprijzen met meer dan 4 procent per jaar (meer dan de gebruikelijke 2 procent per jaar) en de uitvoeringskosten stijgen 1 jaar met 3 procent in plaats van 2 procent en daarna met de gebruikelijke 2 procent per jaar. Dit is geen onwaarschijnlijk scenario. In het slecht weer scenario stijgen de uitvoeringskosten 2 jaar lang met 5 procent in plaats van 2 procent per jaar en de grondprijzen dalen 2 jaar met 5 procent per jaar. Voorts wordt rekening gehouden met uitval. Dit scenario sluit aan bij de periode tussen 2021-2023 waar ook sprake van dalende grondprijzen. Voor een verdere uitleg wordt verwezen naar het MPG 2025.

3.6.8 Vennootschapsbelasting

In 2020 is geconstateerd dat het Grondbedrijf (alle grondexploitaties) per 2019 VPB-plichtig is geworden. Op basis van dit feit is een traject doorlopen waarbij voorbereidingen zijn getroffen om te voldoen aan de eisen bij de overgang naar VPB-plicht per 2019. Hierbij heeft Grond & Ontwikkeling voor het Grondbedrijf gebruik gemaakt van een fiscaal door de Rijksbelasting

aanvaard model om tot een fiscale openingsbalans te komen. Begin 2021 heeft de gemeente aan de Rijksbelastingdienst formeel een verzoek gedaan om tot een vaststellingsovereenkomst te komen waarbij de door de gemeente aangeleverde fiscale openingsbalans centraal staat. Tussen G&O en de Rijksbelastingdienst is zoveel mogelijk gezocht naar de aansluiting van gemeenten die in 2016 met het grondbedrijf belastingplichtig zijn geworden. Vanaf 2019 en verder is overeengekomen de in 2019 geldende omstandigheden anders zijn dan in 2016 (bijvoorbeeld lagere rente). Hierbij is ook evenwichtig rekening gehouden met de verschillen en overeenkomsten die het grondbedrijf heeft met marktpartijen die in deze branche opereren. Het is een (unieke) overeenkomst gebaseerd op de feiten en omstandigheden die voor de gemeente Amsterdam gelden binnen het grondbedrijf en het erfpachtbeheer.
Eind 2023 is overeenstemming bereikt met de Belastingdienst en begin 2024 is de overeenkomst ondertekend. Hierbij is bepaald dat de fiscale openingsbalans afgerond € 1,46 miljard per 2019 bedraagt. Bij gemeenten die in 2016 belastingplichtig werden zijn ook dergelijke openingsbalansen opgesteld. De openingsbalans dempt de VPB omdat deze fiscale balanswaarde in de komende 10 jaar in mindering mag worden gebracht op het berekende VPB-bedrag (aangeduid als het fiscale resultaat). De overeenkomst geldt tot 2027. Los van 2019 (€ 1,5 miljoen) komen de (deel-) aangiften van 2020 en 2021 van het Grondbedrijf (die worden opgenomen in de aangifte van de gemeente over alle belastbare onderdelen) uit op negatieve bedragen die verrekend worden met de winstgevende andere onderdelen van de gemeente. Ook is duidelijk dat 2023 negatief zal worden. Het is niet goed mogelijk om in te schatten hoe het de fiscale resultaten vanaf 2024 zullen verlopen, dat is in hoge mate afhankelijk van economische omstandigheden waar de lopende plannen verslechterden in de periode 2019-2023 en mogelijk in de toekomst weer kunnen verbeteren. Als de plannen verbeteren zal dat tot meer vereveningsruimte leiden maar dan dient rekening te worden gehouden dat een deel (25 procent) naar deze VPB zal gaan.

Het afsluiten van deze overeenkomst geeft duidelijkheid over op welke aanvaardbare wijze (waarmee de Rijksbelastingdienst heeft ingestemd) de komende jaren de VPB-deelaangifte dient te worden opgesteld.

3.7 Bedrijfsvoering

Het sturen op en beheersen van de bedrijfsprocessen is de primaire verantwoordelijkheid van het college. De raad moet zich een oordeel kunnen vormen over de inrichting en het functioneren van de bedrijfsvoering in de zin dat deze doeltreffend en doelmatig is ingericht. De paragraaf Bedrijfsvoering heeft tot doel dit inzicht te geven. Ten opzichte van de Begroting 2024 hebben we gekozen voor een andere opzet van de paragraaf, die ook aansluit bij de opzet in de Begroting 2025. Hiermee voldoen we aan de toezegging aan de raad om beter aan te sluiten bij de bestuurlijke portefeuilles en raadscommissies.

Onze stad vraagt om een betrouwbare gemeentelijke organisatie die kan inspelen op de maatschappelijke vraagstukken. Een organisatie die de dienstverlening op orde heeft en meebeweegt met de opgaven. Versterken van het vertrouwen in Amsterdam bij bewoners is hierbij een belangrijk onderdeel. Inclusie en diversiteit is de norm.

Naast deze prioriteiten hebben we in 2024 gewerkt aan de invulling van het laatste deel van de besparingen zoals afgesproken in het akkoord Samen Sterker uit de Crisis. In de periode 2020-2024 is daarmee in totaal circa € 120 miljoen bespaard en hebben we tegelijkertijd ook structureel € 14 miljoen in het I-domein (ICT, software, en dergelijke) geïnvesteerd. Zo hebben we hebben in 2024 € 10 miljoen bespaard op de ambtelijke huisvesting en hebben scenario's uitgewerkt om structureel € 15 miljoen te besparen.

Algemene zaken

Betrouwbare, toegankelijke en begrijpelijke communicatie
Een grote groep inwoners heeft weinig vertrouwen in de overheid. Vertrouwen valt en staat met goede communicatie, dat wil zeggen: betrouwbare, toegankelijke en begrijpelijke communicatie. Met goede communicatie versterken we het vertrouwen in de gemeente en wat de gemeente voor en met de stad doet.

In 2024 zijn we begonnen met een onderzoek dat we voortaan elk jaar gaan herhalen: 'Wat de Amsterdammer bezighoudt'. De uitkomsten van dit onderzoek helpen ons om de communicatie met de Amsterdammers beter af te stemmen op hun behoefte aan informatie. We hebben richtlijnen voor inclusieve taal opgesteld die de hele gemeentelijke organisatie helpen om inclusiever te communiceren. Deze richtlijnen staan in de schrijfwijzer op het gemeentelijk internet. Als dat nodig is, passen we de richtlijnen aan aan de nieuwste inzichten. Dit is bijvoorbeeld gebeurd na de recente spanningen in de stad. In 2024 hebben we ook gewerkt aan een nieuw systeem dat onze kanalen (sociale media en internet) bij elkaar brengt en op elkaar afstemt, om in de communicatie nog meer dan voorheen de Amsterdammers in het middelpunt te zetten.

Vernieuwing juridische dienstverlening
Ons doel is inwoners en ondernemers centraal te stellen en het vertrouwen van de Amsterdammer in de gemeente te vergroten. Het uitgangspunt voor nieuw vertrouwen is dat elke Amsterdammer eerlijk, gelijk en onbevooroordeeld wordt behandeld. Dit vraagt om dienstbaarheid, betrouwbaarheid en efficiëntie.

Het veranderingstraject voor juridische vernieuwing dat hierop inzet hebben we eind 2024 afgerond.

In 2024 hebben we in dit kader een intern afwegingskader Hoger Beroep opgesteld. Hiermee beogen we dat een betere afweging mogelijk is om de keuze te maken of er in hoger beroep wordt gegaan tegen een burger/ondernemer van de gemeente Amsterdam. We hebben een proef gedaan met een externe bezwaarschiftencommissie. Onderzoekers van de Rijks universiteit Groningen (RuG) en Vrije Universiteit (VU) hebben tijdens deze pilot onderzoek gedaan en hebben 21 november 2024 een rapport opgeleverd onder de titel: 'Horen en adviseren in Amsterdamse bezwaarprocedures, intern of extern?'.

We zien dat de gemeentelijke mediationpool in 2024 vaker is ingezet bij conflicten tussen de gemeente Amsterdam en een Amsterdammer of Amsterdamse ondernemer of bij conflicten tussen Amsterdammers onderling waarbij de gemeente ook een belang heeft dat er samen naar een oplossing wordt gezocht.

We zijn in 2024 begonnen met het betrekken van de Amsterdammer bij het opsporen en tegengaan van overbodige of tegenstrijdige regelgeving, procedures en systeemfouten. Tot slot is in 2024 de eerste Staat van de juridische functie over 2023 uitgebracht. De Staat van de juridische functie dient als een gezamenlijk instrument van de juridische afdelingen voor betere verantwoording, evaluatie en sturing op de ingezette juridische vernieuwing. Deze eerste staat biedt een globaal cijfermatig beeld van de juridische functie.

Fraude en Integriteit
Het college staat voor een weerbare en integere organisatie. Het blijft van belang continu en structureel in te zetten op beheersing van fraude en integriteitsrisico's. De fraude en integriteitsrisico's beheersen we op een aantal manieren. Elk kwartaal voert het Gemeentelijk Managementteam aan de hand van actuele casuïstiek en dilemma's het gesprek over integriteit. Leren en ontwikkelen vervult hierbij een centrale rol. De lessen uit deze gesprekken worden binnen de ambtelijke organisatie verder uitgewerkt. In de afzonderlijke directies vervullen de risicoscans een belangrijke rol. De feedback en aanbevelingen van de risicoscan worden door de directies opgepakt en verder uitgewerkt. Fraude en integriteit is daarnaast onderdeel van de hiervoor vermelde tien standaardrisico's.

Bij fraude gaat het om bedrog, zaken anders voorstellen dan ze zijn om daar onrechtmatig voordeel mee te behalen. In 2024 zijn er 20 vermoedens van fraude gemeld bij Bureau Integriteit (BI). Daarnaast zijn er 5 meldingen van vermoedens van corruptie, 13 meldingen van vermoedens van verspilling en misbruik van gemeentelijke eigendommen en 20 meldingen van vermoedens van belangenverstrengeling gemeld. Hoewel het mogelijk is dat een aantal van deze meldingen financiële componenten bevatten, geldt dat niet voor alle genoemde meldingen. Het betrof hier bijvoorbeeld fraude met bedrijfsmiddelen, documenten en urenverantwoording. In 2024 zijn we twee persoonsgerichte onderzoeken naar vermoedens van fraude gestart. Het betreft een onderzoek naar mogelijke fraude en/of corruptie met betrekking tot inkoop (in uitvoering) en een onderzoek naar onjuiste registratie in bedrijfssystemen (afgerond). De overige meldingen zijn gevalideerd door Bureau Integriteit of nog in behandeling.

In 2024 zijn we overgestapt naar een nieuw systeem voor de registratie van vermoedens van integriteitsschendingen. Dit systeem biedt de mogelijkheid om meldingen beter te registreren en monitoren. Echter, het blijkt dat het verzamelen en analyseren van gegevens uit het systeem meer tijd en moeite kost dan aanvankelijk voorzien. Dit wordt mede veroorzaakt door de grote hoeveelheid meldingen die in 2024 zijn ontvangen, in totaal 496 meldingen. Hierdoor zijn er op dit moment nog geen specificaties beschikbaar over de meldingen uit 2024. De hier vermelde cijfers kunnen daarom na nadere analyse anders blijken. Na analyse van alle meldingen worden deze gepubliceerd in het jaarverslag van Bureau Integriteit.

Personeel en Organisatie

Opgavegericht en wendbare organisatie
De beweging naar opgavegericht werken betekent dat we meer vanuit het hart, de bedoeling en menselijke maat werken. We werken flexibel vanuit expertises en netwerken in de stad en organisatie en kunnen schakelen tussen onze verschillende rollen.

Voor het versterken van het ambtelijke vakmanschap van onze ambtenaren hebben wij in 2024 een passend leeraanbod over onze rol als ambtenaar uitgerold. We hebben verder gewerkt aan een wendbaarheidsconcept. Zo hebben we in een aantal pilots manieren uitgerold om meer wendbaar te werken. Daarbij is onderzocht tegen welke belemmeringen de organisatie oploopt om opgavegericht te kunnen werken.
Voor deze belemmeringen zijn – waar mogelijk – oplossingen gezocht en gevonden. Met de vakbonden worden afspraken gemaakt om organisatieveranderingen – onder voorwaarden – organisch door te voeren in plaats van via een formele reorganisatie.
In 2024 hebben alle directeuren deelgenomen aan een leiderschapsprogramma. Het programma is gebaseerd op de Amsterdamse visie op leiderschap. Tevens zijn er leiderschapsdagen georganiseerd voor leidinggevenden met als focus het Amsterdamse leiderschapsprofiel.

Aantrekkelijke organisatie
Een aantrekkelijke organisatie is voor ons een inclusieve en vitale organisatie, waar onze medewerkers vanuit hun expertise en verantwoordelijkheid kunnen bijdragen en het management stuurt op basis van vertrouwen.

Vanuit de meerjarige, ontwikkelgerichte aanpak personeelstekorten gemeentelijke organisatie zijn in 2024 diverse maatregelen ingezet gericht op het binden, boeien en behouden van medewerkers. Dit doen wij door in te zetten op andere manieren van werven zoals het belonen van eigen medewerkers bij het aanbrengen van nieuw personeel met het experiment aanbrengbonus. Om aantrekkelijk werkgever te blijven is geïnvesteerd in het verkrijgen van beter inzicht in vertrekredenen van medewerkers en behoeften van medewerkers. In 2024 zijn wij gestart met diverse pilots gericht op specifieke personeelstekort aanpakken. Er is in de samenwerking met interne- en externe partners zoals G4 gemeenten, A&O fonds en VNG geïntensiveerd. Dit heeft in 2024 geleid tot het eerste samenwerkingsproject gericht op ICT schaarstefuncties G4 en provincies Utrecht en -Zuid Holland. Ook is gedeelde wervingscampagne www.werkenbijgemeenten.nl gelanceerd en zijn toekomstverkenningen en scenario's uitgewerkt.

Inclusieve organisatie
In 2024 is verder gewerkt aan het realiseren van de randvoorwaarden die nodig zijn om van inclusie en diversiteit de norm te maken in de organisatie. Zo is ingezet op maatregelen gericht op het versterken van sociale veiligheid en personele zorg. Bijvoorbeeld door de ontwikkeling en implementatie van het Dashboard Sociale Veiligheid en het trainen van HR adviseurs. Daarnaast is een pilot HR-advies voor medewerkers uitgevoerd en geëvalueerd, ter aanvulling op het huidige aanbod op het gebied van personele zorg. De wegwijzer personele zorgen hebben we gelanceerd in 2024.

Ook is er ingespeeld op actualiteiten in de stad, door het organiseren van gesprekken in de organisatie over inclusie, diversiteit, discriminatie en racisme. Verder is in 2024 ook gewerkt aan het vergroten van de representatie van het personeelsbestand. Zo is de stedelijke implementatie afgerond van de werkwijze bewust inclusief werven en selecteren voor de schalen 10 tot en met 14. Ook zijn de mogelijkheden verkend van het maken van prestatieafspraken over inclusie en diversiteit en het verder inrichten van de monitoring op inclusie en diversiteit.

Sinds januari 2024 is de opgave op het gebied van inclusie en diversiteit duurzaam verankerd in de organisatie, in de vorm van een nieuw Bureau. Voorbeelden van maatregelen vanuit Bureau Inclusie en Diversiteit in 2024 zijn het onderzoek naar discriminatie in de organisatie door het Verwey-Jonker Instituut, het werken aan bewustwording door het delen van verhalen en bijeenkomsten over discriminatie, en het aanbieden van trainingen gericht op omstanders. We ontwikkelden aanbod voor leidinggevenden en HR-adviseurs op het gebied van sociale veiligheid en anti-discriminatie, zoals 1-op-1 coaching voor leidinggevenden. Ook is anti-discriminatie onderdeel van het leiderschapsprogramma en extra trainingsaanbod. Daarnaast is de aanpak voor de toegankelijkheidsagenda in ontwikkeling. Dit zijn belangrijke stappen, maar we zijn er nog niet. Daarom werkten we in 2024 aan de herijking van de bestuursopdracht Inclusie en Diversiteit 2024-2028 en de bijbehorende uitvoeringsgenda, die inmiddels aangenomen zijn door de gemeenteraad.

Duurzame inzetbaarheid
Een aantrekkelijke organisatie is ook een vitale organisatie. In 2024 was het verzuimpercentage 8,6 procent, 0,7 procent hoger dan 2023. Ongeveer de helft van het verzuim heeft een psychische oorzaak. Van het werk gerelateerde verzuim wordt bijna 75 procent veroorzaakt door werkdruk en werkrelaties. Zo hebben we in 2024 het verzuimproces meer ingezet op het data-gedreven werken. Dit maakt dat er gerichter gestuurd wordt op (werk gerelateerde) verzuimoorzaken. Ook hebben we het beleid duurzame inzetbaarheid in 2024 vastgesteld. Dit betekent dat we actief aan de slag gaan met duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers om nu en in de toekomst gezond en waardevol werk te kunnen doen dat zoveel mogelijk past bij hun talenten en ambities. Ook zijn er randvoorwaarden waarbinnen medewerkers (meer) regie kunnen nemen over hun eigen duurzame inzetbaarheid gecreëerd. Zoals overzichtskaarten met meer informatie en inspiratie en een overzicht van het interventie aanbod. Daarnaast is de uitwisseling van vacatures binnen het fysieke domein versimpeld en is er voor medewerkers in de fysiek zware functies extra aandacht middels maatwerktrajecten en persoonlijke ontwikkeltrajecten per team of individu.

Optimale werkomgeving

We zorgen ervoor dat de werkomgeving en voorzieningen optimaal aansluiten op het werk van onze medewerkers en dat bezoekers zich welkom voelen. Hybride werken is daar onderdeel van. Dit betekent dat medewerkers flexibel zijn in hun werklocatie: op kantoor, thuis of elders. Werkvormen waarbij een deel van de medewerkers digitaal en een ander deel fysiek aan een bijeenkomst deelneemt, stelt specifieke eisen aan de werkomgeving en voorzieningen.

We richten ons op het inhalen van achterstalligheid in de huisvestingsvoorzieningen. Zo hebben we in 2024 in totaal 264 beeldbelplekken in 15 panden opgeleverd en zijn er extra vergaderruimtes gerealiseerd. We hebben gewerkt aan aanpassing van de werkomgeving die ook het hybride werken goed ondersteunt, zoals in de Jan van Galenstraat en de Cruquiusweg. In 2024 is gestart met de aanpassing van de commissie- en bestuurskamers in Stadsdeel Zuid en de voorbereiding van de verbouwing van de Raadszaal op Amstel 1. In 2024 is het huisvestingsconcept hybride werken opgesteld. Deze testen we in de pilotlocatie Weesperplein 8.

ICT en Informatievoorziening

We zorgen voor een moderne en digitale organisatie die 24/7 beschikbaar is. De digitale organisatie is altijd veilig en stabiel beschikbaar, zodat de ambtelijke organisatie haar werk voor de stad kan doen en de Amsterdammer 24/7 gebruik kan maken van de digitale dienstverlening.

Digitale transformatie
Amsterdam is gaan werken volgende de methodiek van Opgavegericht en Wendbaar Werken. Daarbij is wendbaar werken (agile) inmiddels in een groot deel van de organisatie geïmplementeerd. Daarnaast blijven er projecten. Concrete resultaten zijn te vinden in alle onderdelen van de gemeente, variërend van het maken van de bomenkaart, het invoeren van de nieuwe parkeerapplicatie, het nieuwe systeem voor werk en participatie en het invoeren van de nieuwe werkplek.

Beschikbaarheid en gemak van IT-Diensten
Met de migratie van de Digitale Werkomgeving (ADW) in 2024 hebben we een hoog beschikbare, veilige en duurzamere werkomgeving voor alle Amsterdamse ambtenaren gerealiseerd. Ook werd het instroomproces sterk verbeterd, waardoor medewerkers op hun eerste werkdag al kunnen beschikken over een werkende laptop en telefoon. Voor de burgers is de Amsterdam-app ontwikkeld en live gebracht. Amsterdammers kunnen met deze app gemakkelijker gebruik maken van de dienstverlening van de gemeente Amsterdam, bijvoorbeeld voor het doen van een melding openbare ruimte.

Veiligheid van IT-Diensten
De digitale omgeving van Amsterdam is veiliger geworden en beter bestand tegen cyberaanvallen van buitenaf. Ook is een veilige bestandsuitwisseling gerealiseerd. Er zijn ook stappen gezet om nog beter te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid.

Inkoop en beheer van IT-diensten
Er zijn belangrijke verbeteringen gedaan op het gebied van ICT-inkoop, onder andere door het realiseren van een stedelijke inkoopkalender en het verder actualiseren van alle inkoop- en contractdossiers. Applicaties worden beheerd aan de hand van een nieuw ontwikkeld basis-beheer niveau.

Informatiebeveiliging
In 2024 is gewerkt aan het inzichtelijk maken van risico's voor informatiebeveiliging. In het nieuwe risicomanagementsysteem leggen we steeds meer risico's vast; het afwegen en accepteren van risico's wordt steeds verder geformaliseerd. In de bestuurlijke rapportage informatiebeveiliging 2024, die medio 2025 verschijnt, zal van deze risico's een beeld op hoofdlijnen worden opgenomen. In 2024 hebben we onze informatiebeveiliging verder versterkt door het starten van een project voor het implementeren van de Europese NIS2-richtlijn. In deze richtlijn worden onder andere aanvullende eisen gesteld ten aanzien van de zorgplicht van gemeenten voor de informatiebeveiliging en de meldplicht bij grote incidenten. De nieuwe richtlijn wordt in de loop van 2025 verankerd in Nederlandse wetgeving. In 2024 zijn verder de volgende mijlpalen behaald:

- Implementatie van een nieuwe digitale werkomgeving bij alle onderdelen van de gemeente Amsterdam, uitgezonderd de GGD, die in 2025 volgt. De digitale werkomgeving zorgt voor een aanzienlijker hoger veiligheidsniveau.
- Implementatie van zwaardere monitoring van onze informatiebeveiliging door een gespecialiseerde externe partij.
- Een sterke toename van het aantal beveiligingstests van onze applicaties, zowel door ethische hackers als door externe partijen die hiervoor zijn ingeschakeld.

Duurzame organisatie

Als gemeente geven wij zelf het goede voorbeeld door verder te werken aan het verduurzamen en klimaat-adaptief maken van onze werkomgeving.

In 2024 is ingezet op het creëren van een werkomgeving waarin duurzaamheid de norm is in elke beslissing en handeling. We ondersteunen dit met ambassadeurs en een breed leeraanbod gericht op duurzaam denken en doen. We hebben ook beleid ontwikkeld rondom internationale dienstreizen met onder andere geactualiseerde reisrichtlijnen voor trein- en vliegtuiggebruik. Tevens is er onderzocht hoe de reisbewegingen van medewerkers verduurzaamd kunnen worden.

We verminderen ons energieverbruik door onder andere minder te verwarmen in de winter, minder te koelen in de zomer en panden in eigendom extra te isoleren. In 2024 is een aantal panden succesvol voorzien van circulaire ledverlichting. In 2025 worden de overige locaties voorzien en wordt het project afgerond. Daarnaast is gewerkt aan de verduurzaming van de gemeentelijke huisvestingspanden. We gaan daar in de paragaaf investeringen verder op in.

Verder hebben we het beleid van één device per medewerker (laptop of tablet) ingevoerd. Een medewerker krijgt een laptop of een tablet. We hebben de Fairphone in het basisassortiment opgenomen. En we hebben grote hoeveelheden data en documenten opgeschoond. Ook werkten we aan reductie van uitstoot door het cloudgebruik.

Financiële sturing

We werken aan de effectiviteit en efficiëntie van de administratieve en informatie-voorzienings-processen. Dit doen we onder andere door de implementatie van een nieuwe Financieel Management en Inkoop Systeem. Dit systeem is begin 2025 live gegaan. Over de problemen die na livegang zijn ontstaan is de via diverse raadsinformatiebrieven geïnformeerd.

We geven inzicht in waar we ons geld aan uitgeven, welke keuzes we daarin maken en wat het de stad oplevert. Zodat we ook beter kunnen (bij)sturen als dat nodig is. Dit hebben we uitgewerkt via een bestuursopdracht. In 2024 is het inzicht in de uitgaven en keuzemogelijkheden gerealiseerd via de website Doorklikbare digitale begroting. De komende periode wordt deze verder doorontwikkeld.

Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording

Met de rechtmatigheidsverantwoording doen we als college zelf een uitspraak over de rechtmatigheid. Voorheen lag dit bij de accountant, maar bij wet is vanaf 2023 geregeld dat het college dit doet. De bedoeling van de wijziging is dat dit de naleving van wet – en regelgeving bij het financieel handelen van de gemeente bevordert. Het inzicht in en de zekerheid over het overheidshandelen, in andere woorden de trans-parantie en de integriteit, worden hierdoor versterkt. De verantwoordingsgrens is 2 procent, dat wil zeggen dat bij minder dan 2 procent fouten het college zich positief kan uitspreken over rechtmatigheid. Deze grens is vastgelegd in de Financiële Verordening. In euro's komt deze grens in 2024 uit op € 162,2 miljoen.

De rapportagegrens voor de rechtmatigheidsverantwoording is in de Financiële Verordening vastgelegd op 0,3 procent. De rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in hoofdstuk 6.7. De toelichting in deze paragraaf gaat over onrecht-matigheden vanaf 0,3 procent, en op de verbetermaatregelen om onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen. In euro's komt deze grens in 2024 uit op € 24,3 miljoen.

De rechtmatigheidsverantwoording richt zich op drie criteria, namelijk:

- Voorwaardencriterium: dit gaat over de eisen uit wet- en regelgeving die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Voorwaarden die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening worden niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Deze voorwaarden zijn onderdeel van de jaarrekeningcontrole door ACAM. Afwijkingen gaan over inkopen die onterecht niet Europees zijn aanbesteed en over ongeoorloofde staatssteun.
- Begrotingscriterium: dit houdt in dat financiële beheershandelingen, die ten grond-slag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, tot stand moeten zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samen-hangende programma's.
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium: dit gaat over het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen, of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Oneigenlijk gebruik is het door het

aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen, of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet.

Toelichting op de onrechtmatigheden en verbetermaatregelen
In 2024 zijn er bij het voorwaardencriterium en bij het begrotingscriterium onrechtmatigheden van € 464,8 miljoen gevonden. We lichten deze toe per criterium.

Voorwaardencriterium
In 2024 zijn de totale bestedingen aan inkopen ongeveer € 2,8 miljard. In het proces Inkoop en aanbesteden is voor € 81,2 miljoen aan rechtmatigheidsafwijkingen Europese aanbestedingen geconstateerd. Het gaat daarbij om bestedingen waarbij niet voldaan is aan de Europese aanbestedingsregels. Deze inkopen zijn niet of niet op tijd aanbesteed, overschrijden de contractwaarde of de contracttermijn (geen tijdige verlenging). Hier kan overigens een bewuste keuze van het college aan ten grondslag liggen. In dat geval moet er een afwijkingsbesluit worden genomen.

Beschouwing van het afgelopen jaar
Vorig jaar heeft de ACAM een controleverklaring afgegeven met beperking, omdat zij niet volledig heeft kunnen verifiëren of de door het college afgegeven verklaring op de onrechtmatigheid aan inkoopuitgaven juist is. Het verslagjaar 2023 was het eerste jaar waarin door gewijzigde wetgeving het college zelf verantwoordelijk was voor het opnemen van de rechtmatigheidsverantwoording in het jaarverslag. In dit eerste jaar leidde dat tot onduidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden in dit proces en de te volgen werkwijze. In 2024 zijn belangrijke stappen gezet om dit te verbeteren, geholpen door de aanbevelingen van Interne Audit. Daardoor is de datakwaliteit verbeterd. Ook is er een risicogebaseerde aanpak doorgevoerd. De genomen maatregelen hebben voor verslagjaar 2024 geleid tot een gestructureerd verantwoordingsproces en kon rechtmatigheidsdossier tijdig aan ACAM worden aangeleverd. In de organisatie van het inkoopproces zelf is in 2024 meer aandacht geweest voor het koppelen van contractmanagers aan alle relevante contracten en het blijvend actueel houden van de inkoopkalender. Ook is bij directies waar zich relatief veel onrechtmatigheid had voorgedaan ingezet op een betere samenwerking tussen de opdrachtgever en de lead buyer door bij de start van het aanbestedingsproces afspraken te maken over ieders rol en verantwoordelijkheid.

Verbetermaatregelen
Het bedrag aan afwijkingen bij de inkoop op ongeveer hetzelfde niveau gebleven als het voorgaande jaar. Dit vraagt meer inzicht in de achterliggende oorzaken waarom aanbestedingsprocedures niet tijdig op worden gestart en daardoor het risico op onrechtmatig inkopen wordt verhoogd. Mogelijke oorzaken zijn capaciteitsproblemen, te optimistische planningen of een te late signalering van aflopende overeenkomsten. De directie Financiën en Inkoop zal dit in haar rol van inkoopstelselverantwoordelijke verder onderzoeken en in samenwerking met de directies concrete herstel- en verbeterplannen opstellen. Monitoring van de opvolging hiervan is essentieel om rechtmatigheidsafwijkingen terug te dringen. Het is daarbij niet zozeer het doel om alle onrechtmatigheden te voorkomen. Het doel is om tot een beheerste inkoopsituatie te komen waarbij de maatschappelijke waarde en doelmatigheid worden meegewogen. Het eventueel afwijken van de regels behoort een bewust besluit te zijn.

We zetten daarvoor in op de volgende verbetermaatregelen, die in de eerste plaats bedoeld zijn ter ondersteuning van de directies:

a. Het verbeteren van de sturingsinformatie en het inrichten van een proces van continue leren en verbeteren op basis van deze sturingsinformatie
   - Er komt een dashboard met actuele stuurinformatie over onrechtmatige uitgaven, directe inkoopfacturen, contracten en de inkoopkalender. Zo kunnen directies eerder bijsturen, maar ook in samenwerking met de Lead Buyers de inkoopvoorbereidingsfase bijtijds opstarten.
   - Directies met een totale onrechtmatigheid van meer dan 1 procent met een ondergrens van € 1 miljoen krijgen de opdracht om de onrechtmatigheid te reduceren. Deze directies zijn verantwoordelijk voor het overgrote deel van de onrechtmatige inkoopuitgaven. Ze krijgen ondersteuning vanuit de stelselverantwoordelijke om de grondoorzaken scherper in beeld te krijgen.
   - De registratie van de afwijkingsbesluiten wordt beter ingericht. Naast het collegebesluit worden ook de oorzaken van afwijken en maatregelen voor herstel vastgelegd.
   - De tussentijdse managementrapportages zullen naast de cijfermatige inhoud meer ingaan op de onderliggende oorzaken van het niet tijdig aanbesteden of de overschrijding van de contractwaarde.
   - Blijvend het gesprek voeren en verdiepen van de oorzaken waarbij het management uitdraagt dat het niet gaat om goed of fout, maar om grip en sturing om zo een open en lerende cultuur te stimuleren.

b. Investeren in bewustwording en kennis
- Kennis over de rol en wat je op welke momenten moet doen als budgethouder wordt beter en laagdrempelig beschikbaar gesteld. Naast de Digitale Inkoop Assistent is er momenteel een e-learning specifiek voor budgethouders in ontwikkeling. Deze e-learning zal medio 2025 worden aangeboden.
- De voorlichting aan aanvragers wordt verbeterd, zodat minder fouten worden gemaakt in aanvragen en registratie van inkooporders.

c. Het borgen van de interne controles en datakwaliteit
- Een interne controlefunctie in de eerste lijn kan directies ondersteunen of adviseren, waardoor de analyse op de inkooprechtmatigheid kwalitatief verbetert. In het sociaal domein zijn hier het afgelopen jaar goede stappen in gezet en we gaan uitwerken hoe dit ook in de andere domeinen ingericht kan worden. Aanvullend wordt in overleg met ACAM een systeemcontrole (EDP-audit) op de werking van geautomatiseerde beheersmaatregelen in AFIS uitgevoerd.
- De acties voor het borgen van de kwaliteit van de data worden structureel in de organisatie ingebed. Dit gebeurt onder andere door het uitvoeren van steekproeven gedurende het jaar op de volledigheid van dossiers en controles op juist gebruik van het contractnummer bij inkooporders.

Begrotingscriterium
De totaal verantwoorde rechtmatigheidsafwijking begrotingsrechtmatigheid is € 383,6 miljoen en bestaat uit:
- Overschrijdingen van lasten op het niveau van programmaonderdeel ten opzichte van de laatst gewijzigde begroting (najaarsnota): € 383,6 miljoen

De overschrijdingen van de lasten zijn onrechtmatig maar passen binnen de beleidskaders van de raad. Deze overschrijdingen zijn daardoor als acceptabel aan te merken. Het grootste verschil met de najaarsnota komt door een andere presentatie van de gerealiseerde lasten bij grond en erfpacht in overleg met de accountant (samen € 229,5 miljoen). Het gaat hier om een boekhoudkundige technische correctie. Ook de afwaardering van het Afvalenergiebedrijf telt mee omdat deze plaatsvond na de najaarsnota (€ 59 miljoen). In hoofdstuk 2 zijn alle lastenoverschrijdingen per programmaonderdeel toegelicht. Verschillen tussen wat we van plan zijn uit te geven en wat we echt uitgeven zijn normaal. Wel zullen we onderzoeken of er maatregelen mogelijk zijn om een deel van de afwijkingen al voor de najaarsnota in beeld te krijgen.

M&O-criterium
Door een wijziging in de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van Commissie BBV worden afwijkingen ten aanzien van het M&O-criterium niet langer opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Wel dient de paragraaf bedrijfsvoering inzicht te geven in de aard en de (financiële) impact van het geconstateerde misbruik. Dit betreft de terugvorderingen die door misbruik in de jaarrekening zijn verwerkt. In 2024 is voor een bedrag van € 1.496.603 aan fraudevorderingen sociale uitkeringen geboekt. Deze vorderingen leiden echter niet tot een rechtmatigheidsafwijking aangezien de gemeente juist heeft gehandeld door onterecht ontvangen uitkeringen door misbruik door bijstandscliënten, terug te vorderen. Op basis van de stellige uitspraak van Commissie BBV rapporteren we dit in de paragraaf bedrijfsvoering.

Apparaatslasten

We geven inzicht in het totaal van de apparaatslasten, het aandeel salaris- en personeelskosten daarin en hoe dit zich verhoudt tot de overhead. Samen met de drie andere grote steden Rotterdam, Den Haag en Utrecht is een gezamenlijke definitie opgesteld van apparaatslasten. Met deze definitie kunnen we de apparaatslasten van de G4 makkelijker onderling vergelijken. In beperkte mate zullen de gepresenteerde apparaatslasten nog afwijken van de definitie omdat specifieke kostensoorten verschillend kunnen worden geïnterpreteerd in de G4 bij het hanteren van de definitie. Apparaatslasten bestaan uit het volgende:

- Alle salaris- en persoonlijke lasten zoals opleidingen, dienstkleding, mobiele telefoons van alle medewerkers.
- De lasten van externe inhuur, zowel voor de reguliere bedrijfsvoering als voor de beleidsprogramma's.
- De lasten die niet toe te delen zijn aan de beleidsprogramma's en ondersteunend zijn aan de organisatie zoals ICT, informatievoorziening, schoonmaak, trainees, huisvesting, licenties, bestuurs- en raadsondersteuning, management in de primaire processen, koffie, energie en water, huur enzovoort. Deze lasten zijn opgenomen als Ondersteuning organisatie bij programmaonderdeel B5. Overhead.

Ontwikkeling apparaatslasten

In onderstaande tabel hebben wij de apparaatslasten per programma opgenomen.

Apparaatslasten	Rekening 2023	Oorspronkelijke Begroting 2024	Najaarsnota 2024	Rekening 2024	Verschil Rekening Najaarsnota
Programma					
1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	277,9	257,9	266,6	294,9	28,4
2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	250,8	197,1	209,0	286,2	77,1
3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	25,6	25,8	24,9	30,2	5,3
4 Sport en Bewegen	28,7	25,5	28,0	30,8	2,8
5 Onderwijs	34,3	37,0	39,2	40,0	0,7
6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	177,0	156,5	179,9	190,4	10,5
7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding	180,9	172,3	177,4	195,4	17,9
8 Veiligheid	117,3	119,1	122,5	127,0	4,4
A Algemene Dekkingsmiddelen	24,1	24,5	23,2	24,8	1,7
B Bestuur en Organisatie	773,4	722,2	764,9	795,6	30,7
Geactiveerd/Investeringsprojecten	55,7	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal apparaatslasten	**1.945,7**	**1.738,0**	**1.835,6**	**2.015,2**	**179,6**
waarvan intern personeel	**1.545,1**	**1.507,4**	**1.577,4**	**1.713,2**	**135,7**
▪ waarvan salariskosten (loonkosten)	1.536,6	1.617,9	1.675,5	1.692,9	17,3
▪ waarvan overige personeelslasten (bijvoorbeeld opleidingen, dienstkleding, mobiele telefoons)	70,1	61,2	66,7	72,2	5,5
▪ waarvan doorbelastingen	-61,5	-171,6	-164,8	-104,4	60,4
waarvan externe inhuur	**152,9**	**60,5**	**67,9**	**163,1**	**95,2**
▪ Totale externe inhuur	264,8	111,8	151,9	300,0	148,1
▪ waarvan inhuur voor programma	111,9	51,3	84,0	136,9	52,9
waarvan overige apparaatslasten	**247,6**	**170,0**	**190,2**	**191,4**	**1,2**

De apparaatslasten zijn € 180 miljoen hoger dan begroot. Deze overschrijding komt met name door:

- Projectmatige inzet van medewerkers van de facilitaire directies en intern gedetacheerde medewerkers op programma's waarvan de lasten in de realisatie onder de apparaatslasten vallen, terwijl deze met name als programmalasten begroot zijn.
- Hogere lasten intern personeel en externe inhuur, deze worden hierna toegelicht.

Salarissen

De salarisbegroting 2024 bedraagt inclusief mutaties najaarsnota € 1.676 miljoen. De salarisrealisatie 2024 is € 1.693 miljoen, wat een negatief saldo betekent van € 17 miljoen. Deze stijging wordt deels veroorzaakt door een toenemende bezetting die hoger is dan de formatie. Dit betreft bijvoorbeeld de inzet voor interne diensten die op tarief worden geleverd zoals bij communicatie en het I-domein en inzet op incidentele programmamiddelen.

Onderstaande tabel toont de begroting en realisatie per programma.

Salarissen per programma, bedrag x € miljoen

Programma Naam	Begroting (na najaarsnota)	Realisatie
1. Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	193	185
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	197	191
3. Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	22	23
4. Sport	23	25
5. Onderwijs	35	34
6. Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	169	170
7. Sociale Zaken en Armoedebestrijding	150	160
8. Veiligheid	118	119
A. Algemene Dekkingsmiddelen	17	17
B. Bestuur en Organisatie	750	770
Totaal	**1.676**	**1.693**

Externe inzet

In 2024 bedragen de kosten voor externe inzet € 300 miljoen. Dit is 15 procent van de totale loonsom en is vrijwel gelijk aan vorig jaar (14,7 procent).

Het doel is om inzet van externen te beperken. Daarom wordt de capaciteitsbehoefte in beginsel ingevuld door medewerkers met een vaste of tijdelijke arbeidsovereenkomst. Mede als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt is het noodzakelijk om in te huren voor specifieke expertise, zoals we bijvoorbeeld zien bij het programmaonderdeel B2 "Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid". Bij de bedrijfsvoeringsonderdelen zien wij dat externe ondersteuning nodig is om aan de vraag vanuit de organisatie te voldoen die niet kan worden opgevangen binnen de beschikbare vacatureruimte. Daarnaast worden er externen voor de verschillende programma's ingezet omdat sprake is van inzet op tijdelijke externe financiële middelen zoals specifieke uitkeringen van het rijk.

Aan het eind van deze paragraaf is volgens de toezegging aan de commissie FKD (TA2022-001139) als bijlage een overzicht opgenomen met een verdere specificatie van de inzet van externen.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van zowel het begrote bedrag als de daadwerkelijke uitgaven per programma.

Externe inzet per programma, bedrag x € miljoen

Programma Naam	Begroting (na najaarsnota)	Realisatie
1. Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	28	36
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	26	52
3. Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	-	1
4. Sport	4	5
5. Onderwijs	1	3
6. Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	3	12
7. Sociale Zaken en Armoedebestrijding	19	20
8. Veiligheid	2	7
A. Algemene Dekkingsmiddelen	4	6
B. Bestuur en Organisatie	70	159
Totaal	**157**	**300**

De belangrijkste reden voor het verschil tussen realisatie en de begroting van externe inhuur is dat externe inzet vooraf niet altijd begroot kan worden. De raad is hier per raadsbrief van 18 oktober 2023 in detail over geïnformeerd. De afwijking houdt niet

in dat er onvoldoende budget is. Er is altijd financiële dekking beschikbaar om de benodigde externe inzet te financieren. Momenteel wordt onderzocht hoe deze informatie bij de Begroting 2026 duidelijker gepresenteerd kan worden met als doel de verschillen tussen de begrote en gerealiseerde externe inzet te verkleinen en beter navolgbaar te maken.

Externe inzet per type inzet

Externe inzet is ingedeeld in de inleenconstructies detacheringen, uitzendkrachten, zzp'ers en zzp'ers via een intermediair. De meeste inzet vindt plaats op detacheringsbasis. Een detachering houdt in dat een persoon in dienst van een detacheringsbureau op tijdelijke basis wordt uitgeleend op basis van een uurtarief aan de gemeente Amsterdam. Onderstaande tabel geeft een weergave in fte aan van de verschillende type externe inzet. Peildatum 31 december 2024.

Type inzet	December 2024	Verhouding t.o.v. totaal fte
Detachering	1.322	50%
Uitzendkracht	1.052	40%
ZZP	138	5%
ZZP i.c.m. intermediair	128	5%
Eindtotaal	**2.640**	**100%**

Op 31 december 2024 worden er 115 fte meer externen ingezet ten opzichte van 31 december 2023. De stijging wordt veroorzaakt door een stijging van het aantal uitzendkrachten, voornamelijk bij stadswerken. De extra capaciteit is ingezet voor specifieke projecten en het opvangen van verlof.

Duur van externe inzet per type inzet

Onderstaande tabel toont de inzetduur in jaren per type inzet, in fte. De langdurige inzet vindt voornamelijk plaats binnen het fysieke domein. Peildatum 31 december 2024.

Type inzet / Inzet per jaar	0	1	2	3	4	5	6	7
Detachering	734	371	84	52	21	46	10	3
Uitzendkracht	712	255	63	15	5	3		
ZZP	49	45	10	10	7	16	1	1
ZZP i.c.m. intermediair	74	32	9	5	2	5		2

Aantal uitzendkrachten per directie

Onderstaande tabel toont het aantal uitzendkrachten in fte weer en de inzetduur, zoals toegezegd aan de raad. De uitzendkrachten worden ingezet met de raamovereenkomst uitzendkrachten. Peildatum 31 december 2024.

Directie	Tot 2 jaar	Langer dan 2 jaar	Totaal aantal uitzendkrachten
Afval en Grondstoffen	6	0	6
Bedrijfsvoering	3	1	4
Begraafplaats DNN	1	0	1
Belastingen	18	4	21
Bestuur en Organisatie	9	-	9
Bestuurs- en Managementadvies	2	-	2
Bureau Interim en Advies	2	-	2
Communicatie	31	3	34
Data	5	0	6
De Nieuwe Ooster	3	1	4
Dienstverlening	152	9	161
Digitale Strategie en Informatie	2	-	2
Digitalisering en Innovatie	4	-	4
Economische Zaken en Cultuur	9	-	9
Facilitair Bureau	49	3	51
Financiën en Inkoop	31	4	35
Gebiedspool	19	0	19
Gemeentelijk Vastgoed	3	-	3
GGD Amsterdam	118	3	121
Griffie/ondersteuning	1	-	1
Grond en Ontwikkeling	7	4	12
Ingenieursbureau	5	-	5
Inkomen	71	17	88
Jeugd, Zorg en Diversiteit	7	-	7
Juridisch Bureau	15	-	15

Directie	Tot 2 jaar	Langer dan 2 jaar	Totaal aantal uitzendkrachten
Maatschappelijke Voorzieningen	1	-	1
Ondersteuning Weesp	0	-	0
Onderwijs	2	-	2
Openbare Orde en Veiligheid	6	-	6
Parkeren	3	-	3
Personeel en Organisatie	14	1	15
Programmateam Masterplan NW	1	-	1
Programmateam Varen	1	-	1
Projectmanagementbureau	28	5	33
Regie, Advies & Projecten	2	1	3
Ruimte en Duurzaamheid	20	3	23
Sport en Bos	39	7	46
Sport en Recreatie	2	-	2
Stadsarchief	1	-	1
Stadswerken	143	2	145
Subsidies-, Inkoop- en Juridisch Bureau Sociaal	12	-	12
Team aanpak Noord	1	-	1
Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte	66	10	76
UIE	2	-	2
Verkeer en Openbare Ruimte	15	-	15
VGA Verzekeringen	1	-	1
VTH	3	2	4
Werk en Participatie	22	5	26
Wonen	10	-	10
Zuidas	2	-	2
(leeg)	1	-	1
Eindtotaal	**967**	**85**	**1.052**

Er zijn 85 uitzendkrachten op peildatum 31 december 2024 langer dan 2 jaar werkzaam bij de gemeente Amsterdam. In het voorgaande jaarverslag is gerapporteerd dat er 20 uitzendkrachten langer dan 2 jaar werkzaam waren bij de gemeente Amsterdam. Dit aantal is toegenomen omdat er bij de totstandkoming van de aantallen er nu ook rekening is gehouden met de categorie van 2 jaar tot 3 jaar. Binnen deze groep van 85 uitzendkrachten, is een deel in afwachting van de uitkomst van de 2-jaarstermijnregeling. Een deel is kiest er bewust voor geen aanvraag in te dienen voor de 2-jaarstermijnregeling vanwege de vrijheid om uitzendkracht te zijn. Of de uitzendkrachten kunnen nog geen aanspraak maken op de tweejaarstermijn omdat zij niet 2 jaar in zelfde functie werken, of hebben de AOW-leeftijd bereikt of het werk houdt op te bestaan.

Top 10 functies uitzendkrachten

Onderstaande tabel toont de top 10 functies waar uitzendkrachten op in worden gezet. Peildatum 31 december 2024.

Top 10 functies
Medewerker reiniging
Klantcontactmedewerker
Host
Administratief medewerker
Inkomensconsulent
Projectmedewerker
Managementassistent
Inloopbalie medewerker
Financieel administratief medewerker
Communicatieprofessional

2-Jaarstermijn uitzendkrachten

Uitzendkrachten kunnen onder bepaalde voorwaarden na twee jaar in aanmerking komen voor een vast contract. De voorwaarden zijn:

- De uitzendkracht werkt langer dan 2 jaar aaneengesloten in dezelfde functie
- De uitzendkracht functioneert naar behoren
- Het werk houdt niet binnen een jaar op te bestaan
- Er is geen voorrangskandidaat bij de gemeente die recht heeft op de functie

Als een uitzendkracht langer dan 2 jaar aaneengesloten in dezelfde functie werkt heeft en aan de voorwaarden voldoet kan hij een aanvraag indienen om in vaste dienst te komen. Sinds de invoering van deze regeling in augustus 2020 zijn er 815 aanvragen ingediend waarvan 620 uitzendkrachten in vaste dienst zijn gekomen. Peildatum 31 december 2024.

Beëindigingsovereenkomsten

Op 4 oktober 2022 is door het college van B&W een leidraad voor beëindigingsovereenkomsten vastgesteld. In de procesbeschrijving van deze leidraad is een eenduidig, transparant en navolgbaar proces opgesteld voor de totstandkoming van een beëindigingsovereenkomst. Deze leidraad geldt voor alle medewerkers, inclusief directeuren en topfunctionarissen in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT). In 2024 is met 2 voormalig directeuren een beëindigings-overeenkomst zonder financiële aanspraken gesloten.

3.8 Openbaarheidsparagraaf

Passieve openbaarheid

Openbaarheid is een recht van de burger. De Wet Open Overheid (Woo) regelt dat iedereen een verzoek om openbaarmaking mag indienen. Deze Woo-verzoeken moeten binnen een wettelijke termijn van 4-6 weken worden afgehandeld of er moet een termijnafspraak met de verzoeker worden gemaakt.

In maart 2023 heeft het college van B&W de ambitie vastgesteld om eind 2023 80 procent van de Woo-verzoeken binnen de wettelijke termijn af te handelen. In maart 2024 is dat percentage voor het eerst gehaald. Eind 2024 is 91 procent van de afgehandelde Woo-verzoeken binnen de wettelijke- of afgesproken termijn afgehandeld. Er zijn in 2024 in totaal 816 verzoeken ingediend, ten opzichte van 723 Woo-verzoeken in 2023. In 2024 zijn 811 Woo-verzoeken afgehandeld. In 2023 waren dat er 759. De sturing op het afhandelen van Woo-verzoeken door het gebruiken van het Woo-dashboard is in de hele organisatie uitgerold waarmee de kwaliteit van de rapportages is verbeterd.

De dienstverlening aan verzoekers staat centraal. Er wordt altijd contact opgenomen met de verzoeker om de informatiebehoefte en de planning te bespreken.
De informatiecommissaris is begonnen met gesprekken met Woo-verzoekers om het effect van Woo-verzoeken te onderzoeken en te kijken hoe verzoekers nog beter geholpen kunnen worden: binnen of buiten de Woo. Verzoekers kunnen nu bij het indienen van hun verzoek aangeven of ze interesse hebben voor een gesprek.

Actieve openbaarheid

Open.amsterdam is het kanaal waarop alle door de gemeente openbaar gemaakte documenten worden gepubliceerd. De elf wettelijk verplichte informatiecategorieën worden gepubliceerd en constant bijgewerkt. In 2024 is de content verder uitgebreid. Er zijn op dit moment bijna 120.000 documenten gepubliceerd. Binnen de elf wettelijke informatiecategorieën, maar ook daarbuiten. Zo is er bijvoorbeeld informatie gepubliceerd over burgerparticipatie. De context die bij de informatie op open.amsterdam wordt gegeven is verbeterd en ook is er instructie voor het zoeken naar informatie toegevoegd. Het bestuurlijk besluitvorming systeem heeft een koppeling met open.amsterdam gekregen, waardoor publicatie van bestuurlijke besluitvorming documenten geautomatiseerd plaatsvindt.

Informatiehuishouding op orde

De vindbaarheid van informatie in de organisatie is essentieel voor openbaarheid. Om de kwaliteit van het informatiebeheer te verbeteren heeft in 2024 de focus gelegen op de uitrol van de nieuwe Amsterdamse samenwerkingsomgeving. Een belangrijk doel daarbij was het opruimen, opschonen van het omvangrijke archief op de Microsoft verkenner-schijf van de gemeente. Om medewerkers te begeleiden in de overgang naar een nieuwe werkplek is materiaal ontwikkeld en zijn trainingen georganiseerd. In 2024 zijn elf directies overgezet naar de nieuwe samenwerkingsomgeving.

Gedrag en cultuur

De gedragsverandering heeft zich in 2024 en daarvoor vooral gericht op het versnellen van openbaarmaking. Maar als je wil dat iedereen gebruik kan maken van hun recht op informatie, dan is er meer nodig. Eén van de initiatieven waar we in 2024 aan verder hebben gewerkt is het openbaarheidscentrum. De plek waar iedereen terecht kan met een informatievraag voor hulp bij het zoeken, vinden en gebruiken van informatie. En waar het gesprek over de open overheid plaatsvindt. In 2024 is gestart met de ontwikkeling van de fysieke plek- en doorontwikkeling van de digitale omgeving. Het openbaarheidscentrum moet ontwikkeld worden samen met Amsterdammers en experts. Daartoe zijn verschillende gesprekken met experts en met Amsterdammers over hun informatiebehoeften gevoerd. Bijvoorbeeld in een focusgroep, landelijke werksessies, maar ook via een digitaal forum.[1] Daarnaast zijn er verhalen gemaakt op basis van de openbare informatie, gecombineerd met historische informatie uit de collectie van het Stadsarchief. Verhalen over bijvoorbeeld participatie, de sprong over het IJ en de gijzeling in de Applestore. Deze verhalen zijn gepubliceerd op Verhalen – Stadsarchief Amsterdam.

1 Openbaarheidscentrum Amsterdam Communitu

3.9 Investeringsparagraaf

In 2024 hebben we € 654,8 miljoen geïnvesteerd, in onder andere scholen, sporthallen, musea, bruggen, tunnels, wegen, huisvesting en ICT. Het totale investeringsvolume voor 2024 was geraamd op € 662,1 miljoen.

Algemeen

Onderstaande tabel geeft het totaaloverzicht van de investeringen[1] in 2024.

Totalen per domein

Domeinen	Krediet	Realisatie t/m 2024	Raming 2024[2]	Realisatie 2024	Delta Raming-Realisatie	Restant krediet
Bestuur en Organisatie	497,3	197,2	80,9	61,5	19,4	300,3
Maatschappelijke voorzieningen	2.288,1	889,9	154,9	226,8	-71,9	1.400,0
Openbare ruimte en mobiliteit (regulier)	3.271	1.517,3	274,8	227,4	47,4	1.749,5
Overig	45,8	25,7	20,2	15,7	4,5	24,8
Openbare ruimte en mobiliteit (tariefdiensten)	651,5	153,9	131,3	123,4	7,9	497,6
Totaal	**6.754,4**	**2.784,0**	**662,1**	**654,8**	**7,3**	**3.972,1**

Het uitgaventotaal van de investeringsportfolio's van de domeinen is uitgekomen op € 654,8 miljoen. Dit is meer dan in 2023 (€ 571 miljoen) en € 7,3 miljoen minder dan begroot.

De investeringsportfolio's bij de begroting zijn geraamd op € 662,1 miljoen, exclusief € 177,5 miljoen overprogrammering. We passen overprogrammering toe, omdat de praktijk leert dat er altijd in zekere mate sprake zal zijn van vertraging in of uitstel van de uitvoering. Met overprogrammering voorkomen we dat we het gewenste uitgavenniveau niet waarmaken. We verwachten daardoor ongeveer rond de begroting uit te komen.

Investeringen hebben vaak een looptijd van meerdere jaren. In 2024 gaven we € 654,8 miljoen uit, waarna nog een kleine € 4 miljard aan kredieten resteert. Meer dan de helft van het totaalbedrag van de investeringen tot en met 2024 in portefeuille moet nog worden uitgegeven. Dit zal in de komende jaren gebeuren.

Ontwikkelingen investeringen per domein

Openbare ruimte en mobiliteit – regulier en schaalsprong

	Raming 2024[1]	Realisatie 2024	Verschil
Openbare Ruimte en Mobiliteit (regulier)	274,8	227,4	47,4

Waarin hebben we in 2024 geïnvesteerd?

De grootste investeringen in 2024 zijn de volgende:

- Programma Bruggen en Kades inclusief brug Oranje Loper € 85,9 miljoen
- Programma Verhardingen € 29,4 miljoen
- Programma Tunnels € 22,5 miljoen
- Programma Openbare Verlichting € 15,5 miljoen
- Project de Entree € 10,0 miljoen
- Programma Verkeerssystemen € 8,0 miljoen
- Singelgrachtgarage Marnix € 7,3 miljoen
- Programma Civiel € 7,0 miljoen

Totaal **€ 185,7 miljoen**

1 Investeringen in grondexploitaties blijven in deze paragraaf buiten beschouwing, zie hiervoor de paragraaf grondbeleid.
2 Bij de Begroting 2025 is de raming voor 2024 bijgesteld van € 743 miljoen naar € 662,1 miljoen.

Deze meeste van deze investeringen lopen ongeveer volgens het in de Begroting 2024 opgenomen kasritme exclusief de overprogrammering van 30 procent. Uitzonderingen daarop zijn de programma's tunnels en openbare verlichting. De bestedingen hieraan blijven achter en dat was ook al aangegeven in de najaarsnota.

Bij de tunnels heeft de IJ-tunnel in de zomer enige tijd stilgelegen door een discussie over de aanpak en financiering. Daarnaast is de risicoreservering van de overige tunnelprojecten, vooral bestemd voor de nieuwe verkeerscentrale, slechts beperkt aangesproken. De uiteindelijke uitputting van de reservering is afhankelijk van mee- en tegenvallers over de hele looptijd van het project. De totale besteding van € 22,5 miljoen is € 8,3 miljoen lager dan bij de Begroting 2024 zonder overprogrammering
en wordt doorgeschoven naar volgende jaren.

Bij het programma Openbare Verlichting is de voortgang gestagneerd door problemen bij de aanbesteding. De aanbesteding van het project overspanningen heeft twee keer tot een bezwaar van de verliezende gegadigde geleid, dat eerst behandeld moest worden. Bovendien bleek in de opstartfase van de uitvoering het bestek niet volledig. Dat moest eerst worden gerepareerd. Daarnaast is er, na start van het project, erg veel last van AIP-storingen. Dit is software die zowel de aannemer als de werkvoorbereiding gebruikt om de uitvoering te faciliteren. De besteding van € 15,5 miljoen blijft € 7,5 miljoen achter op de Begroting 2024 en betekent ook hier een doorschuif naar latere jaren.

Investeringen in duurzaamheid

De investeringen in duurzaamheid kunnen worden onderscheiden in investeringen die al zijn geïncorporeerd in de reguliere bedrijfsvoering en investeringen die betrekkelijk nieuw zijn en waar specifieke investeringsruimte voor is vrijgemaakt. Tot de eerste behoren bijvoorbeeld het gebruik van een materiaalvoorkeurslijst, het transport van bouwmaterialen en het aanleggen van elektrische oplaadplaatsen in nieuwe garages. Voor de volgende investeringen is specifiek investeringsruimte vrijgemaakt:

- Verduurzaming vastgoed
- Vervanging gasoven begraafplaats De Nieuwe Ooster
- Kwaliteitsverbetering groen
- Verduurzaming wagenpark Stadswerken
- Verledding openbare verlichting
- Verduurzaming IJveren

Bij al deze investeringen is er in 2024 wel voortgang geboekt, maar minder dan verwacht. Bij Vastgoed en de begraafplaats De Nieuwe Ooster heeft de opstart meer tijd gekost dan verwacht, bij het Strategisch Huisvestingsplan Groen is de planning al enige jaren te optimistisch, bij het wagenpark Stadswerken zijn nog niet alle voertuigen met elektrische aandrijving op de markt en duurt het bestelproces voor dit soort type voertuigen langer en bij Openbare Verlichting en de IJveren is er sprake van stagnatie bij de aanbesteding. Van de vrijgemaakte investeringsruimte van circa € 14,0 miljoen in 2024 (exclusief overprogrammering) is circa € 7,8 miljoen besteed. Het grootste deel van de onderbesteding wordt doorgeschoven.

Waarom wijkt de realisatie af van de raming?

De realisatie pakt € 47 miljoen lager uit dan de begroting. De onderschrijdingen bij tunnels, openbare verlichting en duurzaamheidsinvesteringen tellen al op tot € 22,0 miljoen en zijn hiervoor al toegelicht. Andere oorzaken zijn:

- Stagnatie renovatie gebouw Van Breenenstraat door andere plannen € 3,5 miljoen
- Vertraging aanbesteding veren door complexe tweede procedure € 6,0 miljoen
- Beperkt opgetreden risico's restant kredieten NZ-lijn en Oostlijn € 6,9 miljoen

Het totaal verklaarde verschil komt hiermee op € 38,6 miljoen. Het restant komt volledig door een lager beroep op het investeringsdomein ORM vanuit projecten dan verwacht. De reden hiervoor is dat er actief op is gestuurd om veel bijdragen van derden (vooral van de Vervoerregio) zo spoedig mogelijk te ontvangen. Het totaal aan ontvangen bijdragen van derden in 2024 bedraagt € 46,3 miljoen en is hoger dan in voorgaande jaren. Daar zitten grote posten tussen zoals de Uithoornlijn (€ 17,0 miljoen), Oranje Loper (€ 10,8 miljoen), project De Entree (€ 3,9 miljoen), Nieuwezijds Voorburgwal Noord (€ 3,3 miljoen) en Middenmeer Noord (€ 2,7 miljoen).

Overigens geeft de realisatie eens te meer aan dat het werken met 30 procent overprogrammering nog steeds nodig is. De grote programma's (bruggen en kades en verhardingen) verlopen redelijk goed, bij de projectmatig aangestuurde projecten is de vertraging nog steeds groot. De vooruitzichten voor de Grond, Weg en Waterbouw zijn bovendien dat er meer dan voldoende werk op de markt komt, waardoor de aanbestedingen de komende jaren zeker niet makkelijker zullen verlopen. Samen met de schaarste aan technisch personeel is dat voldoende reden om ook voor de komende periode de overprogrammering van 30 procent in stand te houden.

Wat is er (niet)bereikt op basis van duurzaamheid?
Zie voor de toelichting onder het kopje investeringen in duurzaamheid.

Zijn er kredieten overschreden?
Nee. Er loopt wel een geschil met de aannemer van het project Vijzelgrachtgarage, waarvan de uitkomst nog onduidelijk is.

Openbare ruimte en mobiliteit (tariefdiensten)

	Raming 2024[1]	Realisatie 2024	Verschil
Openbare Ruimte en Mobiliteit (tariefdiensten)	131,3	123,4	7,9

Waarin hebben we in 2024 geïnvesteerd?
De tariefdiensten bestaan uit Afval en Grondstoffen en Waternet en een vastgoedproject voor een afvalpunt aan de Toetsenbordweg. De exploitatie inclusief kapitaallasten wordt gedekt vanuit heffingen die door bewoners en bedrijven worden opgebzracht. De investeringen van deze directies hebben met name betrekking op afvalcontainers en inzamelvoertuigen respectievelijk op drinkwatervoorzieningen en riolering. Vooral bij de voertuigen wordt ingezet op verduurzaming. Het wagenpark wordt geleidelijk vervangen door elektrische voertuigen en dat geldt ook voor de vloot van Waternet. Daarnaast is en wordt de komende jaren geïnvesteerd in gfe/t -containers.

Waarom wijkt de realisatie af van de raming?
De realisatie van investeringen in 2024 bij Afval & Grondstoffen van € 52,8 miljoen is met € 4,2 miljoen lager uitgekomen dan begroot. Het verschil wordt veroorzaakt door:
- de investeringen in vervangingen van containers worden door verschillende oorzaken later uitgevoerd dan gepland.
- bij wagenpark heeft de levering van een aantal inzamelvoertuigen plaatsgevonden in januari 2025 en net niet meer in 2024.

De realisatie van investeringen in 2024 bij Waternet van € 73,2 miljoen is met € 3,3 miljoen lager uitgekomen dan begroot. Het verschil wordt verklaard door:
- De renovatie van de rioleringen is lager uitgepakt dan bij begroting verondersteld. Een aantal projecten zijn uitgesteld en een aantal tracés zijn goedkoper uitgevallen dan verwacht.
- Voor het project langzame zandfilters drinkwater is voor een andere aanpak van de bouw gekozen zodat verschillende deelinvesteringen gelijktijdig kunnen worden uitgevoerd. Hierdoor is ook een aanbesteding gewijzigd en is de gunning vertraagd naar 2025.

Het vastgoedproject aan de Toetsenbordweg tenslotte heeft ook vertraging opgelopen en dat draagt daarmee voor € 0,5 miljoen bij aan het verschil.

Uit de realisatiecijfers blijkt dat de overprogrammering van 30 procent op de begroting een instrument is dat bij de tariefdiensten werkt. De realisatie bedraagt 94 procent van de begroting exclusief overprogrammering. Dit percentage zou veel lager zijn als de begroting zonder overprogrammering zou zijn opgesteld. Een aantal deelprojecten waar nu voortgang is geboekt zou dan vooraf zijn afgevallen.

Wat is er (niet)bereikt op basis van duurzaamheid?
In 2024 zijn in laagbouwwijken 9.000 rolcontainers voor gescheiden inzameling van gfe/t -afval uitgezet bij bewoners met een huis met toegankelijke tuin. In 2024 is vanwege de kosten besloten om rolcontainers in behuizing te plaatsen voor hoogbouw en appartementen, in plaats van duurdere semi ondergrondse containers. Hiermee is de uitrol in hoogbouwwijken vertraagd. Er wordt momenteel een aanbesteding gedaan voor de rolcontainers in behuizing, de uitrol start in 2026.

Zijn er kredieten overschreden?
Nee.

Maatschappelijke voorzieningen

	Raming 2024[1]	Realisatie 2024	Verschil
Maatschappelijke voorzieningen	154,9	225,0	-71,9

Waarin hebben we in 2024 geïnvesteerd?

Onderwijs
In 2024 hebben we geïnvesteerd in de uitbreiding van de Eerste Openluchtschool in het basisonderwijs en de uitbreiding van Orion Drostenburg in het voortgezet speciaal onderwijs. Verder is de tijdelijke huisvesting voor het Hervormd Lyceum Zuid opgeleverd. Daarnaast hebben we geïnvesteerd in de vervanging van de Willemsparkschool, de Poolster, Wisperweide, de Oranje Nassau, de Donge en de Burcht en de nieuwbouw voor de Metropool, Sluisbuurt, Zuidas. Dit zijn allemaal scholen in het basisonderwijs.

In het voorgezet onderwijs hebben we geïnvesteerd in de nieuwbouw MLA Sluisbuurt, Xplore en Metropolis en de vervangende huisvesting voor MLA Pieter de Hoochstraat en de renovatie van het schoolgebouw der kinderenstraat voor Fiducie. Verder is het gebouw voor het Tienercollege Kairos geschikt gemaakt voor onderwijs en is er tijdelijke huisvesting gevonden voor basisschool de Metropool. Tenslotte zijn drie schoolgebouwen aangepast en opgeknapt voor de huisvesting van nieuwkomers in het voortgezet onderwijs.

Sport
In 2024 hebben we de nodige nieuwe en vernieuwde sportvoorzieningen gerealiseerd. Naast de reguliere vervangingen van sportvelden in heel Amsterdam zijn er in Weesp een nieuw jeugdveld op sportpark Papelaan en een skatepark in Aetsveld in gebruik genomen. In Zuidoost hebben we naast de Johan Cruijff Arena een pump-track aangelegd en in Nieuw-West is het softbalveld op sportpark Ookmeer volledig gerenoveerd. Op sportpark De Weeren is een tijdelijk cricketveld gerealiseerd. Op sportpark Drieburg hebben we twee natuurgrasvelden voor voetbal omgezet in kunstgrasvelden voor een hogere bespelingscapaciteit. Op sportpark Papelaan in Weesp hebben we een natuurgras voetbalveld vervangen door een veld met een nieuw type gras met verhoogde speelintensiteit.

Daarnaast hebben we vanuit de Impuls sporten en spelen in de openbare ruimte 15 speelplekken en 3 sportplekken gerealiseerd waarvan 6 in Zuidoost, 5 in Nieuw-West, 3 in Zuid, 2 in Weesp, 1 in Noord en 1 in Oost 1.

Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen
In 2024 zijn 8 voorzieningen Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen opgeleverd. Dit betreft voor buurtkamer Banne Noord de Zeeslag, het paviljoen op stadsboerderij Jeugdland, jongerencentrum IJtopia en jongerencentrum Waterlandpleinbuurt. Voor Jeugd gaat het om het ouder-kind-team Weespertrekvaart en voor Zorg de passantenpensions Klimopweg, Buitenhof en de winteropvang Transformatorweg.

Kunst en Cultuur
In 2024 is de voorbereidingsfase gestart voor de realisatie van 6 cultuurvoorzieningen. Hiermee worden 4 cultuurplekken in Zuidoost gerealiseerd waarmee in een urgente behoefte aan ruimte voor cultuureducatie, oefen-, studio's en presentatiezalen in Amsterdam wordt voorzien. Daarnaast is de voorbereiding gestart voor een voorziening met dans-en repetitieruimte in Nieuw-West en een muziekstudio in West.

Ook is de renovatie van het dak van het Stedelijk museum van start gegaan onder opdrachtgeverschap van de gemeente Amsterdam. Hiervoor heeft het college begin december een uitvoeringskrediet vastgesteld. Verder is in 2024 is het programma van eisen opgesteld voor het Verhalenhuis en is de aanbesteding voor de architect gestart.

Duurzaamheid
Duurzaamheidsbudget gemeentelijk vastgoed
Via het programma Duurzaam Gemeentelijk Vastgoed hebben we in 2024 uitvoering gegeven aan de verduurzaming van een groot aantal panden. In 2024 hebben we gewerkt aan ruim 60 projecten waarnaast gepland groot onderhoud ook verduurzamingsmaatregelen zijn of worden getroffen. Dit betreft zowel panden kunst & cultuur, sport, onderwijs, kinderopvang en jeugd, zorg en basisvoorzieningen.

Duurzaamheid specials Maatschappelijke Voorzieningen
Binnen de investeringsruimte voor de specials Maatschappelijke Voorzieningen hebben we € 32,5 miljoen vrijgemaakt voor extra duurzaamheidsinvesteringen.

De duurzaamheidsmiddelen zijn bedoeld voor bovenwettelijke verduurzamings-maatregelen die geen onderdeel uitmaken van de standaard richtlijn voor nieuwbouw en renovatie of de verduurzamingsaanpak gemeentelijk vastgoed.

Van het beschikbare budget is op dit moment € 3,7 miljoen ingezet voor Jaap Edenbaan en € 2,4 miljoen voor het de Mirandabad. Daarnaast is € 1,4 miljoen gereserveerd voor het Amsterdam Museum.

De overige projecten specials Maatschappelijke Voorzieningen zitten nog in een voorbereidingsfase. Voor deze projecten bekijken we wat de duurzaamheids-mogelijkheden zijn en komen we tot een bestedingsvoorstel per project.

Duurzaamheid Onderwijshuisvesting
De gemeente Amsterdam staat samen met de schoolbesturen voor de opgave om de bestaande onderwijsportefeuille te verduurzamen en daarmee te voldoen aan de nationale en gemeentelijke klimaatdoelstellingen. Deze enorme opgave is in 2024 inzichtelijk gemaakt en met de schoolbesturen is een start gemaakt met het opstellen van een lange termijnvisie gericht op de klimaatdoelen 2050. In de tussentijd wordt er op casusniveau gewerkt aan duurzame nieuwbouw en renovaties binnen de beschikbare investeringsruimte. In 2024 is de renovatie van basisschool de Donge opgeleverd. Dit is een Rijksmonument dat nu een hybride energievoorziening heeft met een warmte-koude opslag onder het schoolplein. Ook is de tijdelijke huisvesting voor de Metropool in Zuidoost geopend. Deze tijdelijke huisvesting is van permanente kwaliteit en is Bijna Energie Neutraal (BENG), circulair op basis van houtbouw en volledig demontabel.

Duurzaamheid Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen (JZB)
Twee nieuwe voorzieningen worden Energieneutraal (ENG) in plaats van Bijna Energie-neutraal (BENG). Deze voorzieningen krijgen een groen dak, een groene gevel en worden in meer of mindere mate voorzien van circulaire (biobased) materialen. Twee bestaande voorzieningen worden ENG in plaats van dat ze slechts een hoognodige opwaardering krijgen. Dit resulteert in een totale CO_2 besparing van 5.366 ton over 40 jaar.

Duurzaamheid Sport
Bij de sportvoorzieningen is een flinke energiebesparing gerealiseerd door het naar beneden brengen van het aardgasverbruik van de Wethouder Verheijhal, Sportcentrum De Pijp, Turnhal en Velodrome door elektrificatie van tapwater en verwarming. Daarnaast zijn er zonnepanelen geplaatst op de Sporthalen Zuid en bij de sporthal Bajeskwartier. Verder is bij het Centrum voor Vrije Tijd onder andere delichtinstallatie verduurzaamd.

Het 50-meterbuitenbad van het De Mirandabad is afgelopen zomer vervangen. Het is beter geïsoleerd en voorzien van een afdekdeken waardoor de warmtevraag met circa 50 procent afneemt. Hiermee wordt het gasverbruik aanzienlijk teruggedrongen. Voor het Zuiderbad hebben we in 2024 de voorbereidingen getroffen voor de verdere verduurzaming in 2025.

Op de sportparken hebben we op vijf sportvelden de veldverlichting omgezet naar LED-veldverlichting. Ook hebben we de lichttemperatuur voor de voetbalvelden naar beneden gezet, wat energie bespaart.

Waarom wijkt de realisatie af van de raming?
De kasuitgaven in 2024 zijn € 71,9 miljoen hoger dan de geraamde kasuitgaven. In 2024 zijn meer uitgaven gerealiseerd dan ingeschat. Met name voor de projecten onderwijshuisvesting zijn meer investeringsuitgaven gedaan voor realisatie van nieuwbouw van scholen dan begroot.

Belangrijkste projecten/bedragen die zijn doorgeschoven naar volgend jaar

Onderwijs
Een viertal projecten is doorgeschoven naar 2025. Dit betreft scholen in het basisonderwijs: De IJsbreker, Spectrum James Watt, Visser en Lidwina. Dit wordt veroorzaakt door vertraging in de planvorming en kostenoverschrijdingen van het ontwerp ten opzichte van de begroting waardoor er aanpassing noodzakelijk zijn. Als deze projecten niet waren doorgeschoven was de extra realisatie nog hoger geweest.

Sport
De lagere uitgaven zijn veroorzaakt door vertraging van verschillende projecten zoals de nieuwbouw van sporthal Meidoornweg in Noord, de renovatie en verduurzaming van het Botenhuis bij de Bosbaan, de herontwikkeling van sportparken Ookmeer en Spieringhorn in Nieuw-West, de herontwikkeling van het Bijlmer Sportpark in Zuidoost en het vervangen van alle traditionele armaturen op sportparken door LED-veldverlichting. Deze vertragingen worden veroorzaakt door lange participatie-, aanbestedings- en vergunningstrajecten en/of door vertraging in de gebiedsontwikkeling.

Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen
De markt en gebiedsontwikkeling zijn in beweging. In verschillende gebieden waar projecten Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen onderdeel zijn van een grotere ontwikkeling is er sprake van vertraging waardoor de realisatie van de voorziening ook vertraagd.

Naast vertraging is het in 2024 ook gelukt om enkele projecten te versnellen door aankoop of aanhuur van bestaand vastgoed. Voorbeelden hiervan zijn de aankoop voormalig Ronald McDonaldhuis voor noodopvang gezinnen, aankoop Mirror Centre voor onder meer een woonzorgvoorziening, aanhuur ruimte in voormalig Slotervaartziekenhuis voor OKT en aankoop Telefooncentrale in Nieuw West voor onder andere Jongerencentrum.

Kunst en Cultuur
In december 2024 heeft het college het uitvoeringskrediet voor de renovatie van het dak van het Stedelijk museum goedgekeurd. Wegens een mislukte aanbesteding van de aannemer voor de uitvoering bouw van de dakrenovatie is er vertraging ontstaan. De uitgaven van 2024 schuiven daarom grotendeels door naar 2025. Ook de geraamde uitgaven aan het Verhalenhuis schuiven voor een deel door naar 2025 omdat de aanbesteding van de architect een half jaar later is gestart.

Daarnaast heeft het college in 2024 € 3,3 miljoen aan voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor zes investeringen in Nieuw West en Zuidoost. De uitgaven hiervoor zijn nog niet volledig gerealiseerd. De voorbereidingsfase van deze projecten vindt in de periode 2024 tot en met 2026 plaats.

Zijn er kredieten overschreden?
Niet van toepassing.

Bestuur en organisatie

	Raming 2024[1]	Realisatie 2024	Verschil
Bestuur en Organisatie	80,9	61,5	19,4

Waarin hebben we in 2024 geïnvesteerd?
In 2024 hebben we geïnvesteerd in onze huisvesting, bedrijfsvoeringsystemen en ICT. Zo zijn we gestart met de verbouwing van de plint stadhuis, zijn we verdergegaan met de transitie van de werven en hebben we geïnvesteerd in renovatie van de huisvestingsvoorzieningen en aanpassing van de werkomgeving. We hebben verder geïnvesteerd in de implementatie van het nieuw financieel systeem AFIS. En op het gebied van onze ICT hebben we geïnvesteerd in onder andere de vervanging van hardware, verbindingen en generieke voorzieningen zoals een document-managementbeheersysteem en een dataplatform.

Waarom wijkt de realisatie af van de raming?
De investeringsuitgaven zijn € 19,4 miljoen lager dan de raming. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door vertraging in de uitgaven voor de ambtelijke huisvesting, onder andere omdat bouwplannen aangepast moesten worden door stijgende bouwkosten, zoals bij de transitie werven en plint stadhuis. Ook zien we dat investeringsprojecten in onze digitale voorzieningen en verbindingen een langere doorlooptijd hebben. Deze blijken vaak complexer dan vooraf wordt voorzien. Daarnaast was de livegang van AFIS later dan gepland in de raming.

Boven op de begrote investeringsruimte van € 81 miljoen houden we rekening met een overprogrammering van € 23 miljoen, ofwel 29 procent. Op basis van het huidige uitgavenniveau wordt met dit percentage het verwachte uitgavenniveau nog niet gehaald. In 2025 worden een aantal grote ICT-projecten afgerond en worden de kasstromen van de vastgoedprojecten beter in de tijd (en over de domeinen) gepland waardoor de verwachting is dat de werkelijke uitgaven beter aansluiten op het verwachte niveau.

Wat is er (niet)bereikt op basis van duurzaamheid?
In 2024 is gewerkt aan de verduurzaming van acht gemeentelijke huisvestingspanden en is de voorbereiding van nog eens negen projecten gestart. Op drie huisvestingspanden zijn zonnepanelen gelegd. In het vierde kwartaal van 2024 is de aanbesteding voor de laadinfrastructuur gepubliceerd. Ook zijn hiervoor netaansluitingen en contractvermogen aangevraagd bij Liander.

Zijn er kredieten overschreden?
Niet van toepassing.

Overig

	Raming 2024[1]	Realisatie 2024	Verschil
Overig	20,2	15,7	4,5

Waarin hebben we in 2024 geïnvesteerd?

Stadsbank van Lening naar Anton de Komplein € 3,1 miljoen, uitgave € 0

In 2024 is voor Osdorpplein 516-518/Suchtelen vd Haarestraat 14-16 de verbouwing voorbereid. Dit heeft langer geduurd doordat het lastig was om voor de andere gebruikers van het pand vervangende huisvesting te vinden. De andere gebruikers zijn ondertussen verhuisd en de aanbesteding is voorlopig gegund. De verbouwing is naar verwachting eind 2025 gereed, inclusief verduurzaming van de bestaande installaties.

Investeringen THOR

We hebben geïnvesteerd in de inrijdbeperkende maatregelen (€ 5,1 miljoen) en in het wagenpark Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte.

Warmtenet Middenmeer Noord

Zie onderdeel Rapportage grote projecten.

Systeem Basis voor werk en participatie

We investeren in een nieuw registratiesysteem voor de begeleiding van bijstandsgerechtigden waarbij het eindbeeld is dat de burger zelf 24/7 online toegang heeft tot het eigen dossier. In september is met de technische oplevering van Basis een belangrijke mijlpaal gerealiseerd. Op onderdelen is de oplevering naar 2025 doorgeschoven. Ook kende de invoering van Basis in het begin aanloopproblemen.

Waarom wijkt de realisatie af van de raming?

Stadbank van leningen

Voor locatie Anton de Komplein 150 zijn de uitgaven op het krediet doorgeschoven naar 2025, met eventueel uitloop naar 2026.

Investeringen THOR

De investering in inrijdbeperkende maatregelen bedraagt in 2024 € 5,1 miljoen en komt overeen met de begroting. Daarnaast was in de begroting 2024 een investering van € 1,2 miljoen opgenomen voor Uitbreiding vloot Nautisch handhaven. Dit betreft de aanschaf van een extra patrouilleboot. In 2024 bleek dat Programma Varen een identieke boot wilde aanschaffen en is besloten tot gezamenlijke aanbesteding. Door de hieruit volgende stijging van het aanbestedingsbedrag waren extra adviezen en toetsen nodig waardoor de aanbesteding is vertraagd. De verwachting is dat de aanbesteding in 1e kwartaal 2025 wordt afgerond en de bouw in maart 2025 kan starten. Het grootste deel van de uitgaven valt in 2025.

Voor het wagenpark Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte was in de begroting 2024 een investeringsbedrag van € 0,4 miljoen opgenomen. Hiervan wordt verwacht dat het merendeel in 2025 worden gerealiseerd.

Warmtenet middenmeer noord

Zie voor het warmtenet Middenmeer Noord het onderdeel rapportage grote projecten.

Wat is er (niet)bereikt op basis van duurzaamheid?

Zie voor het warmtenet Middenmeer Noord het onderdeel rapportage grote projecten.

Zijn er kredieten overschreden?

Niet van toepassing.

Rapportage grote projecten

Doel van de regeling grote projecten is voldoende zicht en grip houden op de risico's en resultaten van grote en complexe projecten en programma's. Daartoe geven we in onderstaande tabel een samenhangend overzicht en toelichting op tijd, geld, kwaliteit en risico.

Nr.	Grote Projecten per domeinportfolio	Totale investering	Bijdrage derden	Budget voor A'dam	Uitgaven t/m 2024	Restant Budget uitgaven
	Openbare Ruimte en Mobiliteit + schaalsprong (eerste drie projecten ORM betreft bijdrage aan derden)					
Schaal-sprong 1	MIRT-verkenning OV Verbinding Amsterdam – Haarlemmermeer (= "doortrekken NZ-lijn")			0	0,8	-1
Schaal-sprong 2	MIRT-verkenning OV-verbinding Sloterdijk – Amsterdam Centraal (sluiten Ringlijn)	46	-29	16	0,1	46
Schaal-sprong 3	Zuidasdok (p.p 2024), exclusief CAP	438		438	127	309
Schaal-sprong 4	Sprong over het IJ – Oostbrug	22	-12	10	4	18
ORM 1	Oranje Loper	273	-44	229	132	141
ORM 2	Programma Bruggen en Kades	83		73	316	-233
ORM 3	Station Lelylaan	17		17	2	15
ORM 4	HOV Oostflank (cruciale mijl)	17	-13	4	0	17
ORM 5	HOV Oostflank (tramremise)	5	-3	2	0	5
ORM 6	Aanpak Weg Tunnels	540	0	540	232	308
ORM 7	Filtrage drinkwaterproductie 2023-2028	65	0	65	2	63
ORM 8	Smart Mobility Hub	75	0	75	0	75
	Maatschappelijke voorzieningen					
MV 1	De Meervaart	100	0	100	2	98
MV 2	Mirandabad	42	0	42	7	35
MV 3	Amsterdam Museum	68	0	68	5	63
MV 4	Slavernij Museum	79	-31	48	0	79
MV 5	Jaap Eden baan	63	0	63	16	46
	B&O en Overig					
B&O1	Transitie Werven	95	36	59	11	48
OVERIG 1	Energie voor de Stad			0		0
OVERIG 2	Warmtenet Middenmeer	11,2	11,2	0	4,7	7,0
	Totalen	**59**	**0**	**59**	**11**	**48**

Schaalsprong 1 – OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer (OVAH); doortrekken NZ-lijn (planvorming)
De voortgang, planning en kwaliteit van het project staat onder druk door het vertrek van vier medewerkers die een noodzakelijke projectrol vervullen. Ook de kosten (voor het Rijk) voor het Derde Perron op Amsterdam Zuid laten een flinke stijging zien. Een risico voor OVAH is dat bovenstaande ontwikkelingen leiden tot het uiteenvallen van de bestuurlijke afspraken (het mandje) en daarmee ook van het draagvlak en/of dekking voor dit project.

De financiering van project OVAH is niet volledig gedekt. Dit is onderwerp van bespreking en besluitvorming in bestuurlijke overleggen en het mandjesoverleg in de zomer 2025.

Schaalsprong 2 – MIRT-verkenning OV-verbinding Sloterdijk-Amsterdam Centrum; sluiten Ringlijn (planvorming)
De MIRT-verkenning onderzoekt de beste OV-oplossing voor de ontwikkeling van Havenstad Zuid (vanaf 2035) en de lange termijn (2050). Hoewel voor de eerste fase van financiering in zicht is, biedt de begroting nog geen volledige dekking. Financieringstekorten bij het Derde Perron, kunnen het draagvlak en de dekking voor OVSA beïnvloeden. Daarnaast is de Reserve Schaalspronginvesteringen, waaruit de dekking van de gemeente Amsterdam moet komen, nog onvoldoende gevuld.

De einddatum van de planning is aangepast van 2026 naar 2027. De voornaamste reden is dat de opstart van het project langer heeft geduurd dan gedacht.
Het heeft meer tijd gekost om de projectorganisatie in te richten en een Europese aanbestedingsprocedure voor het werven van een ingenieursbureau te doorlopen. Het projectteam is op sterkte, maar vervanging van leden kan uitdagend en daarmee een risico voor de voortgang zijn.

Schaalsprong 3 – Zuidasdok
Het programma Zuidasdok heeft een verwacht tekort van € 600 miljoen tot € 800 miljoen en staat voor een grote uitdaging. Tegelijk is de uitbreiding van station Amsterdam Zuid in volle gang. Ook de reconstructie van knooppunt De Nieuwe Meer staat aan de vooravond van grootschalige uitvoeringswerkzaamheden. Voor knooppunt Amstel wordt gewerkt aan de aanbesteding. Voor het project tunnel is ingestemd met de gunning; met uitwerking van het voorontwerp van de volledige scope (zuidelijke en noordelijke tunnel) en realisatie van de zuidelijke tunnel.

Met het bestaande budget wordt zo het maximale gedaan, maar blijft het tekort van € 600 miljoen tot € 800 miljoen wel bestaan. De bijdrage van Amsterdam aan dit tekort is gemaximeerd op 72 miljoen (op prijspeil 2024) en eventueel een indexeringsvergoeding. Omdat er op dit moment onvoldoende budget is, kan geen opdracht voor de realisatie van de noordelijke tunnel worden gegeven. Besluitvorming is voorzien in najaar 2025. Dit in samenhang met de MIRT afspraken 2022 over Zuidasdok, de OVAH, het derde perron en de metro-ringlijn Amsterdam.

Schaalsprong 4 – Sprong 0ver ‘t IJ (Oostbrug in voorbereiding, Westbrug planvorming)
De Oostbrug is op basis van globale uitgangspunten uit 2021 geraamd op € 325 miljoen (prijspeil 2024); de toeleidende routes op indicatief € 48 miljoen. In totaal dus circa € 373 miljoen In 2024 zijn Amsterdam en de Vervoerregio erin geslaagd om de benodigde dekking op te nemen in de meerjarenbegrotingen (50/50 voor de brug). De indexering van de bouwkosten is voor het gemeentelijke deel nog niet begroot.

Er vindt nog afstemming plaats met de nautische partners over de eisen en scope, en daarmee de optimale positionering van de brug. Er is nog geen overeenstemming bereikt. Eind 2024 zijn daarom afspraken met de nautische partners gemaakt over verbeteringen in de overlegstructuur. De planning “brug op zijn vroegst in 2034 gereed” is nog steeds haalbaar. De kostenraming wordt in 2025 geactualiseerd.

Voor de Westbrug loopt in 2024 een onderzoek naar de kostenbesparing van deze brug op het Verensysteem.

ORM 1 Oranje Loper (in uitvoering)
Het programma Oranje Loper vernieuwt de Nieuwezijds Voorburgwal en de bruggen en straten op de corridor Raadhuisstraat – Mercatorplein. De herinrichting van de Nieuwezijds Voorburgwal is eind 2023 afgerond en in 2024 financieel afgesloten. Na het nieuwe uitvoerings- en kredietbesluit (april 2024) zijn de werkzaamheden op de corridor Raadhuisstraat – Mercatorplein gestart. Tot begin 2026 is het project in stadsdeel West vol in uitvoering. Hier vindt renovatie van twee bruggen plaats, wordt het spoor op de De Clercqstraat vernieuwd, wordt kruispunt Admiraal de Ruijterweg/ Jan Evertsenstraat heringericht en worden maatregelen uitgevoerd op de Jan Evertsenstraat, de Admiraal de Ruijterweg en de De Clercqstraat ter verbetering van de verkeersveiligheid en meer ruimte voor het ov, de fietser en groen. Ook is in 2024 gestart met de herinrichting van kruispunt Marnixstraat/Rozengracht. Begin 2025 starten ook de werkzaamheden voor de renovatie van vijf bruggen in Centrum, de vernieuwing van brug 117 over de Lijnbaansgracht en de maatregelen op de Rozengracht, Westermarkt en Raadhuisstraat. De verwachte oplevering is in 2029.

In april 2024 is een nieuw uitvoerings- en kredietbesluit op basis van de herziene scope vastgesteld Hiermee is ook een nieuw budget vastgesteld. In de prognose van januari 2025 blijven de verwachte kosten binnen het budget.

ORM – 2 Programma Bruggen en Kades (deel in uitvoering, deel in voorbereiding)
Het programma Bruggen en Kademuren heeft het doel onze bruggen en kademuren veilig en functioneel te houden. Het programma richt zich hierbij op de circa 871 verkeersbruggen en 205 kilometer oeverconstructies die belangrijk zijn voor het functioneren van de stad. In totaal is in 2024 is aan 1.485 meter kademuur gewerkt, verdeeld over 8 kadevervangingsprojecten en 3 kaderenovatieprojecten. De herstelwerkzaamheden aan 713 meter kademuur (7 projecten) zijn afgerond. Aan brug 627 (tussen de Antony Moddermanstraat en de Ruys de Beerenbrouckstraat) zijn de werkzaamheden gestart, deze worden naar verwachting in 2025 afgerond. Ook in 2024 zijn er maatregelen genomen in verband met de slechte staat van het areaal. Er zijn op ruim 30 kademuren gewichtsbeperkingen opgelegd. Ook zijn er twee veiligheidsconstructies geplaatst en er is er één in voorbereiding. Eind 2024 is besloten met spoed extra veiligheidsmaatregelen te treffen op de Westerdoksdijk.

Dit programma werkt met jaarkredieten. In 2024 waren de uitgaven aan investeringen lager dan in 2023. Dit was ook verwerkt in de begroting omdat we in 2023 meer projecten in afronding hadden dan in 2024. Ten opzichte van de begroting van € 83 miljoen is € 10 miljoen minder uitgegeven dan begroot.

De lagere uitgaven komen vooral door lagere bijdragen aan projecten door derden van € 7,0 miljoen (onder andere aan de Dijksgracht) en lagere uitgaven voor renovatieprojecten en projecten in de conditioneringsfase (samen € 3 miljoen). De uitgaven voor renovatieprojecten en projecten in de conditioneringsfase zijn lager doordat renovaties deels in de ontwikkelfase zijn en we voor de conditioneringsfase te maken hebben met een ernstig capaciteitstekort.

De uitgaven voor de PBK-projecten in voorbereiding en uitvoering liggen op schema. De kademuur op de Prinsengracht en Lijnbaansgracht zijn opgeleverd en de uitvoering op de Kostverlorenvaart en Nieuwe Herengracht zijn nog bezig. Tegelijkertijd is eind december de opdracht voor de volgende kademuur aan de Kostverlorenvaart en de eerste kademuren van de Da Costakade getekend, zodat begin 2025 ook deze projecten in uitvoering gaan.

ORM 3 – Station Lelylaan (in voorbereiding)
In 2024 hebben de projectpartners (Amsterdam, Ministerie I&W, VRA, ProRail en NS) de scope vastgesteld en ingestemd met de verhoging van het projectbudget naar € 130,6 miljoen, waarvan voor Amsterdam een verwachte bijdrage van ruim € 32,0 miljoen. Het project behelst de vernieuwing van de stationshal, toevoeging van een inpandige fietsenstalling, renovatie van het treinperron en de kap, vernieuwen van de traminfrastructuur en realisatie van een keervoorziening, diverse werkzaamheden aan het maaiveld rondom het station.

De aanbesteding voor het bouwteam liep nog per eind 2024, maar toen had van de twee inschrijvers zich er één al teruggetrokken. De overgebleven gegadigde heeft begin 2025 laten weten geen aanbieding te gaan doen. Het projectteam is zich aan het bezinnen op een andere voorbereidingswijze. De meest waarschijnlijke optie is een meer traditionele vorm waarin Amsterdam de technische voorbereiding en het ontwerp samen met een ingenieursbureau verder uitwerkt en pas later een uitvoerende partij betrekt. Hierover ontstaat in 2025 meer duidelijkheid.

ORM 4 & 5 – Cruciale Mijl en Verplaatsing Tramremise Zeeburgereiland (in voorbereiding)
In oktober 2024 zijn de Nota's van Uitgangspunten van deze – met elkaar samenhangende – projecten vastgesteld en zijn de voorbereidingskredieten verstrekt. Het doel van de Cruciale Mijl is het verbeteren van de bereikbaarheid van Zeeburgereiland en IJburg voor alle modaliteiten én zorgdragen voor ruimtelijke kwaliteit voor de groeiende stad. De (tijdelijke) tramstalling wordt hiervoor verplaatst.

De totale investeringsraming bedraagt circa € 442 miljoen en de kosten worden gedeeld tussen Grond & Ontwikkeling, Vervoerregio en Investeringsdomein ORM. Oplevering is verwacht in 2033 (Tramstalling) en 2035 (Cruciale Mijl). De jaarlijkse update van het gehele programma Bereikbaarheid Zeeburgereiland is voorzien in maart 2025.

ORM 6 – Aanpak Wegtunnels Amsterdam (AWA) (deelprojecten in uitvoering, andere in voorbereiding of in planvorming)
Het doel van de aanpak is om te voldoen aan de tunnel(veiligheids)wetgeving en een robuuste basis te creëren, zodat het beheer van het tunnelsysteem doelmatig en uniform kan worden uitgevoerd. Zo zijn de veiligheid en beschikbaarheid ook in de toekomst geborgd. Eind 2024 is € 308 miljoen aan kredieten beschikbaar voor AWA, waarvan die voor de Verkeerscentrale en (het afgeronde project) de Piet Heintunnel de grootste zijn. In 2024 is gewerkt aan de bouw van de Verkeerscentrale en de voorbereiding van de renovaties van de IJ- en de Arenatunnel. Kredietbesluiten voor beide tunnels van respectievelijk € 148 miljoen en 41 miljoen worden in 2025 verwacht.

ORM 7 – Filtrage drinkwaterproductie (project langzame zandfilters) (in voorbereiding)
Het project heeft vertraging opgelopen ten opzichte van de oorspronkelijke planning, veroorzaakt door onvoorziene organisatorische omstandigheden en noodzakelijke aanpassingen in de aanbestedingsstrategie. Dit heeft geleid tot een wijziging in het uitgavepatroon. In 2024 is er €1,7 miljoen uitgegeven in plaats van de geprognotiseerde € 6,0 miljoen. Hierdoor zullen de uitgaven voor de jaren 2025 tot en met 2028 hoger uitvallen.

Om tijd te winnen, zullen het ontwerp- en realisatietraject deels parallel verlopen. Activiteiten zoals het verplaatsen van zonnepanelen, bomenkap en het bouwrijp maken worden al in 2025 uitgevoerd. Ook worden de werkzaamheden zoveel mogelijk gespreid over de jaren om binnen de normen voor stikstofdepositie te blijven. De Europese aanbesteding is in november 2024 gepubliceerd, en de gunning van de geselecteerde aannemer is gepland voor Q2 2025.

Het verkrijgen van de bouwvergunning na de recente uitspraak van de RvS blijft een risico. Er gaat het gerucht dat er voor de vitale sectoren, zoals Drinkwater, een uitzonderingspositie kan gelden, maar dit is nog niet zeker. Vooralsnog wijzen stikstofberekeningen uit dat dit project, met inzet van elektrisch bouwmaterieel, onder het plafond van de stikstofemissie zal blijven.

ORM 8 – Mobiliteitshub Zuid-Oost (in voorbereiding)
In 2024 is het uitvoerings- en kredietbesluit voorbereid, dat naar verwachting begin 2025 wordt genomen. De mobiliteitshub voor auto, fiets en touringcar is onderdeel van een multifunctioneel gebouw voor sport en andere voorzieningen en vervangt de huidige 12 hectare parkeerterreinen in De Nieuwe Kern, die nodig is voor de ontwikkeling voor onder andere 6.200 woningen. Daarnaast wordt de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid in De Nieuwe Kern en voor evenementen gewaarborgd. De investering voor de hub bedraagt € 112 miljoen, waar vanuit het investeringsdomein ORM € 69 miljoen aan wordt bijgedragen. Een nieuw kredietbesluit wordt in het eerste kwartaal van 2025 voorgelegd. De oplevering is gepland eind 2027 / begin 2028.

Maatschappelijk voorzieningen

MV 1 – De Meervaart
De gemeente en stichting de Meervaart werken samen aan de voorbereiding van een nieuw gebouw voor de Meervaart. In het Kunstenplan, het Strategisch Huisvestingsplan kunst en cultuur en adviezen van de Amsterdamse Kunstraad zijn de geambieerde groei van kunst en cultuur in Nieuw-West en het realiseren van een nieuwe, grotere Meervaart opgenomen. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de noodzakelijke inhaalslag in Nieuw-West en de ambitie om ongelijk te investeren voor gelijke kansen. In juli 2020 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld voor de voorbereiding.

Het nieuwe gebouw voor de Meervaart wordt gerealiseerd aan de zuidwestoever van de Sloterplas, nabij het stadscentrum Osdorpplein. Tegelijk met de realisatie van het

gebouw wordt de zuidwestoever van de Sloterplas nieuw ingericht. Het ontwerp voor de zuidwestoever en het nieuwe gebouw wordt dan ook in samenhang benaderd. In 2024 hebben de gemeente en de Meervaart het programma van eisen (PvE) aangescherpt. In het voorjaar van 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met de investeringsnota stadscentrum Osdorpplein fase 2a met daarin het inpassingsgebied voor het nieuwe gebouw voor de Meervaart. Op de ligging van het inpassingsgebied deels in de Hoofdgroenstructuur heeft de gemeenteraad wensen en bedenkingen geuit. De gemeenteraad heeft in juli 2024 ingestemd met een afwijking van het beleidskader hoofdgroenstructuur waarmee het inpassingsgebied voor het nieuwe gebouw is bepaald. Streven is dat het college van B&W in 2025 een besluit neemt over de start van de volgende fase: de aanbesteding van het ontwerp.

MV 2 – De Mirandabad
Het De Mirandabad is een belangrijke grootstedelijke voorziening voor de honderdduizenden bezoekers en voor duizenden kinderen die hier zwemles krijgen. Renovatie en verduurzaming van het De Mirandabad is noodzakelijk om sluiting te voorkomen. Het hoofdgebouw dat dateert uit 1979 is op onderdelen verouderd en de isolatie van het gebouw is niet conform de hedendaagse standaard. Gecombineerd met de grootte van het zwembad en de verouderde installaties zorgt dit voor een extreem hoog energieverbruik.

Het deelproject vervanging 50 meter buitenbad is uitgevoerd en op 20 juli 2024 is het vernieuwde buitenbad feestelijk geopend. Op 28 februari 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met het uitvoeringsbesluit en een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld voor de renovatie en verduurzaming van het De Mirandabad. Het deelproject versnelling van het gas af is in voorbereiding. Voor de grote renovatie en verduurzaming is 9 oktober 2024 de bouwteamfase gestart. Bij afronding van het project wordt het De Mirandabad volledig gasloos en bijna energieneutraal. Hiervoor is wel een voorwaarde een uitbreiding van de aansluiting op het stroomnet. Dit is een risico door de netcongestie. De verwachte oplevering is in 2027.

MV 3 – Amsterdam Museum
De verbouwing van het Amsterdam Museum heeft vertraging opgelopen omdat De Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad hoger beroep heeft aangetekend tegen de uitspraak van de rechtbank over de omgevingsvergunning, waarin de rechters de gemeente en het museum op alle punten in het gelijk stelden. De gronden van het beroep zijn ingediend op 21 september 2023, waarna de gemeente op 6 november 2023 een verweerschrift heeft ingediend. Op 16 oktober heeft de Raad van State de gemeente en het museum in het gelijk gesteld en is de vergunning onherroepelijk.

De verbouwing van het Amsterdam Museum heeft vertraging opgelopen omdat De Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad hoger beroep heeft aangetekend tegen de uitspraak van de rechtbank over de omgevingsvergunning waarin de rechters de gemeente en het museum op alle punten in het gelijk stelden. De gronden van het beroep zijn ingediend op 21 september 2023, waarna de gemeente op 6 november 2023 een verweerschrift heeft ingediend. Op 16 oktober heeft de Raad van State de gemeente en het museum in het gelijk gesteld en is de vergunning onherroepelijk.

De gemeente heeft de aanbestedingsprocedure voor het zomerreces van 2024 gestart en momenteel zijn aannemers het werk aan het calculeren. We wachten deze procedure af en gaan uit van een positief verloop waarbij in 2025 door de gemeente het gunningsbesluit genomen wordt.

MV 4 – Slavernij Museum
Sinds 2017 wordt er aan de totstandkoming van het Nationaal Slavernijmuseum gewerkt. De werkzaamheden van de drie kwartiermakers zijn eind 2024 beëindigd. Tussen september 2022 en december 2024 hebben zij met volledige inzet en toewijding aan de totstandkoming van het Nationaal Slavernijmuseum gewerkt en spraken zij met duizenden betrokkenen. Met het museaal ondernemingsplan *Vertel het hele verhaal* legden zij een stevige basis voor het Nationaal Slavernijmuseum. Daarnaast kan het museum rekenen op een groot stedelijk, nationaal en internationaal draagvlak dankzij de vele gesprekken die in zij in alle openheid hebben gevoerd.

Sinds 2019 ondersteunt het ministerie van OCW de totstandkoming van het Nationaal Slavernijmuseum. Op 29 mei 2024 is een bestuursovereenkomst met het ministerie van OCW afgesloten. In de bestuursovereenkomst zijn er afspraken gemaakt over de betrokkenheid en financiering van het ministerie bij de ontwikkeling van dit belangrijke nationale museum. In 2024 heeft ook de gemeente Amsterdam de financiële middelen in de begroting voor het Nationaal Slavernijmuseum opgenomen. Voor het park wordt na het ontwerp en technisch onderzoeken een begroting opgesteld. Voor het park en de aanleg van de openbare ruimte moeten in een later stadium nog financiële middelendoor de gemeente ter beschikking worden gesteld.

MV 5 – Jaap Edenbaan
De 400m buitenbaan is vernieuwd en opgeleverd. De 400m baan is in beheer genomen bij Gemeentelijk Vastgoed. In de 400m baan zijn extra sensoren aangebracht om sneller en beter te sturen en op ijskwaliteit en energieverbruik. Na het schaatsseizoen 2024/2025 zal direct gestart worden met het verplaatsen van de installaties van het oude naar het nieuwe techniekgebouw zodat alle bij de 400 meterbaan behorende werkzaamheden zijn afgerond.

Ook de tweede fase van de herontwikkeling is gestart. In 2024 is het eerste deel van de vernieuwing en verduurzaming van café Jaap uitgevoerd. Na het schaatsseizoen worden de resterende werkzaamheden uitgevoerd, zoals het beter isoleren van het dak en vervangen van de gevelpanelen. De uitvoering van de verduurzaming van het kantoorgebouw en de schaatsschool start in het voorjaar van 2025 en wordt afgerond voor de start van volgende schaatsseizoen. De tweede fase en laatste fase van de bouw van het kantoorgebouw zal eind januari 2026 gereed zijn. Daarnaast zal de nieuwe opslagloods in het voorjaar van 2025 worden gerealiseerd.

Verder is in 2024 het voorlopig ontwerp voor de ijshal afgerond. In het definitief ontwerp wordt uitgewerkt op welke wijze de ijshal gefaseerd gesloopt en gefaseerd nieuw gebouwd kan worden. Dit om materialen zoveel mogelijk te hergebruiken en mogelijk te maken dat de ijshalverenigingen ook tijdens de bouw de ijsvloer kunnen blijven gebruiken.

Bestuur & organisatie en overig

B&O 1 Transitieplan werven
In 2020 is er een initiële investering van € 76,4 miljoen gereserveerd voor het programma. Sindsdien is het budget, door indexeringen en eerder goedgekeurde planaanpassingen en inzet middelen Toetsenbordweg gestegen tot een totaal van € 103 miljoen. Dit bedrag omvat een aanvullend budget van € 16 miljoen, € 7 miljoen Toetsenbordweg en een indexatie van € 3,3 miljoen, die gerelateerd zijn aan de planaanpassingen en zijn vastgesteld in de begroting voor 2024.

In de eerdere fasen van het project zijn de kostenramingen voor de transitie van de verschillende werflocaties voornamelijk gebaseerd op kengetallen. Deze ramingen zijn inmiddels geactualiseerd en waar mogelijk, gebaseerd op reële cijfers en actuele uitgangspunten die nu voor de specifieke locaties helder zijn. Hierdoor is er een solide basis voor de kostenramingen ontstaan.

Tot op heden heeft het programma een realisatie van € 11,6 miljoen bereikt, en er is een verplichting van € 9,3 miljoen aangegaan.

In 2024 is de verbouwing van de Van Heenvlietlaan afgerond en heeft de oplevering van het souterrain van het Stadhuis plaatsgevonden. Voor de locaties Meteorenweg, Jacob Bontiusplaats en Volendammerweg is de uitvoering gestart. Voor twee grote nieuwbouwlocaties, Meerkerkdreef en Toetsenbordweg is het ontwerp in gang gezet.

Overig 1 – Warmtenet Middenmeer
In juli 2019 is een kredietbesluit genomen om een warmtenet voor Middenmeer Noord aan te leggen voor een bedrag van € 11,2 miljoen met de bedoeling deze bij ingebruikname over te dragen aan een exploitant, beoogd is het buurtinitiatief Coöperatie MeerEnergie. Om het risico af te dekken is een reservering aangebracht in het klimaatfonds.

In 2023 hebben MeerEnergie en de gemeente Amsterdam samen een projectplan en begroting opgesteld om in 2024 en 2025 de organisatie voor het buurtwarmtenet te ontwikkelen, de businesscase te verbeteren, een locatie te vinden voor de technische installaties en deelnemers in de wijk te contracteren.

Het is in december 2024 gelukt om een locatie te vinden. Er is een daarbij door Meerenergie een conceptaanvraag gestuurd waarin € 21,9 miljoen aan de gemeente Amsterdam wordt gevraagd om de business case sluitend te krijgen. Uitgaande van 4.250 aansluitingen, is dat € 5.160 per aansluiting. Vergelijkbaar met het bedrag per aansluiting voor Ketelhuis en andere warmteprojecten.

Er zijn onvoldoende middelen in het klimaatfonds voor deze bijdrage. Mogelijk zijn er andere scenario's om de businesscase mee te verbeteren; gesprek met wethouder en de drie betrokken partijen staat hiervoor begin 2025 ingepland.

Voor het warmtenet Middenmeer Noord wordt in 2025 een verhoogde kredietaanvraag gedaan. Naar verwachting bedraagt de extra benodigde investering circa € 2,0 miljoen.

Beëindigen en verlengen van kredieten

Bij dit jaarverslag beëindigen we circa 63 kredieten omdat de investering technisch en financieel klaar is. Voor sommige projecten die zijn afgerond is sprake van een overschrijding van het krediet, bij andere projecten is niet het volledige krediet uitgegeven. De te beëindigen kredieten staan in bijlage A bij de voordracht.

De financiële effecten van de beëindiging van kredieten en de actualisatie van het kasritme van de nog uit te voeren investeringen verwerken we bij de voorjaarsnota.

Bij de jaarrekening ligt daarnaast de nadruk op de vraag of de uitvoering van investeringsprojecten gebeurt binnen de gestelde termijn. De termijn waarbinnen een krediet tot besteding moet komen, is meestal niet langer dan vijf jaar. Voor 111 projecten wordt verlenging van de looptijd met een jaar aangevraagd. Deze kredieten staan in bijlage B bij de voordracht.

3.10 Subsidieoverzicht

Eén van de manieren waarop de gemeente Amsterdam haar doelstellingen verwezenlijkt is door subsidies te verlenen. Om de verleende subsidies te verantwoorden stellen we jaarlijks een gemeentelijke subsidiestaat op.

In deze subsidiestaat geven we inzicht in:

- **het totaal door de gemeente verleende subsidies;**
- **aan welke organisaties subsidies zijn verstrekt;**
- **aan welke programma's en programmaonderdelen uit de begroting deze subsidieverleningen hebben bijgedragen.**

Verleende subsidies 2024

De gemeente Amsterdam heeft in 2024 in totaal voor € 968 miljoen aan subsidies verleend.

Onderstaande overzichten geven de subsidieverlening per programma en programmaonderdeel aan.

Programma *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Verleende subsidies 2024**
B. Bestuur en Organisatie	3,8
1. Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	32,1
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	14,0
3. Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	197,0
4. Sport	22,7
5. Onderwijs	136,0
6. Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	295,0
7. Sociale Zaken en Armoedebestrijding	92,1
8. Veiligheid	27,4
NVT (Onderwijshuisvesting)	147,7
Eindtotaal	**967,8**

Programmaonderdeel *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Verleende subsidies 2024**
B2. Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid	0,2
B3. Horizontaal Thema Democratisering	3,6
1.2. Grond	0,1
1.4. Wonen en Bouwen	17,0
1.6. Duurzaamheid en Milieubeheer	15,0
2.1. Verkeer, Vervoer en Parkeren	0,6
2.4. Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	0,1
2.6. Groen en Dierenwelzijn	13,3
3.1. Economie en Innovatie	25,7
3.2. Kunst en Cultuur	171,3
3.3. Erfgoed	0,1
4.1. Sport	22,7
5.1. Onderwijs	136,0
6.1. Basisvoorzieningen	137,6
6.2. Wijkteams	59,3
6.3. Individuele Voorzieningen	93,7
6.4. Diversiteit	4,4

Programmaonderdeel *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Verleende subsidies 2024**
7.1. Inkomensregelingen	0,1
7.2. Werk, Participatie en Inburgering	12,6
7.3. Armoede en Schuldhulp	78,9
7.4. Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden	0,5
8.2. Openbare Orde en Veiligheid	27,4
NVT (Onderwijshuisvesting)	147,7
Eindtotaal	**967,8**

Het hoogste bedrag aan subsidies is verleend op de programma's Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit, Onderwijs (inclusief Onderwijshuisvesting) en Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed. Op deze programma's is ruim 80 procent van het totaal bedrag aan subsidies verleend. De subsidies op deze programma's zijn voornamelijk verleend door de directies Economische Zaken en Cultuur en Onderwijs, Jeugd en Zorg (OJZ).

De belangrijkste onderwerpen (subsidieregelingen) waar subsidies op verstrekt zijn, zijn de volgende:

- Het Kunstenplan € 156 miljoen.
- De Regeling Sociale Basis € 123 miljoen.
- De Subsidieregeling Buurtteams € 107 miljoen.
- De Verordening Onderwijshuisvesting € 164 miljoen.

Op de ASA is € 225 miljoen. gesubsidieerd, dit zijn begrotingspost- en incidentele subsidies.

Per organisatieonderdeel van de gemeente zijn de verleende subsidies als volgt:

Cluster/Organisatieonderdeel *(bedragen x € 1 miljoen)*	**Verleende subsidies 2024**
Cluster Sociaal	
Onderwijs	83,6
Maatschappelijke Voorzieningen	164,2
Jeugd, Zorg en Diversiteit	221,4
Werk en Participatie	5,4
Sport en Bos	26,6
Inkomen	32,2
Cluster Ruimte en Economie	
Ruimte en Duurzaamheid	17,1
Grond en Ontwikkeling	0,1
Wonen	16,6
Economische Zaken en Cultuur	224,3
Cluster Bestuur en Organisatie	
Bestuur en Organisatie	15,9
Cluster Bedrijfsvoering	
Communicatie	7,3
Stadsbeheer	
Toezicht en Handhaving OR	1,2
Stadsbeheer en Gebiedsgericht Werken	0,4
Stadsdeel Overstijgend	2 ,4
Stadsdeel Centrum	12,1
Stadsdeel Nieuw-West	25,6
Stadsdeel Noord	25,9
Stadsdeel Oost	21,0
Stadsdeel West	23,5
Stadsdeel Zuid	17,6
Stadsdeel Zuidoost	23,4
Eindtotaal	**967,8**

Vergelijking met Jaarverslag 2023

In 2024 is bijna € 200 miljoen meer aan subsidies uitgegeven dan in 2023 (€ 770 miljoen).

Op het niveau van Subsidieregelingen is vooral een stijging te zien bij de volgende Subsidieregelingen:

- ASA +/+ € 70 miljoen.
- Het Kunstenplan +/+ € 10 miljoen.
- De Regeling Sociale Basis +/+ € 12 miljoen.
- De Subsidieregeling Buurtteams +/+ € 11 miljoen.
- De Verordening Onderwijshuisvesting +/+ € 80 miljoen.

3.11 Gebiedsgericht Werken (Integrale Aanpak)

In de Begroting 2024 is deze paragraaf over gebiedsgericht werken voor het eerst opgenomen. De aanleiding was dat wij het belangrijk vinden om inzicht te geven in de inspanningen die wij de komende 25 jaar doen om de kwaliteit van het bestaan van de inwoners van Zuidoost, Nieuw-West en Noord te verbeteren. Dat doen we door een integrale aanpak met extra investeringen én door bestaande middelen daar beter in te zetten.

In het coalitieakkoord hebben we in totaal € 60 miljoen gereserveerd voor de Aanpak Noord en de Masterplannen Nieuw-West en Zuidoost. Het doel is om structurele bewegingen in gang te zetten om op termijn over te gaan op financiering vanuit reguliere middelen.

In dit jaarverslag gaan wij in op wat wij in 2024 gerealiseerd hebben.

De gebieden Noord, Nieuw-West en Zuidoost

De aanpak die het college gestart is, houdt in dat Nieuw-West en Zuidoost samen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid vormen in Masterplannen en dat voor stadsdeel Noord de Aanpak Noord is ontwikkeld. De Masterplannen en de Aanpak Noord hebben als doel ontwikkelkansen te bieden, beter passende woningen, een fraaiere leefomgeving, veel meer bestaanszekerheid en meer veiligheid creëren. Het gaat om langlopende verbeterprogramma's met een tijdshorizon van 25 jaar.

In 2024 heeft deze aanpak verder vorm gekregen in de drie gebieden.

Totaaloverzicht uitvoeringsbudgetten integrale aanpakken

In onderstaande tabel hebben we de verdeling van de € 60 miljoen opgenomen, over de drie gebieden en over de verschillende programmaonderdelen.

Progr. ond.	Omschrijving	Begroting 2023	Realisatie 2023	Oorspr. begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023+2024	Totaal budget integrale aanpakken	Restant coalitie-middelen
	Noord	**4,5**	**2,1**	**3,4**	**4,6**	**3,7**	**5,9**	**15,8**	**10,0**
2.4	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	1,0	0,2	0,8	0,9	0,8	1,0		
2.6	Groen en Dierenwelzijn	0,4	0,3	0,4	0,7	0,4	0,7		
3.1	Economie en Innovatie	0,4	0,1	0,3	0,5	0,4	0,5		
6.1	Basisvoorzieningen	2,1	1,1	1,4	1,9	1,6	2,7		
8.3	Horizontaal Thema Democratisering	0,6	0,4	0,5	0,6	0,5	0,9		
	Nieuw-West	**5,1**	**1,5**	**5,1**	**8,9**	**5,1**	**6,6**	**20,1**	**13,5**
1.4	Bouwen en Wonen	0,5	0,4	0,5	1,0	0,6	1,0		
6.1	Basisvoorzieningen	0,6	0,1	0,5	0,4	0,4	0,5		
7.2	Werk, Participatie en Inburgering	0,9	0,1	0,9	1,2	1,0	1,1		
8.2	Openbare Orde en Veiligheid	0,8	-	0,9	2,6	1,1	1,1		
B.3	Communicatie	-	0,5	-	0,6	0,6	1,1		
B.3	Horizontaal Thema Democratisering	2,4	0,5	2,3	3,0	1,4	1,9		
	Zuidoost	**4,7**	**3,6**	**2,6**	**4,9**	**4,7**	**8,3**	**14,5**	**6,2**
1.4	Bouwen en Wonen	0,8	0,4	0,4	0,6	0,4	0,8		
3.2	Cultuur	-	0,5	-	0,3	0,3	0,8		
6.1	Basisvoorzieningen	1,0	0,6	0,5	1,3	1,2	1,8		
7.2	Werk, Participatie en Inburgering	0,7	0,6	0,4	0,6	0,6	1,2		
8.2	Openbare Orde en Veiligheid	0,8	0,9	0,6	1,5	1,5	2,4		
B.3	Horizontaal Thema Democratisering	1,4	0,6	0,7	0,6	0,7	1,3		
	Overhead	**3,0**	**2,4**	**3,0**	**3,0**	**1,6**	**4,0**	**9,6**	**5,6**
B1	Overhead programma teams	3,0	2,4	3,0	3,0	1,6	4,0		
Dekking Coalitiemiddelen 22-26		**17,3**	**9,6**	**14,1**	**21,4**	**15,1**	**24,8**	**60,0**	**35,2**

Hieronder beschrijven wij per gebied wat we bereikt hebben.

Aanpak Noord

In 2024 hebben wij het plan “Aanpak Noord” vastgesteld waarin de richtlijnen voor de 25-jarige Aanpak in Noord per thema uitgewerkt zijn. De uitvoering van het programma heeft dit jaar meer voeten aan de grond gekregen: van het vormen en opstarten van meer buurtsamenwerkingen tot het komen van een uitvoeringsagenda hiervan.
Het vergt tijd en geduld om een goede vertrouwensrelatie met elkaar op te bouwen in een context van gebrekkig vertrouwen en achterstand. Door anders te werken met bewoners en ondernemers, organisaties en de eigen organisatie wisselt het tempo en de realisatie van de Aanpak. In 2024 heeft de Aanpak de achterstand van 2023 meer dan ingehaald.

De thema’s
Aanpak Noord werkt zowel buurtgericht als Noordbreed aan 8 thema’s, waarbij de thema’s Bewonersbetrokkenheid en Veiligheid overkoepelend zijn. Het gaat bij alle thema’s om zowel het inhalen van achterstanden als het ontwikkelen van nieuwe manieren van samenwerken en het forceren van doorbraken die nodig zijn voor de complexe opgaven. Hierbij gebruiken we de (organisatie)kracht van bewoners en ondernemers of versterken deze daar waar het nodig is.

Bewonersbetrokkenheid
Naast het ondersteunen van bewonersplatformen, een actieve website, het deelnemen van bewoners en ambtenaren aan het leertraject Harvard-Bloomberg, is onder het thema Bewonersbetrokkenheid dit jaar ook gestart met Community Wealth Building. Community Wealth Building staat voor een economie waarin het geld dat in een gebied verdiend wordt, zoveel mogelijk terugvloeit naar de bewoners van dat gebied.
Via coöperaties, lokale ondernemers en via een eerlijke arbeidsmarkt.

Buurteconomie
Van Noordse winkelgebieden- en straten zijn quickscans gemaakt waaruit inzet van een winkelstraatmanager in de Van der Pek, de opstart van de buurtcoalitie Van der Pek en het verstevigen van de samenwerking met ondernemersverenigingen is voortgekomen. Tevens zijn MBO studenten nauw bij Noordse opgaven betrokken onder het thema Buurteconomie en Openbare Ruimte.

Kansen voor Jeugd
Bewoners zijn betrokken bij de inzet van straatcoaches, het beginnen van een startklas in Vogelbuurt-IJplein, het opstarten van een Techhub in de Wiekslag, het inzetten van Noordjes leesbus in de Banne en de buurtbieb in de Bol. Zo is behoeftegericht gewerkt vanuit Kansen voor Jeugd.

Kansrijke, Sociale buurten
Om buurten kansrijker en socialer te maken is gebouwd aan buurtcoalities in onder andere Molenwijk, Banne en de Kleine Wereld en is geïnvesteerd in het verstevigen van het vrouwencentrum en de programmering.

Openbare Ruimte
In de openbare ruimte zijn buurtenschouwen uitgevoerd (Klipperbuurt, Kleine Die, Melchiorplein), speel- en buurtplekken opgeknapt en werken we in de Bloembuurt samen met een sociaal en fysiek Integraal Gebiedsplan.

Stadsnatuur en Groen
Samen met bewoners en de groencoördinator prioriteren we jaarlijks de inzet bij Stadsnatuur en Groen, zijn beestachtige sessies georganiseerd, is een ecologisch onderzoek naar de Kadoelerscheg uitgevoerd en is gewerkt aan een Bomenkaart.

Wonen
Met het inzetten van een wooncoördinator, gerichte inzet van Woon!, de extra inzet in samenwerking met woningbouwcoöperaties op achterstallig onderhoud in de van der Pek (en straks in de Molenwijk) hebben we bijgedragen aan het thema Wonen. Daarnaast is er veel aandacht naar de gezamenlijke schimmelaanpak met corporaties gegaan: bezoeken aan schimmelwoningen, aanscherping van de afspraken in de schimmelaanpak naar aanleiding van de evaluatie en voorbereidingen voor een extra campagne over dit onderwerp zijn in het voorjaar van 2025 getroffen.

Noord	Begroting 2023	Realisatie 2023	Oorspr. begr.	Gewijzigde begroting 2024	Realisatie 2024
Pijler	**2023**	**2023**	**2024**	**2024**	**2024**
Kansen jeugd	0,6	0,3	0,5	0,9	0,7
Kansrijke sociale buurten	1,5	0,8	0,9	1,0	0,9
Wonen	0,4	0,1	0,3	0,3	0,3
Openbare ruimte	0,7	0,1	0,5	0,6	0,5
Stadsnatuur en groen	0,4	0,3	0,4	0,7	0,4
Buurteconomie	0,4	0,1	0,3	0,5	0,4
Bewonersbetrokkenheid	0,6	0,4	0,5	0,6	0,5
Totaal	**4,5**	**2,1**	**3,4**	**4,6**	**3,7**

Toelichting op afwijkingen groter dan € 0,2 miljoen:
Bij Kansen voor Jeugd is minder uitgegeven, want het kost tijd om vertrouwen op te bouwen bij bewoners en daarmee inzicht en helder te krijgen wat nodig is om aan te sluiten op de behoeften zoals bij het uitbreiden van jongerenwerk, het wegwerken van taalachterstanden en het ondersteunen van ouders rondom school. Dit geldt ook voor het opbouwen van samenwerkingsverbanden in de buurten en het meebewegen met de verschillende tempo's van de samenwerkingspartners. Bij Stadsnatuur en Groen is ook minder uitgegeven. Dit komt door de uitloop van projecten waardoor de uitvoering en besteding grotendeels in 2025 vallen. Capaciteitsgebrek speelde ook een rol. Dit had bijvoorbeeld consequenties bij de onderdoorgangen van de A10 en de Flessenhals.

Nationaal Programma Samen Nieuw-West

De uitvoering van het Nationaal Programma Samen Nieuw-West komt steeds beter op stoom. Over heel 2024 is sprake van een onderbesteding. Dit was voorzien en reeds gemeld in de Tussentijdse rapportage 2024. In de tweede helft van 2024 is vrijwel conform prognose gewerkt.

Wonen & fysieke leefomgeving
Er is onderbesteding op de middelen Wonen en Leefomgeving. De geprogrammeerde bestedingen in 2024 voor de intensivering interim-beheer en herhuisvesting zijn gekoppeld aan de planrealisatie gebiedsontwikkeling, die pas in 2025 zal plaatsvinden. Voor een deel van de kosten geldt dat er lopende 2024 financiering uit andere bronnen (zoals Rijksmiddelen, reguliere geldstromen van alliantiepartners of fondsen) gevonden is. Waar dat mogelijk is, zijn activiteiten die begroot waren op coalitie-middelen, uit deze andere bronnen gefinancierd. Dat leidt ertoe dat de coalitie-middelen beschikbaar blijven voor noodzakelijke uitgaven in de komende jaren. Daarnaast is er extra besteding voor pleinenaanpak en schoon, heel, veilig.

Veiligheid
We willen in Nieuw-West de 'basis' versterken door de inzet van meer veiligheids-professionals. We noemen dit het solide fundament. We doen dit door de inzet van 11 extra toezichthouders, 40 extra straatcoaches, 4 extra straathoekwerkers en een projectleider ondermijning. Deze extra professionals zijn in de loop van 2024 bijna allemaal aan de slag gegaan (er moeten nog enkele straatcoaches worden geworven). De kosten voor de 11 extra toezichthouders worden betaald uit de coalitiemiddelen. Het inhuren van extra toezichthouders heeft meer tijd gekost dan verwacht, vanwege krapte op de arbeidsmarkt. De elf extra toezichthouders zijn vanaf oktober 2024 via inhuur begonnen in Nieuw-West. Hierdoor zijn de gereserveerde coalitiemiddelen slechts voor een kwart besteed. Het restant wordt in 2025 en 2026 gebruikt voor onder andere de inhuur van particuliere beveiligers.

Community wealth building
Community wealth building is een economische ontwikkelingsstrategie om te komen tot een eerlijke, democratische en lokale economie. Door geldstromen te verleggen en een in de wijken verankerde economische infrastructuur te bouwen. Deze infrastructuur jaagt op haar beurt de ontwikkeling aan van breed gedeeld eigenaarschap over onder-nemingen, faciliteiten en vermogen.

In 2025 moeten de contouren zichtbaar worden van de mogelijkheden die community wealth building in Nieuw-West biedt. Een solide basis waar samen met de overige alliantiepartners op voort kan worden gebouwd in de jaren die volgen. Om uitvoering te geven aan de ambities op community wealth building in Nieuw-West is in de loop van 2024 een CWB-programma opgezet. Vanuit het programma is een actieplan ontwikkeld in lijn met de ambities en doelstellingen van het Nationaal Programma Samen Nieuw-West. De gemeente Amsterdam is namens het alliantiebestuur van NP SNW initiatiefnemer en coördinator van het CWB-programma. In de tweede helft van 2024 zijn de doelstellingen, activiteiten en eerste resultaten van het CWB-programma gedeeld met de gemeenteraad. Er wordt concrete voortgang geboekt. Zo zijn de eerste werknemerscoöperaties opgericht en zijn opdrachten aan hen verleend. Doordat het programma later in 2024 is opgestart, is een aanzienlijk deel van het budget onbenut gebleven. Het restant wordt in 2025 en 2026 ingezet om de ingezette activiteiten te versterken en uit te bouwen.

In 2022 is de ontwikkelbuurtenaanpak gestopt maar daar zijn wel een aantal mooie interventies uit voortgekomen. Deze zijn voor een deel overgenomen in de coalitie-middelen van het Nationaal Programma. De afspraak was dat het Nationaal Programma twee jaar deze interventies zou bekostigen tot 2025. Er resteert nog een klein bedrag van dit budget en omdat de opzet van de wijkallianties mooi aansluit op de aanpak van de ontwikkelbuurten wordt het restant bedrag overgeheveld naar het budget van EID en wordt de ontwikkelbuurtenaanpak opgeheven.

Eigenaarschap, inclusie & democratie
Voor 2024 hebben we ons als opgaveteam vooral ingezet om de juiste partijen en bewoners aan ons te verbinden en meer te prioriteren op de actielijn: opzetten van wijkallianties en bewoners betrokkenheid bij alle onderdelen van het nationaal programma. We hebben nu de juiste infrastructuur om ons meer op de uitvoering te richten en dat zal voor een navenante stijging van de uitgaven zorgen, die al reeds in de opdrachtverstrekking voor 2025 is geland.

Communicatie
De website is ten behoeve van transparantie doorontwikkeld. De werkwijze, mogelijkheden tot deelname en inzage in de resultaten van het NPSNW zijn op toegankelijkere wijze vindbaar. De beeldbank is uitgebreid met circa 100 foto's, bruikbaar voor het gehele alliantienetwerk. Er is hard gewerkt aan zichtbaarheid bijvoorbeeld door het starten, uitbouwen en onderhouden van drie social media-kanalen, een maandelijkse nieuwsbrief, via coverage in media zoals advertenties in de Westerpost, het verspreiden van folders, via de door Nieuw-West reizende koffiekar en live-bijeenkomsten. Een greep uit de middelen die hiervoor zijn ontwikkeld: interviews, reportages, video's (reportages, aftermovies en explainers), podcasts, flyers, boekjes en een collectie merchandise.

Werkend leren
De onderbesteding zit in 2 grotere projecten die net over de jaargrens vallen, waardoor de kosten in 2025 geboekt worden. Daarnaast is een deel van de geplande activiteiten bekostigd uit SPUK-middelen waardoor minder een beroep gedaan hoefde te worden op de middelen uit het bestedingsplan.

Werk en bestaanszekerheid
Met de vorming en bemensing van een Opgaveteam is het domein Werk & Bestaans-zekerheid in 2024 in een stroomversnelling gekomen. In twee uitvraagrondes zijn rond dit thema circa 30 initiatieven naar voren gekomen naast enkele lopende acties vanuit 2023. Met alle initiatieven zijn gesprekken gevoerd vanuit het Opgaveteam. Na diverse verbeterslagen zijn uiteindelijk 11 initiatieven goedgekeurd ten laste van de coalitie-middelen. Zo zijn in 2024 middelen ingezet om bij te dragen aan initiatieven zoals Stimuleringsprogramma Werken in de Haven, Ouderlifecoaching, Grote spelers, Uitbreiding spreekuren, Grip op je knip, De Schuldenbrug, De Vergeten Groep, Doorlopende leerlijnen. Ook is budget beschikbaar gesteld voor extra inzet bij gebiedsgerichte aanpak matching, inzet taalcoördinator en inzet op gebied Schinkel-kwartier. Hiermee is een forse stijging van de realisatie naar circa € 1 miljoen tot stand gekomen. Doordat niet alle gesprekken voor het einde van 2024 tot een voldragen plan hebben geleid is een onderbesteding van € 0,4 miljoen opgetreden. Deze middelen worden toegevoegd aan het budget van 2025.

Kansen voor de jeugd
Besteding is in 2024 volgens bestedingsplan uitgevoerd. In de basisvoorzieningen is een extra locatie in De Punt geopend op de Hoogheemraadweg voor onder andere Jongerenwerk en is The Village in Geuzenveld-Slotermeer geopend. De lichte over-besteding is gedekt door middelen die vanuit de SPUK Leefbare Wijken beschikbaar kwamen.

Ongelijk investeren
Voor extra inzet op boa's en pleinenaanpak is € 1,0 miljoen extra onttrokken aan de reserve coalitiemiddelen. De inzet op boa's is gerealiseerd. Voor de pleinenaanpak is het budget niet volledig benut, daarom wordt € 0,3 doorgeschoven naar 2025.

Nieuw-West	Begroting 2023	Realisatie 2023	Oorspr. begr.	Gewijzigde begroting 2024	Realisatie 2024
Opgaven	2023	2023	2024	2024	2024
Eigenaarschap, inclusie en democratie	0,8	0	0,8	1,0	0,7
Veiligheid	0,8	0	0,8	1,6	0,4
Werkend leren				0,2	0,1
Werk en bestaanszekerheid	0,9	0,1	0,9	1,2	1,0
Wonen en leefomgeving	0,8	0,3	0,7	0,7	0,3
Communicatie	-	0,5	-	0,6	0,6
Kansen voor de jeugd	0,3	0,1	0,3	0,4	0,4
Overkoepelende opgave: Community Wealth Building	1,5	0,6	1,6	2,3	1,0
Ongelijk investeren				1,0	0,7
Totaal	**5,1**	**1,5**	**5,1**	**9,1**	**5,1**

Toelichting op afwijkingen groter dan € 0,2 miljoen:
De lagere lasten worden voornamelijk veroorzaakt doordat de programmaorganisatie nog altijd kampt met een achterstand in de uitvoering. De besteding is ook in 2024 vertraagd. Het niet bestede deel schuift door en kan in 2025 worden besteed.

Masterplan Zuidoost

Ambitie 1 Inclusie & Participatie
In 2024 hebben we de Week van Zuidoost georganiseerd, waarin de community met 90 activiteiten succesvolle verbindingen heeft gelegd tussen bewoners, grassrootsorganisaties en partners. De betrokkenheid bij het masterplan is versterkt via bestaande cirkels, en nieuwe bewonersgroepen, zoals Somaliërs en Eritreeërs, zijn bereikt. Daarnaast is eind 2024 een Tijdelijk Doorbraakteam Inclusie en Participatie opgericht, waarbij de helft van de leden bewonersvertegenwoordigers zijn.

Ambitie 2a Wonen
In 2024 is het welzijnsdashboard uitgebreid naar nieuwe gebieden en communities, zoals de SMART cirkel. Er zijn gesprekken gevoerd met bewoners, gemeente en corporaties over wonen en leefbaarheid. Daarnaast kregen ROC-leerlingen voorlichting over woonvraagstukken als onderdeel van het woonplatform. Met de regiodeal is financiering toegekend voor betaalbare bedrijfsruimte in de komende drie jaar.

Ambitie 2b Veiligheid
In 2024 is het derde Wijkactieteam gestart in de G/E buurt, waarin professionals van stadsdeel, corporaties en politie samenwerken aan veiligheidsproblemen in woningen en op straat. Hosts van ISG zijn dagelijks van 17.00 tot 00.00 uur zichtbaar aanwezig om contact te leggen met bewoners en gedrag aan te spreken. Daarnaast wordt geïnvesteerd in grassrootsorganisaties zoals 'Jongeren die het kunnen' en ''Keep it real', die kwetsbare jongeren begeleiden. Door hun bekendheid met de doelgroep kunnen zij effectiever bijdragen aan gedragsverandering en een veilige basis bieden.

Ambitie 3 Jeugd & Onderwijs
Vanuit het coalitieakkoord is ingezet op de Zuidoost Academie, jongerenbegeleiding in de wijk en versterking van oudernetwerken. De Zuidoost Academie, geopend op 1 februari 2024, biedt werving, opleiding en inspiratie voor professionals, ouders en vrijwilligers. Via jongerenbegeleiding hebben zeven organisaties extra ondersteuning ontvangen en ruim 450 jongeren bereikt. Het Makuba netwerk, gestart in 2024, richt zich op de mentale gezondheid en empowerment van vrouwen. Inmiddels hebben ruim 200 vrouwen deelgenomen.

Ambitie 4 Werk & Inkomen
Lokale ondernemers hebben de Ondernemerswinkel Zuidoost ontwikkeld in de Amsterdamse Poort, waar netwerkbijeenkomsten, trainingen en coaching worden georganiseerd. Daarnaast is een ondernemersloopbaanpad in ontwikkeling.
De Zuidoost Werkt winkel op het Bijlmerplein heeft veel mensen aan werk geholpen en ondersteuning geboden op andere leefdomeinen. Het speerpunt 'Van werk naar beter werk' heeft 70 werkgevers en 100 bewoners met een HBO/WO opleiding met elkaar in contact gebracht, aangezien veel hoogopgeleiden in Zuidoost onder hun niveau werken.

Zuidoost	Begroting 2023	Realisatie 2023	Oorspr. begr.	Gewijzigde begroting 2024	Realisatie 2024
Ambities	2023	2023	2024	2024	2024
Participatie en inclusie	1,4	0,6	0,7	0,6	0,7
Wonen en veiligheid	1,6	1,4	1,0	2,1	1,9
Cultuur	-	0,5	-	0,3	0,3
Jeugd en onderwijs	1,0	0,6	0,5	1,3	1,2
Werk en economie	0,7	0,6	0,4	0,6	0,6
Totaal	**4,7**	**3,6**	**2,6**	**4,9**	**4,7**

Er zijn geen afwijkingen boven de 0,2 miljoen.

4

Voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer

In het Jaarverslag 2024 rapporteert het college over de opvolging van de aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en de Rekenkamer Metropool Amsterdam.

ACAM en Rekeningencommissie

In het jaarverslag gaan wij in op:

- De aanbevelingen van ACAM en Rekeningencommissie die bij de monitor in het Jaarverslag 2023 nog niet waren afgehandeld. Dit zijn er 14, waarvan er 6 zijn samengevoegd met de nieuwe overgenomen aanbevelingen over hetzelfde onderwerp bij het Jaarverslag 2023. Van de 8 overgebleven aanbevelingen zijn inmiddels:
  - 4 aanbevelingen in behandeling.
  - 4 aanbevelingen afgedaan.

- De overgenomen aanbevelingen uit het verslag van de Rekeningencommissie en het accountsverslag van ACAM bij het Jaarverslag 2023. Dit zijn er 24 in totaal, waarvan 3 aanbevelingen bij de reactie van het college op de verslagen van ACAM en de Rekeningencommissie al zijn afgedaan. Deze zijn niet opgenomen in deze monitor. De overige 21 zijn opgenomen in de monitor. 6 aanbevelingen uit het Accountsverslag 2023 en het verslag van de Rekeningencommissie 2023 hadden betrekking op hetzelfde onderwerp en hebben we daarom samengevoegd. Van de 15 overgebleven aanbevelingen zijn inmiddels:
  - 10 aanbevelingen in behandeling.
  - 5 aanbevelingen afgedaan.

Voor aanbevelingen van ACAM en de Rekeningencommissie geven we aan of een aanbeveling is afgedaan of niet, in welke gevallen een voortgangsbrief aan de orde is en wanneer die is of zal worden ingebracht in een raadscommissie. De voortgangs- en afdoeningsbrieven zijn sinds dit jaar inzichtelijk via een hyperlink in het overzicht.

De nummering van de aanbevelingen uit het Jaarverslag 2023 gebruiken we ook bij het Jaarverslag 2024. Hierdoor vindt u aanpassingen bij de aanbevelingen gemakkelijker terug. De aanbevelingen die bij het Jaarverslag 2023 zijn afgedaan, komen niet meer terug in het Jaarverslag 2024.

Rekenkamer

In het Jaarverslag 2024 wordt de opvolging van de aanbevelingen van de Rekenkamer opgenomen in de monitor. De aanbevelingen die in de monitor bij het Jaarverslag 2023 zijn afgedaan of niet zijn overgenomen, komen niet meer terug in het Jaarverslag 2024. In de monitor vindt u:

- Alle aanbevelingen die bij het Jaarverslag 2023 nog niet afgedaan waren. Dit zijn er 28 in totaal, waarvan:
  - 10 aanbevelingen zijn afgedaan. Hiervan geven we aan of en wanneer deze behandeld in een raadscommissie en wat de datum van afdoening is.
  - 18 aanbevelingen zijn in behandeling. Hiervan geven we aan of en wanneer deze zijn behandeld in een raadscommissie en wat de verwachte datum van afdoening is.
- Alle aanbevelingen die in 2024 gedaan door de Rekenkamer. Dit betreft aanbevelingen uit de onderzoeksrapporten *Voorspellende waarde van de begroting, Toegankelijkheid van stemlokalen, Grof Afval en Sport- en speelplekken in de openbare ruimte*. Het gaat om 12 aanbevelingen in totaal die allemaal in behandeling zijn.

De Rekenkamerrapporten en bestuurlijke opvolging zijn dit jaar inzichtelijk gemaakt via een hyperlink in het overzicht.

Voortgang opvolging aanbevelingen ACAM & Rekeningencommissie

Programma	Nummer	Portefeuillehouder	Aanbeveling	Bron aanbeveling	Voortgang/afdoening (behandelde of nog te behandelen datum)
1. Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	2022-08	Van Dantzig	Maak onzekerheden en scenario's met betrekking tot waardering grondexploitaties explicieter.	Accountantsverslag 2022, blz. 17	Afdoeningsbrief in de Commissie Ruimtelijke Ordening van 16 april 2025
1. Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	2023-04	Van Dantzig	Waardering van onderhanden werken grondexploitaties: Wij vragen aandacht voor de toelichtingen in de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag waarin wordt ingegaan op de (inherente) onzekerheden bij de waardering van de grondexploitatie-portefeuille.	Accountantsverslag 2023, blz. 16	Afdoeningsbrief in de Commissie Ruimtelijke Ordening van 16 april 2025
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	2022-09	Van der Horst	Stijging aantal 'slapers' geeft zorgen over facturatie en inbaarheid van de drinkwateropbrengsten	Accountantsverslag 2022, blz. 16	Voortgangsbrief in de Commissie Mobiliteit, Openbare Ruimte en Water van 16 januari 2025
A. Algemene Dekkingsmiddelen	2022-03	Van Buren	Prioritering en fasering projecten binnen investeringsportfolio's: overweeg wenselijkheid activering voorbereidingskosten van uitgestelde/afgestelde projecten	Accountantsverslag 2022, blz. 15	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025
A. Algemene Dekkingsmiddelen	2022-04	Van Buren	Centrale monitoring en toetsing op inschattingen van de verschillende directies.	Accountantsverslag 2022, blz. 16	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025
A. Algemene Dekkingsmiddelen	2023-01	Van Buren	Begroting versus realisatie: Onderzoek wat de oorzaak is van de relatief grote afwijkingen tussen de begroting en de realisatie en pas indien mogelijk de begroting daarop aan.	Accountantsverslag 2023, blz. 11	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 27 maart 2025; samengevoegd met 2023-24
A. Algemene Dekkingsmiddelen	2023-03	Van Buren	Reserves en voorzieningen: 1. Beoordeel reserves en voorzieningen integraal op nut, noodzaak en voldoen aan wet- en regelgeving, waaronder de eigen beleidsnota. Kijk daarbij of het mogelijk is het aantal reserves en voorzieningen te verminderen door middel van het samenvoegen van posten of het via de exploitatie laten lopen van structurele lasten. 2. Verbeter het inzicht in de verschillen tussen de begroting en jaarrekening per individuele reserve. 3. Breid de toelichting in de verloopstaten van reserves en voorzieningen uit zodat deze zelfstandig leesbaar(der) zijn.	Accountantsverslag 2023, blz. 14	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025
A. Algemene Dekkingsmiddelen	2023-06	Van Buren	SiSa: 1. Investeer in een grondige analyse en verbetering van de informatiehuishouding, zodat deze volledig is afgestemd op de geldende, door het Rijk gestelde, normen en vereisten. 2. Investeer in trainingen voor medewerkers die betrokken zijn bij de uitvoering van een regeling en het verantwoordingsproces. Zorg ervoordat zij goed op de hoogte zijn van de geldende normen en procedures. 3. Implementeer interne controlemechanismen om ervoor te zorgen dat de juistheid en rechtmatigheid van bestedingen nauwlettend worden gevolgd. Van belang daarbij is mogelijke risico's proactief te identificeren en hierop in te spelen.	Accountantsverslag 2023, blz. 21	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025

Programma	Nummer	Portefeuillehouder	Aanbeveling	Bron aanbeveling	Voortgang/afdoening (behandelde of nog te behandelen datum)
A. Algemene Dekkingsmiddelen	2023-14	Van Buren	Volledigheid inkoopcontractenregister: Wij achten het van belang dat de contractregistratie bij de livegang van AFIS volledig is zodat bestellingen via AFIS kunnen plaatsvinden en daarmee de koppeling tussen de inkoop- en financiële administratie gerealiseerd wordt.	Accountantsverslag 2023, blz. 32	Afdoeningsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025
A. Algemene Dekkingsmiddelen	2023-19	Van Buren	SiSa: 1. Inzichtelijk te maken welke (financiële) risico's de gemeente loopt. 2. Inzichtelijk te maken wie voor welke uitkering administratief en uitvoerend verantwoordelijk zijn zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. 3. Verbeteringen doorvoeren in de administratieve hygiëne op basis van de voorwaarden van de uitkering.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 8	Samengevoegd met 2023-06
B. Bestuur en Organisatie	2021-01	Van Buren	Meting van geleverde prestaties vereist betere uitvoering en vastlegging	Accountantsverslag 2021, blz. 15	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 12 september 2024 Samengevoegd met 2023-13
B. Bestuur en Organisatie	2021-05	Scholtes	Afbouw Datacenter 1 (DC1) loopt en kan nog niet volledig worden afgerond	Accountantsverslag 2021, blz. 26	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 december 2024
B. Bestuur en Organisatie	2021-08	Van Buren	Subsidies onrechtmatig verleend door niet tijdig ingediende subsidieaanvragen in behandeling te nemen	Accountantsverslag 2021, blz. 7	Afdoeningsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 8 mei 2025
B. Bestuur en Organisatie	2022-01	Scholtes	Aanbevelingen autorisatiebeheer blijven actueel, onvoldoende aandacht voor conflicten in functiescheiding	Accountantsverslag 2022 blz. 31	Samengevoegd met 2023-12
B. Bestuur en Organisatie	2022-02	Van Buren	Interpretatieruimte ten aanzien van de normen die zijn opgenomen in de regelgeving	Accountantsverslag 2022, blz. 7	Afdoeningsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 12 september 2024
B. Bestuur en Organisatie	2022-10	Burgemeester	Periodiek de gemeentelijke processen en systemen te evalueren op kwetsbaarheden voor fraude	Verslag Rekeningencommissie 2022, blz. 6	Samengevoegd met 2023-08
B. Bestuur en Organisatie	2022-11	Scholtes	Business Continuity Management: 1. Een alternatief scenario uit te werken indien het wederom niet lukt om op korte termijn de vacature voor manager BCM te vervullen 2. Beleid te formuleren ten aanzien van BCM 3. De verantwoordelijkheid voor BCM breder te beleggen in het gemeentelijk managementteam (GMT) 4. BCM in te richten voor de organisatie op basis van een risicoanalyse met daarbij specifieke aandacht voor de kernprocessen 5. Ook de bestuurlijk verantwoordelijkheid voor BCM breder te beleggen in het college	Verslag Rekeningencommissie 2022, blz. 7	Samengevoegd met 2023-22

Programma	Nummer	Portefeuillehouder	Aanbeveling	Bron aanbeveling	Voortgang/afdoening (behandelde of nog te behandelen datum)
B. Bestuur en Organisatie	2022-12	Scholtes	Compliancy: 1. Inzichtelijk te maken welke resterende risico's (financieel, juridisch, reputatie) er zijn voor de gemeente en de burger bij het niet compliant zijn aan wet- en regelgeving 2. Een systeem in te richten op basis waarvan de overwegingen van het niet voldoen aan (onderdelen van) de geldende wet- en regelgeving uitlegbaar is 3. In kaart te brengen welke toekomstige wet- en regelgeving in voorbereiding is en processen in te richten om de tijdige implementatie te borgen	Verslag Rekeningencommissie 2022, blz. 8	Samengevoegd met 2023-20
B. Bestuur en Organisatie	2022-13	Scholtes	Inzicht in risico´s met betrekking tot (beheer) SaaS-toepassingen is onvoldoende: 1. Alle uitbestede diensten in beeld te krijgen en na te gaan of afspraken rondom Assurance rapporten zijn gemaakt 2. De inhoud van de verkregen Assurance rapportages jaarlijks te beoordelen en de risico's voor continuïteit, informatiebeveiliging en privacy te identificeren en benodigde acties te formuleren en uit te voeren 3. Organisatorisch te zorgen voor centraal inzicht op de risico's rondom continuïteit, informatiebeveiliging en privacy ten aanzien van uitbestede diensten, waaronder SaaS-oplossingen	Verslag Rekeningencommissie 2022, blz. 9	Samengevoegd met 2023-21
B. Bestuur en Organisatie	2022-14	Van Buren	Bij het opstellen van het jaarverslag expliciet aandacht te geven aan de leesbaarheid voor de doelgroep	Verslag Rekeningencommissie 2022, blz. 13	Afdoeningsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 27 maart 2025
B. Bestuur en Organisatie	2023-05	Van Buren	Rechtmatigheidsverantwoording: 1. Overweeg een andere aanpak van de spendanalyse, voer deze periodiek uit en zorg voor de benodigde kennis van het aanbestedingsrecht in het proces. 2. Laat de planning en uitvoering van de onderzoeken naar het voorwaardencriterium aansluiten op de P&C-cyclus zodat uitkomsten tijdig beschikbaar komen voor evaluatie en opname in de rechtmatigheidsverantwoording.	Accountantsverslag 2023, blz. 19	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025
B. Bestuur en Organisatie	2023-08	Burgemeester	Beheersing van frauderisico's: 1. Geef prioriteit aan het implementeren van beheersingsmaatregelen gericht op het voorkomen van fraude en corruptie. 2. Richt gestructureerde periodieke controle in om vast te stellen of sprake is geweest van mogelijke fraude ofwel om uit te sluiten dat mogelijke fraudes hebben plaatsgevonden.	Accountantsverslag 2023, blz. 24	Voortgangsbrief in de Commissie Algemene Zaken van 5 juni 2025
B. Bestuur en Organisatie	2023-10	Scholtes	Voldoen aan wet- en regelgeving in het I-domein: Wij adviseren u de voortgang de BIO, AVG, Wpg, Woo in 2024 te blijven volgen.	Accountantsverslag 2023, blz. 28	Afdoeningsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 december 2024

Programma	Nummer	Portefeuillehouder	Aanbeveling	Bron aanbeveling	Voortgang/afdoening (behandelde of nog te behandelen datum)
B. Bestuur en Organisatie	2023-11	Scholtes	Assurance-rapportages uitbestede diensten (SaaS-applicaties): Maak gemeentebreed (centraal) inzichtelijk bij welke applicaties de assurance-rapportages er niet zijn en bij welke applicaties deze er wel zijn. De rapportages die er wel zijn dienen jaarlijks te worden beoordeeld door de gemeente, voor rapportages die er niet zijn dienen deze alsnog te worden verkregen.	Accountantsverslag 2023, blz. 31	Samengevoegd met 2023-11
B. Bestuur en Organisatie	2023-12	Scholtes	Autorisatiebeheer van applicaties in scope jaarrekeningcontrole: Wij vragen er aandacht voor dat: 1. De periodieke controle in 2024 in lijn met de BIO wordt uitgevoerd, dat is (minimaal) twee keer per jaar. 2. De periodieke controle van uitgegeven speciale rechten, eveneens in lijn met de BIO, per kwartaal wordt uitgevoerd. 3. De monitoring op ongewenste functievermenging inlijn met de BIO wordt uitgevoerd.	Accountantsverslag 2023, blz. 31	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 december 2024
B. Bestuur en Organisatie	2023-13	Van Buren	Vaststellen van de geleverde prestaties bij inkoopfacturen: Onderzoek of het mogelijk is centrale monitoring in te richten voor de controle op het toereikend onderbouwen van de levering van prestaties in de financiële administratie (AFIS) en of daarbij een relatie kan worden gelegd tussen contract-afspraken, de daaruit voortvloeiende opdrachten en de daadwerkelijke prestatie.	Accountantsverslag 2023, blz. 33	Afdoeningsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025
B. Bestuur en Organisatie	2023-15	Van Buren	Afdoening aanbevelingen Rekeningencommissie en ACAM: Besteed voldoende aandacht in de raad (en raadscommissies) aan opvolging van aanbevelingen. Enerzijds door, waar nodig, inhoudelijk het gesprek te voeren over de opvolging in raadscommissies, en anderzijds door bij besluitvorming met betrekking tot het jaarverslag en opvolging aanbevelingen Rekeningencommissie alert te zijn op aanbevelingen die niet worden overgenomen door het college.	Accountantsverslag 2023, blz. 34	Afdoeningsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 27 maart 2025
B. Bestuur en Organisatie	2023-16	Van Buren	Steviger in te zetten op een cultuur- en gedragsverandering ten aanzien van eigenaarschap binnen de gehele organisatie gericht op de verbinding tussen administratieve plichten en inhoudelijke aspecten.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 4	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 juni 2025
B. Bestuur en Organisatie	2023-17	Van Buren	Rechtmatigheidsverantwoording: 1. De informatiehuishouding zo in te richten dat het management in control komt ten aanzien van informatie over alle relevante voorwaarden. En deze informatie tijdig beschikbaar komt. 2. Gedurende het jaar de voortgang van het periodieke onderzoek naar de rechtmatigheid van de inkopen (de spendanalyse) te volgen om zo tijdig bij te kunnen sturen.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 5	Samengevoegd met 2023-05

Programma	Nummer	Portefeuillehouder	Aanbeveling	Bron aanbeveling	Voortgang/afdoening (behandelde of nog te behandelen datum)
B. Bestuur en Organisatie	2023-18	Van Buren	Inkopen: 1. Het AFIS-pakket volledig te implementeren ter verbetering van het inkoop- en aanbestedingsproces. 2. Ook voor het verslagjaar 2024 inzicht te hebben in alle contracten. 3. Andere maatregelen te beschouwen die mogelijk een langjarig positief effect kunnen hebben op de beheersing van het inkoop- en aanbestedingsproces. Wij stellen ons voor dat hier een directe relatie ligt met de cultuur- en gedragsaspecten zoals opgenomen in de aanbeveling gedaan bij hoofdstuk III.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 6, 7.	Samengevoegd met 2023-13
B. Bestuur en Organisatie	2023-20	Scholtes	Compliancy en beheersing in het I-domein: 1. De overweging van het bewust niet voldoen aan onderdelen van de geldende wet- en regelgeving systematisch vast te leggen, zodat deze inzichtelijk en uitlegbaar zijn. 2. Over te gaan tot daadwerkelijke implementatie van ontbrekende beheersmaatregelen en de periodieke toetsing op opzet, bestaan en werking van relevante beheersmaatregelen te borgen (BIO). 3. In kaart te brengen welke toekomstige wet- en regelgeving wordt doorgevoerd en processen in te richten om de toekomstige wet- en regelgeving te implementeren.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 9	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 december 2024
B. Bestuur en Organisatie	2023-21	Scholtes	Nog onvoldoende voortgang in het inzicht in de risico's met betrekking tot (beheer) SaaS toepassingen: 1. Alle uitbestede diensten in beeld te krijgen en na te gaan of afspraken rondom assurance rapporten zijn gemaakt. 2. De inhoud van de verkregen assurance rapportages jaarlijks te beoordelen en de risico's voor continuïteit, informatiebeveiliging en privacy te identificeren en benodigde acties te formuleren en uit te voeren. 3. Organisatorisch te zorgen voor centraal inzicht op de risico's rondom continuïteit, informatiebeveiliging en privacy ten aanzien van uitbestede diensten, waaronder SaaS-oplossingen. 4. Het college een concreet plan te laten opstellen waarin het tijdspad opvolging aanbevelingen en tussentijdse rapportage over de voortgang worden vastgelegd.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 10	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 december 2024
B. Bestuur en Organisatie	2023-22	Scholtes	Business continuity management moet meer aandacht krijgen: 1. Beleid ten aanzien van BCM in 2024 verder te concretiseren. 2. De verantwoordelijkheid voor BCM breder te beleggen in het managementteam vanuit de coördinatie bedrijfsvoering. 3. De impact van potentiële risico's te bepalen (business impact analyses) en vanuit de vastgestelde kernprocessen BCM in te richten voor de organisatie.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 11	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 december 2024

Programma	Nummer	Portefeuillehouder	Aanbeveling	Bron aanbeveling	Voortgang/afdoening (behandelde of nog te behandelen datum)
B. Bestuur en Organisatie	2023-23	Burgemeester	Fraude: 1. Zorg te dragen voor de implementatie van de genoemde beheersingsmaatregelen 2. Audits uit te voeren die gericht zijn op de implementatie en werking van de fraudebeheersingsmaatregelen zoals opgenomen in Fully in Control. 3. In kaart te brengen welke detectieve maatregelen er al zijn en onderzoek welke aanvullend mogelijk zijn.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 12	Samengevoegd met 2023-08
B. Bestuur en Organisatie	2023-24	Van Buren	Kwaliteit van de P&C producten: 1. De mogelijkheden te onderzoeken om tot een beter ramingsproces binnen de P&C cyclus te komen. 2. De afwijkingen tussen de initieel vastgestelde begroting, de voorjaarsnota, de wijzigen zoals opgenomen in de begroting van het volgende boekjaar, de najaarsnota en de realisatie in het jaarverslag navolgbaar toe te lichten. 3. De reserves inhoudelijk beter toe te lichten en daarbij ook per reserve een relatie te leggen tussen begroting en realisatie.	Verslag Rekeningencommissie 2023, blz. 13	Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 27 maart 2025

Voortgang opvolging aanbevelingen Rekenkamer

Programma	Rapport Rekenkamer	Datum rapport	Aanbeveling	Voortgang/afdoening	(Verwachte) datum afdoening
1. Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	Behoud betaalbare huurwoningen	21-9-2023	1. Zorg dat gemaakte afspraken niet meer uit beeld verdwijnen 2. Beleg verantwoordelijkheden voor toezicht op naleving 3. Maak een toezichtstrategie en stem capaciteit hierop af	In behandeling: Plan van aanpak besproken in de Commissie Woningbouw en Volkshuisvesting op 04-09-2024	Nader te bepalen
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	Toegankelijkheid van openbare toiletten	24-6-2020	2. Waarborg een minimumniveau	In behandeling: raadsinformatiebrief 20 maart 2024	31-12-2025
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	Gemeentelijke rioolwatertaken	15-4-2021	1. Herijk de samenwerking en wees voorbereid op een eventuele aanpassing of ontbinding van de constructie 2. Breng scherpte in de bestuurlijke aansturing 3. Evalueer regelmatig de samenwerking en de gemaakte afspraken en informeer de raad hierover 4. Houd rekening met externe ontwikkelingen die invloed hebben op de inrichting 5. Behoud kennis over de inrichting bij de gemeente 6. Breng de huidige inrichting helder in kaart	In behandeling	31-12-2026
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	Publieksonderzoek 2020 – Groen in de stad	29-9-2021	5. Ga na of groen op de goede manier opgenomen wordt in opdrachten en besluitvorming, denk hierbij aan voldoende groen, goede kwaliteit (zoals biodiversiteit, beheer en onderhoud). 6. Ga na of ambities en financiële middelen voor aanleg en beheer van groen met elkaar in evenwicht zijn.	Raadsinformatiebrief 16 november 2023; Afgedaan	31-12-2024
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	Opvolgingsonderzoek: Beheer en onderhoud bruggen	25-5-2023	Plan van aanpak maken naar aanleiding van Opvolgingsonderzoek: Beheer en onderhoud bruggen	In behandeling	Nader te bepalen na plan van aanpak in 2025
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	Grof afval	23-10-2024	1. Neem de raad mee in de keuzen van het nieuwe grof-afvalbeleid 2. Stuur op beleidsrealisatie en verbeter de verantwoording 3. Creëer voldoende draagvlak en daadkracht binnen de organisatie 4. Stimuleer gewenst gedrag van Amsterdammers	In behandeling	Nader te bepalen na plan van aanpak in 2025
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	Sport- en speelplekken in de openbare ruimte	6-11-2024	1. Breng de financiën in balans met ambities voor onderhoudsniveau en areaal 2. Verbeter de interne informatiehuishouding 3. Verbeter de kwaliteit van rapportages richting de raad en bewoners	In behandeling	Nader te bepalen na plan van aanpak in 2025
6. Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	Preventieve jeugdhulp in Amsterdam	6-7-2023	4. Geef op inhoud en meer integraal richting aan het preventieve jeugdveld	Plan van aanpak bij bestuurlijke reactie op Rekenkamerrapport Raadsvoordracht 19 november 2023: Afgedaan	1-7-2024

Programma	Rapport Rekenkamer	Datum rapport	Aanbeveling	Voortgang/afdoening	(Verwachte) datum afdoening
6. Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	Indicatoren discriminatie	13-7-2023	1. Verken manieren om aanvullende informatie te verstrekken 2. Werk meer systematisch en zorgvuldig rondom indicatoren 3. Hou meer rekening met de relevantie	Plan van aanpak besproken in Raad van 20 december 2023: Afgedaan	21-5-2024
8. Veiligheid	Afhandeling meldingen openbare ruimte	2-6-2021	1. Verbeter de controlemogelijkheden 3. Verbeter de afhandeling verder	In behandeling: Raadsinformatiebrief 11 mei 2023	25-6-2025
B. Bestuur en Organisatie	Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam	18-2-2022	1. Beschouw openbaarheid als een vanzelfsprekendheid	Afgedaan: Raadsinformatiebrief 24 oktober 2024	31-12-2024
B. Bestuur en Organisatie	Participatieparagraaf	24-11-2022	1. Gebruik de participatieparagraaf 2. Ga na hoe participatie in de praktijk wordt opgezet 3. Pas de opzet van de paragrafen aan	Afgedaan: Raadsinformatiebrief 22 oktober 2024	30-6-2024
B. Bestuur en Organisatie	Algoritmen	20-10-2023	1. Bevorder toepassing van het beheerskader in de praktijk 2. Verbeter de omgang met bias 3. Wees opener en transparanter over het gebruik van algoritmen 4. Blijf het beheerskader ontwikkelen met inachtneming van nieuwe kennis 5. Breng de privacybescherming van burgers bij algoritmen op orde	In behandeling: Plan van aanpak besproken in Raad op 26 juni 2024: Voortgangsbrief in de Commissie Financiën, Kunst en Diversiteit van 5 december 2024	De uitvoering vindt plaats tot en met 2026 (één actiepunt loopt tot begin 2027).
B. Bestuur en Organisatie	Voorspellende waarde van de begroting	8-10-2024	1. Zorg voor structurele borging van verbeteringen in het begrotingsproces 2. Bied de gemeenteraad beter inzicht in verschillen tussen begroting en realisatie en oorzaken daarvan	In behandeling	Nader te bepalen na plan van aanpak in 2025
B. Bestuur en Organisatie	Toegankelijkheid van stemlokalen	10-10-2024	1. Creëer een realistischer beeld van toegankelijkheid 2. Verbeter de toegankelijkheid van stemlocaties 3. Geef betere informatie over toegankelijkheid	In behandeling: Plan van aanpak bij bestuurlijke reactie op Rekenkamerrapport	1-3-2026

5

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

5.1 Waarderingsgrondslagen voor activa en passiva 413

5.2 Grondslagen van resultaatbepaling 417

5

5.1 Waarderingsgrondslagen voor activa en passiva

Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

De kaders van de waarderingsgrondslagen zijn bepaald in het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV), de Financiële verordening Amsterdam 2024 en de daarop gebaseerde door de gemeenteraad vastgestelde beleidsnota's.

Waarderingsgrondslagen voor activa en passiva

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De afschrijvingsduur is maximaal de afschrijvingstermijn (gebruiksduur) van het betreffende actief bij de derde.

Als onderzoek en ontwikkeling betrekking heeft op toekomstige grondexploitaties, dan worden de kosten gedurende 5 jaar geactiveerd. Als na het 5e jaar nog geen overgang naar Bouwgronden in Exploitatie heeft plaatsgevonden, dan worden de kosten uit het eerste jaar afgeschreven. Voor de voorbereidingskosten voor grondexploitaties geldt dat de plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor voorbereidingskosten worden gemaakt bestuurlijke instemming moeten hebben.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de waarde bij eerste uitgifte. Als sprake is van transformatie van al in erfpacht uitgegeven gronden in een grondproductieproces, dan leidt de herziening van die bestaande erfpachtrechten tot een (her)nieuw(d)e gronduitgifte. In zo'n transformatieproces wijzigt daardoor de grondwaarde. Grond waarvoor de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, wordt tegen een symbolische registratiewaarde gewaardeerd.

Overige investeringen met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Investeringen met economisch nut worden slechts geactiveerd als het investeringsbedrag na aftrek van bijdragen van derden tenminste € 0,15 miljoen bedraagt.

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs – of vervaardigingsprijs. Deze investeringen worden slechts geactiveerd als het investeringsbedrag voor een enkel project of een groepering van samenhangende projecten na aftrek van bijdragen van derden tenminste € 7,5 miljoen bedraagt, behalve als het gaat om investeringen in gronden en terreinen, deze worden altijd geactiveerd. Rentekosten voor deze activa zijn niet opgenomen in de vervaardigingsprijs. Voor investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut geldt dat de afschrijvingstermijn maximaal gelijk is aan de technische levensduur en dat extra afschrijvingen op investeringen die zijn gedaan voor 2017 zijn toegestaan na voorafgaande goedkeuring door de raad.

Afschrijvingen

Investeringen worden afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. De afschrijving gebeurt op lineaire basis[1]. De afschrijving vangt aan in het jaar volgend op het jaar van ingebruikname.

1 In 2024 heeft de raad de wijziging van de financiële verordening Amsterdam 2023, in verband met onder andere toevoegen van bepalingen over activeren, waarderen en afschrijven vastgesteld. Een van de wijzigingen is afschrijving op annuïtaire basis van gebouwen. Dit wordt ingevoerd in 2025.

Gehanteerde afschrijvingstermijnen in hoofdlijnen (in jaren)

Soort Activa	Aantal jaar
ICT-hardware	5 jaar
ICT-software	5 jaar
Meubilair	10 jaar
Openbare verlichting	15 jaar
Verkeerslichteninstallaties	15 jaar
Bruggen: elektrische installaties	15 jaar
Bewegwijzering	15 jaar
Tunnels: werktuigbouwkundige installaties	25 jaar
Gebouwen	80 jaar
Onderwijsgebouwen- en sportaccommodaties	40 jaar
Sluizen	50 jaar
Aanleg beweegbare bruggen	25 jaar
Aanleg vaste bruggen	50 jaar
Aanleg oevervoorzieningen en walkades	50 jaar
Aanleg wegen, reconstructie	25 jaar
Aanleg tunnels	50 jaar

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Waar van toepassing is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Deelnemingen zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, of lagere marktwaarde als deze redelijkerwijs vast te stellen is en een duurzaam karakter heeft. Een waardedaling wordt ook hier in de vorm van een voorziening op de waardering in mindering gebracht.

Vlottende activa

Voorraden

Overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddeld betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord.

Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde. Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde als de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich voor als voorraden incourant worden.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks met de vervaardiging samenhangen (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken) en toegerekende administratie- en beheerskosten. Genomen resultaten zijn in de waardering verdisconteerd. De waarde van de bouwgronden in exploitatie is gecorrigeerd met een voorziening, die is ingesteld om (verwachte) tekorten in grondexploitaties te dekken. Dit kan bij het verwachten van toekomstige verliezen leiden tot een negatieve stand van dit onderhanden werk aangezien de verliesvoorziening verwerkt wordt als een correctiepost.

Deze wijze van presentatie wijkt af van de stellige uitspraak van de commissie BBV die zegt dat als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, die dan maximaal voor de boekwaarde van het onderhanden werk van betreffende bouwgrond in exploitatie worden gepresenteerd als een waardecorrectie op de post bouwgrond in exploitatie.
De gemeente Amsterdam volgt deze uitspraak niet. Het opknippen van de voorziening heeft als enig effect dat deze dan op twee plaatsen wordt gepresenteerd wat het inzicht in de totale waardecorrectie niet vergroot. De getroffen voorziening heeft daarnaast geen relatie met de boekwaarde, maar met te verwachten nog komende verliezen. Daarnaast is het gebruikelijk voorzieningen die dienen als waardecorrectie ook te verantwoorden bij het actief waarvoor de correctie geldt.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen als en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de opbrengsten volledig op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van vorderingen verrekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa
De uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen
Liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Posten buiten de balanstelling
Aan de actiefzijde van de balans wordt buiten de balanstelling het bedrag opgenomen waarvan het recht bestaat op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

Vaste Passiva
Eigen vermogen
Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserve en bestemmingsreserves, evenals het gerealiseerde resultaat.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen of verwachte verliezen of risico's waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten op de balansdatum. Onder voorzieningen worden ook opgenomen de van derden verkregen middelen die specifiek moeten worden besteed. Uitzondering hierop vormen de van Europese en Nederlandse overheidslichamen verkregen middelen. Deze worden gepresenteerd bij de 'Overlopende passiva overheidsmiddelen'. De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Pensioenverplichtingen zijn tegen de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatie-voorzieningen worden afgeleid uit een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Posten buiten de balanstelling
Borg- en garantstellingen
Voor leningen waarvoor de gemeente borg- of garant staat is aan de passiefzijde van de balans buiten de balanstelling het totaalbedrag per einde boekjaar opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
Alle niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

5.2 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar zijn in acht genomen als die bij het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Winsten worden opgenomen als zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Bij het opstellen van de jaarrekening doet het college van burgemeester en wethouders schattingen en veronderstellingen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. Dit gebeurt in overeenstemming met algemeen geldende beginselen als voorzichtigheid en koppeling van baten en lasten aan het juiste jaar.

Specifieke onderdelen in baten en lasten

Personeelslasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Omdat geen voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume mogen worden opgenomen wordt een beperkt deel van de personeelslasten toegerekend aan de periode waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Afschrijvingen geschieden tijdsevenredig, op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Afschrijvingen vangen aan in het jaar na in gebruik name van het actief. Over de boekwaarde per 1 januari van een actief wordt -onverschillig of dat voltooid is of niet- omslagrente berekend

Investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte worden in de balans opgenomen als deze daarvoor conform de wettelijke bepalingen in aanmerking komen en een bedrag per project of groep van samenhangende projecten van € 7,5 miljoen te boven gaan. Beneden deze grens worden deze als lasten verwerkt in het boekjaar en daardoor ten laste van het resultaat gebracht.

Dividenduitkeringen van deelnemingen worden als bate genomen in het jaar waarin het dividend betaalbaar is gesteld. De betaalbaarstelling heeft gewoonlijk betrekking op het dividend over het voorgaande jaar.

Positieve resultaten van de actieve grondexploitaties worden als voldoende zekerheid over realisatie bestaat afgeroomd en verantwoord als baten, maar daarna direct ten gunste van de reserve Vereveningsfonds gebracht. Deze baten maken door de directe toevoeging aan de reserve effectief gezien geen onderdeel uit van het resultaat. Definitieve afrekening van winsten of tekorten vindt plaats bij planafsluiting. Tekorten worden dan ten laste van de daarvoor getroffen voorziening gebracht, winsten komen ook dan direct ten gunste van de reserve Vereveningsfonds.

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is als bate opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling.

Vooruit ontvangen afkoopsommen bij in erfpacht uitgegeven gronden worden ten gunste van de reserve afkoopsommen gebracht ter financiering van de grondwaarde van die in erfpacht uitgegeven gronden. Dat betekent dat deze in eerste instantie wel als baten worden verantwoord, maar door de toevoeging aan de reserve geen onderdeel uitmaken van het resultaat.

Parkeeropbrengsten worden op basis van het kasstelsel verantwoord.

Bij het opstellen van de programmarekening heeft eliminatie van de onderlinge leveringen tussen gemeentelijke onderdelen plaatsgevonden.

6

Financiële overzichten en de rechtmatigheidsverantwoording 2024

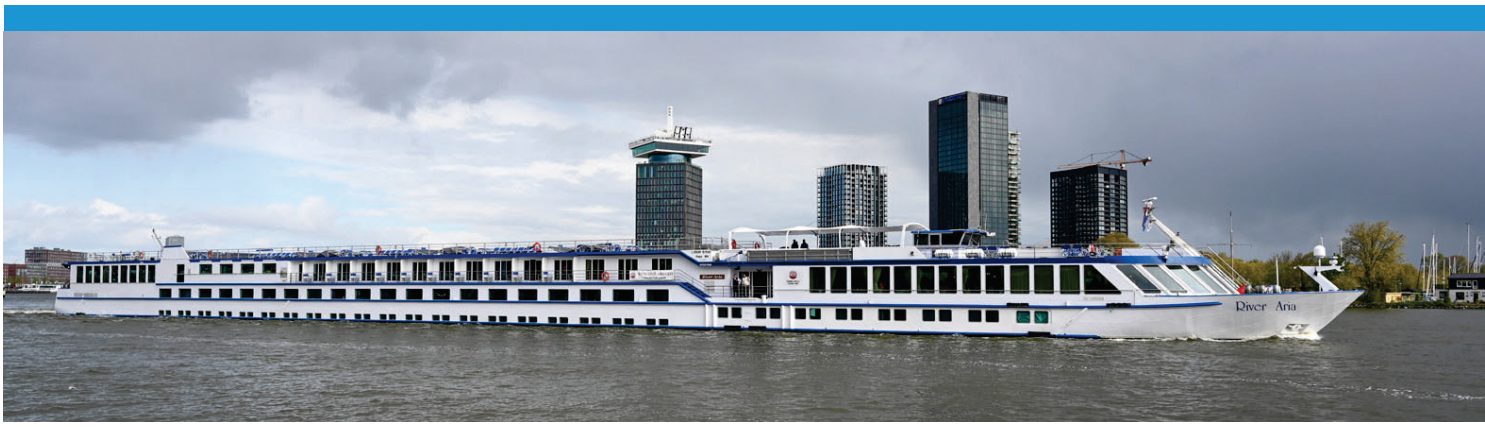

6

Financiële overzichten en de rechtmatigheidsverantwoording 2024

6.1	Overzicht baten en lasten per programma	421
6.2	Overzicht baten en lasten per programmaonderdeel	423
6.3	Overzicht incidentele baten en lasten	432
6.4	Taakveldenrealisatie	435
6.5	Doelenrealisatie	439
6.6	Brugstaat	447
6.7	Rechtmatigheidsverantwoording 2024	456

6.1 Overzicht baten en lasten per programma

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Baten (exclusief mutaties reserves)					
Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	865,9	931,6	758,6	1.075,6	317,0
Programma 2 Openbare ruimte, Water, Groen en Vervoer	613,0	611,0	637,2	645,3	8,1
Programma 3 Economie, kunst, cultuur en erfgoed	24,8	24,6	26,8	26,9	0,1
Programma 4 Sport	30,4	17,2	30,0	34,5	4,5
Programma 5 Onderwijs	61,8	57,3	65,8	61,3	-4,4
Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	157,2	89,0	124,5	133,8	9,3
Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding	779,4	706,3	900,6	923,3	22,6
Programma 8 Veiligheid	20,1	29,6	33,9	38,4	4,5
Programma B Bestuur en Organisatie (excl. Overhead)	45,0	45,4	50,8	54,5	3,7
Programma A Algemene dekkingsmidd. (excl. overige posten)	3.910,5	3.951,6	4.125,8	4.099,1	-26,7
Overige posten					
▪ heffing Vennootschapsbelasting	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
▪ bedrag onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overhead	11,2	11,1	12,6	11,7	-0,9
Totaal Baten	**6.519,3**	**6.474,8**	**6.766,7**	**7.104,5**	**337,8**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	811,1	923,2	756,4	981,0	224,7
Programma 2 Openbare ruimte, Water, Groen en Vervoer	1.179,3	1.266,8	1.293,5	1.310,4	16,9
Programma 3 Economie, kunst, cultuur en erfgoed	243,7	247,9	266,5	262,7	-3,8
Programma 4 Sport	96,0	85,6	98,5	101,8	3,3
Programma 5 Onderwijs	301,2	325,1	327,0	325,0	-2,1
Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	1.252,0	1.288,3	1.350,3	1.342,7	-7,7
Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding	1.231,3	1.142,9	1.326,3	1.287,2	-39,1
Programma 8 Veiligheid	251,2	290,0	295,5	296,7	1,2
Programma B Bestuur en Organisatie (excl. Overhead)	172,8	167,0	205,8	218,4	12,7
Programma A Algemene dekkingsmidd. (excl. overige posten)	180,1	114,4	76,5	138,2	61,7
Overige posten					
▪ heffing Vennootschapsbelasting	-3,4	1,9	1,9	-1,7	-3,6
▪ bedrag onvoorzien	2,8	2,0	3,0	1,0	-2,0
Overhead	678,2	630,7	716,2	726,3	10,1
Totaal lasten	**6.396,3**	**6.485,8**	**6.717,4**	**6.989,7**	**272,3**
Reserveringen in programma's en overige					
Onttrekkingen aan reserves	1.593,6	581,5	861,7	999,7	138,0
Toevoegingen aan reserves	1.594,4	570,5	818,0	1.121,1	303,1
Saldo mutaties reserves	-0,9	11,0	43,7	-121,4	-165,0
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	**122,1**	**0,0**	**93,0**	**-6,5**	**-99,5**

6.2 Overzicht baten en lasten per programmaonderdeel

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid					
1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling					
Baten	1,5	0,0	0,0	3,7	3,7
Lasten	19,2	17,9	18,9	22,1	3,1
Saldo Baten en Lasten	**-17,7**	**-17,9**	**-18,9**	**-18,4**	**0,6**
Onttrekking	7,1	2,4	6,8	5,7	-1,1
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**7,1**	**2,4**	**6,8**	**5,7**	**-1,1**
Totaal 1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	**-10,7**	**-15,5**	**-12,1**	**-12,7**	**-0,6**
1.2 Grond					
Baten	401,3	505,0	308,1	472,0	164,0
Lasten	423,6	526,2	362,2	410,4	48,2
Saldo Baten en Lasten	**-22,3**	**-21,2**	**-54,1**	**61,7**	**115,8**
Onttrekking	431,0	139,4	125,3	112,8	-12,6
Toevoeging	349,4	117,8	72,5	176,2	103,7
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**81,6**	**21,6**	**52,9**	**-63,4**	**-116,3**
Totaal 1.2 Grond	**59,4**	**0,5**	**-1,2**	**-1,8**	**-0,5**
1.3 Erfpacht					
Baten	263,4	246,5	256,3	419,5	163,2
Lasten	50,5	55,4	52,8	234,1	181,3
Saldo Baten en Lasten	**212,9**	**191,1**	**203,5**	**185,4**	**-18,1**
Onttrekking	337,7	50,7	101,0	165,3	64,3
Toevoeging	240,6	124,9	346,2	393,2	47,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**97,1**	**-74,2**	**-245,1**	**-227,9**	**17,3**
Totaal 1.3 Erfpacht	**310,0**	**116,9**	**-41,6**	**-42,4**	**-0,8**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
1.4 Bouwen en Wonen					
Baten	94,3	88,7	84,6	66,5	-18,1
Lasten	185,7	180,9	179,1	176,2	-2,9
Saldo Baten en Lasten	**-91,5**	**-92,3**	**-94,4**	**-109,7**	**-15,3**
Onttrekking	30,6	22,2	21,3	15,1	-6,2
Toevoeging	0,0	0,0	0,6	0,6	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**30,6**	**22,2**	**20,7**	**14,5**	**-6,2**
Totaal 1.4 Bouwen en Wonen	**-60,9**	**-70,1**	**-73,7**	**-95,2**	**-21,5**
1.5 Vastgoed					
Baten	79,1	77,5	78,7	83,3	4,6
Lasten	64,5	56,4	58,4	64,6	6,2
Saldo Baten en Lasten	**14,6**	**21,1**	**20,3**	**18,7**	**-1,6**
Onttrekking	1,0	3,7	3,7	3,7	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	2,7	2,7	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,0**	**3,7**	**1,0**	**1,0**	**0,0**
Totaal 1.5 Vastgoed	**15,6**	**24,9**	**21,4**	**19,8**	**-1,6**
1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer					
Baten	17,2	4,9	21,3	20,7	-0,6
Lasten	57,8	77,1	75,4	63,5	-11,9
Saldo Baten en Lasten	**-40,6**	**-72,2**	**-54,1**	**-42,8**	**11,4**
Onttrekking	15,9	49,3	30,0	19,6	-10,3
Toevoeging	1,7	1,7	1,7	2,1	0,4
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**14,2**	**47,6**	**28,2**	**17,5**	**-10,7**
Totaal 1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	**-26,4**	**-24,6**	**-25,9**	**-25,2**	**0,6**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
1.7 Begraafplaatsen en Crematoria					
Baten	9,2	9,0	9,5	9,7	0,2
Lasten	9,7	9,4	9,6	10,2	0,6
Saldo Baten en Lasten	**-0,5**	**-0,4**	**-0,0**	**-0,5**	**-0,4**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 1.7 Begraafplaatsen en Crematoria	**-0,5**	**-0,4**	**-0,0**	**-0,5**	**-0,4**
Totaal Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	**286,5**	**31,7**	**-133,2**	**-157,9**	**-24,8**
Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer					
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren					
Baten	68,1	56,6	59,5	72,8	13,3
Lasten	226,9	238,4	217,8	246,9	29,1
Saldo Baten en Lasten	**-158,8**	**-181,7**	**-158,3**	**-174,0**	**-15,8**
Onttrekking	91,1	14,0	19,6	13,6	-6,0
Toevoeging	423,7	132,5	139,1	132,1	-7,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-332,6**	**-118,5**	**-119,5**	**-118,5**	**1,0**
Totaal 2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	**-491,4**	**-300,2**	**-277,8**	**-292,5**	**-14,7**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
2.2 Openbaar Vervoer					
Baten	25,0	33,1	33,4	21,9	-11,5
Lasten	70,8	93,7	86,1	68,8	-17,3
Saldo Baten en Lasten	**-45,7**	**-60,6**	**-52,6**	**-46,9**	**5,8**
Onttrekking	0,1	1,0	0,2	0,6	0,4
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,1**	**1,0**	**0,2**	**0,6**	**0,4**
Totaal 2.2 Openbaar Vervoer	**-45,6**	**-59,6**	**-52,5**	**-46,3**	**6,2**
2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte					
Baten	209,0	211,5	215,2	215,0	-0,2
Lasten	222,6	243,8	292,6	291,1	-1,5
Saldo Baten en Lasten	**-13,6**	**-32,3**	**-77,4**	**-76,1**	**1,3**
Onttrekking	0,0	2,9	43,6	46,8	3,3
Toevoeging	12,3	0,0	0,0	3,3	3,3
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-12,3**	**2,9**	**43,6**	**43,6**	**-0,0**
Totaal 2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	**-25,9**	**-29,4**	**-33,8**	**-32,5**	**1,3**
2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte					
Baten	45,9	36,1	44,8	50,9	6,0
Lasten	275,7	279,8	277,1	292,1	15,0
Saldo Baten en Lasten	**-229,7**	**-243,7**	**-232,3**	**-241,2**	**-8,9**
Onttrekking	92,6	82,0	94,1	95,3	1,2
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**92,6**	**82,0**	**94,1**	**95,3**	**1,2**
Totaal 2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	**-137,1**	**-161,7**	**-138,2**	**-145,9**	**-7,7**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
2.5 Water					
Baten	3,7	4,5	5,5	6,2	0,7
Lasten	53,4	56,1	58,3	60,0	1,7
Saldo Baten en Lasten	**-49,7**	**-51,6**	**-52,8**	**-53,8**	**-1,0**
Onttrekking	24,4	24,7	24,2	25,2	1,0
Toevoeging	0,0	0,4	1,0	1,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**24,4**	**24,3**	**23,2**	**24,2**	**1,0**
Totaal 2.5 Water	**-25,3**	**-27,4**	**-29,6**	**-29,6**	**0,0**
2.6 Groen en Dierenwelzijn					
Baten	4,3	3,2	3,7	4,4	0,7
Lasten	99,3	103,4	112,5	112,6	0,1
Saldo Baten en Lasten	**-94,9**	**-100,2**	**-108,8**	**-108,3**	**0,5**
Onttrekking	26,0	30,4	32,1	31,1	-1,0
Toevoeging	1,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**25,0**	**30,4**	**32,1**	**31,0**	**-1,2**
Totaal 2.6 Groen en Dierenwelzijn	**-70,0**	**-69,8**	**-76,7**	**-77,3**	**-0,6**
2.7 Riool en Drinkwater					
Baten	257,0	266,0	275,0	274,1	-0,9
Lasten	230,7	251,7	249,0	238,8	-10,2
Saldo Baten en Lasten	**26,3**	**14,3**	**26,0**	**35,3**	**9,3**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	17,2	4,5	16,2	24,9	8,6
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-17,2**	**-4,5**	**-16,2**	**-24,9**	**-8,6**
Totaal 2.7 Riool en Drinkwater	**9,1**	**9,9**	**9,7**	**10,4**	**0,7**
Totaal Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	**-786,2**	**-638,3**	**-598,8**	**-613,8**	**-15,0**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed					
3.1 Economie en Innovatie					
Baten	23,3	22,5	25,0	24,1	-0,9
Lasten	68,7	58,3	75,4	72,5	-2,9
Saldo Baten en Lasten	**-45,4**	**-35,8**	**-50,5**	**-48,5**	**2,0**
Onttrekking	21,5	11,1	17,7	14,9	-2,8
Toevoeging	4,5	3,2	3,6	4,2	0,6
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**17,1**	**7,9**	**14,2**	**10,7**	**-3,4**
Totaal 3.1 Economie en Innovatie	**-28,3**	**-27,9**	**-36,3**	**-37,8**	**-1,4**
3.2 Kunst en Cultuur					
Baten	1,4	2,0	1,7	2,8	1,1
Lasten	171,2	186,3	187,1	185,8	-1,3
Saldo Baten en Lasten	**-169,8**	**-184,3**	**-185,5**	**-183,0**	**2,5**
Onttrekking	2,7	4,1	5,2	4,8	-0,4
Toevoeging	1,8	0,0	2,0	2,3	0,3
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,9**	**4,1**	**3,2**	**2,5**	**-0,7**
Totaal 3.2 Kunst en Cultuur	**-168,9**	**-180,1**	**-182,2**	**-180,5**	**1,7**
3.3 Erfgoed					
Baten	0,1	0,2	0,2	0,1	-0,1
Lasten	3,8	3,3	4,0	4,4	0,4
Saldo Baten en Lasten	**-3,7**	**-3,2**	**-3,8**	**-4,3**	**-0,5**
Onttrekking	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,4**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 3.3 Erfgoed	**-3,3**	**-3,2**	**-3,8**	**-4,3**	**-0,5**
Totaal Programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	**-200,5**	**-211,2**	**-222,4**	**-222,6**	**-0,2**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Programma 4 Sport					
4.1 Sport					
Baten	30,4	17,2	30,0	34,5	4,5
Lasten	96,0	85,6	98,5	101,8	3,3
Saldo Baten en Lasten	**-65,5**	**-68,4**	**-68,6**	**-67,3**	**1,3**
Onttrekking	1,2	1,4	1,7	1,3	-0,5
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,2**	**1,4**	**1,7**	**1,3**	**-0,5**
Totaal 4.1 Sport	**-64,4**	**-67,0**	**-66,8**	**-66,0**	**0,8**
Totaal Programma 4 Sport	**-64,4**	**-67,0**	**-66,8**	**-66,0**	**0,8**
Programma 5 Onderwijs					
5.1 Onderwijs					
Baten	61,8	57,3	65,8	61,3	-4,4
Lasten	301,2	325,1	327,0	325,0	-2,1
Saldo Baten en Lasten	**-239,5**	**-267,8**	**-261,3**	**-263,7**	**-2,4**
Onttrekking	2,5	4,8	6,6	5,6	-1,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,5**	**4,8**	**6,6**	**5,6**	**-1,0**
Totaal 5.1 Onderwijs	**-237,0**	**-262,9**	**-254,6**	**-258,0**	**-3,4**
Totaal Programma 5 Onderwijs	**-237,0**	**-262,9**	**-254,6**	**-258,0**	**-3,4**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit					
6.1 Basisvoorzieningen					
Baten	95,4	68,1	85,5	86,5	1,0
Lasten	290,1	285,5	303,8	306,2	2,4
Saldo Baten en Lasten	**-194,7**	**-217,4**	**-218,3**	**-219,7**	**-1,4**
Onttrekking	4,9	7,0	6,0	5,4	-0,6
Toevoeging	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**4,0**	**7,0**	**6,0**	**5,4**	**-0,6**
Totaal 6.1 Basisvoorzieningen	**-190,8**	**-210,4**	**-212,3**	**-214,3**	**-2,0**
6.2 Wijkteams					
Baten	1,1	0,9	1,0	1,0	0,0
Lasten	120,1	124,0	125,8	126,5	0,8
Saldo Baten en Lasten	**-119,1**	**-123,1**	**-124,8**	**-125,5**	**-0,7**
Onttrekking	1,4	1,6	1,6	1,6	0,0
Toevoeging	3,3	3,3	4,9	4,9	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-2,0**	**-1,8**	**-3,4**	**-3,4**	**0,0**
Totaal 6.2 Wijkteams	**-121,0**	**-124,8**	**-128,2**	**-128,9**	**-0,7**
6.3 Individuele Voorzieningen					
Baten	60,7	20,0	38,0	46,2	8,2
Lasten	832,4	868,4	910,6	899,7	-10,9
Saldo Baten en Lasten	**-771,7**	**-848,3**	**-872,6**	**-853,5**	**19,1**
Onttrekking	24,1	17,7	21,5	15,0	-6,5
Toevoeging	27,9	5,6	9,0	9,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-3,8**	**12,1**	**12,5**	**6,0**	**-6,5**
Totaal 6.3 Individuele Voorzieningen	**-775,4**	**-836,2**	**-860,1**	**-847,5**	**12,6**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
6.4 Diversiteit					
Baten	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Lasten	9,4	10,5	10,1	10,2	0,1
Saldo Baten en Lasten	**-9,4**	**-10,5**	**-10,1**	**-10,2**	**-0,0**
Onttrekking	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,5**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 6.4 Diversiteit	**-8,9**	**-10,5**	**-10,1**	**-10,2**	**-0,0**
Totaal Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	**-1.096,1**	**-1.182,0**	**-1.210,7**	**-1.200,9**	**9,8**
Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding					
7.1 Inkomensregelingen					
Baten	731,2	663,8	724,8	725,2	0,4
Lasten	763,1	741,0	776,5	760,5	-16,0
Saldo Baten en Lasten	**-31,9**	**-77,3**	**-51,7**	**-35,2**	**16,4**
Onttrekking	33,0	18,8	58,4	54,6	-3,8
Toevoeging	41,5	1,3	29,8	42,8	13,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-8,5**	**17,5**	**28,6**	**11,8**	**-16,8**
Totaal 7.1 Inkomensregelingen	**-40,4**	**-59,7**	**-23,1**	**-23,5**	**-0,4**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
7.2 Werk, Participatie en Inburgering					
Baten	22,7	25,2	42,2	29,4	-12,7
Lasten	239,0	256,5	278,9	254,4	-24,4
Saldo Baten en Lasten	**-216,3**	**-231,2**	**-236,7**	**-225,0**	**11,7**
Onttrekking	3,4	8,6	11,5	8,1	-3,4
Toevoeging	0,0	-1,3	22,7	22,7	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**3,4**	**9,9**	**-11,2**	**-14,6**	**-3,4**
Totaal 7.2 Werk, Participatie en Inburgering	**-212,9**	**-221,3**	**-247,9**	**-239,6**	**8,3**
7.3 Armoede en Schuldhulp					
Baten	25,4	17,3	50,6	53,6	3,1
Lasten	229,1	145,4	187,8	188,5	0,7
Saldo Baten en Lasten	**-203,7**	**-128,1**	**-137,2**	**-134,9**	**2,3**
Onttrekking	8,6	1,3	8,7	8,3	-0,5
Toevoeging	0,1	0,2	8,2	9,4	1,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**8,5**	**1,1**	**0,5**	**-1,1**	**-1,6**
Totaal 7.3 Armoede en Schuldhulp	**-195,2**	**-127,0**	**-136,7**	**-136,0**	**0,7**
7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden					
Baten	0,0	0,0	83,1	115,0	31,9
Lasten	0,0	0,0	83,1	83,8	0,7
Saldo Baten en Lasten	**0,0**	**0,0**	**-0,0**	**31,2**	**31,2**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	8,2	8,2	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**-8,2**	**-8,2**	**-0,0**
Totaal 7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden	**0,0**	**0,0**	**-8,2**	**23,0**	**31,2**
Totaal Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding	**-448,5**	**-408,0**	**-416,0**	**-376,1**	**39,9**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Programma 8 Veiligheid					
8.1 Brandweer en Crisisbeheersing					
Baten	3,6	3,0	3,4	3,4	0,0
Lasten	89,4	96,6	97,5	97,5	0,1
Saldo Baten en Lasten	**-85,9**	**-93,6**	**-94,1**	**-94,1**	**-0,0**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 8.1 Brandweer en Crisisbeheersing	**-85,9**	**-93,6**	**-94,1**	**-94,1**	**-0,0**
8.2 Openbare Orde en Veiligheid					
Baten	16,6	26,7	30,5	35,0	4,4
Lasten	161,8	193,4	198,0	199,2	1,2
Saldo Baten en Lasten	**-145,2**	**-166,8**	**-167,5**	**-164,2**	**3,3**
Onttrekking	3,3	9,7	11,0	10,3	-0,7
Toevoeging	5,6	11,0	11,0	8,5	-2,5
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-2,4**	**-1,3**	**0,0**	**1,8**	**1,8**
Totaal 8.2 Openbare Orde en Veiligheid	**-147,6**	**-168,0**	**-167,5**	**-162,5**	**5,0**
Totaal Programma 8 Veiligheid	**-233,5**	**-261,6**	**-261,5**	**-256,6**	**5,0**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
Programma A Algemene Dekkingsmiddelen					
A.1 Lokale Heffingen					
Baten	878,1	907,3	953,4	973,9	20,4
Lasten	29,4	34,6	36,7	33,4	-3,3
Saldo Baten en Lasten	**848,8**	**872,7**	**916,7**	**940,5**	**23,7**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.1 Lokale Heffingen	**848,8**	**872,7**	**916,7**	**940,5**	**23,7**
A.2 Gemeentefonds					
Baten	2.999,2	2.959,5	3.062,8	3.013,7	-49,1
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo Baten en Lasten	**2.999,2**	**2.959,5**	**3.062,8**	**3.013,7**	**-49,1**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.2 Gemeentefonds	**2.999,2**	**2.959,5**	**3.062,8**	**3.013,7**	**-49,1**
A.3 Treasury en Deelnemingen					
Baten	32,9	84,9	98,5	99,2	0,7
Lasten	112,6	47,3	24,3	85,3	61,0
Saldo Baten en Lasten	**-79,7**	**37,5**	**74,2**	**13,9**	**-60,3**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.3 Treasury en Deelnemingen	**-79,7**	**37,5**	**74,2**	**13,9**	**-60,3**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien					
Baten	0,3	0,0	11,1	12,3	1,3
Lasten	37,6	36,3	20,3	18,7	-1,6
Saldo Baten en Lasten	**-37,3**	**-36,3**	**-9,2**	**-6,4**	**2,9**
Onttrekking	385,2	55,7	136,6	270,9	134,3
Toevoeging	458,6	154,3	125,1	259,4	134,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-73,4**	**-98,6**	**11,5**	**11,6**	**0,1**
Totaal A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	**-110,7**	**-135,0**	**2,3**	**5,2**	**2,9**
Totaal Programma A Algemene Dekkingsmiddelen	**3.657,6**	**3.734,8**	**4.056,0**	**3.973,2**	**-82,8**
Programma B Bestuur en Organisatie					
B.1 Dienstverlening					
Baten	38,5	43,7	49,2	50,0	0,8
Lasten	84,9	90,8	96,2	93,1	-3,1
Saldo Baten en Lasten	**-46,4**	**-47,1**	**-46,9**	**-43,1**	**3,9**
Onttrekking	2,6	2,6	5,0	3,1	-1,9
Toevoeging	0,0	0,2	1,5	1,5	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,6**	**2,4**	**3,5**	**1,6**	**-1,9**
Totaal B.1 Dienstverlening	**-43,7**	**-44,7**	**-43,4**	**-41,5**	**1,9**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid					
Baten	2,0	0,6	0,5	2,9	2,4
Lasten	38,5	35,3	45,0	54,5	9,5
Saldo Baten en Lasten	**-36,5**	**-34,7**	**-44,5**	**-51,5**	**-7,0**
Onttrekking	0,4	0,0	0,2	0,2	-0,0
Toevoeging	0,0	1,8	2,3	2,3	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,4**	**-1,8**	**-2,2**	**-2,2**	**-0,0**
Totaal B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid	**-36,1**	**-36,5**	**-46,7**	**-53,7**	**-7,0**
B.3 Horizontaal Thema Democratisering					
Baten	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	11,8	10,4	19,4	17,6	-1,7
Saldo Baten en Lasten	**-11,7**	**-10,4**	**-19,4**	**-17,6**	**1,7**
Onttrekking	4,3	3,5	7,3	4,5	-2,8
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**4,3**	**3,5**	**7,3**	**4,5**	**-2,8**
Totaal B.3 Horizontaal Thema Democratisering	**-7,4**	**-6,8**	**-12,0**	**-13,1**	**-1,0**
B.4 Bestuur					
Baten	3,0	0,6	0,6	0,5	-0,1
Lasten	30,9	34,1	39,2	39,0	-0,2
Saldo Baten en Lasten	**-27,9**	**-33,5**	**-38,6**	**-38,5**	**0,0**
Onttrekking	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Toevoeging	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-0,4**	**0,1**	**0,1**	**0,1**	**0,0**
Totaal B.4 Bestuur	**-28,4**	**-33,4**	**-38,5**	**-38,5**	**0,0**

(bedragen x € 1 miljoen)	Rekening 2023	Primaire Begroting 2024	Begroting 2024 (Najaars-nota)	Rekening 2024	Verschil Rekening Begroting 2024 (Na-jaarsnota)
B.5 Overhead					
Baten	11,2	11,1	12,6	11,7	-0,9
Lasten	678,2	630,7	716,2	726,3	10,1
Saldo Baten en Lasten	**-667,1**	**-619,6**	**-703,6**	**-714,6**	**-11,0**
Onttrekking	36,1	10,7	60,4	56,2	-4,3
Toevoeging	3,8	8,9	9,6	9,6	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**32,3**	**1,8**	**50,8**	**46,5**	**-4,3**
Totaal B.5 Overhead	**-634,8**	**-617,9**	**-652,8**	**-668,1**	**-15,3**
B.6 Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving					
Baten	1,4	0,5	0,5	1,1	0,6
Lasten	6,7	-3,5	6,1	14,2	8,2
Saldo Baten en Lasten	**-5,3**	**4,0**	**-5,6**	**-13,1**	**-7,5**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**-0,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal B.6 Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving	**-5,3**	**3,8**	**-5,6**	**-13,1**	**-7,5**
Totaal Programma B Bestuur en Organisatie	**-755,8**	**-735,5**	**-799,0**	**-827,9**	**-28,9**

6.3 Overzicht incidentele baten en lasten

In de Gemeentewet is opgenomen dat onze begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting (en meerjarenraming) volledig en realistisch zijn.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt een onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Bij incidentele baten of lasten gaat het om baten of lasten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Incidentele lasten verbeteren het structurele begrotingssaldo, terwijl incidentele baten het verslechteren.

In onderstaande tabel is de opbouw van het structurele saldo inzichtelijk gemaakt. De in de tabel opgenomen bedragen incidentele baten en lasten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele baten en lasten en bevatten eveneens de incidentele mutaties in de reserves.

Tabel 1. Structureel begrotingssaldo en structurele exploitatieruimte

(bedragen x € 1 miljoen)	**Realisatie 2023**	**Berekening**
Totale baten exclusief reserves	7.104,5	*a*
Totale lasten exclusief reserves	6.989,7	*b*
Saldo voor bestemming	**114,8**	*c (=a-b)*
Onttrekkingen aan reserves (inclusief vrijval)	999,7	*d*
Toevoegingen aan reserves	1.121,1	*e*
Saldo na bestemming	**-6,6**	*f(=c+(d-e))*
Totaal incidentele baten inclusief reserves	1.003,6	*g*
Totaal incidentele lasten inclusief reserves	1.404,3	*h*
Saldo incidentele baten en lasten inclusief reserves	**-400,7**	*i (=g-h)*
Structureel begrotingssaldo	**394,1**	*j (=f-i)*
Structurele exploitatie ruimte	**5,55**	*= j / a * 100*

Het kengetal structurele exploitatieruimte is een verplicht kengetal vanuit het BBV en wordt opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. Op de volgende pagina worden de belangrijkste incidentele posten per programma toegelicht. De overige, minder omvangrijke posten zijn als totaalbedrag per programma weergegeven.

Tabel 2. Overzicht incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1 miljoen)	**Baten**	**Lasten**
1. Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	0,0	32,6
2. Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	-1,9	32,6
3. Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	0,0	15,2
4. Sport	0,0	0,6
5. Onderwijs	8,6	19,0
6. Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	0,0	36,8
7. Sociale Zaken en Armoedebestrijding	11,5	41,8
8. Veiligheid	0,0	11,5
A. Algemene Dekkingsmiddelen	-16,0	59,0
B. Bestuur en Organisatie	0,6	30,6
Totale incidentele baten en lasten	**2,8**	**279,7**
Incidentele onttrekkingen aan reserves	1.000,8	
Incidentele toevoegingen aan reserves		1.124,6
Totale incidentele baten en lasten inclusief reservemutaties	**1.003,6**	**1.404,3**

Baten

De totale incidentele baten bedragen € 2,8 miljoen. De belangrijkste posten worden hieronder per programma toegelicht.

Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer
De negatieve incidentele baten van € 1,9 miljoen in programma 2 bestaan onder andere uit lagere baten uit de afvalstoffenheffing (€ 0,8 miljoen) en de rioolheffing (€ 1,6 miljoen).

Programma 5 Onderwijs
De incidentele baten van € 8,6 miljoen in programma 5 bestaan grotendeels uit middelen voor het Meld- en coördinatiepunt (€ 3,5 miljoen), het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) (€ 2,6 miljoen) en Kansrijke Wijken (€ 2,5 miljoen).

Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding
De incidentele baten van € 11,5 miljoen in programma 7 bestaan voornamelijk uit middelen voor Iedereen Kans op Werk (€ 6,8 miljoen), Kansrijke Wijken (€ 2,8 miljoen) en een bijdrage voor de opvanglocatie van vluchtelingen uit Oekraïne en economische daklozen (€ 1,9 miljoen).

Programma A Algemene Dekkingsmiddelen
De negatieve incidentele baten van € 16,0 miljoen in programma A betreffen middelen uit het herstelpakket 'Maatregelen Belastingen' (€ 16,0 miljoen).

Lasten

De totale incidentele lasten bedragen € 279,7 miljoen. De belangrijkste posten worden hieronder per programma toegelicht.

Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid
De incidentele lasten van € 32,6 miljoen in programma 1 bestaan onder andere uit lasten voor huisvesting van kwetsbare groepen (€ 6,2 miljoen), bodemsanering (€ 4,6 miljoen), de energietransitie (€ 4,8 miljoen), de Sprong over het IJ (€ 3,0 miljoen) en de Omgevingswet (€ 2,8 miljoen).

Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer
De incidentele lasten van € 32,6 miljoen in programma 2 bestaan onder andere uit lasten voor uitstootloze mobiliteit (€ 7,0 miljoen), implementatiekosten parkeermaatregelen (kasschuif, € 5,9 miljoen), het Klimaatakkoord (€ 3,1 miljoen), klimaatadaptatie (€ 2,2 miljoen) en het knelpunt afbouwen van het vergunningensysteem (€ 2,4 miljoen).

Programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed
De incidentele lasten van € 15,2 miljoen in programma 3 bestaan onder andere uit lasten voor het Noodfonds Energie voor Kunst en Cultuur (€ 1,4 miljoen), het Herstelplan en aanpassing van huursubsidies (€ 1,3 miljoen), de aanpak binnenstad (€ 0,5 miljoen) en Ongelijk Investeren (€ 2,3 miljoen).

Programma 5 Onderwijs
De incidentele lasten van € 19,0 miljoen in programma 5 bestaan onder andere uit lasten voor de Lerarenagenda (€ 5,3 miljoen), het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (€ 3,5 miljoen), Kansrijke Wijken (€ 2,5 miljoen), het Nationaal Programma Onderwijs (€ 2,1 miljoen) en het Kenniscentrum Ongelijkheid (€ 1,8 miljoen).

Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit
De incidentele lasten van € 36,8 miljoen in programma 6 bestaan onder andere uit lasten voor het Integraal Zorgakkoord (€ 7,2 miljoen), de Rijksbijdrage voor de Landelijke Vreemdelingenvoorziening (LVV) (€ 6,4 miljoen), de aanpak van wachtlijsten in de jeugdzorg (€ 8,5 miljoen), het programma Blijvend Veilig (€ 4,0 miljoen) en specifieke uitkeringen voor expertisecentra (€ 4,2 miljoen).

Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding
De incidentele lasten van € 41,8 miljoen in programma 7 bestaan onder andere uit lasten voor het programma Iedereen Kans op Werk (€ 6,6 miljoen), het exploitatietekort van Pantar Amsterdam (€ 6,0 miljoen), de intensivering op het terrein van Werk (€ 4,5 miljoen), inkomensondersteuning (€ 3,5 miljoen) en het Regionaal Werkcentrum (€ 2,5 miljoen).

Programma 8 Veiligheid
De incidentele lasten van € 11,5 miljoen in programma 8 bestaan onder andere uit lasten voor de inzet van rijksmiddelen voor Preventie met Gezag (€ 8,9 miljoen), mentale weerbaarheid van brandweerprofessionals (€ 0,8 miljoen), en projecten op het gebied van openbare orde en veiligheid (€ 0,7 miljoen).

Programma A Algemene Dekkingsmiddelen
Incidentele lasten in verband met een afwaardering op de uitstaande leningen aan AEB (€ 59,0 miljoen).

Programma B Bestuur en Organisatie
De incidentele lasten van € 30,6 miljoen in programma B hangen samen met lasten voor coalitiemiddelen rond transparantie en open overheid (€ 8,7 miljoen), buurtbudgetten (€ 4,6 miljoen), ongelijk investeren (€ 4,9 miljoen), concernbrede programma's zoals AFIS (€ 2,3 miljoen) en de integrale aanpak in Nieuw-West (€ 2,1 miljoen).

6.4 Taakveldenrealisatie

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
Taakveld 0.	**BESTUUR EN ONDERSTEUNING**						
0.1	Bestuur	0,6	55,3	54,7	1,4	54,0	52,7
0.2	Burgerzaken	29,4	69,5	40,1	29,8	65,9	36,1
0.3	Beheer overige gebouwenen gronden	36,2	33,9	-2,3	39,3	36,0	-3,3
0.4	Overhead	12,6	716,2	703,6	11,7	726,3	714,6
0.5	Treasury	116,3	44,1	-72,2	118,1	105,4	-12,7
0.61	OZB woningen	124,8	32,9	-91,8	123,8	32,7	-91,1
0.62	OZB niet-woningen	184,4	0,0	-184,4	183,2	0,0	-183,2
0.63	Parkeerbelasting	336,2	43,9	-292,3	342,4	41,4	-301,0
0.64	Belastingen overig	17,9	2,1	-15,8	15,9	2,3	-13,6
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	3.062,8	0,3	-3.062,5	3.013,7	0,1	-3.013,7
0.8	Overige baten en lasten	11,1	15,4	4,3	12,5	22,1	9,7
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0,0	1,9	1,9	0,0	-1,7	-1,7
0.10	Mutaties reserves	861,7	818,0	-43,7	999,7	1.121,1	121,4
0.11	Resultaat van de rekeningvan baten en lasten				0,0	0,0	0,0
	Totaal Taakveld 0.	**4.794,1**	**1.833,6**	**-2.960,5**	**4.891,5**	**2.205,6**	**-2.685,9**
Taakveld 1.	**VEILIGHEID**						
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3,4	99,8	96,4	3,4	100,9	97,5
1.2	Openbare orde & veiligheid	30,8	186,2	155,3	35,3	184,7	149,4
	Totaal Taakveld 1.	**34,2**	**285,9**	**251,7**	**38,7**	**285,7**	**247,0**
Taakveld 2.	**VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT**						
2.1	Verkeer en vervoer	83,5	476,9	393,4	89,3	503,3	414,1
2.2	Parkeren	43,9	60,7	16,8	50,9	81,7	30,8
2.3	Recreatieve havens	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4	Economische havens en waterwegen	6,6	39,9	33,3	7,5	42,8	35,3
2.5	Openbaar Vervoer	25,2	71,8	46,6	20,4	59,7	39,3
	Totaal Taakveld 2.	**159,3**	**649,3**	**490,1**	**168,1**	**687,5**	**519,4**

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
Taakveld 3.	**ECONOMIE**						
3.1	Economische ontwikkeling	13,6	36,1	22,5	14,1	33,7	19,7
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	32,5	45,2	12,7	81,9	77,7	-4,3
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	171,2	168,4	-2,8	169,2	164,4	-4,8
3.4	Economische promotie	287,5	20,6	-266,9	304,4	20,4	-284,0
	Totaal Taakveld 3.	**504,8**	**270,2**	**-234,5**	**569,6**	**296,2**	**-273,4**
Taakveld 4.	**ONDERWIJS**						
4.1	Openbaar basisonderwijs	0,0	10,6	10,6	0,0	9,7	9,7
4.2	Onderwijshuisvesting	3,8	113,9	110,1	5,2	116,6	111,4
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	65,8	173,9	108,1	63,0	172,0	109,0
	Totaal Taakveld 4.	**69,6**	**298,5**	**228,8**	**68,3**	**298,3**	**230,0**
Taakveld 5.	**SPORT, CULTUUR EN RECREATIE**						
5.1	Sportbeleid en activering	0,3	22,4	22,1	0,0	23,6	23,6
5.2	Sportaccommodaties	29,8	84,4	54,6	34,7	86,8	52,1
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	27,7	165,8	138,1	29,3	168,1	138,9
5.4	Musea	7,8	48,7	41,0	9,8	49,3	39,5
5.5	Cultureel erfgoed	0,4	4,6	4,2	0,4	5,4	5,0
5.6	Media	2,4	41,3	39,0	2,4	41,1	38,8
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4,6	121,1	116,5	5,2	123,6	118,4
	Totaal Taakveld 5.	**73,0**	**488,5**	**415,5**	**81,7**	**497,9**	**416,3**
Taakveld 6.	**SOCIAAL DOMEIN**						
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	92,5	310,4	217,9	123,5	305,7	182,2
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	10,1	154,6	144,4	9,7	154,4	144,7
6.3	Inkomensregelingen	745,1	944,9	199,8	746,3	921,5	175,2
6.4	WSW en beschut werk	2,4	95,0	92,7	2,6	95,9	93,3
6.5	Arbeidsparticipatie	29,9	155,0	125,1	18,8	131,9	113,1
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3,6	66,1	62,4	2,9	63,0	60,1

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	4,1	55,0	50,9	3,9	55,0	51,1
6.71b	Begeleiding (WMO)	0,0	85,8	85,8	0,0	80,3	80,3
6.71c	Dagbesteding (WMO)				0,0	0,0	0,0
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	36,1	84,8	48,6	38,9	88,1	49,3
6.72a	Jeugdzorg begeleiding	0,6	3,3	2,7	0,2	2,2	1,9
6.72b	Jeugdzorg behandeling	0,0	286,9	286,9	5,1	293,7	288,6
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0,0	24,9	24,9	0,0	25,6	25,6
6.73c	Jeugdhulp met verblijfoverig	0,0	1,3	1,3	0,0	1,1	1,1
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0,0	5,9	5,9	0,0	7,8	7,8
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	1,9	104,7	102,7	3,2	101,5	98,3
6.81b	Maatschappelijke- & vrouwenopvang (WMO)	44,3	202,0	157,7	41,4	198,4	156,9
6.82a	Jeugdbescherming	0,0	46,1	46,1	0,0	41,9	41,9
6.82b	Jeugdreclassering	0,0	9,9	9,9	0,0	10,0	10,0
	Totaal Taakveld 6.	**970,8**	**2.636,5**	**1.665,7**	**996,6**	**2.578,0**	**1.581,4**
Taakveld 7.	**VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU**						
7.1	Volksgezondheid	65,8	115,0	49,2	70,0	121,1	51,1
7.2	Riolering	97,1	84,7	-12,4	97,9	85,5	-12,4
7.3	Afval	214,4	205,2	-9,2	213,7	204,2	-9,5
7.4	Milieubeheer	25,3	95,0	69,7	25,4	81,6	56,2
7.5	Begraafplaatsen & crematoria	9,5	9,6	0,0	9,7	10,2	0,5
	Totaal Taakveld 7.	**412,2**	**509,5**	**97,3**	**416,7**	**502,6**	**85,9**
Taakveld 8.	**VOLKSHUISVESTING, LEEFOMGEVING & STEDELIJKE VERNIEUWING**						
8.1	Ruimte en leefomgeving	0,8	23,7	22,9	4,0	24,0	20,1
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	532,9	360,4	-172,5	809,5	559,9	-249,6
8.3	Wonen en bouwen	76,7	179,3	102,6	59,6	175,1	115,5
	Totaal Taakveld 8.	**610,4**	**563,4**	**-47,0**	**873,0**	**759,0**	**-114,0**
	Totaal Taakvelden	**7.628,4**	**7.535,4**	**-93,0**	**8.104,2**	**8.110,8**	**6,5**

6.5 Doelenrealisatie

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
		Baten	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid							
	1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling						
1.1.1	Amsterdam geeft ruimtelijke voorwaarden voor nieuwe woon, werk en leefmilieus om demografische en economische groei mogelijk te maken.	6,8	18,9	-12,1	9,4	22,1	-12,7
	Totaal 1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	**6,8**	**18,9**	**-12,1**	**9,4**	**22,1**	**-12,7**
	1.2 Grond						
1.2.1	Het realiseren van voldoende en betaalbare woningen & kantoorruimte.	433,4	434,6	-1,2	580,5	576,1	4,4
1.2.2	Gebieden ontwikkelen ten behoeve van wonen, werken en maatschappelijke voorzieningen.	0,0	0,0	0,0	4,3	10,5	-6,2
	Totaal 1.2 Grond	**433,4**	**434,6**	**-1,2**	**584,8**	**586,6**	**-1,8**
	1.3 Erfpacht						
1.3.1	De waarde en het gebruik van grond ten dienste van inwoners en bedrijven laten komen.	357,4	399,0	-41,6	584,9	627,3	-42,4
	Totaal 1.3 Erfpacht	**357,4**	**399,0**	**-41,6**	**584,9**	**627,3**	**-42,4**
	1.4 Bouwen en Wonen						
1.4.1	Een rechtvaardige verdeling van de woningen waarbij voorrang wordt gegeven aan diegenen die de woning het hardste nodig hebben.	15,9	26,7	-10,8	19,4	29,0	-9,6
1.4.2	Een toekomstbestendige woningvoorraad (duurzaam, basiskwaliteit en veilig).	74,8	140,8	-65,9	57,4	133,2	-75,8
1.4.3	Beschermen van de (gewenste) samenstelling van de woningvoorraad en de leefbaarheid.	15,2	12,1	3,1	4,9	14,6	-9,7
	Totaal 1.4 Bouwen en Wonen	**106,0**	**179,7**	**-73,7**	**81,6**	**176,8**	**-95,2**
	1.5 Vastgoed						
1.5.1	Amsterdam heeft een gespreid aanbod van broedplaatsen, woon- en werkruimtes voor kunstenaars en creatieve ondernemers en cultuurgebouwen.	82,5	61,1	21,4	87,1	67,3	19,8
	Totaal 1.5 Vastgoed	**82,5**	**61,1**	**21,4**	**87,1**	**67,3**	**19,8**
	1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer						
1.6.1	Amsterdam voldoet aan de doelstelling van het Klimaatakkoord Parijs door de stad aardgasvrij te maken voor 2040 en de CO2uitstoot met 95% te verlagen voor 2050 en is een stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt.	51,3	77,2	-25,9	40,4	65,6	-25,2
	Totaal 1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	**51,3**	**77,2**	**-25,9**	**40,4**	**65,6**	**-25,2**

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
		Baten	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
	1.7 Begraafplaatsen en Crematoria						
1.7.1	Amsterdam geeft tegen kostendekkende tarieven de mogelijkheid tot begraven en cremeren, waarbij ruimte is voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond.	9,5	9,6	-0,0	9,7	10,2	-0,5
	Totaal 1.7 Begraafplaatsen en Crematoria	**9,5**	**9,6**	**-0,0**	**9,7**	**10,2**	**-0,5**
	Totaal 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	**1.046,8**	**1.180,0**	**-133,2**	**1.397,9**	**1.555,8**	**-157,9**
Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer							
	2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren						
2.1.1	De openbare ruimte van Amsterdam is een plek waar bewoners en bezoekers prettig, veilig en gezond kunnen verblijven en verplaatsen.	22,4	185,6	-163,2	26,8	199,5	-172,7
2.1.2	Bewoners en bezoekers kunnen zich verplaatsen van, naar en binnen Amsterdam.	56,4	167,0	-110,7	59,2	174,1	-115,0
2.1.3	Amsterdam is op een veilige en duurzame manier bereikbaar voor commercieel vervoer.	0,3	4,2	-3,9	0,4	5,3	-4,9
	Totaal 2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	**79,1**	**356,9**	**-277,8**	**86,4**	**379,0**	**-292,5**
	2.2 Openbaar Vervoer						
2.2.1	Amsterdam is voor iedereen op een prettige en aantrekkelijke manier bereikbaar via het openbaar vervoer.	33,6	86,1	-52,5	22,5	68,8	-46,3
	Totaal 2.2 Openbaar Vervoer	**33,6**	**86,1**	**-52,5**	**22,5**	**68,8**	**-46,3**
	2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte						
2.3.1	Amsterdam is een schone stad.	258,7	272,1	-13,5	261,7	274,8	-13,0
2.3.2	Amsterdam voorkomt (rest) afval.	0,1	20,4	-20,3	0,1	19,6	-19,5
	Totaal 2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	**258,8**	**292,6**	**-33,8**	**261,8**	**294,3**	**-32,5**
	2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte						
2.4.1	De Amsterdamse openbare ruimte wordt duurzaam beheerd en is begaanbaar, heel en veilig voor alle gebruikers.	135,7	273,4	-137,7	143,6	289,1	-145,4
2.4.2	Amsterdam is voorbereid op veranderend klimaat in 2050.	3,3	3,8	-0,5	2,5	3,0	-0,5
	Totaal 2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	**139,0**	**277,1**	**-138,2**	**146,2**	**292,1**	**-145,9**
	2.5 Water						
2.5.1	Het openbare water is begaanbaar, aantrekkelijk, schoon en veilig voor alle gebruikers.	25,6	50,1	-24,5	25,2	50,4	-25,2
2.5.2	We verdelen het gebruik van het water en voorzieningen bij het water en beheersen drukte op het water.	4,1	9,3	-5,2	6,2	10,6	-4,4
	Totaal 2.5 Water	**29,7**	**59,3**	**-29,6**	**31,4**	**61,0**	**-29,6**

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
		Baten	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
	2.6 Groen en Dierenwelzijn						
2.6.1	Er komt meer Groen met meer waarde voor mens en dier, Groen is functioneel, aantrekkelijk, veilig en draagt bij aan sociaal welzijn, gezondheid, stadsnatuur en klimaatadaptatie.	35,8	109,8	-74,0	35,4	110,3	-74,9
2.6.2	Gehouden dieren en vrijlevende dieren ontvangen ondersteuning waar gezond en prettig leven in het geding is.	0,1	2,7	-2,6	0,1	2,5	-2,4
	Totaal 2.6 Groen en Dierenwelzijn	**35,9**	**112,5**	**-76,7**	**35,5**	**112,8**	**-77,3**
	2.7 Riool en Drinkwater						
2.7.1	Alle Amsterdammers hebben toegang tot schoon drinkwater.	272,0	180,9	91,1	270,7	178,6	92,2
2.7.2	Amsterdam heeft een goedwerkende en degelijke riolering.	3,0	84,3	-81,3	3,4	85,1	-81,7
	Totaal 2.7 Riool en Drinkwater	**275,0**	**265,2**	**9,7**	**274,1**	**263,7**	**10,4**
	Totaal 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	**850,9**	**1.449,8**	**-598,8**	**857,9**	**1.471,7**	**-613,8**
Programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed							
	3.1 Economie en Innovatie						
3.1.1	Amsterdam biedt ondernemers een aantrekkelijke plek voor succesvol ondernemen in en voor de buurt, regio en op internationaal niveau.	17,7	27,3	-9,6	16,9	27,1	-10,2
3.1.2	Amsterdam is koploper in het versterken van ecosystemen die bijdragen aan brede welvaart.	5,2	11,3	-6,1	4,5	10,1	-5,6
3.1.3	Amsterdam is een leefbare stad met ruimte voor economische functies.	10,2	27,3	-17,1	9,5	26,3	-16,8
3.1.4	Amsterdam heeft een duurzame economie die bijdraagt aan het realiseren van de klimaat- en energietransitie.	5,3	9,0	-3,8	5,7	9,8	-4,1
3.1.5	Amsterdam heeft een evenwichtige arbeidsmarkt die iedereen gelijke kansen biedt op werk.	4,4	4,1	0,3	2,4	3,4	-1,0
	Totaal 3.1 Economie en Innovatie	**42,7**	**79,0**	**-36,3**	**39,0**	**76,7**	**-37,8**
	3.2 Kunst en Cultuur						
3.2.1	Amsterdam heeft een breed, vernieuwend en divers cultureel aanbod voor alle Amsterdammers en voor bezoekers en alle Amsterdamse kinderen maken kennis met Kunst en Cultuur.	4,3	179,9	-175,6	5,7	179,6	-173,9
3.2.2	Broedplaatsen bieden ruimte: betaalbare woon en werkruimten voor kunstenaars en creatieve ondernemers en cultuurgebouwen behouden.	1,3	2,9	-1,6	0,8	2,6	-1,8
3.2.3	Alle Amsterdammers hebben toegang tot informatie en onafhankelijk nieuws via de lokale publieke omroep.	1,3	6,3	-5,0	1,1	5,9	-4,8
	Totaal 3.2 Kunst en Cultuur	**6,9**	**189,1**	**-182,2**	**7,6**	**188,1**	**-180,5**

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
		Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
	3.3 Erfgoed						
3.3.1	Het Amsterdamse erfgoed heeft en behoudt zijn cultuurhistorische waarde, wordt op passende manier benut en vertelt het verhaal van de stad.	0,2	4,0	-3,8	0,1	4,4	-4,3
	Totaal 3.3 Erfgoed	**0,2**	**4,0**	**-3,8**	**0,1**	**4,4**	**-4,3**
	Totaal 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	**49,7**	**272,1**	**-222,4**	**46,7**	**269,3**	**-222,6**
Programma 4 Sport							
	4.1 Sport						
4.1.1	Iedere Amsterdammer heeft toegang tot passend sportaanbod in een kwalitatief goede omgeving.	31,4	91,7	-60,3	35,4	94,7	-59,3
4.1.2	Iedere Amsterdammer voldoet aan de beweegrichtlijn in een kwalitatief goede omgeving.	0,0	4,5	-4,5	-0,0	4,4	-4,4
4.1.3	Amsterdam is een stad met sportieve uitstraling en is daarmee aantrekkelijk voor bewoners, ondernemers en bezoekers.	0,4	2,4	-2,0	0,4	2,7	-2,4
	Totaal 4.1 Sport	**31,7**	**98,5**	**-66,8**	**35,8**	**101,8**	**-66,0**
	Totaal 4 Sport	**31,7**	**98,5**	**-66,8**	**35,8**	**101,8**	**-66,0**
Programma 5 Onderwijs							
	5.1 Onderwijs						
5.1.1	Kansengelijkheid: Iedere Amsterdammer krijgt de kans om zich, ongeacht zijn of haar achtergrond, via onderwijs, te ontwikkelen tot wie hij of zij kan of wil zijn.	60,0	111,9	-51,9	53,9	111,3	-57,4
5.1.2	Kwaliteit: Ieder kind krijgt goed onderwijs in een kwalitatief goede schoolomgeving.	9,8	180,1	-170,3	10,4	178,6	-168,2
5.1.3	Alle Amsterdammers hebben toegang tot informatie via een netwerk van bibliotheken.	2,7	35,1	-32,4	2,7	35,1	-32,4
	Totaal 5.1 Onderwijs	**72,4**	**327,0**	**-254,6**	**67,0**	**325,0**	**-258,0**
	Totaal 5 Onderwijs	**72,4**	**327,0**	**-254,6**	**67,0**	**325,0**	**-258,0**
Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit							
	6.1 Basisvoorzieningen						
6.1.1	De zelfredzaamheid van Amsterdammers wordt vergroot en de kansenongelijkheid tussen Amsterdammers wordt kleiner.	22,7	198,9	-176,2	23,3	197,2	-173,9
6.1.2	Alle Amsterdammers hebben gelijke kans op gezondheid ongeacht hun sociaal economische status of achtergrond.	68,8	104,9	-36,0	68,5	109,0	-40,4
	Totaal 6.1 Basisvoorzieningen	**91,5**	**303,8**	**-212,3**	**91,9**	**306,2**	**-214,3**

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
		Baten	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
	6.2 Wijkteams						
6.2.1	Amsterdammers hebben laagdrempelig, tijdig en adequaat toegang tot herkenbare hulp en ondersteuning in de buurt.	2,6	130,7	-128,2	2,6	131,5	-128,9
	Totaal 6.2 Wijkteams	**2,6**	**130,7**	**-128,2**	**2,6**	**131,5**	**-128,9**
	6.3 Individuele Voorzieningen						
6.3.1	Alle Amsterdammers krijgen de juiste zorg op de juiste plek.	54,0	835,9	-781,9	52,5	826,6	-774,1
6.3.2	Het duurzaam borgen van de veiligheid van alle betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling.	5,5	83,7	-78,2	8,7	82,1	-73,4
	Totaal 6.3 Individuele Voorzieningen	**59,5**	**919,7**	**-860,1**	**61,2**	**908,7**	**-847,5**
	6.4 Diversiteit						
6.4.1	In Amsterdam kan iedereen zichzelf zijn.	0,0	7,9	-7,9	0,1	8,2	-8,2
6.4.2	Discriminatie in Amsterdam neemt af.	0,0	2,2	-2,2	0,0	2,0	-2,0
	Totaal 6.4 Diversiteit	**0,0**	**10,1**	**-10,1**	**0,1**	**10,2**	**-10,2**
	Totaal 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	**153,6**	**1.364,3**	**-1.210,7**	**155,8**	**1.356,6**	**-1.200,9**
Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding							
	7.1 Inkomensregelingen						
7.1.1	Er is in Amsterdam financiële bestaanszekerheid (inkomenszekerheid) voor Amsterdammers die zelf niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien.	783,2	806,4	-23,1	779,8	803,3	-23,5
	Totaal 7.1 Inkomensregelingen	**783,2**	**806,4**	**-23,1**	**779,8**	**803,3**	**-23,5**
	7.2 Werk, Participatie en Inburgering						
7.2.1	Amsterdammers die dienstverlening ontvangen van de gemeente doen duurzaam en naar vermogen mee.	53,6	301,6	-247,9	37,5	277,1	-239,6
	Totaal 7.2 Werk, Participatie en Inburgering	**53,6**	**301,6**	**-247,9**	**37,5**	**277,1**	**-239,6**
	7.3 Armoede en Schuldhulp						
7.3.1	Het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen om zo de kansen voor deze Amsterdammers te vergroten.	59,3	196,0	-136,7	61,9	197,9	-136,0
	Totaal 7.3 Armoede en Schuldhulp	**59,3**	**196,0**	**-136,7**	**61,9**	**197,9**	**-136,0**
	7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden						
7.4.1	We realiseren duurzame opvanglocaties	38,8	43,6	-4,7	72,2	47,3	24,8
7.4.2	We zorgen voor een prettig woon- en leefklimaat voor vluchtelingen	30,4	31,8	-1,4	28,4	29,4	-1,0

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
		Baten	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
7.4.3	We zorgen dat vluchtelingen en ongedocumenteerden volwaardig	13,8	15,9	-2,1	14,5	15,3	-0,8
	Totaal 7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden	**83,1**	**91,3**	**-8,2**	**115,0**	**92,0**	**23,0**
	Totaal 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding	**979,2**	**1.395,2**	**-416,0**	**994,2**	**1.370,3**	**-376,1**
Programma 8 Veiligheid							
	8.1 Brandweer en Crisisbeheersing						
8.1.1	Voorbereid zijn op crises en rampen. Brand wordt zoveel mogelijk voorkomen en waar nodig bestreden.	0,0	91,7	-91,7	0,0	91,9	-91,9
8.1.2	Beschermen van de democratische rechtsorde en openbare orde en voorbereid zijn op (grote) evenementen.	3,4	5,8	-2,4	3,4	5,7	-2,2
	Totaal 8.1 Brandweer en Crisisbeheersing	**3,4**	**97,5**	**-94,1**	**3,4**	**97,5**	**-94,1**
	8.2 Openbare Orde en Veiligheid						
8.2.1	Amsterdam is een veilige en leefbare stad voor bewoners en bezoekers.	41,6	209,0	-167,5	45,3	207,7	-162,5
	Totaal 8.2 Openbare Orde en Veiligheid	**41,6**	**209,0**	**-167,5**	**45,3**	**207,7**	**-162,5**
	Totaal 8 Veiligheid	**45,0**	**306,5**	**-261,5**	**48,7**	**305,3**	**-256,6**
Programma A Algemene Dekkingsmiddelen							
	A.1 Lokale Heffingen						
A.1.1	Bewoners, ondernemers en bezoekers leveren hun financiële bijdrage aan de voorzieningen in de stad.	953,4	36,7	916,7	973,9	33,4	940,5
	Totaal A.1 Lokale Heffingen	**953,4**	**36,7**	**916,7**	**973,9**	**33,4**	**940,5**
	A.2 Gemeentefonds						
A.2.1	Gezonde financiële positie van de gemeente Amsterdam, nu en in de toekomst.	3.062,8	0,0	3.062,8	3.013,7	0,0	3.013,7
	Totaal A.2 Gemeentefonds	**3.062,8**	**0,0**	**3.062,8**	**3.013,7**	**0,0**	**3.013,7**
	A.3 Treasury en Deelnemingen						
A.3.1	Gezonde financiële positie van de gemeente Amsterdam, nu en in de toekomst.	98,5	24,3	74,2	99,2	85,3	13,9
	Totaal A.3 Treasury en Deelnemingen	**98,5**	**24,3**	**74,2**	**99,2**	**85,3**	**13,9**
	A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien						
A.4.1	Gezonde financiële positie van de gemeente Amsterdam, nu en in de toekomst.	147,7	145,4	2,3	283,3	278,1	5,2
	Totaal A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	**147,7**	**145,4**	**2,3**	**283,3**	**278,1**	**5,2**
	Totaal A Algemene Dekkingsmiddelen	**4.262,5**	**206,5**	**4.056,0**	**4.370,0**	**396,8**	**3.973,2**

(bedragen x € 1 miljoen)		Begroting 2024			Jaarverslag 2024		
		Baten	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
Programma B Bestuur en Organisatie							
	B.1 Dienstverlening						
B.1.1	Onze dienstverlening is persoonlijk, eenvoudig en toegankelijk.	54,3	97,7	-43,4	53,1	94,6	-41,5
	Totaal B.1 Dienstverlening	**54,3**	**97,7**	**-43,4**	**53,1**	**94,6**	**-41,5**
	B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid						
B.2.1	Amsterdam beheert haar data veilig voor de Amsterdammer binnen de kaders van wet- en regelgeving. En stelt openbare informatie snel en veilig beschikbaar.	0,7	47,3	-46,7	3,1	56,8	-53,7
	Totaal B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid	**0,7**	**47,3**	**-46,7**	**3,1**	**56,8**	**-53,7**
	B.3 Horizontaal Thema Democratisering						
B.3.3	Bewoners en organisaties hebben ruimte om initiatieven te ontwikkelen en uit te voeren die bijdragen aan vernieuwende of impactvolle werkwijzen bij het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Deze bijdrage aan de stad wordt door initiatieven en gemeente samen actief zichtbaar gemaakt.	7,3	19,4	-12,0	4,6	17,6	-13,1
	Totaal B.3 Horizontaal Thema Democratisering	**7,3**	**19,4**	**-12,0**	**4,6**	**17,6**	**-13,1**
	B.4 Bestuur						
B.4.1	Stadsbestuur zijn dat verbindt, vertrouwen heeft en geeft en dat op basis van democratische waarden invulling geeft aan zijn publieke taken.	0,7	32,2	-31,5	0,6	32,8	-32,2
B.4.2	Samenwerking met de regiogemeenten, MRA, provincie Noord Holland, de G4, kennisinstellingen, bedrijfsleven en internationale steden(netwerken) met vergelijkbare opgaven en belangen.	0,0	6,9	-6,9	0,0	6,2	-6,2
	Totaal B.4 Bestuur	**0,7**	**39,2**	**-38,5**	**0,6**	**39,0**	**-38,5**
	B.5 Overhead						
B.5.1	Een kwalitatief hoogwaardige en zo efficiënt mogelijke sturing aan het primaire proces en ondersteuning aan bestuur en organisatie, gericht op het verbeteren van de dienstverlening aan de Amsterdammer.	73,0	725,9	-652,8	67,9	736,0	-668,1
	Totaal B.5 Overhead	**73,0**	**725,9**	**-652,8**	**67,9**	**736,0**	**-668,1**
	B.6 Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving						
B.6.1	Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving.	0,5	6,1	-5,6	1,1	14,2	-13,1
	Totaal B.6 Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving	**0,5**	**6,1**	**-5,6**	**1,1**	**14,2**	**-13,1**
	Totaal B Bestuur en Organisatie	**136,5**	**935,5**	**-799,0**	**130,3**	**958,2**	**-827,9**
Programma Totaal		**7.628,4**	**7.535,4**	**93,0**	**8.104,2**	**8.110,8**	**-6,5**

6.6 Brugstaat

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid						
1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling						
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	3,7
Lasten	17,9	0,5	0,5	0,0	3,1	22,1
Saldo Baten en Lasten	**-17,9**	**-0,5**	**-0,5**	**0,0**	**0,6**	**-18,4**
Onttrekking	2,4	4,3	0,0	0,0	-1,1	5,7
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,4**	**4,3**	**0,0**	**0,0**	**-1,1**	**5,7**
Totaal 1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	**-15,5**	**3,8**	**-0,5**	**0,0**	**-0,6**	**-12,7**
1.2 Grond						
Baten	505,0	-84,0	-10,2	-102,7	164,0	472,0
Lasten	526,2	-90,6	-10,3	-63,1	48,2	410,4
Saldo Baten en Lasten	**-21,2**	**6,5**	**0,1**	**-39,6**	**115,8**	**61,7**
Onttrekking	139,4	-32,7	0,0	18,6	-12,6	112,8
Toevoeging	117,8	-26,9	2,6	-21,0	103,7	176,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**21,6**	**-5,7**	**-2,6**	**39,6**	**-116,3**	**-63,4**
Totaal 1.2 Grond	**0,5**	**0,8**	**-2,5**	**0,0**	**-0,5**	**-1,8**
1.3 Erfpacht						
Baten	246,5	-10,9	0,0	20,8	163,2	419,5
Lasten	55,4	-0,4	-0,1	-2,1	181,3	234,1
Saldo Baten en Lasten	**191,1**	**-10,5**	**0,1**	**22,9**	**-18,1**	**185,4**
Onttrekking	50,7	52,4	0,0	-2,1	64,3	165,3
Toevoeging	124,9	51,2	150,0	20,0	47,1	393,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-74,2**	**1,2**	**-150,0**	**-22,1**	**17,3**	**-227,9**
Totaal 1.3 Erfpacht	**116,9**	**-9,3**	**-149,9**	**0,8**	**-0,8**	**-42,4**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
1.4 Bouwen en Wonen						
Baten	88,7	5,5	-4,1	-5,3	-18,1	66,5
Lasten	180,9	17,4	-11,7	-7,5	-2,9	176,2
Saldo Baten en Lasten	**-92,3**	**-11,9**	**7,6**	**2,2**	**-15,3**	**-109,7**
Onttrekking	22,2	10,1	-4,6	-6,4	-6,2	15,1
Toevoeging	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**22,2**	**9,5**	**-4,6**	**-6,4**	**-6,2**	**14,5**
Totaal 1.4 Bouwen en Wonen	**-70,1**	**-2,4**	**2,9**	**-4,2**	**-21,5**	**-95,2**
1.5 Vastgoed						
Baten	77,5	0,2	8,7	-7,8	4,6	83,3
Lasten	56,4	-5,0	8,6	-1,6	6,2	64,6
Saldo Baten en Lasten	**21,1**	**5,3**	**0,1**	**-6,2**	**-1,6**	**18,7**
Onttrekking	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7
Toevoeging	0,0	2,7	0,0	0,0	0,0	2,7
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**3,7**	**-2,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**1,0**
Totaal 1.5 Vastgoed	**24,9**	**2,6**	**0,1**	**-6,2**	**-1,6**	**19,8**
1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer						
Baten	4,9	16,4	0,0	0,0	-0,6	20,7
Lasten	77,1	-8,4	6,6	0,1	-11,9	63,5
Saldo Baten en Lasten	**-72,2**	**24,8**	**-6,6**	**-0,1**	**11,4**	**-42,8**
Onttrekking	49,3	-25,1	5,7	0,1	-10,3	19,6
Toevoeging	1,7	0,0	1,0	-1,0	0,4	2,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**47,6**	**-25,1**	**4,7**	**1,1**	**-10,7**	**17,5**
Totaal 1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	**-24,6**	**-0,3**	**-1,9**	**1,0**	**0,6**	**-25,2**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
1.7 Begraafplaatsen en Crematoria						
Baten	9,0	0,2	0,3	0,0	0,2	9,7
Lasten	9,4	0,0	0,2	0,0	0,6	10,2
Saldo Baten en Lasten	**-0,4**	**0,2**	**0,1**	**0,0**	**-0,4**	**-0,5**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 1.7 Begraafplaatsen en Crematoria	**-0,4**	**0,2**	**0,1**	**0,0**	**-0,4**	**-0,5**
Totaal Programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid	**31,7**	**-4,7**	**-151,7**	**-8,5**	**-24,8**	**-157,9**
Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer						
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren						
Baten	56,6	0,3	2,9	-0,3	13,3	72,8
Lasten	238,4	9,1	-24,1	-5,5	29,1	246,9
Saldo Baten en Lasten	**-181,7**	**-8,8**	**27,0**	**5,3**	**-15,8**	**-174,0**
Onttrekking	14,0	6,7	-1,3	0,1	-6,0	13,6
Toevoeging	132,5	1,2	4,2	1,2	-7,0	132,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-118,5**	**5,6**	**-5,5**	**-1,1**	**1,0**	**-118,5**
Totaal 2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	**-300,2**	**-3,2**	**21,4**	**4,2**	**-14,7**	**-292,5**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
2.2 Openbaar Vervoer						
Baten	33,1	-0,4	0,7	0,0	-11,5	21,9
Lasten	93,7	-2,3	-5,8	0,5	-17,3	68,8
Saldo Baten en Lasten	**-60,6**	**2,0**	**6,5**	**-0,5**	**5,8**	**-46,9**
Onttrekking	1,0	0,2	-1,0	0,0	0,4	0,6
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,0**	**0,2**	**-1,0**	**0,0**	**0,4**	**0,6**
Totaal 2.2 Openbaar Vervoer	**-59,6**	**2,1**	**5,5**	**-0,5**	**6,2**	**-46,3**
2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte						
Baten	211,5	1,1	-0,8	3,4	-0,2	215,0
Lasten	243,8	6,2	1,3	41,3	-1,5	291,1
Saldo Baten en Lasten	**-32,3**	**-5,1**	**-2,0**	**-37,9**	**1,3**	**-76,1**
Onttrekking	2,9	1,5	1,2	37,9	3,3	46,8
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3	3,3
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,9**	**1,5**	**1,2**	**37,9**	**-0,0**	**43,6**
Totaal 2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	**-29,4**	**-3,6**	**-0,8**	**0,0**	**1,3**	**-32,5**
2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte						
Baten	36,1	2,5	3,4	2,8	6,0	50,9
Lasten	279,8	-12,5	7,9	1,9	15,0	292,1
Saldo Baten en Lasten	**-243,7**	**15,0**	**-4,5**	**0,9**	**-8,9**	**-241,2**
Onttrekking	82,0	12,6	1,6	-2,0	1,2	95,3
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**82,0**	**12,6**	**1,6**	**-2,0**	**1,2**	**95,3**
Totaal 2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	**-161,7**	**27,5**	**-2,9**	**-1,1**	**-7,7**	**-145,9**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
2.5 Water						
Baten	4,5	1,6	-0,5	0,0	0,7	6,2
Lasten	56,1	3,1	0,0	-0,9	1,7	60,0
Saldo Baten en Lasten	**-51,6**	**-1,6**	**-0,5**	**0,9**	**-1,0**	**-53,8**
Onttrekking	24,7	-1,4	1,3	-0,3	1,0	25,2
Toevoeging	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	1,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**24,3**	**-2,0**	**1,3**	**-0,3**	**1,0**	**24,2**
Totaal 2.5 Water	**-27,4**	**-3,6**	**0,7**	**0,6**	**0,0**	**-29,6**
2.6 Groen en Dierenwelzijn						
Baten	3,2	0,5	0,0	0,0	0,7	4,4
Lasten	103,4	4,7	0,3	4,1	0,1	112,6
Saldo Baten en Lasten	**-100,2**	**-4,2**	**-0,3**	**-4,1**	**0,5**	**-108,3**
Onttrekking	30,4	1,3	0,5	0,0	-1,0	31,1
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**30,4**	**1,3**	**0,5**	**0,0**	**-1,2**	**31,0**
Totaal 2.6 Groen en Dierenwelzijn	**-69,8**	**-2,8**	**0,1**	**-4,1**	**-0,6**	**-77,3**
2.7 Riool en Drinkwater						
Baten	266,0	4,0	0,0	5,0	-0,9	274,1
Lasten	251,7	6,3	0,0	-9,0	-10,2	238,8
Saldo Baten en Lasten	**14,3**	**-2,4**	**0,0**	**14,0**	**9,3**	**35,3**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	4,5	-2,2	0,0	14,0	8,6	24,9
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-4,5**	**2,2**	**0,0**	**-14,0**	**-8,6**	**-24,9**
Totaal 2.7 Riool en Drinkwater	**9,9**	**-0,1**	**0,0**	**0,0**	**0,7**	**10,4**
Totaal Programma 2 Openbare Ruimte, Water, Groen en Vervoer	**-638,3**	**16,3**	**24,1**	**-0,9**	**-15,0**	**-613,8**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
Programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed						
3.1 Economie en Innovatie						
Baten	22,5	2,4	0,1	0,0	-0,9	24,1
Lasten	58,3	24,5	-4,9	-2,5	-2,9	72,5
Saldo Baten en Lasten	**-35,8**	**-22,2**	**5,1**	**2,5**	**2,0**	**-48,5**
Onttrekking	11,1	9,7	-0,6	-2,5	-2,8	14,9
Toevoeging	3,2	0,4	0,0	0,0	0,6	4,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**7,9**	**9,3**	**-0,6**	**-2,5**	**-3,4**	**10,7**
Totaal 3.1 Economie en Innovatie	**-27,9**	**-12,9**	**4,5**	**0,0**	**-1,4**	**-37,8**
3.2 Kunst en Cultuur						
Baten	2,0	0,2	-0,5	0,0	1,1	2,8
Lasten	186,3	4,7	-3,5	-0,3	-1,3	185,8
Saldo Baten en Lasten	**-184,3**	**-4,5**	**3,0**	**0,3**	**2,5**	**-183,0**
Onttrekking	4,1	1,8	-1,0	0,3	-0,4	4,8
Toevoeging	0,0	0,0	1,4	0,6	0,3	2,3
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**4,1**	**1,8**	**-2,4**	**-0,3**	**-0,7**	**2,5**
Totaal 3.2 Kunst en Cultuur	**-180,1**	**-2,7**	**0,6**	**0,0**	**1,7**	**-180,5**
3.3 Erfgoed						
Baten	0,2	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1
Lasten	3,3	0,5	0,1	0,0	0,4	4,4
Saldo Baten en Lasten	**-3,2**	**-0,5**	**-0,1**	**0,0**	**-0,5**	**-4,3**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 3.3 Erfgoed	**-3,2**	**-0,5**	**-0,1**	**0,0**	**-0,5**	**-4,3**
Totaal Programma 3 Economie, Kunst, Cultuur en Erfgoed	**-211,2**	**-16,1**	**4,9**	**0,0**	**-0,2**	**-222,6**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
Programma 4 Sport en Bewegen						
4.1 Sport en Bewegen						
Baten	17,2	9,7	1,5	1,6	4,5	34,5
Lasten	85,6	7,8	0,6	4,5	3,3	101,8
Saldo Baten en Lasten	**-68,4**	**1,8**	**0,9**	**-2,9**	**1,3**	**-67,3**
Onttrekking	1,4	0,0	0,4	0,0	-0,5	1,3
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,4**	**0,0**	**0,4**	**0,0**	**-0,5**	**1,3**
Totaal 4.1 Sport en Bewegen	**-67,0**	**1,8**	**1,2**	**-2,9**	**0,8**	**-66,0**
Totaal Programma 4 Sport en Bewegen	**-67,0**	**1,8**	**1,2**	**-2,9**	**0,8**	**-66,0**
Programma 5 Onderwijs						
5.1 Onderwijs						
Baten	57,3	1,9	6,5	0,0	-4,4	61,3
Lasten	325,1	3,8	0,2	-2,1	-2,1	325,0
Saldo Baten en Lasten	**-267,8**	**-1,9**	**6,3**	**2,1**	**-2,4**	**-263,7**
Onttrekking	4,8	0,5	1,3	0,0	-1,0	5,6
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**4,8**	**0,5**	**1,3**	**0,0**	**-1,0**	**5,6**
Totaal 5.1 Onderwijs	**-262,9**	**-1,3**	**7,5**	**2,1**	**-3,4**	**-258,0**
Totaal Programma 5 Onderwijs	**-262,9**	**-1,3**	**7,5**	**2,1**	**-3,4**	**-258,0**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit						
6.1 Basisvoorzieningen						
Baten	68,1	7,6	2,5	7,3	1,0	86,5
Lasten	285,5	13,6	-1,4	6,0	2,4	306,2
Saldo Baten en Lasten	**-217,4**	**-6,0**	**3,9**	**1,2**	**-1,4**	**-219,7**
Onttrekking	7,0	0,3	-1,3	0,0	-0,6	5,4
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**7,0**	**0,3**	**-1,3**	**0,0**	**-0,6**	**5,4**
Totaal 6.1 Basisvoorzieningen	**-210,4**	**-5,7**	**2,6**	**1,2**	**-2,0**	**-214,3**
6.2 Wijkteams						
Baten	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	1,0
Lasten	124,0	1,5	0,3	0,0	0,8	126,5
Saldo Baten en Lasten	**-123,1**	**-1,4**	**-0,3**	**0,0**	**-0,7**	**-125,5**
Onttrekking	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6
Toevoeging	3,3	1,6	0,0	0,0	0,0	4,9
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-1,8**	**-1,6**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**-3,4**
Totaal 6.2 Wijkteams	**-124,8**	**-3,0**	**-0,3**	**0,0**	**-0,7**	**-128,9**
6.3 Individuele Voorzieningen						
Baten	20,0	46,5	-29,7	1,2	8,2	46,2
Lasten	868,4	53,7	-19,2	7,8	-10,9	899,7
Saldo Baten en Lasten	**-848,3**	**-7,3**	**-10,5**	**-6,6**	**19,1**	**-853,5**
Onttrekking	17,7	1,5	0,7	1,7	-6,5	15,0
Toevoeging	5,6	0,0	0,0	3,4	0,0	9,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**12,1**	**1,5**	**0,7**	**-1,7**	**-6,5**	**6,0**
Totaal 6.3 Individuele Voorzieningen	**-836,2**	**-5,8**	**-9,8**	**-8,3**	**12,6**	**-847,5**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
6.4 Diversiteit						
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Lasten	10,5	0,5	0,0	-0,8	0,1	10,2
Saldo Baten en Lasten	**-10,5**	**-0,5**	**-0,0**	**0,8**	**-0,0**	**-10,2**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 6.4 Diversiteit	**-10,5**	**-0,5**	**-0,0**	**0,8**	**-0,0**	**-10,2**
Totaal Programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit	**-1.182,0**	**-15,0**	**-7,5**	**-6,2**	**9,8**	**-1.200,9**
Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding						
7.1 Inkomensregelingen						
Baten	663,8	59,6	-25,9	27,4	0,4	725,2
Lasten	741,0	50,0	-33,8	19,3	-16,0	760,5
Saldo Baten en Lasten	**-77,3**	**9,6**	**7,8**	**8,2**	**16,4**	**-35,2**
Onttrekking	18,8	37,9	1,7	0,0	-3,8	54,6
Toevoeging	1,3	19,2	1,6	7,7	13,0	42,8
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**17,5**	**18,6**	**0,0**	**-7,7**	**-16,8**	**11,8**
Totaal 7.1 Inkomensregelingen	**-59,7**	**28,2**	**7,9**	**0,5**	**-0,4**	**-23,5**
7.2 Werk, Participatie en Inburgering						
Baten	25,2	17,5	-0,6	0,0	-12,7	29,4
Lasten	256,5	19,7	4,9	-2,2	-24,4	254,4
Saldo Baten en Lasten	**-231,2**	**-2,1**	**-5,6**	**2,2**	**11,7**	**-225,0**
Onttrekking	8,6	2,8	0,3	-0,3	-3,4	8,1
Toevoeging	-1,3	20,0	1,3	2,7	0,0	22,7
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**9,9**	**-17,2**	**-1,0**	**-3,0**	**-3,4**	**-14,6**
Totaal 7.2 Werk, Participatie en Inburgering	**-221,3**	**-19,3**	**-6,6**	**-0,8**	**8,3**	**-239,6**
7.3 Armoede en Schuldhulp						
Baten	17,3	12,9	9,3	11,0	3,1	53,6
Lasten	145,4	26,6	2,4	13,4	0,7	188,5
Saldo Baten en Lasten	**-128,1**	**-13,7**	**6,9**	**-2,4**	**2,3**	**-134,9**
Onttrekking	1,3	7,5	0,0	0,0	-0,5	8,3
Toevoeging	0,2	0,0	8,0	0,0	1,2	9,4
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,1**	**7,4**	**-8,0**	**0,0**	**-1,6**	**-1,1**
Totaal 7.3 Armoede en Schuldhulp	**-127,0**	**-6,2**	**-1,1**	**-2,4**	**0,7**	**-136,0**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden						
Baten	0,0	0,0	85,1	-2,0	31,9	115,0
Lasten	0,0	0,0	84,9	-1,8	0,7	83,8
Saldo Baten en Lasten	**0,0**	**0,0**	**0,2**	**-0,2**	**31,2**	**31,2**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	8,2	0,0	0,0	8,2
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**-8,2**	**0,0**	**-0,0**	**-8,2**
Totaal 7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden	**0,0**	**0,0**	**-8,0**	**-0,2**	**31,2**	**23,0**
Totaal Programma 7 Sociale Zaken en Armoedebestrijding	**-408,0**	**2,7**	**-7,8**	**-2,9**	**39,9**	**-376,1**
Programma 8 Veiligheid						
8.1 Brandweer en Crisisbeheersing						
Baten	3,0	0,4	0,0	0,0	0,0	3,4
Lasten	96,6	0,9	0,0	0,0	0,1	97,5
Saldo Baten en Lasten	**-93,6**	**-0,5**	**-0,0**	**0,0**	**-0,0**	**-94,1**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal 8.1 Brandweer en Crisisbeheersing	**-93,6**	**-0,5**	**-0,0**	**0,0**	**-0,0**	**-94,1**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
8.2 Openbare Orde en Veiligheid						
Baten	26,7	-0,2	7,6	-3,5	4,4	35,0
Lasten	193,4	-0,3	9,6	-4,7	1,2	199,2
Saldo Baten en Lasten	**-166,8**	**0,1**	**-2,0**	**1,2**	**3,3**	**-164,2**
Onttrekking	9,7	2,0	0,2	-0,9	-0,7	10,3
Toevoeging	11,0	0,0	0,0	0,0	-2,5	8,5
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-1,3**	**2,0**	**0,2**	**-0,9**	**1,8**	**1,8**
Totaal 8.2 Openbare Orde en Veiligheid	**-168,0**	**2,1**	**-1,8**	**0,3**	**5,0**	**-162,5**
Totaal Programma 8 Veiligheid	**-261,6**	**1,6**	**-1,8**	**0,3**	**5,0**	**-256,6**
Programma A Algemene Dekkingsmiddelen						
A.1 Lokale Heffingen						
Baten	907,3	23,2	0,0	23,0	20,4	973,9
Lasten	34,6	0,7	-0,0	1,5	-3,3	33,4
Saldo Baten en Lasten	**872,7**	**22,5**	**0,0**	**21,5**	**23,7**	**940,5**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.1 Lokale Heffingen	**872,7**	**22,5**	**0,0**	**21,5**	**23,7**	**940,5**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
A.2 Gemeentefonds						
Baten	2.959,5	18,0	31,6	53,7	-49,1	3.013,7
Lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo Baten en Lasten	**2.959,5**	**18,0**	**31,6**	**53,7**	**-49,1**	**3.013,7**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.2 Gemeentefonds	**2.959,5**	**18,0**	**31,6**	**53,7**	**-49,1**	**3.013,7**
A.3 Treasury en Deelnemingen						
Baten	84,9	9,5	4,2	0,0	0,7	99,2
Lasten	47,3	-13,8	-9,2	0,0	61,0	85,3
Saldo Baten en Lasten	**37,5**	**23,3**	**13,4**	**0,0**	**-60,3**	**13,9**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal A.3 Treasury en Deelnemingen	**37,5**	**23,3**	**13,4**	**0,0**	**-60,3**	**13,9**
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien						
Baten	0,0	12,0	-2,5	1,6	1,3	12,3
Lasten	36,3	-17,2	-4,8	6,0	-1,6	18,7
Saldo Baten en Lasten	**-36,3**	**29,2**	**2,3**	**-4,4**	**2,9**	**-6,4**
Onttrekking	55,7	-8,4	93,3	-4,0	134,3	270,9
Toevoeging	154,3	29,4	-54,6	-4,0	134,2	259,4
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-98,6**	**-37,8**	**147,9**	**0,0**	**0,1**	**11,6**
Totaal A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	**-135,0**	**-8,6**	**150,3**	**-4,4**	**2,9**	**5,2**
Totaal Programma A Algemene Dekkingsmiddelen	**3.734,8**	**55,2**	**195,4**	**70,7**	**-82,8**	**3.973,2**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
Programma B Bestuur en Organisatie						
B.1 Dienstverlening						
Baten	43,7	3,9	-0,0	1,6	0,8	50,0
Lasten	90,8	3,8	-1,1	2,7	-3,1	93,1
Saldo Baten en Lasten	**-47,1**	**0,1**	**1,1**	**-1,1**	**3,9**	**-43,1**
Onttrekking	2,6	1,3	0,3	0,8	-1,9	3,1
Toevoeging	0,2	1,3	0,0	0,0	0,0	1,5
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**2,4**	**-0,0**	**0,3**	**0,8**	**-1,9**	**1,6**
Totaal B.1 Dienstverlening	**-44,7**	**0,1**	**1,4**	**-0,2**	**1,9**	**-41,5**
B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid						
Baten	0,6	-0,1	0,0	0,0	2,4	2,9
Lasten	35,3	5,0	0,2	4,5	9,5	54,5
Saldo Baten en Lasten	**-34,7**	**-5,1**	**-0,2**	**-4,5**	**-7,0**	**-51,5**
Onttrekking	0,0	0,2	0,0	0,0	-0,0	0,2
Toevoeging	1,8	0,6	0,0	0,0	0,0	2,3
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-1,8**	**-0,4**	**0,0**	**0,0**	**-0,0**	**-2,2**
Totaal B.2 Horizontaal Thema Digitale Stad en Overheid	**-36,5**	**-5,5**	**-0,2**	**-4,5**	**-7,0**	**-53,7**
B.3 Horizontaal Thema Democratisering						
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	10,4	10,2	-1,2	0,0	-1,7	17,6
Saldo Baten en Lasten	**-10,4**	**-10,2**	**1,2**	**0,0**	**1,7**	**-17,6**
Onttrekking	3,5	3,8	0,0	0,0	-2,8	4,5
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**3,5**	**3,8**	**0,0**	**0,0**	**-2,8**	**4,5**
Totaal B.3 Horizontaal Thema Democratisering	**-6,8**	**-6,4**	**1,2**	**0,0**	**-1,0**	**-13,1**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
B.4 Bestuur						
Baten	0,6	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,5
Lasten	34,1	-0,0	0,3	4,8	-0,2	39,0
Saldo Baten en Lasten	**-33,5**	**0,0**	**-0,3**	**-4,8**	**0,0**	**-38,5**
Onttrekking	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Toevoeging	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,1**
Totaal B.4 Bestuur	**-33,4**	**0,0**	**-0,3**	**-4,8**	**0,0**	**-38,5**
B.5 Overhead						
Baten	11,1	-0,0	1,6	0,0	-0,9	11,7
Lasten	630,7	73,2	6,8	5,5	10,1	726,3
Saldo Baten en Lasten	**-619,6**	**-73,2**	**-5,2**	**-5,5**	**-11,0**	**-714,6**
Onttrekking	10,7	48,4	3,6	-2,3	-4,3	56,2
Toevoeging	8,9	0,7	0,0	0,0	0,0	9,6
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**1,8**	**47,6**	**3,6**	**-2,3**	**-4,3**	**46,5**
Totaal B.5 Overhead	**-617,9**	**-25,6**	**-1,6**	**-7,8**	**-15,3**	**-668,1**
B.6 Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving						
Baten	0,5	0,0	0,0	0,0	0,6	1,1
Lasten	-3,5	-0,1	0,9	8,7	8,2	14,2
Saldo Baten en Lasten	**4,0**	**0,1**	**-0,9**	**-8,7**	**-7,5**	**-13,1**
Onttrekking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoeging	0,2	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**-0,2**	**0,0**	**0,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Totaal B.6 Facilitair Werken in de Fysieke Leefomgeving	**3,8**	**0,1**	**-0,7**	**-8,7**	**-7,5**	**-13,1**
Totaal Programma B Bestuur en Organisatie	**-735,5**	**-37,3**	**-0,2**	**-26,0**	**-28,9**	**-827,9**

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Mutaties Voorjaars-nota 2024	Mutaties Begroting 2025 (jaarschijf 2024)	Mutaties Najaars-nota 2024	Mutaties Jaar-verslag 2024	Jaar-verslag 2024
Programma Totaal						
Baten	6.474,8	162,0	91,1	38,8	337,8	7.104,5
Lasten	6.485,8	197,5	5,6	28,4	272,3	6.989,7
Saldo Baten en Lasten	**-11,0**	**-35,6**	**85,5**	**10,4**	**65,5**	**114,8**
Onttrekking	581,5	139,2	102,1	38,9	138,0	999,7
Toevoeging	570,5	100,4	123,5	23,7	303,1	1.121,1
Saldo onttrekkingen en toevoegingen reserves	**11,0**	**38,8**	**-21,4**	**15,3**	**-165,0**	**-121,4**
Totaal Programma	**0,0**	**3,3**	**64,1**	**25,6**	**-99,5**	**-6,5**

6.7 Rechtmatigheidsverantwoording 2024

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijkt een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreft het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 24 januari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 162,2 miljoen. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 464,8 miljoen bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 162,2 miljoen. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 383,6 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

Tabel onrechtmatigheden (bedragen x € 1 miljoen)

Voorwaardencriterium	**Bedrag**
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	81,2
Begrotingscriterium	**Bedrag**
Lastenoverschrijdingen	383,6
Totaal begrotingscriterium	383,6
waarvan acceptabel	*383,6*
waarvan niet acceptabel	*0*
M&O criterium	**Bedrag**
Overheidsgeld is misbruikt door verkeerde gegevens te verstrekken	0

In paragraaf 3.7 bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

7

Balans

Balans

7.1 Balans met toelichting 460
7.2 Verloopstaat reserves 484
7.3 Verloopstaat voorzieningen 499
7.4 Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen 507
7.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 511
7.6 Kasstroomoverzicht 513

7

7.1 Balans met toelichting

Activa (balans per 31 december)

(bedragen x € 1 miljoen)

			Activa	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
1			Vaste activa	15.554,9	15.941,5
1	**1**		**Immateriële vaste activa**	**15,6**	**20,9**
1	1	1	Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-8,3	-5,6
1	1	2	Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	19,8	22,8
1	1	3	Bijdragen aan activa in eigendom van derden	4,1	3,7
1	**2**		**Materiële vaste activa**	**14.439,7**	**14.825,6**
1	2	1a	Investeringen met een economisch nut	11.801,3	12.000,7
			Waarvan in erfpacht uitgegeven	8.534,4	8.520,3
1	2	1b	Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	497,2	528,6
1	2	2	Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	2.141,2	2.296,3
1	**3**		**Financiële vaste activa**	**1.099,6**	**1.095,0**
1	3	1	Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	688,7	690,6
1	3	2	Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0,0	0,0
1	3	3	Leningen aan deelnemingen	294,5	284,9
1	3	4	Leningen aan overige verbonden partijen	0,0	0,0
1	3	5	Overige langlopende leningen	83,1	83,6
1	3	6	Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	33,3	35,9

			Activa	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
2			Vlottende activa	873,4	1.182,2
2	**1**		**Voorraden**	**-300,3**	-79,1
2	1	1	Grond- en hulpstoffen	0,3	0,3
2	1	2	Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-309,5	-87,7
2	1	3	Gereed product en handelsgoederen	8,9	8,3
2	**2**		**Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**766,4**	**791,7**
2	2	1	Vorderingen op openbare lichamen	313,8	357,5
2	2	2	Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0,1	0,0
2	2	3	Overige vorderingen	452,5	434,2
2	**3**		**Liquide middelen (kas- en banksaldi)**	**10,2**	**3,4**
2	**4**		**Overlopende activa**	**397,1**	**466,2**
2	4	1	De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, uitgesplitst naar:	25,0	54,3
			▪ Europees overheidslichamen	0,0	0,0
			▪ het Rijk	23,6	48,0
			▪ Overige Nederlandse overheidslichamen	1,4	6,3
2	4	2	Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	372,1	411,9
			Totaal activa	**16.428,3**	**17.123,7**
			Het bedrag waarvan het recht bestaat op verliescompensatie vanuit de Wet op de vennootschapsbelasting 1969		

Passiva (balans per 31 december)

(bedragen x € 1 miljoen)

			Passiva	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
			Vaste passiva	**14.981,7**	**15.313,3**
1			**Eigen vermogen**	**8.107,1**	**8.222,0**
1	1		**Algemene reserve**	312,8	288,9
1	2		**Resultaat**	122,1	-6,5
1	3		**Bestemmingsreserves**	7.672,2	7.939,6
2			**Voorzieningen**	**541,7**	**660,3**
3			**Vaste schulden**	**6.332,9**	**6.431,0**
3	1		**Obligatieleningen**	**2.465,0**	**2.365,0**
3	2		**Onderhandse leningen**	**3.854,7**	**4.049,7**
3	2	1	van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen	50,0	50,0
3	2	2	van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	3.174,7	3.349,7
3	2	4	van openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	630,0	650,0
3	3		**Waarborgsommen**	**13,2**	**16,3**

			Passiva	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
4			**Vlottende passiva**	**1.446,6**	**1.810,4**
4	1		**Netto-vlottende schuld**	**649,0**	**910,3**
4	1	2	Overige kasgeldleningen	361,0	636,0
4	1	4	Overige schulden	288,0	274,3
4	2		**Overlopende passiva**	**797,6**	**900,1**
4	2	1	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgende begrotingsjaar tot betaling komen	347,7	316,6
4	2	2	De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. uitgesplitst naar:	**282,4**	**333,0**
			▪ Europese overheidslichamen	1,1	1,0
			▪ het Rijk	278,8	326,0
			▪ Overige Nederlandse overheidslichamen	2,5	6,0
4	2	3	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	167,5	250,5
			Totaal passiva	**16.428,3**	**17.123,7**
			Het bedrag dat we aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen hebben verstrekt	**9.842**	**10.214**

7.1.1 Vaste activa

7.1.1.1 Immateriële vaste activa

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop in miljoenen euro's weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar.

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2024
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-8,3	2,7	-	-	-5,6
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	19,8	8,7	-0.1	-5,6	22,8
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	4,1	-	-	-0,4	3,7
Totaal	**15,6**	**11,4**	**-0,1**	**-6,0**	**20,9**

Desinvesteringen, bijdragen van derden en duurzame waardeverminderingen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2024

Het eindsaldo van € 20,9 miljoen bestaat voor € 22,8 miljoen uit geactiveerde investeringen voor kosten van onderzoek en ontwikkeling. Dit zijn vooral voorbereidende proceskosten die gemaakt worden voorafgaand aan de uitvoeringsfase van grondexploitaties. De bijdragen aan activa in eigendom van derden van € 3,7 miljoen zijn bijdragen voor:

- Sportaccommodaties € 3,3 (waaronder roei- en andere sportcentra en het Olympisch stadion).
- Jaap Eden IJscomplex van € 0,4 miljoen.

De kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio betreft het disagio op afgesloten leningen met een looptijd langer dan een jaar van € 5,6 miljoen.

Mutaties 2024

De immateriële vaste activa ultimo 2024 bedragen € 20,9 miljoen en zijn hoger dan ultimo 2023. De belangrijkste mutaties in 2024 zijn:

- Een toename van € 2,7 miljoen door het activeren van de ontvangen rente op door de gemeente aangegane leningen met onder andere Nederlandse Waterschapsbank NV en de NV Bank Nederlandse Gemeenten (met een looptijd langer dan één jaar).
- Een toename van voorbereidingskosten van € 8,7 miljoen in onder meer de projecten CNW 2e fase (€ 3,9 miljoen), Nelson Mandelapark (€ 2,9 miljoen), De Venser (€ 1,0 miljoen), en Coupensbuurt (€ 0,9 miljoen).
- De afschrijvingen van in totaal € 6,0 miljoen. Het gaat om een afschrijving van € 5,6 miljoen en heeft vooral betrekking op grondexploitaties welke nog niet zijn gestart in de uitvoeringsfase. In 2024 is voor de gemaakte kosten van planvorming tot en met 2024 een voorziening getroffen voor toekomstige plannen die naar verwachting verlieslatend zullen worden (financieel tekort). De overige afschrijving van € 0,4 miljoen betreft afschrijvingen op sportaccommodaties en de Hemwegtunnel.

7.1.1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Investeringen met een economisch nut	11.801,3	12.000,7
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	497,2	528,6
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	2.141,2	2.296,3
Totaal	**14.439,7**	**14.825,6**

Het eindsaldo 2024 van € 14,8 miljard kent een toename ten opzichte van ultimo 2023 van € 385,9 miljoen. De toename die een saldo is van nieuwe investeringen en afschrijvingen, komt door:

- Investeringen met economisch nut van € 199,4 miljoen. Dit komt onder andere door de toename van de investeringen in onderwijshuisvesting met € 122,1 miljoen.
- Investeringen met economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven van € 31,4 miljoen. De investeringen betreffen vooral riolering.
- Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut van € 155,1 miljoen. De toename wordt vooral veroorzaakt door investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken.

Hierna worden de onderdelen toegelicht.

Investeringen met een economisch nut
(exclusief de kosten waarvoor een heffing kan worden geheven)

Het overzicht hierna toont het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut.

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2022	Her-rubricering	Inves-teringen	Bijdragen van derden	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden en terreinen	8.736,6	-	174,3	-	-182,0	-	8.728,9
Waarvan in erfpacht uitgegeven	*8.534,4*	-	*167,0*	-	*-181,1*	-	*8.520,3*
Woonruimten	0,3	-	-	-	-	-	0,3
Bedrijfs-gebouwen	2.285,6	-	247,1	-2,6	-2,7	-70,3	2.457,1
Grond-, weg- en waterbouw-kundige werken	313,9	-	34,8	-	-	-15,7	333,0
Vervoer-middelen	61,9	-	14,5	-	-0,3	-10,0	66,1
Machines, apparaten en installaties	293,2	-	48,9	-	-	-28,0	314,1
Overige materiële vaste activa	109,8	-	7,9	-	-	-16,5	101,2
Totaal	**11.801,3**	**-**	**527,5**	**-2,6**	**-185,0**	**-140,5**	**12.000,7**

Duurzame waardeverminderingen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2024
De materiële vaste activa met economisch nut van € 12,0 miljard bestaan vooral uit investeringen in gronden en terreinen (€ 8,7 miljard), waarvan in erfpacht uitgegeven gronden het grootste deel zijn (€ 8,5 miljard). De boekwaarde in bedrijfsgebouwen bedraagt ultimo 2024 € 2,5 miljard en bestaat onder andere uit:
- Gebouwen in het onderwijs (€ 1,5 miljard).
- Gemeentelijke huisvesting (€ 0,5 miljard).
- Parkeergarages (€ 159,9 miljoen).

De boekwaarde in grond-, weg- en waterbouwkundige werken bedraagt ultimo 2024 € 333,0 miljoen, waarvan:
- Het drinkwaterbeheer van € 250,8 miljoen.
- Sportaccommodaties van € 74,1 miljoen.

De boekwaarde in machines, apparaten en installaties bedraagt € 314,1 miljoen en bestaat grotendeels uit:
- Drinkwaterzuivering, baggeren/drijfvuilvissen en binnenwaterbeheer van € 89,9 miljoen.
- Installaties in gemeentelijke panden en op gronden van € 61,2 miljoen.
- Installaties in Zorg- en onderwijspanden van € 61,1 miljoen.

Mutaties 2024
De stijging van de materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor geen heffing kan worden geheven bedraagt € 199,4 miljoen. Dit komt door:
- Investeringen van € 524,9 miljoen (na aftrek bijdragen derden van € 2,6 miljoen) die bestaan uit:
  - Investeringen in gronden en terreinen van € 174,3 miljoen, onder andere door uitgiften van grond in erfpacht van € 167,0 miljoen. Dit betreft de waardestijging van geactiveerde erfpachtrechten. Hier is € 167,0 miljoen geactiveerd en € 181,1 miljoen gedeactiveerd. Per saldo een afname van circa € 14,1 miljoen. In feite is de de-activatie deels het gevolg van wijzigingen van contracten, die daarna weer worden geactiveerd en deels door de overstapregeling. Wanneer een erfpachtcontract eeuwigdurend wordt afgekocht staat deze voor 1 euro op de balans.
  - Investeringen in bedrijfsgebouwen van € 244,5 miljoen (na aftrek bijdragen van derden van € 2,6 miljoen). Dit komt vooral door investeringen van € 157,3 miljoen in onderwijshuisvesting, een investering in het Riekerpark appelweg Gaasperdam van € 15,3 miljoen en een investering in de voorbereidingen aan de Nieuwe Hemweg 10 van € 12,1 miljoen.
  - De investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken van € 34,8 miljoen komen voor € 17,7 miljoen door investeringen in drinkwaterzuivering, baggeren/drijfvuilvissen en binnenwaterbeheer.
  - De toename in machines, apparaten en installaties met € 48,9 miljoen komt onder andere door investeringen in drinkwaterzuivering voor € 7,5 miljoen, in laptops en vernieuwing data-infrastructuur van € 11,2 miljoen, onderwijshuisvesting van € 9,8 miljoen, in een upgrade van parkeerautomaten van € 3,5 miljoen en de parkeergarage Vijzelgracht van € 1,1 miljoen.
  - Investeringen in vervoermiddelen van € 14,5 miljoen door investeringen in voertuigen voor het gemeentelijke wagenpark.
  - Investeringen in overige materiële vaste activa waren € 7,9 miljoen.
- De desinvesteringen bedragen € 185,0 miljoen, waarvan € 181,1 miljoen betrekking heeft op de de-activatie van de grondwaarde van erfpacht. Bij de keuze van een erfpachter voor de afkoop van een eeuwigdurende overstap, wordt ook de boekwaarde van de erfpachtrechten volledig afgeboekt. In 2024 heeft een groot deel van de de-activatie betrekking op erfpachtrechten van relatief nieuwe woningen met een hoger boekwaarde. Dit is meer dan in voorgaande jaren. De afboeking van de boekwaarde van de erfpachtrechten wordt verwerkt in de reserves van erfpacht en heeft dus geen effect op het erfpachtresultaat.
- De afschrijving van € 140,5 miljoen.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

(Bedragen x € 1 miljoen)	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Herrubricering**	**Investeringen**	**Afschrijvingen**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Gronden en terreinen	0,0	-	-	-	0,0
Bedrijfsgebouwen	5,9	-	-	-0,1	5,8
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	412,6	-	33,8	-16,9	429,5
Machines, apparaten en installaties	77,6	-	26,5	-11,6	92,5
Overige materiële vaste activa	1,1	-	-	-0,3	0,8
Totaal	**497,2**	**0,0**	**60,3**	**-28,9**	**528,6**

Bijdragen van derden, duurzame waardeverminderingen en desinvesteringen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2024

De materiële vaste activa van € 528,6 miljoen (2023: € 497,2 miljoen) waarvoor ter bestrijding van de kosten heffingen worden geheven, betreft vooral investeringen in rioolgemalen en het rioolstelsel.

Mutaties 2024

De stijging van deze activa met € 31,4 miljoen komt door de volgende mutaties:

- De investeringen van € 60,3 miljoen (2023: € 58,7 miljoen) komt door investeringen van € 33,8 miljoen in riolering en door investeringen van € 25,3 miljoen in ondergrondse afval inzamelingssysteem.
- De afschrijving van € 28,9 miljoen die vooral de geactiveerde kosten voor riolering en ondergrondse afval inzamelingssysteem betreft.

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Bedragen x € 1 miljoen)	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Her-rubricering**	**Inves-teringen**	**Bijdragen van derden**	**Desinves-teringen**	**Afschrij-vingen**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Grond-, weg- en waterbouw-kundige werken	752,1	-	-	-	-	-26,5	725,6
Overige materiële vaste activa	0,0	-	-	-	-	-	0,0
Vanaf 2017							
Grond-, weg- en waterbouw-kundige werken	1.278,0	-16,7	231,4	-42,3	-1,7	-28,0	1.420,7
Machines, apparaten en installaties	109,1	16,7	24,5	-	-	-7,4	142,9
Overige materiële vaste activa	2,0	-	5,1	-	-	-	7,1
Totaal	**2.141,2**	**0,0**	**261,0**	**-42,3**	**-1,7**	**-61,9**	**2.296,3**

Duurzame waardeverminderingen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2024

De materiële vaste activa met maatschappelijk nut met een waarde van € 2,3 miljard bestaan uit investeringen in wegen, bruggen, tunnels, openbare verlichting en parken (€ 1,4 miljard) en in de Noord/Zuidlijn en overige metro- en traminfrastructuur (€ 0,9 miljard). Conform het BBV is een onderscheid gemaakt naar investeringen voor en na 2017.

Mutaties 2024

De stijging van de materiële vaste activa met maatschappelijk nut met € 155,1 miljoen komt door:

- Investeringen van € 218,7 miljoen (na aftrek bijdragen van derden van € 42,3 miljoen). Deze investeringen betreffen:
  - Investeringen van € 69,2 miljoen voor onder andere het Programma Bruggen en Kademuren, waaronder het project de Heren- en Prinsengracht (€ 12,2 miljoen), project Kostverlorenvaart (€ 9,2 miljoen), project Jordaanbrug (€ 5,5 miljoen), project Houtmankade (€ 5,4 miljoen) en het project Brouwersgracht (€ 5,1 miljoen).
  - Uitgaven aan de Vervangingsprogramma verhardingen van € 50,8 miljoen. Hierbij gaat het om diverse projecten ten aanzien van vervanging van verhardingen van wegen, straten en pleinen in Amsterdam.
  - Verder betreffen de investeringen, uitgaven aan de Aanpak Wegtunnels Amsterdam (AWA) van € 19,5 miljoen. Deze investeringen van € 19,5 miljoen kunnen worden verdeeld naar Verkeer Centrale Amsterdam (€ 16,5 miljoen), Aanpak wegtunnels Amsterdam (€ 1,2 miljoen), de renovatie Michiel de Ruijtertunnel (€ 0,6 miljoen), de Arenatunnel (€ 0,4 miljoen).
  - Uitgaven ter vervanging en herprofilering openbare verlichting van € 4,6 miljoen. Dit in het kader van het Beleidskader Verlichting 2017 en 1Amsterdam Heel & Schoon (2017) waarbij de asset Verlichting wordt omgebouwd naar ledverlichting.
  - Uitgaven voor het kapitaalgoed verkeerssystemen bestaande uit Verkeersinformatiesystemen (VIS) en Verkeersregelinstallaties (VRI) van € 10,8 miljoen om te kunnen voldoen aan het gewenste onderhoudsniveau.
  - Voor Implementatie Scenario Analyse, ISA, (€ 2,0 miljoen) worden de brandvoorzieningen in de ondergrondse stations van de Oostlijn verbeterd.
  - De overige investeringen van € 61,9 miljoen betreffen investeringen in openbare ruimte projecten zoals:
    - De Entree van € 10,0 miljoen;
    - Project Raadhuisstraat-Rozengracht van € 6,6 miljoen;
    - Project Da Costagracht van € 6,4 miljoen;
    - Vervangingsprogramma civiele constructies van € 3,6 miljoen;
    - Berlagebrug van € 3,1 miljoen;
    - Middenmeer Noord van € 2,2 miljoen;

- Afschrijvingen van € 61,9 miljoen waaronder op het openbaar vervoer, zoals:
  - Noord/Zuidlijn van € 15,6 miljoen.
  - Afschrijvingen van € 13,7 miljoen op voorzieningen in de openbare ruimte.
    - Een afname en een toename van de investeringen met € 16,7 miljoen door herrubricering, omdat een aantal activa nog niet juist gerubriceerd waren. De herrubricering is saldo neutraal.
- De desinvesteringen bedragen € 1,7 miljoen en betreffen vooral desinvesteringen van € 0,7 miljoen van een drietal bruggen (Aalmoezeniersbrug en aan de grachten Keizergracht en Lauriergracht) en een desinvestering van € 0,7 miljoen aan een drietal sluizen (Leliesluis, Koningssluis en Lekkeresluis).

7.1.1.3 Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Herrubricering	Investeringen	Afschrijvingen/ Aflossingen	Duurzame waardevermindering*	Boekwaarde 31-12-2024
Kapitaalverstrekkingen aan:						
▪ deelnemingen	888,1	1,0	1,9	-	-	891,0
▪ voorzieningen kapitaalverstrekking deelnemingen	-199,4	-1,0	-	-	-	-200,4
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met looptijd > 1 jaar	0,0	-	-	-	-	0,0
Leningen aan:						
▪ deelnemingen	294,5	-	98,4	-49,0	-59,0	284,9
▪ voorzieningen leningen deelnemingen	0,0	-	-	-	-	0,0
Overige langlopende leningen	83,1	-	7,5	-7,0	-	83,6
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd >= 1 jaar	33,3	-	6,9	-4,3	-	35,9
Totaal	**1.099,6**	**0,0**	**114,7**	**-60,3**	**-59,0**	**1.095,0**

*) Onder duurzame waardeverminderingen staan de afwaarderingen vermeld.

Stand ultimo 2024

De financiële activa van € 1.095,0 miljoen bestaan uit:

- Deelnemingen (€ 690,6 miljoen).
- Verstrekte leningen (€ 368,5 miljoen).
- Overige uitzettingen (€ 35,9 miljoen).

Bij de waardering is rekening gehouden met een duurzame waardevermindering van in totaal € 200,4 miljoen voor kapitaalverstrekkingen. Deze waardevermindering is in de vorm van een voorziening op de waardering in mindering gebracht.

Mutaties 2024

De afname van de financiële vaste activa met € 4,6 miljoen komt door:

- Investeringen van € 114,7 miljoen door kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen en verstrekte leningen. De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen zijn in totaal € 5,4 miljoen. Dit komt door de aandeelkapitaal stortingen in deelnemingen InWest Regio BV (€ 4,0 miljoen) en NV Watertransportmaatschappij Rijn Kennemerland (€ 1,4 miljoen). Tevens heeft er een terugbetaling plaatsgevonden op Lutkemeer van € 3,5 miljoen.
  Daarnaast heeft er een toename van € 98,4 miljoen en een aflossing van € 49,0 miljoen in de verstrekte leningen aan deelnemingen plaatsgevonden. Deze toename betreft het verstrekken van een lening aan AEB Holding NV (€ 30,0 miljoen). Bij de reeds verstrekte lening aan AEB Holding NV is de rente toegevoegd aan de hoofdsom van de lening (€ 15,4 miljoen). Een aflopende lening aan Westpoort Warmte BV is opnieuw verstrekt (€ 53,0 miljoen) wat zowel als aflossing als investering telt in het overzicht. Daarnaast zijn er aflossingen ontvangen op leningen verstrekt aan Westpoort Warmte BV (€ 47,9 miljoen) en BV Exploitatiemaatschappij Carre (€ 1,1 miljoen). We hebben een voorziening getroffen van € 59 miljoen voor de verstrekte lening aan het Afval Energiebedrijf (AEB). Deze voorziening is getroffen op basis van een inschatting van hoeveel geld AEB waard is. Die inschatting wordt vooral gebaseerd op de verwachte financiële prestaties van AEB. We hebben de voorziening gebaseerd op de meerjarenbegroting van het AEB-management met daarbij extern gevalideerde aannames en daarnaast meerdere externe waarderingen. Daaruit volgt dat de huidige waarde van het bedrijf lager uitkomt dan wat in het vorige jaarverslag stond. Op basis van de momenteel beschikbare informatie is dit een beste schatting. Gezien de mate van subjectiviteit en afhankelijkheden in de aannames zullen wij de ontwikkeling van de waardering van het AEB nauwlettend blijven volgen.

- De overige langlopende leningen en andere uitzettingen nemen per saldo toe met € 3,1 miljoen. Dit is het saldo nieuw verstrekte leningen en aflossingen van bestaande leningen. De toename komt bijvoorbeeld door verstrekte leningen aan wooncoöperaties ((€ 3,3 miljoen) en leningen die we verstrekten vanuit ons Duurzaamheidsfonds (€ 1,4 miljoen). Tevens een toename van de uitzettingen aan het Amsterdams Klimaat Energiefonds (AKEF) van € 2,6 miljoen doordat een er een bedrag van € 6,8 miljoen aan capital calls is betaald aan het AKEF. Niet alle aan het AKEF betaalde capital calls kwamen tot besteding en werden teruggestort. Een bedrag van € 4,2 miljoen werd retour ontvangen. Bestaande leningen waarbij er per saldo werd afgelost zijn bijvoorbeeld energieleningen (€ 2,0 miljoen), lening Amsterdam Middensegment Hypotheken (AMH) van € 1,1 miljoen en schuld-saneringsleningen (€ 1,miljoen). Het laatstgenoemde komt deels door afgeboekte leningen vanuit de afhandeling van de toeslagenaffaire.
- Een afname en een toename van de investeringen met € 1,0 miljoen door herrubri-cering, omdat een aantal activa nog niet juist gerubriceerd waren. De herrubricering is saldo neutraal.
- De verstrekte leningen lichten we verder toe in de paragraaf Financiering.

7.1.2 Vlottende activa

7.1.2.1 Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Grond- en hulpstoffen:	0,3	0,3
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-309,5	-87,7
Gereed product en handelsgoederen	8,9	8,3
Totaal	**-300,3**	**-79,1**

Grond- en hulpstoffen

De voorraden grond- en hulpstoffen bestonden op 31 december 2024 voor € 0,3 miljoen uit de voorraden waardepapieren van de stadsloketten zoals gezondheidsverklaringen, trouwboekjes en gehandicapten parkeerkaarten.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Stand ultimo 2024

De voorraden onderhanden werk van € 87,7 miljoen negatief bestaat uit 153 actieve grondexploitaties van de gemeente Amsterdam. In de paragraaf Grondbeleid staat een uitgebreide toelichting op de grondexploitaties en de systematiek van het Vereveningsfonds en Zuidas.

Omschrijving *(Bedragen x € 1 miljoen)*	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Vermeer-deringen**	**Vermin-deringen**	**Boek-waarde 31-12-2024**	**Geraamde kosten**	**Geraamde opbreng-sten**	**Geraamd eind-resultaat**
Grondexploitaties Vereveningsfonds	163,6	386,2	-233,4	316,4	3.730	-4.588	-542
Grondexploitaties Zuidas	-126,6	66,3	-9,6	-69,9	616	-1.036	-490
Totaal grondexploitaties	**37,0**	**452,5**	**-243,0**	**246,5**	**4.346**	**-5.624**	**-1.032**
Voorziening plantekorten Verveningsfonds	-344,8	25,5		-319,3			
Voorziening plantekorten Zuidas	-1,7	-13,2		-14,9			
Totaal Voorziening	**-346,5**	**12,3**		**-334,2**			
Totaal	**-309,5**			**-87,7**			

Mutaties 2024

Eind 2024 is de stand van het onderhanden werk € 246,5 miljoen. Het onderhanden werk bouwgrond in Exploitatie is toegenomen omdat we in 2024 net als 2023 beduidend minder inkomsten ontvingen dan we investeerden. De inkomsten bleven achter door de onzekere economische omstandigheden in de gebiedsontwikkelingen. Veel ontwikkelaars nemen in afname van grond en de bouw van woningen en vastgoed een afwachtende houding in. In het onderhanden werk staan plannen met een voorzien tekort ter hoogte van afgerond € 334,2miljoen. Hier is conform BBV een voorziening voor gevormd welke in mindering is gebracht op de voorraden.

Het saldo van Bouwgrond in Exploitatie steeg in 2024 door lagere inkomsten in 2024 ten opzichte van onder meer de uitgaven en tussentijdse winstnemingen. In totaliteit steeg het onderhanden werk met afgerond € 210 miljoen naar € 246,5 miljoen. De omvang van de investeringen is de laatste jaren hoog, maar is voor het eerst sinds jaren licht gedaald ondanks de vastgestelde plannen van de afgelopen jaren waar eerst fors

wordt geïnvesteerd met als doel ook op middellange termijn voldoende bouwgrond te ontwikkelen voor onder meer betaalbare woningen.

De vermeerderingen van het onderhanden werk betreft vooral de investeringen in IJburg en Zeeburgereiland waar afgerond in totaliteit € 100 miljoen is geïnvesteerd en nog beperkte inkomsten zijn gerealiseerd. Strandeiland en Sluisbuurt staan op het punt de komende jaren hoge inkomsten te gaan realiseren. De investeringen betreffen voornamelijk inrichting van Strandeiland en Centrum waaronder meerdere bruggen, de IJtram en het aanleggen van het Buiteneiland. In andere plannen als Havenstraatterrein, Amstelkwartier fase 3, Elzenhagen Zuid en Houthaven is in 2024 ook fors geïnvesteerd variërend van € 6 tot € 16 miljoen per plan.

Voor het overige is sprake van een grote spreiding in de plannen. De verminderingen van € 243 miljoen gaan over alle inkomsten van de grondexploitaties. Die bestaan voor het grootste deel uit gronduitgiften voor een bedrag van € 190 miljoen. De overige inkomsten bestaat uit onder meer subsidies van de Vervoersregio, bijdragen van derden, optievergoedingen en tijdelijke exploitatie inkomsten.

De voorziening plantekorten is op het onderhanden werk in mindering gebracht. Daardoor is de totale balanspost Bouwgrond in exploitatie negatief. Deze wijze van presentatie wijkt af van de stellige uitspraak van de commissie BBV die zegt dat als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, die dan maximaal voor de boekwaarde van het onderhanden werk van betreffende bouwgrond in exploitatie worden gepresenteerd als een waardecorrectie op de post bouwgrond in exploitatie. De gemeente Amsterdam volgt deze uitspraak niet. Het opknippen van de voorziening heeft als enig effect dat deze dan op twee plaatsen wordt gepresenteerd wat het inzicht in de totale waardecorrectie niet vergroot. De getroffen voorziening heeft daarnaast geen relatie met de boekwaarde, maar met te verwachten nog komende verliezen. Daarnaast is het gebruikelijk voorzieningen die dienen als waardecorrectie ook te verantwoorden bij het actief waarvoor de correctie geldt. De daling van de voorziening plantekorten is vooral veroorzaakt door stijgende grondprijzen, waardoor sprake is van verbetering van financiële tekort plannen.

Ramingen nog te maken kosten en opbrengsten

De ramingen van de nog te maken nominale kosten en opbrengsten in exploitatie genomen baseren we op de inzichten prijspeil begin 2023. De geraamde kosten vanaf 2024 zijn afgerond € 4,3 miljard en de geraamde inkomsten zijn afgerond € 5,6 miljard. De geraamde inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op de in het najaar bijgewerkte projectenportefeuille. De ramingen zijn aangepast aan de geactualiseerde grondprijzen najaar 2024 en aan de recente kostenramingen. Per saldo is er sprake van een hogere verwachting en treedt er een verbetering op van de prognose ten opzichte van verleden jaar. Dit is voornamelijk het gevolg van verbetering van de lopende plannen als gevolg van afvlakkende inflatie en de hogere grondprijzen.

Bij de geraamde kasstromen horen de nodige kanttekeningen. De belangrijkste kanttekening is dat deze bedragen eerst nog moeten worden verdiend. De kanttekeningen zijn terug te voeren op het feit dat de hoogte van de kasstromen een verwachte waarde is die zijn grondslag vindt in de huidige economische omstandigheden die onzeker zijn. Met een horizon van 15-20 jaar is de portefeuille bijzonder vatbaar voor conjuncturele bewegingen waarin marktprijzen kunnen dalen en stijgen. Daarom kunnen de geraamde kasstromen van de portefeuille toenemen, maar ook (sterk) afnemen.

In een scenario van een economische crisis zal een relatief groot deel van de geraamdeinkomsten later worden behaald en mogelijk vervallen, waardoor de groei van de vereveningsruimte stagneert. Het perspectief is licht verbeterd maar de vraag naar grond is de afgelopen jaren nog niet gestegen door conjuncturele onzekerheden. Daarom moet de gemeente jaarlijks bepalen in hoeverre het verantwoord is om vooruit te lopen op toevoegingen aan de vereveningsruimte en de mogelijke claims op het vereveningsfonds, voorzichtigheid is nog steeds geboden. Wij houden rekening met verschillende scenario's voor de korte termijn variërend van verder hogere grondprijzen tot lagere grondprijzen en verschillende variaties in de inflatie bij de geraamde kosten:

- Basisscenario is de huidige MPG2025 met een stijging van de kosten en opbrengsten met 2 % per jaar.
- Bij het slecht weer scenario stijgen de uitvoeringskosten 2 jaar met 5 % per jaar in plaats van 2 % per jaar en de grondprijzen dalen met 5 % en het jaar daarna stabiliseren de prijzen. Voorts is ook rekening gehouden met uitval.
- Bij het goed weer scenario stijgen de grondprijzen in 2 jaar met 4 % procent per jaar en de kosten stijgen 1 jaar met 3 % in plaats van 2 %.

Pas in een slecht weer scenario met dalende grondprijzen zal het aandeel verliesgevende plannen toenemen. Hierdoor neemt de voorziening plantekorten toe met dit bedrag en de omvang van het onderhanden werk derhalve af. Dit kan worden opgevangen binnen de financiële buffers van het Vereveningsfonds waarbij het sparen

voor bovenplanse investeringen na 2026 (tijdelijk) wordt stopgezet. In alle scenario's is rekening gehouden met ernstige vertraging van een groot deel van de commerciële uitgiften (bouwkavels) waarvoor de komende 5 jaar geen stroomaansluiting mogelijk lijkt te zijn (netcongestie).

Zie voor verdere toelichting op de grondexploitatie de paragrafen 3.6 Grondbeleid en 3.1 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Gereed product en handelsgoederen

Stand ultimo 2024
De voorraad gereed product en handelsgoederen van € 8,3 miljoen (2023: € 8,9 miljoen) bestaat uit:
- Voorraden Stadsbeheer ten behoeve van de inrichting van de openbare ruimte (€ 7,2 miljoen).
- Voorraden vaccinatiemiddelen, testen en groeigidsen (€ 0,2 miljoen).
- Te veilen panden en winkelvoorraad van de Stadsbank van Lening (€ 1,0 miljoen).

Mutaties 2024
De voorraad van Stadsbank van de Lening is met € 0,5 miljoen afgenomen, mede doordat de verkopen van het aantal artikelen substantieel zijn toegenomen. De verkoop van het aantal artikelen alsmede gestegen goudprijzen heeft een zeer positief impact op de gerealiseerde baten 2024 van de Stadsbank van Lening.

Door een afname van € 0,1 miljoen van de voorraad materialen van Stadswerken (waaronder materialen voor vervangingsprojecten openbare verlichting) is de wijziging bij de voorraden gereed product minimaal.

7.1.2.2 Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder zijn als volgt verdeeld:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Vorderingen op openbare lichamen	313,8	357,5
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0,1	0,0
Overige vorderingen	590,0	566,5
Totaal vorderingen	**903,9**	**924,0**
Totaal voorziening oninbaarheid overige vorderingen	**-137,5**	**-132,4**
Totaal	**766,4**	**791,6**

Vorderingen op openbare lichamen

Stand ultimo 2024
De vorderingen openbare lichamen van € 357,5 miljoen bestaat uit de vorderingen op de belastingdienst, waaronder de aangiften BCF, BTW en dividendbelasting.

Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen
De balanswaarde ultimo 2024 van € 0,0 miljoen betreft vooral de rekening-courantverhouding met de NV VGA verzekeringen.

Overige vorderingen/uitzettingen

(Bedragen x € 1 miljoen)	Balanswaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024	Voorziening	Balanswaarde 31-12-2024
Gemeentelijke belastingen en heffingen belastingvorderingen	162,4	193,7	-22,9	170,8
Vorderingen op derden	110,3	151,0	-48,9	102,1
Beleensommen Stadsbank van Lening	62,1	66,3	-	66,3
Vorderingen op klanten beleidsterrein werk, participatie en inkomen	33,4	89,2	-57,4	31,8
Vorderingen op derden uit hoofde van gronduitgifte en/of gronduitgifte gerelateerd	84,3	66,3	-3,2	63,1
Totaal	**452,5**	**566,5**	**-132,4**	**434,1**

Stand en mutatie
De overige vorderingen van € 435,8 miljoen bestaat vooral uit:

Belastingvorderingen (2024: € 170,8 miljoen, 2023: € 162,4 miljoen)
De belastingvorderingen bestaan uit de reguliere belastingdebiteuren van € 193,7 miljoen en de vorderingen op derden uit hoofde van gronduitgifte van € 66,3 miljoen en bedragen ultimo 2024 per saldo € 260,0 miljoen. Ten opzichte van 2023 (€ 266,5 miljoen) is deze daling voor een belangrijk deel het gevolg van hogere ontvangsten dan wat er in 2024 is opgelegd en afgeboekt op voorgaande jaren. Daarnaast houdt de daling verband met de mutatie in de nog op te leggen en te verminderen heffingen van in totaal € 12,4 miljoen.

In 2024 is de voorziening oninbare vordering ten opzichte van 2023 toegenomen met € 6,7 miljoen naar € 22,9 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat in 2024 een voorziening is getroffen voor oninbare Wabo vorderingen.

Voor de reguliere belastingdebiteuren van € 193,7 miljoen is rekening gehouden met deze voorziening oninbare vordering van € 22,9 miljoen, resulterend ultimo 2024 € 170,8 miljoen.

Vorderingen op derden (2024: € 102,1 miljoen, 2023: € 110,3 miljoen)
Deze post bestaat uit vorderingen op derden, zoals voor drinkwater en langlopende vorderingen die we ter incasso overdragen aan het incassobureau van Belastingen. In vergelijking met 2023 zijn de vorderingen afgenomen met € 10,5 miljoen en is de voorziening verlaagd met € 2,3 miljoen.

Beleensommen Stadsbank van Lening (2024: € 66,3 miljoen, 2023: € 62,1 miljoen)
Het totaalbedrag van uitstaande beleningen aan klanten bij de Stadsbank van Lening bedraagt € 66,3 miljoen. Dit zijn beleenovereenkomsten die we met de klanten afsloten op het onderpand (bijvoorbeeld sieraden). De klant betaalt na het verstrijken van de afgesproken looptijd de waarde van het onderpand (verhoogd met afgesproken rente) terug.

Vorderingen op klanten uit het beleidsterrein werk, participatie en inkomen (2024: € 31,8 miljoen, 2023: € 33,4 miljoen)
De boekwaarde van de vorderingen op klanten uit het beleidsterrein werk, participatie en inkomen betreft ultimo 2024 € 89,2 miljoen (2023: € 99,9 miljoen). Voor deze vorderingen hebben we een voorziening getroffen van € 57,4 miljoen (2023: € 66,5 miljoen). In het afgelopen jaar is het saldo van de bruto vorderingen met € 10,7 miljoen afgenomen. Dit is te verklaren doordat de bijstandsklanten hebben afgelost en omdat oninbare vorderingen zijn afgeboekt ten laste van de voorziening. Door de afname van de bruto vorderingen is het saldo van de voorziening lager bijgesteld met € 9,1 miljoen.

Vorderingen op derden uit hoofde van gronduitgifte en/of gronduitgifte gerelateerd (2024: € 63,1 miljoen, 2023: € 84,3 miljoen)
De boekwaarde van deze vorderingen bedraagt ultimo 2024 € 63,1 miljoen. Deze bestaat vooral uit nog te ontvangen erfpachtcanon.

Voorziening oninbaarheid (2024: € 132,4 miljoen, 2023: € 137,5 miljoen)
Het totaalbedrag aan voorzieningen bedraagt mede door de afname bij het incasso-bureau voor de overige vorderingen ultimo 2024 € 132,4 miljoen. Deze afname wordt vooral veroorzaakt door het kwijtschelden van schulden in 2024 in het kader van de Kinderopvangtoeslagaffaire. Dit is afgeboekt ten laste van de voorziening.

7.1.2.3 Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit door de gemeente aangehouden kassen en bankrekeningen.

(Bedragen x € 1 miljoen)	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Kas- en banksaldi	10,2	3,4
Totaal	**10,2**	**3,4**

Dit betreft het saldo van de bankrekeningen op naam van de gemeente Amsterdam.

7.1.2.4 Overlopende activa

De post overlopende activa verdelen we als volgt:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	25,0	54,3
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	372,1	411,9
Totaal	**397,1**	**466,2**

Nog te ontvangen voorschotbedragen van EU en Nederlandse overheidslichamen

We hebben uitgaven gedaan die we nog moeten declareren bij de EU en Nederlandse overheidslichamen. Die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

Naam specifieke uitkering *(Bedragen x € 1 miljoen)*	Boekwaarde 31-12-2023	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2024
Europees overheidslichaam				
AMIF Europees project voor statushouders	0,0	-	-	0,0
Totaal	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Rijk				
Europees Sociaal Fonds (ESF)	3,6	3,1	-3,6	3,1
Bijdrage Ministerie VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) inzake Corona meerkostenregeling	3,7	0,5	-3,7	0,5
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) bijdrage vanuit het Gemeentefonds	1,4	2,9	-1,4	2,9
Ministerie van Financiën rijksbijdrage uitvoering Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)	0,6	0,3	-0,3	0,6
Ministerie van Financiën specifieke uitkering (SPUK) Kinderopvang-toeslagenaffaire (KOTA) i.h.k.v. SiSa	14,3	31,0	-14,3	31,0
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, uitgestelde bijdrage Single-Use Plastics vergoeding (SUP)	0,0	9,5	-	9,5
Ministerie van Justitie en Veiligheid inzake toekenning bijdrage Regeling opvang ontheemden Oekraïne, nog te verrekenen verbouwing opvanglocatie Oekraïne Duivendrechtsekade	0,0	0,4	-	0,4
Totaal	**23,6**	**47,7**	**-23,3**	**48,0**
Overige NL-overheidslichaam				
Ministerie van Justitie en Veiligheid nog te ontvangen bijdrage RIEC Amsterdam-Amstelland 2023	0,3	-	-0,3	0,0
Nog te ontvangen bijdrage Gemeen-schappelijke Regeling(GR) Amstelland en Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (PGA GHOR)	1,1	3,2	-	4,3
Bijdrage Provincie Noord-Holland inzake subsidiebeschikking "MRA inzet flexibele schil" (Metropool Regio Amsterdam)	0,0	2,0	-	2,0
Totaal	**1,4**	**5,2**	**-0,3**	**6,3**
Totaal generaal	**25,0**	**52,9**	**-23,6**	**54,3**

Stand ultimo 2024 en mutatie 2024

Het saldo ultimo 2024 van de overlopende activa voor nog te ontvangen voorschotten van EU en Nederlandse overheidslichamen bedraagt € 54,3 miljoen (2023: € 25,0 miljoen) en is € 29,3 miljoen hoger dan vorig jaar. Dit komt vooral door:

- Nog te ontvangen specifieke uitkering (SPUK) van de Ministerie van Financiën van € 31,0 miljoen inzake Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA) in het kader van de SiSa;
- Nog te ontvangen uitgestelde bijdrage van de Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat van € 9,5 miljoen aangaande Single-Use Plastics vergoeding (SUP);
- Vastgoed vooruitbetaalde huren januari 2025 van kunst- en cultuurpanden van € 5,9 miljoen;
- Nog te ontvangen bijdrage van de Gemeenschappelijke Regeling(GR) Amstelland en Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (PGA GHOR) van € 3,2 miljoen;
- Het nog te ontvangen bedrag vanuit het Gemeentefonds van € 2,9 miljoen is begin 2025 ontvangen en is in 2024 verantwoord;
- Een afname van € 3,6 miljoen van de nog te ontvangen bijdrage van het Europees Sociaal Fonds (ESF) welke in 2024 is ontvangen en verrekend. Deze ontvangen bijdrage betreft onder andere een vordering van € 3,1 miljoen in het kader van REACT-EU (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe). Deze REACT-EU middelen zijn bedoeld om de werkgelegenheids- en sociale effecten van de COVID-19-crisis aan te pakken door te richten op het aan het werk helpen en aan het werk houden van kwetsbare werkenden en werkzoekenden.

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde kosten

De overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen, delen we als volgt in:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Nog te ontvangen (factureren) bedragen	255,9	232,9
Vooruitbetaalde kosten	116,2	179,0
Totaal	**372,1**	**411,9**

Stand ultimo 2024

Het saldo van de overige overlopende activa is hierboven gepresenteerd. Hieronder staan de posten verder toegelicht.

Nog te ontvangen (factureren) bedragen

De nog te ontvangen bedragen van € 232,9 miljoen bestaan vooral uit:

- Belastingmiddelen van € 109,4 miljoen (2023: € 120,4 miljoen).
- Bedragen voor werkzaamheden voor openbaar vervoerprojecten van € 20,2 miljoen (2023: € 36,0 miljoen).
- Bedragen van geinde parkeergelden door P1/ Q-Park van € 30,1 miljoen (2023: € 23,5 miljoen).
- Bedragen voor werkzaamheden in de openbare ruimte van € 10,3 miljoen (2023: € 13,5 miljoen).

Mutaties 2024

De nog te ontvangen bedragen zijn € 23,0 miljoen lager dan ultimo 2023. Dit komt vooral door:

- Een afname van nog te ontvangen bijdragen van meerjarige projecten openbaar vervoer en openbare ruimte met € 15,9 miljoen.
- Een afname van nog op te leggen belastingheffingen van € 11,0 miljoen, dit naar aanleiding van een afname bij de toeristenbelasting. In 2024 zijn de definitieve aanslagen voor heffingsjaar 2023 grotendeels afgerond door te sturen op de tijdigheid van het indienen van de aangiftes.
- Een afname van nog te ontvangen bedragen voor werkzaamheden in de openbare ruimte van € 3,2 miljoen.
- Een afname van nog te ontvangen bijdragen van Stichting Pantar van € 2,1 miljoen in het kader van Werkbrigade.
- Een toename van de nog te ontvangen bedragen van € 6,1 miljoen voor het innen van parkeergelden door P1/ Q-Park. Aanleiding van deze toename is dat de parkeerbaten zijn toegenomen door coalitiemaatregelen, waaronder uitbreiding venstertijden en harmonisatie vergunningentarieven.

Vooruitbetaalde kosten

De vooruitbetaalde kosten van € 179,0 miljoen bestaan vooral uit:

- Verleende subsidies van € 44,9 miljoen (2023: € 59,1 miljoen) aan onderwijs voor schooljaar 2024-2025;
- ICT-voorzieningen van € 23,8 miljoen (2023: € 24,3 miljoen).
- Verleende subsidie aan Amsterdams Fonds van de Kunst Stichting (AFK) van € 17,4 miljoen welke in 2024 is vooruitbetaald en betrekking heeft op de periode 2025;
- Vooruitbetaalde kosten van Start Bouw Impuls aan ontwikkelaars en aan kantoor C3 Church van € 15,8 miljoen;

- Vooruitbetaalde bedragen van € 17,4 miljoen waarvan verleende subsidies in het kader van Luchtkwaliteit, Groengelden en Duurzaamheid van € 10,0 miljoen en een bijdrage van € 7,4 miljoen aan de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied;
- Vooruitbetaalde bedragen van € 5,0 miljoen inzake een verleende subsidie aan Stichting Maatwerk Toeslagen Amsterdam (SMTA);
- In het kader van Wet sociale werkvoorziening (WSW) een opgenomen bevoorschotting aan Pantar van € 4,2 miljoen (2023: € 4,8 miljoen);
- Vooruitbetaalde bedragen van € 8,6 miljoen voor huur & servicefacturen voor panden (2023: € 3,4 miljoen).

Mutaties 2024
De vooruitbetaalde kosten zijn € 62,8 miljoen hoger dan eind 2023. Dit komt vooral door een toename van ICT voorzieningen van € 20,2 miljoen, dit naar aanleiding van het afsluiten van een aantal meerjarige contracten die bij vooruitbetaling moesten worden voldaan. De vooruitbetaalde kosten zijn apart geregistreerd om de lasten aan het juiste boekjaar toe te rekenen. De looptijden kunnen langer zijn dan één jaar. Een toename van een verleende subsidie aan Amsterdams Fonds van de Kunst Stichting (AFK) van € 17,4 miljoen. Een toename van vooruitbetaalde kosten van Start Bouw Impuls aan ontwikkelaars en aan kantoor C3 Church van € 15,8 miljoen en een toename van een bijdrage van € 7,4 miljoen aan de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Buiten de activazijde: Bedrag aan vpb verliescompensatie € nihil
Met ingang van 2016 wordt de gemeente voor een aantal activiteiten aangemerkt als ondernemer. Voor 2024 is het bedrag op een eventuele verliescompensatie gesteld op € nihil.

7.1.3 Passiva

7.1.3.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. Het verloop van de reserves in 2024 per soort reserve:

(Bedragen x € 1 miljoen)	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Toevoeging**	**Onttrekking inclusief vrijval**	**Bestemming resultaat vorig boekjaar**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Algemene reserve	312,8	0,0	-146,0	122,1	288,9
Resultaat	122,1	-6,5	-122,1	0,0	-6,5
Bestemmings-reserves	7.672,2	999,0	-731,6	0,0	7.939,6
Totaal	**8.107,1**	**992,5**	**-999,7**	**122,1**	**8.222,0**

7.1.3.2 Algemene reserve

De algemene reserve is de buffer voor financiële tegenvallers. Het is vrij aanwendbaar en is deel van de weerstandscapaciteit. Zie voor het totale overzicht van de weerstandscapaciteit 3.1 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. De toevoeging aan de Algemene Reserve betreft de toevoeging van het resultaat over 2023 van € 122,1 miljoen.

De belangrijkste onttrekkingen aan de Algemene Reserve zijn de volgende:

- Een vrijval van € 150,0 miljoen. In 2020 hebben we de algemene reserve ingezet om de klap van de coronacrisis het hoofd te bieden. Die inzet ging gepaard met een herstelplan, waarin we de algemene reserve weer aanvulden met € 500 miljoen vanuit de financieringsreserve erfpacht. Het plan was om dat in drie tranches te doen: € 150,0 miljoen in 2021 en 2022, en € 200,0 miljoen in 2022. In 2022 zagen we dat onze begroting zich sneller dan verwacht herstelde, en konden we besluiten de laatste twee tranches van in totaal € 350,0 miljoen achterwege te laten. Inmiddels is de weerbaarheid van onze begroting weer volledig op orde. Dat biedt de gelegenheid om in 2024 de € 150 miljoen die wel aan de financieringsreserve erfpacht is onttrokken nu weer te corrigeren;
- Een algemene onttrekking van € 4,0 miljoen. Dit is het saldo van de algemene mutaties in de algemene reserve die leidden tot een begroot saldo van € 0,-.

7.1.3.3 Resultaat

Het resultaat is deel van de Algemene Reserve, maar we moeten het volgens de voorschriften apart presenteren. Bij de vaststelling van de Jaarrekening 2023 bedroeg het voordelig resultaat over 2023 Amsterdam € 122,1 miljoen. Het resultaat over 2024 bedraagt € -6,5 miljoen negatief (zie voor verdere toelichting paragraaf hoofdlijnen).

7.1.3.4 Bestemmingsreserves

Het totaalbedrag aan bestemmingsreserves bedraagt € 7.939,6 miljoen (2023: € 7.672,2 miljoen). In de verloopstaat reserves is het totaaloverzicht van de reserves opgenomen (zie 7.2 Verloopstaat reserves). Hierin staat ook per reserve een toelichting op de mutaties. In de beleidsprogramma's staan toelichtingen op de verschillen tussen begrote en gerealiseerde mutaties per programmaonderdeel opgenomen.

Hieronder geven we alleen een overzicht van de belangrijkste mutaties en de in omvang (zeer) grote reserves.

Naam Reserve *(Bedragen x € 1 miljoen)*	Boekwaarde 31-12-2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2024
Reserve afkoopsommen erfpacht	4.705,4	104,9	-162,1	0,0	4.648,2
Reserve financiering erfpachtgrond	800,5	284,2	-3,4	0,0	1.081,3
Reserve Vereveningsfonds	638,6	133,5	-46,2	-30,2	695,7
Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties	185,2	42,7	-38,2	0,0	189,7
Incidentele bijdragen Schaalsprong	176,0	12,0	-0,9	0,0	187,1
Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut	182,9	4,2	-5,5	-0,7	180,9
Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur	119,3	41,4	-4,1	-41,3	115,3
Reserve Klimaatfonds	118,3	0,0	-3,2	0,0	115,1
Reserve Sprong over het IJ (brug)	99,7	0,0	-1,8	0,0	97,9
Reserve financiering deelneming GVB	78,8	0,0	0,0	0,0	78,8
Reserve Coalitiemiddelen 22-26	60,2	101,2	-84,3	-0,3	76,8
Stedelijke Bodemsanering en Nazorg	67,6	1,2	-3,9	0,0	64,9
Totaal	**7.232,5**	**725,3**	**-353,6**	**-72,5**	**7.531,7**

Reserve afkoopsommen erfpacht
Deze reserve dient voor de financiering van erfpachtgronden. Hierdoor hoeft de gemeente Amsterdam deze grondwaarde niet te financieren bij externe partijen. Het saldo van de 'Reserve afkoopsommen erfpacht' komt overeen met de waarde van de afgekochte erfpachtgronden De reserve is in 2024 met € 104,9 miljoen toegenomen door nieuw ontvangen afkoopsommen in het voortdurend stelsel. De onttrekking (€ 162,1 miljoen) is het gevolg van erfpachters die hebben afgekocht in het eeuwigdurend stelsel en/of hebben gekozen voor canonbetaling.

Reserve financiering erfpachtgrond
Het doel van de reserve is zoveel mogelijk in erfpacht uitgegeven grond te financieren met eigen vermogen. In de reserve worden de afkoopsommen toegevoegd met betrekking tot het eeuwigdurend stelsel (met uitzondering van 1e uitgifte) en meer- of minderwaarde dat ontstaat bij canonherziening. De toevoeging van (€ 284,2 miljoen) bestaat uit eeuwigdurende afkoopsommen en meerwaarde bij canonherziening in het voortdurend stelsel. De onttrekking van € 3,4 miljoen heeft betrekking op kosten van de overstapregeling.

Reserve Vereveningsfonds
Deze reserve is benodigd als weerstandsvermogen en ter dekking van vastgestelde (voor)investeringen in het kader van gebiedsontwikkeling. Aan de reserve is € 133,5 miljoen toegevoegd, waarvan een toevoeging welke bestaat uit winstnemingen uit grondexploitaties (€ 69,0 miljoen), een vrijval voorziening Plantekorten (31,o miljoen), Erfpachtinkomsten (€ 17,0 miljoen) en de jaarlijkse indexering van 2% (€ 17,0 miljoen).
Aan de reserve is € 46,2 miljoen onttrokken. De onttrekkingen bestaan uit apparaatskosten € 27,7 miljoen en projectkosten waarvoor specifieke reserveringen binnen het fonds zijn opgenomen € 18,5 miljoen. De vrijval betreft de structurele afdracht aan de algemene middelen. De stand van de reserve is gestegen door de vervroegde planafsluitingen. Deze reserve dient om de resultaten van plannen te verevenen. De vereveningsruimte ligt de komende jaren rond de € 40 miljoen. Dit is de ruimte voor de vaststelling van plannen met een tekort. De resterende middelen hebben betrekking op specifieke projecten en het weerstandsvermogen.

Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties
Het doel van de reserve is dekking bieden aan de gebiedsontwikkeling op de Zuidas en de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de ontwikkeling van de Dokzone/ ZuidasDok. De toevoegingen betreft winstnemingen in de grondexploitaties (€ 39,0 miljoen) en de indexatievergoeding op de reserve (€ 3,7 miljoen). De onttrekkingen betreffen de jaarlijkse bijdrage aan Zuidasdok (€ 20,8 miljoen), een onttrekking ter dekking van de apparaatslasten en centrale overhead (€ 3,6 miljoen), een onttrekking voor het aanvullen van de voorziening negatieve plannen (€ 13,1 miljoen), een onttrekking van de rente OHW (0,9 miljoen), een onttrekking voor de kosten Transitie Zuidas (0,5 miljoen) en een onttrekking voor de bedrijfsvoeringskosten (€ 1,0 miljoen).

Reserve Incidentele bijdragen Schaalsprong
De reserve is in 2023 gevormd en heeft als doel het reserveren van middelen voor de meerjarige lasten van Schaalsprong investeringen. De storting van € 12,0 miljoen vanuit het Vereveningsfonds is ter dekking van de meerjarige lasten van Schaalsprong

investeringen. De onttrekking van € 0,9 miljoen betreft voorbereidingskosten voor het doortrekken van de metro Ringlijn tussen Sloterdijk en A'dam Centraal en de voorbereidingskosten voor het doortrekken van de NZ-lijn tussen Amsterdam en Haarlemmeer.

Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut
De reserve betreft de inzet van de eigen bijdrage van de gemeente voor de dekking van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Sinds 2017 moeten activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geactiveerd worden en mogen eigen middelen niet meer op de boekwaarde van de investering in mindering worden gebracht. Deze worden sindsdien in een financieringsreserve opgenomen en worden vervolgens gelijktijdig met de (hogere) afschrijvingslasten onttrokken, zodat de afschrijvingslasten per saldo niet zullen toenemen. In 2024 is € 4,2 miljoen toegevoegd aan de reserve voor projecten in de openbare ruimte. De onttrekkingen van € 5,5 miljoen dekt de afschrijving van investeringen waarvan de afschrijvingen inmiddels zijn gaan lopen. Er is € 0,7 miljoen vrijval doordat investering Kabelweg-Contactweg bijdragen derden verantwoord. De eindstand van € 180,9 miljoen is volledig benodigd om de toekomstige afschrijvingslasten van specifieke investeringen te kunnen dekken.

Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur
Het doel van de reserve is het egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen) en de uitvoering van Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Tozo is één van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis.

Aan deze reserve is het (positieve) resultaat op de BUIG over 2024 toegevoegd. De gemiddelde uitstroom van het aantal Amsterdammers uit de bijstand was hoger dan het landelijk gemiddelde. Amsterdam heeft hierdoor beter gepresteerd dan het landelijk gemiddelde. Dit heeft geleid tot lagere bijstandslasten en daarmee een positief resultaat op de BUIG. De onttrekkingen betreffen hoofdzakelijk uitgaven die zijn gedaan voor de uitvoeringskosten in verband met de afwikkelingen van de TOZO. De vrijval vloeit voort uit het coalitieakkoord (€ 10,0 miljoen) en de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2024 (€ 11,3 miljoen). Deze middelen zijn vrijgevallen ten gunste van de Algemene Middelen. Daarnaast een vrijval van € 20,0 miljoen en deze middelen zijn toegevoegd aan de reserve Iedereen Kans Op Werk.

Reserve klimaatfonds
Het doel van deze reserve is het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam. De onttrekking is in overeenstemming met de op het programma corresponderende lasten op programmaonderdeel 1.6. De bestedingen zijn passend bij de gemeentelijke rolopvatting ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam.

Reserve Sprong over het IJ (brug)
De reserve heeft het doel middelen te reserveren voor de meerjarige lasten van investering Sprong over het IJ (brug). De onttrekkingen van € 1,8 miljoen betreffen een bijdrage aan deze meerjarige lasten van investering Sprong over het IJ (brug).

Reserve financiering deelneming GVB
Deze reserve betreft een financieringsreserve**.** De stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde van de deelneming GVB.

Reserve Coalitiemiddelen 22-26
Het doel van de reserve is het beschikbaar houden van specifieke incidenteel aangewezen coalitiemiddelen in de coalitieperiode 2022-2026. De reserve is ingesteld met als doel de coalitiemiddelen van het nieuwe coalitieakkoord te kunnen volgen. Conform het coalitieakkoord is er € 101,2 miljoen aan de reserve toegevoegd. De onttrekkingen zijn gerealiseerd voor de verschillende maatregelen in het coalitieakkoord, zoals voor de Masterplannen Nieuw-West en Zuidoost en de Aanpak Noord (€ 15,1 miljoen) en voor het Amsterdams noodfonds voor het MKB en maatschappelijke organisaties (12,1 miljoen). Vanuit dit Amsterdams noodfonds is tevens een restant van het gereserveerde bedrag voor deze noodfondsmiddelen vrijgevallen (€ 0,3 miljoen).

Reserve Stedelijke Bodemsanering en Nazorg
Het reserveren van middelen voor de meerjarige stedelijke bodemsaneringsprogramma's en nazorgactiviteiten kwam vooral vanuit Rijksmiddelen. De hoogte van de onttrekkingen en toevoegingen hangt samen met het saldo van de gemaakte kosten bodemsanering. De toevoeging bestaat uit de indexatievergoeding (€ 1,2 miljoen). De onttrekking (€ 3,9 miljoen) heeft betrekking op de kosten van saneringsprojecten en nazorg.

7.1.3.5 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen, verliezen en risico's, ter egalisering van onderhoudslasten en voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Het verloop van de voorzieningen in 2024 per soort voorziening:

Naam voorziening *(Bedragen x € 1 miljoen)*	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	300,2	130,1	-8,2	-2,8	419,3
Egalisatie-voorzieningen	103,1	46,4	-42,2	0,0	107,3
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	138,4	0,1	-4,2	-0,6	133,7
Totaal	**541,7**	**176,6**	**-54,6**	**-3,4**	**660,3**

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's (2024: € 419,3 miljoen, 2023: € 300,2 miljoen)
De belangrijkste voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn de volgende:

Voorziening grondgerelateerde kosten buiten grexen (2024: € 241,1 miljoen, 2023: € 183,2 miljoen)
In 2024 zijn specifieke doeluitkeringen van het Rijk ontvangen voor investeringen in woningbouw en bovenplanse infrastructuur die hieraan bijdraagt. Deze middelen zijn aan deze voorziening toegevoegd totdat aan de voorwaarden van de subsidie is voldaan.

Voorzieningen Pensioenfonds (SD) Wethouders en Waardeoverdracht pensioenen (gewezen) wethouders (2024: € 56,5 miljoen, 2023: € 51,1 miljoen)
Vanuit de pensioenregeling voor politieke ambtsdragers zijn bestuursorganen eigen risicodrager. Dit houdt in dat we zelf verantwoordelijk zijn voor bekostigen en uitbetalen van pensioenen aan ex-bestuurders en hun nabestaanden. Vanuit de regelgeving BBV moeten we de voorziening pensioenverplichtingen politieke ambtsdragers volledig dekkend maken. De onttrekking aan de voorzieningen zijn ingezet voor uitkeringen pensioenen bestuurders stadsdelen en (gewezen) wethouders. De vrijval is een gevolg van de rentestijging.

Voorziening verlofsparen (2024: € 30,2 miljoen, 2023: € 21,8 miljoen)
Vanwege een wijziging in de regelgeving omtrent het kunnen sparen van verlof, is een voorziening gevormd ter dekking van op te nemen verlof in de toekomst. De hoogte van de voorziening betreft een inschatting van de toekomstige verplichting.

Voorziening Afvalstoffenheffing (2024: € 43,9 miljoen, 2023: € 0,0 miljoen)
De voorziening afvalstoffenheffing is in 2024 ingesteld conform raadsbesluit, aangezien de reserve afvalstoffenheffing niet voldeed aan de BBV voorschriften (artikel 44, lid 2 BBV). Op basis van dit de reserve afvalstoffenheffing komen te vervallen en zijn deze vrijgekomen middelen toegevoegd aan de nieuwe gevormde voorziening afvalstoffenheffing. In 2025 zal er een nadere onderbouwing in de vorm van een actueel beheerplan uitgekristalliseerd worden en voorgelegd worden aan de raad (conform motie 634-24).

Voorziening juridische risico's (2024: € 23,1 miljoen, 2023: € 14,7 miljoen)
De voorziening heeft ten doel het afdekken van risico's van belang bij juridische aangelegenheden. De inschatting van de benodigde hoogte van de voorziening is geheim.

Egalisatievoorzieningen (2024: € 107,3 miljoen, 2023: € 103,1 miljoen)
De egalisatievoorzieningen gaan voor een bedrag van € 69,9 miljoen over groot onderhoud van vastgoed waarvan de grootste de volgende voorzieningen zijn:

Naam voorziening *(Bedragen x € 1 miljoen)*	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Voorziening groot onderhoud gemeentelijk vastgoed	29,5	28,3
Groot onderhoud huisvesting gemeentelijk apparaat	25,2	27,7
Onderhoud binnenruimte huisvesting gemeentelijk apparaat	14,2	13,9
Totaal	**68,9**	**69,9**

Daarnaast bestaan er onder meer voorzieningen voor het onderhoud van sport- en schoolgebouwen (€ 18,1 miljoen). Deze voorziening wordt ingezet voor het meerjarig grootonderhoud van sporthallen, sportparken en zwembaden.

Voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (2024: € 133,7 miljoen, 2023: € 138,4 miljoen)
Deze voorzieningen betreffen vooral een voorziening voor de exploitatielasten voor de veerverbindingen over het Noordzeekanaal (hieronder verder toegelicht) en een aantal kleinere voorzieningen.

Voorziening integraal vervoerssysteem veren (2024: € 130,4 miljoen, 2023: € 134,6 miljoen)
Voor de exploitatie van de veerdiensten over het Noordzeekanaal (NZK) en de daarmee verband houdende projecten voor aanlandingen, groot onderhoud en elektrisch varen is in 2024 € 4,1 miljoen aan de voorziening onttrokken.

7.1.4 Vreemd vermogen

7.1.4.1 Vaste schulden

Onder de vaste schulden verantwoorden we onze portefeuille aan langlopende leningen en ontvangen waarborgsommen. Met deze leningen financieren we vooral de gemeentelijke investeringen zoals verantwoord onder de vaste activa en de financiering van het onderhanden werk.

Verloop in 2024 van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar:

(Bedragen x € 1 miljoen)	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Vermeerde-ringen**	**Aflossingen**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Obligatieleningen	2.465,0	225,0	-325,0	2.365,0
Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen	50,0	-	-	50,0
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	3.174,7	275,0	-100,0	3.349,7
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0,0	-	-	0,0
Onderhandse leningen van openbare lichamen	630,0	100,0	-80,0	650,0
Waarborgsommen	13,2	8,4	-5,3	16,3
Totaal	**6.332,9**	**608,4**	**-510,23**	**6.431,0**

De vaste schuld is in 2024 gestegen met € 98,1 miljoen naar € 6.431,0 miljoen.
De obligatieleningen zijn met € 100,0 miljoen gedaald naar € 2.365,0 miljoen.
Deze afname van de obligatieleningen hangt samen met:

- Investeringen.
- De toename van het eigen vermogen.
- De toename van kort geld en de vlottende schulden.

De totale onderhandse leningen stegen met € 195,0 miljoen. Het leenbedrag van de onderhandse leningen aan binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen, banken en overige financiële instellingen bleef gelijk met € 50,0 miljoen. Het leenbedrag aan overige binnenlandse sectoren bleef € 0,0 miljoen. Daarnaast is de onderhandse lening van openbare lichamen gestegen met € 20,0 miljoen naar € 650,0 miljoen. Bij het aantrekken van langlopende leningen worden meerdere potentiële financiers benaderd met als doel om te lenen tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden. In 2024 zijn € 100,0 miljoen aan langlopende leningen afgesloten met provincies. Deze waren in staat om op dat moment de leningen te verstrekken tegen de laagste rentes.

De totale rentelast voor het jaar 2024 bedraagt € 87,3 miljoen. In paragraaf 3.2 Financiering lichten we de uitvoering van de financieringsfunctie nader toe.

7.1.5 Vlottende passiva

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar	649,0	910,3
Overlopende passiva	797,6	900,1
Overige overlopende passiva	0,0	0,0
Totaal	**1.446,6**	**1.810,4**

7.1.5.1 Netto-vlottende schulden

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
Overige kasgeldleningen	361,0	636,0
Overige schulden	288,0	274,3
Totaal	**649,0**	**910,3**

Kasgeldleningen/Overige kasgeldleningen

De kasgeldleningen en overige kasgeldleningen zijn voor kortdurende financiering. In de financieringsparagraaf lichten we toe hoe we de activiteiten van de gemeente financieren.

Overige schulden

De belangrijkste en grootste overige schulden worden als volgt gespecificeerd:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Belastingverplichtingen	23,5	34,3
Crediteuren	70,6	31,8
Facturen in omloop	193,9	208,2
Totaal	**288,0**	**274,3**

Belastingverplichtingen

De belastingverplichtingen van € 34,3 miljoen bestaan hoofdzakelijk uit de af te dragen belastingontvangsten aan opdrachtgevers, waarvoor de gemeente Amsterdam zorg draagt voor de inning.

Crediteuren

Dit betreft het saldo aan goedgekeurde facturen, waarvan de betaling op balansdatum nog moet gebeuren.

Facturen in omloop/nog te betalen

Deze post betreft facturen die nog voor goedkeuring in omloop zijn en betrekking hebben op het boekjaar 2024.

7.1.5.2 Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

(Bedragen x € 1 miljoen)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	347,7	316,6
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	282,4	333,0
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen (waarvan canon volgende jaren)	167,5 (77,9)	250,5 (103,1)
Totaal	**797,6**	**900,1**

Stand Ultimo 2024 en mutaties 2024
De overlopende passiva zijn in 2024 met € 102,5 miljoen toegenomen naar € 900,1 miljoen. Hieronder lichten we de posten overlopende passiva verder toe.

Verplichtingen
Hier specificeren we de verplichtingen die tijdens het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Uitzondering daarop zijn jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

(Bedragen x € 1 miljoen)	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Nog te betalen kosten	183,9	135,8
Af te dragen loonheffing en pensioen	130,3	142,5
Nog te betalen rente en aflossing	33,5	38,3
Vakantie-uitkering a.g.v. invoering van het Individueel Keuze Budget	0,0	0,0
Totaal	**347,7**	**316,6**

Nog te betalen kosten
De post nog te betalen kosten ultimo 2024 van € 135,8 miljoen (2023: € 183,9 miljoen) bestaat hoofdzakelijk uit:
- Nog te betalen kosten in onderwijs, jeugd en zorg inclusief WMO van € 40,8 miljoen (2023: € 59,2 miljoen).
- Verkeer en openbare ruimte projecten van € 19,5 miljoen (2023 € 31,3 miljoen).
- Nog te betalen kosten in grondexploitatieprojecten van € 17,8 miljoen (2023: € 29,8 miljoen).
- Nog te betalen kosten in drinkwaterzuivering van € 21,2 miljoen (2023: € 23,3 miljoen).

Af te dragen loonheffing en pensioen
Dit is de reguliere verplichting aan het eind van elk kalenderjaar. Deze loopt af in het eerste kwartaal van het volgende jaar.

Nog te betalen rente en aflossing
De rente en aflossing wordt betaald na afloop van één jaar. Voor deze kosten ontvangt de gemeente in het daaropvolgende jaar een factuur.

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren specificeren we als volgt:

(Bedragen x € 1 miljoen)	**Boekwaarde 31-12-2023**	**Ontvangen bedragen**	**Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen**	**Boekwaarde 31-12-2024**
Europese Unie	1,1	0,8	-0,9	1,0
Rijk	278,8	214,2	-167,0	326,0
Overige Nederlandse Overheidslichamen	2,5	4,7	-1,2	6,0
Totaal	**282,4**	**219,7**	**-169,1**	**333,0**

In *7.4 Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen* staat het verloopoverzicht van de in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel per specifieke uitkering.

Overige vooruit ontvangen bedragen
De overige vooruit ontvangen bedragen van € 250,5 miljoen (2023: € 167,5 miljoen) bestaan vooral uit de vooruit ontvangen canon voor erfpachtrechten (€ 103,1 miljoen) en vooruitontvangen bijdragen van de Vervoersregio aan diverse projecten in de openbare ruimte (€ 49,0 miljoen).

Buiten de passivazijde: Totaalbedrag aan verstrekte borgstellingen garanties € 10,2 miljard
We hebben eind 2024 voor € 10,2 miljard aan financiële garanties aan derden verstrekt. Eind 2023 was dit € 9,8 miljard. De toename komt door de gegroeide achtervangpositie in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De financiële garanties lichten we verder toe in paragraaf Financiering.

7.2 Verloopstaat reserves

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
1.1 Ruimtelijk Ontwikkeling	70052	2020	Overige bestemmingsreserve	€ 4,9 miljoen	2,3	0,0	-0,9	0,0	0,0	1,4
Reserve IJ-oeververbinding Overkoepelend programmamanagement Sprong over het IJ. De onttrekkingen van € 0,9 miljoen betreffen dekking van de lasten voor de studies, onderzoeken en communicatie. Verder dekken de onttrekkingen de voorbereidingskosten van het projectteam.										
1.2 Grond	74002	2004	Egalisatiereserve	n.v.t.	638,6	133,5	-46,2	-30,2	0,0	695,7
Reserve Vereveningsfonds Een deel van de reserve is benodigd als weerstandsvermogen en ter dekking van vastgestelde (voor)investeringen. Het resterende deel is de vereveningsruimte en is beschikbaar voor nieuwe investeringen in het kader van de gebiedsontwikkeling. De toevoeging van € 133,5 miljoen bestaan uit winstnemingen & plansluitingen € 69,0 miljoen, vrijval voorziening Plantekorten € 31,0 miljoen, Erfpachtinkomsten € 17,0 miljoen en de indexatievergoeding € 17,0 miljoen. De onttrekkingen van € 46,2 miljoen bestaan uit apparaatskosten € 27,7 miljoen en projectkosten waarvoor specifieke reserveringen binnen het fonds zijn opgenomen € 18,5 miljoen. De vrijval betreft de structurele afdracht aan de algemene middelen. De stand van de reserve is gestegen door de vervroegde planasfluitingen. Deze reserve dient om de resultaten van plannen te verevenen. De vereveningsruimte ligt de komende jaren rond de € 40 miljoen. Dit is de ruimte voor de vaststelling van plannen met een tekort. De resterende middelen hebben betrekking op specifieke projecten en het weerstandsvermogen.										
1.2 Grond	77002	2004	Egalisatiereserve	n.v.t.	185,2	42,7	-38,2	0,0	0,0	189,7
Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties Dekking van de gebiedsontwikkeling op de Zuidas en de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de ontwikkeling van Zuidas Dok. De toevoegingen betreft winstnemingen in de grondexploitaties (€ 39,0 miljoen) en de indexatievergoeding op de reserve (€ 3,7 miljoen). De onttrekkingen betreffen de jaarlijkse bijdrage aan Zuidasdok (€ 20,8 miljoen), een onttrekking ter dekking van de apparaatslasten en centrale overhead (€ 3,6 miljoen), een onttrekking voor het aanvullen van de voorziening negatieve plannen (€ 13,1 miljoen), een onttrekking van de rente OHW (€ 0,9 miljoen), een onttrekking voor de kosten Transitie Zuidas (0,5 miljoen) en een onttrekking voor de bedrijfsvoeringskosten (€ 1,0 miljoen).										
1.3 Erfpacht	74001	2004	Financieringsreserve	n.v.t.	4.705,4	104,9	-162,1	0,0	0,0	4.648,2
Reserve afkoopsommen erfpacht Deze reserve dient voor de financiering van de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden. De reserve is in 2024 met € 104,9 miljoen toegenomen door nieuw ontvangen afkoopsommen in het voortdurend stelsel. De onttrekking (€ 162,1 miljoen) is het gevolg van erfpachters die hebben afgekocht in het eeuwigdurend stelsel en/of hebben gekozen voor canonbetaling.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
1.3 Erfpacht	74050	2019	Financieringsreserve	De maximale omvang is de omvang van de grondwaarde van in erfpacht uitgege-ven grond waarvan de erfpachtcanon-betaling niet is afgekocht	800,5	284,2	-3,4	0,0	0,0	1.081,2
Reserve financiering erfpachtgrond Het doel is zoveel mogelijk in erfpacht uitgegeven grond te financieren met eigen vermogen. De toevoeging (€ 284,2 miljoen) bestaat uit eeuwigdurende afkoopsommen en meerwaarden bij canonherziening in het voortdurend stelsel. De toevoeging bevat het terugdraaien van een afdracht aan de algemene reserve van € 150 miljoen. De onttrekking (€ 3,4 miljoen) heeft betrekking op kosten van de overstapregeling.										
1.4 Bouwen en Wonen	74041	2015	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	7,9	0,0	0,1	-0,4	0,0	7,6
Reserve Actieplan bouwstimulering Alloceren van middelen voor het stimuleren van woningbouw in Amsterdam. Uit de reserve bouwstimulering heeft een vrijval plaatsgevonden van € 0,4 miljoen ter dekking van de risicoreservering Wooncoörperatieven. Daarnaast is er sprake van een negatieve onttrekking van € 0,1 miljoen. Dit is een correctie op een onttrekking die vorig jaar te hoog was.										
1.4 Bouwen en Wonen	76006	2004	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	22,2	0,0	-5,3	0,0	0,0	17,0
Reserve Corporatiebudget Het Corporatiebudget wordt primair ingezet t.b.v. onrendabele vastgoedinvesteringen in de stedelijke vernieuwingsgebieden in Nieuw-West, in de Kolenkitbuurt in West, De Banne en Nieuwendam-Noord in Noord. Corporaties kunnen op projectbasis subsidies aanvragen. In 2024 is voor € 5,3 miljoen aan subsidies vastgesteld en onttrokken uit deze reserve. De onttrekkingen vinden plaats nadat de subsidies zijn vastgesteld. In 2024 waren dit een drietal subsidies.										
1.4 Bouwen en Wonen	76007	2021	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	1,4	0,6	-0,3	0,0	0,0	1,8
Reserve Wooncoöperatieven Het beschikbaar stellen van middelen voor de voorziening die gevormd wordt tegenover verstrekte leningen aan wooncoöperatieven en het dekken van beheerkosten Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten. Om risico's af te dekken wordt vanuit deze reserve 10% van een lening aan de voorziening wooncoöperatieven toegevoegd op het moment dat er een lening wordt verstrekt. In 2024 zijn leningen verstrekt van in totaal € 2,8 miljoen. Hiervan is 10% (€ 0,3 miljoen) uit deze reserve onttrokken en toegevoegd aan de voorziening wooncoöperatieven.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
1.4 Bouwen en Wonen	76050	2016	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	0,1	0,0	-0,1	-0,0	0,0	0,0
Stedelijke reserve Wonen boven winkels en bedrijven										
Stimuleren van het creëren van woonruimte boven winkels en bedrijven.										
Deze reserve is met de Najaarsnota 2016 ingesteld om uitvoering te geven aan de vernieuwde regeling Wonen boven winkels gemeente Amsterdam. In 2024 is in totaal € 0,1 miljoen onttrokken aan deze reserve. Deze onttrekking bestaat uit inzet uren vanuit Project Management Bureau (PMB).										
1.5 Vastgoed	71005	2015	Financieringsreserve	n.v.t.	48,5	2,7	-1,0	0,0	-1,0	50,1
Financiering gemeentelijk vastgoed										
Dekking van een deel van de afschrijvingslasten van het vastgoed in eigendom van de gemeente.										
Aan de reserve is in 2024 € 2,7 miljoen toegevoegd. In 2024 is er in het coalitieakkoord besloten om middelen beschikbaar te stellen voor verduurzaming gemeentelijke panden. Vooruitlopend op de activering van deze uitgaven zijn deze middelen opgenomen in de reserve financiering. Daarnaast is er in 2024 € 1 miljoen onttrokken om het onrendabele deel van de afschrijving te dekken.										
1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	67018	2015	Financieringsreserve	n.v.t.	10,4	0,3	-0,3	0,0	0,0	10,4
Reserve duurzaamheidsfonds										
Alloceren van middelen en het verstrekken van leningen ter bevordering van hernieuwbare energie en energiebesparing.										
De toevoeging van € 0,3 miljoen betreft de rente op verstrekte leningen. De onttrekking is op basis van de daarmee corresponderende lasten. De lasten betreffen vooral de inzet versnellingsmiddelen om de verduurzaming in Amsterdam te versnellen. Daarnaast worden de beheerkosten duurzaamheidsfonds hieruit gedekt.										
1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	67060	2019	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	118,3	0,0	-3,2	0,0	0,0	115,2
Reserve Klimaatfonds										
Het in het kader van, en passend bij, de gemeentelijke rolopvatting ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam.										
De onttrekking betreft de subsidieverstrekkingen in het kader van het Klimaatfonds. De bestedingen zijn passend bij de gemeentelijke rolopvatting ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam.										
1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	74040	2016	Egalisatiereserve	n.v.t.	67,6	1,2	-3,9	0,0	0,0	64,9
Stedelijke Bodemsanering en Nazorg										
Het reserveren van middelen voor de meerjarige stedelijke bodemsaneringsprogramma's en nazorgactiviteiten die conform gemaakte afspraken met het Rijk grotendeels vanuit Rijksmiddelen worden gefinancierd.										
De toevoeging bestaat uit de indexatievergoeding (€ 1,2 miljoen). De onttrekking (€ 3,9 miljoen) heeft betrekking op de kosten van saneringsprojecten en nazorg.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	67811	2022	Egalisatiereserve	€ 12 miljoen	10,0	0,9	0,0	0,0	0,0	10,9
Reserve Laadinfra Het bestemmen van Total en Equans inkomsten te ontvangen bijdragen voor de ontwikkeling van de laadinfrastructuur. Toevoeging van € 0,9 miljoen in het kader van de Laadinfrastructuur. De gemeente maakt kosten om de laadpaleninfrastructuur uit te zetten in de stad, maar krijgt ook baten in de vorm van een vergoeding per kwh van de laadpalen. Dit zorgt jaarlijks voor meer baten dan lasten. Het te veel aan ontvangen baten uit de laadpalen wordt gedoteerd aan de reserve Laadinfra.										
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	70090	2023	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	176,0	12,0	-0,9	0,0	0,0	187,1
Incidentele bijdragen Schaalsprong Het reserveren van middelen voor de meerjarige lasten van Schaalsprong investeringen. De storting vanuit het Vereveningsfonds is ter dekking van de meerjarige lasten van Schaalsprong investeringen. De onttrekking betreft voorbereidingskosten voor het doortrekken van de metro Ringlijn tussen Sloterdijk en A'dam Centraal en de voorbereidingskosten voor het doortrekken van de NZ-lijn tussen Amsterdam en Haarlemmeer.										
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	70025	2019	Egalisatiereserve	n.v.t.	16,9	89,6	-106,4	0,0	0,0	0,0
Reserve Programma Stadsbehoud Deze reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het in stand houden van de openbare ruimte en infrastructuur, waaronder de arealen civiele constructies, verhardingen, verkeersystemen, groen, straatmeubilair, speelvoorzieningen en op termijn wegtunnels. Aan de reserve is € 89,6 miljoen toegevoegd en € 106,4 miljoen onttrokken. De onttrekkingen van € 89,6 miljoen bestaat met name uit een onttrekking voor groot onderhoud en instandhouding van de kapitaalgoederen Wegen en Verhardingen (€ 34,2 miljoen), Civiele Kunstwerken (€ 23,4 miljoen) en Groen (€ 23,6 miljoen) met een aanpassing van € 4,1 miljoen op het totaal waarmee de reserve nihil is, aangezien de reserve per 1 januari 2025 wordt opgeheven.										
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	70027	2019	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	6,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	5,9
Zuidelijke IJ-oevers (POR) De reserve is bestemd voor de voorbereiding en uitvoering van het Plan Openbare Ruimte Zuidelijke IJoever (Oosterdok en Stationsplein). Aan de reserve heeft in 2024 geen toevoeging plaatsgevonden. De onttrekking bedraagt € 116.325,23 ten behoeve van herprofilering Prins Hendrikkade.										
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	70048	2007	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	7,3	0,0	-2,5	0,0	0,0	4,8
Leidseplein De gecoördineerde uitvoering van de herinrichting van het Leidseplein en omgeving binnen het samenwerkingsproject Leidseplein. Het uiteindelijke doel is om het gebied beter te laten functioneren als ontmoetingsplek en als cultureel centrum van Amsterdam. De onttrekking betreft dekking voor de restant werkzaamheden van het project Leidseplein, namelijk de Fietsparkeervoorziening bij de Melkweg. In het afgelopen jaar is deze voorziening boven het water bij de Melkweg nagenoeg afgerond. De afrondende werkzaamheden zullen plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2025 en dan zal ook de waterkwaliteitsverbetering worden uitgevoerd.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	70080	2019	Egalisatiereserve	n.v.t.	6,9	26,0	-27,3	0,0	0,0	5,6
Reserve achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen Deze reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het wegwerken van grootschalig achterstallig onderhoud in de openbare ruimte en van de infrastructuur. De reserve is gevormd ter dekking van de aan bovengenoemde aanpak verbonden ingrepen en activiteiten, zoals onderzoek, handhaving, monitoring, brandweerorganisatie en innovatie. Aan de reserve is € 26,0 miljoen toegevoegd en € 27,3 miljoen onttrokken. De onttrokken € 26,0 miljoen bestaat met name uit onttrekkingen voor het Programma Bruggen en Kademuren (€ 25,4 miljoen). De stand ultimo 2024 is € 5,6 miljoen euro. Per 1 januari 2025 wordt de reserve opgeheven waarbij dit bedrag zal vrijvallen en bij de Voorjaarsnota 2025 bestemd conform het doel van de reserve.										
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	70170	2017	Financieringsreserve	n.v.t.	182,9	4,2	-5,5	-0,7	-5,5	181,0
Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut Inzet van de eigen bijdrage van de gemeente voor de dekking van investeringen in de openbare ruimte met een maatschapelijk nut. De toevoeging is € 6,3 miljoen lager dan begroot doordat de investeringsprojecten, gedeeltelijk uit deze reserve zijn gefinancierd, langzamer gaan dan verwacht. Er is € 0,3 miljoen meer onttrokken dan begroot doordat de afschrijvingen later zijn gestart (onder andere Betondorp € 0,2 miljoen). Er is € 0,7 miljoen vrijgevallen doordat de investering Kabelweg-Contactweg bijdragen derden is verantwoord. Voor het deel van de investering dat niet door bijdrage derden is gedekt, worden de kapitaallasten uit deze financieringsreserve gedekt. Door de bijdrage derden valt de eerdere Toevoeging aan de financieringsreserve vrij.										
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	70091	2023	Overige bestemmingsreserve	€ 100 miljoen	99,7	0,0	-1,8	0,0	0,0	97,9
Reserve Sprong over het IJ (brug) Het reserveren van middelen voor de meerjarige lasten van investering Sprong over het IJ (brug). De onttrekking van € 1,8 miljoen betreft een bijdrage aan de meerjarige lasten van investering Sprong over het IJ (brug).										
2.2 Openbaar Vervoer	70075	2017	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4
Reguliere vervanging IJveren Voor incidentele vervangingsinvesteringen in de veerverbindingen over het IJ. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden aan de reserve.										
2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	83030	2015	Egalisatiereserve	n.v.t.	29,0	3,3	-32,3	0,0	0,0	0,0
Egalisatiereserve afval Reguleren van de over- en onderschrijding in het gesloten systeem van de afvalstoffenheffing. Conform aanbeveling van de ACAM is deze reserve op basis van het raadsbesluit omgezet naar een voorziening.										
2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	83105	2017	Financieringsreserve	n.v.t.	11,6	0,0	-11,6	0,0	0,0	0,0
Financieringsreserve OAT Sluisbuurt Financieren afschrijvingslasten Ondergronds Afval Transport (OAT). Conform aanbeveling van de ACAM is deze reserve op basis van het raadsbesluit omgezet naar een voorziening.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
2.6 Groen en Dierenwelzijn	67042	2016	Egalisatiereserve	n.v.t.	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,4
Reserve Herplantfonds De middelen worden ingezet voor compensatie van gekapte bomen, conform het vastgestelde beleid ten aanzien van compensatie en herplanting van bomen. Toevoeging van € 0,1 miljoen waarmee de middelen worden ingezet voor compensatie van gekapte bomen, conform het vastgestelde beleid ten aanzien van compensatie en herplanting van bomen. Zo wordt van ieder gekapte boom in de stad een vergoeding betaald aan de gemeente. Deze baten komen ten gunste van het herplantfonds. De reserve wordt aangewend voor de herplanting van bomen.										
2.6 Groen en Dierenwelzijn	67050	2019	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	9,4	0,0	-2,6	0,0	0,0	6,8
Kwaliteitsimpuls Groen De reserve wordt gebruikt om te investeren in parken (groen). Doelstelling 11.3.1 Amsterdam is een stad voor mens, plant en dier met groene plekken in alle buurten en goed onderhouden parken en bos. Onttrekkingen ter hoogte van € 2,6 miljoen ter dekking van de bestedingen voor groen in de gemeente. De reserve wordt ingezet voor een kwaliteitsimpuls van het Noorderpark, Sloterpark, Rembrandtpark, Westerpark, Gaasperpark en het Martin Luther Kingpark.										
2.7 Riool en Drinkwater	96001	2006	Egalisatiereserve	n.v.t.	17,2	24,9	0,0	0,0	0,0	42,1
Reserve egalisatie drinkwatertarieven Waternet Het verevenen van bij het jaarverslag blijkende overschotten of tekorten met betrekking tot de drinkwatervoorziening voor burgers en bedrijven. Het streven is de overschotten of tekorten in volgende jaren te verevenen via tarieven. Daarnaast dient de reserve voor het afdekken van het risico van afwijkingen in het resultaat. De hoogte van de toevoeging aan de egalisatiereserve drinkwater is gebaseerd op het saldo van de baten en lasten van de drinkwatervoorziening.										
3.1 Economie en Innovatie	73015	2009	Egalisatiereserve	n.v.t.	0,2	0,2	-0,0	0,0	0,0	0,3
Amsterdams Promotiefonds voor cultuur en stadsinitiatieven Het realiseren van projecten waarvan de opzet is zowel de doelen van Holland Casino als van de gemeente te verwezenlijken. Op basis van de overeenkomst met Holland Casino is € 0,2 miljoen toegevoegd aan de reserve.										
3.1 Economie en Innovatie	73031	2014	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	5,4	0,0	-5,1	0,0	0,0	0,3
Reserve Amsterdam Metropolitan Solutions Realiseren van een nieuw op te richten wetenschappelijk opleidings- en onderzoeksinstituut door kennisinstellingen en bedrijven op gebied van toegepaste technologie met als werknaam Amsterdam Metropolitan Solutions. Conform vastgestelde meerjarenplanning wordt tot en met 2024 de reserve ingezet voor planvorming van het AMS Institute. In 2024 bedroeg dit € 5,1 miljoen. Het restant wordt ingezet in 2025.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
3.1 Economie en Innovatie	73035	2015	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	13,3	0,0	-2,7	-4,6	0,0	6,0
Reserve Economische Structuur- en Arbeidsmarktversterking (ESA) Het stimuleren van economische structuur- en arbeidsmarktversterking conform het door de gemeenteraad vastgestelde bestedingskader. In 2024 is circa € 1,85 miljoen minder onttrokken dan begroot. Dit is het gevolg van terugbetalingen en lagere subsidiebetalingen waarbij de verplichtingen doorschuiven naar 2025 en verder. Verder is in 2024 geen aanspraak gemaakt op de labregeling. De subsidieregeling is eind 2024 geëindigd en het meerjarig gereserveerde bedrag van € 0,6 miljoen valt vrij. Dit wordt betrokken bij de planvorming van de Voorjaarsnota. Daarnaast is sprake van € 3,0 miljoen vrijval die conform de begroting wordt toegevoegd aan de financieringsreserve ROM In West.									
3.1 Economie en Innovatie	73036	2021	Financieringsreserve	12,0 miljoen	9,0	3,0	0,0	0,0	0,0	12,0
Financieringsreserve ROM InWest Deze reserve dient als financiering met eigen vermogen ten behoeve deelname aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Metropoolregio InWest. Deze toevoeging maakt onderdeel uit van de afspraak om €12 miljoen te doteren ter financiering van de ROMInWest. Op basis van capital calls worden de bedragen ingezet in de komende jaren.										
3.1 Economie en Innovatie	73037	2022	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Reserve Metropoolregio Amsterdam Middelen reserveren die door de gemeente Amsterdam beschikbaar zijn gesteld voor de activiteiten van het samenwerkingsverband Metropoolregio Amsterdam en nog niet extern verplicht. Conform vastgestelde meerjarenplanning wordt tot en met 2024 de reserve ingezet voor planvorming van het AMS Institute. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden. De middelen worden in samenwerking met de MRA de komende jaren besteed.										
3.2 Kunst en Cultuur	73059	2014	Egalisatiereserve	n.v.t.	5,6	2,4	0,0	0,0	0,0	8,0
Egalisatiereserve Kunstenplan Om de vier jaar worden in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur de nieuwe beleidsdoelstellingen voor de komende vier jaar bepaald. De doelstelling van deze systeemreserve volgt de doelstellingen van elk nieuw Kunstenplan. Aan de reserve Kunstenplan is in 2024 € 2,4 miljoen toegevoegd. Met de vaststelling van het Kunstenplan 2025-2028 is de looptijd van de reserve verlengd en de reserve wordt in 2025-2028 volledig onttrokken voor het Kunstenplan.										
4.1 Sport	56027	2015	Financieringsreserve	n.v.t.	6,1	0,0	-0,8	0,0	0,0	5,3
Financieringsreserve sportaccommodaties De reserve is de dekking voor de afschrijvingslasten van de kredieten voor het Sportaccommodatiefonds. Deze reserve is specifiek beschikbaar voor de dekking van de afschrijvingslasten van de kredieten voor het Sportaccomodatiefonds.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
4.1 Sport	56080	2014	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	3,5	0,0	-0,4	0,0	0,0	3,1
Reserve sportevenementen										
Middelen bestemmen voor toekomstige topsportevenementen, zoals het EK 2020.										
In 2024 zijn geen materiele lasten gerealiseerd met betrekking tot evenementen. De reserve wordt oa ingezet voor de organisatie van het WK roeien in 2026 bij de Bosbaan te Amsterdam.										
6.1 Basisvoorzieningen	57054	2021	Overige bestemmingsreserve	€ 4,5 miljoen	3,5	0,0	-0,4	0,0	0,0	3,1
Reserve Streeklaboratoria										
Het uitvoeren van vervolgonderzoek naar de effecten van de Corona pandemie en voorbereiden van het Streeklaboratorium en de andere laboratoria in Amsterdam op een eventuele volgende gezondheidscrisis.										
Een onttrekking in 2024 van € 0,4 miljoen, betreft de uitgaven voor de oriëntatie en inrichting van de samenwerking van de labs en hoe we in de toekomst een pandemie (zoals corona) het hoofd kunnen bieden.										
6.1 Basisvoorzieningen	90089	2021	Overige bestemmingsreserve	Niet bepaald	0,7	0,0	0,0	-0,7	0,0	0,0
Reserve vastgoed Weesp										
Dekking van toekomstige exploitatietekorten van maatschappelijke organisaties voor gemeentelijk vastgoed in Weesp middels subsidieverstrekking.										
Conform raadsbesluit (beslispunt 8) bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024 valt deze reserve vrij.										
6.3 Individuele Voorzieningen	55044	2006	Egalisatiereserve	10% van het budget voor de WMO openeinde regelingen in het betreffende boekjaar	34,5	9,0	-7,7	0,0	0,0	35,8
Reserve egalisatie WMO										
Opvangen fluctuaties WMO openeinde regelingen.										
De toevoegingen van € 9,0 miljoen aan de reserve bestaan voornamelijk uit Aanvullend Openbaar Vervoer (€ 3,6 miljoen), Woonvoorzieningen (€ 2,0 miljoen), Dagbesteding (€ 1,9 miljoen), Hulp bij Huishouden, HBH, (€ 1,5 miljoen). De onttrekkingen van € 7,7 miljoen aan de reserve zijn conform begroting en voornamelijk ingezet voor Hulp Bij Huishouden, Woonvoorzieningen en Vervangend Vervoer, voor respectievelijk € 6,1 miljoen, € 4,2 en € 0,4 miljoen. Vanwege onderbesteding op Wmo openeinderegelingen is de onttrekking met € 3,0 miljoen gecorrigeerd.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
6.3 Individuele Voorzieningen	55805	2022	Egalisatiereserve	€ 30,0 miljoen	15,4	12,4	-6,3	0,0	0,0	21,6
Reserve Kinderopvangtoeslagaffaire De reserve is bedoeld voor het egaliseren van uitgaven voor mensen geraakt door de kinderopvangtoeslagaffaire, waarvoor uit verschillende bronnen van het Rijk middelen worden ontvangen. Enerzijds voor extra ondersteuning van mensen in kwetsbare posities en voorkomen dat mensen in zo'n positie terecht komen, die door het Rijk toegekend naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK). Anderzijds om de ontvangen middelen die specifiek zijn ontvangen voor hulp aan gedupeerden mensen als gevolg van de kinderopvangtoeslagproblematiek (KOT) beschikbaar te houden voor de doelgroep. De toevoegingen van € 12,4 miljoen aan de reserve zijn conform begroting voor Toeslagenhersteloperatie (€ 9,1 miljoen), Buurtteams (€ 2,2 miljoen) en Ouder- Kindteams, OKT, (€ 1,1 miljoen). De onttrekkingen van € 6,3 miljoen aan de reserve bestaan uit diverse posten, zoals Ouder-kind teams en inkomensvoorzieningen										
6.3 Individuele Voorzieningen	55804	2022	Egalisatiereserve	€ 17,5 miljoen	10,6	0,0	-4,9	0,0	0,0	5,7
Egalisatiereserve Jeugd Het opvangen van fluctuaties in de begroting van de uitvoering van de Jeugdwet om tot een stabieler meerjarenbeeld te komen. De onttrekkingen van € 6,2 miljoen aan de reserve zijn conform begroting en bestaan uit € 5,7 miljoen Inkoop Specialistische jeugdhulp (SJH) en Specialistische Jeugdzorg in het speciaal onderwijs (SJSO), € 0,5 miljoen Stedelijk Jeugd- en Jongerenwerk en een correctie van € 1,2 miljoen voor Ouder- Kindteams (OKT).										
7.1 Inkomensregelingen	52050	2004	Egalisatiereserve	n.v.t.	119,3	41,4	-4,1	-41,3	0,0	115,3
Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur Egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen), uitvoering Iedereen Kans op Werk en doorlopende uitvoeringskosten Tozo. Aan deze reserve is het (positieve) resultaat op de BUIG over 2023 toegevoegd. De gemiddelde uitstroom van het aantal Amsterdammers uit de bijstand was hoger dan het landelijk gemiddelde. Amsterdam heeft hierdoor beter gepresteerd dan het landelijk gemiddelde. Dit heeft geleid tot lagere bijstandslasten en daarmee een positief resultaat op de BUIG. De onttrekkingen betreffen hoofdzakelijk uitgaven die zijn gedaan voor de uitvoeringskosten in verband met de afwikkelingen van de TOZO. De vrijval van € 41,3 miljoen vloeit voort uit het coalitieakkoord (€ 10 miljoen) en de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2024 (€ 11,3 miljoen). Deze middelen zijn vrijgevallen ten gunste van de Algemene Middelen. Daarnaast een vrijval van € 20,0 miljoen conform raadsbesluit Voorjaarsnota 2024 waarbij deze middelen beschikbaar worden gesteld voor Iedereen Kans op Werk (IKOW).										
7.2 Werk, Participatie en Inburgering	53064	2018	Egalisatiereserve	De maximale omvang van de reserve is het maximale bedrag van 5% van de lasten van de Directie Werk op programma-onderdeel 7.2.	10,5	2,7	-0,6	0,0	0,0	12,6
Reserve Sociaal Werk Egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Wet Sociaal Werk en de Participatiewet met als doel werk te bieden aan Amsterdammers met een arbeidsbeperking en indien nodig aanvullend te investeren in Sociaal Werk. Het gaat om Amsterdammers met een arbeidsbeperking ofwel in dienst bij de sociale werkvoorziening (Stichting Pantar), ofwel via de gemeente direct gedetacheerd bij sociale firma's of bij reguliere werkgevers. Een toevoeging van € 2,7 miljoen aan de reserve, dit naar aanleiding om de dienstverlening op het gebied van Sociaal Werk de komende jaren op peil te kunnen houden. Daarnaast heeft een onttrekking plaatsgevonden om het tekort voor de uitvoering van de Wet Sociaal Werk te dekken.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
7.2 Werk, Participatie en Inburgering	53099	2024	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	0,0	20,0	-6,8	0,0	0,0	13,2
Reserve Iedereen Kans op Werk De reserve wordt gebruikt voor de dekking van de lasten van de uitvoering Iedereen Kans op Werk. Conform raadsbesluit Voorjaarsnota 2024 zijn er middelen beschikbaar gesteld voor Iedereen Kans op Werk (IKOW) vanuit de egalisatiereserve inkomensdeel en conjunctuur. De onttrekking van € 6,8 miljoen betreft de dekking van de lasten van de uitvoering van programma Iedereen kans op werk.										
7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden	52700	2024	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	0,0	8,2	0,0	0,0	0,0	8,2
Reserve realisatie duurzame opvanglocaties De reserve is bedoeld voor het verwerven van eigen pand(en) c.q. langdurige huren van pand(en) om duurzame opvanglocaties te realiseren voor de verschillende doelgroepen (Asiel, Oekraïners en Ongedocumenteerden). Conform raadsbesluit bij de begrotingsbehandeling 2025 is de reserve realisatie duurzame opvanglocaties ingesteld, waarbij de raad heeft ingestemd om middelen van € 8,2 miljoen beschikbaar te stellen voor het realiseren van duurzame langjarige opvanglocaties.										
8.2 Openbare Orde en Veiligheid	26014	2019	Overige bestemmingsreserve	n.v.t.	8,5	0,5	0,0	0,0	0,0	9,0
Reserve Amsterdam 750 De financiering van activiteiten rondom de viering van het 750-jarig bestaan van Amsterdam in 2025. De toevoeging van € 0,5 miljoen aan de reserve Amsterdam 750 betreft het voordelig resultaat 2024 van het Programma Amsterdam 750. De eindstand bedraagt nu € 9,0 miljoen. Het is de verwachting dat deze reserve (in verband met de verwachte uitgaven in 2025) ultimo 2025 zal worden uitgenut.										
8.2 Openbare Orde en Veiligheid	87061	1999	Egalisatiereserve	n.v.t.	5,2	9,0	-10,1	0,0	0,0	4,2
Verevening onroerend goed Dekken van de onrendabele top van panden die met een beleidsmatig doel worden aangeschaft (strategische aankopen) en egaliseren van exploitatieresultaten in de vastgoedportefeuille van stadsdeel Centrum. Dekken van fundamentele ingrepen in het kader van de aanpak binnenstad om toenemende drukte en daarmee gepaarde overlast te verminderen/reguleren. In 2024 is € 9,0 miljoen toegevoegd en € 10,1 miljoen onttrokken aan de reserve. Binnen deze toevoeging van € 9,0 miljoen is € 8,0 gereserveerd welke tegenover hetzelfde bedrag aan onttrekking wordt vereffend ten aanzien van de exploitatieresultaten in de vastgoedportefeuille. Per saldo is een bedrag van €1,0 miljoen toegevoegd aan reserve VOG als gevolg van onderbestedingen op de incidentele middelen Aanpak Binnenstad/Bezoekerseconomie. Per saldo is er een bedrag van € 2,1 miljoen onttrokken aan de reserve VOG, waarvan € 1,8 miljoen als gevolg van een raadsbesluit in de Voorjaarsnota 2024 om de niet gebruikte onttrekking van € 1,8 miljoen uit de reserve VOG toe te wijzen aan de reserve Zeedijk. Het resterende deel € 0,3 miljoen is onttrokken ten behoeve van strategische aankopen Oude Hoogstraat 23. Deze mutaties tellen op tot een eindbalans van €4,2 miljoen.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12001	1995	Algemene reserve	Afhankelijk van de geïnventariseerde risico's	312,8	122,1	4,0	-150,0	0,0	288,9
Algemene Reserve Een buffer voor het kunnen opvangen van niet structurele financiële tegenvallers. De toevoeging aan de Algemene Reserve betreft de toevoeging van het resultaat over 2023 van € 122,1 miljoen. Een algemene onttrekking van € 4,0 miljoen. Dit is het saldo van de algemene mutaties in de algemene reserve die leidden tot een begroot saldo van € 0,-. Een vrijval van € 150,0 miljoen. In 2020 hebben we de algemene reserve ingezet om de klap van de coronacrisis het hoofd te bieden. Die inzet ging gepaard met een herstelplan, waarin we de algemene reserve weer aanvulden met € 500,0 miljoen vanuit de financieringsreserve erfpacht. Het plan was om dat in drie tranches te doen: € 150,0 miljoen in 2021 en 2022, en € 200,0 miljoen in 2022. In 2022 zagen we dat onze begroting zich sneller dan verwacht herstelde, en konden we besluiten de laatste twee tranches van in totaal € 350,0 miljoen achterwege te laten. Inmiddels is de weerbaarheid van onze begroting weer volledig op orde. Dat biedt de gelegenheid om in 2024 de € 150,0 miljoen die wel aan de financieringsreserve erfpacht is onttrokken nu weer te corrigeren.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12003	n.v.t.	Algemene reserve	n.v.t.	122,1	0,0	-122,1	0,0	0,0	0,0
Jaarrekeningresultaat Resultaatafwikkeling t-1 en resultaat t zijn onderdeel van de algemene reserve en op deze manier apart zichtbaar gemaakt. Het jaarrekeningresultaat 2023 van Amsterdam (€ 122,1 miljoen) is toegevoegd aan de Algemene Reserve.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12006	2000	Financieringsreserve	6,5 miljoen	6,5	1,8	0,0	0,0	0,0	8,3
Reserve financiering NV Zeedijk Het met eigen middelen financieren van de uitbreiding van de gemeentelijke deelneming in de NV Zeedijk. Er is in 2024 € 1,4 miljoen aan de reserve toegevoegd om de stand van de reserve in overeenstemming met de boekwaarde van de deelneming NV Zeedijk te maken. Er zijn in 2023 aandelen aangekocht en geactiveerd zonder een toevoeging aan de reserve te realiseren.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12014	2021	Financieringsreserve	Als het WRK een solvabiliteit van 25% heeft bereikt.	2,9	1,4	0,0	0,0	0,0	4,2
Financieringsreserve WRK Investeren in het eigen vermogen van deelneming WRK uit de inkomsten van de garantiepremie zonder dat dit begrotingsruimte kost of gefinancierd wordt. Dit betreft een reserve in verband met de deelneming in de Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (WRK). In 2024 is er een toevoeging gedaan in verband met de in 2024 ontvangen garantiepremies. De totale vordering met betrekking tot de garantiepremies is verrekend met een storting van aandelenkapitaal aan de deelneming WRK. De reserve is niet in overeenstemming met de boekwaarde van de deelneming WRK omdat er in het verleden is betaald voor de overgenomen aandelen WRK.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12015	2021	Financieringsreserve	n.v.t.	0,0	4,2	0,0	0,0	0,0	4,2
Reserve verbeteren schuldpositie Schuldpositie van de gemeente verbeteren door een deel van het bezit te financieren met eigen vermogen. Er is in 2024 een bedrag van € 4,2 miljoen toegevoegd aan de reserve. Deze toevoeging betreft de hogere dan begrote erfpachtcanonopbrengsten. In 2025 zal deze reserve vrijvallen en de vrijgekomen middelen worden toegevoegd aan de dan ingestelde reserve vermogensopbouw.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12075	2019	Egalisatiereserve	Geen maximale omvang omdat de omvang van de jaarlijks te ontvangen baten altijd onzeker is.	14,2	12,5	-14,2	0,0	0,0	12,5
Reserve overheveling gemeentefondsmiddelen september- en decembercirculaire Het reserveren van middelen afkomstig uit het gemeentefonds, die bij de september- en decembercirculaire worden toegekend, voor zover het niet gaat om de algemene uitkering. Dit betreffen gemeentefondsmiddelen die toegekend zijn via de december- en septembercirculaire van het Rijk en in 2024 nog niet tot besteding zijn gekomen. De niet bestede middelen 2024 zijn toegevoegd aan de reserve. De onttrekkingen betreffen de per ultimo 2023 naar 2024 overgehevelde middelen.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12096	2007	Financieringsreserve	78,8 mln	78,8	0,0	0,0	0,0	0,0	78,8
Reserve financiering deelneming GVB Het met eigen middelen financieren van de uitbreiding van de gemeentelijke deelneming in de NV GVB. De stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde van de deelneming GVB.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12100	2008	Egalisatiereserve	n.v.t.	20,9	6,0	-11,4	0,0	0,0	15,5
Reserve frictiekosten 1 Stad 1 Opgave In 2013 is voor de dekking van verwachte frictiekosten voor diverse organisatieonderdelen in het kader van de operatie 1 Stad 1 Opgave een reserve ingesteld. Het betreft diverse maatregelen (21) die gepaard kunnen gaan met frictiekosten. De toevoeging aan de reserve volgt uit een taakstelling op de ambtelijke organisatie uit de voorjaarsnota 2020 (€ 6,0 miljoen). De frictiekosten die in 2024 gemaakt zijn, zijn aan de reserve frictiekosten onttrokken.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12158	2011	Financieringsreserve	11,3 miljoen	11,3	0,0	0,0	0,0	0,0	11,3
Reserve financiering lening NEMO Deze reserve dekt de gemeentelijke lening aan NEMO. De stand van de reserve is gelijk aan de stand van de gemeentelijke lening aan NEMO die ermee wordt gefinancierd.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12560	2014	Financieringsreserve	n.v.t.	19,0	0,0	0,0	-0,7	0,0	18,3
Amsterdams Investeringsfonds financieel Het fonds is opgezet om ontwikkelingen gericht op structuurversterking in de stad met een grote waarde voor Amsterdam te bevorderen. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die zonder het fonds niet van de grond komen. Investeringen uit AIF dienen de stedelijke infrastructuur voor de toekomst te versterken en zich maatschappelijk en/of economisch terug te verdienen. Met het AIF financieel deel worden leningen gefinancierd die in het kader van de doelstelling zijn toegekend. De vrijval heeft betrekking op aflossing van AIF leningen, uitgeleend geld.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12561	2014	Egalisatiereserve	n.v.t.	0,6	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,4
Amsterdams Investeringsfonds maatschappelijk Het fonds is opgezet om ontwikkelingen gericht op structuurversterking in de stad met een grote waarde voor Amsterdam te bevorderen. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die zonder het fonds niet van de grond komen. Investeringen uit AIF dienen de stedelijke infrastructuur voor de toekomst te versterken en zich maatschappelijk en/of economisch terug te verdienen. Uit het AIF maatschappelijk deel worden subsidies verstrekt die in het kader van de doelstelling zijn toegekend. De onttrekking is voornamlijk ter dekking van de lasten van het project Amsterdam Heath Technology Institute (€ 0,3 miljoen).										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12562	2019	Egalisatiereserve	De door de raad ter beschikking gestelde middelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve Incidentele Coalitiemiddelen De reserve Incidentele coalitiemiddelen is bedoeld om de specifieke incidenteel aangewezen coalitiemiddelen in de coalitieperiode beschikbaar te houden. Is vrijgevallen.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12564	2022	Egalisatiereserve	De omvang wordt bepaald door specifiek besloten toevoegingen.	60,2	101,2	-84,3	-0,3	0,0	76,9
Reserve Coalitiemiddelen 22-26 De reserve coalitiemiddelen is bedoeld om de specifieke incidenteel aangewezen middelen in lijn met het coalitieakkoord 2022-2026 beschikbaar te houden. Conform het coalitieakkoord is er € 101,2 miljoen aan de reserve toegevoegd. De onttrekkingen zijn gerealiseerd voor de verschillende maatregelen in het coalitieakkoord, zoals voor de Masterplannen Nieuw-West en Zuidoost en de Aanpak Noord (€ 15,1 miljoen) en voor het Amsterdams noodfonds voor het MKB en maatschappelijke organisaties (12,1 miljoen). Vanuit dit Amsterdams noodfonds is tevens een restant van het gereserveerde bedrag voor deze noodfondsmiddelen vrijgevallen (€ 0,3 miljoen).										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12563	2021	Egalisatiereserve	n.v.t.	12,6	32,0	-36,6	0,0	0,0	8,0
Egalisatiereserve XaaS Omzetten kapitaallasten van XaaS-investeringen in exploitatielasten, om vertraging in de uitvoering van de investering te voorkomen. De reserve is gevormd voor XAAS investeringen die niet geactiveerd mogen worden, maar via de exploitatie lopen. De XAAS uitgaven maken onderdeel uit van het meerjaren investeringsprogramma. Er is € 32,0 miljoen toegevoegd aan de reserve en € 36,6 miljoen onttrokken aan de reserve.										
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12565	2021	Financieringsreserve	n.v.t.	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Financieringsreserve Carré Het met eigen middelen financieren van de uitbreiding van de gemeentelijke deelneming in de Theater Carré. De hoogte van de financieringsreserve is gelijk aan de hoogte van (de waarde van) het aandeel van de gemeente Amsterdam.										

Programmaonderdeel, naam en doel reserve *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Soort reserve	Maximale toegestane omvang	Rekening 2023	Toe-voeging	Ont-trekking	Vrijval	Verminderin-gen i.v.m. afschrijvingen	Stand ultimo 2024
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12566	2024	Reserve vermogensopbouw	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve Vermogensopbouw De reserve heeft ten doel vermogen op te bouwen. Deze reserve is in 2024 ingesteld. De financiële effecten worden in 2025 bij de Voorjaarsnota geëffectueerd.										
B.4 Bestuur	17204	2007	Egalisatiereserve	1,5 miljoen	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Raadsonderzoeken Dekking van de kosten als de gemeenteraad besluit tot een onderzoek. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden aan de reserve. Conform de systematiek van deze reserve dient de maximale hoogte van € 1,5 miljoen te worden bereikt.										
B.5 Overhead	71004	2015	Financieringsreserve	n.v.t.	0,6	0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,6
Financiering huisvesting gemeentelijk apparaat Dekking van een deel van de afschrijvingslasten voor de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Aan de reserve is in 2024 € 0,1 miljoen toegevoegd. In 2024 is er in het coalitieakkoord besloten om middelen beschikbaar te stellen voor verduurzaming gemeentelijke panden. Vooruitlopend op de activering van deze uitgaven zijn deze middelen opgenomen in de reserve financiering. Daarnaast is er in 2024 € 0,1 miljoen onttrokken om het onrendabele deel van de afschrijving te dekken.										
B.5 Overhead	71268	2014	Egalisatiereserve	n.v.t.	4,6	0,0	-0,2	0,0	0,0	4,4
Reserve gemeentelijke huisvestingsprojecten Dekking van tijdelijke exploitatietekorten van de Businesscase III (verbouwing Stadhuis) en Businesscase IV (optimalisatie ambtenarenhuisvesting) en Transitieplan werven en overslagpunten. De gerealiseerde onttrekkingen hebben betrekking op het Transitieplan werven. Door het aantal werven te verminderen moet een besparing in de exploitatie gerealiseerd worden. Tot het moment van sluiting van de werven wordt deze besparing gerealiseerd met een onttrekking uit de reserve van € 0,2 miljoen.										
Eindtotaal					**8.107,1**	**1.121,1**	**-770,9**	**-228,8**	**-7,4**	**8.228,5**

7.3 Verloopstaat voorzieningen

Programmaonderdeel, naam en doel voorziening *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e 1)	Beginstand 2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand ultimo 2024
1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	67050	2018	c	2,5	0,0	0,0	0,0	2,5
Voorziening onderhoud Vinkeveense plassen Financieren van noodzakelijk onderhoud Vinkeveense Plassen t/m 2025, zoals afgesproken bij de uittreding van Amsterdam uit het recreatieschap. Er zijn in 2024 geen lasten geweest met betrekking tot deze voorziening.								
1.2 Grond	74011	2004	a	183,2	58,6	-0,7	0,0	241,1
Voorziening grondgerelateerde kosten buiten grexen Deze voorziening is ingesteld om bijdragen aan derden te kunnen dekken. Deze externe bijdragen zijn gerelateerd aan de gebiedsontwikkeling in Amsterdam en worden gedekt uit het Vereveningsfonds. Het gaat bijvoorbeeld om toegezegde bijdragen aan woningcorporaties vanuit het gronddeel van het voormalige Stimuleringsfonds en bijdragen aan infrastructurele projecten die niet door de gemeente worden uitgevoerd. In 2024 zijn diverse Rijkssubsidies ontvangen welke zijn toegevoegd aan deze voorziening (totaal € 58,6 miljoen). Het gaat om subsidies voor Mobiliteitspakketten (€ 49,5 miljoen), Woningbouwimpuls € 3,1 miljoen en regeling huisvesting aandachtsgroepen € 6,0 miljoen). Er is € 0,7 miljoen onttrokken voor gemaakte kosten voor flexwoningen en een terugbetaling aan het Rijk.								
1.4 Bouwen en Wonen	76900	2021	b	0,6	0,3	0,0	0,0	0,8
Voorziening Wooncoöperatieven Het afdekken van het risico wat samenhangt met het verstrekken van geldleningen aan wooncoöperatieven. Om risico's af te dekken wordt vanuit de reserve wooncoöperatieven 10% van een lening aan deze voorziening toegevoegd op het moment dat er een lening wordt verstrekt. In 2024 zijn leningen verstrekt van in totaal € 2,8 miljoen. Hiervan is 10% (€ 0,3 miljoen) toegevoegd aan de voorziening.								
1.5 Vastgoed	71007	2015	c	29,5	22,3	-23,4	0,0	28,3
Voorziening groot onderhoud gemeentelijk vastgoed Egalisatie van de jaarlijks fluctuerende kosten van groot onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. De toevoeging aan de voorziening grootonderhoud is bedoeld om de fluctuatie in de jaarlijkse onderhoudslasten te egaliseren. De hoogte van de toevoeging is gebaseerd op de te verwachte gemiddelde onderhouds uitgaven voor de eerst komende 25 jaar. Deze onderhoudskosten zijn noodzakelijk om het vastgoed in een sobere conditie te houden. De verwachte kosten worden extern opgenomen en gestandaardiseerd vastgelegd in een meerjaren onderhoudsplan. De onttrekking aan de voorziening betreft de gerealiseerd uitgaven in 2024.								
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	68002	1995	c	5,3	4,1	-3,3	0,0	6,0
Groot onderhoud parkeren Voorziening is gevormd voor het te plegen groot onderhoud. Deze voorziening is gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Hierin wordt inzichtelijk gemaakt welk groot onderhoud dient plaats te vinden. De toevoeging (de gemiddelde kosten per jaar) aan de voorziening wordt als kosten begroot zodat de grote toekomstige uitgaven vanuit deze voorziening betaald kunnen worden.								

Programmaonderdeel, naam en doel voorziening *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e 1)	Beginstand 2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand ultimo 2024
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	68057	2021	b	6,3	0,0	-0,9	0,0	5,4
Achterstallig onderhoud parkeren Voorziening is gevormd voor het te plegen achterstallig onderhoud. In 2024 zijn er voor een bedrag van € 0,9 miljoen lasten onttrokken uit voorziening achterstallig onderhoud. De overige uitgaven worden verwacht in 2025.								
2.1 Verkeer, Vervoer en Parkeren	68072	2013	a	0,2	0,0	0,0	-0,2	0,0
Sociaal Plan Cition Uit deze voorziening wordt het verschil tussen het huidige loon bij EPS (Egis Parking Service) en het loon bij BV Cition betaald, conform de afspraken die bij de overgang van het personeel gemaakt zijn. Deze voorziening komt te vervallen.								
2.2 Openbaar Vervoer	70058	2007	e	134,6	0,0	-4,1	0,0	130,4
Integraal vervoerssysteem veren Exploitatielasten die verband houden met de veerverbindingen over het Noordzee Kanaal. Voor de exploitatie van de veerdiensten over het Noordzeekanaal (NZK) en de daarmee verband houdende projecten voor aanlandingen, groot onderhoud en elektrisch varen is in 2024 € 4,1 miljoen aan de voorziening onttrokken.								
2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	83030	2024	a	0,0	43,9	0,0	0,0	43,9
Voorziening Afvalstoffenheffing Reguleren van de over- en onderschrijding in de afvalstoffenheffing. Voorziening is in de Najaarsnota 2024 conform raadsbesluit op grond van de bevinding van de ACAM ingesteld, aangezien de reserve afvalstoffenheffing niet voldeed aan de BBV voorschriften (artikel 44, lid 2 BBV). Op basis van dit besluit en bevinding van de ACAM is de reserve afvalstoffenheffing komen te vervallen en zijn deze vrijgekomen middelen toegevoegd aan de nieuwe gevormde voorziening afvalstoffenheffing.								
2.3 Afval en Reinigen Openbare Ruimte	83111	2021	b	1,5	0,0	-0,2	0,0	1,3
Voorziening dynamisch inzamelen Afdekken risico's met betrekking tot Dynamisch inzamelen (routeoptimalisatie) In 2024 is er een bedrag van € 0,2 miljoen onttrokken uit de voorziening ter dekking van de licentiekosten 2024.								
2.4 Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	82001	2013	c	1,8	0,4	-0,5	0,0	1,7
Vervanging en Onderhoud beheer Werf Ter dekking van de kosten van groot- en planmatig onderhoud aan de reinigingswerf Jacob Bontiusplantsoen, zowel voor wat betreft het gebouw als voor de gebouwgebonden voorzieningen inclusief het deel dat binnen de VVE valt. Er is € 0,5 miljoen nodig ter dekking van het meerjarige onderhoudsplan voor 2024 t/m 2027. Gezien het eindsaldo van de voorziening per 31-12-2024 van € 1,7 miljoen, is de voorziening toereikend als dekking voor het MJOP. Tevens kunnen we ervan uit gaan dat de jaarlijks toevoeging van circa € 0,4 miljoen aan de voorziening, voldoende is voor het opvangen van eventuele prijsverhogingen of extra kosten.								

Programmaonderdeel, naam en doel voorziening *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e 1)	Beginstand 2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand ultimo 2024
2.5 Water	12118	2014	b	1,6	0,0	0,0	0,0	1,6
Voorziening Sluisjes Halfweg Voorziening ter dekking van de afkoop van verplichtingen om bij te dragen aan de kosten voor een veilige afvoer van het boezemwater in het kanaal Halfweg. De voorziening sluisjes halfweg bestaat uit de resterende 40% van de toegezegde bijdrage voor aanpassingen/verbeteringen van het sluizencomplex Halfweg en het toevoerkanaal Halfweg. In 2024 heeft geen betaling plaatsgevonden.								
2.7 Riool en Drinkwater	96001	2005	c	9,3	0,0	-0,3	0,0	9,0
Rioolrecht Egalisatiefonds voor de tarieven rioolheffing. Het verloop van de egalisatievoorziening rioolheffing is afhankelijk van het resultaat bij het jaarverslag.								
3.2 Kunst en Cultuur	90007	2004	e	0,3	0,0	-0,0	0,0	0,3
Verwervingsfonds CBK Bewaren (gespaarde) bedragen van derden t.b.v. verwerving kunst. Deze voorziening bevat de spaartegoeden van klanten van het CBK. Klanten van het CBK sparen maandelijks een bedrag bij hun abonnement. Het bedrag kunnen zij inzetten voor de aanschaf van kunst. Indien een lid besluit om de kunstwerk te kopen wordt het spaartegoed uit de voorziening onttrokken. Indien een lid geld spaart voor het kopen van een kunstwerk in de toekomst wordt het spaartegoed toegevoegd aan de voorziening. In 2024 is het saldo van de voorziening licht afgenomen..								
4.1 Sport	56050	2017	c	15,3	4,0	-1,2	0,0	18,1
Voorziening Groot Onderhoud Sport Meerjarig grootonderhoud van sporthallen, sportparken en zwembaden. Wij onttrokken € 1,2 miljoen aan de voorziening voor het groot onderhoud aan sportaccommodaties. Voor de zwembaden en de hallen is hiervoor een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. In 2024 zijn geplande werkzaamheden deels niet uitgevoerd. Dit onderhoud is nu ingepland voor 2025. Jaarlijks voegen wij € 4,0 miljoen toe aan de voorziening. Dit is gebaseerd op wat gemiddeld jaarlijks nodig is voor de komende 25 jaar. Dit bepalen wij per accommodatie op basis van het meerjaren onderhoudsplan.								
5.1 Onderwijs	55027	1968	e	0,9	0,0	0,0	0,0	0,9
Burgerlijke instellingen maatsch. Zorg Fonds t.b.v. nooddruftige burgers. Geen mutaties in 2024.								
6.1 Basisvoorzieningen	55026	1966	e	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verzorgingshuizen ouden van dagen Fonds bestemd voor dekking van uitgaven door de gemeente aan voorzieningen voor bejaarden. Er hebben zich geen mutaties op deze voorziening voorgedaan in 2024, omdat er geen aanspraak is gedaan op deze faciliteit.								

Programmaonderdeel, naam en doel voorziening *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e 1)	Beginstand 2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand ultimo 2024
6.3 Individuele Voorzieningen	57092	2015	a	0,3	0,0	-0,0	0,0	0,3
Voorziening Veilig thuis Personele frictiekosten Veilig Thuis. De voorziening betreft een dekking tussen de hogere CAO van personeel van Veilig Thuis dat van buiten de gemeente kwam, en bij de GGD in dienst is gekomen. Jaarlijks wordt de daadwerkelijke lasten berekend en uit de voorziening onttrokken, voor 2024 was dit € 42.769,10.								
7.3 Armoede en Schuldhulp	52009	2022	a	3,0	0,0	-3,0	0,0	0,0
Voorziening energietoeslag Deze voorziening is gevormd voor de afhandeling van de ingediende aanvragen, bezwaren en beroepen energietoeslag 2022 waarbij inschattingen zijn gemaakt wat betreft het percentage toekenningen. Eind 2023 is aan deze voorziening € 3,0 miljoen toegevoegd. Deze heeft betrekking op het gedeelte van Energietoeslag 2023 dat in 2024 is verstrekt. Hiermee zijn alle betalingen/verstrekkingen aan klanten gedaan en is het project afgerond.								
7.3 Armoede en Schuldhulp	52010	2023	a	1,1	0,0	0,0	0,0	1,1
Voorziening halvering WSNP Het compenseren van kwetsbare burgers die niet in aanmerking komen voor de halvering van de Wsnp-schuldsaneringstermijn. Dit betreft de gestarte saneringstrajecten in de periode van bekendmaking van de halvering van de Wsnp termijn begin 2023 tot de ingangtreding van de nieuwe wetgeving op 1 juli 2023. Dit betreft kosten voor het vroegtijdige afkoop van saneringskredieten (WSNP), die niet door het Rijk vergoed worden. In 2024 zijn er geen mutaties geweest, de kosten lopen door in 2025.								
7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden	52011	2024	a	0,0	0,5	0,0	0,0	0,5
Voorziening opvanglocaties Onvoorziene omstandigheden die zich voordoen bij het faciliteren van opvanglocaties door de gemeente. Deze voorziening is in 2024 ingesteld naar aanleiding van een schadeclaim van een bedrijf die gederfde inkomsten en extra beveiligingskosten heeft gemaakt door komst van een opvanglocatie bij de Westerhoofd (MS Galaxy) .								
A.3 Treasury en Deelnemingen	12042	1890	e	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8
Sophia Augusta / Lopez Suasso Legaat van de weduwe Sophia Adriana Lopez Suasso-de Bruijn ten behoeve van het behoud van de aan Amsterdam gelegateerde 'inboedel en woonhuis. Er zijn in 2024 geen lasten geweest met betrekking tot deze voorziening.								
A.3 Treasury en Deelnemingen	12043	1889	e	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2
Willet Holthuysen Het inzetten van de renteopbrengst ten behoeve van het onderhoud van het woonhuis en inboedel in het museum Willet Holthuysen. Er zijn in 2024 geen lasten geweest met betrekking tot deze voorziening.								

Programmaonderdeel, naam en doel voorziening *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e 1)	Beginstand 2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand ultimo 2024
A.3 Treasury en Deelnemingen	13004	1496	e	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Vicarygoederen Een inwoner van Amsterdam heeft tot zijn overlijden recht op (2/3) van de opbrengst van het vicarie. Er hebben zich geen mutaties op deze voorziening voorgedaan in 2024.								
A.3 Treasury en Deelnemingen	13015	1820	e	0,6	0,0	0,0	-0,6	0,0
Gildenfondsen Het kapitaal is eeuwigdurend uitgeleend aan het ministerie van Financien d.m.v. grootboekleningen. Deze voorziening is in 2024 vrijgevallen.								
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	23028	2022	a	21,8	8,4	0,0	0,0	30,2
Voorziening verlofsparen Het dekken van de verplichting die ontstaat door gekochte verlofuren die in latere jaren opgenomen worden. Dit deel van het zgn. spaarverlof onzeker omdat het moment van opname onbekend is. Het eindsaldo van € 30,2 miljoen is bepaald aan de hand van het eindsaldo verlofuren maal gemiddeld uurloon maal variabel deel benodigd voor voorziening. Uitgaande van de beginstand van € 21,8 miljoen is de toevoeging van€ 8,4 miljoen bepaald conform BBV voorschriften. De voorziening wordt ingezet bij het intreden van de financiële verplichting als gevolg van opname van gespaard bovenwettelijk verlof. Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 verlofuren sparen. Hierdoor kunnen medewerkers, passend bij hun levensfase hun verlofuren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en bij het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze verlofuren verjaren niet. Als veel medewerkers veel verlofuren sparen, kan dat leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan.								
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	12041	2002	b	14,7	10,0	-0,0	-1,6	23,1
Juridische risico's Het afdekken van risico's van belang bij juridische aangelegenheden. De voorziening juridische risico's is vertrouwelijk.								
A.4 Overige Eigen Middelen en Onvoorzien	23570	2023	a	7,5	0,0	0,0	-1,0	6,5
Voorziening RVU De voorziening dekt de lasten van de uitkeringen Regeling voor Vervroegde Uittreding. Onder voorwaarden kunnen werknemers nog deelnemen aan de RVU (regeling voor vervroegde uittreding) als hij/zij uiterlijk 31 december 2028 de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt. Totaal kosten voorziening 2025 en verder is bepaald op 6,5 miljoen waardoor er gezien beginstand van 7,5 miljoen een vrijval is geboekt van 1 miljoen.								
B.4 Bestuur	13076	2014	b	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,2
Niet opgevraagde tegoeden Terugbetalen van de door de gemeente (aan teruggekeerde Joodse burgers) opgelegde boetes over de niet-tijdig betaalde canon tijdens de Tweede Wereldoorlog en het terugbetalen van niet opgevraagde tegoeden (van niet teruggekeerde Joodse burgers) bij de Gemeentegiro. In 2024 is € 0,1 miljoen aan de voorziening onttrokken door een terugbetaling van de door de gemeente (aan teruggekeerde Joodse burgers) opgelegde boetes over de niet-tijdig betaalde canon.								

Programmaonderdeel, naam en doel voorziening *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e 1)	Beginstand 2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand ultimo 2024
B.4 Bestuur	23027	2022	b	2,4	0,4	-0,1	0,0	2,6
Pensioenfonds Wethouders Weesp Bekostiging van pensioenuitkeringen van voormalig wethouders Weesp. De onttrekking voorziening is ingezet voor uitkeringen pensioenen bestuurders Weesp. De toevoeging van € 0,4 miljoen is berekend door PROambt die belast is met de uitvoering van het Appa-pensioen voor politieke ambtsdrager.								
B.4 Bestuur	23003	2001	b	13,3	2,2	-0,7	0,0	14,8
Waardeoverdracht pensioenen (gewezen) wethouders Bekostiging van pensioenuitkeringen en waardeoverdracht van opgebouwde pensioenrechten van wethouders naar een ander pensioenfonds, conform de Wet APPA (Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers). De onttrekking voorziening is ingezet voor uitkeringen pensioenen bestuurders centrale stad. De toevoeging van € 2,2 miljoen is berekend door PROambt die belast is met de uitvoering van het Appa-pensioen voor politieke ambtsdrager.								
B.4 Bestuur	23026	2014	b	37,8	5,8	-1,8	0,0	41,7
Pensioenfonds SD Wethouders Bekostiging van pensioenuitkeringen en waardeoverdracht van opgebouwde pensioenrechten naar een ander pensioenfonds van voormalig leden dagelijks besturen stadsdelen die voor maart 2014 in functie waren en daarmee onder de Wet APPA vielen. (APPA = Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers.) De onttrekking voorziening is ingezet voor uitkeringen pensioenen bestuurders stadsdelen. De toevoeging van € 5,8 miljoen is berekend door PROambt die belast is met de uitvoering van het Appa-pensioen voor politieke ambtsdrager.								
B.5 Overhead	24001	2021	c	14,2	6,8	-7,1	0,0	13,9
Onderhoud binnenruimte huisvesting gemeentelijk apparaat Egalisatie van de jaarlijks fluctuerende kosten van onderhoud van de binnenruimte van de huisvesting gemeentelijk apparaat. Aan deze voorziening is in 2024 € 6,8 miljoen toegevoegd en is er € 7,1 miljoen onttrokken. Met de toekomstige toevoegingen en onttrekkingen berekend over een periode van 25 jaar komt de dekkingsgraad uit op 96% wat toelaatbaar is binnen de gestelde bandbreedte.								
B.5 Overhead	13016	1820	e	0,9	0,0	0,0	0,0	0,9
Liefdadigheidsdoelen Doel is financiële hulpverlening aan inwoners van Amsterdam die in urgente financiële noodsituaties verkeren, waarbij een voorliggende voorziening niet (meer) beschikbaar is. Er hebben zich geen mutaties op deze voorziening voorgedaan in 2024.								

Programmaonderdeel, naam en doel voorziening *(bedragen in € miljoen)*	ID-nr	Instellingsjaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e 1)	Beginstand 2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand ultimo 2024
B.5 Overhead	71006	2015	c	25,2	8,8	-6,3	0,0	27,7
Groot onderhoud huisvesting gemeentelijk apparaat Egalisatie van de jaarlijks fluctuerende kosten van groot onderhoud van huisvesting gemeentelijk apparaat. De toevoeging aan de voorziening grootonderhoud is bedoeld om de fluctuatie in de jaarlijkse onderhoudslasten te egaliseren. De hoogte van de toevoeging is gebaseerd op de te verwachte gemiddelde onderhouds uitgaven voor de eerst komende 25 jaar. Deze onderhoudskosten zijn noodzakelijk om het vastgoed in een sobere conditie te houden. De verwachte kosten worden extern opgenomen en gestandaardiseerd vastgelegd in een meerjaren onderhoudsplan. De onttrekking aan de voorziening betreft de gerealiseerd uitgaven in 2024.								
B.5 Overhead	23002	2015	b	0,9	0,0	-0,4	0,0	0,5
Dekking financiële risico's (voormalig) personeel De voorziening is bedoeld om verplichtingen aan (voormalig) personeel in het kader van vervroegde uittreding, boventalligheid, (B)WW, wachtgeld, uitbetaling aanvullende (nabestaanden) pensioenen en aanspraken op de nieuwe FWS-regeling (50-100 regeling) te bekostigen. De onttrekking voorziening is conform begroting ingezet uitkeringen voormalig personeel en FWS-ers en 50-100 regeling.								
B.5 Overhead	23010	2018	b	3,9	0,0	-0,1	0,0	3,8
Premie reparatie uitkering WW De reparatie-WW dient als aanvulling op de verkorte maximale WW-duur. De onttrekking voorziening is conform begroting ingezet voor uitkeringen reparatie WW.								
B.5 Overhead	23005	1956	b	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,0
Pensioenfonds Concertgebouworkest Uitbetaling van aanvullend pensioen aan gepensioneerden van het Concertgebouworkest met dienstjaren van voor 28 december 1956 – de datum waarop de personeelsleden het ambtenaarschap in de zin van de Algemene Burgerlijke Pensioenwet hebben verworven –, of hun nabestaanden. De onttrekking voorziening € 15.830,64 is ingezet voor uitkeringen pensioenen Concertgebouw. Eindstand van de voorziening is € 9.618,48.								
Eindtotaal				**541,7**	**176,6**	**-54,6**	**-3,4**	**660,3**

Categorieën voorzieningen

a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
b. bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven;
e. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen.

7.4 Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen

Naam specifieke uitkering *(bedragen in €)*	Saldo 12/31/2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of teugbetalingen	Saldo 12/31/2024
Europese overheidslichamen				
European Institute of Innovation & Technology (EIT) Culture en Creativity	65.616	201.676	-	267.292
European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA), project Reschool	61.246	-	5.569	55.677
European Commission: Refuse Vehicle Innovation and Validation in Europe (REVIVE)	142.135	-	142.135	-
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in het kader van het Schone Lucht Akkoord (SLA)	64.529	-	4.133	60.396
European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA), project ATELIER	178.743	566.955	178.743	566.955
European Social Fund: Resilience Network of Smart Innovative Climate-adapative Rooftops (RESILIO)	618.935	-	618.935	-0
Totaal Europese overheidslichamen	**1.131.204**	**768.631**	**949.515**	**950.320**
Rijk				
Besluit Rijksubsidering Instandhouding Monumenten	2.241.374	360.238	-	2.601.612
RIEC (Regionale Informatie- en Expertise Centra) in het kader van versterking aanpak ondermijning criminaliteit	5.618.001	-	5.618.001	-
VO Bijdrage Ministerie van Justitie en Veiligheid inzake de aanpak van logistieke knooppunten (mainports) in relatie tot drugscriminaliteit	363.000	-	363.000	-
Transitoria NZKG	-	821.000	268.997	552.003
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling specifieke uitkering Basisregistratie Personen (BRP) straten.	-	1.245.061	-	1.245.061
RMC Kwalificatieplicht	1.959.859	241.994	660.000	1.541.853
VO Bijdrage OCW	43.805	-	43.805	-
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake Herziening verlening SPUK Sportakkoord 2021/22	4.844.176	5.843.594	3.443.200	7.244.569
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat inzake regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	304.851	-	304.851	-
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Voorbereiding, begeleiding en toezicht Geluidsanering	8.777.690	1.551.000	208.025	10.120.665
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling specifieke uitkering herstructurering volks-huisvesting 'Amsterdam investeert in de vernieuwing van wijken'	65.431.946	27.136.679	1.427.104	91.141.520
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling reductie energiegebruik woningen	21.092	-	-	21.092
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake aanpak energiearmoede	24.876.140	-	9.528.626	15.347.514
VO Bijdrage Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijk ordening inzake specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie (LAI)in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	4.065.890	11.071.695	-	15.137.585
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling huisvesting aandachtsgroepen	3.000.000	-	3.000.000	-
VO Bijdrage Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijk ordening inzake verlening specifieke uitkering ten behoeve van het uitvoeren van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (Regeling kansrijke wijk)	3.863.101	9.539.856	7.249.620	6.153.336
VO Bijdrage Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake verlening specifieke uitkering inhalen covid-19 gerelateerde onderwijsvertragingen (NPO) en onder-wijsachterstandenbeleid (OAB)	8.751.376	6.936.951	5.539.873	10.148.454

Naam specifieke uitkering *(bedragen in €)*	Saldo 12/31/2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of teugbetalingen	Saldo 12/31/2024
VO Bijdrage Ministerie van Justitie en Veiligheid inzake toekenning bijdrage Regeling opvang ontheemden Oekraïne	37.380.052	62.068	37.380.051	62.069
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat inzake de uitvoering van de wettelijke taken in het kader van de Wet bodembescherming	5.955.303	286.841	4.308.083	1.934.061
VO Bijdrage Ministerie van Financiën inzake SPUK verlening van hulp aan gedupeerde rechthebbenden op kinderopvangtoeslag (KOT)	4.293.697	-	4.293.697	-
VO Bijdrage Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid inzake herziene voorlopige uitkering in het kader van Wet inburgering 2021	12.163.497	23.632.917	16.231.109	19.565.305
VO Bijdrage Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	780.700	359.322	780.700	359.322
VO Bijdrage Ministerie van Justitie en Veiligheid inzake specifieke uitkering naleving controle coronatoegangsbewijzen (CTB)	304.503	-	304.503	-
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake specifieke uitkering Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in acht NOVEX gebieden	319.628	68.492	230.256	157.864
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake specifieke uitkering voor het verbeteren of doorontwikkelen van lokale bibliotheekvoorzieningen	1.319.704	-	1.319.704	-
VO Bijdrage Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake specifieke uitkering voor de bouw van het museumgebouw voor het Nationaal Slavernijmuseum	-	5.547.000	544.817	5.002.183
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake verlening specifieke uitkering COVID-19-vaccinatie	24.057.134	3.595.403	24.057.134	3.595.403
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake subsidieverlening voor de regeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG)	962.718	641.451	-	1.604.168
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake specifieke uitkering voor Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	1.666.408	38.789	1.666.408	38.789
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake de regeling heroïne-behandeling rekening houdend met de ontwikkeling van het prijspeil en arbeids-voorwaarden ofwel Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA)	146.314	102.489	146.314	102.489
VO Bijdrage Ministerie van Justitie en Veiligheid inzake Lokale Weerbaarheid Cybercrime	-	120.000	-	120.000
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake specifieke uitkering Proeftuinen Aardgasvrije Wijken	5.670.462	180.800	-	5.851.262
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in het kader van het Schone Lucht Akkoord (SLA)	919.405	-	269.958	649.447
VO Bijdrage Ministerie van Klimaat en Groene Groei inzake specifieke uitkering aan Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE).	-	33.348.668	872.768	32.475.900
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake specifieke uitkering deelprogramma infra van het Nationaal Groeifonds (NGF)-programma Toekomstbestendige Leefomgeving.	5.883.392	979.183	2.470.700	4.391.875
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake de uitvoering aan de Regio Deal ZaanIJ.	10.124.805	8.529.426	1.839.824	16.814.407
VO Bijdrage Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijk ordening inzake verlening specifieke uitkering inzake Regio Deal Amsterdam Zuidoost.	-	10.057.467	-	10.057.467
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake ontvangen voorschot met betrekking tot het Gemeentefonds 2023 welke in 2024 wordt verrekend.	32.647.556	62.059.810	32.647.556	62.059.810
Totaal Rijk vooruitontvangen bedragen	**278.757.577**	**214.358.193**	**167.018.685**	**326.097.085**

Naam specifieke uitkering *(bedragen in €)*	Saldo 12/31/2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of teugbetalingen	Saldo 12/31/2024
Onderstaande doeluitkeringen zijn opgenomen in de voorziening				
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling specifieke uitkering Woningbouwimpuls	74.587.880	3.196.765	-	77.784.645
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling specifieke uitkering Startbouwimpuls	18.256.414	-	479.680	17.776.734
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling specifieke uitkering Gebiedsbudget	44.958.678	-	-	44.958.678
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat inzake regeling Spoorse doorsnijdingen	6.451.506	-	-	6.451.506
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat inzake regeling Woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	28.034.709	-	-	28.034.709
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling stimuleringsbijdrage flex- en transformatie-woningen	10.958.678	-	255.683	10.702.995
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat inzake regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw	-	49.446.107	-	49.446.107
VO Bijdrage Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen	-	5.975.499		5.975.499
Totaal Rijk doeluitkeringen via de voorziening	**183.247.865**	**58.618.371**	**735.363**	**241.130.873**

Naam specifieke uitkering *(bedragen in €)*	Saldo 12/31/2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of teugbetalingen	Saldo 12/31/2024
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Regionaal budget Metropool Regio Amsterdam	213.240	-	100.000	113.240
RIEC (Regionale Informatie- en Expertise Centra) in het kader van versterking aanpak ondermijning	-	3.635.016	-	3.635.016
Verlenging van detacheringsopdracht Open data binnen de Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	219.321	121.950	219.321	121.950
Incidentele bijdrage aan de preventieve aanpak en breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit (BOTOC)	398.214	-	398.214	-
Bijdrage High Impact Crimes (HIC) offensief 2024	105.755	-	105.755	-
Toekenning Versterkingsgelden lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme	241.523	-	241.523	-
Vanuit Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VRAA) een bijdrage voor bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne	714.305	-	-	714.305
MRA Cultuur	80.171	-	-	80.171
Bijdrage Provincie Noord-Holland inzake subsidiebeschikking Energiebesparings-akkoord Amsterdam	575.982	615.834	192.573	999.243
Bijdrage Consortium Agreement voor het verbeteren en duurzamer maken van mobiliteit in Europese steden ten behoeve van projecten GEMINI, PEER, MettaCCAZE en CommuniCity.	-	289.989	-	289.989
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	**2.548.511**	**4.662.789**	**1.257.386**	**5.953.914**

7.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De gemeente Amsterdam is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. De waarde van deze niet uit de balans blijkende verplichtingen bedroeg ultimo 2024 in totaal € 3.011 miljoen (2023: € 1.478 miljoen).

De verplichtingen betreffen langlopende contracten zoals langlopende huurcontracten voor panden die de gemeente huurt, gegunde opdrachten tot uitvoering van omvangrijke investeringen in de openbare ruimte (bijvoorbeeld aanleg en herstel van wegen) en langlopende contracten in het sociale domein en met betrekking tot ICT-diensten. Hieronder staan de grootste contractbedragen in tabel uitgesplitst en bij grote mutatie ook toegelicht.

Contractbedrag *(bedragen x € 1 miljoen)*	**2023**	**2024**
Verkeer en Openbare ruimte	317	709
Periodiek onderhoud installaties	180	21
Grond en Ontwikkeling	172	193
Contracten sociaal domein	158	1.458
ICT: wo hosting	150	209
Bijzondere projecten	134	30
Kunstenplan	80	98
Huren van panden voor gemeentelijk gebruik	37	50
Inhuur parkeerdiensten	-	-
Overige langlopende financiële verplichtingen	250	243
Totaal gespecificeerd aan langlopende contracten	**1.478**	**3.011**

Verkeer en openbare ruimte (€ 709 miljoen) (2023: € 317 miljoen)

De toename ten opzichte van 2023 komt vooral door de meerjarige onderhoudsprojecten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en infrastructuur. Daarnaast zijn in 2024 een aantal financiële verplichtingen verlengd met een looptijd tussen 2 en 4 jaar voor het dagelijks onderhoud van wijkgroen en civiele constructies. Ook stijgen de contractuele verplichtingen in verband met de levering van veegmachines.

In 2022 is een overeenkomst gesloten tussen de gemeente Amsterdam en de Vervoerregio Amsterdam over het beheer Metro- en Traminfrastructuur. De gemeente Amsterdam staat garant voor groot onderhoud/vervangingsonderhoud aan de kunstwerken. In 2024 hebben zich geen uitgaven voorgedaan.

ICT (€ 209 miljoen) (2023: € 150 miljoen)

De toename ten opzichte van 2023 komt vooral door uitbesteding ICT-infrastructuur- en dienstverlening (betreft onderhoud en beheer van alle netwerken van de gemeente Amsterdam met onder andere hardware, software onder andere Microsoft) in het kader van onder andere ADW (Amsterdamse Digitale Werkomgeving) en ten behoeve van het nieuwe financieel- en inkoop systeem (AFIS).

Grond en Ontwikkeling (€ 193 miljoen) (2023: € 172 miljoen)

De stijging van de verplichtingen bij Grond en Ontwikkeling in 2024 wordt veroorzaakt door een aantal nieuwe verplichtingen. Dit zijn verplichtingen voor de inrichting van IJburg, het buiteneiland en het strandeiland.

Contracten sociaal domein (€ 1.458 miljoen) (2023: € 158 miljoen)

De verhoging betreft een groot aantal contracten voor Maatschappelijk Opvang Beschermd Wonen, Ouder- en Kindteams (OKT) en Specialistische jeugdhulp (SJH) en Specialistische Jeugdzorg in het speciaal onderwijs (SJSO).

7.6 Kasstroomoverzicht

De functie van het kasstroomoverzicht in het jaarverslag is een verklaring te geven voor de mutatie van de post Liquide middelen in de balans. Het kasstroomoverzicht laat de herkomst en besteding van de middelen zien en geeft antwoord op de vraag welke liquide middelen in 2024 beschikbaar waren en op welke wijze we deze geldmiddelen hebben gebruikt. Het kasstroomoverzicht over 2024 is opgesteld volgens de indirecte methode.

Kasstroomoverzicht 2024

Een kasstroomoverzicht volgens de indirecte methode is opgebouwd uit drie blokken die samen de volledige balans dekken:
- kasstromen uit hoofde van operationele activiteiten
- kasstromen uit hoofde van investeringsactiviteiten
- kasstromen uit hoofde van financieringsactiviteiten

In een kasstroomoverzicht dat is opgesteld volgens de indirecte methode zijn alle transacties die leiden tot mutaties in de balans gedekt en verwerkt.

Kasstroomoverzicht	*Bedragen x € 1 miljoen*
Kasstroom uit operationele activiteiten	247,0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-623,8
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	370,0
Mutatie geldmiddelen	**-6,8**

Aansluiting met de balans	*Bedragen x € 1 miljoen*
Boekwaarde 31-12-2023 Liquide middelen	10,2
Boekwaarde 31-12-2024 Liquide middelen	3,4
Mutatie geldmiddelen	**-6,8**

Toelichting

Het kasstroomoverzicht verklaart de mutatie van het saldo liquide middelen en de banksaldi op de balans.

In 2024 heeft er per saldo € 247,0 miljoen een ingaande geldstroom aan operationele activiteiten plaatsgevonden.

De geldstroom voor de investeringsactiviteiten bedraagt € 623,8 miljoen en is een uitgaande kasstroom. Dit zijn voornamelijk investeringen in (im)materiële vaste activa voor € 799,0 miljoen. Daarnaast zijn er voor € 105,9 miljoen aan leningen verstrekt en voor € 5,4 miljoen aan deelnemingen aangekocht.

Voor de benodigde geldstroom investeringsactiviteiten en operationele activiteiten hebben we additionele financiering aangetrokken van € 370,0 miljoen (ontvangen geldstroom uit financieringsactiviteiten). Het merendeel van de financiering is langlopend (€ 600,0 miljoen) aangetrokken. Verder zijn de langlopende schulden voor € 505,0 miljoen afgelost.

Kasstroom uit operationele activiteiten

De kasstroom uit operationele activiteiten geeft de kasstroom weer die voortvloeit uit de bedrijfsvoering. Voor het berekenen van deze kasstroom wordt uitgegaan van het jaarresultaat, welke gecorrigeerd wordt met:
- posten in de gemeentelijke exploitatie, die geen invloed hebben op de ontvangsten en uitgaven in het kalenderjaar (bijvoorbeeld afschrijvingen),
- mutaties in balansposten voorzieningen, waarborgsommen en voorraden
- mutaties in het werkkapitaal.

Het werkkapitaal bestaat uit uitzettingen met een rente-typische looptijd van korter dan één jaar (exclusief liquide middelen), netto-vlottende schulden (exclusief banksaldi en kortlopende leningen), overlopende activa, overlopende passiva en overige vlottende passiva.

Kasstroom uit operationele activiteiten	*Bedragen x € 1 miljoen*
Resultaat over 2024	-6,5
Aanpassingen voor:	
Afschrijvingen en afwaarderingen vaste activa	237,2
Mutatie voorzieningen	118,5
Mutaties reserves (exclusief jaarresultaat 2023)	121,4
Mutatie waarborgsommen	3,1
	480,2
Mutatie voorraden	-221,1
Mutaties in werkkapitaal:	
Mutatie uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar (exclusief Liquide Middelen)	-25,3
Mutatie netto-vlottende schulden (exclusief banksaldi en kortlopende leningen)	-13,6
Mutatie overlopende activa	-69,2
Mutatie overlopende passiva	102,5
	-5,6
Kasstroom uit operationele activiteiten	**247,0**

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

De kasstroom uit investeringsactiviteiten geeft de kasstroom weer die voortvloeit uit de mutaties in de immateriële activa, de materiële activa en de financiële activa.

Kasstroom uit investeringsactiviteiten	*Bedragen x € 1 miljoen*
Mutatie (im)materiële vaste activa:	
Investeringen in (im)materiële vaste activa (incl overdrachten)	-799,0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	170,5
Bijdragen van derden	-
	-628,5
Mutatie financiële vaste activa:	
Verstrekking leningen	-105,9
Aflossing leningen	56,0
Aankoop deelnemingen	-5,4
Verkoop deelnemingen	-
Mutatie uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer	-2,6
Duurzame waardevermeerdering financiële vaste activa	62,6
	4,7
Kasstromen uit investeringsactiviteiten	**-623,8**

Kasstroom uit de financieringsactiviteiten

De kasstroom uit financieringsactiviteiten geeft weer op welke wijze de gemeente voorziet in haar kapitaalbehoefte. Het aantrekken van geld in de vorm van obligaties of onderhandse leningen leidt tot een positieve kasstroom; het aflossen van obligaties of onderhandse leningen tot een negatieve kasstroom.

Kasstroom uit financieringsactiviteiten	*Bedragen x € 1 miljoen*
Mutatie kortlopende leningen	275,0
Aangetrokken leningen	600,0
Aflossingen	-505,0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**370,0**

Mutatie geldmiddelen

Mutatie geldmiddelen	*Bedragen x € 1 miljoen*
Mutatie geldmiddelen	6,8

8

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A17	**Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit** Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A17/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17/02*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17/03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17/04*		
				€ 8.926.123	€ 12.190.530	Nee	Regeling loopt door tot 1 juni 2026		
JenV	A20	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026** Gemeenten		Beschikkingskenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/01*	Naam taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per taak/project (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A20/03*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per taak/project Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A20/04*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per taak/project Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A20/05*	
			1	4338142	Analyse	Ja	€ 12.085	€ 12.085	
			2	4338142	Signalering	Ja	€ 52.027	€ 55.442	
			3	4338142	Regie	Ja	€ 90.417	€ 190.417	
			4	4338142	Duiding & expertise	Ja	€ 35.323	€ 35.323	
			5	4338142	Coördinatie	Ja	€ 0	€ 0	
			6	4338142	Deskundigheidsbevordering: overige trainingen	Ja	€ 9.172	€ 9.172	
			7	4338142	Gerichte preventie-projecten	Ja	€ 0	€ 0	
			8	4338142	Generieke preventie-projecten	Ja	€ 211.326	€ 286.326	
			9	4338142	Eenjarige flexibele schil	Ja	€ 0	€ 0	
				Kopie Beschikingskenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/06*	Kopie Naam taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/07*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per taak/project - bij Ja is indicator 09 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/08*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens activiteitenplan per taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20/11*
			1	4338142	Analyse	Nee		Ja	Ja
			2	4338142	Signalering	Nee		Ja	Ja
			3	4338142	Regie	Nee		Ja	Ja
			4	4338142	Duiding & expertise	Nee		Ja	Ja
			5	4338142	Coördinatie	Nee		Ja	Ja
			6	4338142	Deskundigheidsbevordering:	Nee		Ja	Ja
			7	4338142	Gerichte preventie-projecten	Nee		Ja	Ja
			8	4338142	Generieke preventie-projecten	Nee		Ja	Ja
			9	4338142	Eenjarige flexibele schil	Nee		Ja	Ja
JenV	A30	**Specifieke uitkering Mainports** Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A30/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A30/02*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A30/03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A30/04*		
				€ 432.026	€ 432.026	Nee	Looptijd t/m 2026		

JenV	A33	**Bekostigingsregeling Landelijke Vreemdelingen Voorziening 2024** Gemeenten	Landelijke Vreemdelingen Voorziening uitgevoerd (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: A33/01*								
			Ja								
JenV	A34	**Specifieke uitkering Computational modelling criminal network and value chains** Gemeente Amsterdam	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A34/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A34/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A34/03*						
			€ 0	€ 0	Nee						
JenV	A35	**Uitbreiding van de ontmoedigingscampagne Stay Away** Gemeente Amsterdam	Besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A35/01*								
			€ 85.000								
JenV	A36	**Uitbreiding MOBI applicatie met thema ondermijning** Gemeente Amsterdam	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A36/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A36/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A36/03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A36/04*					
			€ 0	€ 0	Nee	Looptijd t/m 2025					
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/03*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*				
			703	3.176	Ja	Nee	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/06*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*							
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*
			€ 15.303.244	€ 26.764.709	€ 7.706.896	€ 11.037.792	€ 989.822	€ 989.822			
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*
			€ 32.453	€ 2.103.453	€ 2.509.007	€ 11.085.371	€ 3.919.334	€ 5.828.775			

			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/24*	
					€0	€ 0	€30.460.756	
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening** Gemeente en Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot einde looptijd *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/05*	
		1	€ 195.347	€ 494.516	Ja	Ja	IDO23023G	
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 329.526	Ja				
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 847.611	€ 0	18	7.280	294	
BZK	**C114**	**BRP-straat**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C114/01*					
			€ 529.939					
BZK	**C121**	**Townhall Sessie**	Besteding (jaar T-1) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C121/01*					
			€ 6.328					
BZK	**C124**	**Pilot wetsanalyse gemeente Amsterdam**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C124/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C124/02*				
			€ 0	Nee				
OCW	**D1**	**Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2017 t/m 2021 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D1/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D1/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D1/03*			
			€ 0	€ 832.777	Nee			

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05* *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D8/06*
			€ 21.692.225	€ 25.988.818	€ 482.273	€ -2.435.577	€ 5.562.270	€ 6.445.485
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/09*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/10*		
		1						
		2						
		100						

OCW	D10	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling) *Aard controle R* *Indicator: D10/01*	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW] *Aard controle R* *Indicator: D10/02*	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D10/03*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10/04*	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij lagere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10/05*	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij hogere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10/06*
			€ 10.212.890	€ 2.212.662	€ 12.425.552	€ 8.054.151	€ 4.371.401	€ 0
			Onderbesteding jaar T Automatisch berekend *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D10/07*					
			€ 0					

OCW	D11	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contact gemeente *Aard controle R* *Indicator: D11/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/03*
			€ 627.003	€ 667.055	Nee

OCW	D12	**Regionale meld- en coördinatiefunctie** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12/03*
			€ 2.829.989	€ 521.937	Nee

OCW	D12A	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A/02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12A/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/05*
			€ 1.093.137	€ 280.900	€ 1.374.037	€ 33.804	Nee

OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*			
			€ 2.426.009	€ 0	€ 155.848			
			Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	Opgebouwde reserve (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D14/06*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/07*			
			€ 0	€ 5.268.380	€ 2.842.371	Nee			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/10*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/11*			
		1							
		2							
		10							
OCW	D21	**Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur**	Naam instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21/01*	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R* *Indicator: D21/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21/04*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21/05*		
		1	AFK - Amsterdams Fonds voor de Kunst (subsidie ontvanger)	€ 1.161.400	€ 1.161.400	nee	Definitieve verantwoording volgt na de jaarrekening van het AFK		
OCW	D22	**Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters**	Correctie besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D22/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/03*				
		1	€ 630.000	€ 630.000	Ja				
OCW	D23	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**	Beschikkingsnummer/referentienummer *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/01*	Aard van de activiteit besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D23/03*	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2024 naar 2025. *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/04*	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/06*	
		1	SB230172	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 219.852	€ 0	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 219.852	
		2	SB230175	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 219.852	€ 0	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 219.852	
		3	SB230177	a) Oprichting van een nieuwe	€ 440.000	€ 0	a) Oprichting van een nieuwe	€ 440.000	
		4	SB230179	a) Oprichting van een nieuwe	€ 440.000	€ 0	a) Oprichting van een nieuwe	€ 440.000	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/07*						
		1	Nee						
		2	Nee						
		3	Nee						
		4	Nee						

OCW	**D24**	**Landelijke Erfgoedregistratie 2023-2027**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D24/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D24/02*				
			€ 75.000	Nee				
OCW	**D28**	**Impuls jongeren en talent**	Naam instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D28/01*	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R* *Indicator: D28/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D28/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D28/04*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D28/05*	
		1	nvt	€ 0	€ 0	Nee	Bedrag wordt is ontvangen en wordt in 2025 besteed	
OCW	**D31**	**Nationaal Slavernijmuseum**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: D31/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D31/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D31/03*			
			€ 544.817	€ 544.817	Nee			
IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*
		1	IenW/BSK-2018/251176	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2	IenW/BSK-2018/251413	€ 28.920	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		3	IenW/BSV/24700260	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*
		1	*IenW/BSK-2018/251176*	€ 77.986	€ 77.986	€ 0	€ 0	Nee
		2	*IenW/BSK-2018/251413*	€ 0	€ 28.920	€ 0	€ 0	Nee
		3	*IenW/BSV/24700260*	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
IenW	**E13**	**Slimme laadpleinen** **Toekenningsbeschikking** Gemeenten en provincies	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E13/02*	Project afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/05*	
		1	1722115/1741940	€ 469.200	Ja	Ja	Project afgerond	
IenW	**E15B**	**Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020-2023** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E15B/01*	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E15B/02*	Regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur conform Samenwerkingsovereenkomst. (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: E15B/03*	Cofinanciering ten behoeve van het regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E15B/04*	Cumulatieve cofinanciering ten behoeve van regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E15B/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E15B/06*
		1	060363 Gemeente Amsterdam	IENW/BSK-2020/145595	Ja	€ 75.976	€ 956.662	Ja

IenW	**E26**	**Spoorse doorsnijdingen, tranche 1**	Aantal projecten (waarvoor een beschikking ontvangen is) **Afspraak** *Aard controle R* *Indicator: E26/01*	Aantal afgeronde projecten (jaar T) **Realisatie** *Aard controle R* *Indicator: E26/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E26/03*			
		Gemeenten	1	0	Ja			

IenW	**E33**	**Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)**	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: E33/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/02*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/03*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle R* *Indicator: E33/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/05*	
			€ 0	€ 844.013	Ja	€ 0	Ja	

		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/06*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/07*	
		1 *Amsterdam Vaart, Bouwlogistiek*	Ja	
		2 *Gebiedsaanpak ZuidAs*	Nee	
		3 *Gebiedsaanpak Zuid Oost*	Nee	

IenW	**E44**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E44/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/03*	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering *Aard controle R* *Indicator: E44/04*	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/06*
		1	IENW/BSK-2022/308078	€ 304.153	€ 762.705	€ 608.306	€ 1.528.270	Nee
		2	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		3	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		4	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		5	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		6	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		7	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		8	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		9	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		10	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		11	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		12	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		13	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		14	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		15	IENW/BSK-2022/308078	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/07*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/08*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/09*
		1	IENW/BSK-2022/308078	Regenbestendige Frans Halsbuurt	nee
		2	IENW/BSK-2022/308078	Dageraadskering/ Oosterbeerbrug	nee
		3	IENW/BSK-2022/308078	Hondecoeterstraat	nee
		4	IENW/BSK-2022/308078	Groutputten Noord-Zuidlijn	nee
		5	IENW/BSK-2022/308078	Rivierenbuurt	nee
		6	IENW/BSK-2022/308078	Voetgangersbrug Lozingskanaal (Brug 328)	nee
		7	IENW/BSK-2022/308078	Noorder IJ Polder	nee
		8	IENW/BSK-2022/308078	Museumkwartier	nee
		9	IENW/BSK-2022/308078	Iwan Kantemanplein	ja
		10	IENW/BSK-2022/308078	Corantijnstraat	nee
		11	IENW/BSK-2022/308078	Marten Luther Kingpark	nee
		12	IENW/BSK-2022/308078	De Boelelaan midden	nee
		13	IENW/BSK-2022/308078	Noordzeeweg	ja
		14	IENW/BSK-2022/308078	Gerard Doubuurt	nee
		15	IENW/BSK-2022/308078	Gijsbrecht van Amstelpark Rembrandtpark Greenmile	nee

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/10*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/11*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/12*	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44/13*			
			1 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			2 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			3 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			4 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			5 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			6 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			7 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			8 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			9 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			10 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			11 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			12 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			13 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			14 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
			15 IENW/BSK-2022/308078	Ja	€ 0	€ 0			
IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*	
			1 060362 Gemeente Amstelveen	IENW/BSK-2023/40635	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*				
			1 060362 Gemeente Amstelveen	IENW/BSK-2023/40635	Nee				
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*			
			1 060362 Gemeente Amstelveen	IENW/BSK-2023/40635	Hogewey midden	Nee			
IenW	**E53**	**Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord**	Beschikkingsnummer / en projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E53/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/06*	
			1 SPUKSLA-21-01759533	€ 0	€ 400.000	01/01/2021	31/12/2023	Nee	
			2 SPUKSLA-22-03178439	€ 0	€ 400.000	01/08/2022	31/07/2025	Nee	
			3 SPUKSLA-22-03174188	€ 254.374	€ 294.012	01/08/2024	31/07/2025	Nee	
			4 SPUSKLA-23-03521788	€ 0	€ 0	01/08/2024	01/01/2027	Nee	
			Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/09*				
			1 SPUKSLA-21-01759533	2220	Nee				
			2 SPUKSLA-22-03178439	2221	Nee				
			3 SPUKSLA-22-03174188	2022	Nee				
			4 SPUSKLA-23-03521788	2023	Nee				

IenW	**E58**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021**	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E58/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/04*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E58/05*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/06*
			1 2021-3341 Diffuus lood in tuinen	€ 1.072.274	€ 2.440.323	Ja	€ 0	Nee
			2 2021-3341 PFAS verontreiniging bij Zuidergasfabriek + PFAS verontreiniging Sloterdijk	€ 336.311	€ 339.930	Ja	€ 0	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/07*					
			Nee					
IenW	**E83**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022**	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/01*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: E83/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/03*	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E83/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/05*	
			1 2022-5514 Diverse locaties rondom Kostverlorenvaart	€ 43.955	Ja	€ 0	€ 103.680	
			2 2022-5514 Inventarisatie lood in stadparken	€ 63.347	Ja	€ 0	€ 93.612	
			Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/06*	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/07*	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/08*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/09*		
			1 2022-5514 Diverse locaties rondom	Ja		Nee		
			2 2022-5514 Inventarisatie lood in	Ja		Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83/10*					
			Nee					
IenW	**E97**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023**	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/01*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: E97/02*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/03*	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E97/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/05*	
			1 2023-8323 - De heining 100 - Evos/oltanking	€ 34.128	Ja	€ 0	€ 35.208	
			2 2023-4134 - AVI-GEB	€ 2.343.333	Ja	€ 0	€ 2.343.333	
			3 2023-4134 - Distelweg 90 AGA	€ 1.804.270	Ja	€ 0	€ 7.100.000	
			4 2022-10470 - Onderzoek	€ 0	Ja	€ 0	€ 0	
			Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/06*	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/07*	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/08*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/09*		
			1 2023-8323 - De heining 100 - Evos/oltanking	Ja		Nee		
			2 2023-4134 - AVI-GEB	Ja		Nee		
			3 2023-4134 - Distelweg 90 AGA GAS	Ja		Nee		
			4 2022-10470 - Onderzoek bakkerswinkel en Proces en overig	Ja		Nee		

			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E97/10*					
			Nee					
IenW	**E103**	**Tijdelijke stimuleringsregeling slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van mobiliteitsinfrastructuur 2023-2027**	Projectcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E103/01*	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project *Geldt alleen voor SiSa 2023* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E103/02*	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle R* *Indicator: E103/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E103/04*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E103/05*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E103/06*
			1 IENW/BSK-2024/103070	€ 0	€ 60.000	€ 60.000	Ja	Ja
			Kopie projectcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E103/07*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle R* *Indicator: E103/08*				
			1 IENW/BSK-2024/103070	€ 0				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E103/09*					
			Ja					
IenW	**E104**	**Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/01*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: E104/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E104/03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/04*	Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/05*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/06*
			1 *5000006548*	€ 1.729.662	€ 1.497.352	€ 3.227.014	0	0
			2 *5000006526*	€ 2.313.006	€ 4.466.419	€ 6.779.425	2.228	1.493
			3 *5000006601*	€ 0	€ 0	€ 0	807	399
			4 *5000006490*	€ 0	€ 0	€ 0	207	136
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/07*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/08*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/10*		
			1 5000006548	0	0	Nee		
			2 5000006526	0	0	Nee		
			3 5000006601	59	0	Nee		
			4 5000006490	0	0	Nee		
			Naam infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/11*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) per infrastructurele voorziening *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: E104/12*	Totale besteding (jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle R* *Indicator: E104/13*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/14*	Infrastructurele voorziening afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E104/15*	
			1 *HOV IJburg - Bijlmer (IJburg en Zuidoost): startpunt op Strandeiland via de Pampuslaan, de Diemerknoop, Langbroekdreef via metrostation Gaasperplas naar het eindpunt op station Amsterdam Bijlmer Arena. Het betreft een herinrichting.*	€ 1.190.164	€ 4.127.410	€ 5.317.574	Nee	

			2	*HOV IJburg - Weesp (IJburg en Weesperluis): De bus rijdt vanaf het startpunt op Strandeiland via de Pampuslaan, Diemerknoop, P&R Muiden naar het eindpunt op station Weesp. Het betreft een herinrichting.*	€ 1.122.842	€ 399.010	€ 1.461.852	Nee	
			3	*Realisatie fietsenstalling*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			4	*Realisatie stationsentree aan de*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			5	*Nieuwe aanlandvoorzieningen*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			6	*Rotonde Meeuwenlaan*	€ 1.729.662	€ 1.497.352	€ 3.227.014	Nee	
IenW	**E106B**	**Regionale Aanpak Laadinfrastructuur** SiSa tussen medeoverheden		Hieronder per regel één provincie(code) of gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie of gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E106B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E106B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E106B/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E106B/04*		
				060344 Gemeente Utrecht	€ 173.575	€ 184.419	Nee		
IenW	**E110**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/01*	Totale besteding (t/m jaar T-1) *Automatisch berekend. Alleen voor SiSa 2024.* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/02*	Totale besteding (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/03*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/04*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) Automatisch berekend *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/05*	
			1	5000006945	€ 0	€ 0		€ 0	
			2	5000006925	€ 0	€ 0		€ 0	
			3	5000006926	€ 0	€ 0		€ 0	
				Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/06*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/07*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/08*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: E110/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E110/11*
				10.015	6.764	3.153	2.017	Nee	Ja
				Naam mobiliteitsmaatregel *Aard controle n.v.t* *Indicator: E110/12*	Totale besteding (t/m jaar T-1) per mobiliteitsmaatregel *Alleen voor SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: E110/13*	Totale besteding (jaar T) per mobiliteitsmaatregel *Aard controle R* *Indicator: E110/14*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per mobiliteitsmaatregel *Aard controle n.v.t* *Indicator: E110/15*	Mobiliteitsmaatregel afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t* *Indicator: E110/16*	
			1	*Nieuw busstation – Station Bijlmer Arena*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			2	*Extra opgang (trap) van metro-busstation naar treinstation Bijlmer Arena*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			3	*Extra opgang (trap) van maaiveld naar treinstation Bijlmer Arena*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			4	*Aanleg fietsenstalling (inpandige garage) Bijlmer Arena Oostzijde*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			5	*Aanleg fietsenstalling (inpandige garage) Bijlmer Arena Westzijde*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			6	*Verbetering metrostation Overamstel*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			7	*Verbetering omgeving metrostation Overamstel: bereikbaarheid, sociale veiligheid, (fiets)parkeren*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			8	*Verbetering station Duivendrecht: entree/stationsha l, fietsparkeren interwijkverbinding, stationspassage*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	

			9	*Upgraden metrostation Strandvliet : stationstoegang*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			10	*Metrostation Strandvliet: herinrichting openbare ruimte, wandelroute en fietsparkeren*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			11	*Metrostation Gaasperplas: interne verbindingen en toegankelijkheid*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			12	*Nieuwe toegang metrostation Gaasperplas*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			13	*Uitbreiden fietsparkeercapac iteit bij (metro)stations op de Gaasperplaslijn*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			14	*Uitbreiden fietsparkeercapac iteit bij (metro)stations op de Geinlijn*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			15	*Extra toegang metrostation vanaf Karspeldreef + herinrichting OR tussen Bullewijk en Bijlmer*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			16	*Extra toegang metrostation Holendrecht vanaf meibergdreef + herinrichting openbare ruimte*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			17	*Verbetering station Kraaiennest en omgeving*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			18	*Omgeving Metrostation Ganzehoef: bereikbaarheid, sociale veiligheid en (fiets)parkeren*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			19	*Investering De Nieuwe Kern (DNK) Smart Mobility Hub (parkeergarage + hub voor alle modaliteiten) bij de huidige voetbalvelden Ajax Mobiliteitsh ub*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
			20	*Aanleg fietstunnel station Duivendrecht*	€ 0	€ 0	€ 0	nee	
IenW	**E111**	**Regeling stimulering schoon en emissieloos bouwen voor medeoverheden**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E111/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E111/02*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E111/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E111/04*		
			1	SPUK-SEB24-03731450	€ 0	€ 0	Nee		
			2	SPUK-SEB24-03731554	€ 0	€ 0	Nee		
			3	SPUK-SEB24-03731564	€ 0	€ 0	Nee		
			4	SPUK-SEB24-03731571	€ 0	€ 0	Nee		
			5	SPUK-SEB24-03731578	€ 0	€ 0	Nee		
			6	SPUK-SEB24-03731583	€ 0	€ 0	Nee		
IenW	**E113**	**Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024-2030**		Besteding (jaar T) binnen werkvoorraad *Aard controle R* *Indicator: E113/01*	Is er sprake van Sisa tussen medeoverheden (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E113/02*	Correctie (Jaar T-1) werkvoorraad ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: E113/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) binnen werkvoorraad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E113/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E113/05*	
				€ 0	Nee	€ 0	€ 0	Nee	
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
				€ 629.281.804	€ 9.910.579	€ 19.118.069	€ 335.863	€ 2.699.510	€ 25.655

			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 12.703.032	€ 5.518.437	€ 0	€ 20.448.904	€ 0	€ 14.351
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 215.374	€ 0	€ 396.863	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 5.000	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ -18.094	€ 0	€ -10.979	€ 2.118.186	€ 158.010
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ -9.318	€ 0	€ -24.863	€ 582.039	€ 48.857
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ -12.142	€ 0	€ -75.793	€ 736.194	€ 66.057
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ -5.071	€ 0	€ -34.576	€ 144.224	€ 14.157
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ -4.260	€ 0	€ -24.890	€ 58.583	€ 6.876
		6	Totaal	-€ 48.885	€ 0	-€ 171.101	€ 3.639.226	€ 293.957

			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja	
			6 Totaal	0	0	N.v.t.	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 2.311	€ 0	€ 34.750	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 50	€ 0	€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6 Totaal	€ 2.361	€ 0	€ 34.750	
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*		
			€ 6.753.658	€ 0	Ja		

SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 5.402	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 205.396	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H1**	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle D1* *Indicator: H1/01*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle D1* *Indicator: H1/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1/03*			
			92	80	€ 2.826.116			
VWS	**H3**	**Regeling specifieke uitkering aanvullende seksuele gezondheidzorg**	Aantallen consulten met soa-diagnostiek (jaar T) in het verzorgingsgebied, met uitzondering van periodieke diagnostiek ten behoeve van PrEP-zorg *Aard controle D1* *Indicator: H3/01*	Aantal gevonden SOA's (jaar T) in het verzorgingsgebied, met uitzondering van gevonden soa bij periodieke diagnostiek ten behoeve van PrEP-zorg *Aard controle D1* *Indicator: H3/02*	Aantallen consulten seksualiteitshulpverlening zonder soa-diagnostiek bij jongeren onder 25 jaar (jaar T) in het verzorgingsgebied *Aard controle D1* *Indicator: H3/03*	Besteding (jaar T) soa-zorg en seksualiteitshulpverlening en de coördinatie daarvan, met uitzondering van periodieke diagnostiek ten behoeve van PrEP-zorg *Aard controle R* *Indicator: H3/04*	Stand Egalisatiereserve voor soa-zorg en seksualiteitshulpverlening met uitzondering van periodieke diagnostiek ten behoeve van PrEP-zorg per 31 december (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H3/05*	
			55.466	11.489	557	€ 14.899.004	€ 1.390.456	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende uitkering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 10.481.835	€ 9.238.011				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende uitkering per project (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) **Roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) **Dienstverlening door derden** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Investeringen sportaccommodaties	€ 4.346.295	€ 4.346.295	€ 0	€ 0	
		2	Investeringen grondexploitatie	€ 59.988	€ 59.988	€ 0	€ 0	
		3	Onderhoud sportaccommodaties	€ 1.491.125	€ 1.491.125	€ 0	€ 0	
		4	Beheer en exploitatie sportaccommodaties	€ 2.864.271	€ 0	€ 2.864.271	€ 0	
		5	Stichting Eendracht	€ 168.166	€ 0	€ 0	€ 168.166	
		6	Stichting Space	€ 200.410	€ 0	€ 0	€ 200.410	
		7	Stichting Ookmeer	€ 107.756	€ 0	€ 0	€ 107.756	

VWS	H5	Regeling specifieke uitkering PrEP	Aantal Start-consulten PrEP-zorg (jaar T, 1 januari 2024 tot 1 augustus 2024) *Aard controle R* *Indicator: H5/01*	Aantal vervolgconsulten PrEP-zorg (jaar T, 1 januari tot 1 augustus 2024) *Aard controle R* *Indicator: H5/02*	Aantal geïnde eigen bijdragen van de gebruiker van € 7,50 per dertig pillen (jaar T, 1 januari tot 1 augustus 2024) *Aard controle R* *Indicator: H5/03*				
			357	6.499	21796				
VWS	H10	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/01*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/02*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t* *Indicator: H10/03*	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/04*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/06*
			Ja	Ja	Ja		€ 0	€ 106.942	
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle R* *Indicator: H10/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H10/11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/12*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 104.192	€ 0	€ 0	
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H10/13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/14*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H10/15*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/16*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/17*		
			€ 0	€ 1.906.408	€ 0	€ 0	Ja		
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*				
			€ 5.000	€ 530.413	Ja				
VWS	H14	SPUK expertisecentra jeugdhulp (Instandhouding en Doorontwikkeling)	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H14/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: H14/02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H14/03*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H14/04*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H14/05*		
			€ 0	€ 7.119.992	Ja		Nee		
VWS	H15	Specifieke uitkering tijdelijk vergroten van beschikbaarheid van acute jeugd-ggz capaciteit	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H15/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: H15/02*	Plannen uitgevoerd conform aanvraag? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H15/03*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H15/04*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H15/05*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H15/06*	
			€ 0	€ 11.100.098	Ja		Ja	Ja	

VWS	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/01*	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/02*	Totale definitieve exploitatietekort *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/03*	Totale cumulatieve besteding *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/04*	Eindverantwoording *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/05*	
		1	*SPUKIJZ21-22152*	€ 1.520.126	€ 1.439.548	€ 1.417.395	Ja	
			Naam locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/06*	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022? *Aard controle R* *Indicator: H25/07*	Totaal bedrag toezegging per locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/08*	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25/09*	Besteding per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25/10*	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/11*
		1	*Mirandabad*	*Nov + dec 2021*	€ 516.743	€ 516.743	€ 0	€ 516.743
		2	*Noorderparkbad*	*Nov + dec 2021*	€ 206.549	€ 206.549	€ 0	€ 206.549
		3	*Zuiderbad*	*Nov + dec 2021*	€ 159.704	€ 159.704	€ 0	€ 159.704
		4	*Sloterparkbad*	*Nov + dec 2021*	€ 93.266	€ 93.266	€ 93.266	€ 93.266
		5	*Spf Mercatorplaza*	*Nov + dec 2021*	€ 26.714	€ 26.714	€ 0	€ 0
		6	*Victoriabad*	*Nov + dec 2021*	€ 47.000	€ 47.000	€ 0	€ 47.000
		7	*Mirandabad*	*01/01/2022*	€ 66.803	€ 66.803	€ 0	€ 66.803
		8	*Noorderparkbad*	*01/01/2022*	€ 57.016	€ 57.016	€ 0	€ 57.016
		9	*Zuiderbad*	*01/01/2022*	€ 14.447	€ 14.447	€ 0	€ 14.447
		10	*Friendship sportcentre*	*01/01/2022*	€ 78.534	€ 6.384	€ 0	€ 6.394
		11	*AGO bad*	*01/01/2022*	€ 8.428	€ 0	€ 0	€ 0
		12	*Sloterparkbad*	*01/01/2022*	€ 134.643	€ 134.643	€ 134.643	€ 134.643
		13	*Bijlmersportcentrum*	*01/01/2022*	€ 18.269	€ 18.269	€ 18.269	€ 18.269
		14	*Spf Oost*	*01/01/2022*	€ 22.131	€ 22.131	€ 15.604	€ 15.604
		15	*Spf Mercatorplaza*	*01/01/2022*	€ 53.879	€ 53.879	€ 64.957	€ 64.957
		16	*Victoriabad*	*01/01/2022*	€ 16.000	€ 16.000	€ 63.000	€ 16.000
VWS	H26	Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/01*	Gedurende jaar T zijn de activiteiten verricht in het kader van de randvoorwaardelijke functie waarvoor de uitkering is ontvangen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/02*	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H26/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2024 *Aard controle R* *Indicator: H26/04*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/05*	Optionele toelichting (verplicht in te vullen indien indicator 2 met "nee" is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/06*
		1	*expertisenetwerken*	*Ja*	€ 1.033.514	€ 5.965.168	Nee	
		2	*academische functie*	*Nee*	€ 0	€ 991.517	Nee	Voor het sluiten van de boeken kon besteding jaar T niet worden aangetoond, maar blijkt toch te hebben plaatsgevonden: verantwoording volgt bij SISA 2025.
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/07*					
		1	Nee					
		2	Ja					
VWS	H29	Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/01*	Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H29/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – Inclusief verantwoording tussen medeoverheden *Aard controle D2* *Indicator: H29/04*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/05*	Toelichting - verplicht als bij H29/05 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/06*
		1	1044566	Kwetsbaarheden wegnemen	€ 1.062.488	€ 2.124.976	Ja	
		2	1044566	Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance	€ 335.169	€ 540.532	Ja	
		3	1044566	Versterken wetenschappelijke	€ 837.165	€ 1.377.165	Ja	
		4	Geen	Samenwerking bovenregionaal	€ 0	€ 0	Nvt	
		5	1044566	Versneld opleiden	€ 132.000	€ 216.357	Ja	
		6	1045612	LFI	€ 420.142	€ 420.142	Ja	

			Kopie Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/07*	Kopie Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/08*	Zelfstandige uitvoering? (Ja/ Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/09*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/10*		
			1 1044566	Kwetsbaarheden wegnemen	Ja	Nee		
			2 1044566	Verstevigen (boven) regionale	Ja	Nee		
			3 1044566	Versterken wetenschappelijke	Ja	Nee		
			4 Geen	Samenwerking bovenregionaal	Nee	Nee		
			5 1044566	Versneld opleiden	Ja	Nee		
			6 1045612	LFI	Ja	Nee		
VWS	**H29B**	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die GGD invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/01*	Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H29B/03*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/04*	Toelichting - verplicht als bij H29B/04 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/05*	
			1 50444 Gemeentelijke Gezondheidsdienst Regio Utrecht	Kwetsbaarheden wegnemen	€ 52.755	Ja		
			2 50444 Gemeentelijke Gezondheidsdienst Regio Utrecht	Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance	€ 37.714	Ja		
			3 50520 Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg	Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance	€ 37.714	Ja		
			4 50520 Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg	Versterken wetenschappelijke kennisinfrastructuur	€ 188.831	Ja		
			5 50444 Gemeentelijke Gezondheidsdienst Regio Utrecht	Versneld opleiden	€ 278.806	Ja		
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 658.309	€ 630.107	€ 1.260.107	Ja	N.v.t.
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 4.506.840	€ 4.564.381	€ 8.003.381	Ja	N.v.t.
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 1.012.783	€ 1.036.076	€ 1.845.739	Ja	N.v.t.
			4 Kansrijke Start	€ 810.227	€ 1.103.264	€ 1.787.429	Ja	N.v.t.
			5 Mentale Gezondheid	€ 253.196	€ 420.202	€ 792.145	Ja	N.v.t.
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 886.185	€ 1.062.404	€ 1.949.269	Ja	N.v.t.
			7 Valpreventie	€ 2.405.360	€ 2.099.376	€ 3.726.652	Ja	N.v.t.
			8 Leefomgeving	€ 506.392	€ 696.569	€ 1.022.267	Ja	N.v.t.
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 126.598	€ 173.444	€ 270.667	Ja	N.v.t.
			10 Versterken sociale basis	€ 1.823.010	€ 2.278.577	€ 3.698.038	Ja	N.v.t.
			11 Mantelzorg	€ 506.392	€ 513.073	€ 569.086	Ja	N.v.t.
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 506.392	€ 476.464	€ 803.113	Ja	N.v.t.
			13 Welzijn op recept	€ 481.072	€ 715.629	€ 970.300	Ja	N.v.t.
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 126.598	€ 161.608	€ 323.728	Ja	N.v.t.
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 369.666	€ 270.908	€ 552.127	Ja	N.v.t.
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*					
			Nee					

VWS	**H33**	**Regeling specifieke uitkering COVID-19-vaccinatie**	Besteding (jaar T) COVID-19-vaccinaties conform basiscapaciteit *Eerste halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/01*	Heeft u de infrastructuur ingericht ten behoeve van de basiscapaciteit covid-19-vaccinatie? (Art. 3, lid 1, onder b) (ja/nee) *Eerste halfjaar* *Aard controle D1* *Indicator: H33/02*	Besteding (jaar T) inzake voorbereidende werkzaamheden (Art. 3 lid 1, onder c) *Eerste halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/03*	Heeft u (na schriftelijke mededeling aan de minister van VWS) de infrastructuur die specifiek voor COVID-19-vaccinaties is opgezet, ingezet voor andere activiteiten die vallen onder de wettelijke taak op grond van artikel 6, eerste lid van de Wpg? (Ja/Nee) *Eerste halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/04*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve activiteiten (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Eerste halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/05*	
			€ 1.134.022	Nee	€ 0	Nee		
			Besteding (jaar T) COVID-19-vaccinaties *Tweede halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/06*	Heeft u (na schriftelijke mededeling aan de minister van VWS) de infrastructuur die specifiek voor COVID-19-vaccinaties is opgezet, ingezet voor andere activiteiten die vallen onder de wettelijke taak op grond van artikel 6, eerste lid van de Wpg? (Ja/Nee) *Tweede halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/07*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve activiteiten (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Tweede halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/08*			
			€ 3.663.831	Nee				
VWS	**H34**	**Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H34/01*	Gedurende (jaar T) zijn de activiteiten verricht i.h.k.v. van de specialistische functie waarvoor de uitkering is ontvangen (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H34/02*	Besteding activiteiten (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H34/03*	Correctie besteding realisatie activiteiten (jaar T-1) vanaf Sisa T+1 *Aard controle R* *Indicator: H34/04*	Definitieve besteding realisatie project *Aard controle R* *Indicator: H34/05*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H34/06*
		1	*1045477*	Ja	€ 0	€ 747.800	747800	Ja
VWS	**H35**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/01*	Zijn activiteiten verricht zoals vermeld in artikel 3 van de regeling (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/02*	Is meegewerkt aan monitoring zoals gesteld in artikel 7 lid 2 in de regeling (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/03*	Besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H35/04*	Correcties besteding (T-1) inclusief uitvoering door medeoverheden *vanaf SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: H35/05*	Eindverantwoording (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35/06*
		1	*IZA2023nr003*	Ja	Ja	€ 7.158.749	€ -498.958	Nee
VWS	**H36**	**Specifieke uitkering aanvullende seksuele gezondheidszorg**	Aantal Start-consulten PrEP-zorg (jaar T, vanaf 1 augustus 2024) in het verzorgingsgebied *Aard controle R* *Indicator: H36/01*	Aantal vervolgconsulten PrEP-zorg (jaar T, vanaf 1 augustus 2024) in het verzorgingsgebied *Aard controle R* *Indicator: H36/02*	Aantal gevonden soa (jaar T vanaf 1 augustus 2024) in het verzorgingsgebied bij periodieke diagnostiek ten behoeve van PrEP-zorg *Aard controle R* *Indicator: H36/03*	Besteding PrEP-zorg en de coördinatie daarvan en periodieke diagnostiek ten behoeve van PrEP-zorg (jaar T vanaf 1 augustus) in het verzorgingsgebied *Aard controle R* *Indicator: H36/04*	Stand Egalisatiereserve voor PrEP-zorg en de coördinatie daarvan en periodieke diagnostiek ten behoeve van PrEP-zorg per 31 december en opgebouwd vanaf 1 augustus 2024 (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H36/05*	
			647	3.790	950	€ 608.933	€ 72.720	
VWS	**H39**	**Regeling specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken_zonder centraal persoon_2024**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H39/01*	Experiment gerealiseerd (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H39/02*	Heeft u meegewerkt aan de verplichte monitoring van de resultaten door middel van een door de Minister vastgesteld format? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle D1* *Indicator: H39/03*	Toelichting (Verplicht indien bij H39/02 of H39/03 "Nee" is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H39/04*		
		1	*1045819*	Ja	Nee	Er is geen heldere vorm van registratie van clientvolgende begeleiding		

			Kopie Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H39/05*	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H39/06*	Eigen bijdrage en bijdragen derden (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H39/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – Inclusief uitvoering door medeoverheden vanaf SiSa 2025 *Aard controle R* *Indicator: H39/08*		
			1 1045819	€ 1.331.873	€ 266.375	€ 1.331.873		
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H39/09*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H39/10*				
			Ja	Nee				
VWS	**H41**	**Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2024-2028**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H41/01*	Gedurende (jaar T) zijn de activiteiten verricht i.h.k.v. van de specialistische functie waarvoor de uitkering is ontvangen (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H41/02*	Besteding activiteiten (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H41/03*	Correctie besteding realisatie activiteiten (jaar T-1) vanaf Sisa T+1 *Aard controle R* *Indicator: H41/04*	Definitieve besteding realisatie project *Aard controle R* *Indicator: H41/05*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H41/06*
			1 *1046224*	Ja	€ 0	€ 0		Nee
VWS	**H43**	**Regeling specifieke uitkering frictiekosten gesloten jeugdhulp** Gemeenten	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H43/01*	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H43/02*	Correcties besteding (jaar T-1) - i.v.m. SiSa tussen medeoverheden *Vanaf SiSa 2025* *Aard controle R* *Indicator: H43/03*	Indien aanvullende middelen aangevraagd: is plan uitgevoerd conform indiening? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H43/04*	Toelichting (Verplicht indien bij H43/04 "Nee" is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H43/05*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H43/06*
			1 1046252	€ 0	€ 0	Ja	Beschikking in november ontvangen : plan is nog niet, maar gaat conform indiening uitgevoerd worden.	Nee
VRO	**J4**	**Regiodeals 5e tranche**	Naam actielijn/ programmalijn/ pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J4/01*	Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: J4/02*	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: J4/03*	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van Rijksmiddelen per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler. *Aard controle R* *Indicator: J4/04*	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van regionale financiering per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler. *Aard controle R* *Indicator: J4/05*	
			1 1 Jeugd en onderwijs	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 2 Veiligheid en leefomgeving	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 3 Armoede en werk	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 4 Gezondheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 5 Bewonersbetrokkenheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			6 Uitvoeringskosten (VAT) geen aanvraag voor gedaan	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie Naam actielijn/ programmalijn/ pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J4/06*	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Inclusief uitvoering door derden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J4/07*	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Inclusief uitvoering door derden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J4/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J4/09*		
			1 *1 Jeugd en onderwijs*	€ 0	€ 0	Subsidie wordt vanaf 2025 aangewend		
			2 *2 Veiligheid en leefomgeving*	€ 0	€ 0	Subsidie wordt vanaf 2025 aangewend		
			3 *3 Armoede en werk*	€ 0	€ 0	Subsidie wordt vanaf 2025 aangewend		
			4 *4 Gezondheid*	€ 0	€ 0	Subsidie wordt vanaf 2025 aangewend		
			5 *5 Bewonersbetrokkenheid*	€ 0	€ 0	Subsidie wordt vanaf 2025 aangewend		

			6	*Uitvoeringskosten (VAT) geen aanvraag voor gedaan*	€ 0	€ 0	Subsidie wordt vanaf 2025 aangewend		
				Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J4/10*	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage *Aard controle R* *Indicator: J4/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J4/12*			
				Ja	€ 0	Nee			
VRO	**J9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 6** Gemeenten		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/02*	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: J9/03*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/04*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/05*	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/06*
			1	2022-0000684393 Bijlmer tr 4	Nee	Ja	149	149	0
			2	2021-000014493 Ijburg Fase II HOV Flank tr 2	Nee	Nee	0	0	0
			3	2021-0000089869 Roellbuurten tr	Nee	Ja	12	12	0
			4	2020-0000079604 Sloterdijk 1 tr 1	Nee	Nee	0	0	0
			5	2021-0000089868 Gaasperdam tr	Nee	Ja	134	89	0
			6	2022-000009576 Osdorp tr 4	Ja	Ja	0	0	0
			7	2022-0000669756 Hamerkwartier tr	Nee	Nee	0	0	0
			8	2024-0000348360	Ja	Ja	0	0	0
				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/07*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/08*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J9/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/10*	Opbrengsten (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J9/11*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/12*
			1	2022-0000684393 Bijlmer tr 4	Nee	€ 5.982.558	€ 18.915.954	€ 3.759.560	€ 4.083.608
			2	2021-000014493 Ijburg Fase II HOV Flank tr 2	Ja	€ 32.423.871	€ 172.635.801	€ -2.227.735	€ 1.840.818
			3	2021-0000089869 Roellbuurten tr 3	Ja	€ 428.945	€ 10.397.384	€ 0	€ 1.234.385
			4	2020-0000079604 Sloterdijk 1 tr 1	Nee	€ 1.873.687	€ 8.938.572	€ 1.125.472	€ 1.423.515
			5	2021-0000089868 Gaasperdam tr 3	Nee	€ 2.356.074	€ 10.200.302	€ 8.745.469	€ 9.677.678
			6	2022-000009576 Osdorp tr 4	Nee	€ 2.806.237	€ 7.125.554	€ 0	€ 0
			7	2022-0000669756 Hamerkwartier tr 4	Nee	€ 1.825.412	€ 4.193.138	€ 20.042	€ 20.042
			8	2024-0000348360 Weespertrekvaart Oost tr 5	Ja	€ 10.379.349	€ 10.379.349	€ 0	€ 0
				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/13*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/14*	Toelichting afwijking(en) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/15*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/16*		

			1	2022-0000684393 Bijlmer tr 4	Nee	Woningaantallen in het project wijken af van de originele aanvraag. Daar waar bruto respectievelijk 1.779 sociale huurwoningen en 1.117 middeldure (koop en huur) woningen gerealiseerd worden conform de huidige plannen, waren dat voorheen respectievelijk 1.783 en 1.059. Dit betreft dus een zeer beperkte afname van het aantal sociale huurwoningen en een toename in het middensegment. Het aantal vrije sector woningen daalt enigszins van 625 bij aanvraag naar 589 conform huidige plannen. Het totaal aantal te realiseren woningen (bruto) stijgt van 3.313 naar 3.331. het percentage sociale/middeldure woningen stijgt van 82% bij aanvraag naar 83% conform huidige plannen.	Nee
			2	2021-000014493 Ijburg Fase II	Ja	n.v.t.	Nee
			3	2021-0000089869 Roelbuurten tr 3	Ja	Planning wordt momenteel uitgewerkt en geactualiseerd in overleg met de betrokken woningcorporaties. Eerste inzichten zijn dat de uitvoeringsplanning zich richt op de periode 2024 – 2030 (in plaats van 2023 – 2027). Hierover wordt parallel aan de aanlevering van deze SISA-rapportage gecommuniceerd met het Rijk. Vertraging wordt veroorzaakt door personele wisselingen en personeelstekort, zowel bij gemeente, woningcorporaties als nutspartijen. Daarnaast moeten voor deze binnenstedelijke verdichting eerst bewoners verhuizen en woningen worden gesloopt. Dit vraag veel tijd voor participatie met bewoners, betrokken bewonerscommissies en een buurtplatform. Als laatste reden voor de vertraging worden de benodigde juridisch/planologische procedures opgevoerd.	Nee
			4	2020-0000079604 Sloterdijk 1 tr 1	Nee	Bij de aanvraag was de planning om binnen drie jaar na de aanvraag de eerste woningen te realiseren.Om verschillende redenen is dit niet gelukt. Dit is toegelicht en op basis van de verantwoording is uitstel verleend tot 1 april 2026. Momenteel zijn de onderhandelingen met de erfpachters / ontwikkelaars en grondbezitters dusdanig dat naar verwachting de bouw van de eerste woningen in 2026 van start kunnen gaan. Dit betekent dat de datum start bouw 1e woning van 1 april 2025 niet gehaald zal worden.	Nee

			5	2021-0000089868 Gaasperdam tr 3	Nee	Zoals reeds bij sisa 2023 vermeld: eerste start bouw later. Namelijk start bouw 2024 in plaats van 2023. Betreft deelplan Vreeswijkpad. Aantal woningen lager. Namelijk bruto 2.454 in plaats van 2.725. Oorzaak ligt met name in het niet langer herontwikkelen van deelgebied C binnen deelplan Holendrecht. Aandeel betaalbare woningen hoger. Namelijk bruto 83% in plaats van 77%. Aantal betaalbare woningen lager. Namelijk bruto 2.032 in plaats van 2.098. Zoals reeds bij sisa 2023 vermeld: minder actief verwerven. In de aanvraag werd uitgegaan van het actief verwerven van al het te slopen vastgoed, terwijl in de praktijk waar mogelijk en wenselijk wordt uitgegaan van zelfrealisatie door de bestaande erfpachter. Dit heeft effect op opbrengsten en op de (fasering van) investeringen. Dit	Nee	
			6	2022-000009576 Osdorp tr 4	Ja	De fasering van de 2 opgevoerde maatregelen (Gracht+Bruggen Stadscentrum Osdorpplein en Zuidwestoever Sloterplas) hebben vertraging opgelopen. In de aanvraag werd voor Gracht + Bruggen Stadscentrum Osdorpplein uitgegaan van uitvoering tussen 2024 en 2027, maar de start uitvoering staat inmiddels voorzien vanaf 2026. Bovendien wordt de aanleg geknipt in 2 delen, omdat rondom de gracht nog gebouwd gaat worden. Oplevering staat daarmee voorzien in 2029/2030. De werkzaamheden aan de Zuidwestoever Sloterplas stonden in de aanvraag met name voorzien in 2029/2030, maar worden inmiddels met name voorzien in 2031. Tot slot is er een afwijking te melden t.a.v. verwerven. In de aanvraag werd deels uitgegaan van actief verwerven van te slopen vastgoed, terwijl in de praktijk waar mogelijk en wenselijk wordt uitgegaan van zelfrealistaie door de bestaande erfpachter. Dit heeft effect op de opbrengsten en de (fasering van) investeringen.	Nee	

			7	2022-0000669756 Hamerkwartier tr 4	Ja	Toekenning WBI-subsidie Hamerkwartier (4e tranche) stamt uit december 2022. De fasering uit de indieningsspreadsheet wordt niet gehaald. Door vernietiging van 2 bestemmingsplannen door de RvS vertraagt de fasering met 4 jaar. De start bouw van de eerste woningen wordt op zijn vroegst verwacht eind 2026. De ruimtelijke maatregelen Pontveerhaven en Oeverpark schuiven mee met de vertraging start woningbouw.	Nee		
			8	2024-0000348360 Weespertrekvaart Oost tr 5	Ja	n.v.t.	Nee		
VRO	**J30**	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde**		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld
		Gemeenten		*Aard controle R* *Indicator: J30/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J30/02*	*Aard controle D2* *Indicator: J30/03*	*Aard controle D2* *Indicator: J30/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J30/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J30/06*
				€ 0	€ 0	0	0	Ja	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J30/07*					
				Nee					
VRO	**J31**	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen**		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		Gemeenten		*Aard controle R* *Indicator: J31/01*	*Aard controlen n.v.t.* *Indicator: J31/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J31/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J31/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J31/05*	
				€ 0	€ 1.894.500	€ 0	0	Ja	
VRO	**J32**	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen**		Beschikkingsnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten		*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J32/01*	*Aard controle R* *Indicator: J32/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J32/03*	*Aard controle D2* *Indicator: J32/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J32/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J32/06*
			1	SUVIS21-01145888	€ 612.343	€ 612.343	Ja		Ja
			2	SUVIS21-01145990	€ 461.583	€ 461.583	Ja		Ja
			3	SUVIS21-00894762	€ 945.903	€ 945.903	Ja		Ja
			4	SUVIS21-2-02335961	€ 51.190	€ 51.190	Ja		Ja
			5	SUVIS21-2-02776099	€ 444.683	€ 444.683	Ja		Ja
			6	SUVIS21-00802467	€ 299.279	€ 299.279	Ja		Ja
				Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J32/07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2* *Indicator: J32/08*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J32/09*			
			1	SUVIS21-01145888	Ja				
			2	SUVIS21-01145990	Ja				
			3	SUVIS21-00894762	Ja				
			4	SUVIS21-2-02335961	Ja				
			5	SUVIS21-2-02776099	Ja				
			6	SUVIS21-00802467	Ja				

VRO	J41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen
		SiSa tussen medeoverheden	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: J41B/01	*Indicator: J41B/02*	*Indicator: J41B/03*	*Indicator: J41B/04*	*Indicator: J41B/05*	*Indicator: J41B/06*
		1	030007 Provincie Noord-Holland	€ 154.404	€ 7.541.665	€ 7.541.665	9	39
			Kopie provinciecode	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*			
			Indicator: J41B/07	*Indicator: J41B/08*	*Indicator: J41B/09*			
		1	030007 Provincie Noord-Holland	88.557	Ja			
VRO	J47	Volkshuisvesting	Deelplannaam	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T)	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) - per deelplan Zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022
		Gemeenten	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
			Indicator: J47/01	*Indicator: J47/02*	*Indicator: J47/03*	*Indicator: J47/04*	*Indicator: J47/05*	*Indicator: J47/06*
		1	Amsterdam investeteert in vernieuwing van wijken	428	1.509	1.081	€ 1.427.104	€ 4.215.122
			Kopie deelplannaam	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan				
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*				
			Indicator: J47/07	*Indicator: J47/08*				
		1	*Amsterdam investeteert in vernieuwing van wijken*	€ 3.654.258				
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*				
			Indicator: J47/09	*Indicator: J47/10*				
			Ja	Nee				
VRO	J55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: J55/01	*Indicator: J55/02*	*Indicator: J55/03*	*Indicator: J55/04*	*Indicator: J55/05*	*Indicator: J55/06*
			10.109	€ 2.046.704	€ 9.565.968	3.232	€ 4.088.754	€ 5.243.967
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*			
			Indicator: J55/07	*Indicator: J55/08*	*Indicator: J55/09*			
			3.232	€ 2.791.968	€ 8.131.219			

			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/15*
			44.880	39.243	864	2.483	4.543	0
VRO	**J56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: J56/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: J56/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: J56/04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/06*
		1	*RHA2021-02275837*	*Project tijdelijke woningbouw Schinkelkwartier*	€ 792.010	€ 792.010	216	0
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R* *Indicator: J56/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J56/09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: J56/10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/12*
		1	*Project tijdelijke woningbouw Schinkelkwartier*	€ 0	€ 0	Ja	Ja	Nee
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/14*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/15*			
		1	*Project tijdelijke woningbouw Schinkelkwartier*	Nee	Ja			
VRO	**J85**	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen** Gemeenten	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: J85/01*	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J85/02*	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t* *Indicator: J85/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: J85/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: J85/05*	
		1	Stimuleringsregeling Flexwoningen	63	63	€ 3.997.005	€ 1.300.000	
			Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: J85/06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J85/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J85/08*			
		1	*Stimuleringsregeling Flexwoningen*	Ja	Nee			
VRO	**J94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/01*	Besteding (jaar T), in C94/06 t/m C94/08 opgesplitst *Aard controle R* *Indicator: J94/02*	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a *Aard controle D1* *Indicator: J94/03*	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle D1* *Indicator: J94/04*	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2). *Aard controle R* *Indicator: J94/05*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a *Aard controle R* *Indicator: J94/06*
		1	*LAI23-03527099*	€ 0	0	0	€ 0	€ 0
		2	*LAI24-03757261*	€ 0	0	0	€ 0	€ 0

			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/07*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/08*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/09*			
			1 € 0	€ 0	Nee			
			2 € 0	€ 0	Nee			
VRO	**J96**	**Regiodeals 4e tranche**	Naam actielijn/ programmalijn/ pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J96/01*	Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: J96/02*	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: J96/03*	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van Rijksmiddelen per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler. *Aard controle R* *Indicator: J96/04*	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van regionale financiering per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler. *Aard controle R* *Indicator: J96/05*	
			1 78900010 RDN Leefkwt & groene omgeving	€ 209.944	€ 1.207.924	€ 0	€ 0	
			2 78900011 RDN Grotere Ontplooiingskansen	€ 1.064.686	€ 1.584.949	€ 0	€ 0	
			3 78900012 RDN Aanpak criminal. & onderm	€ 367.293	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 78900013 RDN Bevorderen gezondheid	€ 35.659	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 78900014 RDN 'Strt-lvl' leren & samenw	€ 0	€ 372.186	€ 0	€ 0	
			6 78900015 RGD ZaanIJAlgKost.kassiersfunc	€ 162.241	€ 525.959	€ 0	€ 0	
			Kopie Naam actielijn/ programmalijn/ pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J96/06*	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Inclusief uitvoering door derden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J96/07*	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Inclusief uitvoering door derden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J96/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J96/09*		
			1 *78900010 RDN Leefkwt & groene*	€ 432.549	€ 1.695.130			
			2 *78900011 RDN Grotere*	€ 1.064.686	€ 2.733.209			
			3 *78900012 RDN Aanpak criminal. &*	€ 367.293	€ 0			
			4 *78900013 RDN Bevorderen*	€ 35.659	€ 0			
			5 *78900014 RDN 'Strt-lvl' leren &*	€ 0	€ 454.318			
			6 *78900015 RGD*	€ 162.241	€ 941.275			
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J96/10*	Cumulatieve besteding uitvoeringskosten zijnde kosten ten behoeve van Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT-kosten) (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: J96/11*	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage *Aard controle R* *Indicator: J96/12*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J96/13*		
			Ja	€ 0	€ 84.129	Nee		
VRO	**J100**	**Regeling kansrijke wijk**	Naam stedelijk focusgebied *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J100/01*	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J100/02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: J100/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t* *Indicator: J100/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J100/05*	
			1 Zuidoost	Uitvoeringsorganisatie	€ 659.993	€ 950.000	Nee	
			2 Zuidoost	Integraliteit	€ 575.611	€ 575.611	Nee	
			3 Zuidoost	Armoede en schulden	€ 515.709	€ 515.709	Nee	
			4 Zuidoost	Veerkracht en Weerbaarheid	€ 80.750	€ 161.500	Nee	
			5 Zuidoost	Reintegratie	€ 92.691	€ 92.691	Nee	
			6 Zuidoost	Ontwikkeling Jonge Kind	€ 891.560	€ 891.560	Nee	

			7	Zuidoost	Gezonde leefomgeving	€ 115.000	€ 115.000	Nee
			8	Nieuw-West	Uitvoeringsorganisatie	€ 785.054	€ 950.000	Nee
			9	Nieuw-West	Integraliteit	€ 598.912	€ 598.912	Nee
			10	Nieuw-West	Armoede en schulden	€ 741.872	€ 741.872	Nee
			11	Nieuw-West	Veerkracht en Weerbaarheid	€ 47.758	€ 47.758	Nee
			12	Nieuw-West	Reintegratie	€ 323.298	€ 323.298	Nee
			13	Nieuw-West	Ontwikkeling Jonge Kind	€ 1.616.954	€ 1.616.954	Nee
			14	Nieuw-West	Gezonde leefomgeving	€ 123.710	€ 123.710	Nee
VRO	**J104**	**Specifieke uitkering deelprogramma [infra/gebouwen] van het NGF-programma Toekomstbestendige Leefomgeving**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J104/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J104/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: J104/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J104/04*		
			NGFTLSP2302	€ 7.669.586	€ 9.183.684	Nee		
VRO	**J105**	**Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/01*	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/02*	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D1* *Indicator: J105/03*	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/04*	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D1* *Indicator: J105/05*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: J105/06*
			1 *2023-0000698555*	2.052	Ja	0	Nee	€ 0
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/08*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/09*	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/10*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/11*	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: J105/12*
			1 *2023-0000698555*	€ 0	Ja		1.664	Ja
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J105/14*				
			1 *2023-0000698555*	Nee				
VRO	**J106**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/01*	Totale besteding (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/02*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/03*			
			1 2023-0000697191	€ 14.028	€ 14.028			
			Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/04*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/05*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/06*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D1* *Indicator: J106/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/08*	
			1 6.096	4.350	2.178	1.520	Nee	
			2 1.691	921	975	497	Nee	
			Naam gebiedsmaatregel *Aard controle n.v.t* *Indicator: J106/09*	Besteding (jaar T) per gebiedsmaatregel *Aard controle R* *Indicator: J106/10*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per gebiedsmaatregel *Aard controle n.v.t* *Indicator: J106/11*	Gebiedsmaatregel afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J106/12*		
			1 *Transformatie van de Hondsrugweg naar Hondsrugpark*	€ 14.028	€ 14.028	nee		
			2 *Arenapoort van versteend naar leefbaar: herinrichting openbare ruimte*	€ 0	€ 0	nee		
			3 *Amstel III - Transformatie Bedrijvenstrook ten behoeve van inrichting openbare ruimte nieuwe woonwerkwijk*	€ 0	€ 0	nee		
			4 *inrichting openbare ruimte nieuwe woonwerkwijk Geluidswerende maatregelen Paasheuvelweg & Bullewijk*	€ 0	€ 0	nee		

			5	*Aanpassen en vernieuwen waternetwerk/ondergrondse infra Minervahaven en Sloterdijk I Noord*	€ 0	€ 0	Nee		
			6	*Versterken groenstructuur Westerpark en verwerving voor vergroten openbare ruimte*	€ 0	€ 0	nee		
VRO	**J109**	**Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting**		Plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/02*	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/04*	Besteding (jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: J109/05*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle R* *Indicator: J109/06*
			1	*Volkshuisvestingsfonds*	0	0	0	€ 0	€ 0
				Kopie plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/07*	Cofinanciering (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: J109/08*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J109/11*	
			1	*Volkshuisvestingsfonds*	€ 0	€ 0	Ja	Nee	
VRO	**J112**	**Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in acht NOVEX-gebieden**		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J112/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J112/02*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J112/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J112/04*		
				€ 43.728	€ 319.628	Nee	Nee		
VRO	**J209**	**Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: J209/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: J209/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project *Aard controle D2* *Indicator: J209/05*	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/06*
			1	*RHA2022-03323587*	*Huisvesting studenten DUWO sluisbuurt*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			2	*RHA-2024-03753143*	*Kavel 2B*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			3	*RHA2024-03753272*	*Zeeburgerpad*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			4	*RHA-2024-03753322*	*Treble ZO*	€ 0	€ 0	€ 0	0
				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/07*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle R.* *Indicator: J209/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/11*	
			1	*Huisvesting studenten DUWO sluisbuurt*	0	Ja	Ja	Nee	
			2	*Kavel 2B*	0	Ja	Nee	Nee	
			3	*Zeeburgerpad*	0	Ja	Nee	Nee	
			4	*Treble ZO*	0	Ja	Nee	Nee	
KGG	**K1**	**Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding**		Projectnaam/UWHS-nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K1/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning *Aard controle R* *Indicator: K1/02*	Is de bestemming gewijzigd (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: K1/03*	Eindverantwoording per woning (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: K1/04*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: K1/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K1/06*
			1	UWHS 170075	€ 0	Nee	Nee	€ 763.130	
			2	UWHS 170138	€ 0	Nee	Nee	€ 307.179	
			3	UWHS 170196	€ 0	Nee	Nee	€ 548.071	
KGG	**K28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**		Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: K28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: K28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/06*
				€ 9.865.358	€ 8.331.534	€ 1.265.388	€ 35.682.453	€ 0	€ 455.246

			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/07*					
			Nee					
LVVN	**L7B**	**Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland** SiSa tussen medeoverheden	Gebiedsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/01*	Hieronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: L7B/03*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: L7B/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/06*
		1	44668	030007 Provincie Noord-Holland	€ 82.365	€ 175.771	Nee	
AenM	**M16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: M16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: M16/04*	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie *Aard controle R* *Indicator: M16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO) *Aard controle R* *Indicator: M16/06*
			€ 75.602.302			€ 5.860.720	€ 1.428.675	€ 4.538.096
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/07*	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/08*	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/09*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/10*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/11*	
			€ 0	€ 745.253	€ 0	€ 88.175.046	€ 270.558.923	
AenM	**M29**	**Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne door Regionale openbare lichamen** Regionaal openbaar lichaam, provincie of gemeente	Naam Kostensoort *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29/01*	Besteding per kostensoort (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M29/02*	Cumulatieve besteding per kostensoort (t/m jaar T inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2024) *Aard controle R* *Indicator: M29/03*			
		1	Meerkosten regie	€ 408.603	€ 408.603			
		2	Meerkosten coördinatie van de spreiding van ontheemden	€ 0	€ 0			
		3	Meerkosten communicatie	€ 0	€ 0			
		4	Meerkosten zorgkosten	€ 0	€ 0			
		5	Meerkosten materiele uitgaven	€ 0	€ 0			
			Berekening totale besteding (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) Som indicator 02 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29/05*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29/06*			
		1	€ 408.603	Ja				

AenM	M29B	**Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne door Regionale openbare lichamen (SiSa tussen medeoverheden)** SiSa tussen medeoverheden	Naam regionaal openbaar lichaam, provincie of gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29B/01*	Naam kostensoort *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29B/02*	Besteding per kostensoort (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M29B/03*	
			1 060363 Gemeente Amsterdam	Meerkosten regie	€ 0	
			2 060363 Gemeente Amsterdam	Meerkosten coördinatie van de spreiding van ontheemden	€ 0	
			3 060363 Gemeente Amsterdam	Meerkosten communicatie	€ 0	
			4 060363 Gemeente Amsterdam	Meerkosten zorgkosten	€ 0	
			5 060363 Gemeente Amsterdam	Meerkosten materiele uitgaven	€ 35.230	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29B/04*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M29B/05*		
			Ja			

9

Verantwoordingsinformatie Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de WNT van kracht. De WNT verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde 'topfunctionarissen'. 'Topfunctionarissen' zijn diegenen die leidinggeven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris. De WNT verplicht ook tot openbaarmaking van de bezoldiging van de 'overige functionarissen', als hun bezoldiging de maximale norm te boven gaat, wat in 2024 niet het geval is. De WNT-norm voor 2024 is € 233.000.

Gegevens 2024

(bedragen x € 1)	**drs. P.J.L.M. Teesink**	**mr. J.S.Y. Houtman**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffie**
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	183.713	150.145
Beloningen betaalbaar op termijn	23.521	23.354
Subtotaal	**207.234**	**173.499**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	**207.234**	**173.499**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2023

(bedragen x € 1)	**drs. P.J.L.M. Teesink**	**mr. J.S.Y. Houtman**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffie**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	174.540	140.394
Beloningen betaalbaar op termijn	22.649	22.487
Subtotaal	**197.189**	**162.881**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
Bezoldiging	**197.189**	**162.881**

10

Afkortingen- en begrippenlijst

Cijfers	Omschrijving
1AH&S	1Amsterdam Heel & Schoon
A	
AAGG	Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht
A-Bis	Amsterdamse Basisinfrastructuur
ACAM	Accountancy en Advies Amsterdam
Accres	Het accres is de beweging (krimp of groei) die het gemeentefonds maakt met de rijksuitgaven mee. Extra rijksuitgaven leiden tot groei van het gemeentefonds. Bezuinigingen op rijksuitgaven leiden tot krimp van het gemeentefonds.
ACE	Aanvullend Convenant Erfpacht
Achtergestelde lening	Een lening waarbij, in het geval van faillissement van de lener, de partij die de lening verstrekt wordt achtergesteld in de positie als schuldeiser. De partij die de lening verstrekt kan in dit geval dus pas na andere 'normale' schuldeisers, zoals banken, de schuld opeisen.
Activa	De activa zijn onderdeel van de balans en bestaan uit materieel bezit (oftewel materiële activa) en financieel bezit (oftewel financiële activa). De materiële activa zijn de bezittingen in tastbare zaken, zoals grond, schoolgebouwen en de Noord/Zuidlijn. De financiële activa zijn bezittingen in financieel waardepapier, zoals aandelen in deelnemingen of verstrekte leningen aan anderen.
AcVZ	Actiecentrum Veiligheid en Zorg
ADAM	Amsterdamse Dierenhulp aan Minima
AEB	Afval Energie Bedrijf
AFK	Amsterdams Fonds voor de Kunst
Afschrijving	Investeringen bewijzen hun nut over meerdere jaren. De kosten van een investering, ofwel de geïnvesteerde som, worden daarom ook over meerdere jaren verdeeld. Het jaarlijkse bedrag is de afschrijving. Het aantal jaren waarover de kosten worden verdeeld heet de afschrijvingstermijn.
AGV	Amstel, Gooi en Vecht
AIF	Amsterdams Investeringsfonds
Algemene reserve	Dit is het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente en is een buffer voor het kunnen opvangen van (niet-structurele) financiële tegenvallers.
Algemene uitkering	Uitkering van het gemeentefonds waarbij geen specifiek doel voor de besteding van de middelen is aangegeven. De hoogte van deze uitkering is afhankelijk van de karakteristieken van een gemeente en eventuele nieuwe gemeentelijke taken, of taken die vervallen.
AMIF	Asiel, Migratie en Integratiefonds
AMR2	Subsidie voor arbeidsmarktregio's voor de toeleiding van mensen met een achterstand naar de arbeidsmarkt
AMS	Advanced Metropolitan Solutions
AMSYS	Amsterdam Metro Systeem
ANMEC	Amsterdam Natuur en Milieu Educatie
ANPR	Automatic Number Plate Recognition
AO	Ambulante ondersteuning
AOV	Aanvullend Openbaar Vervoer
Apparaatslasten	Alle personele- en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de gemeentelijke organisatie (los van de kosten van het bestuur). Denk aan de loonkosten voor het ambtelijk apparaat, kosten voor inhuur, huisvestingskosten, facilitaire kosten en automatiseringskosten. Ook kapitaallasten zijn onderdeel hiervan, voor zover deze betrekking hebben op investeringen voor het laten functioneren van de gemeentelijke organisatie.
APV	Algemeen Plaatselijke Verordening
Areaalsystematiek	Systematiek voor het meebewegen van de begroting met de groei van de stad. Met een beperkte set objectieve parameters ramen we hoeveel middelen nodig zijn om de Amsterdammers volgend jaar hetzelfde voorzieningenniveau te kunnen aanbieden.
ASG	Aanvullende regeling Seksuele Gezondheidszorg
ASP	Amsterdam Science Park
AV	Aanvullend Vervoer
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWVN	Algemene Werkgeversvereniging Nederland
B	
B&O	Bestuur en Organisatie
B&W	Burgemeester en wethouders
Balans	Het overzicht van onze activa en passiva op een bepaald moment
Baten	Inkomsten. Zie ook stelsel van baten en lasten
Bboor	Bestuurlijke boete overlast openbare ruimte
BBV	Besluit begroting en verantwoording Dit zijn de wettelijke eisen voor de opzet en inhoud van de begroting en jaarrekening.
Bbz	Besluit Bijstandsverlening voor Zelfstandigen
BCF	Btw-compensatiefonds Vanaf 2003 zijn gemeenten btw-plichtig. Het BCF heeft als doel dit nieuwe btw-regime budgettair neutraal te laten verlopen. De gemeente kan onder voorwaarden betaalde btw terugvragen via het BCF.

Bestemmings-reserve	Dit is een reserve waaraan de raad of provinciale staten een bestemming heeft gegeven: het dient een bepaald doel en heeft een vooraf bepaalde looptijd.
BIE	Bouwgronden in exploitatie
BIO	Beleidsregel Integriteit en Overeenkomsten Inkoop
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BORI	Beheer en Onderhoud Rail Infrastructuur
BOTOC	Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit
BRP	Basis Registratie Personen
Btw	Belasting toegevoegde waarde
Budgettair neutraal	Een budgettair neutrale wijziging in de begroting is een wijziging die geen effect heeft op het saldo van baten en lasten.
BV	Besloten Vennootschap
BVOV	Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer
Bvo	Bruto vloeroppervlak
BW	Beschermd Wonen
BW	Boekwaarde
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
C	
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CCTV	Closed-circuit television
CNB	Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied
CO_2	Koolstofdioxide
COA	Centraal Orgaan opvang asielzoekers
COB	Centrale Object Bediening
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
CRK	Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw en de Verkeerstechniek
CSZ	College Sanering Zorginstellingen
CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs Amsterdam
D	
DB	Dagbesteding
DB	Dagelijks Bestuur
DBA (wet)	Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties
Decentralisatie-uitkering	Een tijdelijke uitkering vanuit het gemeentefonds, waarbij middelen anders verdeeld kunnen worden dan bij de algemene uitkering. Het wordt vaak gebruikt om specifieke uitkeringen over te hevelen naar het gemeente fonds, of om specifieke uitkeringen te voorkomen.
Dekkings-percentage	Dit is de mate waarin gemeentelijke lasten, van bijvoorbeeld riolering en afvalinzameling, aan de burger worden doorberekend. Bij een dekkings-percentage van 100 procent worden de lasten volledig doorberekend, dus dekken de baten de lasten volledig.
DGO	Duurzame Gemeentelijke Organisatie
DIV	Document- en Informatievoorziening
DMS	Data Management Systeem
DOA	Doelgericht op afstand
Doelenboom	Het geheel van doelen, activiteiten en indicatoren per programma(onderdeel). Doelen geven weer wat we willen bereiken, activiteiten geven weer wat we daarvoor gaan doen en indicatoren verschaffen een gekwantificeerd inzicht in de voortgang of uitvoering.
DOR	Digitaal Opkopers Register
DORA	Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam Met het Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam werken we vanuit meerdere disciplines samen om de leefbaarheid in de stad te verbeteren door het achterstallig onderhoud in de openbare ruimte aan te pakken.
DSD	Doorontwikkeling Sociaal Domein
DWS	De Weerbare Stad
E	
EC	Europese Commissie
EDR	Europese Dienstenrichtlijn
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EFUS	European Forum for Urban Security
Egalisatiereserve	Reserve met het doel tot een gelijkmatige verdeling te komen van in de tijd onregelmatig gespreide kosten.
Eigen vermogen	Dit gaat om de interne financieringsmiddelen en wordt gevormd door de algemene- en bestemmingsreserves en voorzieningen.

EMA	Europees Medicijnagentschap
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESV	Economische Structuur en Arbeidsmarktversterking
EU	Europese Unie
EURO2020	Europese Kampioenschappen (EK) Voetbal
EV	Eigen vermogen
Exploitatielasten	Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn in de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.
EZK	Economische Zaken
F	
Financierings-functie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.
FPAJ	Flexibel preventief aanbod jeugd
Fte	Fulltime-equivalent
G	
G&O	Grond en Ontwikkeling
G4	De vier grootste steden in Nederland (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht).
Garantie	Een voorwaardelijke financiële verplichting van de gemeente aan een andere partij, die pas tot uitbetaling komt als zich bij de wederpartij een bepaalde omstandigheid (realisatie van een risico) voordoet.
GDI	Generieke Digitale Infrastructuur
Gemeentefonds	Fonds onder beheer van het ministerie van BZK, waaruit gemeenten jaarlijks uitkeringen ontvangen ter dekking van een deel van hun uitgaven. Dit gaat om de algemene uitkering en eventuele om decentralisatie(- en integratie)uitkeringen.
GFE/T	Afval: groente-, fruitafval, etensresten en (klein) tuinafval
GGD	Geneeskundige en Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GI	Gecertificeerde instellingen
GKA	Gemeentelijke kredietbank Amsterdam
GMA	Gemeenschappelijke Meldkamer Amsterdam
GMT	Gemeentelijk managementteam
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GT12	Geïntegreerde Territoriale Investeringen
GVB	Gemeentelijk Vervoerbedrijf
H	
HbH	Hulp bij het Huishouden
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
HIC	High impact crimes
HOOR	Herstel van openbrekingen in de openbare ruimte
HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer
HvA	Hogeschool van Amsterdam
HVO	Hydrotreated Vegetable Oil (biodiesel)
I	
I visie	Informatievisie
IB	Ingenieursbureau
IBO	Individuele betaalovereenkomst
ICAI	Innovation Centre for Artificial Intelligence
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IFA	Intensieve Forensische Aanpak
IGOR	Intelligent gebruik openbare ruimte
IJSei	IJ-zijde Stationseiland
Integratie-uitkering	Een tijdelijke uitkering vanuit het gemeentefonds, waarbij middelen anders verdeeld kunnen worden dan bij de algemene uitkering. Bij instelling van de uitkering wordt bepaald wanneer de middelen worden overgeheveld naar de algemene uitkering.
Investering	Met een investering wordt de kapitaalgoederenvoorraad (het bezit van de gemeente) uitgebreid of, in het geval van vervangingsinvesteringen, in stand gehouden.
IOAW	Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte Zelfstandigen

iPGA-R	Integrale Persoonsgerichte aanpak - Radicalisering
ISA	Implementatie Scenario Analyse 2015 inzake de veiligheid van reizigers bij calamiteiten
ITA	Internationaal Theater Amsterdam
IV	Informatievoorziening
IVBN	Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed, Nederland
IVO	Inventariserend Vooronderzoek
iVRI	Intelligente verkeersregelinstallatie
J	
J&V	Justitie en Veiligheid
JAN	Jonge Ambtenaren Netwerk
JV	Jaarverslag
K	
K&C	Kunst en Cultuur
Kapitaalgoed	Kapitaalgoederen zijn goederen met een meerjarig nut waarin we investeren om diensten aan onze burgers te kunnen leveren en om onze doelen te bereiken. Voorbeelden zijn drinkwatervoorzieningen, openbare verlichting, bushaltes en sporthallen.
Kapitaallasten	Elk jaar na een investering moet de jaarlijkse afschrijving plus de rente over het deel dat nog afgeschreven moet worden, gedekt worden in de exploitatiebegroting. Deze rente en afschrijvingslasten vormen samen de kapitaallasten.
Kasgeldlimiet	De kasgeldlimiet geeft de verdeling van kort en langlopende leningen weer. We berekenen het door de gemiddelde omvang van de kasgeldleningen te delen door het begrotingstotaal.
KDD	Raadcommissie Kunst, Diversiteit en Democratisering
Kengetal (financieel)	Vanaf begrotingsjaar 2017 vereist het BBV dat we naast het weerstandsvermogen zes financiële kengetallen opnemen in de begroting en de jaarstukken. Deze kengetallen worden uitgedrukt in een absoluut cijfer of percentage en geven in onderlinge samenhang globaal inzicht in onze financiële positie.
KRW	(Europese) Kaderrichtlijn Water
KVW	Kansen voor West
L	
LCS	Luchtvaartcommunity Schiphol
LED	Licht-emitterende diode
Leges	Vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen. Bijvoorbeeld voor het geven van informatie of het verstrekken van vergunningen.
LetOp	Leren en Tegenspraak Organiseren bij Projecten
LEV	Light electric vehicle
LHBTIQ+	Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele mensen, transgender personen, intersekse personen, queer personen en anderen die wat betreft hun genderidentiteit, genderexpressie, seksualiteit of hun lichaam vallen buiten wat in de maatschappij wordt gezien als ‘standaard’
LIV	Lage-inkomensvoordeel
LTAP	Lange Termijn Asset Planning
M	
M&A en Won	Monumenten en archeologie en Wonen
MaaS	Mobiliteit als Service
MACA	Moving Arts Centre Amsterdam
Madi	Maatschappelijke Dienstverlening
MAEX	Maatschappelijke AEX (Amsterdam Exchange Index)
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MBP	Medical Business Park
MDRA	Meldpunt Discriminatie Amsterdam
Meerjarige intertemporele compensatie	Het verevenen van de begrotingsruimte zodat de begroting per jaar sluitend wordt gehouden en meerjarig en structureel in evenwicht is.
MIC	Matrix Innovation Centre
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MJOP	Meerjarenonderhoudplannen
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MMA	Mensen Make Amsterdam
MO	Maatschappelijke opvang
MO	Mede-opdrachtgeverschap
MORA	Meldingen openbare ruimte Amsterdam
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
MPG	Milieu Prestatie Gebouwen
MRA	Metropoolregio Amsterdam

MVA	Materiële vaste activa
MVP	Meerjaren Vervangingsprogramma
MW	MegaWatt
N	
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NDSM	Nederlandse Dok- en Scheepsbouw Maatschappij
NGF	(commissie) Nationaal Groeifonds
NHG	Nationale Hypotheek Garantie
NHZ	Noord-Holland Zuid
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NiNsee	Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis
NJN	Najaarsnota
NO_2	Stikstofdioxide
Nominale compensatie	Nominale compensatie is het aanpassen van de gemeentebudgetten aan de inflatie. De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken, zoals loonkosten, subsidiekosten en inkoopkosten (de zogenaamde materiële kosten), stijgen normaal gesproken door inflatie. De budgetten in de gemeentelijke begroting moeten dus aangepast worden voor deze prijsstijgingen om dezelfde koopkracht te behouden.
Normerings-systematiek	Dit is de systematiek waarmee de hoogte van de algemene uitkering van het gemeentefonds is gekoppeld aan de omvang van rijksuitgaven. Ook wel de 'trap-op, trap-af' systematiek.
NOVB	Nationaal Openbaar Vervoer Beraad
NOW	Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid
NPR	Nationaal Parkeer Register
NRGA	Nieuwe Rechtspositieregeling Gemeente Amsterdam
NV	Naamloze Vennootschap
NW	Netto winst
NWO	Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
NZK	Noordzeekanaal
O	
OAIS	Ondergrondse Afval Inzamel Systemen
OBA	Openbare Bibliotheek Amsterdam
OD NZKG	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
OER	Omgevingseffectrapportage
OHG	Oostelijk Havengebied
OIS Amsterdam	Onderzoek, Informatie en Statistiek Amsterdam
OKT	Ouder Kind Teams
OM	Openbaar Ministerie
Omslagrente	Dit is de intern gehanteerde rente. Conform het renteomslagstelsel worden de financieringslasten en –baten doorberekend (omgeslagen) over de gemeentelijke organisatieonderdelen naar verhouding van de balansstanden van de activa aan het begin van het jaar.
OOV	Openbare Orde & Veiligheid
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerendezaakbelasting
P	
P&C	Planning en Control
P+R	Park and Ride
Passiva	De passiva zijn onderdeel van de balans en laten zien hoe ons bezit is gefinancierd. De passiva bestaan uit de interne financieringsmiddelen (eigen vermogen) en de financieringsmiddelen van anderen (vreemd vermogen). Bij de passiva is ook de regel werkkapitaal opgenomen. Dit laat het verschil zien tussen de waarde van de voorraden plus debiteuren, minus de waarde van de crediteuren.
PGA GHOR	Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
PGB	Persoonsgebonden budget
PIEK-aanpak	Professionaliseren, Innoveren, Excelleren en Kansen bieden
PIJOFACH	Personeel, informatievoorziening, juridische zaken, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting
PIT	Preventief interventieteam
PLABERUM	Plan- en Besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen
PM	Pro memorie (nog te bepalen)
PO	Primair onderwijs
POC-methode	Percentage of Completion
Precariobelasting	Vergoeding voor het plaatsen of hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond of -water met een openbare bestemming.
Q	
R	

R&D	Ruimte en Duurzaamheid
RES	Regionale Energie Strategieën
RIEC	Regionaal Informatie Expertise Centrum
RIS	Regional Innovation Scoreboard (van de Europese Commissie)
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMA	Rekenkamer Metropool Amsterdam
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROGO	Raamovereenkomst groot onderhoud
ROM	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
RRB	Roerende ruimtebelasting
RvIG	Rijksdienst voor Identiteitsgegevens
RVV	Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens
RWC	Regionaal Werkcentrum
S	
SADC	Schiphol Area Development Company
SAOA	Stichting Aanpak Overlast op straat Amsterdam
SBAB	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
SHP	Strategisch Huisvestingplan
SHPV	Servicehuis Parkeer en Verblijfsrechten
SIA	Signalen Informatievoorziening Amsterdam
SiSa	Single Information Single audit
SISG	(Actieplan) Seksuele intimidatie en seksueel geweld
SJSO	Specialistische jeugdhulp op het speciaal onderwijs
SM	Sociaal Medische Indicatie
SMF	Stedelijk Mobiliteitsfonds
SNOR	deel van het Masterplan handhaving
Sociale basis	In 2020 treedt het nieuwe stedelijk kader 'Samen Vooruit' 2020-2023 in werking: op weg naar een stevige sociale basis in Amsterdam. Dit vervangt het stedelijk kader basisvoorzieningen. In de begroting wordt vaak simpelweg gerefereerd aan 'de sociale basis'. Een verdere uitleg van de sociale basis is opgenomen in programmaonderdeel 8.1.
SpACe	Sport Amsterdam Centrum
Specifieke uitkering	Uitkering van het Rijk dat moet worden besteed aan bepaalde taken. We leggen bij Rijk verantwoording af over hoe we het geld hebben besteed.
SPUK	Specifieke Uitkering Sport
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
Stelpost	Middelen die in eerste instantie niet over de programma's te verdelen zijn, bijvoorbeeld de reservering voor kapitaallasten van toekomstige investeringen en de reservering voor nominale ontwikkelingen. Stelposten zijn opgenomen in onderdeel A.4 Overige eigen middelen. Deze verdelen we naar de programma's nadat er een besluit is genomen over concrete bestedingsvoorstellen of bezuinigingsvoorstellen.
Stelsel van baten en lasten	We werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit in tegenstelling tot een kasstelsel, wat het Rijk hanteert, waarbij inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.
SW	Sociale werkvoorziening
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T	
TBC	Tuberculose
THOR	Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte
THV	Tijdelijk Huisverbod
Top400	Lijst met 400 jongeren en jongvolwassenen die al in contact zijn geweest met de politie, maar nog niet zo vaak als de veelplegers uit de Top600.
Top600	Lijst van 600 personen die de afgelopen jaren relatief veel high-impact delicten hebben gepleegd in Amsterdam.
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
Treasury	De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.
TSA	Team Sportservice Amsterdam
TSI	Teams Snelle Interventie
TTO	Toegelaten Taxi-Organisaties
TVS	Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties COVID-19
U	
UMC	Universitair medisch centrum
UvA	Universiteit van Amsterdam

V	
V&OR	Verkeer & Opernbare Ruimte
VAT	Voorbereiding, administratie en toezicht
VCA	Verkeer Centrale Amsterdam
Verplichting (financieel)	Het aangaan van een overeenkomst voor de inkoop van een dienst, levering of werk, het toekennen van een subsidie of elke andere onherroepelijke handeling die leidt tot een definitieve juridische binding van de gemeente Amsterdam tot het doen van een uitgave.
VGA	Verzekeringsbedrijf Gemeente Amsterdam
VHVBZ	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
VJN	Voorjaarsnota
VLOA	Verordening Lokaal Onderwijsbeleid Amsterdam
VMBO	Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VMR	Vermakelijkhedenretributie
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
Voorziening	Een voorziening wordt getroffen: wanneer er met zekerheid (of een hele grote kans) sprake is van een toekomstige verplichting of een toekomstig verlies. wanneer we een bijdrage ontvangen van derden met een verplicht bestedingsdoel. voor groot onderhoud.
VPB	Vennootschapsbelasting
VRA	Vervoersregio Amsterdam
VrAA	Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland
Vreemd vermogen	Dit zijn de externe financieringsmiddelen, ofwel de leningen die we als gemeente hebben aangetrokken, en vormen daarmee de gemeenteschuld.
VRI	Verkeersregelinstallaties
VSG	Vereniging Sport Gemeenten
VSO	Vaststellingsovereenkomst
vsv	Voortijdig schoolverlater
VTH	Vergunningen, Toezicht- en Handhavingstaken
VTH-A	Vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering
VU	Vrij Universiteit Amsterdam
VV	Vreemd vermogen
VvE	Verenigingen van Eigenaren
VvE	Vereniging van Eigenaren
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
W	
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAM	Wijken Aardgasvrij Maken
Warvw	Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels
WAS	Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen
WCCF	World Cities Culture Forum
Web	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
Weerstands-vermogen	Met weerstandsvermogen worden de gevolgen van risico's opgevangen. Weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstands-capaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit: ▪ De benodigde weerstandcapaciteit is de optelsom van alle risico's die we lopen nadat we beheersmaatregelen hebben getroffen en de risico's niet kunnen opvangen in de begroting. ▪ De beschikbare weerstandscapaciteit is de optelsom van onze Algemene reserve, onze niet benutte belastingcapaciteit en de voorgenomen toevoeging van het renteresultaat in het lopende jaar.
Wet Bopz	Wet bijzondere opnemingen in psychische ziekenhuizen
Wet Fido	Wet financiering decentrale overheden
Wet Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
Wgr-plus	Wet gemeenschappelijke regeling-plus
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation)
WIA	Wonen in Amsterdam
WMO	Werkmaatvoorziening
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Wnra	Wet normalisering rechtspositie Ambtenaren
WNT	Wet Normering Topinkomens
WO	Wetenschappelijk Onderwijs
Wob	Wet Openbaarheid Bestuur
Woo	Wet Open Overheid

WOZ	Waardering onroerende zaken
WPI	Werk Participatie en Inkomen
WPW	Westpoort Warmte
WSM	Wettelijk sociaal minimum
WSP	Werkgeversservicepunt
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WW	Werkloosheidswet
X	
Y	
Z	
ZonMw	Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie

11

Controleverklaring accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de gemeenteraad van de gemeente Amsterdam

Verklaring over de in de jaarstukken[1] opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2024 van de gemeente Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2024 alsmede van het vermogen van de gemeente Amsterdam op 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:
1. het overzicht van baten en lasten over 2024 (hoofdstuk 6.1 tot en met 6.3 en hoofdstuk 9) en de in de programma's opgenomen paragrafen "Financiële toelichting";
2. de balans per 31 december 2024 met toelichting (hoofdstuk 7.1 tot en met 7.3 en 7.5);
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2024 (hoofdstuk 5 en hoofdstuk 6.7);
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (hoofdstuk 8);
5. het overzicht van gerealiseerde baten en lasten per taakveld (hoofdstuk 6.4).

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Programma van Eisen voor de accountantscontrole 2024 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Amsterdam zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de 0,3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

1 De jaarstukken zijn uitgebracht onder de naam: Jaarverslag 2024 gemeente Amsterdam

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben daartoe inzicht verkregen in de controleomgeving en het systeem van interne beheersing, de wijze waarop wordt ingespeeld op frauderisico's, de monitoring van deze risico's en het toezicht. Tevens is de opzet en de implementatie van de interne beheersing geëvalueerd. Ook zijn inlichtingen ingewonnen bij het college van burgemeester en wethouders, het management en Bureau Integriteit.

Wij hebben in onze controle elementen van onvoorspelbaarheid ingebouwd en hebben de uitkomsten van onze reguliere controlewerkzaamheden beoordeeld gericht op bevindingen die een aanwijzing zijn voor fraude of het niet naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was hebben wij onze evaluatie van het risico van fraude en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Wij hebben als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang risicofactoren geïdentificeerd die betrekking hebben op frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa. De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde werkzaamheden zijn:

Geïdentificeerd frauderisico	Controlewerkzaamheden en waarnemingen
Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt Het management bevindt zich in een positie om fraude te kunnen plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken.	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen, uitgaande van een risico op doorbreking van dat proces. We hebben het proces rondom de totstandkoming van financiële verslaggeving beoordeeld. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in IT-systemen en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken. Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van het college, waaronder de waardering van vaste activa, voorraden onderhanden werk, debiteuren en voorzieningen, alsmede de opbrengstverantwoording. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria. Hierop zijn aan de hand van brondocumentatie controlewerkzaamheden verricht, waarbij wij tevens aandacht hebben besteed aan significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening.
Het risico van het bewust afwijken van Europese en interne aanbestedingsrichtlijnen om gunning aan een bevriende leverancier mogelijk te maken De gemeente kent een grote hoeveelheid leveranciers. Een inherent risico is dat het management een bevriende leverancier de opdracht gunt en daarbij bewust afwijkt van de geldende regels.	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in processen gericht op dit risico. Daarnaast hebben wij de door de organisatie opgestelde "spend analyse" beoordeeld en hebben wij deelwaarnemingen uitgevoerd op crediteurenniveau. Verder hebben wij kennis genomen van afwijkingen van de wet- en regelgeving die door het college zijn geautoriseerd.

Uit bovenstaande werkzaamheden kwamen geen signalen van (vermeende of vermoedde) fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie
Het college heeft in de paragraaf 3.1 van het jaarverslag "Weerstandsvermogen en Risicobeheersing" de relatie gelegd tussen de onderkende risico's, de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen. Om de uitgangspunten te evalueren hebben wij:
- kennis genomen van de gemeentelijke risicoanalyse;
- kennis genomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben;
- kennis genomen van de meerjarenbegroting;
- vastgesteld of de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen;
- inlichtingen ingewonnen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatie-bepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid1, sub n en o Uitvoerings-regeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende top-functionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- de hoofdlijnen;
- de programmaverantwoording (exclusief de paragrafen "Financiële toelichtingen");
- de verplichte en overige paragrafen;
- de bestuurlijke- en financiële hoofdlijnen;
- de voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer;
- de verloopstaat ontvangen doeluitkeringen, de brugstaat, de doelenrealisatie en het kasstroomoverzicht.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2024 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controle-standaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2024, zoals opgenomen in de Nota procedure

aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2024 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:
- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader rechtmatigheid 2024 en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Programma van Eisen voor de accountantscontrole 2024, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Rekeningencommissie van de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 24 april 2025

Origineel getekend door:
drs. D.A. van Hooff RA
Auditdienst ACAM

Jaarverslag 2024